హరిః ఓమ్

ప్ర వః పాన్తమన్ధసో ధియాయతే ।
మహే శూరాయ విష్ణవే చార్చత ॥

— ఋక్సంహితా - మణ్డలమ్ ౧, సూ. ౧౫౫, మన్త్రః ౧.

అరాయి కాణే వికటే గిరిం గచ్ఛ సదాన్వే ।
శిరింబిఠస్య సత్త్వభిః తేభిష్ట్వా చాతయామసి ॥

— ఋక్సంహితా - మణ్డలమ్ ౧౦, సూ. ౧౫౫, మన్త్రః ౧.

రయిః కకుద్మాన్ విదధద్విసష్టం రయిమద్వ్విధానమ్ ।
తస్మై కకుత్త్రే వికటాయ పిత్రే స్వాహా ॥

— శ్రీవైఖానసమన్త్రసంహితా, ప్రశ్నమ్ ౮ - అను - ౮, మం ౩.

వినా వేఙ్కటేశం న నాథో న నాథః
సదా వేఙ్కటేశం స్మరామి స్మరామి ।
హరే వేఙ్కటేశ ప్రసీద ప్రసీద
ప్రియం వేఙ్కటేశ ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ ॥

వేఙ్కటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాణ్డే నాస్తి కిఞ్చన ।
వేఙ్కటేశసమో దేవో న భూతో న భవిష్యతి ॥

— శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్.

పురాణానుక్రమణికా.

ఆహత్య :— పురాణాని ౮ — అధ్యాయాః ౯౪ — పుటాని ౫౬౦.

శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ప్రథమభాగస్థ విషయాణాం సూచికా

([illegible]) వరాహపురాణ ప్రథమభాగే విషయాః

పుటమ్.

శ్రీ వరాహపురాణ ద్వితీయభాగే విషయాః

శ్రీ పాద్మపురాణే విషయాః

విషయాః		పుటమ్
శ్రీనృసింహాచలస్థ నీలకణ్ఠతపఃక్షేత్రవర్ణనమ్	....	246
నీలకణ్ఠాగ్రస్థ పుణ్యపుష్కరిణీవర్ణనమ్	.	248
అశ్వత్థన్యగ్రోధమూలస్థ నీలకణ్ఠాశ్రమవర్ణనమ్	...	249
నీలకణ్ఠకృత నృసింహారాధనసఙ్కల్పః	..	250
నీలకణ్ఠకృత నృసింహారాధనవిధిః	...	252
నీలకణ్ఠప్రతిష్ఠిత శ్రీనృసింహవర్ణనమ్	...	253
శ్రీనృసింహసాన్నిధ్యేన నీలకణ్ఠాశ్రమస్యాధిక్యవర్ణనమ్	...	255
పాణ్డవతీర్థమాహాత్మ్యమ్	. . .	..
నారాయణగిరిప్రభావవర్ణనమ్	..	256
నారాయణాద్రిస్థ భైరవాఖ్య క్షేత్రపాలకోత్పత్తిః	....	257
గౌర్యా నారాయణాద్రితపఃకరణేన దుర్గాత్వశివార్ధశరీరత్వప్రాప్తిః		..
అత్ర్యాది పఞ్చాశన్మహర్షిప్రశంసితస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యమ్		258
దైత్యోపద్రవవిజ్ఞాపనార్థం బ్రహ్మాదీనాం క్షీరసాగరగమనమ్	...	265
బ్రహ్మాదికృత క్షీరాబ్ధిశాయిస్తుతిః	....	..
బ్రహ్మాదీనాం పురతః క్షీరార్ణవాత్ లక్ష్మీసఖీప్రాదుర్భావః	....	267
లక్ష్మీసఖీకథిత భగవదావాసజ్ఞాపనపూర్వకాభయోక్తిః	....	..
బ్రహ్మాదీనాం క్షీరార్ణవాత్ శ్రీనారాయణాచలాగమనమ్	....	268
శ్రీస్వామిపుష్కరిణీతీరవర్ణనమ్	...	269
కమలాఖ్యకన్యా బ్రహ్మాదికృత శ్రీనివాససాక్షాత్కారోద్యోగః	..	270
శేషాద్రౌ శ్రీనివాససాక్షాత్కారాయ బ్రహ్మాదికృతస్తుతిః	....	271
స్వామిపుష్కరిణీతీరే స్తుతిప్రసన్నభగవద్విమానావిర్భావః	....	..
బ్రహ్మాదికృత విమానమధ్యగత శ్రీనివాసస్తుతిః	....	272
శ్రీ శ్రీనివాసావిర్భావః	...	..
బ్రహ్మాదీన్ ప్రతి భగవత్కృత కుశలప్రశ్నః	....	273
భగవతే బ్రహ్మకృత లోకోపద్రవకార్యసురోదన్తవిజ్ఞాపనమ్	....	..
బ్రహ్మాది ప్రార్థనయా భగవదుక్తాభయోక్తిః	....	275
రక్షోగణసంహారాయ భగవత్కృతకుముదాక్షనియోజనమ్	....	..
భగవతో బ్రహ్మాదిప్రేషణపూర్వకమన్తర్ధానమ్	....	..

విషయాః

శ్రీగరుడపురాణగతా విషయాః

శ్రీహరివంశాన్తర్గత శ్రీశేషధర్మే విషయాః

బ్రహ్మాణ్డపురాణే విషయాః

మార్కణ్డేయపురాణే విషయాః

విషయాః   పుటమ్

శ్రీవామనపురాణే విషయాః

విషయాః .... పుటమ్

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్య — ప్రథమభాగస్య

విషయసూచికా సమ్పూర్ణామ్

శ్రీరస్తు
శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః
శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

(శ్రీ వారాహపురాణప్రథమభాగాన్తర్గతమ్)

శ్రియఃకాన్తాయ కళ్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్
శ్రీవేఙ్కటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥
శ్రీ వేఙ్కటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్
శ్రితచేతనమన్దారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓమ్

అథ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః.

శ్వేతవరాహకల్పవృత్తాన్తకథనమ్

శ్రీమతే భూవరాహాయ నమః కృత్వా వసున్ధరా
ఉద్ధృతా యేన పాతాళాద్వాసార్థం సర్వదేహినామ్ ॥ ౧
నమో యజ్ఞవరాహాయ కృష్ణాయ శతబాహవే
నమస్తే వేదవేదాన్తవపుషే విశ్వరూపిణే ॥ ౨

మునయః —

భగవన్ సూత ! ధర్మజ్ఞ వేదవ్యాసకృపానిధే
విష్ణుస్థానేషు సర్వేషు స్వయంవ్యక్తస్థలేషు చ ॥ ౩
యత్ర విష్ణోరతిప్రీతిర్యత్ర సిద్ధ్యన్తి సిద్ధయః
అత్యద్భుతం చ చారిత్రం యత్ర విష్ణోః ప్రవర్తతే ॥ ౪

మనుష్యాణాం చ వసతాం యత్ర వృత్త్యై భవేత్స్థితిః
శ్రవణానన్దజనకో వృత్తాన్తో యస్య వా భవేత్ ॥ ౫
తాదృశం వైష్ణవం క్షేత్రమస్మాకం ప్రియదర్శనమ్
అస్మాకం బ్రూహి యచ్ఛ్రుత్వా శోకదావాగ్నిశోషిణః విస్మృతేః ౬
ఇతి పృష్టస్తదా సూతస్తపోధ్యానపరాయణః
ధ్యాత్వా ముహూర్తమాత్రం తు ప్రోవాచ మునిసత్తమాన్ ॥ ౭

శ్రీ సూతః —

అహో! పృష్టమపూర్వం చ కౌతుకం భవతామహో!
మమాపి వాఞ్ఛా మహతీ వక్తుం తత్తు వదామి వః ॥ ౮
శృణుధ్వం మునయో యూయం సావధానతయా త్విమమ్
క్రీడారసేషు సక్తస్య హరేః క్రీడాసమన్వితమ్ ॥ ౯
వివిధైస్తస్య చారిత్రైరుపేతం సర్వసిద్ధిదమ్
సర్వైశ్వర్యకరం నృణాం సర్వాశ్చర్యప్రదం శుభమ్ ॥ ౧౦
పుణ్యం పవిత్రమాయుష్యం సర్వమఙ్గళకారకమ్
వారాహకల్పవృత్తాన్తం శేషాచలసమాశ్రయమ్ ॥ ౧౧
పురా హి సాగరైస్సర్వైరేకీభూతే మహీతలే
కల్పాదౌ భగవాన్ విష్ణుర్వటపత్రసమాశ్రయః ॥ ౧౨
మహర్లోకం సమాశ్రిత్య స్థితం చ జలసమ్ప్లవమ్
విచిన్త్య యుగసాహస్రం జలావస్థానమచ్యుతమ్ ।
యథాపూర్వం జగత్స్రష్టుముద్యుక్తః సర్వశక్తిమాన్ ॥ ౧౩
సర్వస్య ధాతా ప్రవరో మహాత్మా సర్వాత్మగస్సర్వజగత్స్వరూపః
సర్వేశ్వరస్సర్వవిధానయత్నం చకార బుద్ధ్యా తరుణామ్బుజాక్షః ॥
ఇతీరితాస్తే మునయస్తదానీం సవిస్మయోత్ఫుల్లహృదమ్బుజాశ్చ
సూతం మహాన్తం మునిసఙ్ఘసేవ్యం తమబ్రువన్ వేదవిదాం వరిష్ఠమ్॥

మునయః —

'అతీతానాగతజ్ఞానప్రకాశితహృదమ్బుజ !
ఉద్యోగానన్తరం విష్ణుః కృతవాన్ కిం రమాపతిః ॥ ౧౬
కీదృశః ప్రళయః కల్పః సర్గో వా కీదృశః పునః
ఏతావద్వా జలం కస్మాదాగతం వద సువ్రత ! ॥ ౧౭
కుత్ర వా ధరణీ యాతా గిరయో వా మహోన్నతాః?
తత్సర్వం శంస భగవన్ ! శ్రోతుం కౌతూహలం హి నః'
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ సూతస్తాన్ మునిపుఙ్గవాన్ ॥ ౧౮

శ్రీ సూతః —

మునయః శ్రూయతాం పూర్వం సఙ్గ్రహేణ జలాగమః
చతుర్యుగసహస్రాణి ప్రమాణం దివసస్య చ ॥ ౧౯
నిశాయా[1]స్తావదేవాస్య నిర్దిష్టస్సమయో విధేః
దినావసానసమయే బ్రహ్మణో భగవాన్ రవిః ॥ ౨౦
సహస్రరశ్మిస్తపతి త్రిమూర్త్యాత్మా త్రిలోచనః
వమత్యగ్నిం మహాఘోరం ఘర్మదీధితిరంశుభిః ॥ ౨౧
కతిచిద్వత్సరానేవం వృష్టిర్నైవ భవేత్తదా
భూలోకవాసినస్సర్వే మునయశ్చ తపోధనాః ॥ ౨౨
వసేయుర్జనలోకే హి యావద్బ్రాహ్మనిశా తదా
వనాని పర్వతాశ్చాపి దగ్ధాః కాలాగ్నినా తదా ॥ ౨౩
భస్మీభూతా భవన్త్యేవ వాయుస్సర్వాత్మకో మహాన్
హాయనాన్ కతిచిద్వాతి పశ్చాన్మేఘా మహాబలాః ॥ ౨౪
స్థూణాకారాః సృజన్త్యేవ తోయధారాస్సమన్తతః
సన్తతం వత్సరానేవం కతిచిత్తు నిశాముఖే ॥ ౨౫

1. ఏవ తావా స్థి.

ద్రవీభూతా మహాభూమిః పాతాళతలగామినీ
సాగరాస్సప్త చాన్యోన్యం భవేయుస్సంయుతాస్తదా ॥ ౨౬
మహర్లోకం సమాక్రమ్య తిష్ఠన్త్యేకోదకాస్తదా
తథైవ యుగసాహస్రం బ్రహ్మణశ్శర్వరీ భవేత్ ॥ ౨౭
నిశావసానే గోవిన్దస్సృష్టిస్థిత్యన్తకారకః
చతుర్ముఖశివావాక్యం భూమేరుద్ధరణం హరిః ॥ ౨౮
కర్తుకామస్తదా విష్ణుః వటపత్రతలే స్థితః
శ్వేతం వరాహదేహం చ సర్వయజ్ఞమయం శివమ్ ॥ ౨౯
అతిభీమం మహారౌద్రమాసాద్య తరసా తదా
ప్రవిశ్య జలమధ్యం తు క్షోభయామాస వై తదా ॥ ౩౦
సంవర్తమేఘనిర్ఘాతబృంహితం చ వహన్ ముహుః
ప్రవివేశ మహాపోత్రీ పాతాళం జలపూరితమ్ ॥ ౩౧
అన్వేషయామాస తదా రసాతలమశేషతః
తత్ర యుద్ధం మహాఘోరం హిరణ్యాక్షసమాశ్రయమ్ ॥ ౩౨
అభూదభూతపూర్వం చ తుములం రోమహర్షణమ్
చిరకాలం చ బాహుభ్యాం మల్లయుద్ధమవర్తత ॥ ౩౩
తతః క్రుద్ధో మహాపోత్రీ దంష్ట్రాగ్రేణ మహాసురమ్
ద్విధా తం పాటయామాస మేరుతుల్యమహోన్నతిమ్ ॥ ౩౪
తత్రరక్తసంప్లవేనైవ తజ్జలం రక్తమాబభౌ
తద్దృష్ట్వా మునయస్సర్వే జనలోకనివాసినః ॥ ౩౫
మహజ్జలమిదం రక్తమద్భుతం కిమిదం భవేత్ ?
ఇత్యాశ్చర్యవిలోలాక్షాస్సమాధిధ్యానయోగతః ॥ ౩౬
జ్ఞాత్వా శ్వేతవరాహస్య ప్రభావం మునయోఽస్తువన్
తత శ్శ్వేతవరాహశ్చ పాతాళతలగామినీమ్ ॥ ౩౭

దంష్ట్రాగ్రేణైవ తాం భూమిం సర్వసత్త్వసమాశ్రయామ్
ఉద్ధృత్య తరసా పోత్రీ విక్షోభ్య చ మహాజ్జలమ్ ॥ ౩౮
నిధాయ పాదం శేషస్య భోగోపరి మహాప్రభుః
జనలోకం సమాశ్రిత్య తస్థౌ పర్వతసన్నిభః ॥ ౩౯
బ్రహ్మాదయో దేవగణాస్సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః
అస్తువన్ వేదమన్త్రైశ్చ స్తోత్రైశ్చ వివిధైః పరైః ॥ ౪౦
వవర్షుః పుష్పవర్షాణి ననృతుశ్చాప్సరోగణాః
దేవదున్దుభయో నేదుర్వీణామురజమర్దళాః ॥ ౪౧

దేవాః —

జయ దేవ మహాపోత్రిన్ ! జయ భూమిధరాచ్యుత !
హిరణ్యాక్షమహారక్షోవిదారణవిచక్షణ ! ॥ ౪౨
త్వమనాదిరనన్తశ్చ త్వత్తః పరతరో న హి
త్వమేవ సృష్టికాలేఽపి విధిర్భూత్వా చతుర్ముఖః ॥ ౪౩
సృజస్యేతజ్జగత్సర్వం పాసి విష్ణుస్సమన్తతః
కాలాగ్నిరుద్రరూపీ చ కల్పాన్తే సర్వజన్తుషు ॥ ౪౪
అన్తర్యామీ భవాన్ దేవ ! సర్వకర్తా త్వమేవ హి
నిష్కృష్టం బ్రహ్మణో రూపం న జానన్తి సురాస్తవ ॥ ౪౫
ప్రసీద భగవన్ విష్ణో ! భూమిం స్థాపయ పూర్వవత్
సర్వప్రాణినివాసార్థమస్తువన్ విబుధవ్రజాః ॥ ౪౬

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
శ్వేతవరాహకల్పకథనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః.

అథ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః .

శ్రీ వైకుణ్ఠాత్ భగవత్క్రీడాచలానయనమ్

శ్రీ సూతః —

తత శ్శ్వేతవరాహశ్చ స్థాపయిత్వా ధరాం తదా
విభజ్య సాగరాన్ సప్త లోకాన్ సప్త చ పూర్వవత్ ॥ ౧
చతుర్ముఖం సమాహూయ 'సృజ పూర్వం యథా జగత్'
ఇత్యువాచ మహాక్రోడస్సర్వయజ్ఞమయో హరిః ॥ ౨
సూర్యాచన్ద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్
ధరావరాహదేవోఽపి లోకానుగ్రహకామ్యయా ॥ ౩
భూమౌ స్థాతుం స్థలం దివ్యం బుద్ధ్వా నిశ్చిత్య మాధవః
గరుడం ప్రేషయామాస గిరిమానేతుమచ్యుతమ్ ॥ ౪
'వైనతేయ! మహాసత్త్వ ! గచ్ఛ త్వమతివేగతః
గత్వా తు పరమం ధామ క్రీడాచలమిహానయ ॥ ౫
సర్వాన్ పార్షదాంశ్చాపి విష్వక్సేనముఖాన్ సురాన్'
ఇత్యుక్తో గరుడస్సాక్షాదుత్పపాత విహాయసమ్ ॥ ౬
గతే తు గరుడే తస్మిన్నానేతుం పర్వతోత్తమమ్
పోత్రిరూపీ హరిర్భూమిం స్థాపయిత్వా చ పూర్వవత్ ॥ ౭
పద్భ్యాం భూమిం సమాక్రమ్య గోమతీతీరమాగతః
తస్యాస్తు దక్షిణే భాగే షష్టియోజనదూరతః ॥ ౮
పూర్వాబ్ధేః పశ్చిమే భాగే పఞ్చభిర్యోజనైర్యుతే
దేశే పుణ్యజనాఽఽకీర్ణే రుక్మనద్యా స్తథోత్తరే ॥ ౯
ఆగత్య తస్థౌ దేవోఽపి గరుడాగమనోన్ముఖః
వైనతేయోఽపి పరమం ధామ గత్వా దదర్శ హ ॥ ౧౦

అప్రాకృతమమేయం చ సర్వరత్నమయం గిరిమ్
హిరణ్మయం మహాశృఙ్గం పఞ్చోపనిషదాత్మకమ్ ॥ ౧౧
పున్నాగచమ్పకాశోకసాలహిన్తాలశోభితమ్
సురద్రుమసముఖైర్వృక్షైరన్యైః కాఞ్చనరూపకైః ॥ ౧౨
శోభితం పక్షిసఙ్ఘైశ్చ శుకకోకిలహంసకైః
శ్రవణానన్దజనకమధురాలాపసమ్భృమైః ॥ ౧౩
మల్లికామాలతీభిశ్చ నన్ద్యావర్తాదిభిస్తథా
లతాభిః పుష్పితాగ్రాభిః దివ్యసౌరభశాలిభిః ॥ ౧౪
సింహశార్దూలమాతఙ్గశరభక్రోడవానరైః
శోభితం కిన్నరీభిశ్చ గాయత్ర్యస్వరపఙ్క్తిభిః ॥ ౧౫
అనేకనిర్ఝరాకీర్ణం మానసాహ్లాదకారకమ్
ముక్తైర్నిత్యైః కామరూపైర్నానారూపైశ్చ సేవితమ్ ॥ ౧౬
నారాయణగిరిం నామ్నా క్రీడాద్రిం పరమేష్ఠినః
యోజనత్రయవిస్తారం త్రింశద్యోజనమాయతమ్ ॥ ౧౭
శేషాకారం హరేశ్శేషం శేషిణం సర్వదేహినామ్
దివ్యాకారం మహాపుణ్యం పశ్యతాం మోక్షదాయకమ్ ॥ ౧౮
ఏవం రూపం గిరిశ్రేష్ఠం స్కన్ధదేశే నిధాయ తమ్
పరివారైరుపేతం చ భగవత్పరిచారకైః ॥ ౧౯
ఆజగామ మహావేగాద్గరుడః కాఞ్చనప్రభః
తతస్సమ్భ్రమో వాయుమదభూచ్చ విహాయసి ॥ ౨౦
ధున్వన్ వృక్షాంస్తతో భూమౌ సూర్యకోటిరివాఽఽబభౌ
తేజోరూపస్తతశ్శ్రీమానాగతో విష్ణువాహనః ॥ ౨౧
ఆగతం గరుడం వీక్ష్య స్థాపయేహ ఖగేశ్వర ।
ఇత్యువాచ హరిస్సోఽపి స్థాపయామాస తం తథా ॥ ౨౨

తతో గిరిం సమారుహ్య శ్వేతపోత్రీ హరిః స్థితః
స్వామిపుష్కరిణీతీరే పశ్చిమే పుణ్యకాననే ॥ ౨౩
విమానే విమలే దివ్యే కోటిసూర్యసమప్రభే
అనేకరత్నఖచితగోపురాయుతశోభితే ॥ ౨౪
రత్నస్తమ్భసమోపేతశ్రీమహామణిమణ్టపే
వాచామగోచరే సర్వనయనానన్దకారకే ॥ ౨౫
తతో జాతు తటే స్వామిపుష్కరిణ్యాస్తు దక్షిణే
మధ్యే విమానం పద్మాక్షశ్శ్రీనివాసః పరాత్పరః
అతిష్ఠద్దేవదేవోఽపి శఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౨౬

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే వైకుణ్ఠాత్ క్రీడాచలానయనకథనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః.

అథ పఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః

దేవాదికృతశ్వేతవరాహప్రార్థనా

తత్ర దేవాస్సగన్ధర్వా బ్రహ్మాద్యా మునయోఽపి చ
ఆజగ్ముర్లోకపాలాశ్చ శఙ్కరః పార్వతీప్రభుః ॥ ౧
ఋషయస్సప్త వసవో రుద్రాదిత్యా మరుద్గణాః
తుష్టువుశ్చ హృషీకేశం వాసుదేవం జగత్ప్రభుమ్ ॥ ౨
'జయ లక్ష్మీశ ! లోకేశ ! జయ భూమిధరాచ్యుత !
జయ విష్ణో ! హిరణ్యాక్షవిధ్వంసనవిచక్షణ ! ॥ ౩
దంష్ట్రాకరాళవదన ! భ్రుకుటీకుటిలేక్షణ !
భయఙ్కరమిదం రూపమత్యుగ్రం ఘోరదర్శనమ్ ॥ ౪
జ్వలదస్త్రభుజానేకపార్శ్వద్వయవిరాజితమ్
దృష్ట్వా తద్వ్యథితాస్సర్వే సురాశ్చ పరమర్షయః ॥ ౫

అనుగ్రహీతుం లోకాంస్త్వం త్వయాఽత్ర స్థీయతాం గిరౌ
భయఙ్కరం త్వదీయం వై రూపమద్భుతదర్శనమ్ ॥ ౬

తద్దృష్ట్వోద్విగ్నహృదయా భవేయురదృఢా నరాః
దేవతానాం మనుష్యాణాం వాసార్థం చోద్ధృతా ధరా ॥ ౭

తస్మాన్మనుజరక్షార్థం సౌమ్యరూపం హి ధారయ
ధ్యానయోగేష్వశక్తానామశక్తానాం చ కర్మసు ॥ ౮

అస్మాకం మనుజానాం చ స్త్రీశూద్రాణాం తథైవ చ
దృశ్యస్త్వం వరదో భూత్వా వస నిత్యమిహైవ భోః' ॥ ౯

ఇత్యుక్తస్తైః ప్రసన్నాత్మా సౌమ్యరూపీ చతుర్భుజః
శ్రీభూమిసహితస్తస్థౌ పుణ్డరీకనిభేక్షణః ॥ ౧౦

శరత్పూర్ణేన్దువదనస్సర్వాభరణభూషితః
శ్రీనివాసస్సురాంస్సర్వాన్ సమాహూయేదమబ్రవీత్ ॥ ౧౧

'వైకుణ్ఠాత్పరమో హ్యేష వేఙ్కటాఖ్యో నగోత్తమః
అత్రైవ నివసామ్యేవ శ్రీభూమిసహితో హ్యహమ్ ॥ ౧౨

దదామి ప్రార్థితానర్థాన్ మనుజేభ్యస్సదా సురాః ।'
ఇత్యుక్త్వా త్రిదశాన్సర్వాన్ బ్రహ్మేన్ద్రప్రముఖానపి ॥ ౧౩

యథార్హం సమనుజ్ఞాప్య తత్రైవాన్తరధీయత
దేవాశ్చ మునయస్సర్వే ప్రతిజగ్ముస్స్వకాలయాన్ ॥ ౧౪

సూతకృతస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యవర్ణనమ్

ఋషయః —

'సూత ! పూర్వం గిరౌ తస్మిన్ 'స్వామిపుష్కరిణీ'తి వై ।
ప్రసఙ్గాత్కథితా సా తు కీదృశీ మునిసత్తమ ! ।
గిరౌ తస్యాశ్చ మాహాత్మ్యం వక్తవ్యం భవతాఽనఘ' ! ౧౫

శ్రీసూతః —

మునయశ్శ్రూయతాం కిఞ్చిదుత్తరం సావధానతః
స్వామిపుష్కరిణీ పుణ్యా సర్వపాపప్రణాశినీ ॥ ౧౬
వైకుణ్ఠాద్భగవత్క్రీడావాపీ శ్రీస్వామిలాలితా
అప్రాకృతజలౌఘా చ సుగన్ధా సుమనోహరా ॥ ౧౭
గఙ్గాదిసర్వతీర్థానాం జన్మభూమిశ్శుభోదకా
ఆనీతా వైనతేయేన క్రీడార్థం తత్ర తిష్ఠతి ॥ ౧౮
విరజావద్రజోదోషప్రముఖాఘవినాశినీ
స్వర్ణస్తేయసురాపానదోషప్రముఖనాశినీ ॥ ౧౯
ఐహికార్థప్రదా నిత్యం స్నానమాత్రేణ సర్వదా
దర్శనాత్స్పర్శనాత్పానాత్ స్మరణాత్సర్వసిద్ధిదా ॥ ౨౦
స్నానాదిష్టప్రదా చేతి కిము వక్తవ్యమఞ్జసా
తతస్తస్యాస్తు మాహాత్మ్యం వక్తుం దేవోఽపి న ప్రభుః ॥ ౨౧
దేవేభ్యస్తత్సమీపస్థా మనుజా భాగ్యశాలినః
కిన్తు జానన్తి తస్యాస్తు వైభవం నైవ మానుషాః ॥ ౨౨
ప్రాకృతాచలవద్భాతి మానుషాణామయం గిరిః
తథాపి తేషాం భక్తిస్తు శుద్ధా భవతి తద్గిరౌ ॥ ౨౩
యస్య యస్య యథా భక్తిస్తస్య సిద్ధిశ్చ తాదృశీ
స్వామిపుష్కరిణీస్నానం సద్గురోః పాదసేవనమ్ ॥ ౨౪
ఏకాదశీవ్రతం చాపి త్రయమత్యన్తదుర్లభమ్
దుర్లభం మానుషం జన్మ దుర్లభం తత్ర జీవనమ్ ॥ ౨౫
స్నామిపుష్కరిణీస్నానం త్రయమత్యన్తదుర్లభమ్
అతస్తస్యాస్తు మాహాత్మ్యం వక్తుం శేషోఽపి న ప్రభుః ॥ ౨౬
యత్తు స్వామిసరస్స్నానం మహాపాతకనాశనమ్
తచ్చాపి దృష్టం బహుధా తారకాసురసూదనే ॥ ౨౭

ప్రాయశ్చిత్తప్రవృత్తానాం నరాణాం సులభా త్వియమ్
స్వామిపుష్కరిణీ పుణ్యా తథా కామ్యప్రదాయినీ ॥ ౨౮
వేఙ్కటాద్రేర్విశేషేణ దర్శనం యచ్చ వర్తతే
నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం ప్రాయశ్చిత్తంచ తద్భవేత్॥ ౨౯
'విష్ణోః కర్మాణి ప'శ్యేతి శ్రుతిరేషా సనాతనీ
నైమిత్తికం తత్కుర్వీత స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ३०
అఙ్గవైకల్యదోషాశ్చ న స్యుస్స్వామిసరస్తటే
వాసవాదిష్వమోఘం చ దృష్టం కర్మాఽత్ర దృశ్యతే ॥ ३౧
బహునేహ కిముక్తేన ధర్మార్థాదిఫలేషు చ
వాఞ్ఛావతాం మనుష్యాణాం స్త్రీశూద్రాణాం చ పాపినామ్॥ ३౨
సాఙ్గకర్మక్రియాఽశక్తనరాణాం చ విశేషతః
నాఽన్యా గతిర్వేఙ్కటాద్రేస్సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ३३

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవాదికృత
శ్వేతవరాహప్రార్థనాదికథనం నామ పఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః.

అథ షట్త్రింశోఽధ్యాయః

క్రీడాద్రిప్రవిష్ట శ్రీ వరాహదివ్యవైభవవర్ణనమ్

మునయః —

'పరావరజ్ఞ సర్వజ్ఞ సర్వభూతహితే రత !
మునే సూత ! మహాభాగ కిఞ్చిత్పృచ్ఛామ తద్వద ॥ ౧
వరాహరూపీ భగవాన్ ధరాముద్ధృత్య కిం పునః
తదైవ శేషశైలేన్ద్రే న్యవసత్కరుణాలయః ॥ ౨

కాలాన్తరే వా తత్రైత్య స్థితవాన్ సర్వదా ను కిమ్ ?
అకరోద్వాఽథ కిం తత్ర కిం దత్తం కస్య వా' త్వితి ॥ ౩

శ్రీ సూతః —

బ్రవీమి తదశేషం చ శృణుధ్వం మునిసత్తమాః ।
ఆస్థాయ శ్వేతపోత్రిత్వముజ్జహార ధరాం యదా ॥ ౪
తదైవానాయ్య వైకుణ్ఠాదచలం గరుడేన వై
కల్పాదావేవ భగవాన్ లీలారసమహోదధిః ॥ ౫
విహరన్ రమయా సార్ధం దరీనిర్ఝరసానుషు
ప్రకాశశ్చాప్రకాశశ్చ తిష్ఠత్యేవ సదా గిరౌ ॥ ౬
యావత్కల్పం వసత్యేవ ప్రోక్తం చ పరమేష్ఠినా
కదాచిత్పుణ్యశీలేభ్యో దర్శనం వితరత్యసౌ ॥ ౭
కల్పే కల్పే చ ధరణీముద్ధరత్యేవమేవ హ
శ్వేతవారాహరూపేణ ధరణీ చోద్ధృతా యతః ॥ ౮
శ్వేతవారాహకల్పస్స్యాదాఖ్యయా మునయో హ్యయమ్
సాధూనాం చ యదా బాధా ధర్మశ్చాప్యవసీదతి ॥ ౯
యదా త్వధర్మో హ్యధికో దుష్టాశ్చ బలినో యదా
తదా కాలానురూపేణ నరదేవాదిరూపతః ॥ ౧౦
సృష్ట్వాఽఽత్మానం మహావిష్ణుస్సంహరత్యహితాంస్తదా
అధర్మం సర్వ ముత్సార్య సుధర్మం పాలయత్యసౌ ॥ ౧౧
రక్షత్యేవ చ సాధూంశ్చ వేదవిద్యాశ్చ వర్ధయన్
స్వయం చ సర్వభూతానాం దృశ్యస్తిష్ఠతి కుత్రచిత్ ॥ ౧౨
సర్వదా శేషశైలేన్ద్రే విహరన్ రమయా సహ
నిత్యైర్ముక్తైశ్చదేవైశ్చ కామరూపైశ్చ సంయుతః ॥ ౧౩
తిష్ఠత్యేవ సదా తస్మిన్ వేఙ్కటాఖ్యే నగోత్తమే
వైకుణ్ఠస్వర్గసూర్యేభ్యస్స్వగేహేభ్యోఽధికప్రియః ॥ ౧౪

అయం భగవతో హ్యాద్యః పర్వతః పుణ్యకాననః
మన్త్రసిద్ధి స్తపస్సిద్ధిర్యజ్ఞసిద్ధి స్తథై వ హి ॥ ౧౫

క్రీడాద్రేః భగవత్సాన్నిధ్యేన మహిమాధిక్యవర్ణనమ్

కామ్యస్య కర్మణస్సిద్ధిరేవమన్యాశ్చ సిద్ధయః
భవన్త్యత్ర నరాణాం చ న హి విఘ్నాదికం క్వచిత్ ॥ ౧౬
అల్పేన తపసాఽభీష్టం సిద్ధ్యత్యస్మిన్ గిరౌ వరే
సర్వతీర్థాని సతతం పుణ్యాన్యత్రైవ సన్తి హి ॥ ౧౭
య ఏనం సేవతే నిత్యం శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితః
జ్ఞానార్థీ జ్ఞానమాప్నోతి ద్రవ్యార్థీ కనకం బహు ॥ ౧౮
పుత్రార్థీ పుత్రమాప్నోతి నృపో రాజ్యం చ విన్దతి
వ్యఙ్గశ్చ సాఙ్గసద్రూపం పశూన్ ధాన్యాని విన్దతి ॥ ౧౯
యం యం కామయతే మర్త్యః తం తమాప్నోతి సర్వథా

క్రీడాద్రేః కారణభేదేనాఽనేకనామానువర్ణనమ్

చిన్తితస్య చ సిద్ధ్యా తు చిన్తామణిమిమం విదుః ॥ ౨౦
కేచిజ్జ్ఞానప్రదత్వాచ్చ జ్ఞానాద్రిరితి తం విదుః
సర్వతీర్థమయత్వాచ్చ తీర్థాద్రిం ప్రాహురుత్తమాః ॥ ౨౧
పుష్కరాణాం చ బాహుళ్యాత్ గిరావస్మిన్ సరస్సు వై
పుష్కరాద్రిం ప్రశంసన్తి మునయస్తత్త్వదర్శినః ॥ ౨౨
గిరావస్మింస్తపస్తేపే ధర్మోఽపి స్వాభివృద్ధయే
తస్మాదాహుర్వృషాద్రిం తం మునయో వేదపారగాః ॥ ౨౩
శాతకుమ్భస్వరూపత్వాత్ కనకాద్రిం చ తం విదుః
ద్విజో నారాయణః కశ్చిత్తపః కృత్వా మహత్పురా ॥ ౨౪

ఐచ్ఛదస్య స్వనామ్నా చ వ్యపదేశం మురారితః
తస్మాన్నారాయణాద్రిం తం విదురుత్తమపూరుషాః ॥ ౨౫

వైకుణ్ఠాదాగతత్వేన వైకుణ్ఠాద్రిరితి స్మృతః
హిరణ్యాఖ్యవినాశాయ ప్రహ్లాదానుగ్రహాయ చ ॥ ౨౬

నారసింహాకృతిర్జజ్ఞే యస్మాదస్మాత్స్వయం హరిః
సింహాచల ఇతి ప్రాహుస్తస్మాదేనం మునీశ్వరాః ॥ ౨౭

అఞ్జనా చ తపః కృత్వా హనూమన్తమజీజనత్
తదా దేవాస్సమాగత్య దేవసాహాయ్యకారకమ్ ॥ ౨౮

యస్మాత్పుత్రమసూతాఽసౌ జగుస్తస్మాదిమం గిరిమ్
అఞ్జనాద్రిం, వరాహాద్రిం వరాహక్షేత్రలక్ష్మతః ॥ ౨౯

నీలస్య వానరేన్ద్రస్య యస్మాన్నిత్యమవస్థితిః
తస్మాన్నీలగిరిం నామ్నా వదన్త్యేనం మహర్షయః ॥ ౩౦

[1]వేఙ్కారోఽమృతబీజస్తు కటమైశ్వర్యముచ్యతే
అమృతైశ్వర్యసఙ్ఘత్వాద్వేఙ్కటాద్రిరితి స్మృతః ॥ ౩౧

యతః కదాచిద్దేవానాం శ్రీనివాస ఇ[2]హా బభౌ
శ్రీనివాసగిరిం ప్రాహుస్తస్మాదేనం దివౌకసః ॥ ౩౨

ఆనన్దాద్రిమిమం ప్రాహుః వైకుణ్ఠపురవాసినః
ప్రాహుర్భగవతః క్రీడాప్రాచుర్యాత్తు తథా [3]సురాః ॥ ౩౩

శ్రీప్రదత్వాచ్ఛ్రియో వాసాత్ శబ్దశక్త్యా చ యోగతః
రూఢ్యా శ్రీశైల ఇత్యేవం నామ చాస్య గిరేరభూత్ ॥ ౩౪

బహూని చాన్యనామాని కల్పభేదాద్భవన్తి హి
యావదుక్తా భగవతః కల్యాణగుణరాశయః ॥ ౩౫

---

1. వకారః. 2. ఇవాఽబభౌ. 3. తథా = క్రీడాద్రిం.

తావన్తోఽస్య గిరేస్సన్తి గుణాః పరమపావనాః
అస్య వేఙ్కటశైలస్య మాహాత్మ్యం యావదస్తి హి ॥ ౩౬
తావద్వక్తుం చ కార్త్స్న్యేన న సమర్థశ్చతుర్ముఖః
షణ్ముఖశ్చ సహస్రాస్యః ఫణీ దేవాః పరే కిము ? ॥ ౩౭
శ్రుత్వా సూతముఖాచ్చైవం మునయో హృష్టమానసాః
న తృప్తిమాయయుస్తే హి భూయశ్శ్రవణకౌతుకాత్ ॥ ౩౮

ఇతి శ్రీ వరాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే క్రీడాద్రిప్రవిష్ట శ్రీ వరాహదివ్యవైభవాదివర్ణనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః.

అథ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

మహర్షియజ్ఞవాటం ప్రతి భగవదాగమనమ్

శ్రీ సూతః —

'తద్గిరౌ కిం కృతం తేన వేఙ్కటేశేన తద్వద'
ఇత్యుక్తం యచ్చ యుష్మాభిస్తత్ర కిఞ్చిత్ వదామ్యహమ్ ॥ ౧
మాయినా సర్వశక్తేన లీలాపరవశేన చ
కృతం తు వక్తుం కార్త్స్న్యేన కేన శక్యం తపోధనాః ॥ ౨
స కదాచిన్మహామాయీ విటవేషం వహన్ముదా
గిరావుత్తరదిగ్భాగే చచార రమయా సహ ॥ ౩
తత్ర కేచిన్మహాభాగా మునయస్తత్త్వదర్శినః
గిరేరస్య తు మాహాత్మ్యం శ్రుతవన్తస్తపోధనాః ॥ ౪
అయం గిరిర్మహాపుణ్యస్సర్వసత్త్వసమాశ్రయః
నిర్బాధః ఫలమూలాఢ్యస్సర్వవృక్షసమావృతః ॥ ౫
నానాప్రస్రవణోపేతో యాజ్ఞికైశ్చ మహీరుహైః
అన్యైస్తాపసయోగ్యైశ్చ పాదపైరపి సఙ్కులః ॥ ౬

నయనానన్దజనకో హృదయాఽహ్లాదికారకః
అస్మాభిస్సర్వదా వాసః కర్తవ్యోఽత్ర మహాగిరౌ ॥ ౭
ఇతి నిశ్చిత్య మనసా తత్రాఽఽగత్య తపోధనాః
చక్రుర్యజ్ఞం యథాశాస్త్రం విష్ణుముద్దిశ్య కౌతుకాత్ ॥ ౮
సోఽపి మాయయా శ్రియా సార్ధం యజ్ఞవాటముపాగమత్
సువర్ణచిత్రితం వస్త్రం వసానశ్శుభదర్శనః ॥ ౯
సోష్ణీషశ్చ కరేణైవ వామేన ఛురికాం దధత్
తామ్బూలేన శుచిస్నిగ్ధమన్దస్మితముఖామ్బుజః ॥ ౧౦
మృగోత్థమదగన్ధేన సురభీకృతదిఙ్ముఖః
పుణ్డరీకవిశాలాక్షః కమ్బుగ్రీవో మహాభుజః ॥ ౧౧
జగన్మోహనసౌన్దర్యస్సాక్షాత్ కన్దర్పసన్నిభః
హేమయజ్ఞోపవీతాఙ్గః కోమలాఙ్గో మనోహరః ॥ ౧౨
ప్రవివేశ సభాం యాజ్ఞీం మద్యేబృన్దం మహాత్మనామ్
దృష్ట్వా చ మునయస్సర్వే పుణ్డరీకనిభేక్షణమ్ ॥ ౧౩
వేశ్యావేషం ధారయన్తీం లీలామ్బుజకరామ్బుజామ్
తప్తహాటకసఙ్కాశాం పఙ్కజోదరసప్రభామ్ ॥ ౧౪
హరిద్రాన్తరతుల్యాభాం దివ్యన్తీం కుటిలాలకామ్
శరత్పూర్ణేన్దువదనాం తామ్బూలేన మనోహరామ్ ॥ ౧౫
కర్ణాన్తనేత్రయుగళాం విడమ్బితరవిప్రభామ్
అభూతపూర్వసౌన్దర్యాం సాక్షాల్లక్ష్మీమివ స్థితామ్ ॥ ౧౬
దృష్ట్వా చ మునయస్సర్వే విస్మయోత్ఫుల్లమానసాః
కోఽసౌ రాజసుతస్త్వేష పృథివీం భోక్తుమర్హతి ॥ ౧౭
ద్వాత్రింశల్లక్షణోపేతస్సాక్షాద్రామ ఇవాఽపరః
'కిమర్థమాగతస్త్వం' తు పృచ్ఛామ ఇతి చాబ్రువన్ ॥ ౧౮

ఆవాసః కుత్ర తే మాతా కా వా తే జనకః కుతః
నామధేయం చ కిం వా తే బ్రూహి రాజన్ అశేషతః'॥ ౧౯

శ్రీ భగవాన్ —

'నాహం రాజా న వా విప్రః కాచిజ్జాతిశ్చ నైవ మే
న చ మాతా న చ పితా నైవాఽఽవాసశ్చ కుత్రచిత్ ॥ ౨౦
సర్వావాసస్సర్వభక్షః స్సర్వగస్సర్వరూపధృత్
నిర్నామా నిర్గుణశ్చాఽహం యుష్మాన్ ద్రష్టుమిహాఽఽగతః॥
భవన్తస్తపసా శ్రేష్ఠా వేదవేదాన్తపారగాః
వదన్త్వేదుమ్బరీ సర్వా వేష్టితా వ్యాఘ్రవాససా ॥ ౨౨
స్పృష్ట్వోద్గానం కథం త్వత్ర సమ్భవేన్మనయోఽమలాః'
ఏవమాదిక్రియాలోపం పృష్టవాన్యజ్ఞసంసది ॥ ౨౩
మునయ స్తేఽథ సమ్భూయ 'వపాకాలస్తు గచ్ఛతి'
ఇతి తే త్వరితాస్సర్వే సమిద్ధే జాతవేదసి ॥ ౨౪
పుణ్యగన్ధం వపాహోమం చక్రుశ్శాస్త్రోక్తమార్గతః
సోఽపి వేగాత్తత్ర గత్వా శఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౨౫
శ్రీవత్సవక్షా నిత్యశ్రీః సర్వాభరణభూషితః
వపాం జగ్రాహ పాణిభ్యాం కోటిసూర్యసమప్రభః ॥ ౨౬
తదా తు మునయస్సర్వే ప్రభయా స్తిమితేక్షణాః
తస్థుస్తపోధనాస్తత్ర క్షణం చిత్రార్పితా ఇవ ॥ ౨౭
'ప్రీతోఽహ'మితి తాన్ సర్వానుక్త్వాఽదృశ్యో బభూవ హ
మునయశ్చ తదా ప్రీతాః 'సాక్షాద్విష్ణుస్సమాగతః ॥ ౨౮
అస్మాకం భాగ్యమతులం జీవితం చ సుజీవితమ్'
ఇతి యాగక్రియాశేషం చక్రుః కౌతుకసమ్భ్రమాత్ ॥ ౨౯

ఏతత్సర్వం సమాఖ్యాతం జాబాలిమునినా పురా
అన్యచ్చ కథితం తేన తచ్చాహం కథయామి వః ॥ ౩౦

వృద్ధస్య కుమారధారాస్నానేన కౌమారప్రాప్తిః

పురా తు వేఙ్కటాధీశః చచార గిరిమూర్ధని
కుమారస్సన్విశాలాక్షః కోమలాఙ్గో మనోహరః ॥ ౩౧

వృద్ధః కశ్చిద్ద్విజో దృష్టః తేన జర్ఝరితాకృతిః
మగ్నదృష్టిర్భగ్నజానుః క్షుత్తృష్ణాపరిపీడితః ॥ ౩౨

మార్గభ్రష్టో వనే తత్ర కుత్రచిచ్ఛైలమాశ్రితః
'క్వ వా గతోఽసి కౌణ్డిన్య? శతవృద్ధం విహాయ మామ్'॥ ౩౩

ఇతి జల్పన్ముహుశ్శుష్కకణ్ఠోష్ఠపుటతాలుకః
తత్రస్థేన కుమారేణ 'కిమర్థమిహ జల్పసి ॥ ౩౪

న కశ్చిదత్ర మనుజః కౌణ్డిన్యః కుత్ర తిష్ఠతి'
ఇత్యుక్తః ప్రాహ వృద్ధశ్చ 'నితరాం మృతవానహమ్ ॥ ౩౫

కథం గచ్ఛామ్యహం తావదాశ్రమం దూరతస్థితమ్
శౌచాచారక్రియాఽశక్తం రిక్తం బన్ధువివర్జితమ్ ॥ ౩౬

కిమర్థం స్థాపయత్యస్మిన్ లోకేమాం దుర్బలం విధిః'
ఏవం బ్రువతి తస్మింస్తు నిర్హేతుకదయానిధిః ॥ ౩౭

కుమారః ప్రాహ తం వృద్ధం సోపహాసమిదం వచః
'తవ విప్రశరీరం చ జరితం పలితం తథా ॥ ౩౮

లుప్తే పక్ష్మణీ త్వక్చ న చ పశ్యసి కిఞ్చన
అతః పరం చ విప్రేన్ద్ర జీవనేచ్ఛా తవాఽస్తి కిమ్? ॥ ౩౯

న వా పూర్వోక్తవాక్యం తు సత్యం వా వద సువ్రత!'
ఇత్యుక్తః ప్రాహ విప్రోఽపి 'నాస్తీచ్ఛా జీవనే మమ ॥ ౪౦

కిన్తు నిత్యాని కర్మాణి జ్యోతిష్టోమముఖాని చ
నాఽనుష్ఠితాని దేవానామృణీ కథమహం పునః ॥ ४౧
త్యక్ష్యామి దేహం భో రాజన్ ! సత్యమేవ బ్రవీమి తే'
ఇత్యుక్తః ప్రాహ తం విప్రం 'గృహాణేమం కరం' త్వితి॥ ४౨
సోఽపి తత్కరమాలమ్బ్య శనైస్తేన జగామ చ
క్వచిత్ప్రస్రవణం పుణ్యం దర్శయిత్వా శుభోదకమ్ ॥ ४౩
'స్నానం కుర్వత్ర గచ్ఛావః తవాఽఽశ్రమపదం తతః'
ఇత్యుక్తస్తేన విప్రేన్ద్రః స్నాత్వా తత్రోత్థితః పునః ॥ ४४
అథాఽభూతపూర్వశ్చ కుమారః షోడశాబ్దకః
కుమారోఽపి సహస్రాక్షః సహస్రవదనోఽభవత్ ॥ ४౫
సహస్రమూర్ధా విశ్వాత్మా సహస్రభుజమణ్డితః
తత్ర దేవాస్సమాజగ్ముః రాకాశే విస్మితాః పునః ॥ ४౬
పుష్పవృష్టిర్మహత్యాసీత్ దేవదున్దుభయస్తదా
నేదుస్సర్వేఽపి తం దేవాః తుష్టువుః స్తోత్రసత్తమైః ॥ ४౭
దేవః ప్రాహ ద్విజం వృద్ధం 'కురు కర్మాణి సర్వతః
కర్మానుష్ఠానసిద్ధ్యర్థం ధనం దత్తం చ తే బహు' ॥ ४౮
ఇత్యుక్త్వా తం ద్విజశ్రేష్ఠం తత్రైవాఽన్తరధీయత
సమ్భూయ దేవాస్సర్వేపి ప్రోచుర్వాక్యమిదం తదా ॥ ४౯
'అయం వృద్ధః కుమారోఽభూద్యస్మాత్తస్మాదియం నదీ
'కుమారధారే'తి సదా లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యతి ॥ ౫౦
త్రికాలమత్ర యస్స్నాతి త్రిమాసం విజితేన్ద్రియః
వలీపలితనిర్ముక్తో వజ్రకాయో భవేన్నరః ॥ ౫౧
సర్వపాపవినిర్ముక్తో యాతి విష్ణోః పరం పదమ్'
ఇత్యుక్త్వా త్రిదశాస్సర్వే జగ్ముర్విస్మితమానసాః ॥ ౫౨

ఇతి జాబాలికథితం తదుక్తం భవతాం మయా
య ఇదం శృణుయాన్మర్త్యో లభతే స్నానజం ఫలమ్ ॥ ౫౩

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే మహర్షియజ్ఞవాటం
ప్రతి రూపాన్తరేణ భగవదాగమన జలధారాదివర్ణనం నామ
సప్తత్రింశోఽధ్యాయః.

అథ అష్టత్రింశోఽధ్యాయః

భ్రష్టరాజ్యస్య శంఖణనృపస్య రాజ్యప్రాప్తిక్రమః

శ్రీ సూతః —

వాల్మీకినా మునీన్ద్రేణ కిఞ్చిదుక్తం శ్రుతం మయా
తదుచ్యతే మయా యూయం శృణుధ్వం మునిసత్తమాః॥ ౧
సాఙ్కాశ్యే సోమవంశీయః శఙ్ఖణః పృథివీపతిః
అనేకదేశసహితం బహువిస్తారసంయుతమ్ ॥ ౨
పరమ్పరాగతం రాజ్యం చక్రేఽఖణ్డపరాక్రమః
స కదాచిన్మహారాజః కృతపుణ్యవిపర్యయాత్ ॥ ౩
సామన్తరాజభిస్సర్వైః హృతరాజ్యో మహీపతిః
తస్మాత్సభార్యస్సామాత్యో దేశాన్నిర్గత్య దుఃఖితః ॥ ౪
దక్షిణాం దిశమాసాద్య రామసేతుం దదర్శ హ
తత్ర స్నాత్వా శనైః పశ్చాత్ ఆజగామ నదీం తతః ॥ ౫
సువర్ణముఖరీం తత్ర స్నాత్వా చోత్తరతీరతః
పాద్మం సరస్సమాగమ్య తత్ర స్నానం చకార సః ॥ ౬
నిత్యం చ విధివత్కృత్వా న్యవసద్దుఃఖపీడితః
'రాజ్యాద్భ్రంశో వనేవాసః స్వామిత్వం చ హృతం పరైః॥ ౭
పారతన్త్ర్యం మహద్దుఃఖం మరణాదతిరిచ్యతే
భవితా జీవనం కస్మాత్ క్వ వా గచ్ఛామి కా గతిః' ॥ ౮

ఇతి శోకసమావిష్టః తస్థౌ నిద్రాముపాగతః
అశరీరా జగాదైనం తదానీం శోకపీడితమ్ ॥ ౯

'మా శుచస్త్వం మహాబాహో ధైర్యమాలమ్బ్య బుద్ధిమాన్
ఇత ఉత్తరదిగ్భాగే క్రోశమాత్రే మహాగిరిః ॥ ౧౦

వేఙ్కటాచల ఇత్యేవ ప్రథితః పృథివీతలే
ఆపన్నకామధేనుర్యః శోకార్తానాం సురద్రుమః ॥ ౧౧

చిన్తామణిరివార్తానాం తత్రాఽస్తే కమలాపతిః
నిర్హేతుకదయాపూర్ణః శ్రితానామిష్టదస్సదా ॥ ౧౨

తత్రాఽస్తే పద్మినీ కాచిత్ ఫుల్లపఙ్కజశోభితా
'స్వామిపుష్కరిణీ'త్యేవ నామతః ప్రథితా శుభా ॥ ౧౩

తత్పశ్చిమతటే శ్రీమాన్మహావల్మీకభూధరః
ఉత్తిష్ఠ తత్ర గచ్ఛ త్వం తత్తీరే కుటికాం కురు ॥ ౧౪

తత్ర స్థిత్వా త్రిసన్ధ్యం వై తత్రైవ స్నానమాచరన్
తత్ర స్థితం వేఙ్కటేశం భావయిత్వా చ బుద్ధితః ॥ ౧౫

చతుర్భుజం శఙ్ఖచక్రే దధానం వరదం హరిమ్
అభ్యర్చయన్మాసషట్కం శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితః ॥ ౧౬

నివస త్వం మహాబాహో స్వామిత్వం ప్రాప్స్యసి ధ్రువమ్'
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్యా గతశోకః ప్రసన్నధీః ॥ ౧౭

ఆరురోహ గిరేశ్శృఙ్గం పుణ్యం పరమపావనమ్
చమ్పకాశోకపున్నాగ చూతధాత్రీసమన్వితమ్ ॥ ౧౮

చన్దనాగరుహిన్తాల రక్తచన్దనభాస్వరమ్
చమరీమృగసాహస్రం కస్తూరీమృగసేవితమ్ ॥ ౧౯

శుకకోకిలసన్నాదమయూరస్వనశోభితమ్
ఏవం మనోహరం శృఙ్గమారుహ్య కనకోపమమ్ ॥ ౨౦

మృగయామాస తత్తీర్థం చిహ్నైతస్తత్ర తత్ర వై
దదర్శ సరసీం తత్ర నిర్మలస్ఫటికోపమామ్ ॥ ౨౧
తిలకాశోకపున్నాగవకులైశ్చ విశోభితామ్
రమ్యోపవనసంశుద్ధాం రక్తరాజీవరాజితామ్ ॥ ౨౨
మత్స్యకచ్ఛపసమ్బాధాం తీరస్థతరుధాస్వరామ్
పుష్పితాఽఽమ్రవనోపేతాం కేకికేకారవాకులామ్ ॥ ౨౩
తిలకైర్బీజపూరైశ్చ వరైః శుక్లద్రుమైస్తథా
పుష్పితైః కరవీరైశ్చ ఘాణ్టీరైర్నిచులైస్తథా ॥ ౨౪
అశోకైస్సప్తపర్ణైశ్చ కేతకైరతిముక్తకైః
అన్యైశ్చ వివిధైర్వృక్షైః పుష్పితైశ్చ మనోహరామ్ ॥ ౨౫
స్వామిపుష్కరిణీం దృష్ట్వా ప్రముమోద మహామనాః
కృత్వా తు కుటికాం తత్ర నివాసమకరోద్బుధః ॥ ౨౬
స్నానం త్రిషవణం కుర్వన్ వేఙ్కటేశం సమర్చయన్
వ్రతీ చ నియతాహారో మాసషట్కమవర్తత ॥ ౨౭
తతస్స్వామిసరోమధ్యాదుదతిష్ఠన్మహాద్భుతమ్
అనేకసూర్యసఙ్కాశం శోభయచ్చ దిశో దశ ॥ ౨౮
దివ్యం విమానం తత్రైవ తస్థౌ దేవః శ్రియఃపతిః
శఙ్ఖచక్రగదాపాణిః శ్రీభూమిసహితః పరః ॥ ౨౯
తత్ర దేవాస్సమాజగ్ముః బ్రహ్మాద్యా మునయోఽపి చ
సిద్ధా విద్యాధరాశ్చైవ కిన్నరాశ్చ దిశాధిపాః ॥ ౩౦
వసవస్సప్తమునయః సాధ్యా రుద్రాస్సమాగతాః
భేరీమురజవాద్యాని నేదుశ్చాకాశవర్త్మని ॥ ౩౧
గీతం నృత్తం చ వాద్యం చ చక్రుస్సర్వాశ్చ దేవతాః
తుష్టువుః పరమోదారైర్వేదమన్త్రైర్దివౌకసః ॥ ౩౨

ససమ్భ్రమం సముత్థాయ శఙ్ఖణః ప్రణిపత్య చ
స్తుత్వాఽథ దేవదేవేశం వ్యజిజ్ఞపదిదం నృపః ॥ ౩౩
'దేవదేవ జగన్నాథ జగద్రక్షణతత్పర
భవద్దత్తం క్రమాఽఽయాతం స్వామిత్వం మమ కేశవ ॥ ౩౪
హృతం రాజభిరాక్రమ్య రాజ్యాద్భ్రష్టోఽస్మ్యభాగ్యతః
రక్ష మాం కరుణాసిన్ధో మహోదార జగత్పతే ! ॥ ౩౫
న జానే వ్రతశీలం చ నియమం వా జపాదికమ్
దిష్ట్యా దృష్టో మయా స్వామిన్నమోఘం దర్శనం తవ'
ఇత్యుక్తః కాలమేఘాభో బభాషేఽథ శ్రియఃపతిః ॥ ౩౬

శ్రీనివాసః —

'మా శుచస్త్వం మయా దత్తం స్వామిత్వం పూర్వమాగతమ్
యస్మాత్తవ మహాభక్తిః స్వామిపుష్కరిణీజలే ॥ ౩౭
యే కేచన సమాగత్య స్నానం కుర్వన్తి సంయతాః
స్వామిపుష్కరణీతీర్థే స్వామిత్వం ప్రాప్నుయుర్నరాః ॥ ౩౮
తేషాం వ్రతానుగుణ్యేన స్వామిత్వం భవతి ధ్రువమ్
స్వాద్ధి తేషాం పరాధీనభావలేశః కదాఽపి న ॥ ౩౯
త్వం చ గత్వా మహీపాల ! కురురాజ్యమకణ్టకమ్
సమక్షం దేవదేవానామిత్యుక్త్వాఽన్తరధీయత ॥ ౪౦
'స్వామిపుష్కరణీశబ్దో రూఢస్తస్మిఞ్ సరోవరే
వ్యుత్పత్తిః కథితా తస్యాస్తీర్థానాం స్వామినీ యతః ॥ ౪౧
స్వామిపుష్కరిణీత్యేవ తస్మాత్పూర్వం పురాతనైః
ప్రోక్తేదానీం భగవతా వ్యుత్పత్తిస్తస్య సమ్మతా ॥ ౪౨
స్వామిత్వస్య ప్రదానాచ్చ స్వామిపుష్కరిణీత్వియమ్
అహో మహత్త్వం తీర్థస్య దర్శనం పాపనాశనమ్ ॥ ౪౩

ధన్యాస్త్వేతే మహాభాగా ఏతద్విషయవాసినః'
ఇత్యుక్త్వా త్రిదశాస్సర్వే యయుః పుల్లహృదమ్బుజాః॥ ౪౪
శఙ్ఖణోఽపి మహారాజస్సభార్యో హృష్టమానసః
అవరుహ్య గిరే స్తస్మాత్ స్వం చ దేశం జగామ హ ॥ ౪౫
తద్రాజ్యహారిణ స్సర్వే పరస్పరజిగీషయా
'మమ రాజ్యమిదం రాజ్యం మమై ' వేత్యుద్యతాయుధాః ॥ ౪౬
అన్యోన్యమాహతాస్సన్తః పరిక్షీణాశ్చ తేఽభవన్
'మధ్యేఽస్మాకం న కస్యాఽపి రాజ్యం తస్యైవ తద్భవేత్'॥ ౪౭
ఇతి నిశ్చిత్య మనుజాః ప్రేరితా రాజభిస్తదా
గోదావరీతీరదేశే శఙ్ఖణం దదృశుర్ముదా ॥ ౪౮
'తవ రాజ్యం మహాభాగ తుభ్యం దత్తం చ రాజభిః
ఆగచ్ఛ భుఙ్క్ష్వరాజ్యం త ' దిత్యుక్తస్తైర్మహీపతిః ॥ ౪౯
స్వకం దేశం యయౌ రాజా కామ్బోజం నామ నామతః
తతస్సర్వేఽపి రాజానశ్శఙ్ఖణం చ వరాసనే ॥ ౫౦
స్థాపయిత్వా జలైః పూతై రభిషిచ్య యయుః పురాత్
సోఽపి స్వదేశమాసాద్య స్వామిత్వం ప్రాప్య పూర్వవత్॥ ౫౧
వేఙ్కటేశప్రసాదేన చక్రే రాజ్యమకణ్టకమ్
శ్రుతం మహత్త్వం తీర్థస్య మునయః కిం తపోధనాః? ॥ ౫౨

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భ్రష్టరాజ్యస్య శఙ్ఖణనృపస్య రాజ్యప్రాప్తిక్రమవర్ణనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః

అథ ఏకోనచత్వారింశో౽ధ్యాయః

ఆత్మారామాఖ్య విప్రస్య సత్పుత్రాప్తిప్రక్రమః

శ్రీ సూతః —

వాల్మీకినా మునీన్ద్రేణ యదుక్తం తన్మయా౽పి హి
ఉక్తం తేనా౽న్యదుక్తం తత్ వక్ష్యతే శ్రూయతాం బుధాః ॥ ౧
మధ్యదేశే ద్విజః కశ్చిత్ ఆత్మారామ ఇతి శ్రుతః
మహాకులప్రసూతశ్చ దేవబ్రాహ్మణపూజకః ॥ ౨
పితా చ తస్య ప్రథితః పృథివ్యాం బ్రాహ్మణోత్తమః
అత్యన్తవిష్ణుభక్తశ్చ వేదవేదాన్తపారగః ॥ ౩
అసావపి వినీతశ్చ సర్వవిద్వత్పరిగ్రహః
పితర్యుపరతే తస్య క్రమా౽౽యాతం ధనం గతమ్ ॥ ౪
వృత్తిశ్చ శిథిలా జాతా పూజ్యతా న చ కుత్రచిత్
'మహాకులప్రసూతస్య మమేయం వృత్తిరీదృశీ ॥ ౫
అపకీర్తిర్మహత్యేషా పూర్వేషాం మమ సర్వదా
కిం కుర్మః కుత్ర గచ్ఛామ' ఇతి చిన్తామహామ్బుధౌ ॥ ౬
మగ్నశ్చనైర్గ్రామా౽సౌ వేఙ్కటాద్రేస్సమీపగమ్
ఆగత్య కాపిలం తీర్థం కపిలేశ్వరసన్నిధౌ ॥ ౭
తత్ర స్నాత్వా తదారభ్య తీర్థేషు దశసప్తసు
క్రమేణ స్నాతుమారేభే సమారుహ్యా గిరిం వరమ్ ॥ ౮
స్నానేన గతపాపశ్చ చిత్తనైర్మల్యసంయుతః
అధిత్యకాయామాసీనః చిన్తాశోకపరాయణః ॥ ౯
తత్సమీపగుహామధ్యే ధ్యానయోగపరాయణమ్
సనత్కుమారం యోగీన్ద్రం దదర్శజ్వలనోపమమ్ ॥ ౧౦

'అదృష్టపూర్వో యోగీన్ద్రో వేత్తి సర్వమయం బుధః
పృచ్ఛామ్యేనం హితం కిఞ్చి' దితి కృత్వా ప్రణమ్య తమ్ ॥ ౧౧
'నిరయాధికదుఃఖేన దుఃఖితః పాపకర్మకృత్
త్వామహం శరణం ప్రాప్తస్త్వం వేత్థ బ్రూహి మే హితమ్'॥
ఇతి భూమౌ పపాతాఽసౌ సాష్టాఙ్గం తస్య సన్నిధౌ
సోఽపి ధ్యాయంశ్చిరం కాలం వ్యాజహార మితాక్షరమ్ ॥ ౧౩
'ఉత్తిష్ఠ వత్స కిం శేషే కృత్వా ఘోరం పురా భవే
పాపమస్మిన్ భవే పక్వే తస్మిన్ శోచసి కిం వృథా ॥ ౧౪
పురా తు దానవిఘ్నాశ్చ ప్రత్యూహాశ్చ ప్రతిగ్రహే
సుఖస్థితానాం పీడాశ్చ త్వయా నానావిధాః కృతాః ॥ ౧౫
కిఞ్చిత్కిఞ్చిద్ద్విజేభ్యో వా విత్తం దత్తం న తు త్వయా
గృహం క్షేత్రం పశుర్ధాన్యం వస్త్రమాభరణం తథా ॥ ౧౬
అనాచారాః కృతాస్తత్ర న త్వాచారలవస్త్వయా
ప్రణతార్తిహరే విష్ణౌ ప్రణతాభీష్టదాయిని ॥ ౧౭
న కృతో భక్తిలేశోఽపి కథం సౌఖ్యం భవిష్యతి?
తథాఽప్యస్తి తవోపాయో వదామి శృణు సాదరమ్' ॥ ౧౮
ఇతి కర్ణామృతం శ్రుత్వా వచః ప్రాహ కృతాఞ్జలిః
'దుఃఖసాగరమగ్నస్య మమ పోత ఇవాగతః ॥ ౧౯
ఆతపక్లిన్నసస్యానాం యథా వృష్టిస్తథా భవాన్
నిధిర్యథా నిర్ధనానాం రోగిణాం వా యథా భిషక్ ॥ ౨౦
తథా మయా భాగ్యలేశాత్ ఆప్తస్త్వం హి దయానిధిః
రక్ష మాం పాపినం ఘోరం దయయేక్షస్వ చక్షుషా' ॥ ౨౧
ఇత్యుక్తః ప్రాహ యోగీన్ద్రః కారుణ్యాబ్ధితరఙ్గితః
'మహద్రహస్యం తత్త్వార్థం శృణు వత్స బ్రవీమి తే ॥ ౨౨

సనత్కుమారకథిత వ్యూహలక్ష్మీమన్త్రోద్ధారక్రమః

శ్రీ సనత్కుమారః —

దయాలోలతరఙ్గాక్షీ పూర్ణచన్ద్రనిభాననా
జననీ సర్వలోకానాం మహాలక్ష్మీః హరిప్రియా ॥ ౨౩
సర్వపాపహరా సైవ ప్రారబ్ధస్యాఽపి కర్మణః
సంహృతౌ తు క్షమా సైవ సర్వసమ్పత్ప్రదాయినీ ॥ ౨౪
తస్యా వ్యూహప్రభేదాస్తు లక్ష్మీః కీర్తిర్జయేతి చ
తత్ర యా వ్యూహలక్ష్మీః సా ముగ్ధా కారుణ్యవిగ్రహా ॥ ౨౫
అనాయాసేన సా లక్ష్మీః సర్వపాపప్రణాశినీ
సర్వైశ్వర్యప్రదా నిత్యం తస్యా మన్త్రమిమం శృణు ॥ ౨౬
వేదాదిమాయై మాత్రే చ లక్ష్మ్యై నతిపదం వదేత్
పరమేతి పదం చోక్త్వా లక్ష్మ్యై ఇతి పదం తతః ॥ ౨౭
విష్ణువక్షఃస్థితాయై స్యాన్మాయా శ్రీతారికా తతః
వహ్నిజాయాన్తమన్త్రోఽయమభీష్టార్థసురద్రుమః ॥ ౨౮
ద్విభుజా వ్యూహలక్ష్మీః స్యాద్బద్ధపద్మాసనప్రియా
శ్రీనివాసాఙ్గమధ్యస్థా సుతరాం కేశవప్రియా ॥ ౨౯
తామేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన సత్వరమ్ '
ఇతి మన్త్రముపాదిశ్య దదృశే న చ కుత్రచిత్ ॥ ౩౦
భీతోఽసౌ విస్మితశ్చైవ సన్తోషపులకాఙ్కితః
'అద్య మే రజనీ వ్యుష్టా శుభా జన్మ చ సత్ఫలమ్'॥ ౩౧
ఇతి మన్త్రం శుచిర్ధ్యాత్వా జపన్నారుహ్య పర్వతమ్
తత్ర తత్ర గిరౌ పశ్యన్ ఝురాన్పర్వతనిర్గతాన్ ॥ ౩౨
స్వామిపుష్కరిణీం ప్రాప శనైర్దిష్ట్యా మహాద్భుతామ్
ఆకాశాదవరుహ్యాఽత్ర స్థితాం మన్దాకినీమివ ॥ ౩౩

విరజామివ పాపఘ్నీం పుణ్యదాం పుణ్యసేవితామ్
ఆత్మారామస్తథా తత్ర సస్నౌ శాస్త్రే యథోదితమ్ ॥ ౩౪
స్నానే కృతే తస్య దేహో భారపాతే యథా లఘుః
తత ఉత్థాయ తత్పుణ్యం దదర్శ వనముత్తమమ్ ॥ ౩౫
తత్ర దృష్టం మహద్ధామ విమానం సిద్ధసేవితమ్
అనేకగోపురోపేతం మణ్డపానన్త్యసంయుతమ్ ॥ ౩౬
అనేకరత్నఖచితం తప్తహాటకనిర్మితమ్
గన్ధర్వనగరప్రఖ్యం దృష్టిచిత్తాపహారకమ్ ॥ ౩౭
నృత్తవాదిత్రరుచిరం సురసఙ్ఘనిషేవితమ్
'కిమిదం నిర్జనే దృష్టం వనేఽస్మిన్మహదద్భుతమ్'॥ ౩౮
ఇతి విస్మయసమ్ఫుల్లహృదయామ్భోరుహస్తదా
ద్రష్టుం విమానం తద్దివ్యం యయౌ పుణ్యఫలోదయః ॥ ౩౯
దదర్శ తత్ర ఫుల్లాబ్జనయనం వేఙ్కటేశ్వరమ్
శఙ్ఖచక్రధరం శ్రీశం వరావనతహస్తకమ్ ॥ ౪౦
కిరీటమకుటోపేతం కుణ్డలాభ్యాం విరాజితమ్
సర్వాభరణసమ్పూర్ణం పీతామ్బరధరం విభుమ్ ॥ ౪౧
కోటికన్దర్పలావణ్యం శ్రీభూమిసహితం పరమ్
'త్వమేవ పరమం ధామ త్వమేవ పరమా గతిః ॥ ౪౨
త్వమేవ జగతాం స్రష్టా ధాతా హర్తా మహేశ్వరః'
ఇతి స్తుతం శివేనాపి విధినాఽపి స్తుతం సదా ॥ ౪౩
ప్రణమ్యోత్థాయ సన్తోషాత్స్తోతుం గద్గదకణ్ఠధృత్
'సర్వం త్వమేవ జానాసి సర్వాత్మంస్త్వాం నమామ్యహమ్' ॥
ఇతి ప్రణమ్య భూయోఽపి తూష్ణీం పశ్యన్స్థితోఽగ్రతః
సర్వజ్ఞః కరుణారూపః శ్రీనివాసః పరాత్పరః ॥ ౪౫

జ్ఞాత్వా ముగ్ధశ్చ తం ప్రాహ 'మా భైషీర్మా శుచః పునః
శాన్తం త్వయా కృతం సర్వం వ్యూహాలక్ష్మీం విమృశ్య తత్ ॥
ఐశ్వర్యం సుమహద్దత్తం దీర్ఘకాలానుబన్ధనమ్
దీర్ఘమాయుశ్చ తే దత్తమారోగ్యం జ్ఞానశీలతా ॥ ౪౭
మయా దత్తాన్ద్విజశ్రేష్ఠ ! భుఙ్క్ష్వ భోగాన్బహూనపి'
ఏవం బ్రువతి దేవేశే ప్రణనామ పునశ్చ తమ్ ॥ ౪౮
ఉత్థాయ భూయో దేవం చ నాఽపశ్యత్పుణ్యకాననమ్
అతిభీతః పరిక్రమ్య సరస్తీరం విమృశ్య చ ॥ ౪౯
'స్వప్నో మతిభ్రమో వాఽపి మాయా వా సత్యమేవ వా ?
న జానే దేవదేవేశ ! సత్యమేవ భవేత్తు వా' ॥ ౫౦
ఇతి బ్రువన్ద్విజస్తస్మాదవరుహ్య గిరేస్తతః
పర్యన్తే వేఙ్కటాద్రేస్తు వాసం చక్రే ప్రసన్నధీః ॥ ౫౧
యథేప్సితం సుఖం రేమే దీర్ఘకాలేన వై ద్విజః
ఇతి వాల్మీకినా పూర్వముక్తముక్తం మయా పునః ॥ ౫౨

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఆత్మారామాఖ్య విప్రస్య సమ్పత్ప్రాప్త్యాదివర్ణనం నామైకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ చత్వారింశోఽధ్యాయః

కాపిలాదిసప్తదశతీర్థమాహాత్మ్యమ్

ఋషయః —

'వరాహాద్రికథా న్వాణాం శ్రోతౄణామమృతోపమా
వైకుణ్ఠాద్రేః కథాం శ్రోతుం భూయస్తృష్ణా వివర్ధతే ॥ ౧
దశసప్త చ తీర్థాని విద్యన్తే కనకాచలే
ఇతి పూర్వం త్వయా సూత ! కీర్తితం హి ప్రసఙ్గతః ॥ ౨

బ్రూహి తేషాం తు తీర్థానాం మాహాత్మ్యం పుణ్యవర్ధనమ్'
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ మునీనాహూయ సాదరమ్ ॥ ౩

శ్రీ సూతః —

తీర్థానాం చైవ మాహాత్మ్యం తేషాం వక్తుం చ కృత్స్నశః
న శక్యం లేశతస్తేషాముచ్యతే శ్రూయతామిదమ్ ॥ ౪

గిరేరధఃప్రదేశే తు కాపిలం లిఙ్గముత్తమమ్
పాతాళే పూజితం పూర్వం కపిలేన మహాత్మనా ॥ ౫

కుతశ్చిత్కారణాత్తత్తు లిఙ్గం పరమపావనమ్
భిత్త్వా తు ధరణీం తస్మాన్నిర్గతం పూజితం సురైః ॥ ౬

తల్లిఙ్గం స్థాపితం భూమౌ ప్రార్థితం సర్వదైవతైః
తదగ్రే భువముద్భిద్య నిర్గతా కపిలా పురా ॥ ౭

తద్బిలం కాపిలం తీర్థం సర్వపాపప్రణాశనమ్
తదూర్ధ్వదేశే శక్రస్య తీర్థం పరమపావనమ్ ॥ ౮

అహల్యాసఙ్గసమ్భూతశాపమోక్షస్తు యత్ర తత్
విష్వక్సేనసరస్తస్మాదూర్ధ్వం పుణ్యవివర్ధనమ్ ॥ ౯

వరుణస్యాఽఽత్మజో యత్ర తపః కృత్వా సుదుస్తరమ్
సారూప్యం చ హరేః ప్రాప్య సైనాపత్యమవాప హి ॥ ౧౦

పఞ్చాయుధానాం తీర్థాని తదూర్ధ్వం భాన్తి సత్తమాః
తదూర్ధ్వమగ్నికుణ్డం స్యాత్ దురారోహముపర్యతః ॥ ౧౧

బ్రహ్మతీర్థం మహాహత్యామోచనం పుణ్యవర్ధనమ్
మునీనాం చైవ సప్తానాం పుణ్యతీర్థాని సన్త్యతః ॥ ౧౨

దశాధికఫలం తేషాం తీర్థానాముత్తరోత్తరమ్
ఏతేషాఞ్చైవ మాహాత్మ్యం మయా వక్తుం న శక్యతే ॥ ౧౩

పురాఽభవద్ద్విజః కశ్చిత్తీర్థయాత్రాకృతోద్యమః
తమాహ కమలాధీశః 'కి మర్థం గచ్ఛసి ద్విజ! ॥ ౧౪

అస్మిన్ పుష్కరశైలేన్ద్రే సన్తి దివ్యాని సప్త చ
దశతీర్థాని తత్రాద్యం కాపిలం సర ఉత్తమమ్ ॥ ౧౫

స్నాత్వా చైతేషు విప్రేన్ద్ర! శాస్త్రోక్తజ్ఞానపూర్వకమ్
కృత్స్నతీర్థఫలం పుణ్యం ప్రాప్స్యసి త్వం న సంశయః' ॥

ఇతి శ్రుత్వా ద్విజః పూర్వం స్వప్నే చోత్థాయ విస్మితః
నివృత్తస్తీర్థయాత్రాతః ప్రాప్య శ్రీ వేఙ్కటాచలమ్ ॥ ౧౬

తేషు తీర్థేషు దశసు సప్తసు క్రమశో గతః
స్నాత్వా తథైవ విప్రేన్ద్ర! ఆప్తవానితి మే శ్రుతమ్ ॥ ౧౭

తిస్రః కోట్యోఽర్ధకోటీ చ తీర్థాని భువనత్రయే
తేషాం ప్రకృతిభూతాని తీర్థాన్యస్మిన్ హరేర్గిరౌ ॥ ౧౯

భూమిప్రదక్షిణే వాఞ్ఛా యద్యస్తి మునిసత్తమాః
సర్వతీర్థమయం సర్వపుణ్యక్షేత్రమయం గిరిమ్ ॥ ౨౦

వేఙ్కటాహ్వం నరో గత్వా కుర్యాత్తస్య ప్రదక్షిణమ్
భూమిప్రదక్షిణే పుణ్యం యత్తత్పుణ్యమవాప్నుయాత్ ॥

వేఙ్కటాచలశృఙ్గాగ్రే దృష్టమాత్రే హలాయుధః
తీర్థయాత్రాఫలం కృత్స్నం ప్రాప్తవానితి మే శ్రుతమ్ ॥ ౨౨

పాణ్డవతీర్థమాహాత్మ్యమ్

పాణ్డవా ధర్మపుత్రాద్యాః కృష్ణేనాఽక్లిష్టకర్మణా
ఉపదిష్టాస్సమాగమ్య వేఙ్కటాఖ్యం నగోత్తమమ్ ॥ ౨౩

కస్మింశ్చిత్పుణ్యతీర్థే హి క్షేత్రపాలాభిరక్షితే
కుర్వన్తః స్నానపానాదీన్ అవసన్నబ్దమాత్రకమ్ ॥ ౨౪

తదా కదాచిద్ధర్మోఽపి దదర్శ స్వప్నముత్తమమ్
యస్మాదస్మిన్మహాతీర్థే స్థితం వత్సరమాత్రకమ్ ॥ ౨౫
అనేన పుణ్యయోగేన భవన్తః క్షీణకల్మషాః
యుద్ధే జయం తథా రాజ్యం గమిష్యన్తి క్రమాగతమ్
తదాప్రభృతి తత్తీర్థం పాణ్డవశ్చ విదుర్బుధాః ॥ ౨౬

జరాహరాదితీర్థత్రయమాహాత్మ్యమ్.

జరాహరం వలిఘ్నం చ రసాయనమితి త్రికమ్
తీర్థానాం వర్తతే తస్మిన్ చిన్తామణిగిరౌ తథా ॥ ౨౭
స్వామిపుష్కరిణీపూర్వదేశే పర్వతగహ్వరే
ద్వావింశచ్ఛరపాతే తు కిన్తు మాయాతిరోహితమ్ ॥ ౨౮
న జానన్తి బుధాస్తీర్థం తత్తు విస్మయకారకమ్
అష్టానాం ఖనయస్సన్తి లోహానాం కనకాచలే ॥ ౨౯
యుగభేదేన దృశ్యన్తే నరాణాం పుణ్యకర్మణామ్
వేఙ్కటాద్రౌ పరాం భక్తిం వహన్ గచ్ఛతి చేద్గిరిమ్ ॥ ౩౦
పఙ్గుర్లఙ్ఘాల ఏవ స్యాత్ అచక్షుః పద్మలోచనః
మూకో వాచస్పతిర్దూరశ్రావీ తు బధిరో భవేత్ ॥ ౩౧
వన్ధ్యా తు బహుపుత్రా చ నిర్ధనస్సధనో భవేత్
ఏతత్సర్వం గిరౌ భక్తిమాత్రేణైవ భవేద్ధ్రువమ్ ॥ ౩౨
తత్త్వతో వేఙ్కటాద్రేస్తు స్వరూపం వేత్తి కః పుమాన్ ?
శ్రీనివాసగిరిశ్చాయం కదాచిత్కనకాచలః ॥ ౩౩
కదాచిజ్జ్ఞానరూపోఽయం కదాచిద్రత్నరూపకః
శ్రీనివాస ఇవాఽఽభాతి కదాచిద్భూషణోజ్జ్వలః ॥ ౩౪
కాలభేదేన కేషాఞ్చిత్ప్రాకృతాచలరూపధృత్
తస్మాదస్య గిరేః పుణ్యం మాహాత్మ్యం వేత్తి కః పుమాన్ ?॥

శ్రుతేషు కిఞ్చిద్దృష్టేషు మయోక్తం భవతామిదమ్
శ్రుతశ్చ సర్వవృత్తాన్తః శక్యో వక్తుం మయా న హి ॥ ౩౬

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే కాపిలాది - సప్తదశతీర్థమాహాత్మ్యాదివర్ణనం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః

శ్రీ వేఙ్కటాద్రిం ప్రతి శ్రీరామాగమనమ్

మునయః —

'వేఙ్కటాద్రేస్తు మాహాత్మ్యం జనకర్ణరసాయనమ్
శ్రుణ్వతాం నాస్తి తృప్తిస్తు మునీనాం నో బుధోత్తమ ॥ ౧
భూయః కథయ వృత్తాన్తం శ్రుతం కిఞ్చిత్త్వయా పురా'
ఇత్యుక్తః ప్రాహ సూతోఽపి శ్రుతం చ మునిపుఙ్గవాన్ ॥ ౨

శ్రీ సూతః —

పుత్రో దశరథస్యాఽఽసీద్రామో రాజీవలోచనః
ససర్వలక్షణోపేతః సర్వశాస్త్రవిశారదః ॥ ౩
రావణస్యవధార్థాయ పురా సౌమిత్రిణా సహ
హనూమతా వేగవతా సుగ్రీవేణ మహాత్మనా ॥ ౪
సహ సైన్యైర్యదా పమ్పాతీరాచ్చోభితపాదపాత్
నిర్జగామ తదా రామః శుభే శ్రీ వేఙ్కటాచలే ॥ ౫
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే స్నాత్వా పశ్చాద్రణే రిపుమ్
రావణం సగణం హత్వా జయమాపేతి మే శ్రుతమ్ ॥ ౬
తత్సర్వం కథయిష్యామి శ్రోతవ్యమవధానతః
ఋశ్యమూకాచలాత్తస్మాత్వానరైర్బహుభిర్వృతః ॥ ౭

రావణస్య వధార్థాయ కృతోద్యోగః సహానుజః
శేషాచలసమీపే తు యదా రామః సమాగతః ॥ ౮

తదా సత్యఞ్జనా దేవీ వాయుసూనోర్మహాత్మనః
జననీ పురతో గత్వా రామం రక్తాన్తలోచనమ్ ॥ ౯

నమస్కృత్య మహాభాగా వచనం చేదమబ్రవీత్
'ప్రతీక్షన్తీ మహాబాహో త్వదాగమనమద్భుతమ్ ॥ ౧౦

తిష్ఠామ్యస్మిన్గిరౌ రామ మునయోఽపి చ కాననే
తపః కుర్వన్తి సతతం త్వదాగమనకాఙ్క్షయా ॥ ౧౧

తాన్త్సర్వాన్త్సమనుజ్ఞాప్య గన్తుమర్హసి సువ్రత'
ఇత్యుక్తః ప్రాహ రామోఽపి హనూమన్మాతరం ప్రతి ॥ ౧౨

శ్రీరామః —

'కాలాత్యయో భవేద్దేవి మయి తత్ర సమాగతే
మమేదానీం వరారోహే కార్యస్య మహతీ త్వరా ॥ ౧౩

పునరాగమనే దేవి తథా భవతు సున్దరి'
ఇత్యుక్తం రాఘవేణైతద్వాక్యం శ్రుత్వా మహామతిః ॥ ౧౪

హనూమాన్ ప్రణతో భూత్వా వాక్యం చైతదువాచ హ
'స్థాతవ్యమత్ర భవతా యత్ర కుత్రాఽపి సర్వదా ॥ ౧౫

యస్మాచ్ఛ్రాన్తా మహాసేనా వానరాణాం తరస్వినామ్
అయం చ మార్గ ఏవాద్రిః సదా పుష్పఫలద్రుమః ॥ ౧౬

బహుప్రస్రవణోపేతో బహుకన్దరసానుమాన్
సుస్వాదుకన్దమూలోఽయం అఞ్జనాఖ్యో మహాగిరిః ॥ ౧౭

మధూని సన్తి వృక్షేషు బహూని గిరికన్దరే
వేత్థ సర్వం మహాబాహో యథేచ్ఛసి తథా కురు' ॥ ౧౮

ఇత్యుక్తో వాయుపుత్రేణ శ్రీరామః ప్రహసన్నసౌ
'జానేఽహమఙ్గనాసూనో! తథాఽపి వచనం తవ ॥ ౧౯
శ్రోతవ్యం హి మహాబాహో గచ్ఛాగ్రే త్వం హరీశ్వర'
ఇత్యుక్త్వా వాహినీం తాంచ కర్షన్ పర్వతమాయయౌ ॥ ౨౦
నాగకేసరమాలూరపున్నాగతరుశోభితమ్
చమ్పకాశోకవకుళచూతకింశుకరాజితమ్ ॥ ౨౧
మయూరశారికాలాపైః కోకిలానాం స్వనైరపి
శుకమఞ్జులనాదైశ్చ కపోతస్వసహూఙ్కృతైః ॥ ౨౨
శోభితం ఫలపుష్పైశ్చ వేఙ్కటాఖ్యం నగోత్తమమ్
నిర్లోమా నామతః కశ్చిద్విప్రో వేదవిదాం వరః ॥ ౨౩
స్వయమ్భువం సముద్దిశ్య బ్రహ్మలోకజిగీషయా
తపశ్చకార ధర్మాత్మా పర్వతోత్తరదేశతః ॥ ౨౪
ఆగత్య భగవాన్ బ్రహ్మా తమాహ ద్విజసత్తమమ్
'రామం దృష్ట్వా ససౌమిత్రిం బ్రహ్మలోకమవాప్స్యసి'
ఇత్యుక్తో బ్రహ్మణా పూర్వం దృష్ట్వా రామం పరాత్పరమ్ ॥
ఫలమూలాశనైః సమ్యక్ పూజయిత్వా తమబ్రవీత్
'అద్య మే సఫలం జన్మ త్వన్ముఖామ్భోజదర్శనాత్ ॥ ౨౬
చిరకాలార్జితం స్వామిన్! ఫలితం తప ఉత్తమమ్
అనుజ్ఞాపయ మాం రామ బ్రహ్మలోకం ప్రతీశ్వర' ॥ ౨౭
ఇత్యుక్తః స తు ధర్మాత్మా 'తథైవాఽచర భో ద్విజ!'
ఇత్యుక్త్వా తం తు విప్రేన్ద్రమారురోహ నగోత్తమమ్ ॥ ౨౮
శాపమోక్షం చ యక్షాణాం కేషాఞ్చిత్పర్వతోత్తమే
దత్త్వా రామోఽఙ్గనాదేవ్యా ఆశ్రమం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ ౨౯

ఆకాశగఙ్గానికటే ప్రతిపేదే మహామనాః
తయా స పూజితః సమ్యక్ తస్యై దత్త్వా వరోత్తమమ్ ॥ ౩౦
ఆపృచ్ఛ్య తాం మహాభాగాం స్వామిపుష్కరిణీం యయౌ
తత్ర రామో మహాతేజాః సౌమిత్రిర్మారుతాత్మజః ॥ ౩౧
సుగ్రీవశ్చాఙ్గదశ్చైవ జామ్బవాన్ నీల ఏవ చ
చక్రుః స్నానం మహాతీర్థే సర్వత్ర విజయప్రదే ॥ ౩౨
ఫలమూలాని చానీయ రామో ధర్మభృతాం వరః
చకార దానం తత్రైవ మునిభ్యః శాస్త్రవర్త్మనా ॥ ౩౩
తస్యా నైరృతిదిగ్భాగే కుటీం కృత్వా పృథక్పృథక్
సుస్వాదుఫలమూలాని మధూని సుబహూని చ ॥ ౩౪
ఆనీయ వాయుపుత్రస్తం పూజయామాస రాఘవమ్
తతో రామః సంప్రహృష్టః సుగ్రీవప్రముఖైః సహ ॥ ౩౫
న్యవసత్సుసుఖం రామః స్వగేహ ఇవ తత్ర వై
వానరాశ్చ మహాత్మానో గోలాఙ్గూలా మహాబలాః ॥ ౩౬
సర్వతస్తత్ర పుష్పాణి మూలాని చ ఫలాని చ
మధూని స్వాదుతీర్థాని భక్ష్యజాతాన్యనేకశః ॥ ౩౭
భక్షయిత్వా మదోన్మత్తాః చేరుస్తత్ర సహస్రశః
ఆప్లవన్తః ప్లవన్తశ్చ గర్జన్తశ్చ ప్లవఙ్గమాః ॥ ౩౮
శృఙ్గాచ్ఛృఙ్గం గిరేస్తత్ర వృక్షాద్వృక్షం వనాద్వనమ్
చేరుస్తే వానరాః సర్వే ముదితా బలగర్వితాః ॥ ౩౯
కేచిదారురుహుస్తత్ర వానరాన్ వానరోత్తమాః
కాంశ్చిత్పుచ్ఛప్రదేశే తు గృహీత్వా వానరాన్ క్వచిత్ ॥ ౪౦
కర్షన్తి స్మ తదా కాంశ్చిత్ కేచిత్కర్ణం చుచుమ్బిరే
దృష్ట్వైవ రావణం సఙ్ఖ్యే హన్యామ ససుహృద్గణమ్ ॥ ౪౧

లఙ్కాం సమూలముత్పాట్య త్రికూటం వా మహాగిరిమ్
అన్వేష్యామో వయం సిన్ధుం బహునక్రసమాకులమ్ ॥ ౪౨
తరామో బాహువేగేన గృహ్ణీమశ్చన్ద్రభాస్కరౌ
పాటయామో గిరీన్ సర్వాన్ రామార్థే భూరుహానపి ॥ ౪౩
పాతాళం వా మహర్లోకం ప్రవిశామ రసాతలమ్
గచ్ఛామో రావణో యత్ర తిష్ఠత్యవినయాన్వితః ॥ ౪౪
తమేవ హన్మః శూరం తు సగణం లోకకణ్టకమ్
చిరాయతే శిరచ్ఛేదే రామః పరమధార్మికః' ॥ ౪౫
ఇతి బ్రువన్తస్తే సర్వే వానరాః పర్వతోపమాః
తస్మిన్ దివ్యే మహాపుణ్యే వేఙ్కటాద్రౌ వనేచరాః ॥ ౪౬
కోటికోట్యర్బుదాస్తత్ర పరార్థా బలశాలినః
పరస్పరమసమ్బాధం న్యవసన్ సుసుఖం గిరౌ
అహో గిరిప్రభావోఽయం వర్ణనీయః కథం బుధైః ! ॥ ౪౭

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీ వేఙ్కటాచలం ప్రతి శ్రీరామాగమన అంజనాప్రార్థనాదివర్ణనం నామ ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః

వైకుణ్ఠాఖ్యగుహాప్రవిష్టవానరవృత్తాన్తః

శ్రీ సూతః —

స్వామిపుష్కరిణీ యత్ర తత ఈశాన్యభాగతః
గజో గవాక్షో గవయః శరభో గన్ధమాదనః ॥ ౧
మైన్దశ్చ ద్వివిదశ్చైవ సుషేణశ్చ మహామతిః
కాఞ్చిద్గుహాం తమోరుద్ధాం ప్రవిష్టాస్తత్ర వానరాః ॥ ౨

ఉన్నిద్రనేత్రాః సర్వేఽపి సింహతుల్యపరాక్రమాః
జగ్ముస్తే తమసాఽఽవిష్టాం సుదూరం తాం గుహాం తదా ॥ ౩
దదృశేఽత్ర మహాజ్యోతిః సూర్యకోటిరివోదితా
జ్యోతిర్గణానాం తటితాం మిళితానామివాబభౌ ॥ ౪
తత్ర కాచిత్పురీ రమ్యా తప్తహాటకనిర్మితా
కవాటతోరణవతీ రమ్యోద్యానశతైర్యుతా ॥ ౫
స్ఫటికోపలవచ్ఛుద్ధజలనద్యా సమావృతా
రత్నమాణిక్యవైడూర్యముక్తానిర్మితగోపురా ॥ ౬
అనేకమణ్డపైర్యుక్తా ప్రాసాదశతసఙ్కులా
మహావీథీశతోపేతా రథమాతఙ్గసంయుతా ॥ ౭
వరనారీగణోపేతా సర్వమఙ్గళశోభితా
శఙ్ఖచక్రధరాస్తత్ర సర్వే చైవ చతుర్భుజాః ॥ ౮
సశుక్లమాల్యవసనాః సర్వాభరణభూషితాః
దివ్యచన్దనలిప్తాఙ్గాః పరమానన్దపూరితాః ॥ ౯
తన్మధ్యే సుమహద్దివ్యం విమానం సూర్యసన్నిభమ్
అత్యున్నతమహామేరుశృఙ్గతుల్యం మనోహరమ్ ॥ ౧౦
బహుప్రకాశసమ్పన్నం మణిమణ్డపసంయుతమ్
భేరీమృదఙ్గపణవమర్దలధ్వనిశోభితమ్ ॥ ౧౧
నృత్తవాదిత్రసమ్పన్నం కిన్నరస్వనసంయుతమ్
దదృశుస్తత్ర పురుషం పూర్ణచన్ద్రనిభాననమ్ ॥ ౧౨
చతుర్బాహుముదారాఙ్గం శఙ్ఖచక్రధరం పరమ్
పీతామ్బరధరం సౌమ్యమాసీనం కాఞ్చనాఽసనే ॥ ౧౩
ఫణామణిమహాకాన్తివిరాజితకిరీటినమ్
భోగిభోగే సమాసీనం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౧౪

ఆసనోపరి విన్యస్తవామేతరకరామ్బుజమ్
ప్రసార్య దక్షిణం పాదముద్ధృతే వామజానుని ॥ ౧౫
ప్రసార్య వామహస్తాబ్జం శ్రీభూమిభ్యాం నిషేవితమ్
సేవితం నీళయా దేవ్యా వైజయన్త్యా విరాజితమ్ ॥ ౧౬
శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కం వనమాలావిభూషితమ్
కృపారసతరఙ్గౌఘపూర్ణనేత్రామ్బుజద్వయమ్ ॥ ౧౭
శశిప్రభాసమచ్ఛత్రం చామరవ్యజనే శుభే
హస్తాభ్యాం ధారయన్తీభిః నారీభిః సేవితం ముదా ॥ ౧౮
దృష్ట్వా తే వానరాః సర్వే విస్మితాః శుభలోచనాః
అత్రాన్తరే మహాభాగః పురుషః పరమాద్భుతః ॥ ౧౯
చతుర్భుజో దణ్డహస్తో దృష్ట్వా త్వరితవిక్రమః
దణ్డముద్యమ్య తాన్ సర్వాన్ భర్త్సయామాస వై తదా॥ ౨౦
తే సర్వే వానరా భీతా నిర్జగ్ముర్గిరిగహ్వరాత్
నిర్గత్య సహసా తేభ్యః ప్రోచుర్దృష్టం యథా తథా ॥ ౨౧
'రావణస్తు మహామాయీ కామరూపీ చ వఞ్చకః
అన్యో వా రావణో వాఽథ శోధనీయః ప్రయత్నతః' ॥ ౨౨
ఇత్యుక్త్వా వానరాస్తే చ సర్వే సమ్భూయ సమ్భ్రమాత్
యత్ర పూర్వం గృహా దృష్టా తత్రాగచ్ఛన్వనౌకసః ॥ ౨౩
నాపశ్యన్నగరీం తత్ర చిహ్నం వా దృష్టపూర్వకమ్
భ్రమాత్తమఞ్జసా శైలం విచిన్వన్తశ్చ సర్వతః ॥ ౨౪
'భ్రమ' ఇత్యేవ నిశ్చిత్య తూష్ణీమాసన్ వనౌకసః
తతః ప్రభాతే విరతే రామో రాజీవలోచనః ॥ ౨౫
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వానరేన్ద్రేణ ధీమతా
సహ సైన్యైర్మహాతేజాః ప్రతస్థేఽరిజిగీషయా ॥ ౨౬

జిత్వా చ రావణం యుద్ధే ప్రాప్య సీతాం మహాబలః
అయోధ్యాం పునరభ్యేత్య భ్రాతృభిః సహితోఽనఘః ॥ ౨౮
ప్రాప రాజ్యం స్వయం రామః స్వామితీర్థస్య వైభవాత్
ఇతి శ్రుతం మయా పూర్వమబ్రువం భవతామహమ్ ॥ ౨౯

వైకుణ్ఠగుహాప్రభావవర్ణనమ్

మునయః —

'వైకుణ్ఠాద్రౌ గృహా దృష్టా కాచిద్వానరసత్తమైః
ఇత్యుక్తం భవతా సూత ! వేదవేదాఙ్గపారగ !
గుహా కా ? వద నో బ్రహ్మన్ శ్రోతుం కౌతూహలం హి నః'॥

శ్రీ సూతః —

శ్రూయతామభిధాస్యామి దేవమాయా మయా శ్రుతా
వైకుణ్ఠాఖ్యా గుహా సా తు దుర్జ్ఞేయా మునియోగిభిః ॥ ౩౦
దుర్జ్ఞేయా సా తు దేవైశ్చ మాయయా పరమాత్మనః
లీలయా విష్ణునా పూర్వం వానరాణాం ప్రకాశితా ॥ ౩౧
తస్యాం గుహాయాం యే దృష్టాః శఙ్ఖచక్రధరా అపి
తే తు ముక్తాస్తథా నిత్యాః పరమానన్దరూపిణః ॥ ౩౨
భుఞ్జతే బ్రాహ్మమానన్దమావిర్భూతగుణాశ్చ తే
సఞ్చరన్తః కామరూపా లోకాన్ భగవతా సహ ॥ ౩౩
ఆనన్దరూపాః కైఙ్కర్యం కుర్వన్తో బ్రహ్మణో హి తే
వసన్తి తత్ర సతతం బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౩౪
యదా యదా కలిః కాలో యదా వా జనతా గిరౌ
తదా గుహాయాం తస్యాం తు వసిష్యన్తీతి వః శ్రుతమ్ ॥ ౩౫
ఏవంప్రభావః శేషాద్రిః వసత్యస్మిన్ జగన్మయః
క్రీడతే లీలయా యుక్తో నిత్యైర్ముక్తైశ్చ సూరిభిః ॥ ౩౬

నీలమేఘనిభం శ్యామం నీలోత్పలవిలోచనమ్
నీలాద్రిశిఖరస్థం తం భజామ్యత్రైవ సుస్థితమ్ ॥ ౩౭
గుహాఖ్యానం శ్రుతం కిం వా ? యుష్మాభిర్వీతకల్మషైః
శృణ్వతామిదమాఖ్యానం కలిదోషమలాపహమ్
ధన్యం యశస్యమాయుష్యం పుత్రపౌత్రాభివర్ధనమ్॥ ౩౮

ఇతీరితః శేషగిరేః ప్రభావః శ్రుతో మయా యోగివరేభ్య ఆదరాత్
సమస్తజీవాత్మసమష్టిరూపిణో హరేః ప్రభావోఽపి కరీన్ద్రగోప్తుః॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే వైకుణ్ఠగుహా-
ప్రవిష్టవానరవృత్తాన్తాదివర్ణనం నామ ద్వాచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః

రావణాదిపీడితదేవర్షీణాం క్షీరార్ణవబ్రహ్మలోకాదిగమనమ్

మునయః —

'విశ్వవిశ్రుతవిశ్వార్థవిబోధనవిచక్షణ !
వక్తుమర్హసి తత్సూత ! యత్పృచ్ఛామో వయం పునః ॥ ౧
వేఙ్కటాద్రావిదానీం తు సర్వప్రత్యక్షగోచరః
ఆస్తేహ్యఞ్జనశైలాభః సర్వాభీష్టఫలప్రదః ॥ ౨
కస్య వా పుణ్యశీలస్య రూపమేతత్ప్రదర్శితమ్
వక్తవ్యం తదశేషేణ శృణ్వతాం నో మహామునే'
ఇత్యుక్తో మునిభిస్తైస్తు సూతః ప్రాహ మునీన్ ప్రతి ॥ ౩

శ్రీ సూతః —

శృణుధ్వం మునయో యూయం వేఙ్కటేశకథాం పరామ్
వ్యాసేన మునినా ప్రోక్తాం మహ్యం పూర్వం స్వయమ్భువః ॥

ప్రదర్శితమిదం రూపమితి తత్కథయామ్యహమ్
వృత్తాన్తమాదితః కృత్వా శృణ్వన్తు మునిసత్తమాః ॥ ౫
పురా కదాచిజ్జాబాలిః కాశ్యపో గౌతమస్తథా
అగస్త్యో వామదేవశ్చ శతానన్దో మునిస్తథా ॥ ౬
యోగినః సనకాద్యాశ్చ వాసవాద్యా దివౌకసః
హిరణ్యకశిపోర్వంశసమ్భవైశ్చ దురాత్మభిః ॥ ౭
దైత్యైశ్చపీడితాః కేచిత్ విష్ణవే తన్నివేదితుమ్
నిర్జగ్ముస్తేఽథ సమ్భూయ విచేతుం విష్ణుమవ్యయమ్ ॥ ౮
క్షీరాబ్ధేరుత్తరం తీరం గత్వా దేవం జనార్దనమ్
తుష్టువుర్వివిధైః స్తోత్రైః అగస్త్యాద్యాః సురాశ్చ తే ॥ ౯
'క్షీరోదశాయిన్ ! భగవన్ ! సర్వకారణకారణ !
సూక్ష్మప్రకృతిసంలీనజీవతత్త్వైర్యుత ! ప్రభో ! ॥ ౧౦
సృష్టికాలే భవానేవ త్వత్తోఽన్యన్న హి విద్యతే
స్రష్టా త్వమేవ సర్వస్య జఙ్గమస్థావరాత్మనః ॥ ౧౧
త్వమేవ దృశ్యసే విష్ణో జగద్రూప నమోఽస్తు తే
అఙ్గీకృత్య భవానేవ జగత్పాలనకర్మ చ ॥ ౧౨
శేషే శేతే శ్రియా సార్ధం నిశ్చితం మధుసూదన !
జాగరూకః సదా త్వం తు జగత్పాలనకర్మణి ॥ ౧౩
విచారయసి నాస్మాంస్త్వం కిమర్థం ? మధుసూదన !
ప్రసీద భగవన్ విష్ణో ! ప్రసీద త్వం సురేశ్వర ! ॥ ౧౪
ప్రసీద కరుణాసిన్ధో ! ప్రసీద వరదామల !'
ఏతస్మిన్నన్తరే కశ్చిత్ శఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౧౫
పార్షదః పరమేశస్య వ్యోమ్ని బాఽగత్య వై మునీన్
పురుషః సోఽబ్రవీద్దేవం శ్రూయతామితి తాన్మునీన్ ॥ ౧౬

'ఆస్తే భూమౌ గిరౌ క్వాపి మాయావీ కమలాపతిః
కిమర్థమాగతం సద్భిరుః యుష్మాభిః సనకాదిభిః ॥ ౧౭
తత్రైవ యూయం గచ్ఛధ్వ' మితి చోక్త్వా యయౌ పునః
నివృత్య తరసా తస్మాత్ దేశాద్దైవ సురసత్తమాః ॥ ౧౮
సమ్భూయ తే విచార్యాథ 'కిమర్థం కమలాపతిః
ముక్త్వా క్షీరాబ్ధిమధ్యం తు వసేద్భూమౌ సనాతనః' ॥ ౧౯
ఇతి సఞ్చిత్య మనసా వైకుణ్ఠం లోకముత్తమమ్
యయుస్తే మునయః సర్వే యోగినస్త్రిదశా అపి ॥ ౨౦
గచ్ఛన్తో మార్గమధ్యే తు దదృశుర్నారదం మునిమ్
మహతీం వాదయన్తం చ వీణాం స్ఫటికసన్నిభమ్ ॥ ౨౧
కర్పూరధూలిసదృశపుణ్డ్రోద్భాసితవిగ్రహామ్
వైకుణ్ఠలోకాదాయాన్తం దృష్ట్వా తం మునయోఽబ్రువన్ ॥
'క్వాసి నారద పుణ్యాత్మన్ ! త్రైలోక్యం విదితం తవ
న తవావిదితం కిఞ్చిత్ త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ ౨౩
క్వ వా వసతి లక్ష్మీశః ? శంస విద్వన్ మహామునే
శ్రీశైలస్య సమీపే తు దైత్యాః కేచన మాయినః ॥ ౨౪
బాధన్తే మనుజాంస్త్రివం తాపసాన్ యోగినో మునీన్
రావణః సగణో నిత్యం బాధతే బలగర్వితః ॥ ౨౫
ఏతేషాం విగ్రహే శక్తో విష్ణురేవ మహాబలః
తమేవ శరణం యామః స తు కుత్ర వసే' దితి ॥ ౨౬
పృష్టః ప్రాహ మునీన్ద్రోఽపి తాన్మునీన్ ప్రతిపూజ్య చ
"నారాయణమహం ద్రష్టుం దివ్యకల్యాణవిగ్రహమ్ ॥ ౨౭
అగమం పరమం ధామ పరమానన్దకారణమ్
తదా కశ్చిత్సమభ్యేత్య తత్ర మాముక్తవానిదమ్ ॥ ౨౮

'భూమౌ క్వాపి గిరౌ విష్ణుర్లక్ష్మ్యా సహ విమోదతే'
ఇతి శ్రుత్వా వచః సమ్యక్ ఆగచ్ఛామిహ తాపసాః ॥ ౨౯
బ్రహ్మలోకం గమిష్యామః సర్వే వయమతః పరమ్
స ఏవ వేత్తి తత్సర్వం సర్వలోకపితామహః" ॥ ౩౦
ఇత్యుక్త్వా నారదేనైవ సహ లోకం స్వయమ్భువః
యయుః శీఘ్రం సురాః సర్వే మునయో యోగినోఽపి చ॥ ౩౧
బ్రహ్మలోకం సమాగమ్య దదృశుస్తేఽమితౌజసః
చతుర్ముఖం చతుర్బాహుం జ్వలన్తమివ పావకమ్ ॥ ౩౨
సమ్భూయ వేదశాస్త్రౌఘం మూర్తిమన్తమివ స్థితమ్
గాయత్ర్యా చైవ సావిత్ర్యా సరస్వత్యా చ సేవితమ్ ॥ ౩౩
కిన్నరోరగగన్ధర్వసిద్ధసఙ్ఘనిషేవితమ్
వేదైః సవిగ్రహైశ్చైవ శాస్త్రైరపి చ సేవితమ్ ॥ ౩౪
సేవితఞ్చ దిశాపాలైరాసీనం పరమాసనే
ఉపసృత్య తు తం దేవాః ప్రణేముర్మునయోఽపి చ ॥ ౩౫
ఆసనేషూపవిష్టాస్తే సురాశ్చ మునయోఽపి చ
పృష్టాశ్చ స్వాగతప్రశ్నైః ఇదం వచనమబ్రువన్ ॥ ౩౬
'స్వామింస్తవైవ కృపయా న కుత్రాపి దురత్యయః
మఙ్గళం సర్వథాఽస్మాకం సర్వలోకపితామహ ! ॥ ౩౭
కిన్తు బాధా చ మహతీ రావణస్య దురాత్మనః
దైత్యాః కేచన సమ్భూతాః శ్రీశైలస్య సమీపతః ॥ ౩౮
బాధన్తే సర్వమనుజాన్ కర్మానుష్ఠాన తత్పరాన్
తపోవ్యయభయాత్సర్వే సహన్తే మునయోఽమలాః ॥ ౩౯
ఇతః పరమశక్యం తత్ సోఢుం రావణచేష్టితమ్
మాయావీ భగవాన్ విష్ణుః సర్వోపాయవిశారదః ॥ ౪౦

ఏతేషాం హననే శక్తః సర్వశక్తిధరశ్చ సః
న పశ్యామశ్చ తం విష్ణుం కుత్రాపి భువనత్రయే
త్వమేవ గతిరస్మాకమస్మాంస్త్రాహి మహాభయాత్' ॥ ౪౦
ఇతీరితో యోగివరైశ్చ తాపసైః బుధోత్తమైః శక్రపురోగమైశ్చ
ధ్యాత్వాఽథ దేవః కమలాసనోఽపి ప్రోవాచ దేవాన్మునిపుఙ్గవాంశ్చ॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే రావణాదిపీడితదేవర్షీణాం క్షీరాబ్ధిబ్రహ్మలోకాదిగమనవర్ణనం నామ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః

~~~~~~

అథ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః

~~~~o~~~~

బ్రహ్మాదీనాం శ్రీ వేఙ్కటాచలాగమనమ్

శ్రీ బ్రహ్మ —

'అతితీవ్రం తపస్తప్తం రావణేన పురా సురాః
తేన లబ్ధమవధ్యత్వం ఘోరేణ తపసా తదా ॥ ౧
మానుషేభ్యో వధస్తేన నిశ్చితో న విముహ్యతా
తస్యోపాయమహం వక్ష్యే విష్ణురేవ పరా గతిః ॥ ౨
స చేదానీం గిరావాస్తే భూమౌ శ్రీవేఙ్కటాభిధే
స ప్రార్థనీయః సర్వైశ్చ దైత్యౌఘానాం నిబర్హణే ॥ ౩
అహమప్యాగమిష్యామి గమ్యతామవిలమ్బతః
న శక్యమచిరాద్ద్రష్టుం విచేతవ్యమితస్తతః ॥ ౪
సానవః సరితశ్చాపి నిర్ఝరాశ్చ గుహా అపి
విచేతవ్యాః సదా సర్వైర్యుష్మాభిశ్చ విశేషతః ॥ ౫
తస్యాత్యన్తప్రియతమో భూధరో వేఙ్కటాభిధః
శుకపక్షిమృగాదీనాం రూపం ధృత్వా పరాత్పరః ॥ ౬

క్రీడతే రమయా సార్ధం సూరిభిస్తత్ర పర్వతే
గిరిప్రదక్షిణే ప్రీతిః మహతీ తస్య వర్తతే ॥ ౭
ప్రదక్షిణవిధానేన విచేతవ్యః స భూధరః
ఇక్ష్వాకువంశప్రభవో రాజా దశరథో మహాన్ ॥ ౮
వేఙ్కటాద్రిం సమాగత్య పుత్రార్థీ తప ఉత్తమమ్
కరిష్యతి మహాభాగః స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౯
దర్శయిష్యతి రూపం స్వం తస్య రాజ్ఞః శ్రియఃపతిః
ఇత్యుక్త్వా బ్రహ్మణా సర్వే మునయశ్చ దివౌకసః ॥ ౧౦
యోగినోఽపి మహాత్మానః తస్మాల్లోకాద్వినిర్యయుః
నిర్గత్య సహసా శేషభూధరేన్ద్రం సమాశ్రితాః ॥ ౧౧
నానామృగగణాకీర్ణమనేకఋషసఙ్కులమ్
తాలహిన్తాలపున్నాగచమ్పకాశోకశోభితమ్ ॥ ౧౨
కున్దమన్దారపనసపూగకైతకసంయుతమ్
తిమిశైశ్చిరిబిల్వైశ్చ నక్తమాలైశ్చ పుష్పితైః ॥ ౧౩
చమ్పకైః పనసైరామ్రైః నారికేశైశ్చ శోభితమ్
కోవిదారకరఞ్జైశ్చ పాటలాశ్వత్థపాదపైః ॥ ౧౪
ప్లక్షోదుమ్బరజమ్బూభిః కపిత్థకలిభూరుహైః
చమ్పకైః సిన్ధువారైశ్చ శోభితం రక్తచన్దనైః ॥ ౧౫
భూలోకదుర్లభైర్ద్వీపసమ్భవైః పాదపైరపి
ఖర్జూరైః కింశుకైశ్చైవ స్యన్దనైః పద్మకైస్తథా ॥ ౧౬
అఙ్కోలైర్ముచుకున్దైశ్చ శింశుపాభూరుహైస్తథా
మధూకశాల్మలీభిశ్చ పుష్పితాభిః సుశోభితమ్ ॥ ౧౭
సర్వకాలఫలైర్వృక్షైః స్రవన్మధుసుశోభితైః
మత్తకోకిలసన్నాదైః షట్పదస్వనసమ్భ్రమైః ॥ ౧౮

శుకమఞ్జులసన్నాదైః శారికాలాపవిభ్రమైః
మయూరాణాం నినాదైశ్చ శోభితప్రస్థసానుకమ్ ॥ ౧౯
అన్యేషామపి దివ్యానాం పక్షిణాం మఞ్జులస్వనైః
శోభితానన్దజనకం గిరిశృఙ్గం మనోహరమ్ ॥ ౨౦
మత్తమాతఙ్గశరభసింహవ్యాఘ్రనిషేవితమ్
మహాక్రోడశతైశ్చైవ మహిషైర్వనవాసిభిః ॥ ౨౧
వృకైర్భల్లూకముఖ్యైశ్చ వానరైశ్చాపి సఙ్కులమ్
కస్తూరీమృగసఙ్ఘైశ్చ కృష్ణసారైశ్చ శోభితమ్ ॥ ౨౨
చమరీమృగసఙ్ఘైశ్చ గవయైశ్చ మహామృగైః
శోభితం పర్వతశ్రేష్ఠం వనమార్జారసఙ్కులమ్ ॥ ౨౩
గుహాశతసమాకీర్ణం సిద్ధగన్ధర్వసేవితమ్
గన్ధర్వీణాం చ నారీణాం కిన్నరీణాం తథైవ చ ॥ ౨౪
అప్సరస్సు చ ముఖ్యానాం వీణానాదైర్మనోహరైః
హ్లాదయన్తం హృదమ్భోజం పశ్యతాం హర్షవర్ధనమ్ ॥ ౨౫
గరుత్మతా వేగవతా త్వానీతం పర్వతోత్తమమ్
దదృశుమ్మునయో దేవా యోగినః శుద్ధచేతసః ॥ ౨౬
దృష్ట్వా శ్రీ వేఙ్కటం శైలమపనిన్యుః శ్రమం బుధాః
శృఙ్గాచ్ఛృఙ్గం సమారుహ్య వనాద్వనమితస్తతః ॥ ౨౭
నదీషు పుణ్యతోయాసు హ్రదేషు సరసీషు చ
వాపికాసు ప్రవాహేషు తథా పుష్కరిణీషు చ ॥ ౨౮
స్నాత్వా స్నాత్వా శ్రీనివాసం పుష్పైరభ్యర్చ్య సాదరమ్
ఫలాన్యమృతకల్పాని నివేద్య సుసమాహితాః ॥ ౨౯
న తత్ర దేవం కఞ్చిచ్చ నాఽలయం న చ గోపురమ్
దదృశుర్యోగినస్తత్ర యోగనిష్ఠాన్ మునీనపి ॥ ౩౦

తత్ర స్థితాన్ మునీన్ దృష్ట్వా చేరుస్తత్ర మహౌజసః
లోకోత్తరాతిలావణ్యం నానావర్ణం మనోహరమ్ ॥ ౩౧
మృగం వా పక్షిణం దృష్ట్వా గన్ధర్వం వా దివౌకసః
అసావేవ హరిశ్చేతి విస్మయోత్ఫుల్లమానసాః
అనుజగ్ముర్గిరౌ తస్మిన్ దిదృక్షాఽఽసక్తచేతసః ॥ ౩౨

పుత్రార్థినో దశరథస్య శ్రీవేఙ్కటాచలాగమనమ్

తస్మిన్ కాలే తు ధర్మాత్మా రాజా దశరథః ప్రభుః
శశాస మేదినీం కృత్స్నామయోధ్యాయాం మహాయశాః ॥ ౩౩
వర్ణాశ్రమాచారయుతాః ప్రజా ధర్మేణ పాలయన్
చిరకాలం మహీం రాజా బుభుజే భూరివిక్రమః ॥ ౩౪
న చాద్రాక్షీత్కుమారస్య శుచిస్మేరముఖామ్బుజమ్
వసిష్ఠమబ్రవీద్దుఃఖాత్ బ్రహ్మర్షిమమితౌజసమ్ ॥ ౩౫
'పురోహితోఽస్య వంశస్య విశేషేణ భవాన్ మునే ।
చిరం లాలప్యమానస్య నాఽసీద్వంశకరః సుతః ॥ ౩౬
పాపినో మమ తు బ్రహ్మన్ । మయా పాపం కృతం బహు
పాపస్య నిష్కృతిః కస్మాత్ కథం పుత్రో భవిష్యతి ?' ॥ ౩౭
ఇతి ప్రోక్తో వసిష్ఠస్తు క్షణం ధ్యాత్వా ప్రసన్నధీః
ప్రాహ చైనం నృపం ధీరం వసిష్ఠో భగవానృషిః ॥ ౩౮
'పుణ్యశ్లోకస్య భవతః కథం పాపం భవిష్యతి
తథాఽపి తవ రాజేన్ద్ర పుత్రప్రాప్తివిరోధకృత్ ॥ ౩౯
దుష్కృతం కిఞ్చిదస్తీతి ధ్యానేన ప్రతిభాతి మే
తస్య పాపస్య శాన్త్యర్థం పుత్త్రాణాం ప్రాప్తయే తథా ॥ ౪౦
సేవ్యః శ్రీవేఙ్కటాధీశః క్షీరాబ్ధితనయాపతిః'
ఇత్యుక్తః ప్రాహ రాజాఽపి బ్రహ్మన్ । కుత్ర శ్రియఃపతిః ॥ ౪౧

ఇదానీం వర్తతే విష్ణుః కథం దృశ్యో మయా ప్రభుః
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ వసిష్ఠోఽపి మహామునిః ॥ ౪౨
శృణు రాజన్ మహాభాగ భాగీరథ్యాశ్చ దక్షిణే
వర్తతే వేఙ్కటః శైలో యోజనానాం శతద్వయే ॥ ౪౩
సువర్ణముఖరీతీరాత్ ఉత్తరే క్రోశమాత్రకే
అనేకపుణ్యతోయైశ్చ పుణ్యైశ్చైవ మహాద్రుమైః ॥ ౪౪
అనేకకిన్నరీభిశ్చ శోభితః పర్వతోత్తమః
దివ్యోఽయం పర్వతేన్ద్రస్తు న పునః ప్రాకృతో గిరిః ॥ ౪౫
స్వరూపం తస్య శైలస్య న తు జానన్తి మానుషాః
నారాయణస్య దేవస్య వైకుణ్ఠపురవాసినః ॥ ౪౬
సూరస్య వైకుణ్ఠనాథస్య ప్రియోఽయం వేఙ్కటాచలః
తస్మిన్ హి రమతే నిత్యం శ్రీనివాసః శ్రియా సహ ॥ ౪౭
దర్శనార్థం హరేస్తత్ర యతన్తే మునయోఽమలాః
యోగినస్త్రిదశాశ్చాపి తపః కుర్వన్తి సన్తతమ్ ॥ ౪౮
స్వయమ్భూః భగవాన్ బ్రహ్మా తస్మిన్ గిరివరోత్తమే
లోకానుగ్రహసిద్ధ్యర్థం కరిష్యతి తపో మహత్ ౪౯
దర్శయిష్యతి తస్మై చ స్వస్వరూపం మహద్ధరిః
దాస్యత్యభీష్టం సర్వేభ్యో దర్శనాదేవ మాధవః ॥ ౫౦
కాలఙ్కషమహౌదార్యగుణసిన్ధుః శ్రియః పతిః
తవాప్యభీష్టం గోవిన్దో దాస్యత్యేవ న సంశయః ॥ ౫౧
ఏవముక్తో వసిష్ఠేన చక్రవర్తీ గుణాకరః
రాజా దశరథో హృష్టః ప్రసన్నముఖపఙ్కజః ॥ ౫౨
ప్రయయౌ చ వసిష్ఠేన వేఙ్కటాఖ్యం గిరిం ప్రతి
గఙ్గాం గోదావరీం రమ్యాం కృష్ణాం వేణీమనన్తరమ్ ॥ ౫౩

మలాపహారిణీం భద్రాం తుఙ్గాం పమ్పాం మనోహరామ్
భవనాశీం చ సమ్ప్రాప్య స్నాత్వా స్నాత్వా మహారథః ॥ ౫౪
వేఙ్కటాద్రిం దదర్శాథ తుఙ్గశృఙ్గసమన్వితమ్
ఉద్యానం నన్దనం చైత్రరథం సమ్భూయ తిష్ఠతి ॥ ౫౫
ఇత్యుత్ప్రేక్ష్య మనోహారివృక్షగుల్మలతాయుతమ్
యువానఞ్చ మహామేరుమివ చక్షుష్ప్రదం గిరిమ్ ॥ ౫౬
ఆరుహ్య నయనానన్దం హృదయాహ్లాదకారకమ్
నిర్ఝరేషు తటాకేషు సరస్సు సరసీషు చ ॥ ౫౭
నదీషు దేవఖాతేషు తథా పుష్కరిణీషు చ
స్నాత్వా నిర్మలసర్వాఙ్గః క్షాళితాఘో మహాబలః ॥ ౫౮
లబ్ధ్వా చిత్తస్య సంశుద్ధిం పీతామృత ఇవ ప్రభుః
ముముదే చ మహారాజో భోక్తుకామః సుతోత్సవమ్ ॥ ౫౯

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే బ్రహ్మాదీనాం శ్రీవేఙ్కటాచలాగమనాదివర్ణనం నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చచత్వారింశోఽధ్యాయః

దశరథేన శ్రీ వేఙ్కటాచలవాసిమహర్షిచరిత్రదర్శనమ్

శ్రీ సూతః —

తతో రాజా దశరథో వసిష్ఠేన సహ ప్రభుః
పశ్యన్ పశ్యన్ వనం రమ్యం సానూని శిఖరాణి చ ॥ ౧
ప్రాప తత్ర గిరౌ పుణ్యాం స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్
ఫుల్లకహ్లారకుముదపుణ్డరీకమహోత్పలామ్ ॥ ౨

నీలోత్పలగణోపేతాం రక్తోత్పలసుశోభితామ్
వఞ్జులైర్వకులైశ్చాన్యైః సేవితం కాననోద్భవైః ॥ ౩
హంసకారణ్డవాకీర్ణాం బకభేకవిఘూర్ణితామ్
సారసారవసమ్పూర్ణాం భ్రమరారవనాదితామ్ ॥ ౪
మత్స్యకచ్ఛపసమ్బాధాం శింశుమారనిషేవితామ్
నక్రైః కర్కటకైశ్చాన్యైః జలజైర్వనజైరపి ॥ ౫
సేవితాం తీరజైర్వృక్షైః నారికేళరసాలకైః
పూగచమ్పకపున్నాగకేతకైః స్వర్ణకేతకైః ॥ ౬
అశోకకదలీభిశ్చ మాతులుఙ్గైశ్చ శోభితామ్
లికుచైర్బీజపూరైశ్చ నిరన్తరతటద్రుమైః ॥ ౭
శోభితాం సరసీం దృష్ట్వా ముమోద స మహాద్యుతిః
మునీన్ దదర్శ తత్రైవ తపతో యోగినోఽమలాన్ ॥ ౮
వీరాసనే సమాసీనాన్ బద్ధపద్మాసనే స్థితాన్
భద్రాసనగతాన్ కాంశ్చిత్ సింహాసనగతాన్ పరాన్ ॥ ౯
సిద్ధాసనగతాన్ కాంశ్చిత్ స్వస్తికాసనమాశ్రితాన్
పర్ణాశనాన్ వాయుభక్షాన్ గోముఖాసనసంస్థితాన్ ॥ ౧౦
అఙ్గుష్ఠాగ్రస్థితాన్ కాంశ్చిత్ ఏకపాదేన విష్ఠితాన్
సూర్యోన్ముఖాన్ మునీనన్యాన్ కాంశ్చిత్ పఞ్చాగ్నిమధ్యగాన్॥
భూశయ్యాన్ జలశయ్యాంశ్చ ఫలమూలజలాశనాన్
కేవలం కుమ్భకే సక్తాన్ కేవలం రేచకే రతాన్ ॥ ౧౨
కేవలం పూరకే సక్తాన్ కేవలం ప్రాణరోధకాన్
నాడీశుద్ధౌ మహావ్యగ్రాన్ శుద్ధనాడీగణానపి ॥ ౧౩
సుషుమ్నాసఙ్గతప్రాణాన్ షట్కర్మనిరతానపి
దశధాఽనుష్ఠితే యోగకరణే సుసమాహితాన్ ॥ ౧౪

వ్యాఘ్రాజినధరానన్యాన్ కృష్ణాజినవరామ్బరాన్
వల్కలాఽవసనానన్యాన్ కాషాయవసనానపి ॥ ౧౫

జలతర్పణసంసక్తాన్ హోమకర్మసు నిష్ఠితాన్
బిల్వహోమరతానన్యాన్ శమీహోమరతానపి ॥ ౧౬

తథాఽఽమలకహోమేషు నిష్ఠితాన్ నిర్మలాన్ మునీన్
తిలాక్షతైర్యవైః పుష్పైః తిలవ్రీహిభిరేవ చ ॥ ౧౭

పద్మేన్దీవరకల్హారైః పుణ్డరీకైశ్చ పాయసైః
ఘృతైః పుష్పైర్మధుయుతైః ఫలైశ్చ కదలీగతైః ॥ ౧౮

ముద్గాన్నైశ్చ తిలాన్నైశ్చ గుడాన్నైర్మాషసంయుతైః
అపూపైర్మణ్డకైశ్చాపి తిలపిష్టైస్తథైవ చ ॥ ౧౯

హోమఞ్చ కుర్వతః కాంశ్చిత్ తత్ర తత్ర సునిష్ఠితాన్
హృదమ్బుజగతం శ్రీశం విష్ణుమర్చయతోఽపరాన్ ॥ ౨౦

దదర్శ పురుషవ్యాఘ్రః పునస్తత్రైవ కేచన
అర్చయన్తి జగన్నాథం సూర్యమణ్డలవర్తినమ్ ॥ ౨౧

శ్రీనివాసం తథా కేచిత్ జలమధ్యగతం హరిమ్
కేచిద్బిమ్బం హరేః సౌమ్యం అర్చయన్తి చ సర్వదా ॥ ౨౨

త్రివిక్రమం తథా చాన్యే నృసింహం భీషణం హరిమ్
అర్చయన్తి తిలైః పుష్పైః అక్షతైశ్చ ఫలైరపి ॥ ౨౩

కేచిద్దూర్వాభిరన్యే చ పల్లవైశ్చ తథా పరే
అన్యే చమ్పకపుష్పైశ్చ పద్మైరన్యే చ తాపసాః ॥ ౨౪

అర్చయన్తి తథా కేచిత్ పుణ్డరీకైస్తథాఽపరే
అశోకతరుపుష్పైశ్చ నన్ద్యావర్తైశ్చ కేచన ॥ ౨౫

అర్చయన్తి జగన్నాథం తథా బిల్వదళైరపి
తులస్యాః సుదళైశ్చాపి కృష్ణశ్వేతైశ్చ యోగినః ॥ ౨౬

అర్చయన్తి తథా కేచిత్ మల్లికాకుసుమైరపి
కేచిచ్చ జాతికుసుమైః మాలతీపుష్పసఞ్చయైః ॥ ౨౭
కరవీరైస్తథా కేచిత్ పారిజాతోద్భవైరపి
కేచిద్దమనకైశ్చైవ తథా మరువకైః పరే ॥ ౨౮
ఏవమర్చయతో నిత్యం దదర్శ మునిపుఙ్గవాన్
నృసింహానుష్టుభం కేచిత్ జపన్తశ్చ తపోధనాః ॥ ౨౯
తారకబ్రహ్మసంజ్ఞం చ మనుం ప్రణవపూర్వకమ్
కేచిద్గోపాలబీజం చ భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ ౩౦
కేచిద్వారాహమన్త్రం చ జపన్తి మునయోఽమలాః
ద్వాదశాక్షరమన్యే చ వాసుదేవం మహామనుమ్ ॥ ౩౧
అష్టాక్షరం తథా కేచిత్ నారాయణమనుం పరమ్
జపన్తి ముక్తిబీజం చ భుక్తేరపి చ సాధనమ్ ॥ ౩౨
న్యాసద్వాదశకం కృత్వా వేదసారం మహామనుమ్
నీలమేఘనిభం శ్యామం పీతవాససమచ్యుతమ్ ॥ ౩౩
చతుర్భుజముదారాఙ్గం శ్రీభూమిసహితం పరమ్
ధ్యాత్వా నారాయణం మన్త్రం జపన్తి జ్ఞానినోఽమలాః ॥ ౩౪
కుశగ్రన్థికృతాం మాలాం పద్మబీజభవాం తథా
తుళసీకాష్ఠసమ్భూతాం ప్రవాళమణిసమ్భవామ్ ॥ ౩౫
స్ఫాటికీం స్వర్ణవికృతిం పుత్రజీవభవాం తథా
కృత్వాఽక్షమాలాం వివిధాం మన్త్రసిద్ధ్యర్థమేవ చ ॥ ౩౬
ధ్యాత్వా దదర్శ జపతో మునీన్ పరమభాస్వరాన్
తేషాం మధ్యే మహాత్మానం బ్రహ్మాణం కమలాసనమ్ ॥ ౩౭
చతుర్ముఖం చతుర్బాహుం జపన్తం జ్వలనోపమమ్
స్ఫాటికీమక్షమాలాం చ ధారయన్తం మహౌజసమ్ ॥ ౩౮

ధ్యాయన్తం మనసా శ్రీశం నాసాగ్రన్యస్తలోచనమ్
వ్యాఘ్రత్వచి సమాసీనం నిశ్చలం ధ్యానయోగతః ॥ ౩౯
నివాతస్థం మహాదీపం నిష్కమ్పమివ చ స్థితమ్
దదర్శ రాజా సంహృష్టో వసిష్ఠేన మహాత్మనా ॥ ౪౦
తత్ర యోగిమునీన్ సర్వాన్ దేవాన్ నత్వా యథావిధి
అతిష్ఠచ్చ మహారాజో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ॥ ౪౧

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవేఙ్కటాచలవాసిమహర్షిదివ్యచరిత్రానువర్ణనం నామ పఞ్చచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః

~~~~~~⊙~~~~~~

శ్రీ భగవదావిర్భావ ఘట్టః

శ్రీ సూతః —

వసిష్ఠోఽపి మహాతేజాః రాజానమిదమబ్రవీత్
'శ్రూయతాం రాజశార్దూల! బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౧
అయమత్ర తపస్తీవ్రం కరోతి మునిభిః సహ
అచిరాచ్ఛ్రీపతిర్విష్ణుః ఆవిర్భూతో భవిష్యతి ॥ ౨
త్వమప్యత్ర శుచిర్భూత్వా స్నాత్వా పుష్కరిణీజలే
జపం కుర్వన్ మహీపాల! నివస త్వమిహైవ భోః' ॥ ౩
ఇత్యుక్తః ప్రాహ రాజాఽపి 'మన్త్రం కఞ్చిత్ప్రయచ్ఛ భోః'
ఇతి పృష్టో వసిష్ఠశ్చ ప్రాదాన్మన్త్రమనుత్తమమ్ ॥ ౪
యోఽసావష్టాక్షరో మన్త్రో వేఙ్కటేశపరాయణః
లబ్ధ్వా తం మన్త్రమతులం పార్థివో యన్త్రసంయుతమ్ ॥ ౫
~~~~~~

స్వామిపుష్కరిణీతీరే స్నాత్వా విధివదాదరాత్
క్వచిత్తత్ర సమే దేశే లిఖిత్వా యన్త్రముత్తమమ్ ॥ ౬
తత్ర విష్ణుం సమభ్యర్చ్య శ్రీనివాసం జగత్పతిమ్
తదగ్రతో జపం కుర్వన్ అతిష్ఠత్పరమాసనే ॥ ౭
వసిష్ఠోఽపి జపన్మన్త్రం ఆసనే కుశవిస్తృతే
అత్రాన్తరే మహాన్ శబ్దః కశ్చిత్ సముదపద్యత ॥ ౮
కిమిత్యేవాకులైః సర్వైః వీక్షితం మునిసత్తమైః
దుర్నిరీక్ష్యం మహత్తేజో దృష్టం చ సురసత్తమైః ॥ ౯
సమస్తవిద్యుతాం కూటమావిర్భూతమివాభవత్
జ్యోతిర్గణానాం సఙ్ఘాత ఇవ తేజః సముద్యతమ్ ॥ ౧౦
అనేకకోటిసూర్యాశ్చ పూర్ణచన్ద్రాశ్చ కోటయః
ఏకీభూయ సముద్భూతా ఇవ తేజః సముత్థితమ్ ॥ ౧౧
ఇదం కిమితి తద్ద్రష్టుమశక్తాః సహసైవ తు
న్యమీలయన్త నేత్రాణి సముత్తస్థుశ్చ తే సురాః ॥ ౧౨
సమ్భ్రాన్తమనసః సర్వే సమూహీభూయ సాదరమ్
అతిష్ఠన్ వివిధాన్ మన్త్రాన్ జపన్తో యోగినోఽమలాః ॥ ౧౩
తత్తేజసా జగత్సర్వం ప్రదీప్తమివ చ స్థితమ్
తేజోమధ్యే సముద్భూతం విమానం సూర్యభాస్వరమ్ ॥ ౧౪
అనేకగోపురైర్యుక్తమనేకావరణైర్యుతమ్
తప్తహాటకనిర్వృత్తకవాటగణశోభితమ్ ॥ ౧౫
నీలైర్మరకతైశ్చైవ కృతతోరణసఞ్చయమ్
సముచ్ఛ్రితపతాకాభిః శోభితం వివిధైర్ధ్వజైః ॥ ౧౬
శాతకుమ్భమయైః కుమ్భైః శోభితాగ్రైశ్చ గోపురైః
అలఙ్కృతం వితానైశ్చ విచిత్రైర్వర్ణభేదతః ॥ ౧౭

లమ్బమానైస్తత్ర ముక్తాదామభిర్దివి సమ్భృతైః
మల్లికామాలతీజాతిపుష్పాణాం చ సరైస్తథా ॥ ౧౮
స్వర్ణచిత్రితవస్త్రైశ్చ లమ్బమానైరలఙ్కృతమ్
అనేకమణిరత్నాఢ్యం క్రీడామణ్డపసంయుతమ్ ॥ ౧౯
ఆస్థానమణ్డపాన్తఃస్థమణిస్తమ్భసుశోభితమ్
చతుర్దిక్షు చతుర్ద్వారం ద్వారపాలైశ్చ సేవితమ్ ॥ ౨౦
సహస్రరత్నసుస్తమ్భమణిమణ్డపశోభితమ్
రథాశ్వగజముఖ్యైశ్చ దివ్యయానైరలఙ్కృతమ్ ॥ ౨౧
శారికాశుకహంసానాం మయూరాణాం స్వనైర్యుతమ్
కపోతమధురాలాపైః విచిత్రమృగపక్షిభిః ॥ ౨౨
శోభితం చ సుగన్ధైః సుధూపైశ్చాపి విరాజితమ్
భేరీమృదఙ్గపణవమురజస్వనసమ్వృతమ్ ॥ ౨౩
ఢక్కానిస్సాణసన్నాదసమ్పూరితదిగన్తరమ్
వీణాకిన్నరభేదానాం మఞ్జులస్వనసంయుతమ్ ॥ ౨౪
రూపయౌవనసమ్పన్నదివ్యస్త్రీలాస్యలాలితమ్
శ్రవణానందజననం హృదయాహ్లాదకారకమ్ ॥ ౨౫
నయనానన్దజనకం సర్వమఙ్గళశోభితమ్
చామరగ్రాహిణీభిశ్చ సురూపాభిః సుచారుభిః ॥ ౨౬
గృహీతవ్యజనాభిశ్చ రూపయౌవనచారుభిః
నీరాజనకరాగ్రాభిః శ్యామాభిశ్చ నిషేవితమ్ ॥ ౨౭
ఛత్రధ్వజధరాభిశ్చ స్త్రీభిః సేవితమాదరాత్
ఏవమత్యద్భుతం దివ్యం విమానం దదృశుర్బుధాః ॥ ౨౮
బ్రహ్మాదయస్తథా దేవాః సనకాద్యాశ్చ యోగినః
మునయోఽగస్త్యముఖ్యాశ్చ దృష్ట్వా తత్పరమాద్భుతమ్ ॥

ఇతికర్తవ్యతామూఢాః సమ్పూర్ణాహ్లాదమానసాః
తస్థుస్తథైవ పశ్యన్తో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనాః ॥ ३०

ఆకాశచారిణో దేవా విహగాః పక్షిణస్తథా
మృగాశ్చ పశవః సర్వే విమానం దివ్యముత్తమమ్ ॥ ३౧

దృష్ట్వా విస్మయసమ్ఫుల్లలోచనాః పూర్ణమానసాః
చేలుస్తస్మాత్పదం నైవ తస్థుస్తత్రైవ సాదరమ్ ॥ ३౨

అత్యద్భుతం విమానం తత్ దృష్ట్వా లోకపితామహః
పరమానన్దభరితముఖలోచనపఙ్కజః ॥ ३३

అగస్త్యం చ వసిష్ఠం చ వామదేవం చ కాశ్యపమ్
జాబాలిమథ కణ్వం చ దేవలం దేవదర్శనమ్ ॥ ३४

స్వపుత్రం నారదం చైవ పరాశరమృషిం తథా
వ్యాసం శుకం తథా గార్గ్యం భార్గవం చ్యవనం తథా ॥ ३౫

అన్యానపి మునీన్ పుణ్యాన్ ఇన్ద్రాద్యాంశ్చ సురాంస్తథా
సనకాదీంశ్చ యోగీన్ద్రాన్ సమాహూయేదమబ్రవీత్ ॥ ३౬

'ఇదం తు దివ్యం పరమాద్భుతం శుభం
విమానమిన్ద్రాదినిషేవ్యమాణమ్ ।
విభాతి విష్ణోరివ మన్దిరం పరం
పశ్యామ సర్వే వయమద్భుతం గృహమ్' ॥ ३౭

ఇతీరయిత్వా ప్రవివేశ తద్గృహం పితామహః సర్వజగత్పతిస్తథా
తథైవ సర్వే విబుధాస్తపోధనాః తథైవ గేహం వివిశుశ్చయోగినః॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీభగదావిర్భావాది
వర్ణనం నామ షట్చత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః

బ్రహ్మాదీనాం భగవన్మన్దిరప్రవేశాదివర్ణనమ్

శ్రీ సూతః —

అతీత్య ప్రథమద్వారం రత్నతోరణభూషితమ్
తప్తహాటకనిష్పన్నకవాటద్వయశోభితమ్ ॥ ౧
చణ్డప్రచణ్డౌ ప్రాగ్ద్వారే శఙ్ఖచక్రగదాన్వితౌ
ద్వారపాలౌ ప్రణమ్యైవ ద్వితీయం ద్వారమావిశన్ ॥ ౨
తథైవ సప్త ద్వారాణి సమతీత్య మహాభుజాః
చతుర్ముఖముఖాః సర్వే తత్ర దేవం శ్రియఃపతిమ్ ॥ ౩
అపశ్యన్నతిసంహృష్టాః సహ రాజ్ఞా మహాత్మనా
విమానే బహువిస్తీర్ణే సిద్ధచారణసేవితే ॥ ౪
పుష్పవృష్టిర్మహత్యాసీత్ దేవదున్దుభినిర్గతః
ఆకాశే సుమహానాసీత్ రమ్యమఙ్గళనిస్స్వనః ॥ ౫
తుష్టువుర్దేవగన్ధర్వా విమానస్థాప్సరోగణాః
ననృతుర్గీతవాదిత్రసమ్భ్రమః సుమహానభూత్ ॥ ౬
త్రైలోక్యం పూరితం తేన సమ్భ్రమేణ తదాఽభవత్
విదిత్వా లోకపాలాశ్చ వసవో మునయస్తథా ॥ ౭
సర్వే గ్రహాస్తథా రుద్రా ధాతారో దేవతాగణాః
నాగా యక్షాస్తథా సర్వే యే చాఽన్యే సాత్త్వికా మతాః ॥ ౮
ఆజగ్ముర్జగదీశానం ద్రష్టుమచ్యుతమీశ్వరమ్
బ్రహ్మాణం తే పురస్కృత్య దదృశుః భాస్కరోపమమ్ ॥ ౯
నీలమేఘనిభం శ్యామం నీలమాణిక్యవిగ్రహమ్
తప్తహాటకసఙ్కాశాం చమ్పకోద్దామదామభామ్ ॥ ౧౦

పఙ్కజోదరలావణ్యాం ఆర్ద్రహారిద్రసన్నిభామ్
శరత్పూర్ణనిశాకాన్తమణ్డలోపమసన్ముఖామ్ ॥ ౧౧
భృఙ్గపఙ్క్తిసమాకారదివ్యాలకసుశోభితామ్
ప్రఫుల్లపఙ్కజస్మేరముఖమన్దస్మితోజ్జ్వలామ్ ॥ ౧౨
తరుణారుణసఙ్కాశకుసుమ్భవసనోజ్జ్వలామ్
కిరీటహారమకుటకేయూరాఙ్గదశోభితామ్ ॥ ౧౩
వామహస్తే లసద్ధేమలీలామ్బుజమనోహరామ్
వలయాఙ్గదసంశోభిలమ్బమానాన్యపాణికామ్ ॥ ౧౪
పద్మాసనస్థితాం పద్మాం పార్శ్వం దక్షిణమాశ్రితామ్
వీక్షమాణాం కటాక్షేణ ముహుః శ్రీవత్సలాఞ్ఛనమ్ ॥ ౧౫
శ్రీధరం వామపార్శ్వస్థాం తుళసీశ్యామలాఙ్గకామ్
సర్వంసహాం వసుమతీం సర్వాభరణభూషితామ్ ॥ ౧౬
ద్విజరాజజ్వలజ్జ్యోత్స్నామన్దహాసమనోహరామ్
మదమత్తచకోరాక్షీం ఫుల్లపఙ్కజవక్త్రకామ్ ॥ ౧౭
వామేతరకరామ్భోజధృతనీలసరోరుహామ్
శ్యామామనుపమాం భూమిం స్వర్ణపద్మాసనే స్థితామ్ ॥ ౧౮
కటాక్షయన్తీం లోకేశమమృతాస్రావివీక్షణైః
దదృశుః బ్రహ్మరుద్రాద్యాః త్రిదశా మునిసత్తమాః ॥ ౧౯
యోగినశ్చ తథా రాజా కోసలేన్ద్రో మహాద్యుతిః
నానారత్నసమాకీర్ణజ్వలన్మకుటశోభితమ్ ॥ ౨౦
మన్దస్మితమనోహారి శ్రీమద్వదనపఙ్కజమ్
దయారసతరఙ్గౌఘఫుల్లపఙ్కజలోచనమ్ ॥ ౨౧
సునాసికాపుటస్మేరపూర్ణేన్దుముఖమణ్డలమ్
కర్ణద్వయలసద్ధేమమకరాభరణోజ్జ్వలమ్ ॥ ౨౨

రత్నాలమ్బిలసద్ధేమగ్రైవేయకవిభూషితమ్
తప్తకార్తస్వరోద్భూతబ్రహ్మసూత్రవిరాజితమ్ ॥ ౨౩
కేయూరాఙ్గదసద్భూషం వృత్తాయతచతుర్భుజమ్
జ్వాలాయుతసహస్రారసుదర్శనధరం వరమ్ ॥ ౨౪
శరచ్చన్ద్రప్రతీకాశపాఞ్చజన్యధరం శుభమ్
అశ్రాన్తవరదానోద్యద్దక్షపాణిసరోరుహమ్ ॥ ౨౫
కటీతటసువిన్యస్తవామపాణిజలేరుహమ్
లావణ్యసిన్ధులహరీమహావర్తసునాభికమ్ ॥ ౨౬
సర్వలోకసమాధారజఠరాలఙ్కృతం హరిమ్
కటిసూత్రవ్యతిస్యూతకిఙ్కిణీకవిరాజితమ్ ॥ ౨౭
కటీతటసుసమ్బద్ధచ్ఛురికాయుధభూషితమ్
మారద్విపమహాఽలానసమోరుద్వయశోభితమ్ ॥ ౨౮
మదనేషుధిసంశోభిజఙ్ఘాద్వయవిరాజితమ్
పీతామ్బరధరం కాఞ్చ్యా పీతామ్బరజగత్త్రయమ్ ॥ ౨౯
గుల్ఫదేశలసద్బద్ధకిఙ్కిణీకటకాదికమ్
హంసశిఞ్జితమఞ్జీరనూపురాఢ్యపదామ్బుజమ్ ॥ ౩౦
బాలచన్ద్రకలాశోభినఖపఙ్క్తివిరాజితమ్
సహస్రపత్రపీఠస్థం సర్వాభరణభూషితమ్ ॥ ౩౧
పారిజాతతరోర్మూలే భాసమానం శ్రియఃపతిమ్
కోటికన్దర్పలావణ్యసమ్మోహితజగత్త్రయమ్ ॥ ౩౨
యౌవనోద్దామలావణ్యం పఞ్చవింశతిహాయనమ్
కుమారం రాజసింహస్య క్రీడమానమివాచ్యుతమ్ ॥ ౩౩
మూర్తీభూతదయాసిన్ధుం మూర్తీభూతక్షమాగుణమ్
మూర్తీభూతమహౌదార్యం మూర్తిమద్రూపసమ్పదమ్ ॥ ౩౪

నారాయణమనాద్యన్తమవ్యయం పురుషోత్తమమ్
దదృశుః దేవగన్ధర్వాః ప్రత్యక్షం సురసత్తమాః ॥ ౩౫
ద్రష్టుం ప్రత్యక్షతో యస్య రూపం తేపుస్తపోధనాః
తమజం దేవదేవేశం శృఙ్గారరసవారిధిమ్ ॥ ౩౬
చక్షుషాం ఫలమత్యర్థం దదృశుః ప్రీతమానసాః
నయనానన్దజననం దృష్ట్వా తం సూర్యతేజసమ్ ॥ ౩౭
సర్వేషాం నేత్రపద్మాని వికాసం ప్రాపురఞ్జసా
హర్షావేశసమావిష్టా దర్శనాత్తస్య యోగినః ॥ ౩౮
మునయశ్చ తథాఽన్యే చ ననృతుశ్చాప్సరోగణాః
నిపతన్తం పతన్త్యన్యే భ్రమన్తం భ్రామయన్తి చ ॥ ౩౯
ఉత్పతన్తం పతన్త్యన్యే హర్షపర్యాకులేక్షణాః
ఆనన్దాశ్రు ప్రముఞ్చన్తో మదోన్మత్తా ఇవాభవన్ ॥ ౪౦
అనుభూయ తమానన్దం చిరాత్ స్వస్థ్వా గతజ్వరాః
తస్థుశ్చ దేవదేవేశం వీక్షమాణాః పునః పునః ॥ ౪౧

ఇతి శ్రీ వారాహపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే బ్రహ్మాదీనాం భగవన్మందిరప్రవేశ ప్రణమనాదివర్ణనం నామ సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః

అగస్త్యాదికృతభగవత్స్తుతిః

శ్రీ సూతః —

అథ తే మునయః సర్వే హర్షావిష్టాశ్చ యోగినః
స్తుత్యా గమ్యం స్తుతిప్రీతం ప్రీత్యర్థం తుష్టువుస్తదా ॥ ౧

అగస్త్యాదయః —

"నమస్తే యజ్ఞరూపాయ యజ్ఞభోక్త్రే నమో నమః
యజ్ఞకర్త్రే నమో యజ్ఞప్రియాయ చ నమో నమః ॥ ౨
యజ్ఞగోప్త్రే నమో యజ్ఞఫలదాయ నమో నమః
విశ్వామిత్రమహాయజ్ఞపాలకాయ నమో నమః ॥ ౩
యజ్ఞం శ్రాద్ధం చ దానం చ కర్మాణ్యన్యాని యాని చ
తేషామపి త్వమేవైకః సమస్తజపకర్మణామ్ ॥ ౪
పాలనే ఫలదానే చ ప్రభురిత్యుచ్యసే బుధైః
న కేవలం త్వదుద్దేశకృతానాం కర్మణాం ప్రభుః ॥ ౫
అన్యోద్దేశకృతానాం చ యజ్ఞానాం త్వం ప్రభుస్తథా
ఆదావన్తే తథా మధ్యే త్వద్ధ్యానం తు న చేన్న తత్ ॥ ౬
న్యూనం చాపి కృతం కర్మ త్వద్ధ్యానాత్ యాతి పూర్ణతామ్
కర్మణైవ హి సుప్రీతః త్వం తు ధర్మం దదాసి చ ॥ ౭
అర్థకామౌ తథా మోక్షం దదాసి చ తపఃప్రియః
వేదేషు బహవో భాగాః కర్మాణ్యేవ వదన్తి హి ॥ ౮
తాన్యేవ హి తవ ప్రీతికారిణీతి పురావిదః
యథావత్ తాని కర్తుం చ న శక్యాని మునీషిభిః ॥ ౯
అస్మాభిః క్రియతే యుష్మదాజ్ఞాబుద్ధ్యా హి కర్మ తత్
కర్మచ్ఛిద్రం తపశ్ఛిద్రం త్యక్తం చోపేక్షితం చ యత్
తత్సర్వం క్షమ్యతాం దేవ శ్రీనివాస క్షమానిధే" ॥ ౧౦
ఇతి తస్మిన్ స్తుతే విష్ణౌ మునిభిశ్చ తపోధనైః
ఇన్ద్రాద్యా దేవతాః సర్వాః తుష్టువుః జగదీశ్వరమ్ ॥ ౧౧

ఇన్ద్రాదికృతభగవత్స్తుతిః

ఇన్ద్రాద్యాః —

"ఓం నమో వేఙ్కటేశాయ శేషాద్రినిలయాయ చ
సింహాచలనివాసాయ శ్రీమన్నారాయణాయ చ ॥ ౧౨
కేశవాయ నమో నిత్యం వాసుదేవాయ తే నమః
హృషీకేశాయ మహతే వామనాయ నమో నమః ॥ ౧౩
సర్వేషాం ప్రాణినాం స్వామిన్ ! నివాసార్థం యథాయథమ్
ఉద్ధృత్య భూమిం పాతాలాత్ స్థాపయిత్వా దృఢం పునః ॥ ౧౪
అనుగృహ్ణా౯ జనా౯ సర్వా౯ ప్రత్యక్షం దృశ్యసే గిరౌ
సురాణాముదధిం యత్నాత్ నిర్మథ్యోత్పాద్య చామృతమ్॥ ౧౫
అరక్షస్త్వం సురా౯ సర్వా౯ దత్వా పీయూషమాదరాత్
త్వదీహా సర్వథా స్వామి౯ పరార్థైవ సురేశ్వర ! ॥ ౧౬
త్వత్స్వరూపం యథావద్ధి జ్ఞాతుం శక్నోతి కః పుమాన్ ?
క్వచిత్సహస్రమూర్ధా త్వం సహస్రాక్షః సహస్రపాత్॥ ౧౭
కదాచిత్ ద్విభుజస్త్వం తు కదాచిత్త్వం చతుర్భుజః
కదాచిచ్చ తవ స్వామి౯ ! న కిఞ్చిచ్చరణాదికమ్ ॥ ౧౮
ఆకాశమివతే రూపం కదాచిత్ జ్ఞానగోచరమ్
కదాచిత్ నిర్వికల్పేన వేద్యం యత్నేన కస్యచిత్ ॥ ౧౯
ఆహుస్త్వాం సగుణం కేచిత్ నిర్గుణం జ్ఞానమాత్రకమ్
కిఞ్చిదిత్యేవ కేచిత్తు సదిత్యేవ తు కేచన ॥ ౨౦
దివ్యావయవసౌన్దర్యం నిత్యవిగ్రహయోగినమ్
వదన్తి కేచిదస్మాకమపి తన్మతముత్తమమ్
హృద్యం ప్రమాణభూయిష్ఠం తం నతాస్స్మ జగద్గురుమ్"॥ ౨౧

ఏవం హి స్తూయమానే తు గోవిన్దే త్రిదశైరపి
తుష్టువుః సనకాద్యాశ్చ యోగినో విజితేన్ద్రియాః ॥ ౨౨

సనకాదికృతభగవత్స్తుతిః

సనకాద్యాః —

"వైకుణ్ఠధామ విష్ణో త్వం జగతామాదికారణమ్
నమామి త్వం జగద్రూపం నమామి త్వామసఙ్గినమ్ ॥ ౨౩
ఆధారపద్మే హృత్పద్మే భ్రూమధ్యే మూర్ధ్ని పఙ్కజే
నీవారశూకవత్సూక్ష్మం పీతాభం సర్వతోముఖమ్ ॥ ౨౪
సుషుమ్నామార్గమధ్యేఽపి బిసతన్తునిభం పరమ్
జ్ఞానాత్మకం మనోవేద్యం లయవాచ్యమరూపకమ్ ॥ ౨౫
స్వయంప్రకాశరూపం చ సమాధౌ త్వం నమామ్యహమ్
యోగినాం పరమాధారం యోగీశం యోగదాయినమ్ ॥ ౨౬
యోగినామప్యగమ్యం చ నమస్యామో జగద్గురుమ్
హృత్పద్మకర్ణికామధ్యే శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ ॥ ౨౭
నీలతోయదసఙ్కాశం పీతవాససమచ్యుతమ్
నమామో వేదవేద్యం త్వాం వేదస్యావిషయం తథా
త్వత్పాదం సర్వభావేన సర్వథా శరణం గతాః" ॥ ౨౮
ఇతి స్తుతే జగన్నాథే యోగిభిః కోసలాధిపః
తుష్టావ హృష్టస్తం దేవం రాజా దశరథస్తదా ॥ ౨౯

దశరథకృతభగవత్స్తుతిః

దశరథః —

"బ్రహ్మేన్ద్రప్రముఖాః సర్వే తపః కుర్వన్తి యత్కృతే
త్వదధీనా రమా సా తు త్వత్ప్రసాదాభికాఙ్క్షిణీ ॥ ౩౦

త్రిపురారేర్మహావిష్ణో ! లోకసంహారకారిణః
యేన దగ్ధా పురీ తత్తు త్వదాయుధమితి స్మృతమ్ ॥ ౩౧
సర్వసృష్టిక్రియాకర్తృబ్రహ్మాద్యా దేవతాగణాః
త్వదాజ్ఞాకారిణః శ్రీశ ! నాస్తి కశ్చిత్త్వాధికః ॥ ౩౨
త్వదీయం ధామ వైకుణ్ఠం నిరపాయం నిరాకులమ్
సర్వప్రార్థ్యం పరానన్దం వక్తవ్యం కిమతః పరమ్" ॥ ౩౩
ఏవం నృపేణ గోవిన్దే స్తూయమానే చతుర్ముఖః
చతుర్భిఃతోషయామాస ముఖైర్వేదసుగన్ధిభిః ॥ ౩౪

బ్రహ్మకృతభగవత్స్తుతిః

బ్రహ్మా —

"ఆసీదగ్రే సదేకస్తు స చ నారాయణః శ్రుతః
అపోఽసృజత్తతో వీర్యం విసృష్టం తాసు తేన వై ॥ ౩౫
తదణ్డమభవత్పశ్చాత్ త్వయా సృష్టోఽహమీశ్వర !
మయా సృష్టాః ప్రజాః సర్వాః సర్వమూలం త్వమేవ భోః ! ॥
మాదృశా విధయో జాతాః త్వత్తః కతి కతీశ భోః !
జీవైః సూక్ష్మప్రకృత్యా చ విశిష్టస్త్వం తు కారణమ్ ॥ ౩౭
త్వమేవ సర్వభూతాత్మా 'జగ'దిత్యుచ్యసే శ్రుతౌ
ఏకం వృక్షం సమాసాతే సుపర్ణావయుతౌ హరే ! ॥ ౩౮
తయోరన్యః కర్మజన్యం ఫలమశ్నాతి సర్వదా
అస్పృష్టగన్ధస్త్వత్రైవ దీప్యసే త్వం యథా రవిః ॥ ౩౯
నియన్తా సర్వజీవానాం ప్రేరకశ్చానుమోదకః
సత్యం జ్ఞానమనన్తం చ త్వద్రూపం వై శ్రియఃపతే ! ॥ ౪౦
'నరానన్దాచ్ఛతగుణాత్ దేవగన్ధర్వసమ్మదాః'
ఇత్యారభ్య తవ స్తోతుమానన్దం కమలాపతే ! ॥ ౪౧

ఉపక్రమ్య పరిచ్ఛేత్తుం తవానన్తగుణార్ణవమ్
అజానన్తః పురా వేదాః తే చ నిత్యాః సహస్రధా ॥ ౪౨
తూష్ణీంభావం యయుః సోఽహం త్వన్నాభికమలోద్భవః
కథం స్తౌమి గుణక్షీరపయోధిం త్వాం రమాపతే ! ॥ ౪౩
దయోద్రిక్తముఖామ్భోజ దర్శనాత్తే వయం సురాః
అవాదిష్మ చ కిఞ్చిత్తు తత్సర్వం క్షమ్యతాం ప్రభో ! ॥ ౪౪
ప్రసీద పరమోదార ! ప్రసీద త్వం శ్రియోజ్జ్వల !
ప్రసీద పరమానన్ద ! ప్రసీద సుముఖోజ్జ్వల '' ॥ ౪౫
ఇతి దేవగణాః సర్వే హర్షోత్ఫుల్లహృదమ్బుజాః
అస్తువన్ దేవదేవేశం యాథాత్మ్యైత్ప్రహుధా తదా ॥ ౪౬

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే అగస్త్యాదికృత
భగవత్స్తుత్యాదివర్ణనం నామ అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః.

అథ ఏకోనపఞ్చాశోఽధ్యాయః

బ్రహ్మాదీన్ ప్రతి భగవత్కృతకుశలానుయోగాదయః

శ్రీ సూతః —

మునిభిర్దేవబృన్దైశ్చ స్తుతః శ్రీవేఙ్కటాధిపః
దయాప్రసన్నసమ్ఫుల్లనేత్రాబ్జాభ్యాం విలోకయన్ ॥ ౧
తాన్సర్వానేవ సుధావృష్ట్యాఽఽహ్లాదయన్నివ సోఽచ్యుతః
బభాషే మేఘగమ్భీరవాచా కర్ణామృతశ్రియా ॥ ౨

శ్రీభగవాన్ —

'బ్రహ్మన్ ! ప్రీతోఽస్మి తే భక్త్యా స్తుత్యా చ కమలాసన !
కిమాగమనకార్యం తే సురాణాఞ్చ తపస్వినామ్ '
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౩

భగవతే బ్రహ్మాదిభిః రావణోపద్రవనివేదనమ్

బ్రహ్మా —

'పూర్వం విశ్రవసః పుత్రో రావణో నామ రాక్షసః
తపః కృత్వా సుఘోరఞ్చ దేవదానవరాక్షసైః ॥ ౪
మానుషాదితరైర్లబ్ధ్వా వరం చావధ్యతామయమ్
బలదర్పాదిమాన్లోకాన్ బాధతే నితరాం మునీన్ ॥ ౫
శ్రీశైలస్య సకాశే తు దైత్యాః కేచన సర్వదా
బలోద్ధతా మహావేగా నిత్యం బ్రాహ్మణకణ్టకాః ॥ ౬
బాధన్తే ప్రాణినః సర్వాన్ నిత్యోద్యతవరాయుధాః
వైకుణ్ఠం క్షీరసిన్ధుం చ దృష్ట్వా త్వత్ప్రీతికారకమ్ ॥ ౭
తత్తత్స్థానం సమాలోక్య లీలాలోలహృదమ్బుజమ్
త్వాం తు తత్ర శ్రియఃకాన్తమదృష్ట్వా చాత్ర తే వయమ్ ॥ ౮
ఆగతాః శరణం నో హి త్వమేవ రిపుసూదన!
జగద్రక్షణకర్తా త్వం తద్విసృజ్య రమాసఖ! ॥ ౯
అతిచైత్రరథే దివ్యే గిరావస్మిన్ వృషాభిధే
క్రీడసే పరమానన్దః క్రీడారసవశానుగః ॥ ౧౦
అస్మాకం కా గతిర్విష్ణో! వద వేఙ్కటనాయక!'
ఇత్యుక్తః ప్రాహ తాన్ సర్వాన్ కృపానిధిరధోక్షజః ॥ ౧౧

శ్రీ భగవాన్ —

'అహమేవ గతిర్బ్రహ్మన్! భవతాం మాఽస్తు తద్భయమ్
అభయం భవతాం దత్తం మయా హి కమలాసన! ॥ ౧౨
అచిరాద్రాక్షసం క్రూరం రావణం లోకకణ్టకమ్
సబన్ధుం సరథం సాశ్వం వధిష్యామి న సంశయః' ॥ ౧౩
ఏవముక్త్వా విధిం శ్రీశః ప్రాహాగస్త్యం తపోధనమ్
'అగస్త్య! స్వాగతం తే హి బ్రూహి కార్యం మహామునే' ॥ ౧౪

ఇత్యుక్తః ప్రాహ తం విష్ణుం మునిః పరమపావనః
'మన్దస్మితమనోహారి త్వదీయముఖపఙ్కజమ్ ॥ ౧౫
సద్యః సన్తాపహరణం హృదయాఽహ్లాదకారణమ్
అదృష్ట్వా తత్కథం స్థాతుం శక్నుయాం వేఙ్కటేశ్వర ! ॥
త్వదీయం దర్శనం పుణ్యం మమోద్దేశ్యం ప్రధానతః
అన్యచ్చ కిఞ్చిద్వక్ష్యామి శ్రూయతాం పురుషోత్తమ ! ॥ ౧౬
అసురాః కేచిదుద్భూతాః శ్రీశైలస్య సమీపతః
వరదానోద్ధతాః సర్వే బాధన్తే ప్రాణినః సదా ॥ ౧౭
సత్యత్ర తవ సాన్నిధ్యే దేశపీడా కథం భవేత్ ?
విషయోఽయం త్వదీయస్తు బాలవృద్ధద్విజాకులః ॥ ౧౮
దస్యుభిః పీడ్యమానశ్చేత్ ఉపేక్షావిషయః కథమ్ ?
దుష్టానాం నిగ్రహః కార్యః శిష్టానాం రక్షణం తథా ॥ ౨౦
భవద్దేశజనాః సర్వే నీరోగా నిరుపద్రవాః
దీర్ఘాయుషస్తథా సర్వే శ్రీమన్తః పుత్రపౌత్రిణః ॥ ౨౧
నిర్మత్సరా భవేయుశ్చ భవదీయకటాక్షతః
వరమేతద్దేహి దేవ మమావశ్యం శ్రియఃపతే'
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౨౨
'దత్తమేతద్వరం చాద్య మయా మునివరోత్తమ
హనిష్యే సర్వదుష్టాంశ్చ కరిష్యే నిరుపద్రవమ్ ॥ ౨౩
ఆరోగ్యం సమ్పదం దాస్యే సన్తతీశ్చ శతాయుషః
దాస్యామి సర్వదా తేషామేతద్విషయవాసినామ్ ॥ ౨౪
అయాచితం చ యచ్చాన్యత్ కాఙ్క్షితం తద్దదామి వః'
ఇతి దత్వా వరం సమ్యక్ మునయే కమలాపతిః ॥ ౨౫

సనకాదీనువాచేదం 'స్వాగతం భవతా' మితి
ఇతి పృష్టాః పునః ప్రోచుః యోగినస్తం రమాపతిమ్ ॥ ౨౬
'స్వామిన్! ఇయం పుణ్యభూమిః తపః సిద్ధ్యతి శీఘ్రతః
కిం తు బాధా చ మహతీ దుస్సహా కలహార్థినామ్ ॥ ౨౭
నిర్బాధం కుర్విమం దేశం శీఘ్రం శేషగిరీశ్వర
త్యక్త్వా వైకుణ్ఠమస్మిన్ హి స్థీయసే పర్వతోత్తమే ॥ ౨౮
త్వమత్ర వేఙ్కటాధీశ! స్థిత్వాఽపి ప్రాణిసౌఖ్యదః
అదృశ్యః సర్వభూతైశ్చేత్ తావతా కిం ప్రయోజనమ్? ॥ ౨౯
స్థాతవ్యం హి త్వయా తాత! సర్వప్రత్యక్షగోచరమ్
ఇదమేవ హరే స్వామిన్! పరమం నః ప్రయోజనమ్' ॥ ౩౦
ఏవమభ్యర్థితః శ్రీశః సనకాదితపోధనైః
'తథైవ కుర్వే యోగీన్ద్రా' ఇతి చోక్త్వా మునీంస్తదా ॥ ౩౧
ప్రాహ చేన్ద్రం వచో విష్ణుః 'కిం తే కార్యం వదే'తి చ
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ దేవేన్ద్రో విష్ణుమవ్యయమ్ ॥ ౩౨
'స్వామిన్! అచ్యుత గోవిన్ద రావణేన దురాత్మనా
పీడితాశ్చ వయం సర్వే స్థానాత్ స్థానం భ్రమామహే' ॥ ౩౩
ఇత్యుక్తః ప్రాహ దేవోఽపి దేవేన్ద్రం కమలాపతిః
'స్వస్థా భవత దేవాశ్చ సర్వే యూయం గతజ్వరాః ॥ ౩౪
హత ఏవ దురాత్మా చ రావణో లోకకణ్టకః
అచిరాత్ తం వధిష్యామి సత్యమిత్యవధార్యతామ్' ॥ ౩౫

శఙ్కరస్య శేషాచలాఽగ్నేయదిగవస్థానప్రాప్తిః

ఇత్యుక్త్వా కమలానాథః ప్రాహేశానం శుచిస్మితః
'కిమాగమనకార్యం తే వద శఙ్కర సత్వరమ్' ॥ ౩౬

ఇతి పృష్టః శివః ప్రాహ 'స్వామిన్' ఇత్యచ్యుతం వచః
'స్వామింస్త్వయా సదా యత్ర స్థీయతే వేఙ్కటేశ్వర ! ॥ ౩౭
తత్రైవ దేవ స్థాతవ్యం మయా వృషగిరీశ్వర'
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ నీలమేఘసమద్యుతిః ॥ ౩౮
'ఆకల్పం చ వసామీహ వేఙ్కటాహ్వయభూధరే
త్వమప్యత్ర మృడానీశ మహాదేవ వస ప్రభో ॥ ౩౯
ఉపత్యకాయామస్యాద్రేః శోచిష్కేశదిశీశ్వర ! '
ఇత్యాదిశ్య నృపం ప్రాహ కోసలాధిపమీశ్వరః ॥ ౪౦
'చిరకాలేన దృష్టోఽసి కిం తే కార్యం వద ప్రభో'
కేశవేనైవముక్తస్తు ప్రాహ రాజా మనోగతమ్ ॥ ౪౧

భగవన్తముద్దిశ్య దశరథకృతపుత్రప్రార్థనా

స్వామిన్ పురుషశార్దూల ! త్వత్ప్రసాదాన్మయాఽచ్యుత !
రాజ్యం భుక్తం చిరం దత్తం బ్రాహ్మణేభ్యో మహద్ధనమ్॥ ౪౨
అనుభూతం సుఖం సర్వం జితాశ్చ రిపవస్తథా
నానుభూతం సుఖం పుత్రజన్మసమ్భవమచ్యుత ! ॥ ౪౩
న లోకః పుత్రహీనస్య వదన్తీతి ద్విజాతయః
దేహి మే పుత్రమోజిష్ఠం లోకవిఖ్యాతపౌరుషమ్ ' ॥ ౪౪
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ రాజానం వేఙ్కటాధిపః
రాజంస్త్వయా కృతం పూర్వం దుస్సహం బహుదుష్కృతమ్॥
కిం కర్తవ్యం మయా రాజన్ ! ' ఇత్యుక్తః ప్రాహ వై నృపః
స్వామిన్! అభ్యుదితే సూర్యే తమస్తిష్ఠేత్కథం ప్రభో!'॥ ౪౫
'క్షీయన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే'
ఇతి వక్తి శ్రుతిః స్వామిన్ త్వయి దృష్టే న చాస్త్యఘమ్॥

ఇత్యుక్తో మమ గోవిన్ద! కథం పాపం త్వయి స్థితే'
ప్రాహ చైవం నృపేణోక్తః శ్రీశః పాపవినాశనః ॥ ४८
'రాజన్! ప్రీతో భవద్భక్త్యా చతుఃశ్లోక్యా త్వదీయయా
స్తుత్వా చ పరమప్రీతః తవ దాస్యే వరోత్తమమ్ ॥ ४౯
యస్మాత్త్వద్ప్రీత్యా చతుఃశ్లోకీ త్వయోక్తా మమ భూపతే!
తస్మాత్తు తవ పుత్రాశ్చ చత్వారోఽమితవిక్రమాః ॥ ౫౦
శూరాశ్చ బలవన్తశ్చ మత్తుల్యబలవిక్రమాః
దత్తా రాజంస్త్వయాఽయోధ్యాం గత్వా యష్టవ్యమాదరాత్' ॥
ఇత్యుక్తః సోఽథ రాజేన్ద్రో బభూవ పులకాఙ్కితః
స్తుత్వా నత్వా తు బహుధా దేవదేవం రమాపతిమ్ ॥ ౫౨
ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా పునః స్తుత్వా ప్రణమ్య చ
ఆమన్త్ర్య శేషశైలేన్ద్రనిలయం సపురోహితః
యయౌ దశరథః శ్రీమాన్ అయోధ్యాం సహ బన్ధుభిః ॥ ౫౩

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే బ్రహ్మాదీన్ప్రతి భగవత్కృతకుశలానుయోగాదివర్ణనం నామ ఏకోనపఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చాశోఽధ్యాయః

~~~0~~~

భగవన్తం ప్రతి చతుర్ముఖకృతప్రార్థనాదిః

శ్రీ సూతః —

ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై నృపాయ కమలాపతిః
కమలాసనమాహూయ వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౧

'బ్రహ్మన్ కాలస్త్వతిక్రాన్తః కిమర్థం స్థీయతే త్వయా
కిమభీష్టం వద క్షిప్రం సత్యం దాస్యామి తద్వరమ్' ॥ ౨

ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ బ్రహ్మా లోకపితామహః
'యది దాస్యసి విశ్వేశ మమాభీష్టం రమాపతే ! ॥ ౩

త్వమేవంభూత ఏవాత్ర సర్వప్రత్యక్షగోచరః
కేవలం దర్శనాదేవ సర్వేషాం సర్వదః సదా ॥ ౪

భగవన్! అర్హసి స్థాతుం లోకానుగ్రహకామ్యయా
కలౌ యుగే జనాః సర్వే శిశ్నోదరపరాయణాః ॥ ౫

న జానన్తి నరా ధర్మమధర్మం వాఽపి భూతలే
ప్రాయశో దుర్బలాః సర్వే రోగిణః కామమోహితాః ॥ ౬

పశుప్రాయా మనుష్యా హి న జానన్త్యాత్మనో హితమ్
ప్రాయశః పాపినామేవ యుగే జన్మ కలౌ హరే ॥ ౭

క్షుత్తృష్ణోపహతాః సర్వే న త్వాం జానన్తి కిఞ్చన
తే యద్యుపేక్షితాః సర్వే నరకా రౌరవాదయః ॥ ౮

న పర్యాప్తాః పునః సృజ్యా నరకాస్తే సహస్రధా
భవేయుర్వేఙ్కటాధీశ దయాలోలహృదమ్బుజ ! ॥ ౯

తేషామనుగ్రహార్థాయ స్థాతవ్యం భవతా హరే !'
బ్రహ్మణాఽభ్యర్థితస్త్వేవం కృపానిధిరువాచ హ ॥ ౧౦
~~~

బ్రహ్మన్నభ్యర్థితం త్వేతత్ మహద్వరమనుత్తమమ్
సర్వజీవదయాయుత్వమహో తవ చతుర్ముఖ ! ॥ ౧౧
అనేన సుతరాం ప్రీతస్తవ దాస్యే యథేప్సితమ్
స్థాస్యామ్యత్రైవ సర్వేషాం ప్రత్యక్షః సర్వకామదః ॥ ౧౨
ఆకల్పం చ వసామీహ శ్రియా సార్ధం చతుర్ముఖ !
శేషేణ గరుడేనైవ విష్వక్సేనేన సర్వదా ॥ ౧౩
భూమ్యా చ నీలయా సార్ధం సర్వైః పారిషదైః సహ
యే కేచిదత్ర కుర్వన్తి తపాంసి వివిధాని చ ॥ ౧౪
తేషాం తపాంసి సిద్ధ్యన్తు సులభేనాఽఖు వర్త్మనా
తథైవ యజ్ఞకర్మాణి యోగాశ్చాపి చ యోగినామ్ ॥ ౧౫
స్వామిపుష్కరిణీ చేయం బ్రహ్మణ్ లోకపితామహ !
తీర్థానాం స్వామిభూతత్వాదుచ్యతేఽన్వర్థనామతః ॥ ౧౬
యాని కాని చ తీర్థాని గఙ్గాదీని మహీతలే
తాని సర్వాణి చోత్పన్నాన్యస్మాత్తీర్థాత్ పితామహ ! ॥ ౧౭
ఐరంమదతటాకశ్చ వైకుణ్ఠే యస్తు తిష్ఠతి
స ఏవ గీయతే చాత్ర స్వామిపుష్కరిణీతి చ ॥ ౧౮
అత్ర స్నానేన నశ్యన్తి మహాపాతకకోటయః
ఉపపాతకసఙ్ఘాశ్చ రహస్యే చ ప్రకాశతః ॥ ౧౯
కృతాని యాని పాపాని నశ్యన్త్యేవ న సంశయః
యం యం కామం సముద్దిశ్య స్నాత్యస్మింస్తు సరోవరే ॥ ౨౦
తం తం కామమవాప్నోతి నాత్ర కార్యా విచారణా
కాణః కఞ్జః కృశః కుబ్జో మూకో బధిర ఏవ చ ॥ ౨౧
అనపత్యో దరిద్రో వా కుష్ఠీ వా వ్యాధిపీడితః
మయి చానుత్తమాం భక్తిం కృత్వా మద్దర్శనోత్సుకః ॥ ౨౨

ఆయాతి చేద్యథాకామం ప్రాప్నోతి హి న సంశయః
అద్యప్రభృతి నిశ్శంకా జనాః కమలసమ్భవ !
విచరన్తు దివారాత్రం నిర్బాధాశ్చ మహీతలే' ॥ ౨౩

శ్రీవేఙ్కటాద్రినికటస్థాసురవధార్థం చక్రప్రేషణమ్

ఇత్థమాశ్వాస్య స దైత్యవినాశాభ్యర్థినం విధిమ్
సుదర్శనం హేతిరాజం సమాహూయాన్వశాత్తదా ॥ ౨౪
'సుదర్శన సహస్రార జ్వాలామాలావిభీషణ !
ఆగచ్ఛ త్వం మహాభాగ శృణు మద్వచనం శుభమ్
కుముదాదిగణైః సార్ధం సర్వాయుధపరిచ్ఛదైః ॥ ౨౫
ఇతో నిర్గత్య సహసా యత్ర దైత్యా మహాబలాః
యక్షరాక్షసనాగాశ్చ దుష్టా బ్రాహ్మణహింసకాః ॥ ౨౬
యే చోరా వసుహర్తారో దేశోపప్లవకారకాః
యత్ర యత్ర గిరౌ వాఽపి దేశే వా కాననేఽపి వా ॥ ౨౭
పరితోఽస్య గిరేస్త్వం తు గత్వా దుష్టాన్ మహాబలాన్
నిశ్శేషం భస్మసాత్కృత్వా దేశం చ నిరుపద్రవమ్ ॥ ౨౮
కృత్వా తు తత్ర తత్రాపి జనరక్షాం విధాయ చ
ఆగచ్ఛ త్వం మహాభాగే' త్యాజ్ఞప్తశ్చక్రరాడపి ॥ ౨౯
వినిర్గత్య గిరేస్తస్మాత్ దైత్యసఙ్ఘాన్ సుదుర్జయాన్
అన్యానపి జనాన్ హత్వా దేశబాధావిధాయకాన్ ॥ ౩౦
క్షణేన సర్వాన్ దుష్టౌఘాన్ నిశ్శేషం భస్మసాత్తదా
కృత్వాఽఽగచ్ఛన్మహాచక్రం సర్వేషాం పశ్యతాం హరేః ॥ ౩౧
సన్నిధౌ తత్సమాగత్య వ్యజిజ్ఞపదిదం వచః
'నిహతా దుష్టదైత్యాస్తే ప్రతాపాచ్చక్రిణస్తవ' ॥ ౩౨

ఇతి తస్మిన్ సమాయాతే చక్రరాజే హరిః స్వయమ్
పునరాహ సురశ్రేష్ఠం 'కర్తవ్యం కిమితః ప్రభో ! ॥ ౩౩
వదే'తి పృష్టః ప్రాహోఽసౌ బ్రహ్మా హర్షసమాకులః
'బిభేమి వక్తుం దేవేశ ప్రసన్నముఖపఙ్కజ' ॥ ౩౪
ఇత్యుక్తోఽథ హరిః ప్రాహ 'మా భైషీస్త్వం వదస్వతత్'
ఇత్యాశ్వస్తః పునః ప్రాహ బ్రహ్మా బ్రహ్మవిదగ్రణీః ॥ ౩౫

శ్రీవేఙ్కటేశ్వరమహోత్సవఘట్టః

'ధ్వజారోహణపూర్వశ్చ కార్యస్తవ మహోత్సవః
స చ త్వయా మహాభూమన్ ! అఙ్గీకార్యః శ్రియా సహ'
ఇతి బ్రువన్ విధిస్తేన చోదితః 'క్రియతా' మితి ॥ ౩౬
విధిశ్చకార మునిభిః వైఖానసముఖైః సహ
ఉత్సవం ధ్వజపూర్వం చ కన్యామాసం గతే రవౌ ॥ ౩౭
ఆహూతాశ్చ సురాః సర్వే సర్వాభ్యో దిగ్భ్య ఏవ చ
ఆగతా విబుధాః సర్వే రాజానః పుణ్యకృత్తమాః ॥ ౩౮
బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యాః శూద్రాశ్చాన్త్యజనాస్తథా
నానాజాతిసముత్పన్నాః సముద్రవనవాసినః ॥ ౩౯
అఙ్గవఙ్గకళిఙ్గేషు గౌడకాశ్మీరసిన్ధుషు
చోళమాళవపాణ్డ్యేషు కోసలేషు కుశేషు చ ॥ ౪౦
వసన్తస్తే జనాః సర్వే సకుటుమ్బాః సమాయయుః
ఘుష్యన్తః సఙ్ఘశశ్చోచ్చైః "గోవి"న్దేతి పునః పునః ॥ ౪౧
'యోగినామప్యదృశ్యోఽసౌ దయయా సర్వజన్తుషు
సర్వప్రత్యక్షతాం యాతః శ్రీనివాసః పరాత్పరః ॥ ౪౨

ఆఙ్గీచకార విధినా నిర్మితఞ్చ మహోత్సవమ్
ఉత్సవే దర్శనం పుణ్యం శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ॥ ౪౩
ఇతి బ్రువన్తస్తే సర్వే మధ్యేమార్గం జనాస్తథా
చక్రుః పానీయశాలాశ్చ వివిధాన్నగృహాణి చ ॥ ౪౪
వాహనాని చ వాసాంసి ఛత్రాణ్యాభరణాని చ
పాదుకాశ్చ జనాః సర్వే దధతః సర్వదైవ హి ॥ ౪౫
నృత్యన్తో వాదయన్తశ్చ గాయన్తశ్చ పరస్పరమ్
ఆజగ్ముః సేవితుం సర్వే వేఙ్కటాహ్వయభూధరమ్ ॥ ౪౬
బ్రహ్మా చ కారయామాస సమాగతజనాన్ ప్రతి
విశ్వకర్మాణమాహూయ సమర్థం శిల్పినాం వరమ్ ॥ ౪౭
అన్నశాలాశ్చ వివిధాః ప్రపాశ్చ బహుధా తదా
ఉపకార్యాశ్చ బహుధా కారితాస్తత్ర తత్ర వై ॥ ౪౮
గిరేశ్చ పరితస్తత్ర నగరాణి చకార హ
విశ్వకర్మా తు విధివత్ మనోజ్ఞాని పురాణి చ ॥ ౪౯
పురే పురే చ వివిధా వీథయః పణ్యవీథయః
శోభన్తే గణికానాం చ వణిజాం పుణ్యసమ్పదః ॥ ౫౦
తత్ర తత్ర చ శోభన్తే ముక్తావిద్రుమరాశయః
సర్వే చ ధర్మనిరతాః సర్వే చ ధనినస్తదా ॥ ౫౧
సేవార్థమాగతానాం తు దదుర్వస్త్రాణ్యనేకశః
సద్మాని చ దదుః సర్వే పానీయాన్నం చ సర్వదా ॥ ౫౨
బ్రహ్మా చ దేవదేవస్య చకార పరమోత్సవమ్
జగుః కలం చ గన్ధర్వా ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౫౩
భేరీమృదఙ్గమురజాః పణవానకగోముఖాః
ఢక్కాఝర్ఝరనిస్సాణవాద్యభేదాస్త్వనేకధా ॥ ౫౪

వాదయామాసురవ్యగ్రం నాదయన్తో దిశో దశ
విమానం పరితస్తత్ర వీథయో భాన్తి సర్వతః ॥ ౫౫

విశ్వకర్మా స్వసామర్థ్యం ప్రకటీకృతవాంస్తదా
తుఙ్గప్రాసాదసమ్బాధం విచిత్రగృహభిత్తికమ్ ॥ ౫౬

చన్ద్రకాన్తశిలోపేతం సూర్యకాన్తసమన్వితమ్
అనేకరత్నఖచితం తప్తహాటకనిర్మితమ్ ॥ ౫౭

తుఙ్గధ్వజసమోపేతం రత్నతోరణసంయుతమ్
జలసిక్తం పుష్పకీర్ణం దివ్యధూపసుధూపితమ్
చకార నగరం తత్ర గన్ధర్వనగరం యథా ॥ ౫౮

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భగవన్తం ప్రతి చతుర్ముఖకృతప్రార్థనాదివర్ణనం నామ పఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ ఏకపఞ్చాశోఽధ్యాయః

శ్రీవేఙ్కటేశమహోత్సవవైభవవర్ణనమ్

శ్రీ సూతః —

బ్రహ్మా చ వేఙ్కటేశస్య దివ్యోత్సవదినేషు వై
నైవేద్యం బహుధా చక్రే ఘృతసూపగుడోత్తరమ్ ॥ ౧

గుడాన్నం పాయసాన్నఞ్చ ముద్గాన్నఞ్చ తిలౌదనమ్
శాల్యన్నం కృసరాన్నఞ్చ మరీచ్యన్నం తథైవ చ ॥ ౨

గోధూమాన్నఞ్చ మాషాన్నం మధురాన్నం ఘృతోత్తమమ్
ఏవం బహువిధాన్నంచ ఫలాని వివిధాని చ ॥ ౩
వ్యఞ్జనాని విచిత్రాణి మనస్తోషకరాణి చ
దివ్యాన్యమృతకల్పాని సుస్వాదురసవన్తి చ ॥ ౪
ఉచ్చైశ్శ్రవసమశ్వఞ్చ గజమైరావతం తథా
అనన్తం నాగరాజఞ్చ గరుడఞ్చ త్రయీమయమ్ ॥ ౫
ఏకైకం సమధిష్ఠాయ వేఙ్కటాద్రిశిఖామణిః
దినే దినే సురాస్సర్వాన్ ఉత్సవార్థం సమాగతాన్ ॥ ౬
అనుజగ్రాహ రథ్యాయాం అటన్ భూమ్యా శ్రియా ఽన్వితః
సమస్తవాద్యఘోషైశ్చ గజాశ్వైః సమలఙ్కృతైః ॥ ౭
చిత్రధ్వజపతాకాభిః ఛత్రచామరరాజిభిః
సహితో నృత్తవాదిత్రైః వరనారీగణైః సహ ॥ ౮
కవిభిర్వన్దిభిశ్చైవ గాయకైః పాఠకైస్తథా
నిత్యం వేదైః స్తూయమానః శ్రీనివాసః పరాత్పరః ॥ ౯
ప్రాతర్దేవగణైః కైశ్చిదుపదాభిశ్చ పూజితః
తథైవ సాయం దేవైశ్చోపదయా పూజితో హరిః ॥ ౧౦
వవృధే లోకవృద్ధ్యర్థముత్సవే బ్రహ్మనిర్మితే
జుహువుర్యాగశాలాయాం మునయో వీతకల్మషాః ॥ ౧౧
విధివత్ స్థాపయామాసుః పూర్ణకుమ్భాన్ మనోహరాన్
దిగ్బలిం విధివచ్చక్రుః వైఖానసతపోధనాః ॥ ౧౨
శ్రీనివాసోత్సవదినం పుణ్యం పాపప్రణాశనమ్
ఇత్యాగతా జనాః సర్వే చక్రుర్దానాన్యనేకశః ॥ ౧౩
అన్నదానం స్వర్ణదానం వస్త్రదానం తథైవ చ
గృహదానం మహాపుణ్యమితి మత్వా మహాజనాః ॥ ౧౪

ఇష్టకాదాయిభిశ్చైవ నిర్మితం హర్మ్యసంయుతమ్
చదుః ప్రత్యేకశో వేశ్మ సోపస్కరమలఙ్కృతమ్ ॥ ౧౫
రాజానః స్థాపయామాసుః విప్రేన్ద్రాస్తత్ర భూధరే
వైశ్యానన్యాంశ్చ మనుజాన్ స్థాపయామాస వై విధిః ॥
అత్రైవ వాసః కర్తవ్యః సర్వదేతి వినిశ్చితాః
వాసం చక్రుశ్చ తత్రైవ విప్రాద్యా మానవాః సదా ॥ ౧౭
ఏవం శ్రీవేఙ్కటేశస్య వర్తమానే మహోత్సవే
కదాచిత్ స్యన్దనం దివ్యం నానారత్నవిరాజితమ్ ॥ ౧౮
తప్తజామ్బూనదమయముచ్ఛ్రితధ్వజశోభితమ్
నానాకుసుమమాలైశ్చ ముక్తామాలైశ్చ శోభితమ్ ॥ ౧౯
హైమవస్త్రవితానాఢ్యం సిద్ధగన్ధర్వసేవితమ్
విమానం పుష్పకం కాన్త్యా స్మారయన్తం మనోహరమ్ ॥ ౨౦
రథం తం సమధిష్ఠాయ శ్రీభూమిసహితః పరః
శ్రీనివాసః స్ఫురద్రత్నకిరీటమకుటోజ్జ్వలః ॥ ౨౧
బ్రహ్మాదిదేవబృన్దైశ్చ సేవ్యమానస్తపోధనైః
పరిక్రమ్య మహావీథీం రాజవీథీం శ్రియోజ్జ్వలామ్ ॥ ౨౨
పునరాగత్య తం దివ్యం వితానాసనశోభితమ్
ఆస్థానమణ్డపం తత్ర మణిస్తమ్భశతైర్యుతమ్ ॥ ౨౩
హిరణ్మయమధిష్ఠాయ స్వయమ్భువమకల్మషమ్
ఆహూయ వాచా భగవాన్ అబ్రవీన్మధురాం గిరమ్ ॥ ౨౪

మహోత్సవసేవాఫలదానఫలప్రశంసాదికమ్

శ్రీభగవాన్ —

'బ్రహ్మన్ ! ప్రీతోఽస్మి నితరాం త్వద్భక్త్యా చోత్సవేన చ
శృణుధ్వం మునయో దేవా రాజానో యోగినశ్చ యే ॥ ౨౫

వర్షే వర్షే తు మాసేఽస్మిన్ కన్యారాశిం గతే రవౌ
యే కేచిదత్ర కుర్వన్తి బ్రహ్మోత్సవం మమ ॥ ౨౬

తే యాన్తి బ్రహ్మణో లోకం భూమౌ కామానవాప్య చ
ఇమముత్సవముద్దిశ్య సేవార్థం యస్తు వాసతః ॥ ౨౭

క్రమతే పదమేకం తు గన్తుం శేషగిరిం ప్రతి
పదస్యైకస్య తస్యైవ ఫలం భవతి మత్పదమ్ ॥ ౨౮

ఐహికం తు ఫలం తస్య హ్యావాన్తరఫలం భవేత్
సేవన్తే యే హి మామస్మిన్నుత్సవే బ్రహ్మకల్పితే ॥ ౨౯

సేవన్తే తాన్ మహీపాలాః స్నేహాద్భృత్యాశ్చ వాఞ్ఛితమ్
ప్రపాముత్సవకాలే హి యే తు కుర్వన్తి దేహినః ॥ ౩౦

మచ్చిత్తం తాన్సముద్దిశ్య శీతలం భవతి క్షణాత్
అన్నదానం ప్రశస్తం స్యాత్ విశేషేణ మహోత్సవే ॥ ౩౧

యేఽపి చాన్నం ప్రయచ్ఛన్తి తేషాం సప్తకులావధి
అన్నం బహువిధం చిత్రం దీయతే హి మయా విధేః ॥ ౩౨

తే తు భుక్త్వా బహూన్ భోగాన్ మయా దత్తానభీప్సితాన్
అన్తే హి మత్పదం యాన్తి స్వర్గం భుక్త్వా తు మధ్యతః ॥

కాణాన్ధపఙ్గుమూకానామన్యేషాం వికలాఙ్గినామ్
అన్నవస్త్రహిరణ్యాదిదాతౄణాం సమ్పదః సదా ॥ ౩౪

అనాయాసేన సిద్ధ్యన్తి మచ్ఛన్దాత్ పద్మసమ్భవ ।
యే హి చాత్ర స్థితిం నిత్యం వాఞ్ఛన్తి మనుజా భువి ॥ ౩౫

తేషామిహైవ దాస్యామి సమ్పదం సన్తతిం తథా
తారతమ్యవశాద్భక్తేః తేషాం సిద్ధ్యన్తి సమ్పదః ॥ ౩౬

జననం మరణం యేషాం స్థితిర్వాఽస్మిన్మహీధరే
తేషాం ముక్తిః కరస్థా హి జ్ఞానసాధ్యా హి దుర్లభా ॥ ౩౭

యాని కాని చ దానాని సత్త్విశాస్త్రో దితాని చ
తాని సర్వాణి దానాని క్రియమాణాని చేదిహ ॥ ౩౮
ఐహికఞ్చ ఫలం దత్త్వా స్వర్గమీప్సితమేవ వా
మత్పదఞ్చ శరీరాన్తే దదామ్యేషాం న సంశయః ॥ ౩౯
గిరేశ్చ పరితో భూమౌ గ్రామాన్వా పత్తనాని వా
కరోతి శ్రద్ధయా రాజా బ్రాహ్మణో యోఽపి కోఽపి వా॥ ౪౦
స వై రాజ్యశ్రియం భుక్త్వా భుక్త్వా స్వర్గాదికం చిరమ్
మత్సాయుజ్యం ప్రజత్యేవ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౪౧
'పుణ్యం క్షేత్రమిదం భూమౌ స్థాతవ్యం హి సదాఽత్ర తు'
ఇతి బుద్ధ్యాఽత్ర వసతాం గృహక్షేత్రాదికం తు యే ॥ ౪౨
దదతీహ నరాస్తే వై లబ్ధ్వా వాసఫలాని చ
ప్రాప్నువన్తి పునశ్చైవ మామకఞ్చ పదం ధ్రువమ్ ॥ ౪౩
అత్ర యే వసతాం ప్రాజ్ఞా విద్యాదానమనుత్తమమ్
కుర్వన్తి తేషాం విదుషాం కీర్తిస్త్రైలోక్యగామినీ ॥ ౪౪
తద్బన్ధుబన్ధుతద్బన్ధుతద్బన్ధుజనబాన్ధవాః
సర్వేఽపి తత్ఫలం లబ్ధ్వా మోదన్తే దివి దేవతాః ॥ ౪౫

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవేఙ్కటేశ్వర
మహోత్సవవైభవవర్ణనం నామ ఏకపఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ ద్విపఞ్చాశోఽధ్యాయః

వేఙ్కటాద్రౌ పుష్పోద్యాననిర్మాణాదిప్రశంసా

శ్రీ సూతః —

ఉక్త్వా చైవం వేఙ్కటేశః పునః ప్రీత్యా జగాద చ

శ్రీ భగవాన్ —

శృణుధ్వం విబుధా యూయమన్యత్కిఞ్చిద్బ్రవీమి వః
యే హి చాత్ర ప్రకుర్వన్తి బృన్దావనమనుత్తమమ్ ॥ ౨
ఉద్యానాని చ పుణ్యాని నానావృక్షయుతాని చ
పుష్పోద్యానాని కృత్వా చ తత్పుష్పైరర్చయన్తి మామ్ ॥ ౩
వసన్త్యేకస్య దివ్యాని వత్సరాణ్యర్బుదాని చ
స్వర్గే భుక్త్వా వరాన్ భోగాన్ అన్తే యాన్తి చ మత్పదమ్॥ ౪
అవాన్తరఫలం తేషామీప్సితం హి మహీతలే
న చ సన్తతివిచ్ఛేదః తేషాం పుణ్యకృతాం భువి ॥ ౫
ఫలపుష్పాణి పత్రాణి యావన్తి ప్రతివత్సరమ్
ఉద్భవన్తి తథా కామాః తేషామపి మహీతలే ॥ ౬
ప్రత్యహం మమ నైవేద్యం యావత్ప్రస్థచతుష్టయమ్
సవ్యఞ్జనం కల్పయన్తి తే హి పుణ్యతమా భువి ॥ ౭
బ్రహ్మేన్ద్రలోకప్రముఖాః తైః సుఖేన జితా నరైః
తదీయదర్శనాత్పుంసో భవన్తి మహిమాదయః ॥ ౮
తేషామైశ్వర్యసంపత్తౌ వక్తవ్యం నావశిష్యతే
అన్తే యాన్తి పరం ధామ పునరావృత్తివర్జితమ్ ॥ ౯
భూషణం స్వర్ణఖచితం వజ్రమాణిక్యసంయుతమ్
ప్రయచ్ఛన్తి చ యే పుణ్యా మాముద్దిశ్య మహీతలే ॥ ౧౦
రూపలావణ్యసమ్పన్నా విద్యావన్తశ్చిరాయుషః
భవన్తి పుత్రాస్తేషాఞ్చ మచ్ఛన్దాత్సమ్పదోఽపి చ ॥ ౧౧

పద్మకల్హారతుళసీచమ్పకైర్దామకారిణః
మదర్చననిమిత్తం యే ప్రత్యహం శ్రద్ధయాఽన్వితాః ॥ ౧౨
లక్ష్మ్యా సమేతస్తేషాం హి గృహే వత్స్యామ్యహం సురాః
తేషాం యేఽపి చ సాహాయ్యం కుర్వతే శ్రద్ధయాఽన్వితాః ॥
తేషామపి సదా సమ్పత్ప్రదోఽహం కమలాసన ।
భోః సురా యోగినః సర్వే యేఽపి చాత్ర సమాగతాః ॥ ౧౪
యుష్మాకం యద్యదిష్టం తత్ దాస్యేఽహం సకలం వరమ్
పుత్రాన్ పౌత్రాన్ శ్రియం వాఽపి రాజ్యమారోగ్యమేవ వా ॥
ఆయుః కీర్తిఞ్చ యచ్చాన్యత్ మత్తో వాఞ్ఛతి యః పుమాన్
తత్తద్దదామ్యహం తస్మై సత్యం సత్యం న సంశయః ॥ ౧౬
బహునేహ కిముక్తేన యే చాత్ర వసతాం పునః
కుర్వన్తి చానుకూల్యం వై తే మే ప్రియతరా మతాః ॥ ౧౭
నివసద్భ్యోఽత్ర మనుజా ద్రుహ్యన్తి విబుధాశ్చ యే
అసురా రాక్షసా యక్షాః పిశాచాః ప్రాణినోఽపి వా ॥ ౧౮
తానహం నాశయిష్యామి సపుత్రపశుబాన్ధవాన్
నియతోఽనియతో వాఽపి వేఙ్కటాద్రిమిమం జనః ॥ ౧౯
వ్యాజాద్వా యః సమారుహ్య స్నాత్వా స్వామిసరోజలే
నమస్యతి చ మాం సోఽపి సకామః సర్వథా సురాః ॥ ౨౦
కాలఙ్కషమహౌదార్యగుణక్షీరపయోనిధిః
ఇతి శ్రీవేఙ్కటాధీశః తేభ్యో దత్త్వా వరాణ్యహో ! ॥ ౨౧
భేరీమృదఙ్గపణవమఙ్గళస్వనసంయుతః
పుష్పవృష్ట్యా యుతః శ్రీమాన్ శ్రీభూమిసహితస్తదా
వివేశాన్తర్మహద్దివ్యం విమానం రత్నతోరణమ్ ॥ ౨౨
బ్రహ్మాదయో దేవగణాః సమ్పూజ్య ప్రీతమానసాః
జయేతి చాస్తువంస్తేన ఘోషేణాఽపూరితం జగత్ ॥ ౨౩

బ్రహ్మాఽపి వేఙ్కటేశస్య దివ్యమఙ్గళసమ్భృతిమ్
ఋషిభిః సహ ధర్మాత్మా యథాశాస్త్రమకారయత్ ॥ ౨౪

మహోత్సవావభృథస్నానప్రశంసా

తతః శ్రవణనక్షత్రే దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః
చకారావభృథం పుణ్యం పవిత్రం పాపనాశనమ్ ॥ ౨౫
స్వామిపుష్కరిణీపుణ్యసలిలే లోకపూజితే
సస్నుర్బ్రహ్మాదిదేవాశ్చ మునయో యోగినోఽపి చ ॥ ౨౬
రాజానశ్చ తథా విప్రాః సర్వే చైవ నరాస్తదా
తత్ర స్నాత్వా తు యోగీన్ద్రః సనకః సర్వవిత్ స్వయమ్ ॥ ౨౭
సర్వేషాం పురతశ్చేదమువాచ వచనం తదా
'సర్వే శృణ్వన్తు మద్వాక్యముద్ధృత్య భుజముచ్యతే ॥ ౨౮
జ్ఞాతఞ్చ ధ్యానయోగేన సమ్యక్చాస్త్రైశ్చ చిన్తితమ్
సమస్తతీర్థభూతస్య దేవదేవస్య చక్రిణః ॥ ౨౯
యః స్నాత్యవభృథే పుణ్యే తస్య తత్పూర్వజన్మసు
అనన్తేషు కృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ' ॥ ౩౦
ఇతి శ్రుత్వా మహాదేవః 'తత్తథైవే'తి చాబ్రవీత్
'ఏవమేవే'తి భగవాన్ ! విష్ణురప్యబ్రవీత్తదా ॥ ౩౧
ప్రశశంసుస్తదా దేవాః స్వామిపుష్కరిణీం తదా
వివిధైర్దివ్యకుసుమైః రాశీభూతైః సుగన్ధిభిః ॥ ౩౨
ఉపచారైరనేకైశ్చ వేదఘోషైః సుశ్రవైః
నృత్యగీతాదివాదిత్రైః దివ్యమఙ్గళనిస్స్వనైః ॥ ౩౩
ఇష్ట్వా ప్రసూనయాగఞ్చ తోషయిత్వా జనార్దనమ్
ప్రణామమకరోద్బ్రహ్మా సర్వదేవైః సమన్వితః ॥ ౩౪

తతః ప్రీతిసమాయుక్తో బ్రహ్మక్లృప్తోత్సవేన సః
ఉవాచ చ విధిం విష్ణుః 'బ్రహ్మన్! ప్రీతోఽస్మి సామ్ప్రతమ్॥
ఏతత్ప్రీతిసమం కిఞ్చిత్ దాతుం తవ న విద్యతే
బ్రహ్మన్! యద్వాఽథ కిం దాస్యం జగత్సృష్టిపటో విధే! ॥
త్వమేవాహమహం త్వం హి యద్యస్త్యన్యద్వదస్వ తత్'
ఇతి పృష్టోఽవదద్బ్రహ్మా 'స్వామిన్ యద్యస్తి తే కృపా॥ ౩౭
కృతార్థోఽస్మి వరం నాన్యత్ లోకస్యానుగ్రహం వినా
ఏవమేవ హరే స్వామిన్ చద చేప్సితమర్థినే ॥ ౩౮
స్థాతవ్యం భవతా విష్ణో! లోకానుగ్రహకామ్యయా
ఇదమేవ మమాభీష్టం యాచనీయం పునః పునః' ॥ ౩౯
ఇతి పృష్టో రమాధీశః 'తథైవా' స్త్వితి చావదత్
ఉక్త్వా చైవం పునః ప్రాఽహ బ్రహ్మాణమమితౌజసమ్॥ ౪౦

బ్రహ్మాదీనాం స్వావాసగమనార్థం భగవదభ్యనుజ్ఞా

'బ్రహ్మంస్త్వం సృష్టికార్యేషు నియుక్తః పూర్వమేవ హి
గత్వా త్వదీయలోకఞ్చ కురు సృష్టిం సుఖీ భవ ॥ ౪౧
'ఇన్ద్ర గచ్ఛ స్వకం లోకం శాధి రాజ్యం స్వకీయకమ్'
'పినాకపాణే భూతేశ లోకం గత్వా త్వదీయకమ్ ॥ ౪౨
ఉమయా విహరస్వ త్వమవాప్తసకలేప్సితః'
'అగస్త్య మునిశార్దూల శిష్యైః సహ తపోధన ॥ ౪౩
స్వమాశ్రమం ప్రవిశ్యైవ కురు నిత్యాన్యతన్ద్రితః'
'యోగినశ్చ యథాయోగ్యం గచ్ఛతాఽవాసముత్తమమ్ ॥ ౪౪
ధ్యానామృతసుతృప్తైశ్చ స్థాతవ్యం యోగిభిశ్చిరమ్'
ఇతి శ్రీవేఙ్కటాధీశః సర్వానుత్సవసఙ్గతాన్ ॥ ౪౫

తత్తత్స్థానం సముద్దిశ్య విసృజ్య ప్రీతిపూర్వకమ్
అన్తర్విమానం శ్రీభూమిసహితః ప్రవివేశ హ ॥ ౪౯

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవేఙ్కటాద్రౌ
పుష్పోద్యాననిర్మాణాదిప్రశంసావర్ణనం నామ ద్విపఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ త్రిపఞ్చాశోఽధ్యాయః

శ్రీవేఙ్కటాద్రీశవైభవప్రశంసా

మునయః —

'భగవన్ వేదశాస్త్రార్థతత్త్వజ్ఞానసుసంస్థిత !
శ్రుతం సూత ! మహాశ్చర్యమిహాఽఽఖ్యానమనుత్తమమ్ ॥ ౧
వేఙ్కటాద్రిప్రభావోఽయమీదృశః పాపనాశనః
తత్రైవ భగవత్ప్రీతికరీదృశీ నిస్తులా ఖలు ॥ ౨
వేఙ్కటేశో మహాశ్చర్యదివ్యచారిత్రభూషణః
ఆశ్చర్యం తస్య చారిత్రమద్భుతం పరమాద్భుతమ్ ॥ ౩
అదృష్టాశ్రుతపూర్వం తత్ కుత్రాఽపి జగతీతలే
శృణ్వతామిదమాఖ్యానం నాస్తి తృప్తిస్తపోధన ॥ ౪
విసృజ్య విబుధాన్ విష్ణురకరోత్కిం రమాపతిః
విసృష్టాస్తేన దేవాశ్చ కిమకుర్వన్ మునే వద'
ఇతి పృష్టోఽవదత్సూతః 'శ్రూయతా' మితి తాన్ మునీన్ ॥ ౫

బ్రహ్మాదీనాం స్వావాసగమనమ్

శ్రీ సూతః —

ఆరుహ్య హంసం బ్రహ్మా తు స్తూయమానః సురైస్తథా
సత్యలోకం జగామాఽశు సర్వలోకపితామహః ॥ ౬

దివ్యం విమానమాస్థాయ సహస్రాక్షః పురన్దరః
గన్ధర్వైర్గీయమానశ్చ ప్రవివేశామరావతీమ్ ॥ ౭
నన్దికేశ్వరముఖ్యైశ్చ గణైః ప్రమథసంజ్ఞకైః
సహితః పార్వతీనాథః పర్వతం వేఙ్కటాభిధమ్ ॥ ౮
కుర్వన్ ప్రదక్షిణం పశ్యన్ వస్తుం స్థలమనుత్తమమ్
ఆగ్నేయ్యాం దిశి చాద్రాక్షీత్ వేఙ్కటాద్రేః సరః శివమ్ ॥ ౯
తత్ర దృష్ట్వా సరః పుణ్యం కాపిలం లోకపావనమ్
'రమణీయమిదం స్థానం స్థాతవ్యముమయా సహ ॥ ౧౦
అత్ర' వేతి వినిశ్చిత్య జగామ రజతాచలమ్
యోగినః సనకాద్యాశ్చ పాపనాశనతీరతః ॥ ౧౧
అతిష్ఠన్ పరమప్రీతాః కాననేషు మహత్సు వై
ఋషయః సప్త తత్రైవ దిశి చోత్తరపూర్వతః ॥ ౧౨
ఫల్గునీర్యురతీరే తు స్వాశ్రమేష్వవసన్ సుఖమ్
ఫాల్గుణ్యాం పూర్ణమాయాం తు తత్తీరే కమలాలయా
అరున్ధతీతపఃప్రీతా ప్రాదురాసీత్పురా కిల ॥ ౧౩

ఫల్గుణీతీర్థమాహాత్మ్యమ్

తస్యై దత్త్వా వరం చేష్టం ప్రార్థితా చ తయా రమా
దదౌ చ సరితో నామ ఫల్గుణీశబ్దపూర్వకమ్ ॥ ౧౪
'ఫాల్గుణే మాసి రాకాఽఽఖ్యే ఫల్గుణీతారకే తిథౌ
స్నాస్యన్త్యత్ర తు యే కేచిత్ జనాస్తేషామహం సదా ॥ ౧౫
ప్రీతో గృహే నివత్స్యామి సర్వకామఫలప్రదా'
ఇతి దత్త్వా వరం తస్యై పునః శ్రీకమలాసనా
అన్తర్ధానం గతా తత్ర తత్తీరే మునయోఽవసన్ ॥ ౧౬

దేవాః కేచన సఙ్ఖ్యాయ వినిశ్చిత్య విచార్య చ
‘అత్రైవ వర్తతే శ్రీశః తస్మాదత్రైవ సర్వదా
సేవమానా వేఙ్కటేశం స్థాస్యామ’ ఇతి నిశ్చితాః ॥ ౧౭

ఉత్తరే స్వామితీర్థస్య దేవనద్యాస్తథోత్తరే
కృత్వాఽఽశ్రమం సుఖం తత్ర న్యవసంస్తే దివౌకసః ॥ ౧౮

జాబాలితీర్థమాహాత్మ్యమ్

తత ఉత్తరదిగ్భాగే సరసః పశ్చిమే తటే
జాబాలిః స్వాశ్రమే శిష్యైః న్యవసద్విగతశ్రమః ॥ ౧౯

కేచిద్గిరౌ స్థితాశ్చైవ నిత్యమీశం నమన్తి చ
గిరేః పరిసరే కేచిత్ న్యవసన్నిత్యమేవ హి ॥ ౨౦

‘పునరప్యాగమిష్యామ’ ఇతి జగ్ముః పరే తదా
అగస్త్యో భగవాంస్తత్ర శ్రీమద్వేఙ్కటనాయకమ్ ॥ ౨౧

అర్చయఞ్ వివిధైః పుష్పైః కృత్వా చోద్యానముత్తమమ్
చిరకాలం మహాభాగ సహ శిష్యైర్మహామునిః ॥ ౨౨

పిబన్నానన్దపీయూషం న్యవసద్వేఙ్కటాచలే
వేఙ్కటేశః శ్రియా భూమ్యా సమేతః పురుషోత్తమః ॥ ౨౩

కృతత్రేతాద్వాపరేషు దేవరాజైర్మహీక్షితైః
కల్పితైర్వివిధైర్నిత్యముత్సవైః పరమాద్భుతైః ౨౪

పూజితో మోదతే నిత్యం దదన్నిష్టం చ యాచతే
కలౌ యుగే తటిద్వృత్తిః ఆస్తే శ్రీవేఙ్కటాచలే ॥ ౨౫

ఏతద్వః సర్వమాఖ్యానం కథితం మునయోఽమలాః
శ్రోతుమిచ్ఛథ భూయోఽపి కిఞ్చిద్వక్ష్యామి శంసత
ఇత్యుక్తా మునయః సర్వే ప్రోచురేతద్వచస్తదా ॥ ౨౬

పూర్వస్యాం దిశి సుదర్శనకృతాసురవధప్రకారః

మునయః —

'వేఙ్కటేశాభ్యనుజ్ఞాతః చక్రేణ నిహతా రణే
దుష్టదానవసఙ్ఘాశ్చ దుష్టచోరా మహీభృతః ॥ ౨౭
ఇత్యుక్తం హి త్వయా పూర్వం కథం కే వా హతా మునే
శ్రోతుమిచ్ఛా హి మహతీ యద్యస్మాసు దయా తవ ॥ ౨౮
శంస సూత ! రథాఙ్గస్య వృత్తాన్తం రణభూమిషు'
ఇతి పృష్టో జగాదాసౌ సూతః పరమధార్మికః ॥ ౨౯

శ్రీ సూతః —

శ్రూయతాం చక్రరాజస్య చారిత్రం పరమాద్భుతమ్
పరాక్రమం సఙ్గ్రహేణ వక్ష్యామి శృణుతామలాః ॥ ౩౦
న శక్యం విస్తరాద్వక్తుం చక్రరాజస్య వైభవమ్
'దుష్టాన్నిబర్హ' యేత్యుక్తః చక్రరాజో మహాద్యుతిః ॥ ౩౧
ఆజ్ఞాం వేఙ్కటనాథస్య ధారయఞ్ఛిరసా తదా
నిర్జగామ గిరేః శృఙ్గాత్ గన్ధర్వగణసేవితః ॥ ౩౨
ఉద్యతాయుధశస్త్రైస్త్రైః మహాముసలపాణిభిః
ప్రాసతోమరహస్తైశ్చ శూలపట్టసధారిభిః ॥ ౩౩
అసిచర్మవరైః శూరైః బాణశార్ఙ్గాసిధారిభిః
గజవాజిరథైరుష్ట్రైః యుద్ధసన్నాహసమ్భ్రమైః ॥ ౩౪
భేరీమృదఙ్గపటహైః ఢక్కానిస్సాణమర్దలైః
జయవ్యఞ్జకవాద్యైశ్చ సంయుతోఽయం పదాతిభిః ॥ ౩౫
రాజవేషధరః శ్రీమాన్ సహస్రభుజమణ్డితః
కిరీటహారమకుటకేయూరాఙ్గదశోభితః ॥ ౩౬

దంష్ట్రాకరాళవదనో జ్వలదగ్నిసమప్రభః
ప్రవర్తకాస్త్రసంయుక్తః పఞ్చాశచ్ఛతపాణిభిః ॥ ౩౭
నివర్తకాస్త్రసంయుక్తః పఞ్చాశచ్ఛతహస్తకః
పద్మరాగసమోద్యోతరక్తవస్త్రవిభూషితః ॥ ౩౮
అనేకతురగవ్యూఢం దివ్యం స్యన్దనమాస్థితః
ప్రాచీం దిశం యయౌ పూర్వం మహాఘోషసమన్వితః ॥ ౩౯
తేన ఘోషేణ మహతా జగత్త్రస్తం చరాచరమ్
'స్ఫుటితం వా మహద్వ్యోమ దారితాః కిము పర్వతాః'
ఇతి భూతాని సర్వాణి చుక్రుశుశ్చ భృశం తదా ॥ ౪౦

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవేఙ్కటాద్రి
వైభవప్రశంసాదివర్ణనం నామ త్రిపఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ చతుఃపఞ్చాశోఽధ్యాయః

సుదర్శనసైన్యాసురసైన్యయోర్యుద్ధప్రశంసా

శేషాచలస్య పూర్వస్యాం దిశి కేచిన్మహానగాః
ఆసంస్తత్ర వనోద్దేశే దస్యవో బలదర్పితాః ॥ ౧
ఉద్యతాయుధనిస్త్రింశాః ఖడ్గచర్మాసిపాణయః
మాయావినో మహాఘోరా వఞ్చకాః ప్రాణిహింసకాః ॥ ౨
క్షేత్రవిత్తాపహారేణ నానాప్రాణిభయఙ్కరాః
అసాధ్యా నృపవర్యాణాం వనదుర్గసమాశ్రయాః ॥ ౩
బాధమానా ద్విజాన్ నిత్యం సాధూంశ్చాఽన్యాన్ విశేషతః
గర్జన్తో మేఘసఙ్కాశా నీలాఞ్జనచయోపమాః ॥ ౪

తేషాం శతసహస్రాణి చోరాణాం నిర్గతాని చ
సుదర్శనమహారాజసేనాయాం తు పురస్సరాః ॥ ౫
కేచిద్విఖ్యాతసామర్థ్యా నిర్గతాశ్చ తయోర్మిథః
అభూతపూర్వం తుములమభూత్ యుద్ధమనుత్తమమ్ ॥ ౬
సమాప్తాయుష్యశేషాస్తే శలభా ఇవ పావకమ్
వివిశుశ్చక్రరాజస్య జ్వలన్తీం వాహినీం తదా ॥ ౭
వినిర్దగ్ధాశ్చ తే సర్వే దస్యురూపా వనేచరాః
తద్వంశజాస్తాదృశాశ్చ శిశుబాలాః స్త్రియోఽపి చ ॥ ౮
యయుస్తే విలయం సర్వే చోరా మాయోపజీవినః
నిష్కణ్టకమభూత్తచ్చ వనం పక్షిమృగాఽకులమ్ ॥ ౯
వేఙ్కటాద్రిం సమారభ్య యావద్వేలా మహోదధేః
తావాన్ దేశశ్చ సగ్రామః సపత్తనవనాలయః ॥ ౧౦
సర్వబాధావినిర్ముక్తః సపర్వతనదీతటః
బభూవ పరమానన్దో రాహుముక్త ఇవోడురాట్ ॥ ౧౧
బభూవుర్ముదితాః సర్వే జనా జానపదాశ్చ యే
తుష్టువుర్బ్రాహ్మణాః సర్వే మునయో యోగినోఽపి చ ॥ ౧౨
నివసన్తి తదారభ్య తస్మిన్ దేశే హి దేహినః
తదా ప్రభృతి తద్దేశే వాసవశ్చక్రశాసనాత్ ॥ ౧౩
కాలే వర్షతి సస్యాని ఫలన్తి బహుధా తదా
బహుక్షీరదుహో గావః తథా స్వాదూదకం సరః ॥ ౧౪
నీరోగాశ్చ జనాః సర్వే యథా కృతయుగే తథా
కుశలాః కృషివిద్యాయాం విప్రా వేదేషు నిష్ఠితాః ॥ ౧౫
తపస్వినస్తపోధర్మే యోగాభ్యాసే చ యోగినః
వాణిజ్యే వణిజః సర్వే స్వస్వధర్మేషు నిష్ఠితాః ॥ ౧౬

దేశమధ్యే సమాగత్య సుదర్శనహరిః ప్రభుః
సమాహూయ జనాన్సర్వాన్ వచనం చేదమబ్రవీత్
'కర్తవ్యం భవతాం కిం తదస్తి చేద్వ్యస్తుమర్హథ' ॥ ౧౭

జనాః —

'ఇతః పూర్వం వయం సర్వే పీడితాః సుభృశం ప్రభో :
దస్యుభిః తస్కరైర్ఘోరైః చోరప్రాయైశ్చ రాజభిః ॥ ౧౮
ప్రసాదాద్భవతః స్వామిన్ ! దేశోఽయం నిరుపద్రవః
ఆసీద్వయం కృతార్థాస్స్మే' త్యుక్తః ప్రాహ చ చక్రరాట్॥ ౧౯
'ధర్మాత్మానం నృపం కఞ్చిత్ కృత్వా దేశాధిపం పునః
న్యాయ్యే వర్త్మని వర్తధ్వం యూయం తేన గతశ్రమాః'
ఏవం సురక్షితం చక్రే తం దేశం హేతిభూపతిః॥ ౨౦

ఆగ్నేయదిశి సుదర్శనకృతాసురవధప్రకారః

ఆగ్నేయ్యాం దిశి శేషాద్రేః కేచిత్ దైత్యాంశసమ్భవాః
మహామాయావినో ఘోరా వఞ్చకాః క్షత్రబాన్ధవాః ॥ ౨౧
బాధమానా ద్విజానాన్ సాధూన్సర్వాన్ జనాంస్తథా
దేవబ్రాహ్మణవిశ్వాసః తేషాం నాఽసీత్కదాచన ॥ ౨౨
వనే దుర్గం గిరౌ దుర్గం స్థలే దుర్గం తథైవ చ
ఏవమావాసదేశస్తు కృత్వాఽతిష్ఠంస్తు తత్ర హి ॥ ౨౩
తే హి జ్ఞాత్వా మహాసేనామాగతాముద్యతాయుధామ్
అయుధ్యన్త మహాఘోరం శస్త్రైరస్త్రైః పరశ్వధైః ॥ ౨౪
పాశైః ఖడ్గైః త్రిశూలైశ్చ తోమరైః ముద్గరైస్తథా
నిఘ్నన్తి స్మ తథా యోధాన్ అశ్వానుష్ట్రాంశ్చ వారణాన్॥ ౨౫

శిరాంసి బహుధా యుద్ధే పదాతీనాఞ్చ చిచ్ఛిదుః
కేచిత్ పాదేషు సమ్భిన్నాః కేచిద్ధస్తేష్వశేరత ॥ ౨౬
శిరోభిశ్ఛిన్నపాదైశ్చ కబన్ధైశ్చ తథా కరైః
శస్త్రైరస్త్రైస్తనుత్రాణైః ఉష్ణీషైశ్చ శిరోరుహైః ॥ ౨౭
రక్తౌఘైః మాంసఖణ్డైశ్చ కీకసైరాన్త్రరాశిభిః
ఆస్తృతా యుద్ధభూమిః సా ప్రేతరాజస్య విస్తృతా ॥ ౨౮
పురీవాఽసీత్తదా తైస్తు సైన్యం సన్నఞ్చ తత్తదా
స్వసైన్యదేశం క్షుభితం దృష్ట్వా దౌరాత్మ్యమేవ చ ॥ ౨౯
క్రుద్ధో బభూవ హేతీనాం రాజా పరమకోపనః
త్రిపురారిర్యథా క్రుద్ధః పురాణాం సూదనేఽభవత్ ॥ ౩౦
తాదృశానాఞ్చ చోరాణాం మాయినాం నిగ్రహే తథా
జ్వాలాముఖం బలాధ్యక్షం స్వసైన్యం సన్దిదేశ హ ॥ ౩౧
'నిశ్శేషం కురురాజ్ఞస్త్వం చోరాంశ్చ మదదుర్మదాన్'
ఇత్యాజ్ఞప్తస్తదా తేన చక్రరాజేన వై బలీ ॥ ౩౨
జ్వాలాముఖస్తథా చక్రే యుద్ధం పరమదారుణమ్
తత్సైన్యం లోడయామాస మదమత్త ఇవ ద్విపః ॥ ౩౩
ఛిన్నా భిన్నాస్తథా జగ్ముః చోరాస్తత్ర వనేచరాః
పలాయన్తే స్మ భీతాస్తే త్యక్తశస్త్రాఽయుధాస్తదా ॥ ౩౪
త్యక్త్వా సమరభూమిఞ్చ వనే లీనాశ్చ సానుషు
న హి తత్ర జనః కశ్చిత్ దదృశే వనభూమిషు ॥ ౩౫
గిరిదుర్గేషు సర్వేషు వనదుర్గేషు సానుషు
మహాబిలేషు కుఞ్జేషు కుటీరేషు గుహాసు చ ॥ ౩౬
మృగయామాసురవ్యగ్రాః తస్య చానుచరాస్తదా
దదృశుర్న హి కఞ్చిచ్చ వినిర్గత్య తు విస్మితాః ॥ ౩౭

జ్వాలాముఖాయ తే సర్వే ప్రోచురేవం పదాతయః
విస్మితః సోఽపి తాం మాయాం జ్ఞాత్వా పరమదుర్జయః ॥ ౪౮
తద్దేశవాసినః సాధూనాహూయేదం వచోఽబ్రవీత్
‘ఇమం దేశం విసృజ్యాఽశు గన్తవ్యం దేశమన్యతః ॥ ౪౯
క్షణమాత్రా’ దితి ప్రోక్త్వా జగ్రాహ పరమం ధనుః
అస్త్రం చ సన్దధే తస్మిన్ ఆగ్నేయం మన్త్రవిత్తదా ॥ ౫౦
ప్రజజ్వాల చ తద్దివ్యమస్త్రం పరమభాస్వరమ్
కృశానవస్తదస్త్రాచ్చ నిష్పేతుశ్చ సహస్రశః ॥ ౫౧
విచకృశుశ్చ భూతాని చుక్షుభుః సాగరాస్తదా
‘అన్తర్ధానం గతా యత్ర చోరాస్తిష్ఠన్తి వఞ్చకాః ॥ ౫౨
గత్వా చ దేశే తత్రాపి భస్మసాత్కురు తానరీన్’
ఇతి చిక్షేప తద్దివ్యమస్త్రమాగ్నేయముత్తమమ్ ॥ ౫౩
ఆక్రమ్య రోదసీ తచ్చ జ్వాలామాలాసమాకులమ్
చోరదేశం సమాక్రమ్య గిరిదుర్గవనాని చ ॥ ౫౪
యత్ర యత్ర చ తిష్ఠన్తి మాయినస్తే వనేచరాః
అదహత్తాని సర్వాణి స్థలాన్యన్యాని యాని చ ॥ ౫౫
తే చ సర్వే దురాత్మానో దగ్ధకేశతనూరుహాః
తేషాం స్త్రియశ్చ బాలాశ్చ సర్వే దగ్ధాశ్చ వహ్నినా ॥ ౫౬
బిలేభ్యః కన్దరేభ్యశ్చ నిష్పేతుః క్షత్రబాన్ధవాః
వనం తదీయం తత్సర్వం భస్మీభూతఞ్చ తత్క్షణాత్ ॥ ౫౭
నిర్బీజం తత్కులం సర్వం దగ్ధమస్త్రస్య తేజసా
భస్మీకృత్య తు తాన్సర్వాన్ ప్రవివేశేషుధిం తదా ॥ ౫౮
వృష్టిం సమానయామాస సద్యః శీతలకారిణీమ్
‘ఆప్లావయత తం దేశమాజగ్ముర్నిర్గతా జనాః ॥ ౫౯

సహితాః సర్వచోరాశ్చ తేజసా భవతః ప్రభో ।
ఇతి విజ్ఞాపితస్తేన బలాధ్యక్షేణ స ప్రభుః ॥ ౫౦
సన్తుష్టస్తత్ర తం దేశమాగత్య చ సుదర్శనః
తాని దుర్గాణి సర్వాణి స్థలీకృత్య వనాని చ ॥ ౫౧
ప్రకాశాని తతశ్చక్రే దేశం ప్రహతమార్గకమ్
తత్రత్యాన్ స్థాపయామాస సాధూన్ విప్రాదికానపి ॥ ౫౨
స్థాపయిత్వా చ తద్దేశే ధర్మాధ్యక్షం దయాపరమ్
వృష్టిశాల్యాదివృద్ధ్యా చ పోషయామాస దేశికాన్ ॥ ౫౩

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే సుదర్శనసైన్యాసురసైన్యయోః యుద్ధప్రశంసాదివర్ణనం నామ చతుః పఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చపఞ్చాశోఽధ్యాయః

సుదర్శనస్యాసురవధార్థం దక్షిణదిగ్గమనమ్

శ్రీ సూతః —

సుదర్శనో మహారాజః కృత్వా దేశమకణ్టకమ్
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య భాగం దక్షిణమాయయౌ ॥ ౧
ఆగత్య దక్షిణం దేశం ససైన్యః సపరిచ్ఛదః
వాదయామాస వాద్యాని నిస్సాణప్రముఖాని చ ॥ ౨
తేన శబ్దేన మహతా దారితా ఇవ భూధరాః
మదమత్తగజైరశ్వైః సున్దరైః పర్వతోపమైః ॥ ౩
అనేకైశ్చ వనం తత్ర చూర్ణితం హి సహస్రధా
విపినాని ప్రకాశాని కృతాని గిరయస్తథా ॥ ౪

వనదుర్గాణి తైః సర్వైః సుగమాని కృతాని వై
తత్ర దైత్యాంశసమ్భూతాః శూరాః శూద్రకులోద్భవాః ॥ ౫
అఙ్కోఙ్కవఙ్కాః పుళిన్దాశ్చ బిడాలో వాలుకస్తథా
ఏతే శూరాః ప్రధానాశ్చ పఞ్చైతే పఞ్చపాపినః ॥ ౬
బాధన్తే స్మ ద్విజాన్ నిత్యం క్షేత్రవిత్తాపహారతః
యోగనిష్ఠాన్ తపోనిష్ఠాన్ యజ్ఞకర్మసు నిష్ఠితాన్ ॥ ౭
పీడయన్తి స్మ బాలాంశ్చ స్త్రియో వృద్ధాంశ్చ నిత్యశః
అగ్నిహోత్రాణి వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చోత్సవ ఏవ చ ॥ ౮
ఆచారా వైదికాస్తత్ర ప్రావర్తన్త న చ క్వచిత్
పీడ్యమానాః సదా చోరైః పఞ్చభిః ప్రాణినోభృశమ్ ॥ ౯
శూద్రాశ్చ బహవశ్చాసన్ ప్రాణిపీడాకరా అపి
తే సర్వే సహసా తత్ర విచార్య చ పునః పునః ॥ ౧౦

సుదర్శనాసురసేనయోర్యుద్ధప్రకారః

సుదర్శనం చ రాజానం జ్ఞాత్వా తత్ర సమాగతమ్
'సర్వైః సమ్భూయ యోద్ధవ్యం నాన్యథా గతిరస్తి నః ॥ ౧౧
రాజా సుదర్శనో నామ సహస్రభుజమణ్డితః
విక్రమే స చ రాజా తు సహస్రకిరణోపమః ॥ ౧౨
యత్ర యత్ర స వై రాజా క్రుద్ధః పశ్యతి సత్వరమ్
తత్తత్సర్వఞ్చ సహసా దగ్ధం కిల భవిష్యతి ॥ ౧౩
అతః సర్వే వయం చోరాః సావధానాశ్చ సర్వదా
యోత్స్యామ' ఇతి నిశ్చిత్య తేఽథ సమ్భూయ దస్యవః ॥ ౧౪
పరిఘాన్పట్టిసాన్ప్రాసాన్ శక్తిశూలపరశ్వధాన్
ధనూంషి చ సబాణాని ఖడ్గాంశ్చ విపులాన్ శుభాన్ ॥ ౧౫

ప్రగృహ్య పరమక్రుద్ధా వరదానబలోద్ధతాః
విచిత్రవాససః సర్వే వివిధాః శస్త్రపాణయః ॥ ౧౬
నిర్యయుర్మదమత్తాశ్చ చలన్త ఇవ పర్వతాః
తే యుద్ధకుశలాః శూరాః తోమరాఙ్కుశపాణయః ॥ ౧౭
అన్యే లక్షణసంయుక్తా వరచర్మాసిపాణయః
'అహమేవ వధిష్యామి సర్వా'నితి బలోద్ధతాః ॥ ౧౮
తత్ర సర్వే సమాజగ్ముః యుద్ధార్థం యమచోదితాః
సుదర్శనోఽపి తాన్ దృష్ట్వా క్రుద్ధో నాగ ఇవ శ్వసన్ ॥ ౧౯
స్ఫులిఙ్గాక్షం బలాధ్యక్షం జ్వాలాకేశం మహాసటమ్
కాలాన్తకం రణఘ్నఞ్చ పఞ్చ సృష్ట్వా తు మానసాన్ ॥ ౨౦
ససైన్యాన్ ప్రేషయామాస చోరాణాం నిగ్రహే తథా
నిర్యయుస్తే రథైరశ్వైః నాగానీకైః సుసంవృతాః ॥ ౨౧
పరిఘాన్ పట్టిసాంశ్చైవ శూలఖడ్గపరశ్వధాన్
గృహీత్వా వివిశుర్యుద్ధభూమిం జ్వలితకుణ్డలాః ॥ ౨౨
చిక్షిపుర్దుష్టచోరేషు బాణాన్ ప్రాణహరాన్ రణే
తే గదాభిర్విచిత్రాభిః ప్రాసైః ఖడ్గైః పరశ్వధైః ॥ ౨౩
అన్యోన్యం సమరే జఘ్నుః అస్త్రైః శస్త్రైశ్చ యోధకాః
ఏవం ప్రవృత్తే సఙ్గ్రామే నిర్ఘాతం సుమహద్రజః ॥ ౨౪
దుష్టానాం దైత్యజాతానాం శాన్తం శోణితవిస్రవైః
రథమాతఙ్గకూలాశ్చ హయమత్స్యా ధ్వజద్రుమాః ॥ ౨౫
శరీరసఙ్ఘాతవహా సుస్రువూ రక్తనిమ్నగాః
స్ఫులిఙ్గాక్షో బలాధ్యక్షః శరైరఙ్కం జఘాన చ ॥ ౨౬
వఙ్కం జఘాన సమరే జ్వాలాకేశః శితైః శరైః
మహాసటః పులిన్దఞ్చ జఘాన సమరే శరైః ॥ ౨౭

కాలాన్తకో బిడాలశ్చ వాయుసం రణహా యుధి
జఘాన సమరే క్రూరైః శరైరాశీవిషోపమైః ॥ ౨౮
తతః సుదర్శనో రాజా హయశీర్షం మహేశ్వరమ్
అన్తర్ధానం గతా యత్ర తిష్ఠన్తి గిరిసానుషు ॥ ౨౯
ప్రాణిపీడాకరా యే తు యే తు దైత్యాంశసమ్భవాః
యత్ర కుత్ర చ తిష్ఠన్తి తాన్ జహీతి సుదారుణాన్ ॥ ౩౦
సన్ధాయ ధనుషి క్షిప్రం విససర్జ మహాప్రభుః
తదస్త్రసర్గమధ్యాస్త్రైః భగ్నం సైన్యం దురాత్మనామ్ ॥ ౩౧
దైత్యానశ్వాన్ ఖరానుష్ట్రాన్ రథాన్ యుద్ధసమాగతాన్
ద్విధా చకార సమరే హయశీర్షం మహేశ్వరః ॥ ౩౨
వనేషు గిరిదుర్గేషు గ్రామే వా పత్తనేఽపి వా
యత్ర యత్ర దురాత్మానః తే సర్వే చ ద్విధా కృతాః ॥ ౩౩
తజ్జాతీయాశ్చ శిశవః తేషాం దారాశ్చ బాలికాః
ద్విధా కృతాశ్చ తే సర్వే చిత్రమస్త్రస్య తేజసా ॥ ౩౪
తద్దృష్ట్వా దేవతాః సర్వా దేశీయాశ్చ జనా అపి
విస్మయం పరమం జగ్ముః కిమిదం చేతి తేజసా ॥ ౩౫
ఛిన్నం భిన్నం శరైర్దగ్ధం ప్రభగ్నం శరపీడితమ్
బలం సర్వన్తు దుష్టానాం దదృశే రణభూమిషు ॥ ౩౬
దేశబాధకదుష్టేషు న కశ్చిద్దదృశే తదా
జలదుర్గం గిరౌ దుర్గం వనదుర్గం తథైవ చ ॥ ౩౭
స్థలదుర్గఞ్చ యశ్చాన్యో నివాసో దుష్టదేహినామ్
తత్తత్సర్వం మహారాజో భగ్నం కృత్వా మహాగజైః ॥ ౩౮
కృత్వా ప్రకాశం తం దేశం కృత్వా ప్రహతమార్గకమ్
మహామార్గఞ్చ సర్వత్ర కృత్వా నిహతకణ్టకమ్ ॥ ౩౯

విప్రక్షత్త్రాదికాన్ సాధూన్ అన్యానపి జనాన్ బహూన్
స్వే స్వే ధర్మే నియుజ్యైవ స్థాపయామాస వై సుఖమ్॥ ౪౦
'నీరోగాశ్చ జనాః సర్వే కామక్రోధపరాఙ్ముఖాః
వేదశాస్త్రపరాః సర్వే సర్వే యజ్ఞైః సునిష్ఠితాః ॥ ౪౧
కాలే వర్షన్తు మేఘాశ్చ ఫలన్తు చ మహీరుహాః
సమృద్ధాని చ సస్యాని సన్తు నః శాసనా' దితి ॥ ౪౨
అనుగృహ్య చ తాన్సర్వాన్ తస్థౌ తద్దేశవాసినః
వవృధే వేఙ్కటాధీశ కరపఙ్కజభానుమాన్ ॥ ౪౩
తత్ర దేవాః సమాగత్య స్తుత్వా దేవం హరిం ప్రభుమ్
వవర్షుః పుష్పవర్షాణి గన్ధర్వాశ్చ జగుః కలమ్ ॥ ౪౪
ఇదానీమత్ర వసతాం లబ్ధం బ్రాహ్మణ్యముత్తమమ్
ప్రసాదాద్భవతః సోఽయం కృతో దేశః సుఖీ ప్రభో ॥ ౪౫
ఇదానీం పశ్చిమే భాగే కిఞ్చిత్కార్యం భవిష్యతి
ఇతి విజ్ఞాప్య తే సర్వే దివం జగ్ముర్యథాగతమ్ ॥ ౪౬

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే సుదర్శనస్యాసుర-
వధార్థం దక్షిణదిగ్గమనాదివర్ణనం నామ పఞ్చపఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ షట్పఞ్చాశోఽధ్యాయః

వరుణదిశ్యసురసుదర్శనసేనాయుద్ధప్రశంసా

శ్రీ సూతః —

రాజా సుదర్శనః శ్రీమాన్ ప్రతాపహతకణ్టకః
దక్షిణాం దిశమాసాద్య కృత్వా నిర్బాధమేవ తామ్ ॥ ౧
దేశస్య రక్షణార్థాయ కఞ్చిన్నృపవరం తదా
ధర్మాత్మానం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రతస్థే పశ్చిమాం దిశమ్ ॥ ౨
శతం శతసహస్రాణి భేరీణాం ధ్వనయంస్తదా
పతాకినో గజాస్తత్ర ధ్వజయుక్తాశ్చ వాజినః ॥ ౩
మత్తేభాః కలభాశ్చైవ తథా గన్ధర్వవేదినః
శస్త్రవర్మాయుధోపేతాః సన్నద్ధా యుద్ధకారణాత్ ॥ ౪
ఘోటాశ్చ ద్వీపసమ్భూతా వాయువేగాస్తథాఽపరే
వర్మాస్త్రశస్త్రసమ్భిన్నా నిర్యయుశ్చ సహస్రశః ॥ ౫
శతాశ్వాస్త్రిశతాశ్వాశ్చ సహస్రాశ్వాశ్చ యూథశః
సర్వాయుధైశ్చ సమ్పూర్ణాః పతాకాలఙ్కృతాస్తథా ॥ ౬
విమానానీవ సిద్ధానాం శతశోఽథ సహస్రశః
స్యన్దనాని విచిత్రాణి నిర్యయుర్భాస్వరాణి చ ॥ ౭
ఉద్యతాయుధనిస్త్రింశాః తథోద్యతపరశ్వధాః
ఉద్యతాసిగదాశూలాః తథోద్యతకరాయుధాః ॥ ౮
అట్టహాసాన్ విముఞ్చన్తో నిర్యయుశ్చ పదాతయః
మధ్యే రరాజ రాజాఽసౌ సహస్రభుజమణ్డితః ॥ ౯
నిదాఘే ప్రతపన్ సూర్యః సహస్రాంశురివాఽబభౌ
తత్రాఽసీత్పశ్చిమే భాగే వేఙ్కటాద్రేరదూరతః ॥ ౧౦
కాననం పర్వతాకీర్ణం సింహవ్యాఘ్రనిషేవితమ్
మాతఙ్గైర్నర్దమానైశ్చ వరాహమహిషైస్తథా ॥ ౧౧
వృకభల్లూకసంయుక్తం తస్మిన్ మహతి కాననే
దైత్యాంశః కశ్చిదుత్పన్నః కిరాతః పర్వతోపమః ॥ ౧౨

నామ్నా కాననకర్తా చ రిపుఘ్నస్య సుతో బలీ
స తు శమ్భుం సముద్దిశ్య వ్రతచర్యాపరోఽభవత్ ॥ ౧౩
యక్షరాక్షససిద్ధానాం మనుష్యాణాం మహాత్మనామ్
దుర్జయత్వమసావిచ్ఛన్ సాహసీ తు కదాచన ॥ ౧౪
క్రతుధ్వంసకరం రుద్రం ధ్యాత్వా చ ధృతిమాన్ నరః
ఖడ్గమాదాయ చిచ్ఛేద స్వశిరః పుష్పసమ్భృతమ్ ॥ ౧౫
అలఙ్కృతశ్చ గన్ధాద్యైః శమ్భవేఽర్పయితుం తదా
ప్రసాదాత్తత్క్షణాద్రుద్రో జీవయిత్వా చ తం పునః ॥ ౧౬
వరౌ చ తదభిప్రేతం లబ్ధ్వా సాదరముత్తమమ్
వనకర్తా సమాగత్య వనే తస్మిన్ దురాసదమ్ ॥ ౧౭
స్థానం దుర్గం పరాభేద్యమధిష్ఠాయ మహాబలః
అనేకశతసాహస్రైరసికైః పరివారితః ॥ ౧౮
లోకానుత్సాదయామాస వరదానబలోద్ధతః
చుక్రుశుః పీడితాః సర్వే విప్రాద్యాః ప్రాణినస్తదా ॥ ౧౯
స తు జ్ఞాత్వా దురాత్మా చ సుదర్శనమహానృపమ్
నృప ఇత్యేవ తం మత్వా నిర్జగామ రణాయ సః ॥ ౨౦
ఏకామక్షౌహిణీం సేనాం గృహీత్వా సశరాసనః
సన్నద్ధః కవచీ ఖడ్గీ దణ్డీ పరబలార్దనః ॥ ౨౧
రథమారుహ్య సజ్జశ్చ సర్వశస్త్రాస్త్రభూషితః
యయుశ్చ తస్య పురతస్తురగాశ్చ మహాగజాః ॥ ౨౨
పదాతయశ్చ సరథా యయుః శస్త్రాస్త్రపాణయః
ప్రావర్తత మహద్యుద్ధం సేనయోరుభయోరపి ॥ ౨౩
శస్త్రైరస్త్రైః శితైర్బాణైః భిణ్డిపాలైః పరశ్వధైః
కున్తతోమరచక్రైశ్చ పరిఘైః పట్టసైః సితైః ॥ ౨౪
శక్తితోమరశూలైశ్చ గజచర్మాసిసాధనైః
శతఘ్నీపరిఘాభిశ్చ చిత్రైరస్త్రైశ్చ సాధనైః ॥ ౨౫

అన్యోన్యఞ్చ యథాపూర్వం దేవదానవరాజయోః
సుదర్శనభటాశ్చాపి నిజఘ్నుస్తాన్ కిరాతకాన్ ॥ ౨౬
వివిధాయుధహస్తాశ్చ శూలముద్గరపాణయః
గదాభిః పట్టసైర్దణ్డైః ఆయసైర్ముసలైర్భృశమ్ ॥ ౨౭
పరిఘైర్భిణ్డిపాలైశ్చ భల్లైః ప్రాసైః పరశ్వధైః
రథైః కవచినస్త్వన్యే ధ్వజైశ్చ సపతాకాన్వితైః ॥ ౨౮
హిరణ్యజాలవిహితైః ఖరైశ్చ వివిధాననైః
హయైః పరమశీఘ్రైశ్చ గజేన్ద్రైశ్చ మదోత్కటైః ॥ ౨౯
సుదర్శనభటాంశ్చాపి నిర్జఘ్నుస్తే కిరాతకాః
తైర్గదాభిశ్చ భీమాభిః పట్టసైః కూటముద్గరైః ॥ ౩౦
ఘోరైశ్చ పరిఘైశ్చిత్రైః త్రిశూలైరపి సంశితైః
విదార్యమాణాస్తే శూలా నిపేతుర్భువి సంయుగే ॥ ౩౧
అమర్షాజ్జనితోద్ధర్షాః చక్రుః కర్మాణ్యభీతవత్
శరనిర్భిన్నగాత్రాస్తే శూలనిర్భిన్నదేహినః ॥ ౩౨
మమన్థుర్దుష్టచోరాంశ్చ నామాని చ బభాషిరే
తద్బభూవాద్భుతం ఘోరం యుద్ధం సైన్యద్వయస్య చ ॥ ౩౩
వవర్షూ రుధిరం కేచిత్ ముఖైస్తే వనవాసినః
పార్శ్వేషు దారితాః కేచిత్ కేచిద్ధస్తేషు దారితాః ॥ ౩౪
పట్టసైశ్చూర్ణితాః కేచిత్ ప్రాసైః కేచిద్విదారితాః
ధ్వజైర్నిపతితైర్నాగైః అశ్వైశ్చ వినిపాతితైః ॥ ౩౫
రథైర్విమృదితాః కేచిత్ వ్యథితాః కాననే స్థితాః
ముద్గరైరాహతాః కేచిత్ పతితా ధరణీతలే ॥ ౩౬
పరిఘైర్మథితాః కేచిత్ భిణ్డిపాలైశ్చ దారితాః
కేచిద్వినిహతా భూమౌ రుధిరార్ద్రా వనౌకసః ॥ ౩౭

కేచిద్విత్రాసితా నష్టాః కేచిత్పార్శ్వేన శాయితాః
విభిన్నహృదయాః కేచిత్ త్రిశూలైర్దారితాః పరే ॥ ౩౮
ఏవం విద్రావితం సైన్యం వనకర్త్రా విలోక్య తత్
బభూవ క్రోధతామ్రాక్షః సేనాధ్యక్షమువాచ హ ॥ ౩౯
'జ్వాలాపాతం మహాఘోరం యాహి త్వం గచ్ఛ శీఘ్రతః'
ఇత్యాజ్ఞప్తస్తతస్తూర్ణం జ్వాలాపాతః ప్రతాపవాన్ ॥ ౪౦
ధనుర్విష్ఫారయామాస రథస్థః కనకాఙ్గదః
సుదర్శనమహారాజః సేనాధ్యక్షం సృజన్ తథా ॥ ౪౧
బడబాముఖనామానం బడబానలవిక్రమమ్
'యాహి త్వం సమరే గచ్ఛ శత్రుసైన్యమశేషతః' ॥ ౪౨
ఇత్యబ్రవీత్తతః సోఽపి నిర్గతః సరథస్తథా
శార్ఙ్గమాదాయ సుమహత్ తస్మిన్ బాణాన్ యుయోజ చ ॥ ౪౩
ముమోచ చ తతః సైన్యే శరసఙ్ఘాన్ మహారథః
శతం సహస్రమయుతం నరాణాం బడబాననః ॥ ౪౪
బాణేనైకేన సహసా నిజఘాన మహారథః
దశ వా వింశతిం వాఽపి త్రిశతం వా రథాన్ హయాన్ ॥ ౪౫
గజానాం చ ఘటామేకాం ఏకేన శతపత్రిణా
జఘాన స మహాతేజాః కాలానలయమోపమః ॥ ౪౬
బడబాపావకో యద్వత్ అమ్భాంసి గ్రసతే క్షణాత్
తద్వత్సైన్యం పరం చక్రే భస్మసాత్ బడబాననః ॥ ౪౭
ఏకామక్షౌహిణీం సేనాం సుదర్శనబలాగ్రణీః
ప్రాపయద్యమలోకం హి ముహూర్తద్వయమాత్రతః ॥ ౪౮
నిశ్శేషం స్వబలం సర్వం హతమాలోక్య వేగతః
దివ్యమస్త్రమిషౌ సన్ధాయ 'తిష్ఠ తిష్ఠే'తి చ బ్రువన్ ॥ ౪౯

ఆజగామ రథాచ్ఛీఘ్రం కిరాతో లఘువిక్రమః
సుదర్శనమహాకోపసఞ్జాతో బడబాననః ॥ ౨౦
విష్ణుచక్రేణ తం ఘోరం జఘాన వనగోచరమ్
హతే కిరాతరాజే తు తద్వనం నిర్మలం బభౌ ॥ ౨౧

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే వరుణదిశ్యసురసుద-
ర్శనసేనాయుద్ధప్రశంసాదివర్ణనం నామ షట్పఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ సప్తపఞ్చాశోఽధ్యాయః

సుదర్శనస్యాసురవధార్థముత్తరదిగ్గమనమ్

శ్రీ సూతః —

సుదర్శనమహారాజః సహస్రకిరణోపమః
తం దేశం హతదుష్టఞ్చ హతావగ్రహకణ్టకమ్ ॥ ౧
కృత్వా సర్వాణి దుర్గాణి గిరిస్థలవనాని చ
వినిహత్య గజైరశ్వైః సర్వదిక్షు మహాపథమ్ ॥ ౨
కృత్వా చ తత్ర మనుజాన్ స్థాపయిత్వా యథాసుఖమ్
తద్దేశరక్షకం కఞ్చిత్ ధర్మిష్ఠం సత్యవాదినమ్ ॥ ౩
నివేశ్య దేశమధ్యే చ జనానామన్త్ర్య సత్వరమ్
ప్రతస్థే సబలస్తస్మాత్ దుష్టచోరజిగీషయా ॥ ౪
తతశ్చోత్తరదిగ్భాగం సహస్రకిరణో యథా
నీహారశోషణార్థాయ శ్రీమాన్ భుజసహస్రవాన్ ॥ ౫
ప్రతాపవిక్రమాదిత్యః సుదర్శనమహాప్రభుః
శ్రీవేఙ్కటనగాధీశదివ్యాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౬

పదాతయో గజాశ్వాశ్చ రథాశ్చ గిరిసన్నిభాః
యయురగ్రే చ వాద్యాని వాదయన్తి స్మ సర్వతః ॥ ౭
తతః ప్రచోదితా భేర్యో మర్దలానకపుష్కరాః
హేమకోణహతాస్తీవ్రం బలానాం చాగ్రతస్తదా ॥ ౮
వినేదుశ్చ మహాఘోషాః శఙ్ఖాః శతసహస్రశః
తడిద్భాస్కరకల్పాశ్చ ఖడ్గాః ప్రాసాశ్చ పట్టిసాః ॥ ౯
బభుస్తస్మిన్ మహాసైన్యే యథా మేఘేషు విద్యుతః
ఉత్తరే వేఙ్కటాద్రేస్తు భాగే కశ్చిన్మహాసురః ॥ ౧౦

భేరుణ్డాసురసుదర్శనసేనయోర్యుద్ధప్రశంసా

భేరుణ్డో నామ దైత్యానాం ప్రవరో బలదర్పితః
బ్రహ్మణాఽఽసీత్పురా దత్తవరః పర్వతసన్నిభః ॥ ౧౧
స తు తత్ర నివాసఞ్చ కృత్వా తు బహుభిర్వృతః
వేఙ్కటాద్రౌ తదన్యస్మిన్ గిరౌ వా కాననేఽపి వా ॥ ౧౨
తపాంసి కుర్వతాం విఘ్నం కుర్వన్ ప్రాణిభయఙ్కరః
గ్రామే వా పత్తనే వాఽపి స్థితాన్ విప్రాదిమానుషాన్ ॥ ౧౩
బబాధే సతతం తీక్ష్ణం తేన దేశః ప్రపీడితః
కామ్భోజా యవనాశ్చాపి మ్లేచ్ఛాః సఙ్కరజాతిజాః ॥ ౧౪
భేరుణ్డస్య బలోద్రిక్తాః తత్రాఽఽసన్ ప్రాణిపీడకాః
తే సర్వే పాపకర్మాణః సమ్భూయ ముసలాయుధాః ॥ ౧౫
భేరుణ్డమగ్రతః కృత్వా సరథాశ్వగజాస్తదా
యుద్ధార్థమాగతం జ్ఞాత్వా రాజానఞ్చ సుదర్శనమ్ ॥ ౧౬
యుద్ధాయ నిర్యయుః సర్వే గదాశక్తిపరశ్వధాన్
గృహీత్వాఽఙ్కుశపాశాంశ్చ ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్ ॥ ౧౭

కేచిచ్చర్మాయుధధరాః కేచిత్తోమరపాణయః
కేచిత్త్రిశూలహస్తాశ్చ శరచాపధరా అపి ॥ ౧౮
అట్టహాసం విముఞ్చన్తో నర్దన్తస్తే మహాబలాః
వాద్యఘోషాంశ్చ మహతః కారయన్తి స్మ కేచన ॥ ౧౯
సన్నద్ధాశ్చైవమాగత్య చక్రుస్తే కదనం మహత్
సుదర్శనభటాశ్చాపి ఘేరుణ్డస్య భటా అపి ॥ ౨౦
హతాః సుదర్శనభటాః కిరాతైరధికోద్ధతైః
నికృత్తశిరసః కేచిత్ ఛిన్నపాదాస్తథాఽపరే ॥ ౨౧
కేచిత్కృత్తశిరస్త్రాణాః కేచిద్వక్షసి తాడితాః
కేచిచ్ఛిన్నతనుత్రాణాః కేచిచ్ఛిన్నోరుబాహవః ॥ ౨౨
ఏవం హతం బలం సర్వమసురేణ దురాత్మనా
తం దృష్ట్వా నిహతం సైన్యం సుదర్శనమహాప్రభుః ॥ ౨౩
క్రోధేనారుణతామ్రాక్షః ప్రజజ్వాలాన్తకో యథా
క్రుద్ధే తస్మిన్ ప్రభౌ సర్వం న బభౌ కలుషం జగత్ ॥ ౨౪
చన్ద్రసూర్యౌ తదాఽఽకాశే బభతుః న చ కిఞ్చన
నక్షత్రాణి న భాన్తి స్మ పేతురుల్కాః సహస్రశః ॥ ౨౫
వాతి స్మ పవనోఽత్యర్థం సహ ధూళ్యా ప్రభఞ్జనః
చకమ్పే వసుధా కృత్స్నా పేతుః శైలాశ్చ పాదపాః ॥ ౨౬
చుక్షుభుః సాగరాః సర్వే నేదుర్భూతాని తత్క్షణాత్
యుద్ధార్థమాగతా దైత్యాః కిరాతాః పుల్కసాస్తథా ॥ ౨౭
కశ్మలోపహతాః సర్వే విషణ్ణవదనాస్తదా
తతోఽపాగ్నిసముత్థశ్చ పురుషః పరమాద్భుతః ॥ ౨౮
చాపీ ఖడ్గీ రథీ తూణీ కశ్చిత్ కనకపిఙ్గళః
నామ్నా పావకసఙ్కాశః సాక్షాత్పావకవిక్రమః ॥ ౨౯

స తమాజ్ఞాపయద్రాజా 'జహి దైత్యా'నితీశ్వరః
పావకః సర్వశస్త్రాస్త్రసమ్పన్నః సమరే బభౌ ॥ ౩౦
ప్రళయాగ్నిరివాదిత్యసహస్రసదృశప్రభః
ముమోచ బాణవర్షాణి పరసైన్యేషు పావకః ॥ ౩౧
వినోదం కారయామాస కశ్చిద్విస్మయకారకమ్
సమ్మోహనార్థం దైత్యానాం గన్ధర్వం సమచోదయత్ ॥ ౩౨
మోహితాః పరమాస్త్రేణ త్యక్తోద్యతవరాయుధాః
పరసైన్యఞ్చ తత్సర్వం మత్వా స్వజనసార్థగమ్ ॥ ౩౩
నాయుధ్యన్త తదా యోధా దృష్ట్వా సేనాపతిం పునః
నామ్నా పావకసఙ్కాశం జనకం స్వకులోద్భవమ్ ॥ ౩౪
మత్వా సర్వే నమన్తి స్మ పతిత్వా వసుధాతలే
తద్దృష్ట్వా దేవగన్ధర్వాః సిద్ధవిద్యాధరాదయః ॥ ౩౫
విస్మయం పరమం జగ్ముః 'సాధు సా'ధ్వితి చాబ్రువన్
తాఞ్ దృష్ట్వా పావకప్రఖ్యో మోహితానాం ప్రమాపణమ్॥ ౩౬
అయుక్తమపి తద్దివ్యం ఉపసంహృతవాంస్తదా
విముక్తమోహాస్తే సర్వే గృహీత్వా శస్త్రబాణకాన్ ॥ ౩౭
చక్రుస్తే కదనం ఘోరమసిభిః పట్టిసాయుధైః
క్రౌఞ్చమస్త్రం సమాదాయ పరేషాం యుద్ధకాంక్షిణామ్ ॥ ౩౮
'ఛిన్ధి భోః కర్ణనాసే త్వ' మితి మన్త్రం జజాప హ
తత్క్షణాత్కృత్తనాసాశ్చ కృత్తకర్ణాశ్చ సంయుగే ॥ ౩౯
విలోక్య తే హి తత్కర్మ క్రుద్ధా జఘ్నుశ్చ తద్బలమ్
పునః పావకసఙ్కాశః సర్వాస్త్రకుశలో యుధి ॥ ౪౦
భిణ్డిపాలేన సర్వేషాం బాహూఞ్ చిచ్ఛేద సర్వతః
సర్వే తే పీతహస్తాశ్చ పరాఞ్ ఖాదితుముద్యతాః ॥ ౪౧

తచ్చ దృష్ట్వా తు పైశాచమన్త్రమన్త్రేణ మన్త్రితమ్
విససర్జ తదా ఘోరం సర్వవిస్మయకారకమ్ ॥ ౪౨
గ్రస్తాః పిశాచభూతైశ్చ మ్లేచ్ఛా దైత్యాదయస్తదా
అన్యోన్యఖాదనే సక్తా యయుర్విలయమఞ్జసా ॥ ౪౩
స్వసైన్యం నిహతం దృష్ట్వా నిశ్శేషం యుద్ధభూమిషు
భేరుణ్డస్తు తతః క్రుద్ధః శూలం పరమదారుణమ్ ॥ ౪౪
గృహీత్వా పావకప్రఖ్యమభిదుద్రావ సంయుగే
యోజనత్రితయోత్సేధః కమ్పయన్ మేదినీం తదా ॥ ౪౫
వాయవ్యమస్త్రం ప్రాయుఙ్క్త పావకార్చిస్సమప్రభః
భ్రామయామాస వాత్యేవ తృణం పర్వతసన్నిభమ్ ॥ ౪౬
ప్రదక్షిణం కారయిత్వా వేఙ్కటాద్రేశ్చ దానవమ్
పునరుత్క్షిప్య తం దైత్యం ఆకాశే దశయోజనమ్ ॥ ౪౭
పాతయామాస భూమౌ తత్ వాయవ్యం పరమాద్భుతమ్
జీర్ణకూష్మాణ్డవద్భూమౌ స శీర్ణః పర్వతోపమః ॥ ౪౮
ఏవం నిహత్య తం దైత్యం కృత్వా దేశమకణ్టకమ్
వనదుర్గాణి సర్వాణి ఖిలీకృత్య తదా జనాన్ ॥ ౪౯
సుసుఖం స్థాపయామాస వేఙ్కటాద్రౌ సుదర్శనః
ఆకాశే దేవగన్ధర్వాః పుష్పవర్షం వికీర్య చ ॥ ౫౦
'సాధు సా' ధ్వితి తం దేవం అస్తువంస్తుతిభిస్తదా
స్వామిన్! జనపదాః సర్వే కృతాః స్వస్థా త్వయా ప్రభో ॥ ౫౧
గచ్ఛ త్వం వేఙ్కటాధీశసమీపం త్వరితం పునః
ఇత్యుక్త్వా చ యయుః సర్వే దివం దేవా ముదాఽన్వితాః ॥
స్వసైన్యేషు హతా యే తు జీవయిత్వా చ తాన్ పునః
స్వస్థం చకార తం దేశం వేఙ్కటేశాఽఽజ్ఞయా తదా ॥ ౫౩

కాలే వవర్ష పర్జన్యః ఫలవన్తశ్చ పాదపాః
సర్వసస్యాని తత్ర స్మ ఫలన్తి సుతరాం తదా ॥ ౫౪
నీరోగాశ్చ జనాః సర్వే దుష్టబాధా న చ క్వచిత్
'వైకుణ్ఠోఽయమథాఽన్యో వా స్వర్గో వా భోగతః కిము'॥ ౫౫
ఇతి తం మేనిరే సర్వే దేశం శ్రీవేఙ్కటాభిధమ్
వాఞ్ఛన్తి జన్మ తత్రైవ దేవా అపి దివౌకసః ॥ ౫౬
సుదర్శనమహారాజః సహస్రభుజమణ్డితః
ఆజ్ఞాం వేఙ్కటనాథస్య కృత్వా సమ్యక్ ప్రతాపవాన్ ॥ ౫౭
జయమఙ్గళఘోషైశ్చ కుసుమోత్కరవృష్టిభిః
సర్వసైన్యైశ్చ సంయుక్తః సర్వాభరణభూషితః
ప్రవివేశ విమానం తద్వేఙ్కటేశస్య మఙ్గళమ్ ॥ ౫౮

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే సుదర్శనస్యాసుర-వధార్థం ఉత్తరదిగ్గమనాదివర్ణనం నామ సప్తపఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ అష్టపఞ్చాశోఽధ్యాయః

శ్రీవేఙ్కటేశస్య కలిదోషోపహతేషు విశేషతః కృపాఽఽధిక్యవర్ణనమ్

శ్రీ సూతః —

మునయః శ్రుతమాఖ్యానం కిము చక్రకృతాఽఽశ్రయమ్
వక్తుమర్హత యూయం హి కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛథ ? ॥

మునయః —

'పిబతాం వేఙ్కటేశస్య కథాం దివ్యరసాయనమ్
అస్త్యత్ర తృప్తిర్నాస్మాకం భూయస్తృష్ణా చ భూయసీ ॥ ౨

కలౌ కలౌ యథా తిష్ఠేత్ వేఙ్కటాద్రిశిఖామణిః
పూజయిష్యతి కో వా తం వరదానఞ్చ కీదృశమ్ ? ॥ ౩
వక్తుమర్హసి తత్సర్వం శృణ్వతాం నో మహామునే !
ఇతి పృష్టోఽబ్రవీత్సూతః కథాం శ్రీవేఙ్కటేశితుః ॥ ౪

శ్రీ సూతః —

సన్ధావపి కలేశ్చైవం వేఙ్కటేశస్య వర్తనమ్
తతః పరమియాఞ్ భేదో మౌనం తత్రైవ తు స్థితిః ॥ ౫
అర్చావతారవద్భూయాత్ నరాణాం మాంసచక్షుషామ్
వైకుణ్ఠాదాగతం దివ్యం విమానస్తు తిరోహితమ్ ॥ ౬
విమానమాత్రంతు కలౌ కారయిష్యన్తి మానవాః
పుణ్యశీలా మహాత్మానః కదాచిత్ క్షత్రసమ్మతాః ॥ ౭
కదాచిద్బ్రాహ్మణాః పుణ్యాః కదాచిద్వాల్లవా నరాః
అర్చావతార ఇత్యేవ వదిష్యన్తి చ మోహితాః ॥ ౮
తథైవావమతిం కేచిత్ కరిష్యన్తి కలౌ యుగే
సాక్షాత్పశ్యఞ్ హి తత్సర్వమపశ్యన్నివ తిష్ఠతి ॥ ౯
సాక్షాద్భాషణమేకన్తు నాస్తి తస్య తపోధనాః
పరన్తు సర్వమస్త్యేవ నిగ్రహానుగ్రహావపి ॥ ౧౦
అధికం వరదానన్తు భవిష్యతి కలౌ యుగే
కృతకన్తు విమానం స్యాత్ ఇత్యాఖ్యామాత్రమేవ హి ॥ ౧౧
కిన్తు దర్శనమాత్రేణ పాపకోటిం హరేద్ధ్రువమ్
కదాచిత్ మహతీ పూజా స్వల్పైవ తు కదాచన ॥ ౧౨
స్వయం హి వేఙ్కటాధీశః ప్రకాశం హి వ్రజేత్క్వచిత్
అప్రకాశం కదాచిచ్చ వేఙ్కటాద్రిశిరోమణిః ॥ ౧౩

ఏవం హి రమయా సర్వం క్రీడత్యేవ చ తత్ర హి
కలౌ యుగే తు వైచిత్ర్యం దర్శయిష్యతి కేశవః ॥ ౧౪
అల్పదానేన వై భక్త్యా స్వల్పయా పూజయా తథా
భవిష్యతి ప్రసన్నశ్చ స్మృతిమాత్రేణ కేశవః ॥ ౧౫
నృణాం గమనమాత్రేణ వేఙ్కటాఖ్యగిరిం ప్రతి
ప్రసన్నః స్యాదయం క్షిప్రం దాస్యతీష్టఞ్చ తద్భృహం ॥ ౧౬
స్వయమప్రాకృతో విష్ణుః చరిత్రం ప్రాకృతో యథా
చరిష్యతి తథా దేవో మోహయిష్యతి తాన్ జనాన్ ॥ ౧౭
మానుషాంశ్చైవ భోగాంశ్చ భోక్ష్యతే ప్రీతమానసః
ఉత్సవాన్ వివిధాంస్తస్య కారయిష్యన్తి మానవాః ॥ ౧౮
ఆగమిష్యన్తి దేవాశ్చ సర్వార్థే వై కలౌ యుగే
స్నాస్యన్తి స్వామితీర్థే వై కరిష్యన్తి నివేదనమ్ ॥ ౧౯
నివేదితం భక్షయేయుః మనుష్యాణామగోచరాః
విమానం తద్ధి పశ్యేయుః పూజయేయుర్హి సాదరాః ॥ ౨౦
ప్రార్థయిష్యన్తి దేవాశ్చ భవిష్యామో నరా ఇతి
తేషాం హి వేఙ్కటాధీశః క్షిప్రం దాస్యతి చేప్సితమ్ ॥ ౨౧
స్వల్పధర్మేణ సన్తుష్టః పుత్రం క్షేత్రం కలత్రకమ్
ఆరోగ్యం భూతిమైశ్వర్యం రాజ్యప్రాప్తిఞ్చ సత్వరమ్ ॥ ౨౨
ఆయుశ్చ దుర్లభం నృణాం స్వర్గలోకాదికానపి
జన్మకోటిశతైశ్చైవ కృతైః పుణ్యైర్దురాసదామ్ ॥ ౨౩
నిత్యభూతిఞ్చ దేవోఽసౌ దాస్యత్యాచార్యసంశ్రయాత్
అహో వై వైష్ణవో ధర్మః చిత్రో వేఙ్కటభూధరే ॥ ౨౪
ఆశ్చర్యమాశ్చర్యమితి బ్రువన్తో వై మానికాస్తే కమలాసనాద్యాః
యథా వ్రజేయుర్హి తథా మయాఽపి గీతం భవిష్యద్భవతాంపురస్తాత్ ॥

కలౌ యుగే తు సమ్ప్రాప్తే విశేషాద్వేఙ్కటాచలః
ప్రఖ్యాతో హ్యధికం భూమౌ భవిష్యతి తపోధనాః ॥ ౨౬
సాన్నిధ్యమధికం తత్ర కరిష్యతి రమాపతిః
మ్లేచ్ఛసఙ్కరజాతీనాం శ్వపాకాధమయోషితామ్ ॥ ౨౭
కిరాతపుల్కసాదీనాం శూద్రాణాం హీనజన్మనామ్
భక్తిః శ్రీవేఙ్కటాధీశే హ్యధికశ్చ భవిష్యతి ॥ ౨౮
తేషామపి రమాధీశః శీఘ్రం దాస్యత్యభీప్సితమ్
సాన్నిధ్యం తత్ర కురుతే భక్త్యా క్రీతో యతో హరిః ॥ ౨౯
ఆర్యాః తురుష్కా మాలవ్యా గౌడా వఙ్గాః కళిఙ్గకాః
ఆన్ధ్రాః కర్ణాటదేశీయాః కోసలోద్భూతమానుషాః ॥ ౩౦
అఙ్గాశ్చోళాశ్చ పాణ్డ్యాశ్చ నానాదేశేషు సమ్భవాః
ద్వీపాన్తరగతాశ్చాపి వేఙ్కటేశమహోత్సవే ॥ ౩౧
ధారయన్తో మహాభక్తిమాగమిష్యన్తి కోటిశః
సర్వే లబ్ధ్వా వరం చేష్టం భవిష్యన్తి ముదాఽన్వితాః ॥ ౩౨
అప్రాకృతః స్వర్ణసానురపి శ్రీవేఙ్కటాచలః
ప్రాకృతాచలవత్ భూమౌ భవిష్యతి కలౌ యుగే ॥ ౩౩
మతాన్తరప్రవిష్టానామపి భక్తిర్భవిష్యతి
సర్వాత్మకే రమాధీశే వేఙ్కటేశే పరాఽత్మని ॥ ౩౪
ఏవం కృత్వా పరాం భక్తిం భవిష్యన్తి చ పావనాః
భక్తిమన్తం పరో దృష్ట్వా భక్తిం గచ్ఛేద్ధి కేశవే ॥ ౩౫
తథా దృష్టఫలార్థశ్చ భజమానాయ సాదరమ్
దృష్టప్రదం వేఙ్కటేశం దృష్ట్వా తం తు వ్రజేత్ పునః ॥ ౩౬
సోఽపి దృష్టఫలం లబ్ధ్వా వరానపి శతం భజేత్
చిత్రం కలియుగే శ్రీశో విహరిష్యతి భూధరే ॥ ౩౭

అత ఏవ 'కలిః సాధుః సాధుః శూద్రశ్చ యోషితః
విశేషాద్వేఙ్కటాధీశసేవనం సాధుభూషణమ్' ॥ ౩౮
ఇత్యేవం మునయో దేవా వదిష్యన్తి కలౌ యుగే
కలిదోషపరీతానాం నరాణాం పాపకర్మణామ్ ॥ ౩౯
వేఙ్కటేశాత్పరో దేవో నాస్త్యన్యః శరణం భువి
"వేఙ్కటేశసమో దేవో నాస్తి నాస్తి మహీతలే ॥ ౪౦
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థసమం నాస్తి న చాస్తి హి "
ద్రవ్యార్జనపరో నిత్యం భవిష్యతి కలౌ యుగే ॥ ౪౧
అనుగ్రహాయ లోకానాం కామైః పూర్ణోఽపి సర్వదా
'ఇదం ద్రవ్యం త్వయా తావత్ దాతవ్యం మమ సమ్ప్రతి॥ ౪౨
తవాభీష్టమహం దాస్యే దాస్య' ఇత్యేవ చ బ్రువన్
ఇతి సర్వజనైః సార్ధం క్రీడమాణో భవిష్యతి ॥ ౪౩
కలౌ తదీయచారిత్రం వక్తుం కల్పశతైరపి
న శక్యముక్తం లేశేన చరిత్రం తస్య మఙ్గళమ్ ॥ ౪౪

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవేఙ్కటేశస్య కలి-దోషోపహతేషు విశేషతః కృపాధిక్యవర్ణనం నామ అష్టపఞ్చాశోఽధ్యాయః

అథ ఏకోనషష్టితమోఽధ్యాయః

చేతనస్య ఆచార్యాశ్రయణాత్ పురుషార్థప్రాప్తినిరూపణమ్

మునయః —

భగవన్ సర్వశాస్త్రార్థవేదవేదాఙ్గపారగ !
ఆచార్యసంశ్రయాదేవ లభన్తే హి పరాం గతిమ్ ॥ ౧
అహో హి వైష్ణవో ధర్మ ఇతి చోక్తం త్వయా పురా
సూత ! త్వయా తు తత్సర్వం వక్తవ్యం నస్తపోధన ! ॥ ౨

శ్రీ సూతః —

శ్రూయతామభిధాస్యామి సఙ్గ్రహేణ తపోధనాః
ఉద్ధృత్య భూమిం పాతాలాత్ వేఙ్కటాహ్వయభూధరే ॥ ౩
సితేన భూవరాహేణ ధరణ్యై భాషితాః పురా
పృచ్ఛన్త్యై వైష్ణవా ధర్మా యే యే ధర్మా మనోహరాః ॥
వ్యాసప్రసాదాత్ తాన్ ధర్మాన్ వేద్మ్యహం మునిసత్తమాః
సఙ్గ్రహేణ ప్రవక్ష్యామి గోప్యాద్గోప్యతరానపి ॥ ౫
తేషాం వైష్ణవధర్మాణాం విశ్వాసస్తు పరా గతిః
యావానపి చ విశ్వాసః తావతీ సిద్ధిరీరితా ॥ ౬
గురురేవ పరో ధర్మో గురురేవ పరా గతిః
పాపం క్షపయతి క్షిప్రం గురురేవాఽత్మభావనః ॥ ౭
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన విశ్వసేత్పరమం గురుమ్
తత్పాపం తద్గురుర్హన్తి తత్పాపం తద్గురుర్హరేత్ ॥ ౮
పారమ్పర్యక్రమాద్విష్ణుః సర్వపాపహరో గురుః
కారుణ్యమూర్తిః శ్రీవిష్ణుః గురురూపీ చ పాపినః ॥ ౯
శాస్త్రహస్తేన సంసారమగ్నానుద్ధరతే జనాన్
న్యాయవిచ్ఛాస్త్రవేదీ చ ధర్మాధర్మవివేకవాన్ ॥ ౧౦
తపోనిష్ఠో బ్రహ్మనిష్ఠః తపః స్వాధ్యయనే రతః
నిర్మమో నిరహఙ్కారః శాన్తో దాన్తో విమత్సరః ॥ ౧౧
గురురిత్యుచ్యతే యస్తు పరార్థైకప్రయోజనః
భీతః సంసారదావేభ్యః శాన్తో దాన్తః శుచిర్బుధః ॥ ౧౨
అతః పరమనిర్విణ్ణో నిర్వైరః సర్వజన్తుషు
సమాశ్రయేద్గురుం భక్త్యా మహావిశ్వాసపూర్వకమ్ ॥ ౧౩

నిక్షిపేత్సర్వభారాంశ్చ గురోః శ్రీపాదపఙ్కజే
నిత్యనైమిత్తికే కుర్వన్ యథాశక్తి భయాద్ధరేః ॥ ౧౪
మోక్షార్థం నిర్భరస్తిష్ఠేత్ మన్త్రాన్తరవివర్జితః
సాధనాన్తరహీనశ్చ ధ్యానానుష్ఠానతత్పరః ॥ ౧౫
"నాష్టాక్షరాత్పరో మన్త్రో నాస్తి నారాయణాత్పరః
నాస్తి న్యాసాత్పరో యోగో" బ్రవీతి చ తథా శ్రుతిః ॥ ౧౬
ఏవం హి వర్తమానస్య దేహాన్తే పరమం పదమ్
న్యాసవిద్యాపరశ్చైవం వర్తతే పరమార్థవిత్ ॥ ౧౭
ధ్యాననిష్ఠశ్చ లబ్ధాశీ వైరాగ్యం పరమాశ్రితః
అహఙ్కారవిహీనశ్చ యతవాక్కాయమానసః ॥ ౧౮
సర్వేన్ద్రియాణి సంయమ్య వివిక్తం స్థలమాశ్రితః
బలదర్పవిహీనశ్చ కామక్రోధవివర్జితః ॥ ౧౯
శాన్తశ్చ నిర్మమశ్చాపి పరిగ్రహవివర్జితః
కల్పతే బ్రహ్మభూయాయ బ్రహ్మధ్యానస్య వైభవాత్ ॥ ౨౦
బ్రహ్మభావం గతస్యాస్య ప్రసన్నం మానసం భవేత్
తస్య శోకో న చేచ్ఛా చ సర్వభూతసమో భవేత్ ॥ ౨౧
హరిభక్తిర్భవేత్తస్య భక్త్యా జానాతి కేశవమ్
భగవత్తత్త్వయాథాత్మ్యం వేత్తి పశ్చాత్ ప్రసన్నధీః ॥ ౨౨
తతః పరమసఙ్గాచ్చ విష్ణోః సాయుజ్యమశ్నుతే
న్యాసవిద్యానివిష్టస్య కర్మణాం త్యాగ ఇష్యతే ॥ ౨౩
త్యాగశ్చ ఫలతః ప్రోక్తః స్వరూపేణ న చ క్వచిత్
కర్మణో నియతస్యైవ త్యాగో వై మోహమూలకః ॥ ౨౪
కర్మాణి త్యజతః పుంసో నాస్తి దేహస్య ధారణమ్
యజ్ఞాదీనాం త్యక్తసఙ్గః కుర్యాత్కర్మాణ్యశేషతః ॥ ౨౫

సృష్ట్వా యజ్ఞాన్ ప్రజాశ్చాపి ప్రాహ బ్రహ్మా చతుర్ముఖః
యజ్ఞ ఏవ పరో ధర్మో భగవత్ప్రీతికారకః ॥ ౨౬
అభీష్టకామధుక్ యజ్ఞః తస్మాద్యజ్ఞః పరా గతిః
తస్మాద్యజ్ఞం ప్రజాః సర్వాః కుర్యుః సఙ్గవివర్జితాః ॥ ౨౭
యజ్ఞైః ప్రీతో హరిః సర్వమభీష్టఞ్చ ప్రయచ్ఛతి
లబ్ధ్వాఽభీష్టం వరం తస్మాత్ యజ్ఞం కుర్యాత్ న చేత్పునః ॥
స్తేన ఏవ స విజ్ఞేయః సర్వకర్మబహిష్కృతః
తతః కర్మ చ కర్తవ్యం ఫలసఙ్గవివర్జితమ్ ॥ ౨౯
కర్మణైవ పురా కేచిత్ పరాం సిద్ధిమితో గతాః
భగవత్తత్త్వనిష్ఠస్య తదాజ్ఞాలఙ్ఘనం మహాన్ ॥ ౩౦
దోషః తదాజ్ఞా వేదాశ్చ స్మృతయో ధర్మసఙ్గ్రహాః
ఆజ్ఞానువర్తనం పుంసాం ఆదౌ కార్యం హి సర్వదా ॥ ౩౧
హరౌ సర్వాణి కర్మాణి సన్న్యసేద్యోగవిత్తమః
నిర్మమో నిత్యతృప్తశ్చ భగవద్ధ్యానమాశ్రితః ॥ ౩౨
సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభం హానిం జయం తథా
పరాజయఞ్చ శీతోష్ణే మానం చాప్యవమానకమ్ ॥ ౩౩
సర్వత్రగం పరం బ్రహ్మ ధ్యాయన్ సన్తతమాత్మని
ప్రాతరారభ్య కర్మాణి కుర్వన్నిజ్యాదికం తథా ॥ ౩౪
స్వాధ్యాయఞ్చ తథా యోగం తత్తత్కాలేన హాపయేత్
నిత్యం నైమిత్తికం కర్మ యథాశక్తి వినిర్వహేత్ ॥ ౩౫
బృన్దావనం వేఙ్కటాద్రౌ మాలాకరణమేవ చ
విమానలేపనఞ్చైవ యచ్చాన్యత్ ప్రీతికారకమ్ ॥ ౩౬
ఉత్సవే సేవనఞ్చైవ యథాశక్తి నివేదనమ్
తదీయారాధనఞ్చాపి కుర్వన్నద్వేషమాత్మను ॥ ౩౭

శ్రీమద్వేఙ్కటనాథస్య జలైస్తు వినివేదితైః
అన్నైర్వస్త్రైస్తథా మాల్యైః శరీరస్య చ పోషణమ్
కుర్వన్నాచార్యమాహాత్మ్యాత్ పరాం గతిమవాఽప్నుయాత్॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే చేతనస్య ఆచార్యా-శ్రయణాత్ పురుషార్థప్రాప్తివర్ణనం నామ ఏకోనషష్ఠితమోఽధ్యాయః

అథ షష్టితమోఽధ్యాయః

అష్టాఙ్గయోగస్వరూపనిరూపణమ్

శ్రీ సూతః —

ద్వే బ్రహ్మణీ వేదితవ్యే పరఞ్చాపరమేవ చ
అపరం బ్రహ్మ జీవస్తు క్షరాక్షరవిభేదవాన్ ॥ ౧

క్షరస్తు సర్వభూతం స్యాత్ కూటస్థో హ్యక్షరః స్మృతః
పరం బ్రహ్మ తు సర్వాత్మా పరమాత్మా ప్రకీర్తితః ॥ ౨

బిభర్తి సర్వలోకాంశ్చ ప్రవిశ్యాన్తర్నియచ్ఛతి
ఈశ్వరో యోఽవ్యయో నిత్యః స ఏవ పురుషోత్తమః ॥ ౩

అతీతః క్షరమత్యర్థం అక్షరఞ్చ పరః పుమాన్
యస్మాత్తస్మాత్తు విఖ్యాతో లోకేఽసౌ పురుషోత్తమః ॥ ౪

ఇతి యో వేత్తి పురుషం అసమ్మూఢః పరార్థవిత్
స సర్వవిద్భజేదేనం వేఙ్కటేశసమాధినా ॥ ౫

యస్తు వేదవిదాం శ్రేష్ఠో యోగమారభ్య బుద్ధిమాన్
యమఞ్చ నియమఞ్చైవ పీఠభేదాంస్తథైవ చ ॥ ౬

ప్రాణాయామాంశ్చ వివిధాన్ ప్రత్యాహారఞ్చ సాధయేత్
ధారణం ధ్యానభేదాంశ్చ స సమాధిం ప్రసాధయేత్ ॥ ౭

యమాదిధ్యానపర్యన్తాః సమాధేః సిద్ధిహేతవః
సమాధిః స్వాఙ్గసహితస్త్వష్టాఙ్గో యోగ ఉచ్యతే ॥ ౮
కుర్యాద్ధి ప్రత్యహం యోగం ఏతావదితి నిశ్చయః
నిషిద్ధాచారతః పుంసో నివృత్తిర్యమ ఉచ్యతే ॥ ౯
స్వాధ్యాయో నియమః ప్రోక్తః స్వస్తికాద్యాసనం విదుః
రేచకః పూరకశ్చాపి కుమ్భకశ్చేతి విశ్రుతః ॥ ౧౦
ప్రాణాయామస్త్రిధా ప్రోక్తః ప్రత్యాహారః స కథ్యతే
చిత్తోపసంహృతిర్యా తు విషయేభ్యశ్చ యోగినః ౧౧
ఆత్మన్యేవాత్ర మనసః స్థాపనం ధారణం స్మృతమ్
తైలధారావదచ్ఛిన్నజ్ఞానసన్తానలక్షణమ్ ॥ ౧౨
ధ్యానం స్యాదాత్మవిజ్ఞానం జ్ఞాతృజ్ఞేయభిదాత్మకమ్
జ్ఞాతుర్జ్ఞేయస్య బుద్ధేశ్చ భేదజ్ఞానం యదా న హి ॥ ౧౩
పరమానన్దజననే పరానన్దే చిదాత్మని
మనో యదా మహాయోగం సమాధిర్గీయతే తదా ॥ ౧౪
ఏవమభ్యస్య మేధావీ పఞ్చకాలపరాయణః
తత్తత్కాలవిధానోక్తం ఆచారఞ్చ సమాచరేత్ ॥ ౧౫
సాయఙ్కాలే ప్రతిదినం యోగం కుర్యాద్విచక్షణః
వివిక్తదేశే కీటాదిసర్వబాధావివర్జితే ॥ ౧౬
మృద్వాసనే సుఖాసీనః స్వస్తికాద్యాసనే తథా
ఋజుకాయశిరోగ్రీవో నాసాగ్రన్యస్తలోచనః ॥ ౧౭
ఇడయా వాయుమాకృష్య కుమ్భయేచ్చ శనైః శనైః
ఉద్బోధ్య కుణ్డలీం సుప్తాం సుషుమ్నాయాం ప్రవేశయేత్ ॥
యదా తు యోగినో దేహే జిహాసా వర్తతే తదా
ఓమిత్యుచ్చారయేద్యోగీ వేఙ్కటేశమనుస్మరన్ ॥ ౧౯

బ్రహ్మరన్ధ్రాద్వినిర్గచ్ఛన్ ప్రవిశేదర్చిరాకృతిమ్
అర్చిరాదికమార్గేణ ప్రవిశ్య పరమం పదమ్ ॥ ౨౦
సాయుజ్యం వేఙ్కటేశస్య లబ్ధ్వాఽఽనన్దీ భవేచ్చిరమ్
యది స్యాత్ వేఙ్కటేశస్య కైఙ్కర్యే ధీర్బలీయసీ ॥ ౨౧
తదా యోగం స్థిరః కుర్యాత్ ఉపదేశాద్గురోః స్వయమ్
పూర్వోక్తేనైవ మార్గేణ యోగం కుర్యాద్విచక్షణః ॥ ౨౨

శ్రీ భగవాన్ —

ఇడయా వాయుమాకృష్య సుషుమ్నాయాం ప్రవేశయేత్
అర్చిషా సహ కోష్ఠాగ్నేః ప్రవిశేద్ధృదయామ్బుజమ్ ॥ ౨౩
తత్రస్థం కేశవం బుద్ధ్వా శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్
అజ్ఞాస్థానమతీత్యైవం భ్రూమధ్యం ప్రవిశేత్ సుధీః ॥ ౨౪
నీవారశూకవత్సూక్ష్మం తత్ర పశ్యేచ్ఛ్రియఃపతిమ్
సహస్రపత్రకమలమధ్యస్థం చన్ద్రమణ్డలమ్ ॥ ౨౫
తత్ర పశ్యేద్రమాధీశం సురాధీశం సుధాత్మకమ్
తత్సఙ్కల్పాచ్చన్ద్రబిమ్బాత్ స్రవత్పీయూషబిన్దునా ॥ ౨౬
అన్తర్బహిస్తథా వ్యాప్తం స్వస్య దేహం విచిన్తయేత్
సుషుమ్నాయాస్తథా మార్గాత్ అవరుహ్య శనైః శనైః ॥ ౨౭
ప్రాణాదీన్ స్థాపయేద్వాయౌ తత్తత్స్థానేషు పూర్వవత్
ఏవఞ్చ ప్రత్యహం కుర్వన్ సన్ధ్యామధ్యమరాత్రిషు ॥ ౨౮
వినా హస్తేన కుర్వీత వాయోర్ధారణమాత్మని
శారీరాదధికం వాయుం ద్వాదశాఙ్గులమానకమ్ ॥ ౨౯
శరీరేణ సమం కుర్యాత్ న్యూనం వా వాయుమాత్మని
ఏవమభ్యాసయోగేన వజ్రకాయో భవేన్నరః
కాలమృత్యూ వినిర్జిత్య జీవేదాచన్ద్రతారకమ్ ॥ ౩౦

సనకసనన్దనతీర్థమాహాత్మ్యమ్

అస్య యోగస్య విఘ్నాశ్చేత్ భవన్తి బహవో భువి
అవిఘ్నయోగసిద్ధ్యర్థం వేఙ్కటాహ్వాయభూధరే ॥ ३१

అస్తి కిఞ్చిత్ సరః పుణ్యం నామ్నా సనకనన్దనమ్
ఉత్తరే పాపనాశస్య క్రోశార్ధే సిద్ధసేవితే ॥ ३२

అతిగోప్యం న తత్ కేఽపి జానన్తి మనుజా భువి
మార్గశీర్షే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే ॥ ३३

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే స్నాత్వా నియతమానసః
త్రయోదశీం సమారభ్య స్నాయాత్ సనకనన్దనే ॥ ३४

స్నాత్వా తు తత్ర విమలో వేఙ్కటాద్రిపతేః పునః
శ్రీమదష్టాక్షరం మన్త్రం జపేదయుతమన్వహమ్
పశ్చాత్ సమభ్యసేద్యోగం తతః సిద్ధో భవిష్యతి ॥ ३५

కాయరసాయనతీర్థమాహాత్మ్యమ్

రహస్యం తత్సమీపేఽస్తి తీర్థం కాయరసాయనమ్
తస్య పానాత్తు దేహోఽపి శుద్ధో భవతి తత్క్షణాత్ ॥ ३६

యత్కిఞ్చిత్ పాణ్డుపత్రన్తు పరీక్షార్థం వినిక్షిపేత్
తస్మింస్తీర్థే క్షణాదేవ శ్యామం భవతి శోభనమ్ ॥ ३७

శిలయా పిహితం తత్తు యోగిభిః సనకాదిభిః
మహాత్మనాం పుణ్యవతాం దర్శనం హి దదాతి తత్ ॥ ३८

యేన కేన ప్రకారేణ కృత్వా దేహం దృఢం బుధః
కైఙ్కర్యమేవ కుర్వీత వేఙ్కటేశస్య సర్వదా ॥ ३९

స్వరూపమాత్మనో యస్మాత్ కైఙ్కర్యం శేషిణో హరేః
కైఙ్కర్యహీనః పురుషః స్వామిద్రోహీ న సంశయః ॥ ४०

తస్మాదేవ తు కుర్వీత నిత్యం నైమిత్తికం బుధః
అన్యచ్చ ప్రీతికర్మాఽపి యత్తు శాస్త్రైరనిన్దితమ్ ॥ ౪౧
ఇత్యుక్తం ప్రాక్ వరాహేణ ధరణ్యై వేఙ్కటాచలే
శరీరధారణం భోగో జ్ఞానం సామర్థ్యమేవ చ ॥ ౪౨
క్షేత్రం గృహం ధనం ధాన్యం యచ్చాన్యదుపకల్పితమ్
సర్వం వేఙ్కటనాథస్య కుర్యాత్ స్వాధీనమఞ్జసా ॥ ౪౩
వినశ్వరమిదం సర్వం జగత్ పశ్యేద్ధి బుద్ధిమాన్
నిరయే పాపకారీ తు పతత్యేవ న సంశయః ॥ ౪౪
పుణ్యకృత్ సుఖమాప్నోతి ధ్రువమిత్యేవ బుద్ధిమాన్
చిన్తయేత్సతతం యోగీ చిత్తే వేఙ్కటనాయకమ్ ॥ ౪౫
ధర్మశాస్త్రం సదా పశ్యేత్ గురుశుశ్రూషణే రతః
గృహస్థః స్వేషు దారేషు రమేత్ యోగీ జితేన్ద్రియః ॥ ౪౬
సాధూనేవ సదా యోగీ పృచ్ఛేద్వై హితమాత్మనః
విచారయేచ్చ వేదార్థాన్ సదా వేదాన్తమభ్యసేత్ ॥ ౪౭
బహునేహ కిముక్తేన విహితం నైవ సన్త్యజేత్
నిషిద్ధం నానుతిష్ఠేద్ధి సారోఽయం ధర్మసఙ్గ్రహః ॥ ౪౮

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే అష్టాఙ్గయోగస్వరూపాదివర్ణనం నామ షష్టితమోఽధ్యాయః

అథ ఏకషష్టితమోఽధ్యాయః

శ్రీవేఙ్కటేశాష్టోత్తరశతనామావళిః

మునయః —

'సూత సర్వార్థతత్త్వజ్ఞ సర్వవేదాన్తపారగ ।
యేన చాఽఽరాధితః సద్యః శ్రీమద్వేఙ్కటనాయకః ॥ ౧
భవత్యభీష్టసర్వార్థప్రదః తద్బ్రూహి నో మునే ।'
ఇతి పృష్టస్తదా సూతో ధ్యాత్వా స్వాత్మని తత్క్షణాత్
ఉవాచ మునిశార్దూలాన్ శ్రూయతామితి వై మునీః ॥ ౨

శ్రీ సూతః —

అస్తి కిఞ్చిన్మహద్గోప్యం భగవత్ప్రీతికారకమ్
పురా శేషేణ కథితం కపిలాయ మహాత్మనే ॥ ౩
నామ్నామష్టశతం పుణ్యం పవిత్రం పాపనాశనమ్
ఆదాయ హేమపద్మాని స్వర్ణదీసమ్భవాని చ ॥ ౪
బ్రహ్మా తు పూర్వమభ్యర్చ్య శ్రీమద్వేఙ్కటనాయకమ్
అష్టోత్తరశతైర్దివ్యైః నామభిః మునిపూజితైః ॥ ౫
స్వాభీష్టం లబ్ధవాన్ బ్రహ్మా సర్వలోకపితామహః
భవద్భిరపి పద్మైశ్చ సమర్చ్యః తైశ్చ నామభిః ॥ ౬
తేషాం శేషనగాధీశమానసోల్లాసకారిణామ్
నామ్నామష్టశతం వక్ష్యే వేఙ్కటాద్రినివాసినః ॥ ౭
ఆయురారోగ్యదం పుంసాం ధనధాన్యసుఖప్రదమ్
జ్ఞానప్రదం విశేషేణ మహదైశ్వర్యకారకమ్ ॥ ౮
అర్చయేత్ నామభిర్దివ్యైః వేఙ్కటేశపదాఙ్కితైః
నామ్నామష్టశతస్యాస్య ఋషిర్బ్రహ్మా ప్రకీర్తితః ॥ ౯

ఛన్దోఽనుష్టుప్ తథా దేవో వేఙ్కటేశ ఉదాహృతః
నీలగోక్షీరసమ్భూతో బీజమిత్యుచ్యతే బుధైః ॥ ౧౦
శ్రీనివాసస్తథా శక్తిః హృదయం వేఙ్కటాధిపః
వినియోగస్తదాఽభీష్టసిద్ధ్యర్థే చ నిగద్యతే ॥ ౧౧

నామావళిస్తోత్రమ్

ఓం నమో వేఙ్కటేశాయ శేషాద్రినిలయాయ చ
వృషదృగ్గోచరాయాథ విష్ణవే సతతం నమః ॥ ౧౨
మేరుపుత్రగిరీశాయ సరస్స్వామితటీజుషే
కుమారాకల్పసేవ్యాయ వజ్రిదృగ్విషయాయ చ ॥ ౧౩
సువర్చలాసుతన్యస్తసైనాపత్యభరాయ చ
రామాయ పద్మనాభాయ సదా వాయుస్తుతాయ చ ॥ ౧౪
త్యక్తవైకుణ్ఠలోకాయ గిరికుఞ్జవిహారిణే
హరిచన్దనగోత్రేన్ద్రస్వామినే సతతం నమః ॥ ౧౫
శఙ్ఖరాజన్యనేత్రాబ్జవిషయాయ నమో నమః
వసూపరిచరత్రాత్రే కృష్ణాయ సతతం నమః ॥ ౧౬
అబ్ధికన్యాపరిష్వక్తవక్షసే వేఙ్కటాయ చ
సనకాదిమహాయోగిపూజితాయ నమో నమః ॥ ౧౭
దేవజిత్ప్రముఖానన్తదైత్యసఙ్ఘప్రణాశినే
శ్వేతద్వీపవసన్ముక్తపూజితాఙ్ఘ్రియుగాయ చ ॥ ౧౮
శేషపర్వతరూపత్వప్రకాశనపరాయ చ
సానుస్థాపితతార్క్ష్యాయ తార్క్ష్యాచలనివాసినే ॥ ౧౯
మాయాగూఢవిమానాయ గరుడస్కన్ధవాసినే
అనన్తశిరసే నిత్యం అనన్తాక్షాయ తే నమః ॥ ౨౦

అనన్తచరణాయాథ శ్రీశైలనిలయాయ చ
దామోదరాయ తే నిత్యం నీలమేఘనిభాయ చ ॥ ౨౧
బ్రహ్మాదిదేవదుర్దర్శవిశ్వరూపాయ తే నమః
వైకుణ్ఠాగతసద్ధేమవిమానాన్తర్గతాయ చ ॥ ౨౨
అగస్త్యాభ్యర్థితాశేషజనదృగ్గోచరాయ చ
వాసుదేవాయ హరయే తీర్థపఞ్చకవాసినే ॥ ౨౩
వామదేవప్రియాయాథ జనకేష్టప్రదాయ చ
మార్కణ్డేయమహాతీర్థజాతపుణ్యప్రదాయ చ ॥ ౨౪
వాక్పతిబ్రహ్మదాత్రే చ చన్ద్రిలావణ్యదాయినే
నారాయణనగేశాయ బ్రహ్మక్లృప్తోత్సవాయ చ ॥ ౨౫
శఙ్ఖచక్రవరానమ్రలసత్కరతలాయ చ
ద్రవన్మృగమదాసక్తవిగ్రహాయ నమో నమః ॥ ౨౬
కేశవాయ నమో నిత్యం నిత్యయౌవనమూర్తయే
అర్థితార్థప్రదాత్రే చ విశ్వతీర్థాఘహారిణే ॥ ౨౭
తీర్థస్వామిసరస్స్నాతజనాభీష్టప్రదాయినే
కుమారధారికావాసస్కన్దాభీష్టప్రదాయ చ ॥ ౨౮
జానుదఘ్నసముద్భూతపోత్రిణే కూర్మమూర్తయే
కిన్నరద్వన్ద్వశాపాన్తప్రదాత్రే విభవే నమః ॥ ౨౯
వైఖానసమునిశ్రేష్ఠపూజితాయ నమో నమః
సింహాచలనివాసాయ శ్రీమన్నారాయణాయ చ ॥ ౩౦
సద్భక్తనీలకణ్ఠార్చ్యనృసింహాయ నమో నమః
కుముదాక్షగణశ్రేష్ఠసైనాపత్యప్రదాయ చ ॥ ౩౧
దుర్మేధఃప్రాణహర్త్రే చ శ్రీధరాయ నమో నమః
క్షత్రియాన్తకరామాయ మత్స్యరూపాయ తే నమః ॥ ౩౨

పాణ్డవారిప్రహర్త్రే చ శ్రీకరాయ నమో నమః
ఉపత్యకాప్రదేశస్థ శఙ్కరధ్యాతమూర్తయే ॥ ౩౩
రుక్మాబ్జసరసీకూల లక్ష్మీకృతతపస్వినే
లసల్లక్ష్మీకరామ్భోజదత్తకల్హారకస్రజే ॥ ౩౪
సాలగ్రామనివాసాయ శుకదృగ్గోచరాయ చ
నారాయణార్థితాశేషజనదృగ్విషయాయ చ ॥ ౩౫
మృగయారసికాయాథ వృషభాసురహారిణే
అఞ్జనాగోత్రపతయే వృషభాచలవాసినే ॥ ౩౬
అఞ్జనాసుతదాత్రే చ మాధవీయాఘహారిణే
ప్రియఙ్గుప్రియభక్షాయ శ్వేతకోలవరాయ చ ॥ ౩౭
నీలధేనుపయోధారాసేకదేహోద్భవాయ చ
శఙ్కరప్రియమిత్రాయ చోళపుత్రప్రియాయ చ ॥ ౩౮
సుధర్మిణీసుచైతన్యప్రదాత్రే మధుఘాతినే
కృష్ణాఖ్యవిప్రవేదాన్తదేశికత్వప్రదాయ చ ॥ ౩౯
వరాహాచలనాథాయ బలభద్రాయ తే నమః
త్రివిక్రమాయ మహతే హృషీకేశాయ తే నమః ॥ ౪౦
అచ్యుతాయ నమో నిత్యం నీలాద్రినిలయాయ చ
నమః క్షీరాబ్ధినాథాయ వైకుణ్ఠాచలవాసినే ॥ ౪౧
ముకున్దాయ నమో నిత్యం అనన్తాయ నమో నమః
విరిఞ్చాభ్యర్థితానీతసౌమ్యరూపాయ తే నమః ॥ ౪౨
సువర్ణముఖరీస్నాతమనుజాభీష్టదాయినే
హలాయుధజగత్తీర్థసమస్తఫలదాయినే
గోవిన్దాయ నమో నిత్యం శ్రీనివాసాయ తే నమః ॥ ౪౩

అష్టోత్తరశతం నామ్నాం చతుర్థ్యా నమసాఽన్వితమ్
యః పఠేచ్ఛృణుయాన్నిత్యం శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితః ॥ ౪౪
తస్య శ్రీవేఙ్కటేశస్తు ప్రసన్నో భవతి ధ్రువమ్
అర్చనాయాం విశేషేణ గ్రాహ్యమష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౪౫
వేఙ్కటేశాభిధేయైర్యో వేఙ్కటాద్రినివాసినమ్
అర్చయేన్నామభిస్తస్య ఫలం ముక్తిః న సంశయః ॥ ౪౬
గోపనీయమిదం స్తోత్రం సర్వేషాం న ప్రకాశయేత్
శ్రద్ధాభక్తియుజామేవ దాపయేత్ నామసఙ్గ్రహమ్ ॥ ౪౭
ఇతి శేషేణ కథితం కపిలాయ మహాత్మనే
కపిలాఖ్యమహాయోగిసకాశాత్తు మయా శ్రుతమ్
తదుక్తం భవతామద్య సద్యః ప్రీతికరం హరేః ॥ ౪౮

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవేఙ్కటేశాష్టోత్తర
శతనామావళీకీర్తనం నామ ఏకషష్టితమోఽధ్యాయః

అథ ద్విషష్టితమోఽధ్యాయః

మహర్షీణాం శ్రీవేఙ్కటేశసేవార్థం శ్రీవేఙ్కటాచలాగమనమ్

శ్రీ సూతః —

'బ్రూత యూయం పునః శ్రోతుం కిమిచ్ఛథ తపోధనాః ।
వక్ష్యామి తదశేషఞ్చ నాత్ర కార్యా విచారణా '
ఇత్యుక్తా మునయః సర్వే ప్రోచురేవమిదం వచః ॥ ౧

మునయః —

'భగవన్ భగవద్భక్తిక్షీరసాగరచన్ద్రమాః ।
వేఙ్కటేశస్య మాహాత్మ్యం ఉక్తం సూత త్వయాఽనఘ ॥

విచిత్రం తస్య చారిత్రం ఔదార్యం నిస్తులం తథా
రహస్యాని చ నామాని సమ్యగస్మాభిరేవ హి ॥ ౩
శ్రోత్రాభ్యాం పీతమేతత్తు వేఙ్కటేశకథాఽమృతమ్
తస్మాచ్చక్షుర్ద్వయస్యాపి పిపాసా తు గరీయసీ ॥ ౪
అస్మాంస్త్వమనుజానీహి సేవార్థం వేఙ్కటేశితుః
రహస్యాని చ నామాని శేషాద్రేశ్చ తదీశితుః ॥ ౫
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థమాహాత్మ్యఞ్చ ప్రకాశితమ్
అత్యద్భుతం హరేర్దివ్యం కలౌ మాహాత్మ్యమేవ తు ॥ ౬
శ్రుతఞ్చ మునిశార్దూల ! సమ్యగస్మాభిరేవ హి
శ్రోత్రాభ్యాం సమ్యగాపీతం వేఙ్కటేశకథాఽమృతమ్' ॥ ౭
ఇత్యుక్తస్తు తతః సూతః ప్రోవాచ మునిపుఙ్గవాన్
'గచ్ఛధ్వం మునయో యూయం శనైః శ్రీవేఙ్కటాచలమ్ ॥
తత్ర గత్వా గిరిం పుణ్యం కృత్వా చాపి ప్రదక్షిణమ్
స్నాత్వా పర్యన్తతీర్థేషు నత్వా పర్యన్తగాన్ సురాన్ ॥ ౯
ఆరుహ్య రత్నసానుం తం శుకకోకిలమఞ్జులమ్
స్వామిపుష్కరిణీం పద్మవనవాతేన రఞ్జితామ్ ॥ ౧౦
ప్రాప్య స్నాత్వా చ తత్తీర్థే ప్రదక్షిణవిధానతః
పరిసృత్య విమానఞ్చ దర్శనాత్ పాపనాశనమ్ ॥ ౧౧
హృదయానన్దజననం పులకోద్గమకారకమ్
ప్రవిశ్య భూవరాహఞ్చ నత్వా శ్రీవేఙ్కటాధిపమ్ ॥ ౧౨
శ్రీభూమిభ్యాం ముదా యుక్తం శఙ్ఖచక్రవరాయుధే
దధానం పుణ్డరీకాక్షం స్మయమానముఖామ్బుజమ్ ॥ ౧౩
దయాఽమృతతరఙ్గాబ్ధిమన్దస్మితమనోహరమ్
సమ్యగ్దృష్ట్వా చ నత్వా చ స్తుత్వా నామభిరేవ చ ॥ ౧౪

అర్చయిత్వా చ కమలైః లబ్ధ్వాఽభీష్టఞ్చ దుర్లభమ్
కృతకృత్యా వివర్తధ్వం ఇత్యుక్త్వా మునయస్తథా ॥ ౧౫
ఆమన్త్ర్య సూతం తే సర్వే ప్రహృష్టాశ్చ ప్రతస్థిరే
భరద్వాజః కౌశికశ్చ జాబాలిరథ కాశ్యపః ॥ ౧౬
క్రతుర్దక్షః పులస్త్యశ్చ గౌతమః పులహస్తథా
ఆఙ్గిరసో దేవలశ్చ దేవదర్శన ఏవ చ ॥ ౧౭
కౌత్సః కణ్వో మృకణ్డుశ్చ శతానన్దో మహామునిః
మైత్రేయప్రముఖాస్తత్ర సఙ్గతా యే తపోధనాః ॥ ౧౮
ఘుష్యన్తః సఙ్ఘశశ్చోచ్చైః గోవిన్దేతి పునః పునః
తీర్త్వా భాగీరథీం పశ్చాత్ గౌతమీం కృష్ణవేణికామ్ ॥ ౧౯
తత్ర తత్ర మహానద్యాం స్నాత్వా స్నాత్వా తపోధనాః
వేఙ్కటాద్రిం సమాగత్య తప్తజామ్బూనదాత్మకమ్ ॥ ౨౦
సర్వతీర్థమయం పుణ్యం సర్వసిద్ధనిషేవితమ్
మదమఞ్జులమాయూరకేకాస్వనమనోహరమ్ ॥ ౨౧
దివ్యనిర్ఝరసమ్పూర్ణం ఫలపుష్పద్రుమైర్యుతమ్
అనతిక్రమ్య సూతోక్తసేవాక్రమమిమే బుధాః ॥ ౨౨
చక్రుః శ్రీవేఙ్కటేశస్య సేవాం పరమపావనీమ్
స్నానం మన్త్రైశ్చ కుర్వన్తో నిర్ఝరేషు సరస్సు చ ॥ ౨౩
పశ్యన్తస్తాని రమ్యాణి సానూని మణిమన్తి చ
శృణ్వన్తః శ్రోత్రరమ్యాణి పక్షిణాం వచనాన్యపి ॥ ౨౪
గాయన్తః సామగానాని పఠన్తః స్తుతిసఞ్చయమ్
నృత్యన్తః సమ్భ్రమాత్ సర్వే క్ష్వేలన్తశ్చ తపోధనాః ॥ ౨౫
ఉత్పతన్తః పతన్తశ్చ హర్షావేశవశం గతాః
గిరిప్రదక్షిణం సమ్యక్ కుర్వన్తస్తే శనైః శనైః ॥ ౨౬

స్నాత్వా కాపిలతీర్థే చ దృష్ట్వా నత్వా శివం గిరిమ్
ఆరుహ్య మేరుశృఙ్గాభం సిద్ధగన్ధర్వసేవితమ్ ॥ ౨౭
'అత్యద్భుతాత్ రత్నసానోః హేమాద్రేరద్భుతో గిరిః
అయం హ్యభూతపూర్వో హి శ్రీమద్వేఙ్కటభూధరః' ॥ ౨౮
ఇతి బ్రువన్తస్తే సర్వే దదృశుర్దివ్యముత్తమమ్
విమానం స్వామితీర్థే చ స్నాత్వా దేవం శ్రియఃపతిమ్ ॥ ౨౯
కోటికన్దర్పలావణ్యం కిరీటమకుటోజ్జ్వలమ్
ఉరస్స్థితశ్రియాఽఽక్రాన్తముక్తాదామోపశోభితమ్ ॥ ౩౦
చతుర్భుజముదారాఙ్గం శఙ్ఖచక్రధరం పరమ్
నీలమేఘనిభం శ్యామం పీతవాససమచ్యుతమ్ ॥ ౩౧
శ్రీభూమిసహితం విష్ణుం పద్మార్చితపదామ్బుజమ్
ప్రణేముః సహసా హృష్ట్వా హర్షోత్ఫుల్లవిలోచనాః
తుష్టువుర్వేదమన్త్రైశ్చ స్తోత్రైశ్చ శ్రుతిసమ్మతైః ॥ ౩౨

మహర్షికృతభగవత్స్తుతిః

మునయః —

'యః పార్థివాని గణయేత్ రజాంసి సుబహూన్యపి
విష్ణోర్వీర్యాణి గణయేత్ నిశ్శేషం న పుమాన్ హరేః ॥ ౩౩
త్రేధా చ నిదధే పాదాన్ భూమౌ విష్ణుస్త్రివిక్రమః
ధర్మాంశ్చ ధారయన్ యస్తు తస్మై తే విష్ణవే నమః ॥ ౩౪
అత్యతిష్ఠద్విశ్వతో యో వ్యాప్య భూమిం దశాఙ్గులమ్
భూతం భవ్యఞ్చ యద్వ్యాప్తం తస్మై తే విష్ణవే నమః ॥ ౩౫
పాదో విశ్వం త్రిపాద్వ్యోమ యస్య తస్మై నమో నమః
ఋచః సామాని యస్మాత్తు జజ్ఞిరే తురగాస్తథా ॥ ౩౬
విప్రో ముఖాత్ భుజాత్ రాజా వైశ్యశ్చోర్వోరనన్తరమ్
శూద్రః పద్భ్యాం ముఖాదగ్నిః ఇన్ద్రశ్చ మనసో విధుః ॥ ౩౭

నేత్రాత్ సూర్యోఽథ సఞ్జజ్ఞే తస్మై తే బ్రహ్మణే నమః
ఇయత్తయా గుణానాం తే నివర్తన్తే న మానవాః
బుద్ధీనాం కిన్తు దౌర్బల్యాత్ వేదాశ్చాపి తథైవ భోః' ॥ ౩౮
ఏవం తం బహుధా స్తుత్వా స్తోత్రైః శ్రావ్యైర్మనోహరైః
ఆదాయ పద్మపత్రాణి శ్రీపాదం వేఙ్కటేశితుః ॥ ౩౯
అర్చయామాసురవ్యగ్రం నామభిః సూతిభాషితైః
తతః ప్రీతో జగద్ధాతా బభాషే వేఙ్కటేశ్వరః ॥ ౪౦
'తత్రైవం నైమిశారణ్యే ప్రీతోఽస్మి భవతామహమ్
వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యశ్రవణాన్మునయో బుధాః ॥ ౪౧
చిరకాలతపోలభ్యం అపి దత్తం ఫలం మయా
యద్యదిష్టం మునీనాస్తు భవతాం దత్తమేవ తత్ ॥ ౪౨
వేఙ్కటాద్రేస్తు మాహాత్మ్యం బహుదూరస్థితోఽపి యః
శృణోతి వా శ్రావయతి పఠేద్వా శ్రద్ధయాఽన్వితః ॥ ౪౩
కన్యామాసే విశేషేణ తస్యాహం సులభో హ్యహమ్
ధనంధాన్యంమహీమిష్టాంపుత్రాన్ పౌత్రాన్ దదామ్యహమ్॥ ౪౪
దదామి సర్వాన్ కామాంశ్చ దేహాన్తే మత్పదం తథా'
ఇతి లబ్ధ్వా వరాంస్తే తు తత్ర వత్సరపఞ్చకమ్ ॥ ౪౫
స్నాత్వా సర్వేషు తీర్థేషు వేఙ్కటాద్రౌ తపోధనాః
ఆశ్చర్యాణ్యపి దృష్ట్వా తే సమ్యగారాధ్య మాధవమ్
పునశ్చ నైమిశారణ్యం యయుః సర్వే తపోధనాః ॥ ౪౬

సూతం ప్రతి శౌనకాదిస్తుతిః

గత్వా తు నైమిశారణ్యం మునిసఙ్ఘనిషేవితమ్
ఉపసృత్య పునః సూతం ప్రోచురేవమిదం వచః ॥ ౪౭

'అహో! తవ తు విజ్ఞానం అహో! సామర్థ్యమేవ తే
యథోక్తం భవతా విష్ణోః వేఙ్కటాద్రినివాసినః ॥ ౪౮
రూపమౌదార్యరూపఞ్చ గిరిరూపం తథైవ చ
స్థితం తథైవ తత్సర్వం అహో! వేఙ్కటభూధరః ॥ ౪౯
త్వత్ప్రసాదాత్ వయం సర్వే కృతార్థాః స్మో మహామునే!
సంస్థానం వేఙ్కటేశస్య గిరేస్తస్య చ సర్వతః ॥ ౫౦
దృష్టమేతత్ త్వయా కిం వా శ్రుతం వా సూత తన్మనే'!
ఇతి స్తుతః తతః సూతః ప్రోవాచేదం వచస్తదా ॥ ౫౧
వ్యాసస్యానుగ్రహాత్ సర్వం వేద్మి తత్త్వం తపోధనాః
వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యం కల్పకోటిశతైరపి ॥ ౫౨
న శక్యం వర్షసాహస్రైః శేషాణాఞ్చ సహస్రకైః
వక్తుం తథాఽపి మాహాత్మ్యం కీర్తితం కిఞ్చిదేవ హి ॥ ౫౩
పుణ్యం పవిత్రమాయుష్యం మాహాత్మ్యమిదముత్తమమ్
యః పఠేత్ప్రయతో భక్త్యా శృణుయాద్వా లిఖేదపి
సర్వాన్ కామాన్ అవాప్నోతి సమ్ప్రాప్నోతి చ మఙ్గళమ్ ॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే మహర్షీణాం
శ్రీవేఙ్కటేశ్వరసేవార్థం శ్రీవేఙ్కటాచలాగమనాదివర్ణనం
నామ ద్విషష్టితమోఽధ్యాయః

ప్రథమోభాగః సమాప్తిమగమత్

॥ ఓం తత్ సత్ ॥

శ్రీవారాహపురాణ ప్రథమభాగాన్తర్గత సముదితాధ్యాయసంఖ్యా — ౩౦

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

(శ్రీవారాహపురాణాద్వితీయభాగాన్తర్గతమ్)

శ్రియఃకాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్
శ్రీ వేఙ్కటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥

శ్రీవేఙ్కటాచలాధీశం శ్రియాఽధ్యాసితవక్షసమ్
శ్రితచేతనమన్దారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓమ్

ప్రథమోఽధ్యాయః

నారదస్య సుమేరుశిఖరస్థయజ్ఞవరాహదర్శనమ్

ఋషయః —

'రౌమహర్షణ! సర్వజ్ఞ! పురాణార్థవిశారద!
మాహాత్మ్యం శ్రోతుమిచ్ఛామో గిరీన్ద్రాణాం మహీతలే
బ్రూహి త్వం నో మహాభాగ! కే ప్రధానా మహీధరాః?' ॥ ౧

శ్రీ సూతః —

ఏతమేవ పురా ప్రశ్నం అపృచ్ఛం జాహ్నవీతటే
వ్యాసం మునివరశ్రేష్ఠం సోఽబ్రవీన్మే గురూత్తమః ॥ ౨

వ్యాసః —

'పురా దేవయుగే సూత ! నారదో మునిసత్తమః
సుమేరుశిఖరం గత్వా నానారత్నసుశోభితమ్ ॥ ౩
తన్మధ్యే విపులం దీప్తం బ్రహ్మణో దివ్యమాలయమ్
దృష్ట్వా తస్యోత్తరే దేశే పిప్పలద్రుమముత్తమమ్ ॥ ౪
సహస్రయోజనోచ్ఛ్రాయం విస్తీర్ణం ద్విగుణం తథా
తన్మూలే మణ్డపం దివ్యం నానారత్నసమన్వితమ్ ॥ ౫
పద్మరాగమణిస్తమ్భైః సహస్రైః సమలఙ్కృతమ్
వైడూర్యముక్తామణిభిః కృతస్వస్తికమాలికమ్ ॥ ౬
నవరత్నసమాకీర్ణం దివ్యతోరణశోభితమ్
మృగపక్షిభిరాకీర్ణం నవరత్నమయైః శుభైః ॥ ౭
పుష్పరాగమహాద్వారం సప్తభూమికగోపురమ్
సన్దీప్తవజ్రసుకృతకవాటద్వయశోభితమ్ ॥ ౮
ప్రవిశ్యాఽదౌ దదర్శాన్తః దివ్యమౌక్తికమణ్డపమ్
వైడూర్యవేదికం తుఙ్గం ఆరురోహ మహామునిః ॥ ౯
తన్మధ్యే తుఙ్గమతులం వసుపాదవిరాజితమ్
దదర్శ ముక్తాసఙ్కీర్ణం సింహాసనమహర్ద్యుతి ॥ ౧౦
తన్మధ్యే పుష్కరం దివ్యం సహస్రదళశోభితమ్
శ్వేతం చన్ద్రసహస్రాభం కర్ణికాకేసరోజ్జ్వలమ్ ॥ ౧౧
తస్య మధ్యే సమాసీనం పూర్ణచన్ద్రాయుతప్రభమ్
కైలాసపర్వతాకారం సున్దరం పురుషాకృతిమ్ ॥ ౧౨
చతుర్బాహుముదారాఙ్గం వరాహవదనం శుభమ్
శఙ్ఖచక్రాభయవరాన్ బిభ్రాణం పురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౩

పీతామ్బరధరం దేవం పుణ్డరీకాయతేక్షణమ్
పూర్ణేన్దుసౌమ్యవదనం వపాగన్ధిముఖామ్బుజమ్ ॥ ౧౪

సామధ్వనిం యజ్ఞమూర్తిం స్రుక్తుణ్డం స్రువనాసికమ్
క్షీరసాగరసఙ్కాశం కిరీటోజ్జ్వలితాననమ్ ॥ ౧౫

శ్రీవత్సవక్షసం శుభ్రం యజ్ఞసూత్రవిరాజితమ్
కౌస్తుభశ్రీసముద్ద్యోతం సమున్నతమహోరసమ్ ॥ ౧౬

జామ్బూనదమయైర్దివ్యైః సురత్నాభరణైర్యుతమ్
విద్యున్మాలాపరిక్షిప్తశరన్మేఘమివోజ్జ్వలమ్ ॥ ౧౭

వామపాదతలాక్రాన్తపాదపీఠవిరాజితమ్
కటకాఙ్గదకేయూరకుణ్డలోజ్జ్వలితం సదా ॥ ౧౮

చతుర్ముఖవసిష్ఠాత్రిమార్కణ్డేయైర్మునీశ్వరైః
భృగ్వాదిభిరనేకైశ్చ సేవ్యమానమహర్నిశమ్ ॥ ౧౯

ఇన్ద్రాదిలోకపాలైశ్చ గన్ధర్వాప్సరసాం గణైః
సేవితం దేవదేవేశం ప్రణిపత్యాభిగమ్య చ ॥ ౨౦

దివ్యైరుపనిషద్భాగైః అభిష్టూయ ధరాధరమ్
నారదః పరమప్రీతః స్థితో దేవస్య సన్నిధౌ ॥ ౨౧

వరాహసన్నిధిం ప్రతి ధరణ్యాగమనమ్

ఏతస్మిన్నన్తరే చాభూత్ దివ్యదున్దుభినిస్స్వనః
తతః సమాగతా దేవీ ధరణీ సఖిసంయుతా ॥ ౨౨

సరత్నసాగరాకారదివ్యామ్బరసముజ్జ్వలా
సుమేరుమన్దరాకారస్తనభారావనామితా ॥ ౨౩

నవదూర్వాదలశ్యామా సర్వాభరణభూషితా
ఇడయాపై పిఙ్గళయా సఖీభ్యాఞ్చ సమన్వితా ॥ ౨౪

తతస్తాభ్యాం సమానీతం పుష్పాణాం నిచయం మహీ
శ్రీమద్వరాహదేవస్య పాదమూలే వికీర్య చ ॥ ౨౫

ప్రణమ్య దేవదేవేశం కృతాఞ్జలిపుటా స్థితా
తాం దేవీం శ్రీవరాహోఽపి హ్యాలిఙ్గ్యాఙ్కే నిధాయ చ
పప్రచ్ఛ కుశలం పృథ్వీం ప్రీతిప్రవణమానసః ॥ ౨౬

ధరణీవరాహసంవాదః

శ్రీవరాహః —

'త్వాం నివేశ్య మహీదేవి! శేషశీర్షే సుఖావహే
లోకం త్వయి నివేశ్యైవ త్వత్సహాయాన్ ధరాధరాన్
ఇహాఽగతోఽస్మ్యహం దేవి కిమర్థం త్వమిహాఽగతా?' ॥ ౨౭

పృథివీ —

'మాం సముద్ధృత్య పాతాలాత్ సహస్రఫణశోభితే
రత్నపీఠ ఇవోత్తుఙ్గే సరత్నేఽనన్తమూర్ధని ॥ ౨౮

కృత్వా మాం సుస్థిరాం దేవ! ధరాంశ్చాపి న్యవేశయః
మద్ధారణక్షమాన్ పుణ్యాన్ త్వన్మయాన్ పురుషోత్తమ!
తేషు ముఖ్యాన్ మహాబాహో! మదాధారాన్ వదస్వ మే' ॥

శేషాచలస్య సర్వపర్వతాతిశాయిత్వవర్ణనమ్

శ్రీ వరాహః —

సుమేరుః హిమవాన్ విన్ధ్యో మన్దరో గన్ధమాదనః
సాలగ్రామః చిత్రకూటో మాల్యవాన్ పారియాత్రకః ॥ ౩౦

మహేన్ద్రో మలయః సహ్యాః సింహాద్రిరపి రైవతః
మేరుపుత్రోఽఞ్జనో నామ శైలః స్వర్ణమయో మహాన్ ॥ ౩౧

ఏతే శైలవరాః సర్వే త్వదాధారా వసున్ధరే!
యే మయా దేవసఙ్ఘైశ్చ ఋషిసఙ్ఘైశ్చ సేవితాః ॥ ౩౨

ఏతేషు ప్రవరాన్ వక్ష్యే తత్త్వతః శృణు మాధవి ।
సాలగ్రామశ్చ సింహాద్రిః శైలేన్ద్రో గన్ధమాదనః ॥ ౩౩
ఏతే శైలవరా దేవి । దిశం హైమవతీం శ్రితాః
దక్షిణస్యాం ప్రతీతాంస్తు వక్ష్యే శైలాన్ వసున్ధరే ॥ ౩౪
అరుణాద్రిః హస్తిశైలో గృధ్రాద్రిః ఘటికాచలః
ఏతే శైలవరాః సర్వే క్షీరనద్యాః సమీపగాః ॥ ౩౫
హస్తిశైలాదుత్తరతః పఞ్చయోజనమాత్రతః
సువర్ణముఖరీ నామ నదీనాం ప్రవరా నదీ ॥ ౩౬
తస్యా ఏవోత్తరే తీరే కమలాఖ్యః సరోవరః
తత్తీరే భగవాన్ ఆస్తే శుకస్య వరదో హరిః ॥ ౩౭
బలభద్రేణ సంయుక్తః కృష్ణో భక్తార్తినాశనః
వైఖానసైః మునిగణైః నిత్యమారాధితోఽమలైః ॥ ౩౮
కమలాఖ్యస్య సరస ఉత్తరే కాననోత్తమే
క్రోశద్వయార్ధమాత్రే తు హరిచన్దనశోభితే ॥ ౩౯
శ్రీవేఙ్కటాచలో నామ వాసుదేవాఽలయో మహాన్
సప్తయోజనవిస్తీర్ణః శైలేన్ద్రో యోజనోచ్ఛ్రితః ॥ ౪౦
అస్తి స్వర్ణమయో దేవి । రత్నసానుభృదాయతః
ఇన్ద్రాద్యా దైవతగణా వసిష్ఠాద్యా మునీశ్వరాః ॥ ౪౧
సిద్ధాః సాధ్యాశ్చ మరుతో దానవా దైత్యరాక్షసాః
రమ్భాద్యా అప్సరస్సఙ్ఘా వసంతి నియతం ధరే ॥ ౪౨
తపశ్చరన్తి నాగాశ్చ గరుడాః కిన్నరాస్తథా
ఏతైరధిష్ఠితాస్తత్ర సరితః పుణ్యదర్శనాః ॥ ౪౩
సరాంసి వివిధాన్యత్ర సన్తి దివ్యాని మాధవి ।
తీర్థానాఞ్చైవ సర్వేషాం శృణుష్వ ప్రవరాణి వై ॥ ౪౪

స్వామిపుష్కరిణ్యాః సర్వతీర్థాతిశాయిత్వవర్ణనమ్

చక్రతీర్థం దైవతీర్థం వియద్గఙ్గా తథైవ చ
కుమారధారికాతీర్థం పాపనాశనమేవ చ ॥ ౪౫

పాణ్డవం నామ తీర్థఞ్చ స్వామిపుష్కరిణీ తథా
సప్తైతాని వరాణ్యాహుః నారాయణగిరౌ శుభే ॥ ౪౬

ఏతేషు ప్రవరా దేవి! స్వామిపుష్కరిణీ శుభా
అస్యాస్తు పశ్చిమే తీరే నివసామి త్వయా సహ ॥ ౪౭

ఆస్తేఽస్యా దక్షిణే తీరే శ్రీనివాసో జగత్పతిః
గఙ్గాద్యైః సకలైస్తీర్థైః సమా సా సాగరామ్బరే! ॥ ౪౮

త్రైలోక్యే యాని తీర్థాని సరాంసి సరితస్తథా
తేషాం స్వామిత్వమాపన్నం ధరే! స్వామిసరోవరమ్ ॥ ౪౯

స్వామిపుష్కరిణీం పుణ్యాం సేవితుం దివ్యభూధరే
వసన్తి సర్వతీర్థాని తేషాం సఙ్ఖ్యాం వదామి తే ॥ ౫౦

షష్టిష్టికోటితీర్థాని పుణ్యేఽస్మిన్ భూధరోత్తమే
తేషు చాత్యన్తముఖ్యాని షట్ తీర్థాని వసున్ధరే! ॥ ౫౧

పఞ్చానాం తీర్థరాజానాం తుమ్బో గర్భసమో మహాన్
గర్భవాసభయధ్వంసీ స్నాతానాం భూధరోత్తమే ॥ ౫౨

ధరణీ —

షట్ తీర్థాని మహాబాహో! త్వయోక్తాని మహీధరే
మాహాత్మ్యం వద తేషాం మే యథాకాలం యథావిధి
ఫలాని తేషు స్నాతానాం నరాణాం వద భూధరే! ॥ ౫౩

శ్రీవరాహః —

'నారాయణాద్రిమాహాత్మ్యం వదామి శృణు మాధవి!
దేవాశ్చ ఋషయశ్చైవ యోగినః సనకాదయః ॥ ౫౪

కృతేఽఞ్జనాద్రిం త్రేతాయాం నారాయణగిరిం తథా
ద్వాపరే సింహశైలఞ్చ కలౌ శ్రీవేఙ్కటాచలమ్ ॥
ప్రవదన్తీహ విద్వాంసః పరమాత్మాఽఽలయం గిరిమ్
యోజనానాం సహస్రాన్తే ద్వీపాన్తరగతోఽపి వా ॥ ౫౬
యో నమేత్ భూధరేన్ద్రం తద్దిశముద్దిశ్య భక్తితః
సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణులోకం స గచ్ఛతి ॥ ౫౭
తస్మిన్ షట్తీర్థమాహాత్మ్యం యథాకాలం వదామి తే
శృణుష్వావహితా భద్రే ! సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ ౫౮

కుమారధారామాహాత్మ్యమ్

కుమ్భసంస్థే రవౌ మాఘే పౌర్ణమాస్యాం మహాతిథౌ
మఘానక్షత్రయుక్తాయాం భూధరేన్ద్రే వసున్ధరే ! ॥ ౫౯
కుమారధారికా నామ సరసీ లోకపావనీ
యత్రాఽఽస్తే పార్వతీసూనుః కార్తికేయోఽగ్నిసమ్భవః ॥
దేవసేనాసమాయుక్తః శ్రీనివాసార్చకోఽమలే
తస్యాం యః స్నాతి మధ్యాహ్నే తస్య పుణ్యఫలం శృణు ॥
గఙ్గాదిసర్వతీర్థేషు యః స్నాతి నియమాత్ ధరే !
ద్వాదశాబ్దం జగద్ధాత్రి ! తత్ఫలం సమవాప్నుయాత్ ॥ ౬౨
యోఽన్నం దదాతి తత్తీర్థే శక్త్యా దక్షిణయాఽన్వితమ్
న తావత్ ఫలమాప్నోతి స్నానే తూక్తం ఫలం యథా ॥ ౬౩

తుమ్బతీర్థమాహాత్మ్యమ్

మీనసంస్థే సవితరి పౌర్ణమాసీతిథౌ ధరే !
ఉత్తరాఫాల్గుణీయుక్తే చతుర్థే కాలసత్తమే ॥ ౬౪
పఞ్చానామపి తీర్థానాం తుమ్బేఽథ గిరిగహ్వరే
యః స్నాతి మనుజో దేవి ! పునర్గర్భే న జాయతే ॥ ౬౫

ఆకాశగఙ్గామాహాత్మ్యమ్

అగ్నివాహస్థితే భానౌ చిత్రానక్షత్రసంయుతే
పూర్ణిమాఖ్యే తిథౌ పుణ్యే ప్రాతః కాలే తథైవ చ
ఆకాశగఙ్గాసరితి స్నాతో మోక్షమవాప్నుయాత్ ॥ ౧౬

పాణ్డవతీర్థమాహాత్మ్యమ్

వృషభస్థే రవౌ రాధే ద్వాదశ్యాం రవివాసరే
శుక్లే వాఽప్యథ వా కృష్ణే పక్షే భౌమసమన్వితే ॥ ౧౭
తీర్థే పాణ్డవనామ్న్యత్ర సఙ్గవే స్నాతి యో నరః
నేహ దుఃఖమవాప్నోతి పరత్ర సుఖమశ్నుతే ॥ ౧౮

పాపనాశనతీర్థమాహాత్మ్యమ్

శుక్లే పక్షేఽథ వా కృష్ణే యాఽర్కవారేణ సప్తమీ
యుక్తా పుణ్యర్క్షసంయుక్తా హస్తర్క్షేణ యుతాఽపి వా ॥ ౧౯
తస్యాం తిథౌ మహాభాగే పాపనాశనసంజ్ఞకే
తీర్థే యః స్నాతి నియమాత్ భూధరేన్ద్రస్య మస్తకే ॥ ౨౦
కోటిజన్మార్జితైః పాపైః ముచ్యతే స నరోత్తమః
శృణు దేవి ! పరం గుహ్యమనన్తాఖ్యే మహాగిరౌ ॥ ౨౧

దేవతీర్థమాహాత్మ్యమ్

మద్దివ్యాలయవాయవ్యే శిఖరే గిరిగహ్వరే
దేవతీర్థమితి ఖ్యాతం తటాకమతిశోభనమ్ ॥ ౨౨
తస్మిన్ పుణ్యతమే దేవి స్నానకాలం వదామి తే
గురుపుష్యే వ్యతీపాతే సోమశ్రవణకే తథా ॥ ౨౩
దినేష్వేతేషు యః స్నాతి తస్య పుణ్యఫలం శృణు
యాని కానీహ పాపాని జ్ఞానాజ్ఞానకృతాని చ ॥ ౨౪

తాని సర్వాణి నశ్యన్తి దేవతీర్థేఽతిపావనే
పుణ్యాన్యపి చ వర్ధన్తే దేవతీర్థనిమజ్జనాత్ ॥ ౪౫
దీర్ఘమాయురవాప్నోతి పుత్రపౌత్రసమన్వితః
అన్తే స్వర్గం సమాసాద్య చన్ద్రలోకే మహీయతే ॥ ౪౬
తద్దినేష్వన్నదో దేవి ! యూపస్త్రీవాస్పదో భవేత్
అతిగుహ్యతమం దేవి ! ప్రోక్తం తుభ్యం వసున్ధరే ! ॥ ౪౭
శ్రుత్వాఽథ పృథివీ దేవీ ప్రీతిప్రసన్నమానసా
ఇష్టాభిర్వాగ్భిరతులం తుష్టావ ధరణీధరమ్ ॥ ౪౮

ధరణీకృతవరాహస్తుతిః

ధరణీ—

'నమస్తే దేవదేవేశ వరాహవదనాచ్యుత !
క్షీరసాగరసఙ్కాశ ! వజ్రశృఙ్గ ! మహాభుజ ! ॥ ౪౯
ఉద్ధృతాఽస్మి త్వయా దేవ ! కల్పాదౌ సాగరామ్భసః
సహస్రబాహునా విష్ణో ! ధారయామి జగన్త్యహమ్ ॥ ౫౦
అనేకదివ్యాభరణ ! యజ్ఞసూత్రవిరాజిత !
అరుణారుణామ్బరధర దివ్యరత్నవిభూషిత ! ॥ ౫౧
ఉద్యద్భానుప్రతీకాశపాదపద్మ ! నమో నమః
బాలచన్ద్రాభదంష్ట్రాగ్ర ! మహాబలపరాక్రమ ! ॥ ౫౨
దివ్యచన్దనలిప్తాఙ్గ ! తప్తకాఞ్చనకుణ్డల !
ఇన్ద్రనీలమణిద్యోతిహేమాఙ్గదవిభూషిత ! ॥ ౫౩
వజ్రదంష్ట్రాగ్రనిర్భిన్నహిరణ్యాక్ష ! మహాబల !
పుణ్డరీకాభితామ్రాక్ష ! సామస్వనమనోహర ! ॥ ౫౪
శ్రుతిసీమన్తభూషాత్మన్ ! సర్వాత్మన్ ! చారువిక్రమ !
చతురాననశమ్భుభ్యాం వన్దితాఽయతలోచన ! ॥ ౫౫

సర్వవిద్యామయాఽకార ! శబ్దాతీత ! నమో నమః
అనన్తవిగ్రహానన్త ! కాలకాల ! నమోనమః' ॥ ౭౬
ఇతి స్తుత్వాఽచలా దేవీ వవన్దే పాదయోర్విభుమ్ ॥ ౭౭

వరాహస్య భగవతో ధరణ్యా సాకం శేషాచలాగమనమ్

వన్దమానాం సముద్వీక్ష్య ప్రీత్యుత్ఫుల్లవిలోచనః
ఉద్ధృత్య ధరణీం దేవీం ఆలిలిఙ్గేఽథ బాహుభిః ॥ ౭౮
ఆఘ్రాయ ధరణీవక్త్రం వామాఙ్కే సన్నివేశ్య చ
ఆరుహ్య గరుడేశానం జగామ వృషభాచలమ్ ! ౭౯
మునీన్ద్రైః నారదాద్యైశ్చ స్తూయమానో మహీపతిః
స్వామిపుష్కరిణీతీరే పశ్చిమే లోకపూజితే ॥ ౮౦
తదాద్యైః తైః శ్రీవరాహో మునీన్ద్రైః తత్ర పూజితః
వైఖానసైః మహాభాగైః బ్రహ్మతుల్యైః మహాత్మభిః ॥ ౮౧

అధ్యాయఫలశ్రుతిః

వ్యాసః —

'తద్దృష్ట్వా నారదః సూత ! మునీనాముక్తవాన్ పురా
తదేతదహమశ్రౌషం తత్ర వై మునిసంసది ॥ ౮౨
యత్పృష్టోఽహం త్వయా సూత మాహాత్మ్యం ధరణీభృతామ్
మయా తూక్తం యథావద్ధి నారదాచ్చ పురా శ్రుతమ్ ॥ ౮౩
య ఇదం ధర్మసంవాదం ఆవయోః సూత ! పావనమ్
పఠేద్వా దేవపురతో బ్రాహ్మణానాం పురస్తథా ॥ ౮౪
సర్వేషామపి వర్ణానాం శృణ్వతాం భక్తిపూర్వకమ్
స ప్రతిష్ఠామవాప్నోతి పుత్రపౌత్రసమన్వితః
శృణ్వతామపి సర్వేషాం యదిష్టం తద్భవిష్యతి' ॥ ౮౫

శ్రీ సూతః -

'ఇతి మే భగవాన్ వ్యాసః ప్రోవాచ మునిసేవితః
యథా శ్రుతం మయా పూర్వం కృష్ణద్వైపాయనాద్గురోః॥ ౯౬
తత్తథా సర్వమేవాత్ర మయోఽప్యుక్తం మునీశ్వరాః ;'
శ్రుత్వా సూతవచస్త్విత్థం తే ప్రీతమనసోఽభవన్ ॥ ౯౦

ఋషయః --

సూత ! త్వయోక్తం భువి పర్వతేషు
పుణ్యేషు పుణ్యస్య మహీధరస్య ।
మాహాత్మ్యమస్మాకమహీన్ద్రనామ్నః
పాపాపహం మోక్షఫలప్రదాయకమ్ ॥ ౯౮

తతో వృషాద్రిం సమ్ప్రాప్య వరాహో ధరణీయుతః
కిముక్తవాన్ ధరణ్యై స తన్నో బ్రూహి మహామతే ! ' ॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే శ్రీవేఙ్కటా
చలమాహాత్మ్యే ఉత్తరభాగే నారదస్య సుమేరుశిఖరస్థయజ్ఞవరాహ
దర్శనప్రాప్త్యాదివర్ణనం నామ ప్రథమోఽధ్యాయః

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

శ్రీవరాహమన్త్రారాధనవిధిః

శ్రీ సూతః —

శృణుధ్వం మునయః సర్వే కథాం పుణ్యాం పురాతనీమ్
వైవస్వతేఽన్తరే పూర్వం కృతే పుణ్యతమే యుగే ॥ ౧
నారాయణాద్రౌ దేవేశం నివసన్తం క్షమాపతిమ్
వరాహరూపిణం దేవం ధరణీ సఖిభిర్వృతా
ప్రణమ్య పరిపప్రచ్ఛ రక్తపద్మాఽయతేక్షణమ్ ॥ ౨

ధరణీ —

'ఆరాధ్యః కేన మన్త్రేణ భవాన్ ప్రీతో భవిష్యతి
తం మే వద త్వం దేవేశ ! యః ప్రియో భవతః సదా ॥ ౩
జపతాం సర్వసంపత్తికారకం పుత్రపౌత్రదమ్
సార్వభౌమత్వదశ్చైవ కామినాం కామదం సదా ॥ ౪
అన్తే యస్త్వత్పదప్రాప్తిం దదాతి నియతాఽత్మనామ్
ఏవం భూతం వద ప్రీత్యా మయి వారాహ మానద ! ' ॥ ౫

శ్రీ సూతః —

ఇతి పృష్టస్తయా భూమ్యా ప్రాహ ప్రీతిస్మితాఽననః ॥ ౬

శ్రీవరాహః —

'శృణు దేవి పరం గుహ్యం సద్యః సమ్పత్తికారకమ్
భూమిదం పుత్రదం గోప్యం అప్రకాశ్యం కదాచన ॥ ౭
కిఞ్చ శుశ్రూషవే వాచ్యం భక్తాయ నియతాఽత్మనే
"ఓం నమః శ్రీవరాహాయ ధరణ్యుద్ధరణాయ చ ॥ ౮

ఏహి జాయాసమాయుక్తః'' సదా జాప్యో ముముక్షుభిః
అయం మన్త్రో ధరాదేవి ! సర్వసిద్ధిప్రదాయకః ॥ ౯

ఋషిః సఙ్కర్షణః ప్రోక్తో దేవతా త్వహమేవ హి
ఛన్దః పఙ్క్తిః సమాఖ్యాతా శ్రీ బీజం సముదాహృతమ్ ॥ ౧౦

చతుర్లక్షం జపేన్మన్త్రం సద్గురోర్లబ్ధతన్మనుః
జుహుయాత్పాయసాన్నం వై క్షౌద్రసర్పిఃసమన్వితమ్ ॥ ౧౧

అథ ధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃశుద్ధిప్రదాయకమ్
'శుద్ధస్ఫటికశైలాభం రక్తపద్మదళేక్షణమ్ ॥ ౧౨

వరాహవదనం సౌమ్యం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్
శ్రీవత్సవక్షసం చక్రశఙ్ఖాభయకరామ్బుజమ్ ॥ ౧౩

వామోరుస్థితయా యుక్తం త్వయా మాం సాగరామ్బరే
రక్తపీతామ్బరధరం రక్తాభరణభూషితమ్ ॥ ౧౪

శ్రీకూర్మపృష్ఠమధ్యస్థశేషమూర్త్యబ్జసంస్థితమ్'
ఏవం ధ్యాత్వా జపేన్మన్త్రం సదా చాష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౧౫

సర్వాన్ కామానవాప్నోతి మోక్షఞ్చాన్తే వ్రజేద్ధ్రువమ్
ప్రోక్తం మయా తే ధరణి ! యత్పృష్టోఽహం త్వయాఽమలే !
అతః కిం తే వ్యవసితం బ్రూహి తత్ విమలాననే ! ' ॥ ౧౬

శ్రీవరాహమన్త్రేణ ధర్మాదీనాం స్వాభీష్టసిద్ధివర్ణనమ్

శ్రీ సూతః —

ఏతచ్ఛ్రుత్వా తతో భూమిః పప్రచ్ఛ పునరేవ తమ్
'కేనైవానుష్ఠితం దేవ ! పురా ప్రాప్తం ఫలఞ్చ కిమ్ ! ' ॥

ఇతి పృష్టః పునర్దేవః శ్రీవరాహోఽబ్రవీదిదమ్
'పురా కృతయుగే దేవి ధర్మో నామ మనుః మహాన్ ॥ ౧౭

బ్రహ్మణోఽముం మనుం లబ్ధ్వా జప్త్వాఽస్మిన్ ధరణీధరే ।
మాం చ దృష్ట్వా వరం లబ్ధ్వా ప్రాప్తోఽభూత్ మామకం పదమ్॥
ఇన్ద్రోఽపి దుర్వాససః శాపాత్ పురా భ్రష్టః త్రివిష్టపాత్
అనేనేష్ట్వాఽత్ర మాం దేవి పునః ప్రాప్తః త్రివిష్టపమ్॥ ౨౦
అన్యేఽపి మునయో భూమే ! జప్త్వా ప్రాప్తాః పరాం గతిమ్
అనన్తః పన్నగాధీశో హ్యముం లబ్ధ్వాఽథ కశ్యపాత్ ॥ ౨౧
శ్వేతద్వీపే జపిత్వైవ బభూవ ధరణీధరః
తస్మాజ్జప్యః సదా చేహ మనుష్యైశ్చ ధరార్థిభిః ॥ ౨౨

శ్రీ సూతః —

ఏతచ్ఛ్రుత్వాఽథ సుప్రీతా పునః ప్రాహ ధరాధరమ్

ధరణీ —

'వేఙ్కటాఖ్యే మహాశైలే శ్రీనివాసో జగత్పతిః
కదా హ్యాయాతి దేవేశః శ్రీభూమిసహితోఽమలః ? ॥ ౨౪
కథం కల్పాన్తరస్థాయీ భవిష్యతి జనార్దనః ?
ఏతద్ బ్రూహి వరాహాత్మన్ ! మహత్ కౌతూహలం మమ'॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే శ్రీవరాహమన్త్రారాధన
విధ్యాదివర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

అగస్త్యప్రార్థనయా భగవతః సర్వజనదృగ్గోచరత్వవర్ణనమ్

శ్రీవరాహః —

'హన్త! తే కథయిష్యామి పురా వృత్తం వరాననే!
శృణు పుణ్యం మహాదేవి! కథయిష్యే మహోత్తరమ్ ॥ ౧
వైవస్వతేఽన్తరే దేవి! పూర్వే త్రేతయుగాన్తరే
వాయోస్తపో మహద్దృష్ట్వా శ్రీభూమిసహితోఽనఘే ॥ ౨
ఆగచ్ఛత్ శ్రీనివాసశ్చ స్వామిపుష్కరిణీతటే
దక్షిణేఽస్మిన్ పుణ్యతమే విమానే సత్త్వసంజ్ఞకే ॥ ౩
వసిష్యతి చ శ్రీకాన్తో వాయోః ప్రియకరో హరిః
తదారభ్య హృషీకేశః సేనాన్యాఽఽరాధితోఽనిశమ్
ఆకల్పాన్తమదృశ్యోఽస్మిన్ విమానేఽసౌ వసిష్యతి' ॥ ౪

ధరణీ —

'అదృశ్యో భగవాన్ మర్త్యైః కథం దృశ్యో భవిష్యతి?
శ్రీనివాసోఽపి దేవేశో భవద్దక్షిణపార్శ్వగః
ఏతద్వద సురాధీశ! జనైరారాధ్యతే కథమ్?' ॥ ౫

శ్రీవరాహః —

'అగస్త్యోఽస్మిన్ సమాసాద్య పురా దేవం సనాతనమ్
ఆరాధ్య ద్వాదశాబ్దం తం ప్రీణయిత్వా పునః పునః ॥ ౬
యయాచే తత్ర సాన్నిధ్యం 'భవాన్ దృశ్యో భవ' త్వితి
ఏవముక్తో హృషీకేశః శ్రీభూమిసహితో ధరే! ॥ ౭
'అహం దృశ్యో భవిష్యామి త్వత్కృతే సర్వదేహినామ్
ఏతద్విమానం దేవర్షే! న దృశ్యం స్యాత్ కదాచన ॥ ౮
ఆకల్పాన్తం మునీన్ద్రాస్మిన్ దృశ్యోఽహం నాత్ర సంశయః'
మునిస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రీతః ప్రాయాత్ స్వమాశ్రమమ్॥ ౯

తతశ్చతుర్భుజో దేవః స దృశ్యోఽభూన్నరాదిభిః
విమానే మునిచిత్త్యేఽస్మిన్ అసితా చ తథోత్తరమ్ ॥ ౧౦
ఆరాధ్యమానః స్కన్దేన వాయునా సేవితః సదా
ఏవం గతే మహాకాలే చతుర్యుగసమన్వితే ॥ ౧౧

మిత్రవర్మణః ఆకాశరాజాఖ్యసుతోత్పత్తివర్ణనమ్

అష్టావింశే తు సఞ్జాతే ద్వాపరాన్తే వసున్ధరే !
యుద్ధే చ భారతేఽతీతే తిష్యే సతి యుగే తథా ॥ ౧౨
విక్రమార్కాదయో భూపాః శకాః శూద్రాదయస్తథా
గమిష్యన్తి స్వర్గలోకం మా మజ్ఞాత్వా వరాననే !॥ ౧౩
తతః సోమకులోద్భూతో మిత్రవర్మా మహారథః
తుణ్డీరమణ్డలే రాజా నారాయణపురే వసన్ ॥ ౧౪
భవిష్యతి వరారోహే ! మహాభాగ్యోదయో మహాన్
తస్మిన్ శాసతి భూలోకం ధర్మేణ పృథివీపతౌ ॥ ౧౫
అకృష్టపచ్యా పృథివీ సర్వసస్యవిభూషణా
నిరీతికోఽభవత్ సర్వో జనో ధర్మసమన్వితః ॥ ౧౬
తస్య పత్నీ సమభవత్ పాణ్డ్యకన్యా మనోరమా
తస్య జజ్ఞే కులోత్తంసో వియన్నామా సుతోఽస్య వై ॥ ౧౭
తస్య పత్నీ తు ధరణీ నామ్నాఽఽసీచ్ఛకవంశజా
తస్మిన్ రాజ్యం వినిక్షిప్య మిత్రవర్మా నృపోత్తమః
యయౌ తపోవనం పుణ్యం వేఙ్కటాద్రేః సమీపతః ॥ ౧౮

ధరణీతలాత్ పద్మావత్యుత్పత్తిక్రమః

ఆకాశనామా తు మహాన్ రాజాఽభూత్ సార్వభౌమకః
ఏకదారవ్రతో రాజా ధరణీసక్తచేతనః ॥ ౧౯

యజ్ఞార్థం శోధయామాస భూసమారణితీరతః
కాఞ్చనేన హలేనైవ కృష్యమాణే ధరాతలే ॥ ౨౦
బీజముష్టిం వికిరతా దృష్టా కన్యా సరోద్గతా
పద్మశయ్యాగతా రమ్యా సర్వలక్షణలక్షితా ॥ ౨౧
తప్తజామ్బూనదమయీ పుత్రికేవ విరాజతీ
తాం దృష్ట్వా స మహీపాలో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ॥ ౨౨
ఆదాయ 'తనయా చేయం మమై' వేతి పునః పునః
జహర్ష మన్త్రిభిస్త్వేనం ప్రాహ వాగశరీరిణీ ॥ ౨౩
'సత్యం తవైవ తనయా వర్ధయస్వ సులోచనామ్'
తతః ప్రీతమనా రాజా స్వపురం ప్రవివేశ హ ॥ ౨౪
ఆహూయ ధరణీం దేవీం ఇదమాహ మహీపతిః
'దేవదత్తామిమాం పశ్య భూతలాదుత్థితాం మమ ॥ ౨౫
ఆవాభ్యాం తవపుత్రాభ్యాం పుత్రీయం భవితా ధ్రువమ్'
ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ దేవ్యా హస్తే ప్రీత్యా వియన్నృపః ॥ ౨౬

ఆకాశరాజస్య ధరణ్యాఖ్యపత్న్యాం వసుదానాఖ్యసుతోత్పత్తిః

తస్యాం గృహం ప్రవిష్టాయాం ధరణీ గర్భమాదధౌ
వియన్నృపశ్చ సుప్రీతో వీక్ష్య స్నిగ్ధవిలోచనామ్
ఉవాచ 'ఫలితా సుభ్రు ! లతా సాన్తానికీ చ మే' ॥ ౨౭
థ సా ధరణీదేవీ అకాలే కమలలోచనా
సుప్రశస్తే ముహూర్తే చ స్వోచ్చసంస్థేషు పఞ్చసు ॥ ౨౮
గ్రహేషు సుషువే పుత్రం మేషస్థే చ దివాకరే
దేవదున్దుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిః గృహేఽపతత్ ॥ ౨౯
వవౌ వాయుః సుఖస్పర్శః తజ్జన్మదివసే తదా
పుత్రసూతిప్రవక్తౄణాం సుప్రీతః పుత్రజన్మని ॥ ౩౦

సర్వస్వదానమకరోత్ ఛత్రచామరవర్జితమ్
కపిలాకోటిదానఞ్చ వృషభాణాం శతాధికమ్ ॥ ౩౧
దివసే ద్వాదశే పుణ్యే జాతకర్మాదికాః క్రియాః
చకార నామధేయఞ్చ 'వసుదాన' ఇతి స్వయమ్ ॥ ౩౨
ఆకాశతనయో దేవి! వసుదానో మనోరమః
వవృధే దివసైర్బాలః శుక్లపక్ష ఇవోడురాట్ ॥ ౩౩
ఉపనీతో వినీతోఽసౌ గురుభిః బ్రహ్మపారగైః
పితురస్త్రాణి శస్త్రాణి మన్త్రవత్ సోఽప్యశిక్షత ॥ ౩౪
చతుష్పాదం ధనుర్వేదం సాఙ్గోపాఙ్గమధీతవాన్
పితా తేనాతిబలినా దురాధర్షః పరైరభూత్ ॥ ౩౫
ఆకాశ ఇవ నిష్పఙ్కో గ్రీష్మే భానుమతా యుతః
వైశాఖ ఇవ మధ్యాహ్నే దుఃసహో దుర్నిరీక్షకః ' ॥ ౩౬

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే అగస్త్యప్రార్థనయా
భగవతః సర్వజనదృగ్గోచరత్వాదివర్ణనం నామ
తృతీయోఽధ్యాయః

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

ఉద్యానవాసిన్యాః పద్మావత్యాః సమీపే నారదాగమనమ్

'ఉక్తం భగవతా తస్య వియత్పుత్రస్య నామ చ
అయోనిజాయాస్తత్పుత్ర్యాః కిం నామ చ తదాఽకరోత్' ॥ ౧

శ్రీ సూతః —

ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ శ్రీవరాహో జగత్పతిః

శ్రీ వరాహః —

'ఆకాశరాజో మతిమాం స్తాం దృష్ట్వా కమలేశయామ్ ॥ ౨
పద్మినీ' తి చ నామ్నా వై చకార వసుధాసుతామ్
తాం తు యౌవనసమ్పన్నాం సఖీభిః పరివారితామ్ ॥ ౩
ఆరామే విహరన్తీఞ్చ శుకకోకిలనాదితే
యదృచ్ఛయాఽఽగతస్తత్ర నారదో మునిసత్తమః
వనలక్ష్మీమివాలోక్య విస్మయాదిదమబ్రవీత్ ॥ ౪

నారదః —

'కాఽసి కన్య సుతా భీరు ! హస్తం దర్శయ మే తవ'
ఇత్యుక్తా సా సుచార్వఙ్గీ స్వాత్మానం మునయేఽబ్రవీత్ ॥ ౫
'వియద్రాజసుతా బ్రహ్మన్ ! లక్షణాని వదస్వ మే'
ఇత్యుక్తః స తదా ప్రాహ నారదో మునిసత్తమః ॥ ౬

నారదోదీరితపద్మావతీశరీరలక్షణాని

నారదః —

'శృణు త్వం చారువదనే లక్షణాని వదామి తే
పాదౌ ప్రతిష్ఠితౌ సుభ్రు ! రక్తపద్మదలాన్వితౌ ॥ ౭
పాదాఙ్గుల్యః సమా రక్తా రక్తతుఙ్గనఖాన్వితాః
గుల్ఫౌ గూఢౌ సమావేతౌ జఙ్ఘే చారోమశే శుభే ॥ ౮

జానునీ సమసుస్నిగ్ధే సమాఘూరూ క్రమాదుదూ
నితమ్బౌ పృథులౌ పీనౌ జఘనం చిన్త్యమేవ హి ॥ ౯

నాభిర్మణ్డలవాన్ నిమ్నః పార్శ్వే తే మేచకావుభౌ
త్రివలీలలితం మధ్యం రోమరాజివిరాజితమ్ ॥ ౧౦

స్తనౌ పీనౌ ఘనౌ స్నిగ్ధావున్నతౌ మగ్నచూచుకౌ
కరౌ తే రక్తపద్మాభౌ పద్మరేఖాసమన్వితౌ ॥ ౧౧

సుసూక్ష్మ రక్తసత్పర్వనిరన్తరసమాఙ్గులీ
శుకతుణ్డసమాకారనఖపఙ్క్తివిరాజితౌ ॥ ౧౨

దీర్ఘౌ చ కోమలౌ భద్రే భుజౌ తే పుష్పదణ్డవత్
పృష్ఠం తే వేదివద్భాతి విలగ్నమృజుమధ్యమమ్ ॥ ౧౩

కణ్ఠస్తు రక్తో దీర్ఘశ్చ స్కన్ధౌ చావనతౌ శుభే
ముఖం ప్రసన్నం సతతమకలఙ్కశశిప్రభమ్ ॥ ౧౪

కపోలౌ కనకాదర్శసదృశౌ కుణ్డలోజ్జ్వలౌ
తిలపుష్పసమాకారా నాసికా తే శుభాననే ॥ ౧౫

అకలఙ్కాష్టమీచన్ద్రసదృశోఽతిమనోహరః
దృశ్యతేఽయం లలాటస్తే నీలాలకసుశోభితః ॥ ౧౬

మూర్ధా తే సమవృత్తశ్చ స్నిగ్ధాఽఽయతకచాన్వితః
స్మితసంశోభిదశనం బిమ్బాధరసమన్వితమ్ ॥ ౧౭

ముఖం తే విష్ణుయోగ్యం స్యాదితి మే నిశ్చితా మతిః
నాభిస్తే దక్షిణావర్త ఆవర్త ఇవ గాఙ్గజః
త్వం హి క్షీరాబ్ధిసమ్భూతా లక్ష్మీరివ హి దృశ్యసే' ॥ ౧౮

శ్రీ వరాహః —

ఇత్యుక్త్వా పూజితస్తాభిః నారదోఽన్తర్దధే తదా
ఏతచ్ఛ్రుత్వాఽథ తత్సఖ్యః తామూచుః పద్మినీం సఖీమ్॥ ౧౯

పద్మావత్యాః స్వసఖీభిః సాకం పుష్పాటవీగమనమ్

'వనం గచ్ఛామ పుష్పార్థం వసన్తః సముపాగతః
కర్ణికారాశ్చ చూతాశ్చ చమ్పకాః పారిభద్రకాః ॥ ౨౦
పాలాశాః పాటలాః కున్దా రక్తాశోకాశ్చ పుష్పితాః
పద్మిన్యః సిన్ధువారాశ్చ మాలత్యో యూథికాలతాః ॥ ౨౧
కల్హారకరవీరాశ్చ సజ్ఝర్జాదిప పుష్పితాః
పుష్పాపచయనం కుర్మో వనేఽస్మిన్ సుమనోహరే' ॥ ౨౨
ఇత్యుక్త్వా తా వనం జగ్మురాకాశతనయాయుతాః
పుష్పాణ్యాహరమాణాస్తు విచరన్త్యస్తతస్తతః ॥ ౨౩
కఞ్చిద్గజేన్ద్రం దదృశుః శుభ్రదన్తద్వయోజ్జ్వలమ్
గణ్డభిత్తితలోద్భూతమదధారాద్వయోజ్జ్వలమ్ ॥ ౨౪
ఉన్నతం కరిణీయూథైః సముపేతం రజోజ్జ్వలమ్
ఫూత్కారిపుష్కరప్రోద్యచ్ఛీకరాపూరితాననమ్
దృష్ట్వా చోద్విగ్నహృదయా వనస్పతిముపాశ్రితాః ॥ ౨౫

మృగయార్థం పుష్పాటవీం ప్రతి శ్రీనివాసాగమనమ్

ఏతస్మిన్నన్తరే చాశు దదృశుర్హయముత్తమమ్
అకలఙ్కేన్దుధవళం జమ్బూనదపరిష్కృతమ్ ॥ ౨౬
స్ఫురద్విద్యుల్లతాయుక్తశరన్మేఘమివోన్నతమ్
తస్మింస్తు పురుషం కృష్ణం మదనాకారవర్చసమ్ ॥ ౨౭
పుణ్డరీకదళాకారకర్ణాన్తాయతలోచనమ్
సుసూక్ష్మక్షౌమసంవీతనీలచూలికయోజ్జ్వలమ్ ॥ ౨౮
పద్మరాగమణిద్యోతి స్ఫురత్కుణ్డలమణ్డితమ్
సువర్ణరత్నఖచితశార్ఙ్గదివ్యధనుర్ధరమ్ ॥ ౨౯

అపరేణ కరేణైవ వహన్తం కాఞ్చనం శరమ్
పీతకక్ష్యాసుసంవీతకటిదేశం సుమధ్యమమ్ ॥ ౩౦
రత్నకఙ్కణకేయూరకటిసూత్రవిరాజితమ్
విశాలవక్షఃసంశోభిదక్షిణావర్తసంయుతమ్ ॥ ౩౧
స్వర్ణయజ్ఞోపవీతేన స్ఫురత్స్కన్ధం మనోహరమ్
ఈహామృగం సముద్దిశ్య మహావేగాదనుద్రుతమ్ ॥ ౩౨
తం దృష్ట్వా విస్మితా నార్యః సస్మితాః తస్థు రత్ర వై
తం దృష్ట్వా హయమారూఢం గజేన్ద్రో నమ్రమస్తకః ॥ ౩౩
తుణ్డముద్ధృత్య గర్జన్ వై వినివృత్య యయౌ వనమ్
తస్మిన్ గతే గజే తత్ర హయాఽఽరూఢః సమాయయౌ
ఈహామృగం విచిన్వానః పుష్పలావీసమీపతః ॥ ౩౪

భగవతః కన్యకానాం చాన్యోన్యసంవాదః

తాః సమేత్య స చోవాచ తురగోపరి సంస్థితః
'అత్రాఽగతో మృగః కశ్చిదీహామృగ ఇతీరితః
దృష్టో వా భవతీభిః స బ్రూత మే కన్యకా' ఇతి ॥ ౩౫

శ్రీవరాహః —

ప్రత్యూచుస్తాస్తు తం కన్యా 'దృష్టోఽస్మాభిః న కశ్చన
కిమర్థమాగతోఽస్మాకం వనం వరధనుర్ధరః ॥ ౩౬
అత్రావధ్యా మృగాః సర్వే వర్తమానా నిషాదప !
ఆశు గచ్ఛ వనాదస్మాత్ ఆకాశాత్మజపాలితాత్' ॥ ౩౭
ఇతి తాసాం వచః శ్రుత్వా హయాదవరురోహ సః
'కాస్తు యూయమియం చాపి కనకామ్బుజసన్నిభా ॥ ౩౮

సుభగా చారుసర్వాఙ్గీ పీనోన్నతపయోధరా
బ్రూత మేఽహం గమిష్యామి శ్రుత్వా స్వస్యాలయం గిరిమ్' ॥
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా ధరణ్యాత్మజయేరితా
సఖీ పద్మావతీ ప్రాహ నిషాదం పర్వతాలయమ్ ॥ ౪౦
'ఆకాశరాజతనయా వసుధాతలసమ్భవా
అస్మాకం నాయికా శూర ! పద్మినీ నామ నామతః ॥ ౪౧
బ్రూహి, త్వం సుభగాకార ! కిం నామా కస్య వా సుతః ?
జాతిః కా కుత్ర తే వాసః కిమర్థం త్వమిహాగతః ? ' ॥ ౪౨
ఇతి పృష్టః స తాః ప్రాహ మన్దస్మితముఖామ్బుజః
'దివాకరకులం ప్రాహుః అస్మాకం తు పురావిదః ॥ ౪౩
యస్య నామాన్యనన్తాని పావనాని మనీషిణామ్
వర్ణతో నామతశ్చాపి కృష్ణం ప్రాహుస్తపస్వినః ॥ ౪౪
బ్రహ్మద్విషాం సురారీణాం యస్య చక్రం భయావహమ్
యస్య శఙ్ఖధ్వనిం శ్రుత్వా మోహమీయుర్హి వైరిణః ॥ ౪౫
యస్య వై ధనుషస్తుల్యం ధనుర్నైవామరేష్వపి
తం మాం వీరపతిం ప్రాహుః వేఙ్కటాద్రినివాసినమ్ ॥ ౪౬
తస్మాదద్రితటాత్ సోఽహం నిషాదైరనుగైర్వృతః
మృగయార్థం హయారూఢో యుష్మాకం వనమాగతః ॥ ౪౭
మయాఽప్యనుద్రుతః కశ్చిత్ మృగో వాయుగతిర్యయౌ
తమదృష్ట్వా వనం పశ్యన్ దృష్టవాన్ సుభగామిమామ్ ॥ ౪౮
కామాదిహాఽఽగతోఽహం వా మయా కిం లభ్యతే త్వియమ్?'
ఇతి కృష్ణవచః శ్రుత్వా క్రుద్ధాస్తాః పునరబ్రువన్ ॥ ౪౯
'ఆకాశరాజో దృష్ట్వా త్వాం కృత్వా నిగడబన్ధనమ్
యావన్నయతి తావత్త్వం గచ్ఛ శీఘ్రం స్వమాలయమ్ ॥ ౫౦

తర్జితస్తాభిరేవం స హయమారుహ్య శీఘ్రగమ్
యుక్తః స్వానుచరైః సర్వైః యయౌ ద్రుతతరం గిరిమ్॥ ౫౧

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే ఉద్యానవాసిన్యాః
పద్మావత్యాః సమీపే నారదాగమన-శ్రీశ్రీనివాస-
మృగయాదివర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చమోఽధ్యాయః

పద్మావతీదర్శనేన శ్రీనివాసస్య మోహప్రాప్తిః

శ్రీవరాహః —

సమ్ప్రాప్య చాఽఽలయం దివ్యమవతీర్య హయోత్తమాత్
విసృజ్య సానుగాన్ సర్వాన్ దేవాన్ కైరాతరూపకాన్ ॥ ౧

'విశ్రమధ్వ' మితి ప్రోచ్య వివేశ మణిమణ్డపమ్
ఆరుహ్య మణిసోపానం పఞ్చకక్ష్యా అతీత్య చ ॥ ౨

ముక్తాగృహం సమాసాద్య తస్మిన్ లోలాయితే శుభే
నవరత్నమయే మఞ్చే సంవివేశావశో హరిః ॥ ౩

సంస్మరన్ పద్మగర్భాభాం తామేవాఽఽయతలోచనామ్
తనుమధ్యాం పీనకుచాం మన్దస్మితముఖామ్బుజామ్ ॥ ౪

క్షీరాబ్ధితనయామేవ మేనే పద్మోద్భవాం శుభామ్
తస్యాం గతమనా దేవః శ్రీనివాసో ముమోహ చ ॥ ౫

ముహ్యమానం శ్రీనివాసం ప్రతి వకుళమాలికోక్తిః

తతో మధ్యాహ్నసమయే కృత్వాఽన్నం దివ్యముత్తమమ్
సూపదంశం సుగన్ధఞ్చ దేవార్హం పతిశోభనమ్ ॥ ౬
శుద్ధాన్నం పాయసాన్నఞ్చ గౌడం ముద్గాన్నమేవ చ
కృత్వా పఞ్చవిధాపూపాన్ పూరికావటకానపి ॥ ౭
దేవం ద్రష్టుం యయౌ శీఘ్రం సఖీ వకుళమాలికా
పద్మావతీ పద్మపత్రా చిత్రరేఖాసమన్వితా ॥ ౮
నివేశ్య ద్వారి దేవస్య తాః సర్వాః ప్రమదోత్తమాః
వివేశ తత్సమీపం సా స్వయం వకుళమాలికా ॥ ౯
గత్వా సమీపం దేవస్య వవన్దే భక్తిభావతః
దృష్ట్వాఽథ దేవం వివశం పర్యఙ్కే రత్నభూషితే ॥ ౧౦
పాదసంవాహనం కృత్వా నిమీలితవిలోచనమ్
తం ధ్యాయన్తఞ్చ కిమపి వ్యాజహార శుచిస్మితా ॥ ౧౧
‘ఉత్తిష్ఠ దేవదేవేశ ! కిం శేషే పురుషోత్తమ !
వరమాన్నం కృతం దేవ భోక్తుమాగచ్ఛ మాధవ ! ॥ ౧౨
కిం వా త్వమార్తవచ్ఛేషే సర్వలోకార్తినాశన !
మృగయామటతా దేవ ! కిం దృష్టం భవతా వనే ॥ ౧౩
అవస్థా తే విశాలాక్ష ! కాముకస్యేవ దృశ్యతే
కా దృష్టా దేవకన్యా వా మానుషీ వాఽహికన్యకా ?
బ్రూహి మే త్వమచిన్త్యాత్మన్ ! కన్యాం తాం చిత్తహారిణీమ్’॥

శ్రీవరాహః —

తస్యాస్తద్వచనం శ్రుత్వా నిశ్వాసమకరోద్విభుః
నిశ్వసన్తం పునః ప్రాహ ప్రీతా వకుళమాలికా ॥ ౧౪
‘ఏవం మనోహరా కా సా తవాపి పురుషోత్తమ ! ?’
తామవోచద్ధృషీకేశో వక్ష్యామి శృణు తత్త్వతః ॥ ౧౫

శ్రీనివాసోక్తపద్మావతీపరిణయకారణాని

శ్రీ భగవాన్ - -

'పురా త్రేతాయుగే పుణ్యే రావణం హతవానహమ్
తదా వేదవతీ కన్యా సాహాయ్యమకరోచ్ఛ్రియః ॥ ౧౭

సీతారూపాఽభవల్లక్ష్మీః జనకస్య మహీతలాత్
గతే మయి తు మారీచం హన్తుం పఞ్చవటీవనే ॥ ౧౮

మమానుజోఽపి మామేవ సీతయా చోదితోఽన్వియాత్
తదన్తరే రాక్షసేన్ద్రో హర్తుం సీతాముపాయయౌ ॥ ౧౯

అగ్నిహోత్రగతో వహ్నిః తం జ్ఞాత్వా రావణోద్యమమ్
ఆదాయ సీతాం పాతాలే స్వాహాయాం సన్నివేశ్య చ ॥ ౨౦

తేనైవ రక్షసా స్పృష్టాం పురా వేదవతీం శుభామ్
అగ్నౌ విసృష్టదేహాం తాం సంహర్తుం రావణం పునః॥ ౨౧

సీతాయా రూపసదృశీం కృత్వా చైవోత్ససర్జ హ
సా రావణహృతా భూత్వా లఙ్కాయాఞ్చ నివేశితా ॥ ౨౨

హతే తు రావణే పశ్చాత్ పునరగ్నిం వివేశ సా
అగ్నిష్టు రక్షితాం లక్ష్మీం స్వాహాయాం మమ జానకీమ్ ॥

దత్వా హస్తే చ మామాహ సీతయా సహితం శిఖీ
"ఇయం వేదవతీ దేవ! సీతాయాః ప్రియకారిణీ ॥ ౨౪

సీతార్థం రాక్షసపురే తేన బన్దీకృతా స్థితా
తస్మాదేనాం వరేణైవ ప్రీణయ త్వం శ్రియా సహ" ॥ ౨౫

ఇతి వహ్నివచః శ్రుత్వా సీతా మామవదచ్ఛుభా
"మమ ప్రీతికరీ నిత్యమియం వేదవతీ విభో!
తస్మాత్పరం భాగవతీం దేవైనాం వరయ ప్రభో" ॥ ౨౬

శ్రీభగవాన్

"తథా దేవి కరిష్యామి హ్యష్టావింశే కలౌ యుగే
తావదేషా బ్రహ్మలోకే వసత్వమరపూజితా ॥ ౨౭

పశ్చాత్తు భూమితనయా భవిష్యతి వియత్సుతా"
ఇతి దత్తవరా పూర్వం మయా లక్ష్మ్యా చ సుందరీ ॥ ౨౮

అద్య నారాయణపురే సంభూతా ధరణీతలాత్
పద్మాసనా పద్మనేత్రీ పద్మా దత్తవరా సతీ ॥ ౨౯

సఖీభిరసురూపాభిః వనే పుష్పాణి చిన్వతీ
మృగయామటతా తత్ర మయా దృష్టా మనోరమా ॥ ౩౦

తస్యా రూపం మయా వర్ణితుం న శక్యం శతహాయనైః
లక్ష్మ్యైవ చ తయా మేఽద్య సంగమో భవితా యది ॥ ౩౧

ప్రాణాః స్థిరా భవిష్యన్తి సత్యమిత్యవధారయ
త్వం తత్ర గత్వా తాం కన్యాం దృష్ట్వా వకుళమాలికే ! ॥ ౩౨

జానీహి రూపలావణ్యాదియం యోగ్యేతి చాస్య వై
అనవద్యా విశాలాక్షీ పద్మేన్దీవరలోచనా' ॥ ౩౩

వియద్రాజపురం ప్రతి వకుళమాలికాగమనమ్

ఇత్యుక్త్వా మోహమాపన్నం తం ప్రాహ వకుళా పునః
'ఇతో గచ్ఛామి దేవేశ ! మనోజ్ఞా తవ యత్ర సా ॥ ౩౪

మార్గం వద రమాధీశ ! గమిష్యే యేన తాం ప్రతి'
ఏవముక్తో రమాధీశః తాం ప్రాహ వకుళస్రజమ్ ॥ ౩౫

'ఇతో గచ్ఛ మహాభాగే ! శ్రీనృసింహగుహా యతః
తన్మార్గేణావతీర్యాఽస్మాత్ భూధరేన్ద్రాచ్ఛ్రిత్ మనోరమాత్ ॥ ౩౬

అగస్త్యాశ్రమమాసాద్య దృష్ట్వా లిఙ్గం తదర్చితమ్
'అగస్త్యేశ' ఇతి ఖ్యాతం సువర్ణముఖరీతటే ॥ ౩౭
తీరేణైవ తతో గచ్ఛ శుకబ్రహ్మఋషేర్వనమ్
పశ్యన్తీ స్వర్ణముఖరీం తత్ర కల్లోలమాలినీమ్ ॥ ౩౮
తత్ర పద్మసరో నామ పావనం పద్మసంయుతమ్
తత్ర స్నాత్వాఽథ తత్తీరే తపన్తం మునిసత్తమమ్ ॥ ౩౯
ఛాయాశుకం నమస్కృత్య కృష్ణఞ్చ బలసంయుతమ్
ఆరాధ్యమానం మునినా శుకేన సతతం శుభే ! ॥ ౪౦
ఇన్ద్రనీలమణిశ్యామం పీతనిర్మలవాససమ్
తీర్థయాత్రాం గమిష్యన్తం బలభద్రం సితాఽకృతిమ్ ॥ ౪౧
ఉపాసయన్తం మన్త్రాణి ముక్తాన్వితకరద్వయమ్
ఉద్యన్తం పాదుకాయుక్తం బలభద్రం ప్రణమ్య చ ॥ ౪౨
ఆదాయ స్వర్ణకమలం సరసోఽస్మాద్వరాననే
తీర్త్వా సువర్ణముఖరీం వనాన్యుపవనాని చ ॥ ౪౩
అరణీతీరమాసాద్య విశ్రమ్య చ వనాన్తరే
నారాయణపురీం దృష్ట్వా విస్మయఞ్చ గమిష్యసి ॥ ౪౪
తస్యాశ్చోపవనే వృక్షాన్ పుష్పాఢ్యాన్ ఫలసంయుతాన్
పనసామ్రశిరీషాంశ్చ కున్దతిన్దుకపాటలాన్ ॥ ౪౫
పున్నాగనాగవరుణరసాలాఙ్కోలచమ్పకాన్
వకుళామలకాన్ సాలాన్ తాళహిన్తాలపద్మకాన్ ॥ ౪౬
జమ్బూనిమ్బకదమ్బైలాపిప్పలీమధుకార్జునాన్
ప్రియఙ్గుహిఙ్గుఖర్జూరమాయూరాశోకలోధ్రకాన్ ॥ ౪౭
అశ్వత్థోదుమ్బరప్లక్షబదరీభూర్జకీచకాన్
చిఞ్చాకింశుకమన్దారశాల్మలీబీజపూరకాన్ ॥ ౪౮

పూగనారఙ్గలికుచనారికేళసమాకులాన్
మల్లికామాలతీకున్దయూథికాకేతకీయుతాన్ ॥ ౪౯
కరవీరాబ్జసమ్పూర్ణాన్ దాడిమ్యాదివిరాజితాన్
మయూరకీరగరుడశుకసారససఙ్కులాన్ ॥ ౫౦
భృఙ్గఝఙ్కారసహితాన్ ఆరామాన్ సుమనోహరాన్
పశ్యన్తీ పరమం హర్షమవాప్య చ సతీ తదా ॥ ౫౧
గత్వా పుష్కరిణీమార్గే పురీమమరపురీసమామ్
గఙ్గయేవావృతాం సత్యం సరి తాం 'అరణి' నామయా
ఆకాశరాజనగరీం గత్వా తత్రోచితం వచః ॥ ౫౨

శ్రీవరాహః —

ఇత్యాదిశ్య సురాధీశః సఖీం తాం వకుళాభిధామ్
విసృజ్య శయనే శుభ్రే స శిశ్యే శ్రీసమన్వితః ॥ ౫౩
ప్రణమ్య దేవదేవేశం సఖీ వకుళమాలికా
సఞ్జ్ఞామణిసమాకారం రక్తాశ్వమధిరుహ్య సా ॥ ౫౪
యథోక్తమార్గేణ యయౌ పశ్యన్తీ వివిధాన్ మృగాన్
మత్తేభాన్ పర్వతాకారాన్ శ్వేతదన్తవిభూషితాన్ ॥ ౫౫
కరిణీయూథసహితాన్ జలాఽఽదానతత్పరాన్
సింహాన్ శ్వేతఘనప్రఖ్యాన్ సింహీయూథైరనుద్రుతాన్ ॥ ౫౬
శార్దూలర్క్షాంశ్చ ఖడ్గాంశ్చ శరభాన్ గవయాన్ మృగాన్
కృష్ణసారాంశ్చ గోమాయూన్ శశాంశ్చ ప్రియకానపి ॥ ౫౭
సారసాంశ్చ మయూరాంశ్చ మార్జారాన్ వనగోచరాన్
వృకాన్ శుకాన్ సూకరాంశ్చ సువాచః పక్షిణస్తథా ॥ ౫౮
పశ్యన్తీ వివిధాకారాన్ తుష్యన్తీ చ ముహుర్ముహుః
ఆససాదాఽరణీతీరం పశ్చిమం పాదపాకులమ్ ॥ ౫౯

అవతీర్యాఽరుణాదశ్వాత్ అగస్త్యేశసమీపతః
దృష్ట్వాఽగస్త్యేశ్వరం లిఙ్గ మగస్త్యేన సుపూజితమ్
తత్ర స్నాత్వా చ పీత్వా చ విశశ్రామ నదీతటే ॥ ౭౦

దివ్యోద్యానస్థపద్మావతీసఖీః ప్రతి వకుళమాలికోక్తిః

తత్రాఽఽగతా రాజగృహాత్ యోషితో దేవసన్నిధౌ
సఖీః పద్మాలయాయాస్తా దృష్ట్వా వకుళమాలికా
గత్వా సమీపే తాసాం సా కింవదన్తీం స్మ పృచ్ఛతి ॥ ౭౧

వకుళమాలికా —

'కా యూయం యోషితో బ్రూత విచిత్రాఽఽభరణస్రజః
కుతః సమాగతా హ్యత్ర కిం కార్యం వోఽమలాననాః ?' ॥
తాస్తు తస్యా వచః శ్రుత్వా స్మితపూర్వమథాఽబ్రువన్
'శృణుష్వావహితా దేవి ! వయం వక్ష్యామహేఽధునా' ॥ ౭౩

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే పద్మావతీదర్శనేన శ్రీనివాసస్య
మోహప్రాప్త్యాదివర్ణనం నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

వకుళమాలికాం ప్రతి సఖీవినివేదితపద్మావత్యుదన్తః

యోషితః —

"వయమాకాశరాజస్య శుద్ధాన్తనిలయాః స్త్రియః
సఖ్యః పద్మాలయాయాస్మై దుహితుర్వసుధాపతేః ॥ ౧
రాజపుత్రీం పురస్కృత్య గతాః పూర్వం వనాన్తరమ్
కుర్వన్త్యః పుష్పాపచయం రాజపుత్ర్యర్థమాకులాః ॥ ౨

వృక్షమూలే సమాసీనాః తత్ర పశ్యామ పూరుషమ్
ఇన్ద్రనీలశిలాశ్యామం ఇన్దిరామన్దిరోరసమ్ ॥ ౩
రఃషట్కృతముఖం చారుపీనదీర్ఘభుజద్వయమ్
మృష్టపీతామ్బరం హేమబాణబాణాఽఽసనోజ్జ్వలమ్ ॥ ౪
సువర్ణమకుటం హారకేయూరాదివిభూషితమ్
తం తు పద్మాలయా దృష్ట్వా సఖీ కమలలోచనమ్ ॥ ౫
ధృతహేమనిభాకారా 'పశ్య పశ్యే'తి సాఽబ్రవీత్
పశ్యన్తీనాం తదాఽస్మాకం గతోఽన్తర్ధానమాశు సః
సా సఖీ మూర్ఛితాఽస్మాభిః నీతా రాజగృహం తతః ॥ ౬

పద్మావతీముద్దిశ్య దైవజ్ఞం ప్రతి వియద్రాజకృతప్రశ్నాదిః

దృష్ట్వాఽస్వస్థాం నృపః పుత్రీమపృచ్ఛద్దైవచిన్తకమ్
'వద విప్రేన్ద్ర! పుత్ర్యా మే గ్రహచారఫలం మునే' ॥ ౭
బృహస్పతిసమో విప్రో విచార్యాఽఽత్మని ఖేచరాన్
'అనుకూలా గ్రహాః సర్వే తవ పుత్ర్యా నృపోత్తమ! ॥ ౮
కిన్తు నిత్యం గ్రహఫలం కిఞ్చిత్ భ్రాన్తికరం నృప!'
తమువాచ పునర్ధీమాన్ ప్రశ్నకాలం విచార్య చ ॥ ౯
ఛాయాం గుణిత్వా లగ్నఞ్చ ఫలాని చ విచార్య చ
'లగ్నే లగ్నాధిప శ్చన్ద్రః కేన్ద్రే చైవ బృహస్పతిః ॥ ౧౦
నిద్రాతి దినపక్షీ తు ప్రశ్నపక్షీ తు రాజ్యగః
శృణు రాజన్! ఫలం తస్య స్వాస్థ్యమేవ భవిష్యతి ॥ ౧౧
ఉత్తమః పురుషః కశ్చిత్ ఆగతః కన్యకాం ప్రతి
తం దృష్ట్వా మూర్ఛితా పుత్రీ తేన యోగం సమేష్యతి ॥ ౧౨
తేనైవ ప్రేషితా కాచిత్ ఆగమిష్యతి కన్యకా
సా తు వక్ష్యతి యద్వాక్యం తద్ధితం తే భవిష్యతి ॥ ౧౩

తత్కురుష్వ మహారాజ! సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్
కిఞ్చ సర్వార్థదం యత్తు సర్వవ్యాధివినాశనమ్ ॥ ౧౪
వక్ష్యామి తత్కురుష్వాద్య పుత్ర్యాస్తవ సుఖావహమ్
కారయాఽగస్త్యలిఙ్గస్య బ్రాహ్మణైరభిషేచనమ్' ॥ ౧౫

దైవజ్ఞోక్త్యా అగస్త్యలిఙ్గార్చనాయ విప్రాదిప్రేషణమ్

ఇత్యుక్త్వాఽథ గృహం యాతో రాజానం దైవచిన్తకః
ఆకాశరాజోఽపి తదా విప్రానాహూయ వైదికాన్ ॥ ౧౬
అభ్యర్చ్యాఽఽజ్ఞాపయామాస 'గత్వా దేవాలయం ద్విజాః!
మహాభిషేకం శమ్భోశ్చ కురుధ్వం మన్త్రపూర్వకమ్' ॥ ౧౭
ఇత్యనుజ్ఞాప్య తానస్మాన్ ఆహూయాభ్యవదచ్ఛుభే!
'మహాభిషేకసమ్భారాన్ సమ్పాదయత కన్యకాః' ॥ ౧౮
ఇత్యాజ్ఞప్తా నృపేణైవ వయం దేవాఽఽలయం గతాః
బ్రూహి త్వం సుభగేఽస్మాకం త్వదాగమనమఞ్జసా ॥ ౧౯
కుతోఽసి కస్య వాఽర్థేన క్వ వా జిగమిషా హి తే?
దివ్యాశ్వమధిరుహ్యేమం దేవలోకాదివాగతా' ॥ ౨౦

శ్రీవరాహః —

ఇతి తాభిస్తదా పృష్టా హృష్టా వకుళమాలికా
ప్రోవాచ వాచం మధురాం హర్షయన్తీవ బాలికాః ॥ ౨౧

వకుళమాలికా —

'శ్రీవేఙ్కటాద్రేః ప్రాప్తాఽహం నామ్నా వకుళమాలికా
ధరణీం ద్రష్టుకామాఽహం ఆరుహ్యేమం తురఙ్గమమ్॥ ౨౨
ద్రష్టుం శక్యా భవేద్దేవి! కిము తత్ర నృపాలయే'
ఇతి తస్యా వచః శ్రుత్వా తాః ప్రోచుర్నృపకన్యకాః ॥ ౨౩

'అస్మాభిః సహితా త్వం వై ప్రక్ష్యసే ధరణీం శుభే
ఇత్యుక్త్వా సా తతస్తాభిరాగతా నృపమన్దిరమ్ ॥ ౨౪
ఆగచ్ఛన్తీషు తాస్వేవం ధరణీ తు పులిన్దినీమ్

ధరణీకృతప్రశ్నస్య పులిన్దినీప్రతివచనమ్

ఆయాన్తీం వీథికాయాం సా సగుఞ్జాశఙ్ఖభూషితామ్ ॥ ౨౫
శిశుం స్తనన్ధయం పృష్ఠే బద్ధ్వా వస్త్రాఞ్చలేన వై
'వదామి సత్యం శృణుత భూతం భవ్యం భవిష్యకమ్' ॥ ౨౬
వదన్తీం వీథివీథీషు, తామాహూయ శుచిస్మితా
స్వర్ణశూర్పం సమాదాయ తస్మిన్ ముక్తా నిధాయ చ ॥ ౨౭
త్రిప్రస్థమాత్రాన్ త్రీన్ రాశీన్ కృత్వా తస్యై నిధాయ చ
'వద సత్యం పులిన్దే త్వం ఏష్యద్వా భూతమేవ వా' ॥ ౨౮
ఇత్యేవం ధరణీ దేవీ పృచ్ఛన్తీ తాం స్థితాఽభవత్
పృష్టా సాఽవదదస్యాస్తు మనసా యద్విచిన్తితమ్ ॥ ౨౯
'మధ్యరాశౌ చిన్తితం తే వద కల్యాణి మే ఋజు'
'ఓ' మిత్యాహాఽథ ధరణీ పులిన్దాం రాజవల్లభా ॥ ౩౦

ధరణీ —

రాశిరుక్తః ఫలం బ్రూహి ధనరాశిం దదామి తే'

పుళిన్దా —

'సత్యం వదామి తే సుభ్రు! శిరోరత్నం ప్రయచ్ఛ మే' ॥ ౩౧
ఇత్యుక్త్వా సా తు ధరణీ స్వర్ణపాత్రేఽన్నమాదదే
దత్త్వా తస్యై పుళిన్దిన్యై 'సత్యం బ్రూ' హీతి సాఽవదత్ ॥
సక్షీరమన్నమాదాయ దత్త్వా పుత్రాయ భామినీ
సా సత్యమవదత్ 'సుభ్రూః! దుహితుర్దేహశోషణమ్ ॥ ౩౨

పురుషాదాగతం భీరు తద్ధాత్రిపాదర్శనాదియమ్
అఙ్గతాపం సమాపన్నా హ్యనఙ్గశరపీడితా ॥ ౩౪
స తు దేవాదిదేవో వై వైకుణ్ఠాదాగతః స్వయమ్
శ్రీవేఙ్కటాద్రిశిఖరే స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౩౫
మాయావీ పరమానన్దః శ్రియా సహ రమాపతిః
కామరూపీ విహరతే స్వభక్తాభీష్టదో హరిః ॥ ౩౬
స తురఙ్గం సమారుహ్య విహరన్ కాననాన్తరే
ఆగత్యోపవనం రాజ్ఞి ! తవ కన్యాం స దృష్టవాన్ ॥ ౩౭
రమాసమామిమాం దృష్ట్వా స్వయం కామవశం గతః
స్వసఖీం లలితాం దేవః ప్రేషయిష్యతి తేఽన్తికమ్ ॥ ౩౮
రమేవ తం సమేత్యైషా రమిష్యతి సుఖం చిరమ్
ఏతత్సత్యం మమ వచః తస్యాఽద్యైవ నృపాత్మజే ॥ ౩౯
పుత్రస్యాన్నం ప్రయ'చ్ఛేతి తూష్ణీమాన పులిన్దినీ
అన్నం దత్త్వా పునర్యామిం తస్యై తాం విససర్జ హ ॥ ౪౦
తస్యాం వినిర్గతాయాం తు పుళిన్దిన్యామనిన్దితా
ఉత్థాయ చాఙ్గణాత్తస్మాత్ వివేశాన్తఃపురం శుభమ్ ॥ ౪౧
యత్ర పద్మాలయా కన్యా సమాస్తే స్వసఖీవృతా
గత్వా పుత్రీసమీపస్థాః కన్యాః కామాతురాం సుతామ్ ॥ ౪౨
'పుత్రి ! కిం తే కరిష్యామి వస్తు కిం వా ప్రియం శుభే'
ఇతి మాత్రాఽభిపృష్టా సా మన్దమాహ మనస్వినీ ॥ ౪౩

పద్మావతీనివేదిత భగవద్భాగవతలక్షణాని

'నేత్రాభిరామం యల్లోకే సతామపి మనఃప్రియమ్
యం ద్రష్టుకామా బ్రహ్మాద్యా యత్తు సర్వగతం మహత్ ॥

తేజసామపి తేజస్వీ దేవానామపి దైవతమ్
భక్తైస్సద్భిరిహ ప్రాప్యమభక్తైర్న కదాచన ॥ ४५

తస్మిన్నేవ మనో మేఽమ్బ! వస్తునీహ ప్రవర్తతే
తదేవాన్వేష్యతాం మాతః భక్తానాం సర్వకామదమ్ ॥ ४६

శ్రీవరాహః —

ఏతచ్ఛ్రుత్వాఽథ ధరణీ తామపృచ్ఛత్ పునః సుతామ్
'తద్భక్తలక్షణం బ్రూహి యైః ప్రాప్యం తత్ సులోచనే'॥ ४७

పద్మాలయా —

'భక్తానాం లక్షణం మాతః! శృణు గుహ్యం సమాహితా
శఙ్ఖచక్రాఙ్కితే నిత్యం భుజయుగ్మే వసున్ధరే ॥ ४८

ఊర్ధ్వపుణ్డ్రం సాన్తరాలం తేషామేవ విశేషతః
పుణ్డ్రాణి ద్వాదశ పునః ధారయన్తి తథాఽపరే ॥ ४९

లలాటోదరహృత్కణ్ఠే జఠరే పార్శ్వయోరపి
భుజద్వన్ద్వే సయుగ్మే చ పృష్ఠే చ గలపృష్ఠకే ॥ ५०

కేశవాదీని నామాని ద్వాదశాఙ్గేషు ద్వాదశ
'వాసుదే' వేతి తన్మూర్ధ్ని ధారయన్తి నమోఽస్త్వితి ॥ ५१

తేషాం తు నియమాన్ వక్ష్యే మాతః శృణు మనోరమాన్
వేదపారాయణరతాః కర్మ కుర్వన్తి వైదికమ్ ॥ ५२

సత్యం వదన్తి యే దేవి! నాసూయన్తి పరాన్ క్వచిత్
పరనిన్దాం న కుర్వన్తి పరస్వం న హరన్తి యే ॥ ५३

న స్మరన్తి న పశ్యన్తి న స్పృశన్తి కదాచన
పరదారాన్ సురూపాంశ్చ యే చ తాన్ విద్ధి వైష్ణవాన్ ॥ ५४

సర్వభూతదయావన్తః సర్వభూతహితే రతాః
సదా గాయన్తి దేవేశమేతాన్ భక్తానవేహి వై ॥ ५५

యేన కేన చ సన్తుష్టాః స్వదారనిరతాశ్చ యే
వీతరాగభయక్రోధాః తాన్ భక్తాన్ విద్ధి వైష్ణవాన్ ॥ ౪౬
ఏవం విధైర్గుణైర్యుక్తాః పఞ్చాయుధధరా అపి
పిత్రా చాఽఽచార్యరూపేణ శిష్టేనాన్యేన వా పునః ॥ ౪౭
స్వగృహ్యోక్తవిధానేన వహ్నిమాదాయ వై బుధః
చక్రాద్యాయుధమన్త్రేణ జుహుయాత్ షోడశాహుతీః ॥ ౪౮
మూలమన్త్రేణ సూక్తేన పౌరుషేణ తతః పరమ్
జాతవేదః సుమన్త్రేణ పశ్చాదష్టోత్తరం శతమ్ ॥ ౪౯
హుత్వా మహావ్యాహృతిభిః చక్రాదీంస్తత్ర తాపయేత్
సహ్యాన్ సుతప్తాన్ గురుణా మన్త్రవద్ధారయేద్ బుధః ॥ ౫౦
భుజద్వయే శఙ్ఖచక్రే మూర్ధ్ని శార్ఙ్గశరౌ తథా
లలాటే తు గదా ధార్యా హృదయే ఖడ్గమేవ చ ॥ ౫౧
ఏవం ధార్యాణి పఞ్చైవ విష్ణుభక్తైర్ముముక్షుభిః
అథవా భుజయోశ్చక్రశఙ్ఖౌ చైవ సులక్షణౌ ॥ ౫౨
ఏవం లాఞ్ఛనయుక్తా యే భక్తాస్తే వైష్ణవాః స్మృతాః
తైరేవ లభ్యం తద్బ్రహ్మ సదాచారసమన్వితైః ॥ ౫౩
తస్మిన్నేవ మమ ప్రీతిః తత్ప్రాప్తిం కాఙ్క్షతే మనః
మాతర్విష్ణుం వినాఽన్యేషు వాఞ్ఛా కాచిన్న జాయతే ॥ ౫౪
స్మరామి శ్యామలం విష్ణుం వదామి హరిమచ్యుతమ్
తేనైవ మాతర్జీవామి తద్యోగే చిన్త్యతాం విధిః ' ॥ ౫౫

శ్రీ వరాహః —

ఇత్యుక్త్వా మాతరం దీనాం విరరామామ్బుజాననా
తచ్ఛ్రుత్వా చిన్తయామాస విష్ణుః ప్రీతః కథం భవేత్? ॥ ౫౬

వకుళమాలికయా సార్థం సఖీనాం ధరణీసమీపే ఆగమనమ్

ఏతస్మిన్నన్తరే కన్యా అగస్త్యేశం సమర్చ్య చ
ఆగతా ధరణీం ద్రష్టుం సహైవ వకుళస్రజా ॥ ౬౭

ఆగతాన్ బ్రాహ్మణాంస్తత్ర పూజయిత్వా సుభోజనైః
దత్త్వాఽథ దక్షిణాః పూర్ణా వస్త్రాలఙ్కారసంయుతాః ॥ ౬౮

ఆశిషో వాచయిత్వాఽథ వాఞ్ఛితార్థస్య సిద్ధయే
విసృజ్య బ్రాహ్మణాన్ సర్వాన్ అథాపృచ్ఛత్ స్వయోషితః
పూజయిత్వా హ్యగస్త్యేశమాగతా స్తా మనస్వినీః ॥ ౬౯

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే వకుళమాలికాం ప్రతి
పద్మావతీనివేదితపద్మావత్యదృష్టవిష్ణుభక్తలక్షణాదివర్ణనం
నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

ధరణీదేవ్యై వకుళమాలికానివేదితశ్రీనివాసోదన్తః

ధరణీ —

'కైషా బ్రూత వరా కన్యా యుష్మాభిః సఙ్గతా కుతః
కిమర్థమాగతా చేహ పూజ్యైషా ప్రతిభాతి మే' ? ॥ ౧

కన్యకాః —

'ఏషా దివ్యాఙ్గనా దేవీ త్వయి కార్యార్థమాగతా
దేవాలయే సఙ్గతేయ మస్మాభిః శివసన్నిధౌ ॥ ౨

పృష్టాఽవదచ్చ 'భవతీం ద్రష్టుమేవాఽఽగతేతి వై
శక్యా ద్రష్టుం రాజగృహే మయా రాజ్ఞో ముఖేన వః' ॥ ౩

ఏవం పృష్టాస్తతో బ్రూమః 'సహాస్మాభిశ్చ గమ్యతామ్
వయన్తు ధరణీదాస్యో గమిష్యామో నృపాలయమ్' ॥ ౪
ఇత్యుక్త్వాఽస్మాభిరాయాతా త్వత్సమీపం వసున్ధరే !
భవత్యా పృచ్ఛ్యతామేషా 'కిమిత్యాగమనం తవ' ॥ ౫

శ్రీవరాహః —

ఇతి తాసాం వచః శ్రుత్వా తామపృచ్ఛత్ వసున్ధరా

ధరణీ —

'కుతస్త్వమాగతా దేవి ! కిం వా కార్యం మయా తవ
బ్రూహి సత్యం కరిష్యామి త్వదాగమనకారణమ్ ' ॥ ౬

వకుళమాలికా —

'వేఙ్కటాద్రేః సమాయాతా నామ్నా వకుళమాలికా
స్వామీ నారాయణోఽస్మాకమాస్తే శ్రీవేఙ్కటాచలే ॥ ౭
కదాచిత్ హయమారుహ్య హంసశుక్లం మనోజవమ్
మృగయార్థం గతో రాజ్ఞో వేఙ్కటాద్రేః సమీపతః ॥ ౮
వనాని విచరన్ కాలే శోభనే కుసుమాకరే
పశ్యన్ మృగాన్ గజాన్ సింహాన్ గవయాన్ శరభాన్ రురూన్॥
శుకాన్ పారావతాన్ హంసాన్ పత్రిణోఽన్యాన్ వనాన్తరే
గజరాజం తత్ర కఞ్చిత్ యూథపం మదవర్షిణమ్
కరేణుసహితం తుఙ్గ మన్వగచ్ఛత్ సురోత్తమః ॥ ౧౦

శ్రీనివాసోక్త్యా శఙ్ఖనృపస్య స్వామితీర్థే తపఃకరణమ్

వనాద్వనాన్తరం గత్వా నృపం శఙ్ఖముపాగమత్
తపస్యన్తం బృహచ్చైత్రే ప్రతిష్ఠాప్య జనార్దనమ్ ॥ ౧౧

శ్రీభూమిసహితం నిత్యమర్చయిత్వాశ్చ భక్తితః
శఙ్ఖనాగబిలం నామ సరః పావనముత్తమమ్ ॥ ౧౨
తత్సరస్తీరమాసాద్య తురఙ్గా దవరుహ్య చ
రాజవేషం సమాసాద్య తమపృచ్ఛన్నరోత్తమమ్
'క్రియతే కిం నృపశ్రేష్ఠ ! పాదేఽస్మిఞ్ఛేషభూభృతః ॥' ౧౩

శఙ్ఖణనృపః —

'అహం హైహయదేశీయః పుత్రః శ్వేతస్య భూభృతః
మహావిష్ణోః ప్రీతయేఽత్ర కృతవానఖిలాన్ క్రతూన్ ॥ ౧౪
అదర్శనాన్మహావిష్ణోః నిర్విణ్ణోఽహం నృపాత్మజ !
తదానీ మవదద్దివ్యా వాణీ సర్వార్తినాశినీ ॥ ౧౫
'రాజన్ ! నాత్ర భవిష్యామి ప్రత్యక్షం తే వచః శృణు
గచ్ఛ నారాయణాద్రిం త్వం తపః కు' ర్వితి మాం స్మృతమ్ ॥
తతో దేశమహం త్యక్త్వా తపసాఽఽరాధయామ్యహమ్
అత్ర దేవం నృపాచిన్త్యం ప్రతిష్ఠాప్య శ్రియఃపతిమ్ ॥ ౧౭
అగస్త్యానుగ్రహాన్నిత్య మర్చయామి విధానతః'
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా సోత్సాహం ప్రాహ తం విభుః ॥
'గచ్ఛ నారాయణాద్రిం త్వం అస్య పాదే కిమాస్యతే ?
ఆరుహ్యానేన మార్గేణ పశ్చిమే శిఖరే స్థితమ్ ॥ ౧౯
ప్రణమ్య విష్వక్సేనం త్వం బాలం న్యగ్రోధమూలతః
స్వామిపుష్కరిణీం గత్వా స్నాత్వా తీరేఽథపశ్చిమే ॥ ౨౦
అశ్వత్థం తత్ర వల్మీకం ద్రక్ష్యసే నృపనన్దన !
తయోర్మధ్యం సమాసాద్య తపః కు'ర్విత్యచోదయత్ ॥ ౨౧
కశ్చిచ్ఛ్వేతో వరాహోఽస్మిన్ వల్మీకే చరతి ధ్రువమ్
స తు పుణ్యవతామేవ సేవాం యచ్ఛతి భూపతే ! ॥ ౨౨

శ్రీవరాహః —

ఇత్యాదిశ్య హయారూఢో జగామ మృగయాం విభుః
చరన్ వనాద్వనం సుభ్రు ! సమాసాద్యాఽరణీం నదీమ్ ॥
అవరుహ్య హయాత్తత్ర విచచార తటే శుభే
వనాన్తాదాగతో వాయుః పద్మకల్హారశీతలః
శ్రమాపనయనో మన్దం సిషేవే పురుషోత్తమమ్ ॥ ౨౪
తరవః పుష్పవర్షాణి వికిరన్తః సిషేవిరే
ఏవం స విచరన్ దేవః పుష్పభారనతాంస్తరూన్ ॥ ౨౫
విచిన్వన్ గజరాజం తం పుష్పలావీర్దదర్శ హ
కన్యాః సువేషా రుచిరా మేఘేష్వివ శతహ్రదాః ॥ ౨౬
తాసాం మధ్యగతాం తన్వీం దదర్శాతిమనోహరామ్
లక్ష్మీసమాం హేమవర్ణాం తస్యాం సక్తమనా అభూత్ ॥ ౨౭
తాం గృధ్నురాహ తాః కన్యాః 'కేయ' మిత్యేవ పూరుషః
ఉక్తస్తాభి 'రియం కన్యా వియద్రాజ్ఞో మహాబల !' ॥ ౨౮
ఇదం శ్రుత్వా వచస్తాసాం హయమారుహ్య వేగవాన్
ఆజగామాశు భగవాన్ స్వాలయం రుచిరం గిరిమ్ ॥ ౨౯
తత్ర స్వాలయమాసాద్య స్వామిపుష్కరిణీతటే
మామాహూయావదద్దేవో 'హలా వకుళమాలికే ! ॥ ౩౦
వియద్రాజపురం గత్వా ప్రవిశ్యాన్తపురం సఖి !
తత్పత్నీం ధరణీం ప్రాప్య పృష్ట్వా కుశలమేవ చ ॥ ౩౧
యాచస్వ తనయాం తస్యా రుచిరాం కమలాలయామ్
రాజ్ఞోఽభిమతమాజ్ఞాయ శీఘ్రమాగచ్ఛ భామిని !' ॥ ౩౨
ఇత్థం దేవేన చాజ్ఞప్తా దేవి ! త్వద్గృహమాగతా
యథోచితం కురుష్వేహ రాజ్ఞా మన్త్రియుతేన చ ॥ ౩౩

వకుళమాలికోక్త్యా ధరణ్యాదికృతవివాహనిశ్చయః

కన్యయా చ విచార్యైవ ప్రోచ్యతాముత్తరం వచః ' ॥ ౩౪

శ్రీవరాహః —

అథ తస్యా వచః శ్రుత్వా ప్రీతా రాజ్ఞీ బభూవ హ
ఆహూయాఽఽకాశరాజం తముపేత్య కమలాలయామ్ ॥ ౩౫
మన్త్రిమధ్యేఽవదద్దేవీ వచనం వకుళస్రజః
శ్రుత్వా ప్రీతోఽవదద్రాజా మన్త్రిణః సపురోహితాన్ ॥ ౩౬

ఆకాశరాజః —

'కన్యా త్వయోనిజా దివ్యా సుభగా కమలాలయా
అర్థితా దేవదేవేన వేఙ్కటాద్రినివాసినా ॥ ౩౭
పూర్ణో మనోరథో మేఽద్య బ్రూత కిం సంమతం తు వః '
శ్రుత్వా మన్త్రిగణాః సర్వే రాజ్ఞో వచనముత్తమమ్ ॥ ౩౮
ప్రోచుః సుప్రీతమనసో వియద్రాజం మహీపతిమ్
'వయం కృతార్థా రాజేన్ద్ర! కులం సర్వోన్నతం భవేత్ ॥ ౩౯
భవత్కన్యేయమతులా శ్రియా సహ రమిష్యతి
దీయతాం దేవదేవాయ శార్ఙ్గిణే పరమాత్మనే ॥ ౪౦
అయం వసన్తః శ్రీమాంశ్చ శుభం శీఘ్రం విధీయతామ్
ఆహూయ ధిషణం లగ్నం వివాహార్థం విధీయతామ్ ॥ ౪౧

బృహస్పత్యుక్త్యా వివాహలగ్నస్థిరీకరణమ్

తథాస్త్విత్యాహ్వయామాస సురలోకాత్ బృహస్పతిమ్
పప్రచ్ఛ కన్యావరయోర్వివాహార్థం నరేశ్వరః ॥ ౪౨

రాజోవాచ —

కన్యాయా జన్మనక్షత్రం మృగశీర్షమితి స్మృతమ్
దేవస్య శ్రవణర్క్షన్తు తయోర్యోగో విచార్యతామ్ ॥ ౪౩
శ్రుత్వాఽబ్రవీత్స ధిషణ ' స్తయోరుత్తరఫల్గునీ
సమ్మతా స్సుఖవృద్ధ్యర్థం ప్రోచ్యతే దైవచిన్తకైః ॥ ౪౪
తయోరుత్తరఫల్గున్యాం వివాహః క్రియతామితి
వైశాఖమాసే విధివత్ క్రియతా ' మితి సోఽబ్రవీత్ ॥ ౪౫

శ్రీవరాహః —

రాజా తు ధిషణం తత్ర సంపూజ్యాఽథ విసృజ్య చ
దేవస్య దూతికామాహ గచ్ఛ దేవాలయం శుభే ॥ ౪౬
వైశాఖే దేవదేవాయ కల్యాణం వద సువ్రతే
వైవాహికవిధానం తు కృత్వా చాగమ్యతామితి ॥ ౪౭
తతో దేవ్యాః ప్రియకరం శుకం దూతం తయా సహ
విసృజ్య వాయుం స్వసుతమిన్ద్రాగ్నిద్యానయనేఽసృజత్ ॥ ౪౮

విశ్వకర్మాదికృతపురాలఙ్కారాదిక్రమః

ఆహూయ విశ్వకర్మాణం పురాలఙ్కారకర్మణి
నియోజయామాస సోఽపి నిర్మమే నిమిషాన్తరాత్ ॥ ౪౯
ఇన్ద్రోగ్నిఽసృజత్పుష్పవృష్టిం ననృతుశ్చాప్సరోగణాః
ధనదో ధనధాన్యాద్యైః పూరయామాస వేశ్మ తత్ ॥ ౫౦
యమస్తు రోగరహితాంశ్చకార మనుజాన్ భువి
వరుణో రత్నజాలాని మౌక్తికాదీన్యపూరయత్
ఏవం సంపాద్య సర్వాణి యయుర్దేవా వృషాచలమ్ ॥ ౫౧

పద్మావతీశుకేన సహ వకుళాయాః శ్రీనివాససమీపే గమనమ్

శ్రీవరాహః ---

తతః సా హయమారుహ్య శుకేన సహితా యయౌ
శ్రీవేఙ్కటాద్రిమాసాద్య దేవాలయసమీపతః ॥ ౫౨

అవరుహ్య తురఙ్గాత్సా సశుకాఽభ్యన్తరం యయౌ
దృష్ట్వా దేవం రత్నపీఠే శ్రియా సహ సులోచనమ్ ॥ ౫౩

ప్రణమ్య హ్యవదత్ప్రీతా కృత్యం తత్ర కృతం విభో ।
మాఙ్గల్యవార్తాం వక్తుం వై శుక ఏష సమాగతః ॥ ౫౪

శ్రీనివాసాయ శుకావేదితపద్మావతీపరిణయవృత్తాన్తః

'వదే' తి దేవేనాజ్ఞప్తః శుకో నత్వా తమబ్రవీత్
త్వాం ప్రత్యాహ సుతా భూమేః 'మామఙ్గీకురు మాధవ॥ ౫౫

వదామి తవ నామాని స్మరామి త్వద్వపుస్సదా
ధ్రియన్తే తవ చిహ్నాని భుజాద్యఙ్గై రమాపతే ॥ ౫౬

త్వద్భక్తానర్చయామీహ పఞ్చసంస్కారసంయుతాన్
త్వత్ప్రీతయే హి కర్మాణి కరోమి మధుసూదన । ॥ ౫౭

ఏవం సదైవాచరన్త్యాః పిత్రోరనుమతే మమ
కురు ప్రసాదం దేవేశ మామఙ్గీకురు మాధవ । ॥ ౫౮

శ్రీ శుకః ---

ఇతి విజ్ఞాపయామాస కమలస్థా ధరాసుతా
శుకస్య వచనం శ్రుత్వా సుప్రియం త్వాత్మనో హరిః ॥ ౫౯

పద్మావత్యై శుకదత్తశ్రీనివాసమాలాధారణమ్

శ్రీభగవాన్ ---

'కర్తుం కల్యాణముద్వాహమాగమిష్యామి వామరైః'
శుక గచ్ఛ వదైవం తా 'మిత్థం దేవోఽబ్రవీ' దితి ॥ ౬౦

శుకః శ్రుత్వా దేవవాక్యమాదాయ వనమాలికామ్
దేవదత్తాం యయౌ శీఘ్రం వియద్రాజసుతాం ప్రతి ॥ ౬౧
తులసీమాలికాం దత్త్వా మృగనాభిసుగన్ధినీమ్
ప్రణమ్య దేవీమవదత్ శుకో దేవవచః శుభమ్ ॥ ౬౨
శ్రుత్వా తన్మాలికాం గృహ్య భూమిజా శిరసా దధౌ
చక్రేఽలఙ్కారముచితం దేవాగమనకాఙ్క్షిణీ ॥ ౬౩
వియద్రాజోఽపి సానన్దం ఇన్దుమాహూయ సాదరమ్
అన్నం విధీయతాం రాజన్ ! వివిధం రససంయుతమ్ ॥ ౬౪
విష్ణోర్నైవేద్యయోగ్యం యత్ పరమాన్నం విధీయతామ్
దేవానాఞ్చ ఋషీణాఞ్చ నరాణామపి సమ్మతమ్ ॥ ౬౫
చతుర్విధం సుగన్ధాఢ్యం అమృతాంశైః సుధాకర !
ఏవం కృత్వా సంవిధానం ప్రతీక్ష్యఽఽగమనం విభోః ॥ ౬౬
సభాయాం మన్త్రిసహితః సమాప్త ప్రీతమానసః
పుత్రీమలఙ్కృతాం కృత్వా ధరణీసహితో నృపః ॥ ౬౭

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే ధరణీదేవ్యై వకుళ-
మాలికానివేదితశ్రీనివాసోదన్తకమలాలయాకల్యాణవిధ్యాది
వృత్తాన్తవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

శ్రీనివాసస్య లక్ష్మ్యాదికృతపరిణయాలఙ్కారః

శ్రీవరాహః —

తతో దేవాధిదేవోఽపి లక్ష్మీమాహూయ భామినీమ్
'కిం కార్యం వద కల్యాణి వివాహార్థం సులోచనే ॥ ౧
ఆజ్ఞాపయస్వ స్వసఖీ రమే! కార్యం కురు ప్రియమ్'
శ్రీస్తు కృష్ణవచః శ్రుత్వా సఖీనామభ్యచోదయత్ ॥ ౨
శ్రియాఽఽజ్ఞప్తా తతః ప్రీతిః సుగన్ధం తైలమాదదౌ
శ్రుతిః క్షౌమం సమాదాయ తస్థౌ దేవస్య సన్నిధౌ ॥ ౩
భూషణాని సమాదాయ స్మృతిరప్యాయయౌ ముదా
ధృతిరాదర్శమాదత్త కాన్తిర్మృగమదం దదౌ ॥ ౪
యక్షకర్దమమాదాయ హ్రీః స్థితా పురతో హరేః
కీర్తిః కనకపట్టఞ్చ సరత్నం మకుటం దదౌ ॥ ౫
ఛత్రం దదౌ తదేన్ద్రాణీ చామరన్తు సరస్వతీ
ద్వితీయం చామరం గౌరీ వ్యజనే విజయాజయే ॥ ౬
ఆగతాస్తాః సమాలోక్య శ్రీరుత్థాయాఽథ సత్వరా
సుగన్ధం తైలమాదాయ దేవమభ్యజ్య శీర్షతః ॥ ౭
ఉద్వర్తితం గన్ధచూర్ణైః దేవాఙ్గం పరిమృజ్య చ
ఆనీతాన్ కరిభిస్తోయకలశాన్ కాఞ్చనాన్ శతమ్ ॥ ౮
వియద్గఙ్గాదితీర్థేభ్యః కర్పూరాదిసువాసితాన్
ఏకమేకం సమాదాయ త్వభ్యషిఞ్చద్రమా హరిమ్ ॥ ౯
సంధూప్య కేశాన్ ధూపేన తానాశ్యామాన్ బబన్ధ చ
సుగన్ధేనానులిప్యాఙ్గం స్వర్ణవర్ణేన తద్విభోః ॥ ౧౦

పీతకౌశేయకం బద్ధ్వా కట్యాం కాఞ్చీసమన్వితమ్
ముకుటాదివిభూషాభిః భూషయామాస చేన్దిరా ॥ ౧౧
అఙ్గుళీయకరత్నాని సర్వాస్వేవాఙ్గుళీషు చ
ఆదర్శం దర్శయామాస ధృతిర్దేవస్య సన్నిధౌ ॥ ౧౨
దృష్ట్వాఽఽదర్శం దేవదేవో హ్యూర్ధ్వపుణ్డ్రం స్వయం దధౌ
ఆరుహ్య గరుడం పశ్చాత్ స్వయం లక్ష్మీసమన్వితః ॥ ౧౩

బ్రహ్మాదిభిస్సాకం శ్రీనివాసస్య వియద్రాజపురాగమనమ్

బ్రహ్మేశవజ్రివరుణయమయక్షేశసేవితః
వసిష్ఠాద్యైర్మునిశ్రేష్ఠైశ్చ సనకాద్యైశ్చ యోగిభిః ॥ ౧౪
భక్తైర్భాగవతైర్యుక్తో నారాయణపురీం యయౌ
జగుర్గన్ధర్వపతయో ననృతుశ్చాప్సరోగణాః ॥ ౧౫
దేవదున్దుభయో నేదుః తదా దేవస్య సన్నిధౌ
జపన్తః స్వస్తిసూక్తాని మునయస్తం సమన్వయుః ॥ ౧౬
దేవో దేవగణైర్యుక్తో విష్వక్సేనాదిపార్షదైః
సఖీభిస్స్యన్దనస్థాభిః వకుళాద్యాభిరన్వితః
ఆకాశరాజస్య పురమాససాద స్వలఙ్కృతమ్ ॥ ౧౭

పద్మావతీపరిణయఘట్టః

దేవమాగతమాలోక్య కన్యామైరావతస్థితామ్
పురీం ప్రదక్షిణీకృత్య గోపురద్వారమాగతామ్ ॥ ౧౮
ఆలోక్యాఽఽకాశరాజోఽపి సమానీయ వధూవరౌ
బన్ధుభిః సహితస్తస్థౌ దేవమాలోక్య కేశవమ్ ॥ ౧౯
విష్ణుర్మాలాం స్వకణ్ఠస్థాం హస్తేనాఽఽదాయ సస్మితః
కమలాయాః స్కన్ధదేశే ముమోచ సుమనశ్చితామ్ ॥ ౨౦

ఆదాయ మల్లికామాలాం హస్తాభ్యాం కణ్ఠే సమర్పయత్
ఏవం త్రివారం తౌ కృత్వా వాహనానవరుహ్య చ ॥ ౨౧
స్థిత్వా పీఠే క్షణం పశ్చాత్ గృహం వివిశతుః శుభమ్
బ్రహ్మాదిదేవయాత్రైశ్చ సహితౌ పద్మినీహరీ ॥ ౨౨
మాఙ్గల్యసూత్రబన్ధాది సంస్కారార్పణమబ్జజః
వైవాహికం కారయిత్వా లాజహోమాన్తమేవ చ ॥ ౨౩
వ్రతాదేశం సమాజ్ఞాయ శాయితౌ కమలాహరీ
చతుర్థే దివసే సర్వం సమాపయ్య చతుర్ముఖః ॥ ౨౪
అనుజ్ఞాప్య వియద్రాజమారోప్య గరుడే హరిమ్
దేవీభ్యాం సహితం దేవం దేవైర్గన్తుం ప్రచక్రమే ॥ ౨౫
దివ్యదున్దుభినిర్ఘోషైః సంప్రాప్య వృషభాచలమ్
తుష్టువుర్దేవదేవేశం బ్రహ్మాఽఽద్యా దేవతాగణాః ॥ ౨౬
సనకాదయో మునిగణాః తుష్టువుః పురుషోత్తమమ్
స్తూయమానోఽథ దేవోఽపి వివేశ మణిమణ్డపమ్
రమాధరణిజాభ్యాఞ్చ తత్ర సింహాసనం యయౌ ॥ ౨౭

వధూవరయోర్వియద్రాజవితీర్ణప్రాభృతాదికమ్

ఆకాశరాజోఽపి తదా మహేన్ద్రాదిసురైః సహ
పుత్రీవిష్ణ్వోః ప్రియార్థన్తు ప్రాభృతం కర్తుముద్యతః ॥ ౨౮
సౌవర్ణేషు కటాహేషు తణ్డులాన్ శాలిసమ్భవాన్
ముద్గపాత్రాణ్యనేకాని ఘృతకుమ్భశతాని చ ॥ ౨౯
పయోఘటసహస్రాణి దధిభాణ్డాన్యనేకశః
దివ్యాని చూతకదళీనారికేళఫలాని చ ॥ ౩౦
ధాత్రీఫలాని కూష్మాణ్డరాజరమ్భాఫలాని చ
పనసాన్ మాతులుఙ్గాంశ్చ శర్కరాపూరితాన్ ఘటాన్ ॥ ౩౧

సువర్ణమణిముక్తాశ్చ క్షౌమకోట్యమ్బరాణి చ
దాసీదాససహస్రాణి కోటిశో గాస్తథైవ చ ॥ ౩౨
హంసేన్దుశుక్లవర్ణానాం హయానామయుతం దదౌ
తుఙ్గానాం నిత్యమత్తానాం గజానామధికం శతాత్ ॥ ౩౩
అన్తఃపురచరా నారీః నృత్తగీతవిశారదాః
దదౌ చతుఃసహస్రాణి శ్రీనివాసాయ విష్ణవే ॥ ౩౪
దత్త్వా చైతాని సర్వాణి తస్థౌ దేవపురో విభుః

శ్రీనివాసకృపయా వియద్రాజస్య భక్తిప్రాప్తిరూపవరప్రాప్తిః

దృష్ట్వా దేవోఽపి తత్సర్వం దేవీభ్యాం సహితో హరిః ॥ ౩౫
సుప్రీతః ప్రాహ రాజానం శ్వశురం వేఙ్కటేశ్వరః
'వరం వృణీష్వ హే రాజన్ ! గురో మత్తో యదిచ్ఛసి'॥ ౩౬
ఇతి శ్రీశవచః శ్రుత్వా వియద్రాజోఽవదద్విభుమ్
'త్వత్సేవైవేహ దేవైవం భూయాదవ్యభిచారిణీ
మనస్త్వత్పాదకమలే త్వయి భక్తిర్మమాస్తు వై' ॥ ౩౭

శ్రీ భగవాన్ —

'త్వయా యదుక్తం రాజేన్ద్ర ! సర్వమేతద్భవిష్యతి'
ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై సమ్మాన్యైవ యథోచితమ్ ॥ ౩౮

వివాహార్థమాగతానాం బ్రహ్మాదీనాం స్వావాసగమనమ్

బ్రహ్మేశాదిసురాన్ సర్వాన్ సమభ్యర్చ్య యథోచితమ్
స్వర్లోకగమనాయైవమనుమేనే ముదా హరిః
గతేషు తేషు సర్వేషు శ్రియా భూమిజయా యుతః ॥ ౩౯

విహరన్ వై యథాపూర్వం స్వామిపుష్కరిణీతటే
ఆస్తే దివ్యాలయే దేవోఽప్యర్చ్యమానో సుమహాస వై ॥ ౪౦

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే బ్రహ్మాదిభిః సాకం
శ్రీనివాసస్య [illegible]మద్రాజపురగమనకమలాలయాపరిణయాది
వర్ణనం నామ అష్టమోఽధ్యాయః

అథ నవమోఽధ్యాయః

వసునామక నిషాదవృత్తాన్తః

ధరణీ :—

'కలౌ యుగే భూమిధర ! కేన త్వం ద్రక్ష్యసే ప్రియ ।
విమానం కేన తే దేవ కార్యతేఽస్మిన్ మహీధరే ॥ ౧

శ్రీనివాసోఽపి కేనైవ ద్రక్ష్యతే సుభగాకృతిః
ఏతద్బ్రూహి మమ ప్రీత్యా శ్రోతుం కౌతూహలం విభో' ॥ ౨

శ్రీవరాహః —

వక్ష్యామి శృణు హే దేవి ! భవిష్యద్యద్వదామి తే
అస్మిన్ మహీధరే పుణ్యే నిషాదో వసునామకః ॥ ౩

శ్యామాకవనపాలోఽభూత్ భక్తిమాన్ పురుషోత్తమే
శ్యామాకతణ్డులాన్ పక్త్వా మధునా పరిషిచ్య చ ॥ ౪

నివేద్య దేవదేవాయ శ్రీభూమిసహితాయ చ
ఏవం భక్తిమతస్తస్య భార్యా చిత్రవతీ శుభా ॥ ౫

అసూత తనయం బాలా వీరనామానముత్తమమ్
వసుః పుత్రేణ సహితో భార్యయా పతిభక్తయా ॥ ౬
కస్మింశ్చిద్దివసే పుత్రం శ్యామాకం పాలయేతి చ
విసృజ్య పత్న్యా సహితో మధ్వన్వేషణతత్పరః ॥ ౭
గతో వనాన్తరం శీఘ్రం మధుచ్ఛత్రదిదృక్షయా
బాలః శ్యామాకపక్వాని గృహీత్వాఽగ్నౌ నిధాయ చ ॥ ౮
పిష్ట్వా నివేదయామాస వృక్షమూలే శ్రియఃపతేః
నైవేద్యం భక్షయిత్వైవ వీరస్త్వాస సుఖేన వై ॥ ౯
తదన్తరే వసుశ్చాపి మధ్వాదాయ సమాగతః
శ్యామాకాన్ భక్షితాన్ దృష్ట్వా స తర్జ్య సుతమాత్మనః
ఖడ్గమాదాయ తం హన్తుం త్వరయా హస్తముద్దధౌ ॥ ౧౦

సుతహననోద్యుక్తం వసుం ప్రతి భగవదుక్తిః

తద్వృక్షస్థస్తదా విష్ణుః ఖడ్గం జగ్రాహ పాణినా
ఖడ్గం గృహీతం కేనేతి పశ్యన్ వృక్షం దదర్శ సః ॥ ౧౧
శఙ్ఖచక్రగదాపాణిం వృక్షగూఢార్ధవిగ్రహమ్
ముక్త్వా వసుశ్చ తం ఖడ్గం ప్రణమ్యోవాచ కేశవమ్
"కిమిదం దేవదేవేశ! చేష్టితం క్రియతే త్వయా?" ॥ ౧౨

శ్రీభగవాన్ —

"వసో! శృణు వచో మే త్వం పుత్రస్తే భక్తిమాన్ మయి
త్వత్తోఽపి మే ప్రియతమః తస్మాత్ ప్రత్యక్షమాగతః ॥ ౧౩
తస్య సర్వత్ర తిష్ఠామి తవ స్వామిసరస్తటే"
ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా ప్రీతిమానభవద్వసుః ॥ ౧౪
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు పాణ్డ్యదేశాత్ సమాగతః
బాల్యాత్ప్రభృతి శూద్రోఽపి విష్ణుభక్తిసమన్వితః ॥ ౧౫

రఙ్గదాసస్య శ్రీనివాససేవార్థం శ్రీశేషాచలాగమనమ్

నారాయణపురీం ప్రాప్య శ్రీవరాహం ప్రణమ్య చ
తత్ర శ్రుత్వా శ్రీనివాసం వేఙ్కటాద్రినివాసినమ్ ॥ ౧౬
స్వయమ్భూదేవదేవేశసేవితం ప్రయయౌ తతః
సువర్ణముఖరీం ప్రాప్య స్నాత్వా చోత్తీర్య తత్తటే ॥ ౧౭
కమలాఖ్యే సరసి చ స్నాత్వా పుణ్యప్రదాయిని
తత్తీరవాసినం దేవం కృష్ణం రామేణ సంయుతమ్ ॥ ౧౮
నమస్కృత్య తతః ప్రాయాత్ వనం గజఘటాయుతమ్
శనైః సమ్ప్రవిశ్య శేషాద్రిం నిర్ఝరం సన్దదర్శ హ ॥ ౧౯
తత్సమీపం సమాసాద్య కపిలాపూజితం శివమ్
తత్పురశ్చక్రతీర్థం తత్ అగాధం పాపనాశనమ్ ॥ ౨౦
తత్ర స్నాత్వా తతోఽగచ్ఛత్ వేఙ్కటాద్రిం శనైః శనైః
ఆరాద్ధుం గచ్ఛతా మార్గే యుక్తో వైఖానసేన చ ॥ ౨౧
రఙ్గదాసస్త్వరురోహ బాలో ద్వాదశవార్షికః
స్వామిపుష్కరిణీం ప్రాప్య స్నాత్వా భక్తిసమన్వితః ॥ ౨౨
వైఖానసేన మునినా గోపీనాథేన పూజితమ్
వనమధ్యే తరోర్మూలే స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౨౩
తిష్ఠన్తం పుణ్డరీకాక్షం శ్రీభూమిసహితం హరిమ్
ఆకాశస్థం సన్దదర్శ పీతనీలాకృతిం శుభమ్ ॥ ౨౪
పార్శ్వస్థశఙ్ఖచక్రాభ్యాం గదాఽసిభ్యాం నిషేవితమ్
పక్షౌ విస్తార్య చాకాశే దేవమూర్ధ్ని వితానవత్
స్థితఞ్చ గరుడేశానం పశ్చాచ్ఛార్ఙ్గం శరం తథా ॥ ౨౫

శ్రీనివాసార్థం రఙ్గదాసకృతదివ్యోద్యానమణ్డప నిర్మాణాని

ఏవం దృష్ట్వా శ్రీనివాసం విస్మితో రఙ్గదాసకః
అస్య దేవస్య చారామం కరిష్యామీత్యచిన్తయత్ ॥ ౨౬
నిశ్చిత్య మనసా సర్వం తరుమూలేఽవసత్ సుధీః
కృత్వా వైఖానసాద్విష్ణోః నైవేద్యఞ్చ దినే దినే ॥ ౨౭
శనైశ్ఛిత్వా వనం ఘోరం వృక్షాంశ్చిచ్ఛేద పార్శ్వగాన్
ఆస్థానచిఞ్చాం దేవస్య రమాయాశ్చమ్పకం తరుమ్ ॥ ౨౮
దేవాఽజ్ఞప్తో వర్జయిత్వా తావుభౌ దేవసేవితౌ
దేవస్య పరితో భూమౌ శిలాకుడ్యం తదాఽకరోత్ ॥ ౨౯
తత్కుడ్యస్యైవ పరితః పుష్పారామాంశ్చకార హ
మల్లికాకరవీరాబ్జకున్దమన్దారమాలతీః ॥ ౩౦
తులసీచమ్పకానాఞ్చ వనాన్యేవ చకార హ
ఖనిత్వా తత్ర కూపం తు వర్ధయంస్తజ్జలైర్వనమ్ ॥ ౩౧
ఆరామపుష్పాణ్యాదాయ స్వయం దామాన్యథాకరోత్
విచిత్రాణి తదా బద్ధ్వా పూజకస్య కరే దదౌ ॥ ౩౨
ఆదాయ పూజకస్తాని స్కన్ధే మూర్ధ్ని బబన్ధ చ
శ్రీనివాసస్య దేవస్య శ్రీభూమిసహితస్య చ ॥ ౩౩
ఏవం దేవస్య కైఙ్కర్యం కుర్వంస్తస్థావుదారధీః
తస్యైవ వర్తమానస్య సమాస్త్వాసప్తతేర్గతాః
కుర్వాణే పుష్పాపచయం రఙ్గదాసే మహాత్మని ॥ ౩౪

రఙ్గదాసస్య గన్ధర్వక్రీడాదర్శనేన భగవత్కైఙ్కర్యవిస్మృతిః

ఆరామే సరసి స్నాతుం గన్ధర్వః కశ్చిదాయయౌ
గన్ధర్వరాజః కన్యాభిః తరుణీభిః సమన్వితః ॥ ౩౫

జలక్రీడాం కరోతి స్మ దివి స్థాప్య విమానకమ్
సురూపాభిశ్చ సహితం క్రీడన్తం కమలాకరే ॥ ౩౬
పశ్యన్ శ్రీరఙ్గదాసోఽయం వ్యస్మరన్మాల్యసఞ్చయమ్
జితేన్ద్రియోఽపి తత్క్రీడాం పశ్యన్ రేతః ససర్జ హ ॥ ౩౭
పశ్యతస్తస్య సరసః సముత్తీర్య మనోహరః
దివ్యవస్త్రాణి చాచ్ఛాద్య కాన్తాభిః సహ సస్మితమ్ ॥ ౩౮
అధిరుహ్య విమానం తు యయౌ స ధనదాలయమ్
గతే గన్ధర్వరాజే తు రఙ్గదాసో విమోహితః ॥ ౩౯
త్యక్త్వా చ తాని మాల్యాని స్నాత్వా సరసి లజ్జితః
పునరాహృత్య పుష్పాణి శనైర్దేవాలయం యయౌ ॥ ౪౦
వైఖానసస్తు తం దృష్ట్వా పూజాకాలమతీత్య చ
ఆగతం కిమితి ప్రాహ "సఖేఽతిక్రమ్య చాగతః
న బద్ధా మాలికాశ్చాపి త్వయాఽఽరామే చ కిం కృతమ్" ॥

శ్రీవరాహః —

ఇత్థం పృష్టో రఙ్గదాసో నావదల్లజ్జయా తతః
'లజ్జితం రఙ్గదాసం తం ప్రోవాచ మధుసూదనః ॥ ౪౨

స్వరూపానుసన్ధానేన లజ్జితం రఙ్గదాసం ప్రతి శ్రీనివాసవచనమ్

శ్రీభగవాన్ —

'లజ్జయా కిం రఙ్గదాస! మయా త్వం మోహితో హ్యసి
న తావజ్జితకామస్త్వం ధీరో భవ మహామతే! ॥ ౪౩
గన్ధర్వరాజవద్రాజా భవితాఽసి మహీతలే
తత్ర భుక్త్వా మహాభోగాన్ భక్తిమాన్మయి సర్వదా ॥ ౪౪
ప్రాకారఞ్చ విమానఞ్చ కారయిష్యసి మే తదా
తత్ర ముక్తిం ప్రదాస్యామి ప్రీత్యా పరమయా యుతః ॥ ౪౫

అత్రైవ కురు సేవాం త్వం ఆశరీరవిమోక్షణాత్
మద్భక్తానాం సకామానామేవం ముక్తిర్భవిష్యతి" ॥ ౪౬
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ విష్ణుః పునర్నోవాచ కిఞ్చన
శ్రుత్వా తద్రఙ్గదాసోఽపి చకారాఽరామముత్తమమ్ ॥ ౪౭

తొండమాన్నామకనృపవృత్తాన్తః

సాగ్రం శతాబ్దం సేవిత్వా గతః స్వర్గమమన్దధీః
జాతః సోమకులే తుఙ్గే 'తొండమా'నితి విశ్రుతః ॥ ౪౮
సువీరతనయో వీరో నన్దినీగర్భసమ్భవః
స పఞ్చవర్షాదుద్భూతవిష్ణుభక్తిః స్వయం సుధీః
సౌశీల్యశౌర్యవీర్యాదిగుణానామాకరో మహాన్ ॥ ౪౯
పాణ్డ్యస్య తనయాం పద్మాం ఉపయేమే మనోహరామ్
తతో రాజా శతం కన్యా నానాదేశ్యాః స్వయంవరాః ॥ ౫౦
రేమే దేవేన్ద్రవద్భూమౌ నారాయణపురే వసన్
అనుజ్ఞాం ప్రాప్య పితృతః పుత్రః పఞ్చాస్యవిక్రమః
ఉద్దిశ్య మృగయాం వీరో వేఙ్కటాద్రేః సమీపతః ॥ ౫౧

తొండమాన్నృపస్య మృగయార్థం శ్రీశేషాచలగమనమ్

పాదచారేణ విచరన్ పరివారైః సమన్వితః
మదధారాం విముఞ్చన్తం దదర్శ గజయూథపమ్ ॥ ౫౨
తం దృష్ట్వా విస్మితో భూత్వా గృహీతుం తమనుద్రుతః
సువర్ణముఖరీం తీర్త్వా బ్రహ్మర్షిం శుకముత్తమమ్ ॥ ౫౩
నమస్కృత్యాభ్యనుజ్ఞాతః తతోఽగచ్ఛద్వనాద్వనమ్
దదర్శ రేణుకాం దేవీం వల్మీకాఽకారసంస్థితామ్ ॥ ౫౪

ఇష్టదామిష్టభక్తానాం దివ్యారామనివాసినీమ్
పరివారైః సదోపేతాం పూజితాం త్రిదశైరపి
తొణ్డమానపి తాం నత్వా తతః పశ్చాన్ముదా యయౌ ॥ ౫౫

శ్రీనివాససమీపస్థపఞ్చవర్ణశుకవృత్తాన్తః

పఞ్చవర్ణం శుకం దృష్ట్వా తం జిఘృక్షురనుక్రమితః
స వదన్ "శ్రీనివాసే"తి గిరిం శీఘ్రతరం యయౌ ॥ ౫౬
అనుద్రవన్ స రాజాఽపి గిరిరాజం సమారుహత్
దరీశ్చ వివిధాః పశ్యన్ శిఖరాణి సమున్నతః ॥ ౫౭
శుకమన్వేషమాణోఽసౌ శ్యామాకవనమేయివాన్
తమదృష్ట్వా శుకవరం వనపాలం దదర్శ హ ॥ ౫౮
తం తు రాజానమాయాన్తం ప్రత్యుద్గచ్ఛన్ స సత్వరః
ప్రణమ్య వినయోపేతః కృతాఞ్జలిపుటః స్థితః ॥ ౫౯
తొణ్డమానపి సమ్పూజ్య తం పప్రచ్ఛ వనేచరమ్
'పఞ్చవర్ణః శుకః కశ్చిత్ దృష్టశ్చాత్రాఽగతస్త్వయా
"శ్రీనివాసే"తి చ వదన్ క్వ గతోఽసౌ వనేచర ?' ॥ ౬౦

వనచరః —

'స పఞ్చవర్ణో రాజేన్ద్ర శ్రీనివాసప్రియః సదా
పార్శ్వవర్తీ సదా తస్య శ్రీభూమిభ్యాం వివర్ధితః ॥ ౬౧
స్వామిపుష్కరిణీతీరే సదాఽఽస్తే దేవసన్నిధౌ
గృహీతుం స శుకః శ్రీమాన్ న తు కేనాపి శక్యతే ॥ ౬౨
విహృత్య స్వేచ్ఛయా నిత్యమస్మిన్ గిరివరే శుభే
దినాన్తే దేవమాసాద్య తత్సమీపే వసత్యయమ్ ॥ ౬౩
తం దేవమారాధయితుం గమిష్యామి నృపాత్మజ !
విశ్రమ్యతాం వృక్షమూలే యావదాగమనం మమ
పుత్రేణానేన సహితో విహర త్వం యథాసుఖమ్ ॥ ౬౪

రాజా: —

'త్వయా సహాఽగమిష్యామి ద్రష్టుం దేవం జనార్దనమ్
త్వం మే దర్శయ దేవేశం వేఙ్కటాద్రినివాసినమ్ ' ॥ ౧౫
తస్య రాజ్ఞో వచః శ్రుత్వా శ్యామాకం మధుమిశ్రితమ్
చూతపత్రపుటే క్షిప్త్వా రాజ్ఞా సహ యయౌ హరిమ్ ॥ ౧౬

తొణ్డమాన్నృపస్య నిషాదేన సహ శ్రీనివాససేవాగమనమ్

గత్వా సుదూరమధ్వానం పశ్యన్తౌ తౌ శిలాతలమ్
ముహూర్తాదేవ సమ్ప్రాప్తౌ స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్॥ ౧౭
స్నాత్వా తత్ర విధానేన రాజ్ఞా సహ నిషాదపః
దర్శయామాస దేవేశం రాజ్ఞస్తస్య మహాత్మనః ॥ ౧౮
స్వామిపుష్కరిణీతీరే స్థితం శ్రీవృక్షమూలకే
అతసీపుష్పసఙ్కాశం అమ్బుజాయతలోచనమ్ ॥ ౧౯
చతుర్భుజముదారాఙ్గం ఈషత్స్మితముఖామ్బుజమ్
దివ్యపీతామ్బరధరం కిరీటకటకోజ్జ్వలమ్ ॥ ౨౦
పార్శ్వస్థాభ్యాం సురూపాభ్యాం శ్రీభూమిభ్యాం సమన్వితమ్
పరితః శఙ్ఖచక్రాసిగదాశార్ఙ్గేషు సేవితమ్ ॥ ౨౧
అన్యైర్దివ్యాయుధైశ్చాపి దివ్యమాల్యైర్నిషేవితమ్
స్కన్దేనాఽఽరాధ్యమానం తం త్రిసన్ధ్యం పురుషోత్తమమ్ ॥
వల్మీకగూఢపాదాబ్జం ఆజానుపురుషోత్తమమ్
తతో దృష్ట్వా ముదా దేవం ప్రణేమతురుభౌ తదా ॥ ౨౩
రాజా తు ప్రాఞ్జలిర్భూత్వా విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః
ఆనన్దలహరీం ప్రాప్య న ప్రాజ్ఞాయత కిఞ్చన ॥ ౨౪
నిషాదోఽపి నివేద్యైవ శ్యామాకం మధుమిశ్రితమ్
రాజ్ఞే తదర్ధం దత్త్వైవ శిష్టార్ధం భుక్తవాన్ స్వయమ్ ॥ ౨౫

పీత్వా పుష్కరిణీతోయం తేన రాజ్ఞా సమన్వితః
స పునః శ్యామాకవనే పుణ్యాం పర్ణకుటీం యయౌ ॥ ౧౬
ఉషిత్వా చైకరాత్రన్తు ప్రాతరుత్థాయ భూమిపః
స్వసైన్యేన సమాయుక్తో నివృత్తః స్వపురం యయౌ ॥ ౧౭

తొణ్డమాన్నృపం ప్రతి రేణుకోక్తిః

పునర్దేవీవనం గత్వా హయాదవతతార హ
చైత్రశుద్ధనవమ్యాం తు పూజయామాస రేణుకామ్ ॥ ౧౮
హావిష్యం పరమాన్నఞ్చ సోపస్కరమనేకశః
పశూపహారసహితం ధూపదీపసమన్వితమ్ ॥ ౧౯
సురాఘటీశతం దత్త్వా జాతీకేసరవాసితమ్
ఏవం సంపూజితా దేవీ ప్రీతా రాజ్ఞే వరం దదౌ ॥ ౨౦
ఆవిష్టః పురుషః కశ్చిత్ అవదన్నృపసత్తమమ్
'శృణు రాజన్ ! భవిష్యం తే రాజ్యం నిహతకణ్టకమ్ ॥ ౨౧
రాజంస్తవైవ నామ్నాఽత్ర రాజధానీ భవిష్యతి
మత్సమీపే మహారాజ ! చిరం రాజ్యం కరిష్యసి ॥ ౨౨
దేవదేవప్రసాదశ్చ భవిష్యతి తవానఘ !'
ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై ఆవిష్టః ప్రకృతిం యయౌ
తతో లబ్ధవరో రాజా యయౌ శుకమునిం పునః ॥ ౨౩

శుకవర్ణితపద్మసరోవరమాహాత్మ్యమ్

అభివాద్య మునిం తేన పూజితో ముదితోఽభవత్
'మాహాత్మ్యం సరసో బ్రూహి కమలాఖ్యస్య మే మునే !' ॥ ౨౪
శుకః —
పురా దుర్వాససః శాపాత్ అవతీర్ణా సురాలయాత్
పద్మా పద్మాక్షదయితా విష్ణునా సహితా నృప ॥ ౨౫

సరః కాఞ్చనపద్మాఢ్యం ఇదం ప్రాప్య మహేశ్వరీ
తపశ్చకార వర్షాణాం దివ్యానామయుతం రమా ॥ ౭౫
తతో దేవా విచిన్వన్తః శ్రియం విష్ణుసమన్వితామ్
పురన్దరేణ సంయుక్తా రాజన్ అస్మిన్ సరోవరే ॥ ౭౬
స్థితాం సువర్ణకమలే పుణ్డరీకాక్షసంయుతామ్
దృష్ట్వా ప్రీతిసమాయుక్తాః ప్రణమ్యామ్బుజధారిణీమ్
కృతాఞ్జలిపుటాః సేన్ద్రాః తుష్టువుర్లోకమాతరమ్ ॥ ౭౭

దేవాదికృత శ్రీలక్ష్మీస్తుతిః

దేవాః —

'నమః శ్రియై లోకధాత్ర్యై బ్రహ్మమాత్రే నమో నమః
నమస్తే పద్మనేత్రాయై పద్మముఖ్యై నమో నమః ॥ ౭౮
ప్రసన్నముఖపద్మాయై పద్మకాన్త్యై నమో నమః
నమో బిల్వవనస్థాయై విష్ణుపత్న్యై నమో నమః ॥ ౮౦
విచిత్రక్షౌమధారిణ్యై పృథుశ్రోణ్యై నమో నమః
పక్వబిల్వఫలాఽపీనతుఙ్గస్తన్యై నమో నమః ॥ ౮౧
సురక్తపద్మపత్రాభకరపాదతలే శుభే
సురత్నాఙ్గదకేయూరకాఞ్చీనూపురశోభితే
యక్షకర్దమసంలిప్తసర్వాఙ్గే కటకోజ్జ్వలే ॥ ౮౨
మాఙ్గల్యాభరణైశ్చిత్రైః ముక్తాహారైర్విభూషితే
తాటఙ్కైరవతంసైశ్చ శోభమానముఖామ్బుజే ॥ ౮౩
పద్మహస్తే నమస్తుభ్యం ప్రసీద హరివల్లభే
ఋగ్యజుఃసామరూపాయై విద్యాయై తే నమో నమః ॥ ౮౪
ప్రసీదాస్మాన్ కృపాదృష్టిపాతైరాలోకయాబ్ధిజే
యే దృష్టాస్తే త్వయా బ్రహ్మరుద్రేన్ద్రత్వం సమాప్నుయుః' ॥

ఇన్ద్రాదీన్ ప్రతి స్తుతిప్రసన్నలక్ష్మీవచనమ్

శ్రీ సూతః —

ఇతి స్తుతా తదా దేవైః విష్ణువక్షఃస్థలాలయా
విష్ణునా సహ సన్తుష్టా రమా ప్రీతాఽవదత్సురాన్ ॥ ౯౬

శ్రీః —

సురారీన్ సహసా హత్వా స్వపదాని గమిష్యథ
యే స్థానహీనాః స్వస్థానాత్ భ్రంశితా యే నరా భువి ॥ ౯౭

తే మామనేన స్తోత్రేణ స్తుత్వా స్థానమవాప్నుయుః ।
అఖణ్డైర్బిల్వపత్రైర్మామర్చయన్తి నరా భువి ॥ ౯౮

స్తోత్రేణానేన యే దేవా నరా యుష్మత్కృతేన వై ।
ధర్మార్థకామమోక్షాణాం ఆకరాస్తే భవన్తి వై ॥ ౯౯

ఇదం పద్మసరో దేవా యే కేచన నరా భువి ।
ప్రాప్య స్నానం కరిష్యన్తి మాం స్తుత్వా విష్ణువల్లభామ్ ॥ ౧౦౦

తేఽపి శ్రియం దీర్ఘమాయుః విద్యాం పుత్రాన్ సువర్చసః
లబ్ధ్వా భోగాంశ్చ భుక్త్వాఽన్తే నరా మోక్షమవాప్నుయుః ॥

ఇతి దత్త్వా వరం దేవీ దేవేన సహ విష్ణునా
ఆరుహ్య గరుడేశానం వైకుణ్ఠస్థానమాయయౌ ॥ ౧౦౨

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే శ్రీ
వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే ఉత్తరార్ధే వసునామకనిషాదవృత్తాన్త—
పద్మసరోవరమాహాత్మ్యాదివర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః

అథ దశమోఽధ్యాయః

~~~~~~0~~~~~~

తొణ్డమాన్నృపస్య స్వపితుః సకాశాద్రాజ్యప్రాప్తిః

శ్రీ శుకః —

'ఇదం పద్మసరో నామ సర్వపాపప్రణాశనమ్
కీర్తనాత్ స్మరణాత్ స్నానాత్ నృణాం లక్ష్మీప్రదం భువి ॥ ౧
కృత్వా స్నానం త్వమప్యస్మిన్ వ్రజ స్వపితురన్తికమ్ '

శ్రీవరాహః —

ఏతచ్ఛుకవచః శ్రుత్వా స్నాత్వా పద్మసరోవరే॥ ౨
తం నత్వా హయమారుహ్య తొణ్డమాన్ స్వపురం యయౌ
తం పితా యువరాజానం కృత్వా త్రీన్ వత్సరానథ ॥ ౩
రక్షకత్వం చ సామర్థ్యం శౌర్యం వీర్యం సుశీలతామ్
భక్తిం విప్రేషు పుత్రస్య వీక్ష్య రాజా స్వమన్త్రిభిః ॥ ౪
స్వపదే స్థాపయామాస స్వభిషిచ్య విధానతః
అనునీయ సుతం పత్న్యా సార్ధం రాజా వనం యయౌ ॥ ౫

వనోర్వల్మీకే శ్రీవరాహసన్దర్శనమ్

తొణ్డమానపి సామ్రాజ్యం లబ్ధ్వా రాజ్యం చకార హ
నిషాదస్య వనే దేవో వారాహం రూపమాస్థితః ॥ ౬
శ్యామాకపక్వం భక్షిత్వా రాత్రౌ రాత్రౌ చచార హ
పదాని స వరాహస్య చాన్వియేష దివా దివా ॥ ౭
అదృష్ట్వా తం వరాహం స రాత్రౌ జాగ్రద్ధనుర్ధరః
స్థితోఽపశ్యత్ చరన్తం తం చన్ద్రకోటిసమప్రభమ్ ॥ ౮
వరాహం సుభగాకారం శ్యామాకవనమధ్యతః
తం దృష్ట్వా ధనురాదాయ సింహనాదం చకార హ ॥ ౯
~~~~~~

వరాహః తద్వచః శ్రుత్వా వనాన్నిష్క్రమ్య సత్వరమ్
యయౌ తం చాప్యనుయయౌ వరాహం స నిషాదపః ॥ ౧౦
రాత్రిశేషమనుద్రుత్య వనే చన్ద్రసమప్రభమ్
వల్మీకం ప్రవిశన్తం చ దదర్శ స నిషాదపః ॥ ౧౧
గచ్ఛన్తం పూర్ణిమాచన్ద్రం అస్తం గిరివరం యథా
విస్మితోఽఖానయత్ కోపాత్ వల్మీకం స నిషాదపః ॥ ౧౨
ధరావరాహో దదృశే మూర్ఛితోఽయం పపాత హ
పితరం మూర్ఛితం దృష్ట్వా తత్పుత్రో భక్తిమాంస్తదా ॥ ౧౩
వరాహదేవం తుష్టావ యేన ప్రీతో భవేద్ధరిః
ఆవిశ్య పితరం తస్య ప్రోవాచ మధుసూదనః ॥ ౧౪

శ్రీ భగవాన్ —

'అహం వరాహదేవేశో నిత్యమస్మిన్ వసామ్యహమ్
రాజ్ఞే త్వముక్త్వా మామత్ర ప్రతిష్ఠాప్యైవ పూజయ ॥ ౧౫
వల్మీకం కృష్ణగోక్షీరైః క్షాలయిత్వా తదుత్థితే
శిలాతలే చ వారాహముద్ధృత్య ధరణీస్థితమ్ ॥ ౧౬
కారయిత్వా ప్రతిష్ఠాప్య విప్రైర్వైఖానసైశ్చ మామ్
పూజయేద్వివిధైర్భోగైః తొణ్డమాన్ రాజసత్తమః' ॥ ౧౭
ఇత్యుక్త్వా తం జహౌ దేవః స చ స్వస్థో బభూవ హ
సుఖాసీనస్తు పితరం నమస్కృత్య నిషాదజః ॥ ౧౮
న్యవేదయద్దేవవచః పిత్రే సర్వం యథాతథమ్
స శ్రుత్వా విస్మితో భూత్వా కృత్స్నం పుత్రవచః శుభమ్ ॥

తొణ్డమాన్నృపాయ వసునివేదితవరాహోదన్తః

రాజ్ఞే వక్తుం యయౌ శీఘ్రం నిషాదః స్వానుగైః సహ
వసుర్నిషాదాధిపతిః రాజద్వారముపాగతమ్ ॥ ౨౦

నిషాదాధిపమాజ్ఞాయ ద్వారపాలైః నృపోత్తమః
ఆహూయ తం నిషాదేశం సభాయాం మన్త్రిభిః సహ ॥ ౨౧

సత్కృత్య తం వసుం రాజా సపుత్రం సపరిచ్ఛదమ్
పప్రచ్ఛ ప్రీతిమాన్ రాజా వసుం తం వనగోచరమ్ ॥ ౨౨

'కిమాగమనకృత్యం తే వద త్వం వనగోచర

వసుః —

'రాజన్ మమ వనే దృష్టం ఆశ్చర్యం శృణు భూపతే ! ॥ ౨౩

కశ్చిత్ శ్వేతవరాహస్తు శ్యామాకమచరన్ నిశి
తం వరాహం ధనుష్పాణిః అన్వధావమహం నృప ! ॥ ౨౪

అనుద్రుతో వాయువేగో గత్వా వల్మీకమావిశత్
స్వామిపుష్కరిణీతీరే పశ్యతో మమ భూపతే ॥ ౨౫

వల్మీకమఖనం క్రోధాత్ మూర్ఛితో న్యపతం భువి
మత్పుత్రోఽయం సమాగత్య మాం దృష్ట్వా మూర్ఛితం భువి ॥

శుచిర్భూత్వా దేవదేవం తుష్టావ మధుసూదనమ్
తతో మయి సమావిశ్య వరాహోఽప్యవదత్స్వతమ్ ॥ ౨౭

'రాజ్ఞే నివేదయ క్షిప్రం మచ్చరిత్రం నిషాదప !
కృష్ణగోక్షీరసేకేన వల్మీకం క్షాలయేన్నృపః ॥ ౨౮

దృశ్యతే చ శిలా కాచిత్ వల్మీకస్థా సుశోభనా
వామాఙ్కస్థభువం మాం చ వరాహవదనం స్థితమ్ ॥ ౨౯

కారయిత్వా శిల్పినాఽథ ప్రతిష్ఠాప్య మునీశ్వరైః
వైఖానసైర్మునివరైః అర్చయేత్ తోణ్డమానపి ॥ ౩౦

అథ గత్వా శ్రీనివాసం వల్మీకాన్తర్బహిస్స్థితమ్
కపిలాకృష్ణగోక్షీరసేచనైః క్షాలయేచ్ఛనైః ॥ ౨౪

ఆపాదపీఠపర్యన్తం క్షాలయిత్వా దినే దినే
కుర్యాత్ ప్రాకారముభయోః ఉత్తరే దక్షిణే తథా ॥ ౨౫

ఇత్యుక్త్వా వై పమాముఖ్పప్టపః స్వప్నోఽభవం నృప
ఇదం తే వక్తుమాయాతో దేవదేవనిరీక్షితమ్ ॥ ౨౬

నృపస్య నిషాదవాక్యస్వప్నాభ్యాం బిలమార్గేణ శేషాచలగమనమ్

శ్రీవరాహః —

తొణ్డమానపి తచ్ఛ్రుత్వా సుప్రీతో విస్మితోఽభవత్
తతః కార్యం వినిశ్చిత్య మన్త్రిభిః పుష్కరాదిభిః ॥ ౨౭

వేఙ్కటాద్రిం జిగమిషుః గోపానాహూయ సర్వశః
'కృష్ణాశ్చ కపిలా గావో యాః కాశ్చిత్సన్తి మామికాః ॥ ౨౮

తాః సవత్సా ఆనయధ్వం వేఙ్కటాద్రిసమీపతః '
ఇత్యాజ్ఞప్య నృపో గోపాన్ 'శ్వో యాత్రే'తి చ మన్త్రిణః ॥ ౨౯

విసృజ్య ప్రకృతీః సర్వాః వివేశాన్తఃపురం వశీ
ఉక్త్వా కథాం తాం పత్నీభ్యః సుష్వాప నిశి పార్థివః ॥ ౩౦

తం స్వప్నే శ్రీనివాసోఽపి బిలమార్గం హ్యదర్శయత్
స్వపురాదాబిలం మార్గే పల్లవానసృజద్ధరిః ॥ ౩౧

ఏవం స్వప్నం నృపో దృష్ట్వా ప్రాతరుత్థాయ సత్వరః
ఆహూయ మన్త్రిణః సర్వాన్ ప్రకృతీః బ్రాహ్మణానపి ॥ ౩౨

స్వప్నం తథావిధం చోక్త్వాఽపశ్యత్ ద్వారేఽథ పల్లవమ్
యుక్తే ముహూర్తే ప్రయయౌ హయమారుహ్య తొణ్డమాన్ ॥
పశ్యంశ్చ పల్లవాన్ గాశ్చ శనైః ప్రీతో యయౌ బిలమ్
దృష్ట్వా విస్మయమాపన్నో నిర్మమే తత్ర పత్తనమ్ ॥ ४౧

భగవదుక్త్యా తొణ్డమాన్నృపకృతక్షీరాభిషేకవప్రనిర్మాణాదికమ్

బిలమన్తఃపురే కృత్వా ప్రాకారం చాప్యకారయత్
వసంస్తత్ర నృపేన్ద్రోఽసౌ నిర్జిత్య పృథివీమిమామ్ ॥ ४౨
యథోక్తం దేవదేవేన క్షీరప్రక్షాలనాదికమ్
కృత్వా ప్రాకారనిర్మాణం కర్తుముద్యోగమాయయౌ ॥ ४౩
తదానీం దేవదేవేన స్వయమాజ్ఞాపితో నృపః
'తిన్త్రిణీం చమ్పకం చోభౌ పాలయైతౌ నగోత్తమౌ ॥ ४४
మమ చాఽస్థానికీ చిఞ్చా లక్ష్మ్యాః స్థానఞ్చ చమ్పకః
నమస్కార్యౌ నృపైస్తౌ హి ఋషిదేవనరైః సదా ॥ ४౫
సంస్థాప్యైతౌ నృపశ్రేష్ఠ ఛేదయాన్యాన్ నగోత్తమాన్
ప్రాకారమాత్రం కురు మే ద్వారగోపురసంయుతమ్ ॥ ४౬
విమానం తు భవద్వంశ్యో నామ్నా నారాయణో నృపః
కారయిష్యతి మద్భక్తః స్వర్ణేనాలఙ్కరిష్యతి '
ఏవముక్త్వా తొణ్డమానం విరరామ శ్రియఃపతిః ॥ ४౭

శ్రీవరాహః —

ఏవం దేవవచః శ్రుత్వా కృత్వా ప్రాకారమేవ చ
పూజయామాస మునిభిః వైఖానసకులోద్భవైః ॥ ४౮

సత్యం వివేన వాగల్పం చేమం సత్వా నృపోత్తమః
రాజ్యం చకార ధర్మేణ భుఞ్జానో భోగముత్తమమ్
ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు దాక్షిణాత్యో ద్విజోత్తమః ॥ ౪౯

గఙ్గాస్నానాగతవీరశర్మాఖ్యవిప్రచరిత్రమ్

గఙ్గాస్నానాయ గచ్ఛన్వై సదారః ప్రయయౌ పురాత్
మార్గేఽథ గర్భిణీ జాతా బ్రాహ్మణీ బ్రాహ్మణస్య చ ॥ ౫౦

తాం తు గర్భవతీం దృష్ట్వా స్వాత్మనోఽనుగమనేఽక్షమామ్
రాజానం ద్రష్టుకామోఽసౌ రాజద్వారముపాగమత్ ॥ ౫౧

ద్వాఃస్థేన జ్ఞాపితో రాజా తమాహూయ ద్విజోత్తమమ్
పూజయిత్వా తు విధివత్ పప్రచ్ఛ కుశలం ద్విజమ్ ॥ ౫౨

రాజా —

'కిమాగమనకృత్యం తే కిం కరిష్యామ్యహం ద్విజ :' ॥ ౫౩

ద్విజః —

'వాసిష్ఠో వీరశర్మాఽహం సామవేదీ నృపోత్తమ !
సదారో నిర్గతో రాజన్ గఙ్గాస్నానాయ సాదరః
మార్గే చ గర్భిణీ చేయం కౌశికీ పుణ్యశాలినీ ॥ ౫౪

నామ్నా లక్ష్మీరితి ఖ్యాతా సుశీలా చ పతివ్రతా
స్థాప్య చైనాం తవ గృహే వ్రతం నిర్వర్తయామ్యహమ్ ॥

తస్మాద్రాజన్ ప్రయచ్ఛాస్యై యథేష్టం భక్తవేతనే
తావచ్చ రక్ష్యతాం లక్ష్మీః యావదాగమనం మమ ' ॥ ౫౬

శ్రీవరాహః —

రాజా తస్య వచః శ్రుత్వా తణ్డులాని ధనాన్యపి
దత్త్వా షణ్మాసపర్యన్తం గృహమన్తఃపురే దదౌ ॥ ౫౮

తాం న్యస్య బ్రాహ్మణః ప్రీతో గఙ్గాస్నానాయ నిర్యయౌ
గత్వా భాగీరథీం గఙ్గాం ప్రయాగే క్షేత్ర ఉత్తమే ॥ ౫౯

స్నాత్వా కాశీం తతో గత్వా తత్రోషిత్వా దినత్రయమ్
గయాం ప్రాప్య పితృశ్రాద్ధం అకరోత్ బ్రాహ్మణోత్తమః ॥

గత్వాఽయోధ్యామపి పురీం ప్రయయౌ బదరీవనమ్
సాలగ్రామం తతో గత్వా స్వదేశంప్రతి నిర్యయౌ ॥ ౬౦

సంవత్సరద్వయేఽతీతే చైత్రే మాసి శుభే దినే
నివృత్తోఽసౌ ద్విజశ్రేష్ఠః శనైరాగత్య మాధవే ॥ ౬౧

ఏకాదశ్యాం శుక్లపక్షే పునా రాజానమాయయౌ
రాజా తు విస్మృత్య తదా బ్రాహ్మణీం నాస్మరన్నృపః ॥

బ్రాహ్మణీ మానినీ గేహే మృతా శుష్కా బభూవ హ
వీరశర్మా తతో విప్రో గఙ్గాతోయకరణ్డకే ॥ ౬౩

విముచ్య బన్ధనం త్వేకం గాఙ్గం తు కరకం శుభమ్
ప్రదాయ రాజ్ఞే పప్రచ్ఛ 'పత్ని కుశలి' నీతి మే ॥ ౬౪

స్మృత్వాఽథ రాజా విప్రం తం 'స్థీయతా' మితి చాబ్రవీత్
అన్తఃపురం తతో గత్వా తామపశ్యన్మృతాం గృహే ॥ ౬౫

అనుక్త్వా బ్రహ్మణే తస్మై ప్రవిశ్య చ బిలోత్తమమ్
శ్రీనృసింహం నమస్కృత్య పునః ప్రాప్య బిలోత్తమమ్॥ ౬౬

శ్రీనివాసం యయౌ ద్రష్టుం శ్రీభూమిసహితం పరమ్
తం దృష్ట్వా సహసాఽఽయాన్తం బాసూహోతే ఫరారమ్ ॥ ౧౮
ప్రణమన్తమవోచత్ తం 'కిమకాలే నృప ఆగతః ?'
నృపోఽవదత్ ప్రణమ్యేశం భీతోఽథ 'బ్రాహ్మణీం మృతామ్'॥

అస్థిసరోవరమాహాత్మ్యమ్

తచ్ఛ్రుత్వా దేవదేవోఽపి 'మా భీ రాజన్ ! ద్విజోత్తమాం
ఆన్దోళికాం తామారోప్య స్త్రీభిః స్వాభిః సమన్వితామ్ ॥ ౧౯
మదాలయాత్ పూర్వభాగే ద్వావశ్యాం స్నాపయ ప్రభో !
అస్థినామ్ని సరస్యస్మిన్ అపమృత్యునివారణే ॥ ౨౦
ప్రాప్తజీవా సమం స్త్రీభిః బ్రాహ్మణేన చ యోక్ష్యతే
శీఘ్రం యాహి నృపశ్రేష్ఠ యథోక్తం వచనం కురు ' ॥ ౨౧
ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా ప్రయయౌ స్వపురం నృపః
ఆన్దోళికాసు రమ్యాసు స్త్రియ ఆరోప్య తామపి ॥ ౨౨
బ్రాహ్మణఞ్చ పురస్కృత్య ద్రష్టుం దేవం యయౌ నృపః
అస్థికూటసరః ప్రాప్య స్నాపయామాస తాః స్త్రియః ॥ ౨౩
త్వగస్థిరూపా సా చాపి తాభిః క్షిప్తా సరోవరే
ప్రాప్తజీవా యథాపూర్వం సువ్యఞ్జితశరీరజా ॥ ౨౪
ఉత్థితా సరసః స్నాత్వా రాజ్ఞీభిః సహ మఙ్గళా
ప్రాప్తా చ బ్రాహ్మణం ప్రీతా భర్తారం పునరాగతమ్ ॥ ౨౫
రాజా హరిం పూజయిత్వా బ్రాహ్మణాయ ధనం దదౌ
సహస్రనిష్కపర్యన్తం వస్త్రాణి వివిధాని చ ॥ ౨౬
స్వదేశగమనాయైవ సాదరం విససర్జ హ
విప్రః శ్రుత్వా స్త్రియో వృత్తం ప్రభావం వేఙ్కటేశితుః ॥ ౨౭

ఆశీః ప్రయుజ్య రాజ్ఞేఽథ స్వదేశం ప్రయయౌ ద్విజః
విప్రే గతే శ్రీనివాసో రాజానం పునరబ్రవీత్ ॥ ౭౮

'దినే దినే చ మధ్యాహ్నే నైవేద్యానన్తరం నృప!
ఆగత్య మామర్చయిత్వా యథేష్టం స్వర్ణపఙ్కజైః ॥ ౭౯

గత్వా పురీం స్వధర్మేణ రాజ్యం కురు నరాధిప!
యద్యదిష్టం తవ నృప భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౮౦

నాగన్తవ్యమకాలే తు త్వయా నృప కదాచన
ఏవం కాలార్చనం కృత్వా గత్వా త్వం స్వపురే వస' ॥ ౮౧

రాజా —

'తథా కరిష్యే దేవేశ మధ్యాహ్నే చార్చయామ్యహమ్'
ఇతి దేవాజ్ఞయా నిత్యమర్చయన్ స్వర్ణపఙ్కజైః
తదూర్ధ్వం తులసీపుష్పం జాత్వపశ్యత్ స మృణ్మయమ్॥ ౮౨

కుర్వగ్రామస్థకులాలవంశజభీమాఖ్యభక్తోదన్తః

విస్మితో దేవదేవేశమపృచ్ఛత్ నృపసత్తమః ॥ ౮౩

రాజా —

'కేనార్చ్యసే మృణ్మయైశ్చ కోమలైః తులసీసుమైః'
రాజ్ఞా పృష్టో దేవదేవః స్మృత్వా రాజానమబ్రవీత్
'కశ్చిత్కులాలో మద్భక్తః కుర్వగ్రామే వసత్యసౌ ॥ ౮౪

స్వగృహేఽర్చయతే రాజన్! తదఙ్గీక్రియతే మయా'
ఇతి దేవవచః శ్రుత్వా తం ద్రష్టుం ప్రయయౌ నృపః ॥ ౮౫

గత్వా కుర్వపురం తస్య కులాలస్య గృహం యయౌ
రాజానమాగతం దృష్ట్వా ప్రణమ్యైవాగ్రతః స్థితః ॥ ౮౬

స్థితం తం భీమనామానం పప్రచ్ఛ నృపసత్తమః ॥ ౬౭

తొణ్డమాన్ —

'భీమ పూజయసే దేవం కథం వద కులోత్తమః'

శ్రీవరాహః —

పృష్టః ప్రాహ కులాలోఽపి 'జాతు జానే న చార్చనమ్
కేనోక్తం నృపతిశ్రేష్ఠ! కులాలోఽర్చయతీతి హి' ॥ ౬౮

తొణ్డమాన్ —

'దేవేన శ్రీనివాసేన సమోక్తం హి త్వదర్చనమ్'
స తు శ్రుత్వా నృపవచః స్మృత్వా దేవవరం పురా ॥ ౬౯

భీమః —

'యదా ప్రకాశితా పూజా యదా రాజా సమాగతః
తొణ్డమాంస్తేన సంవాదస్తదా మోక్షం గమిష్యసి'
ఇతి పూర్వం వరం దేవో దత్తవాన్ వేఙ్కటేశ్వరః ॥ ౭౦

కుర్వగ్రామస్థభీమాఖ్యభక్తస్య పత్న్యా సహ వైకుణ్ఠప్రాప్తిః

ఇత్యుక్త్వాఽథ కులాలోఽపి పత్న్యా సార్ధం తదైవ చ
విమానమాగతం దృష్ట్వా దేవం దృష్ట్వా జనార్దనమ్ ॥ ౭౧

ప్రణమన్ ప్రజహౌ ప్రాణాన్ సదారో భక్తసత్తమః
పశ్యతో రాజరాజస్య విమానమధిరుహ్య చ ॥ ౭౨

దివ్యరూపధరో దేవ్యా సార్ధం విష్ణుపదం యయౌ
దృష్ట్వా రాజాఽద్భుతం తత్ర స్వపురం ప్రాప్య హర్షితః ॥ ౭౩

స్వపుత్రం శ్రీనివాసాఖ్యం అభిషిచ్య విధానతః
'పరిపాలయ ధర్మేణ మానవాంశ్చ వసున్ధరామ్' ॥ ౯౪

ఇత్యాజ్ఞాప్య సుతం ధీమాంస్తతాప పరమం తపః
తప్యతస్తస్య దేవోఽపి ప్రత్యక్షమభవద్ధరిః ॥ ౯౫

శ్రీనివాసకృపయా తొణ్డమాన్ నృపస్య సారూప్యప్రాప్తిః

ఆరుహ్య గరుడం దేవో రమాభూమిసమన్వితః ॥ ౯౬

శ్రీభగవాన్ —

'కిం కరోమి నృపశ్రేష్ఠ తపసా తోషితస్తవ'
ఇత్యుక్తో దేవదేవేన తొణ్డమానపి రాజరాట్ ॥ ౯౭

ప్రీతిమాన్ ప్రాఞ్జలిర్భూత్వా సగద్గదమువాచ హ
'త్వల్లోకే వస్తుమిచ్ఛామి జరామరణవర్జితే ॥ ౯౮
ఇదమేవ వరం దేహి మాధవైతన్మమేప్సితమ్'

శ్రీ వరాహః —

ఇత్యుక్త్వా నిపపాతోర్వ్యాం సాష్టాఙ్గం దేవసన్నిధౌ
తదా కలేవరం ముక్త్వా విమానం త్వారురోహ చ ॥ ౯౯

గన్ధర్వైః స్తూయమానోఽసౌ సారూప్యం ప్రాప్య శార్ఙ్గిణః
యచ్ఛోకమోహరహితం జరామరణవర్జితమ్
పునరావృత్తిరహితం తద్విష్ణోః పదమాయయౌ ॥ ౧౦౦

ఏతన్మాహాత్మ్యశ్రవణపఠనఫలశ్రుతిః

ఏతద్భవిష్యం దేవేశి మయోక్తం వరవర్ణిని!
యః శ్రావయేద్యః శృణుయాత్ విష్ణులోకం స గచ్ఛతి॥ ౧౦౧

శ్రీ సూతః

ఇత్యుక్తాం దేవదేవేన భవిష్యాం సహోత్తరామ్
శృణుయాద్యః పఠేద్వాపి కథాం పుణ్యాం పురాతనీమ్
స తు భుక్త్వాఽఖిలాన్ కామాన్ అన్తే విష్ణుపదం వ్రజేత్ ॥

॥ హరిః ఓం ॥ తత్సత్ ॥

ఇతి శ్రీవారాహపురాణే ఉత్తరార్ధే భూగోళోపాఖ్యానే ధరణీవరాహసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భవిష్యద్వర్ణనే శ్యామాకచక్రవర్తి
చరితవర్ణనం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

ఇతి శ్రీవారాహపురాణాన్తర్గతం వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యం
పూర్వభాగోత్తరార్ధాత్మకమ్

సంపూర్ణమ్.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై శ్రీపద్మావత్యై నమః

శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

(అథ శ్రీపాద్మపురాణాన్తర్గత శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్)

శ్రీపాద్మపురాణారమ్భః

శ్రియఃకాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్
శ్రీ వేఙ్కటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥

హరిః ఓం.

మేరుశిఖరాచ్చ్యుతబ్రహ్మర్షేః వేఙ్కటాచలాగమనమ్

దేవలః —

'దేవదర్శన ! దేవర్షే బ్రహ్మభూయకరం పరమ్
ముకున్దానన్దనం బ్రూహి ధర్మం కర్మవిమోచనమ్' ॥ ౧

దేవదర్శనః —

'సాధు దేవల! భూదేవ యత్పృష్టోఽహమిహ త్వయా
శృణు విద్వన్ ! విశేషేణ వక్ష్యామి తవ సువ్రత ॥ ౨

ఇతిహాసమిమం పుణ్యం చతుర్వర్గఫలప్రదమ్
యశస్కరం రఞ్జనకం ఆయురారోగ్యభూతిదమ్ ॥ ౩

పురా సుమేరుశిఖరే నానారత్నవిచిత్రితే
ఖచితానేకమాణిక్యే సౌవర్ణే కుట్టిమస్థలే ॥ ౪

అనుస్యూతప్రవద్దీపప్రభాస్తస్ఫురాఽఽస్పదే
మయూఖోద్దామరత్నౌఘఖచితధ్వాన్తనిష్ఠితే ॥ ౫
సాన్ద్రస్నిగ్ధతరుచ్ఛాయాసురద్రుమవనోపమే
మకరన్దం ప్రవర్షిభిః స్రగ్భిస్తు పరిలమ్బితే ॥ ౬
మాణిక్యస్తమ్భమహితే మకరాననతోరణే
విచిత్రరత్నప్రత్యుప్తస్వర్ణస్తమ్భచతుష్కకే ॥ ౭
సింహాసనే మహారత్నవిచిత్రాంశువిరాజితే
సావిత్ర్యా చ సరస్వత్యా సదాఽఽసీనః పితామహః ॥ ౮
గన్ధర్వైర్గర్వనిర్ముక్తైః గానవిద్యావిచక్షణైః
గాయద్భిః కిన్నరగణైః గీయమానశ్చ వీణయా ॥ ౯
స్తూయమానస్తుమ్బురుణా హాహాహూహూత్థతేజసా
సేవ్యమానః సహస్రాక్షప్రముఖైః సురసత్తమైః ॥ ౧౦
బ్రాహ్మీభిః శక్తిభిర్బ్రహ్మభాషాభూషాభిరాత్మభూః
అంశుకాభరణాలేపాతల్పహస్తాభిరన్తికే ॥ ౧౧
వసిష్ఠప్రముఖైః బ్రహ్మమునిభిః సిద్ధచారణైః
మార్కణ్డేయమరీచ్యత్రిభృగుపూర్వైః మహర్షిభిః ॥ ౧౨
శాపానుగ్రహసామర్థ్యసాధనైశ్చ తపోధనైః
మాహాత్మ్యం పుణ్యదేశానాం ఊచివద్భిః పరస్పరమ్ ॥ ౧౩
సమన్తతః సేవ్యమానః సేవారసవిశారదైః
నిషద్గణైరుపనిషద్గణైః శ్రుతిగణైరపి ॥ ౧౪
సాఙ్గైః సంశిక్షితమనా విశ్వసర్గవిలాసభూః
ఆస్తే సమాలపన్ బ్రహ్మా స్వపదాహ్లాదనిర్భరః ॥ ౧౫
కథాప్రసఙ్గాదత్రైవ నారాయణగిరేర్మహత్
మాహాత్మ్యమావిర్భావఞ్చ శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ॥ ౧౬

శ్రుత్వా శుకః పరమఋషిః సభాయాం సముపస్థితః
స దేశం తం దిదృక్షుః సన్ కౌతూహలసమాకులః ॥ ౧౭
విజ్ఞాపయన్ బ్రహ్మణే తం నమస్కృత్య చ సర్వతః
జగామ తస్మాద్దేశాద్వై దక్షిణాభిముఖః సుధీః ॥ ౧౮
వాసుదేవే వహన్ భక్తిం పురాణపురుషోత్తమే
తత్కథాఽఽలాపకుతుకః స్మయమానముఖో మునిః
దదర్శ నారాయణాద్రిం తత్ర నారాయణాశ్రమమ్ ॥ ౧౯

శ్రీ వేఙ్కటాచలవర్ణనమ్

నీలజీమూతముదితనీలకణ్ఠవిడమ్బనమ్
శృఙ్గకోటీరవిశ్రాన్తవాలఖిల్యకులాకులమ్ ॥ ౨౦
తిగ్మాంశ్వశ్వఖురక్షుణ్ణశృఙ్గమాణిక్యమణ్డలమ్
అమృతాంశుకరస్పర్శనిర్యదిన్దుదృషద్ద్రవమ్ ॥ ౨౧
తుఙ్గశృఙ్గస్ఫురద్రత్నతరలీకృతతారకమ్
మాణిక్యకుణ్డలమహోమాద్యద్ద్యుమణిమణ్డలమ్ ॥ ౨౨
వియల్లిహోత్తుఙ్గశృఙ్గవిశఙ్కటవిటఙ్కకమ్
చన్ద్రికాన్తస్రవాస్వాదిచకోరకులసఙ్కులమ్ ॥ ౨౩
స్ఫాటికాశ్మదరీశృఙ్గనిర్యన్నిర్మలనిర్ఝరమ్
అధిత్యకారూఢఫుల్లలోధ్రసింహావిడమ్బనమ్ ॥ ౨౪
మాకన్దకుసుమామన్దమకరన్దసముక్షితమ్
దన్తావలఘటాఘాతదర్దురప్రస్థకన్దరమ్ ॥ ౨౫
వ్యుత్క్రమక్రమణాక్రాన్తశరభప్రస్థదుఃస్థలమ్
మహాఽన్ధకారమహిమదుర్నిరీక్ష్యమహర్షభమ్ ॥ ౨౬
ఆఘ్రాతవ్యాకులప్రాణివ్యాఘ్రభీమభృగుస్థలమ్
నిర్ఝరాపాతపర్యన్తగ్రస్తముస్తార్ధసూకరమ్ ॥ ౨౭

యముపాహాసదుర్ధర్శసింహస్మహిషాకులమ్
శాఖాశిఖాక్రమచ్ఛాయామృగసాయమహీరుహామ్ ॥ ౨౮
విశీర్ణశ్వాపదానీకాధిత్యకోపత్యకాత్యయమ్
అభ్రఙ్కషాగ్రవివిధవిటపాటవిపాటనమ్ ॥ ౨౯
ధాతుప్రస్థస్థలీనిర్యద్దోఘప్రస్రవణాకులమ్
అన్తకాస్యప్రతీకాశసుహాగేహోషితార్ధరమ్ ॥ ౩౦
ఝిల్లికానాదబధిరీభూతదిక్ప్రవాలకమ్
దివ్యం విభూత్యపాదానం తత్ గాయద్భిరుషితాన్తరమ్ ॥ ౩౧
నానామణిమయాశేషమహాద్రియుతపర్వతమ్
కృష్ణసారపరోద్రిక్తహారిణీకులసఙ్కులమ్ ॥ ౩౨
విషణ్వద్వాలవిమలచమరీచఙ్క్రమోత్కటమ్
లాఙ్గూలవేల్లితలసద్గోలాఙ్గూలసమాకులమ్ ॥ ౩౩
ప్రవాలకాణ్డప్రస్తారమణ్డితాన్తరకన్దరమ్
ఇతస్తతస్తపస్యద్భిః ఋషిభిః నిర్ఝరాన్తికే ॥ ౩౪
అస్థాతవ్యప్రస్థదేశం బ్రహ్మధ్యానపరాయణైః
ఆశ్రితార్తిహరచ్ఛాయవిశాలవనపాదపమ్
తస్య సానుమతః సోఽపి పాదానాశ్రిత్య సత్వరః ॥ ౩౫

శుకస్య శ్రీవేఙ్కటాచలస్థపుణ్యతీర్థావగాహనమ్

నిర్ఝరేష్వాప్లవం కుర్వన్ విమలోదేష్వనన్యధీః
హ్రదేషు దేవఖాతేషు నదీప్రస్రవణేషు చ ॥ ౩౬
అన్యేష్వమలతీర్థేషు త్రివృద్బ్రహ్మ జపన్ మునిః
సంసారమోచనీం బ్రహ్మవిద్యాం విద్యావిజృమ్భిణీమ్ ॥ ౩౭
జపన్నుపాంశు మనసాఽవద్యావిద్యానిబర్హిణీమ్
నివసన్ రజనీమేకాం తత్ర తత్ర సమాహితః ॥ ౩౮

అతన్ద్రితోఽఞ్జనగిరిం ప్రాప విప్రోపవేశనమ్
తత్ర తత్ర గుహాగేహేష్వాసీనైః మునిపుఙ్గవైః ॥ ౩౯
యోగిభిః సిద్ధసఙ్ఘైశ్చ విశుద్ధజ్ఞానశాలిభిః
వైఖానసైశ్చ మునిభిః కృతాతిథ్యసపర్యకమ్ ॥ ౪౦
శిలాతలేషు నివసన్ విపులేషు శనైః శనైః
కుమారధారాం ధారాలచ్యవమానామలోదకామ్
ఆససాదాప్లవం చాత్ర చక్రే వ్యాసౌరసో మునిః ॥ ౪౧

స్కన్దస్య కుమారధారాస్నానేన శక్త్యాయుధప్రాప్తిః

అస్యా మాహాత్మ్యమతులం తులితానన్యతీర్థకమ్
శక్తిప్రదం శక్తిపాణేః శరణ్యం శరణార్థినామ్
పురాఽమరైః ప్రార్థితేన శఙ్కరేణ పురారిణా ॥ ౪౨
ఔమాపత్యో బాహులేయః సైనాపత్యే నియోజితః
తద్వోఢుమసహన్ సోఽపి సైనాపత్యే నివిష్టధీః ॥ ౪౩
అనేకాపాయసదనముపాయరహితో గుహః
దైత్యారేః ప్రాప్తుకామస్సన్ తత్ప్రీతికారమాప్తవాన్ ॥ ౪౪
త్రిసన్ధ్యమాప్లవం కుర్వంస్త్రివృద్బ్రహ్మ జపన్ సుధీః
త్రిసన్ధ్యమర్చయన్ విష్ణుం దివ్యైః పుష్పైరనన్యధీః ॥ ౪౫
అస్యా నిర్ఝరధారాయాం తపస్తేపే సమీపతః
తపసా తస్య సన్తుష్టో భగవాన్ విష్టరశ్రవాః ॥ ౪౬
ఆవిర్భూయ దదౌ శక్తిం తస్మై సోఽపి తిరోదధే
కుమారస్తం ప్రణమ్యాథ దేవం స్వర్గం జగామ సః ॥ ౪౭
తస్మాత్కుమారధారేతి విఖ్యాతా విమలోదకా
ప్రథమానప్రశంసాఽభూత్ అప్రమేయఫలప్రదా ॥ ౪౮

ఇన్ద్రస్య పాపనాశనస్నానేన బ్రహ్మహత్యాదిపాపముక్తిః

తతో గతః పాపనాశం కృత్వా స్నానాదికం మునిః
ఉవాస త్రిదినం తస్య తీర్థస్య నికటే తటే ॥ ౪౯
యత్ర తీర్థే పర్వతే స్నాత్వా మఘవా వృత్రహా పురా
బ్రహ్మహత్యావిముక్తః సః ప్రాప చైన్ద్రం పునః పదమ్ ॥ ౫౦
'పాపనాశః' స విఖ్యాతో నిర్ఝరో ఝర్ఝరైనసామ్
దేవతిర్యఙ్మనుష్యాణాం అవగాహాన్మలాపహామ్ ॥ ౫౧

ఆకాశగఙ్గామాహాత్మ్యమ్

ఆకాశగఙ్గామన్యాస్య సముక్తిఫలదాయికామ్
ఆసాద్యాస్యామాప్లవఞ్చ చకార నియుతప్లవః ॥ ౫౨
యస్యాః సంసారార్ణవస్య కర్ణధారేఽమలేఽప్యపి
దేవస్త్రియో నాగకన్యాః గన్ధర్వ్యః కిన్నరాఙ్గనాః ॥ ౫౩
సిద్ధాఙ్గనాశ్చ కుర్వన్తి స్నానం వైఖానసాఙ్గనాః
నారాయణగిరేః శౌరేః తదీశస్య ప్రభావకమ్
ప్రథయన్ మనసాఽతీవ స్మయమానో మహామునిః ॥ ౫౪

వ్రతతీవర్తనీతీర్థస్నానకాలే శుకబ్రహ్మర్షిం ప్రతి అశరీరోక్తిః

వ్రతతీవర్తనీతీర్థమాససాద మహామునిః
తత్రాఘమర్షణం చక్రే సూక్తం వైష్ణవముచ్చరన్ ॥ ౫౫
స్మరన్ భగవతో విష్ణోః జిష్ణోః ద్వైపాయనాత్మజః
జలే మగ్నతనోస్తస్యా ఉదభూద్వాగశరీరిణీ ॥ ౫౬
'అమృతోదన్వదుత్తుఙ్గతరఙ్గమహిమావలీ
శ్రీవత్సవక్షా నిత్యశ్రీ అదృశ్యశ్చ మలాత్మనామ్ ॥ ౫౭

అనన్తభోగాయతనోఽనన్తోఽనన్తఫలప్రదః
అతోఽస్మాదగ్నిదిగ్భాగే సార్ధయోజనమాత్రకే ॥ ౫౮
అస్య సానుమతః పాదమూలే కూలఙ్కషద్రుమే
నద్యాః సద్యోఽఘనాశిన్యాః స్వర్ణముఖ్యాస్తటే శుభే ॥ ౫౯
'పద్మ' మిత్యుత్తరే ఖ్యాతం పవిత్రం పరమం సరః
తస్య గత్వా తటే తూర్ణం అత్యుగ్రం తప ఆచర ॥ ౬౦
పశ్చాదచఞ్చలత్వం తే మనీషాయా భవిష్యతి
తదా స్యాద్భగవాన్ విష్ణుః ప్రత్యక్షః సర్వసాక్షిభూః
ఏవం సాదరముక్త్వా వాక్ జనానాం శృణ్వతామపి ॥ ౬౧

అశరీరోక్త్యా శుకస్య పద్మసరోవరగమనమ్

ప్రక్షాలయన్తి శమలం మునేర్యాతాఽశరీరిణీ
ఏవమేతాం నిశమ్యాసౌ జలాదుత్తీర్య తీర్థతః ॥ ౬౨
అతిస్నేహో విస్మితశ్చ వైయాసిః మునిరత్వరః
ఏవమాలోచయన్ బుద్ధ్యా శరీరాత్మవిశోధనీమ్ ॥ ౬౩
ప్రసాదసూచినీం విష్ణోః ప్రభవిష్ణోః ప్రశంసినీమ్
జగామ వేగాత్తం దేశం యత్ర పద్మసరోవరః ॥ ౬౪

పద్మసరోవరవర్ణనమ్

ప్రసన్నం సన్మన ఇవ వైడూర్యవిమలోదకమ్
ఉత్ఫుల్లైః పుణ్డరీకైశ్చ కల్హారైః కనకామ్బుజైః ॥ ౬౫
నీలోత్పలైః కువలయైః రక్తాబ్జైరఞ్చితాన్తరమ్
మకరన్దమదోన్మత్తమధురాలికులోజ్జ్వలమ్ ॥ ౬౬
కారణ్డవైః కలరవైః వాచాటితదిగన్తరమ్
భ్రమద్భ్రమరబృన్దైశ్చ మధుపానమదోద్ధతైః ॥ ౬౭

గృహీతగ్రాహసిద్ధార్థిహం సలమానసుమనసమ్
పరాహంసైరధితో గ్రస్తముప్రసంటస్తితమ్ ॥ ౬౮
మృణాలసంహాతాకీర్ణవక్త్రైః ఐరిరివమ్మః
పక్షైః సితాబ్జైర్వేదీభిః ఉపాన్తే పరితో వృతమ్ ॥ ౬౯
మహోన్నతైర్వ్యసపద్మైః పయోధింభితో వృతమ్
విపుల్యత్వాత్పుష్పైర్విహారిణాం రమణం హంసైః
శ్రీసువతత్ పద్మతీర్థం మహాతీర్థం మహో మునిః ॥ ౭౦

ఆగస్త్య పద్మసరసి శ్రీనివాసధ్యానపూర్వకస్నానాదికమ్

దదర్శ స గతక్లేశః స్నానపానవిశేషదైః
స్మరణ్ నారాయణం విష్ణుమభూత్ సుప్రలచేతనః ॥ ౭౧
ముహూర్తం తత్ర విశ్రమ్య సంయమీ సముపస్థితః
పత్త్రైరపాతైః పక్వైశ్చ ఫలైః స్వపతితైరపి ॥ ౭౨
దినస్య పశ్చిమే భాగే కృతాహారోఽభవన్మునిః
శిష్యైశ్చ దర్భశయ్యాయాం స నివర్త్యాహ్నికీం క్రియామ్ ॥
బ్రాహ్మే ముహూర్తే చాన్యేద్యుః ఉత్థాయ ప్రయతో వశీ
చిన్తయన్ పుణ్డరీకాక్షం శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ ॥ ౭౪
కరుణారసకల్లోలతరఙ్గితకటాక్షకమ్
శరత్పూర్ణేన్దువక్త్రాభం పీతకౌశేయవాససమ్ ॥ ౭౫
మహోరస్కముదారాఙ్గం శ్రీనివాసం మహామతిః
సన్ధ్యాముపాస్య విధివత్ స్నానపూర్వం సమాహితః ॥ ౭౬

పద్మసరోవరతీరస్థదివ్యారామవర్ణనమ్

దదర్శ సరసస్తస్య తీరే త్వఖిలపావనం వనమ్
పున్నాగనాగపనసపాటలాశోకకింశుకైః ॥ ౭౭

కున్దమన్దారమాకన్దహరిచన్దనచన్దనైః
తాలచమ్పకహిన్తాలహరితాలతమాలకైః ॥ ౭౮
నక్తమాలైశ్చ సరలైః నారికేళైశ్చ కేసరైః
పనసైః కేతకైః సాలైః పాలాశైః పిప్పలైః వటైః ॥ ౭౯
ఖర్జూరైః ఖాదిరైః ప్లక్షైః రుద్రాక్షైః రసనైర్ధవైః
సజ్కీర్ణమభితః సాన్ద్రం మహేన్ద్రోపవనోపమమ్ ॥ ౮౦
మాధవీమల్లికాయూథీవనయూథీసుజాతిభిః
శతపత్రిభిరాకీర్ణం సుమనోభిః సుగన్ధిభిః ॥ ౮౧
దమనీమరుశాఖాభిః తులసీభిః విజృమ్భితమ్
కున్దమల్లికయోపేతం కుశకాశప్రకాశితమ్
విశ్వామిత్రైః పవిత్రైశ్చ ముఞ్జైరప్యభిజృమ్భితమ్ ॥ ౮౨

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
దేవల దేవదర్శనసంవాదే సుమేరుశిఖరాత్ శుకస్య
శ్రీవేఙ్కటాచలాగమన పద్మసరఃప్రాప్త్యాది-
వర్ణనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

అథ షణ్ణవతితమో౽ధ్యాయః

[illegible]

విద్యారామే శుభే బ్రహ్మర్షేః మహాయోగిముఖాగ్ని తపోనుష్ఠానమ్

వేదవ్యాసః .

తతః శ్రీపద్మతీర్థస్య పద్మవాటీసమీపతః
పటాటవీతటాటోపమహాపాదపసంయుక్తే ॥ ౧
అధీతవేదవేదాన్తశాస్త్రసంఘసుసేవితే
అనూదితబ్రహ్మఘోషైః అన్వితే సుమహాంగణైః ॥ ౨
సతత్త్వధ్యాయితాఽమ్నాయప్రమోదిక్లిష్టమారకే
హుతవైతానసంపన్నవ్యక్తహవిర్గన్ధసుమోదితే ॥ ౩
మృగశాపవిరామాగ్రవృక్షగుల్మవిజృమ్భితే
మనఃసన్తోషకరణే సర్వోపకరణాన్వితే ॥ ౪
విచిత్రవివిధామోదే వనే చైత్రరథోపమే
తపఃకరిష్యన్ దిష్ట్యా తు సమాహితమనా మునిః ॥ ౫
విచిన్తయన్ వియద్వాక్యం విమలాత్మా వ్యతిష్ఠత
స్వాధ్యాయం సమధీయానో విష్ణుమేవాగ్రతో యజన్ ॥ ౬
పర్ణాశనో హితాచారనియతో నియమస్థితః
మితభాషీ మితాహారః శాన్తో దాన్తో గురుప్రియః ॥ ౭
సాత్త్వికః సత్త్వసమ్పన్నో విష్ణుభక్తో బభూవ హ
శ్రీనివాసమనారాధ్య కిఞ్చిన్నాశ్నాతి నిత్యశః ॥ ౮
క్షుధార్తోఽప్యనైవేద్యం నోపజీవతి చైకదా
విష్ణుపాదోదకాదన్యత్ తృష్ణార్తోఽపి న చాపిబత్ ॥ ౯

నిర్ద్వన్ద్వో నిరహఙ్కారో ధీరో విగతమత్సరః
కుశేశయాఽసనాసీనః కుశాస్తరణభూతలే ॥ ౧౦

కుశాగ్రబుద్ధిరచలః కుశహస్తపవిత్రకః
కృష్ణాజినోత్తరాసఙ్గః కృష్ణవర్త్మశిఖాజటః ॥ ౧౧

కృష్ణాజినామ్బరధరః కృష్ణద్వైపాయనాత్మజః
అక్షమాలాధరకరో విజితాక్షః క్షమాక్షమః ॥ ౧౨

నాసాగ్రన్యస్తనయనః ఆర్జవోర్జితకాయకః
దన్తైరసంస్పృశన్ దన్తాన్ జిహ్వాగూహితతాలుకః ॥ ౧౩

ధారణాధ్యానసమ్పన్నః ప్రాణాయామవిశుద్ధధీః
ఉపాంశుమానసజపగూఢోష్ఠస్ఫురణాననః ॥ ౧౪

వైకుణ్ఠేఽకుణ్ఠితమతిః గాయత్రీం వైష్ణవీం జపన్
వర్షాసు జలమధ్యస్థో గ్రీష్మే పఞ్చాగ్నిమధ్యగః ॥ ౧౫

అధ్యర్కదృక్సమద్వన్ద్వోపద్రవో వీతనిద్రకః
కాలానలప్రతిభటకాయః కమలలోచనః ॥ ౧౬

శుకమునితపోఽగ్నిజ్వాలాభిర్లోకోపద్రవోత్పత్తిః

ఏవం ప్రవృత్తో ఘోరఞ్చ తపశ్చర్తుం తపోధనః
తపసా తస్య సన్తప్తా చచాల చ వసున్ధరా ॥ ౧౭

మార్తణ్డశ్చణ్డకిరణో న తతాప నభోఽన్తరే
అబ్ధయః క్షుభితాః సర్వే వవర్షుః న బలాహకాః ॥ ౧౮

జాతవేదా న జజ్వాల విమానాని దివౌకసామ్
నభోమధ్యే న చేరుశ్చ బభూవేన్ద్రశ్చ శఙ్కితః ॥ ౨౦

వృత్రవైరీ మహేన్ద్రోఽపి కింకర్తవ్యవిమూఢధీః
చిన్తయన్నస్య తపసో విఘ్నమప్సరసస్తదా
సమాహూయాఽహ వచనం సాదరం సాన్త్వపూర్వకమ్ ॥

[illegible]

'విసృష్టా వేధసా యూయం [illegible] జగతో హితే
రూపయౌవనలావణ్యశాలిన్యః పద్మలోచనాః
మత్తమాతఙ్గగామిన్యో మృదుమఞ్జులగీతయః ॥ ౨౨
సుమధ్యమాః సుకేశాన్తాః ఘనపీనపయోధరాః
శుచిస్మితాః పక్వబిమ్బాధరోష్ఠా మధురాలపాః ॥ ౨౩
యుష్మద్విలోకహితం విశ్వం ససురాసురమానుషమ్
వీక్షణాద్యైర్విలాసైస్తు సర్జితా మమ విప్రియః ॥ ౨౪
కామినీః పురతో దృష్ట్వా కః సమాధౌ ప్రవర్తతే
నిర్యాతి మానసం తస్మాత్ కార్ముకాత్ సాయకో యథా ॥ ౨౫
యూయమాపది సర్వత్ర బలమస్మాకమేవ హి
నాశక్యమస్తి వః కిఞ్చిత్ సర్వేషు భువనేష్వపి ॥ ౨౬
ఉపస్థితమిదానీం నః సకలానర్థకం భువి
కర్తవ్యః ప్రశమస్తస్య భవతీభిః ఝటిత్యపి ' ॥ ౨౭
వాసవేనైవముక్తానాం ప్రధానాప్సరసాం వరా
ప్రణమ్య ప్రాఞ్జలిః ప్రాహ రమ్భా మధురభాషిణీ ॥ ౨౮

మహేన్ద్రనికటే రమ్భాదికృతప్రతిజ్ఞా

'యచ్ఛాససి సురేశాన ! తదద్య విదధీమహి
భవత్కృతే జీవితం నః త్రిదశాధ్యక్ష కేవలమ్ ॥ ౨౯
శ్వేతద్వీపం బ్రహ్మలోకం కైలాసం వాఽన్యమూర్జితమ్
ప్రవేక్ష్యామో వయం దేశం వర్తన్తే యత్ర తేఽరయః ॥ ౩౦
మోహితాశ్చ భవిష్యన్తి తేఽస్మద్వీక్షణవీక్షితాః
ఏకాకినః సదైకాన్తభావాః సాత్త్వికసత్తమాః ॥ ౩౧

ప్రణమన్తి స్మ నః పాదాన్ శిరోభిః మోహితాః స్వయమ్ '
ఏవముక్తస్తు దేవేశః తయా మధురభాషయా ॥ ౩౨
ఏవమాహ స సన్తుష్టో రమ్భామప్సరసాం వరామ్
'సత్యముక్తం త్వయా రమ్భే ! మునిమోహనరూపయా ॥ ౩౩
భూమౌ కశ్చిత్ మునివరః 'శుక' ఇత్యేవ నామతః
సువర్ణముఖరీతీరే తపశ్చరతి దుశ్చరమ్ ॥ ౩౪
తత్ర గత్వా మునిశ్రేష్ఠం మోహయధ్వం వరాఙ్గనాః '
ఇత్యుక్తా దేవరాజేన ప్రేషితాః సాదరం కిల
దేవస్త్రియస్తం ప్రణమ్య జగ్ముర్యత్ర తపోధనః ॥ ౩౫

శుకతపోవనం ప్రత్యాగతానాం రమ్భాదీనాం శృఙ్గారలీలాః

మునేః సమీపతో గత్వా తాః స్త్రియో మధురం జగుః
మదోద్ధతాశ్చ ననృతుః వేణువీణారవాన్వితమ్ ॥ ౩౬
కన్దర్పదర్పకలితాః కథయన్త్యః కథా మిథః
వదన్తి స్మ హసన్తి స్మ క్ష్వేలయన్తి మదాలసాః ॥ ౩౭
స్థిత్వా పురస్తాత్ తస్యేత్థం మదాన్ధాః సురయోషితః
శృఙ్గారచేష్టాః చక్రుశ్చ వివిధాః చాటుపూర్వకమ్ ॥ ౩౮
ఇన్ద్రప్రచోదితస్తత్ర తపనో న తతాప చ
వాయుః కల్హారసురభిః వవౌ మన్దః సుఖావహః ॥ ౩౯
సుధానిధిశ్చ వవృధే మదయన్ సురసున్దరీః
కాలః సర్వర్తుకుసుమోపేతస్తత్ర బభూవ హ ॥ ౪౦
ఏవంవిధే మధూద్వేగమహితేఽస్మింస్తపోవనే
ఇతస్తతః శమ్బరారిః విశఙ్కో విచచార హ ॥ ౪౧
అతశ్చానఙ్గవివశాః చేష్టయన్త్యోఽమరాఙ్గనాః
తా న శేకుస్తస్య నేత్రే నివర్తయితుమగ్రతః ॥ ౪౨

శ్రీనివాసధ్యానేన [illegible] ప్రతి [illegible] ॥

సోఽపి ధ్యాయన్ శ్రీనివాసం శఙ్ఖారిశార్ఙ్గగదాధరమ్
వామదేవం హృషీకేశం జగతాం కారణం పరమ్ ॥ ౧౩

సమాశ్రితార్తిహారిణం ముకున్దం [illegible]హితావహమ్
నాచిన్తయత్సోఽప్సరసః తాః స్థితాస్తత్పురోఽపి చ ॥ ౧౪

సమీక్ష్య తాస్తం మహర్షిమూచురప్సరసస్తదా
అన్తఃక్రోధసమావిష్టా హ్యన్యోన్యమూచుః పరస్పరమ్ ॥ ౧౫

కో వా హ్యస్త్యత్ర ముగ్ధబుద్ధిః పుమాన్ నిశ్చితపోధనః
ఉపస్థితముపేక్ష్యేమం గణమప్సరసాం స్వయమ్ ॥ ౧౬

సమీపస్థమసమ్ప్రేక్ష్య సర్వస్య తపసః ఫలమ్
మరాత్మనాఽతిమూఢేన అముత్ర కిం చిన్త్యతేఽమునా ॥ ౧౭

దృష్ట్వా ముఖాన్యప్సరసాం సహస్రాక్షః శచీపతిః
సురాధీశః సహస్రాక్షం సాఫల్యం సమ్యగశ్నుతే ॥ ౧౮

యాగాదికాః క్రియాః సర్వాః కుర్వన్త్యస్మత్కృతే నరాః
దదుశ్చ ధనధాన్యాని తప్యన్తి స్మ తపాంసి చ ॥ ౧౯

యస్త్వస్మాకం ప్రియాలాపాన్ న శృణోతి మనోరమాన్
అచేతనో వృథాజీవీ భవత్యల్పమతిః స హి ॥ ౨౦

స్తనాశ్లేషం నరోఽస్మాకం లభతే యః సుదుర్లభమ్
న ధన్యః పురుషో లోకే గణ్యతే పుణ్యకోవిదైః ॥ ౨౧

విద్యానామర్జనం బాల్యే యౌవనే విషయైషితా
వృద్ధత్వే తపసాం వృత్తిః ఇత్యుశన్తి మనీషిణః ॥ ౨౨

సుకుమారో యువాఽత్యన్తసుభగః తపసి స్థితః
శృఙ్గారిణీనాం శృఙ్గారః సున్దరీజనసున్దరః ॥ ౨౩

దేశకాలావతిక్రమ్య యత్కర్మ కురుతే నరః
తత్తస్య నిష్ఫలమితి ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ ౫౪
స్వధర్మాచారనిరతా వేదశాస్త్రవిశారదాః
కరస్థరత్నముత్సృజ్య మూఢధీః అన్యదిచ్ఛతి ॥ ౫౫
దివ్యాఙ్గనాః పూజనీయా మనుష్యాణాం విశేషతః
అయమస్మాన్ అనాదృత్య తిష్ఠత్యత్యన్తదుర్మతిః ॥ ౫౬
' పూజ్యపూజావిపర్యాసః శ్రేయో హన్తీత్యుశన్తి హి '
తాస్విత్థం జల్పమానాసు సురయోషిత్సు సువ్రతః ॥ ౫౭

రమ్భాదిదుర్వ్యాపారాన్ విలోక్య శుకబ్రహ్మర్ష్యనుతాపః

తపఃకృశతరాకారః కృష్ణద్వైపాయనాఽఽత్మజః
నాచిన్తయత్ సమస్తాస్తాః ఘుష్యన్తీరివ గర్దభీః॥ ౫౮
ఉపస్థితం తపోవిఘ్నం చిన్తయామాస చ స్థిరః
"కేనేమాః ప్రేషితాః హ్యస్మత్తపోభఙ్గచికీర్షుణా ॥ ౫౯
అవ్యాజవైరిణా కశ్చిత్ లోభోపహతచేతసా
నిదానం పాపచేష్టానాం పాపీయస్యః స్వతః స్త్రియః ॥ ౬౦
అనేకానర్థసార్థాస్తాః వ్యక్తముక్తా మనీషిభిః
వ్రీడా విజ్ఞానమాస్తిక్యం పౌరుషం శ్రుతిరున్నతిః ॥ ౬౧
దర్శనాదేవ నశ్యన్తి స్త్రీణామేతాని సర్వశః
ధైర్యపారంగతః సర్వధర్మశాస్త్రవిశారదః ॥ ౬౨
యోషిద్దర్శనమాత్రేణ ముహ్యతి క్షుభ్యతి స్వయమ్
స్త్రియో హి నరకద్వారం నిర్మితం పరమేష్ఠినా ॥ ౬౩
తస్మాత్తద్దర్శనం పాపం నరాణాన్తు తపస్వినామ్
స్త్రీపుంవిభాగో జగతాం భూత్యై ధాత్రా వినిర్మితః ॥ ౬౪

తేన ప్రవర్తతే లోకః పురుషార్థాత్మకేన తు
అజ్ఞానినో నరా ముహ్యన్త్యన్యోన్యప్రణయాదిహ ॥ ౭౫
పురుషాశ్చ స్త్రియో దృష్ట్వా తాంశ్చ దృష్ట్వా చ తాస్తథా
తితీర్షుస్తపసాఽజ్ఞానమయం సంసారసాగరమ్ ॥ ౭౬
నివృత్తవిషయోఽత్రాపి స్థితోఽస్మిన్ విజనే వనే
విధినాఽఽపాదితశ్చైవాన్తరాయస్తపసో మమ ॥ ౭౭
స్త్రియస్తపోవిఘ్నకర్త్యః పరిహార్యాః ప్రయత్నతః
తితీర్షుం దుస్తరం ఘోరం మహాసంసారసాగరమ్ ॥ ౭౮
గృహ్ణాతి విషయగ్రాహో మధ్యే పురుషమిత్యతః
తపోలోభభయాదిత్థం చిన్తయన్ సహసా మునిః ॥ ౭౯
సమదర్శీ తు సర్వత్ర జితక్రోధో జితేన్ద్రియః
కన్దర్పసాయకాన్ ఘోరాన్ జిత్వాఽక్షోభ్యో హి నిర్మమః
శ్రీనివాసం హృషీకేశం సహసా శరణం యయౌ ॥ ౮౦
కమలవిభవలోభనైరనఙ్గాభినవవిభూతివిభాగభాగధేయైః
అధరితమునిమానసానుభావైః అవమతిమాకలయన్ విలోకనైశ్చ॥
శిఖరదశనదీధితిప్రతానప్రసభనిరస్తతమశ్ఛటైః ప్రహాసైః
నటనవికటవిభ్రమైః చికీర్షన్ నయనవిలాసభరైః తపోఽన్తరాయమ్
ఇతి విబుధవిలాసినీగణస్తం మునిమభితః పరివార్య చావతస్థే
వ్యవసితమతిరచ్యుతప్రపత్త్యా స చ న శశాప తపోవినాశభీరుః ॥ ౮౧

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల-దేవదర్శనసంవాదే పాద్మసరస్తీరస్థదివ్యారామే శుకబ్రహ్మర్షేః మహానియమపూర్వకతపఃకరణాదివర్ణనం నామ పఞ్చవింశోఽధ్యాయః

అథ షడ్వింశోఽధ్యాయః

శ్రీనివాసముద్దిశ్య రమ్భాద్యప్సరస్సఙ్ఘీభీతశుకస్తుతిః

అథ విబుధవిలాసినీషు విష్వక్ మునిమభితః పరివార్య తస్థుషీషు
మదవికృతివికత్థనప్రలాపాస్వవమతినిర్మితనైజచాపలాసు ॥ ౧

త్రిభువనముదముద్యతాసు కర్తుం మధురసహాసాఽగతిగర్వనిర్వహాసు
మధురసభరితాఖిలాత్మధావాస్వగణితభీతిషు శాపతః శుకస్య ॥ ౨

అతివిమలమతిర్మహానుభావో మునిరపి శాన్తమనాః నిజాత్మగుప్త్యై
అఖిలభువనరక్షకస్య విష్ణోః స్తుతిమథ కర్తుమనా మనాక్ బభూవ ॥

“శ్రియః శ్రియం షడ్గుణపూరపూర్ణం -
శ్రీవత్సచిహ్నం పురుషం పురాణమ్ ।
శ్రీకణ్ఠపూర్వామరబృన్దవన్ద్యం
శ్రియఃపతిం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౪

విభుం హృదిస్థం భువనేశమీడ్యం నిరాశ్రయం నిర్మలచిత్తచిన్త్యమ్
పరాత్పరం పారమపారమేనం ఉపేన్ద్రమూర్తిం శరణం ప్రపద్యే॥

స్మేరాతసీసూనసమానకాన్తిం సురక్తపద్మప్రభపాదహస్తమ్
ఉన్నిద్రపఙ్కేరుహచారునేత్రం పవిత్రపాణిం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౬

సహస్రభానుప్రతిమోపలౌఘస్ఫురత్కిరీటప్రవరోత్తమాఙ్గమ్
ప్రవాలముక్తానవరత్నతారహారం హరిం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౭

తత్ర తత్కృతదశావతారస్తోత్రమ్

‘పురా రజోదుష్టధియో విధాతుః
అపాకృతాన్ యో మధుకైటభాభ్యామ్ ।
వేదానుపాదాయ దదౌ చ తస్మై
తం మత్స్యరూపం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౮

పయోధిమధ్యే పృథుమన్దరాద్రిం ధర్తుం చ యః కూర్మవపుర్బభూవ
సుధాం సురాణామవనార్థమిచ్ఛన్ తమాదిదేవం శరణం ప్రపద్యే॥౯

వసున్ధరాం దుర్ధరదైత్యపీడితాం రసాతలాన్తస్థితిమాదివిష్ణుః
ఉద్ధారణార్థఞ్చ వరాహ ఆసీత్తమ్భూధరం తం శరణం ప్రపద్యే ॥
నఖైః ఖరైస్తీక్ష్ణముఖైర్హిరణ్యం అనాదిమావృత్తసర్వసత్త్వమ్
విదారయామాస హి యో నృసింహో హిరణ్యగర్భం శరణం ప్రపద్యే ॥
యో యజ్ఞవాటం బలిగమ్య పూర్వం బటుర్భూయాపి ప్రపదీం భువశ్చ
పశ్చాద్దదౌ తత్ప్రపదేన తస్మై శ్రీవామనం తం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౨౦
త్రిస్సప్తకృత్వః క్షితిపాలలోకం పరశ్వధేనాపి నిహత్య పిత్రే
దదౌ నివాపం తపస్పృష్టతోయైః తం భార్గవం రామమహం ప్రపద్యే ॥
దశాననం దాశరథిః స భూయః ఛిత్త్వా శిరాంస్యేకశరేణ వీరః
లఙ్కాం దదౌ యశ్చ విభీషణాయ తం రామభద్రం శరణం ప్రపద్యే ॥
హలాయుధో యో యదువంశదీపః ప్రలమ్బపూర్వామరవైరిహన్తా
అభూద్వదాన్యో బలభద్రరామో విరాట్ పరం తం శరణం ప్రపద్యే ॥
వృష్ణ్యన్వవాయప్రభవం ధరిత్రీభారాపహారప్రథితప్రభావమ్
కృష్ణం పరం పాణ్డవభాగధేయం యోగీన్ద్రవన్ద్యం శరణం ప్రపద్యే ॥
కలిం స్వతః కల్మషదుష్ప్రధర్షం కలానువిద్ధం వికరాలవేషమ్
సంహర్తుకామో భవితా చ కల్కీ యస్తం ముకున్దం శరణం ప్రపద్యే ॥
అహం మహత్త్వేన్ద్రియపఞ్చభూతతన్మాత్రమాత్రా ప్రకృతేః పురాణీ
యతః ప్రసూతా పురుషః తదాత్మా తమాత్మనాథం శరణం ప్రపద్యే ॥
పురా య ఏతత్సకలం బభూవ యేనాపి తద్యత్ర చ లీనమేతత్
ఆస్తాం యతోఽనుగ్రహనిగ్రహౌ చ తం శ్రీనివాసం శరణం ప్రపద్యే ॥
నిరామయం నిశ్చలనీరరాశినికాశసద్ధ్రీపమయం మహస్తత్
నియన్తృనిర్మాతృనిహన్తృనిత్యం విధ్రాణమేకం శరణం ప్రపద్యే ॥
జగన్తి యః స్థావరజఙ్గమాని సంహృత్య సర్వాణ్యుదరే శయాని
ఏకార్ణవాన్తర్వటపత్రతల్పే స్వపిత్యనన్తం శరణం ప్రపద్యే ॥ ౨౧

నిరస్తదుఃఖౌఘం అతీన్ద్రియం తం నిష్కారణం నిష్కలమప్రమేయమ్
అణోరణీయాంసమనన్తమన్తః ఆత్మానుభావం శరణం ప్రపద్యే ॥
సప్తామ్బుజీరఙ్గకరాజహంసం సప్తార్ణవీసంసృతికర్ణధారమ్
సప్తాశ్వబిమ్బస్థహిరణ్మయం తం సప్తార్చిరఙ్గం శరణం ప్రపద్యే॥
నిరాగసం నిర్మలపూర్ణబిమ్బనిశీథినీనాథనిభాననాభమ్
నిర్ణీతసీతిం నిగమాన్తనిత్యనిశ్శ్రేయసం తం శరణం ప్రపద్యే ॥
ద్వితీయహీనం రచితాజడాత్మనిజాన్తరారోపితవిశ్వవిశ్వమ్
నిస్సీమకల్యాణగుణాత్మభూతం నిధిం నిధీనాం శరణం ప్రపద్యే ॥

శ్రీనివాసముద్దిశ్య కృతబ్రహ్మర్షిప్రార్థనా

త్వక్చర్మమాంసాస్థ్యసృగశ్రుమూత్ర
శ్లేష్మాన్త్రవిట్శుక్రసముచ్చయేషు ।
దేహేష్వసారేషు న మే స్పృహైషు
ధ్రువం ధ్రువం త్వం భగవన్ ! ప్రసీద ॥ ౨౬

కారుణ్యపాథోనిధివల్గదూర్మిమాలాలసచ్చైవలకజ్జలాక్తైః
రాజీవరాజీరమణైరపాఙ్గైరనాథమానన్దయ నాకనాథ ! ॥ ౨౭

భక్తిః క్వ! మే త్వచ్చరణారవిన్దమధూదమాద్యన్మహిమాఽప్యనన్యా
బుద్ధిః క్వ! దుష్టేన్ద్రియవాజిరూఢా నైకత్ర తేజస్తిమిరస్థితిర్హి! ॥
న విద్యతే త్వత్పదపద్మపీఠనిషేవిణాం క్వాప్యశుభం నరాణామ్
ఉపస్థితం మే భయముత్పలాక్షివిలోకనైర్లోపయ లోకనాథ ! ॥ ౨౯
సమాధిభఙ్గోఽయమిహ ప్రవృత్తో దురాత్మనా కేన దురన్తచిన్తః
త్వమేవ మాం రక్ష భయాదముష్మాత్ త్వదన్యతో నాస్తి గతిర్ముకున్ద ॥

అనాథనాథ ! ధిషణా మమ త్వయ్యేవ వర్తతే
సర్వథా సర్వకాలేషు తదాఽఽస్తాం త్వత్ప్రసాదతః ॥ ౩౦

ప్రసన్నే త్వయి గోవిన్దే లభ్యం సర్వత్ర కిం ? ప్రభో
స్వర్గాపవర్గౌ భగవన్ త్వద్భక్తానామదుర్లభౌ ॥ ౩౧

భవతా విస్మృతే యస్తు తస్య తన్ముక్తిదాయినీ
ఉపేక్షితే తు యస్మిన్ సో౽గచ్ఛా చాభిరాయతే ॥ ౩౩

అతః శృఙ్గారయోగిన్స్త్రీభయమత్యామ్యహం ముదా
రక్ష త్వమేవ శరణం అనన్యశరణో గతిః ॥ ౩౪

నమః సకలకల్యాణకారిణే చిద్ఘనాత్మనే
శ్రీవత్సవక్షసే తస్మై లక్ష్మీనారాయణాత్మనే ॥ ౩౫

రమ్భాదీనాం స్వలావణ్యప్రదర్శనం యథాగతం గమనమ్

పారాశరే బ్రహ్మమునౌ పురాణం పుమాంసమిత్థం శరణం ప్రపన్నే
దేవస్త్రియః కామశరేణ విద్ధా యథాగతం క్షీణధియః ప్రతీయుః ॥
అథ సురవనితాభిరీక్షణాద్యైః స్మితపరిపృత్తైరగృహీతచిత్తవృత్తిః
విధురివ తమసా గృహీతముక్తో మునిరపి నిశ్చలధీః తపః ప్రపన్నః ॥
ఫలాన్యలభమానాసు తపోభఙ్గే మహామునేః
రూపవేషాభ్యసూయాసు నిర్గతాస్వప్సరస్స్వతః ॥ ౩౮

భగవత్కృపయా శుకప్రదర్శనపూర్వకం భగవదుపాసనమ్

తతః స్మరణ్ భగవతో హృషీకేశస్య శార్ఙ్గిణః
ఇన్ద్రియగ్రామమఖిలం సంయమ్యాస్మై సమర్పయన్ ॥ ౩౯
పరాం కాష్ఠాం సమాకాఙ్క్షన్ కాష్ఠాశ్మసమకాయకః
అతితాపసచారిత్రం కుర్వన్నఙ్గుష్ఠభూమిగః ॥ ౪౦
భక్తార్తిభఞ్జనపరం భక్తవత్సలమవ్యయమ్
హృత్పుణ్డరీకనిలయం చిన్తయన్ పుష్కరేక్షణమ్ ॥ ౪౧
విజ్ఞానవైరాగ్యనిధిః కార్ష్ణద్వైపాయనిర్మునిః
అతిఘోరతరం క్రూరం చకార సుమహత్తపః
తపసా తస్య సర్వాత్మా సన్తుష్టః పద్మలోచనః ॥ ౪౨

శుకమునిం ప్రతి తపస్తుష్టశ్రీనివాసాగమనమ్

సంహర్తా రక్షితా స్రష్టా భువనాని చతుర్దశ
అనుగ్రహీతాఽన్తర్యామీ నిగ్రహీతా నిరన్తరః ॥ ౪౩

శఙ్ఖచక్రగదామ్భోజరాజత్కరచతుష్టయః
ముక్తాతపత్రితానన్తసహస్రఫణమణ్డలః ॥ ౪౪

నవైరభినవాకల్పైః తపనీయమయాంశుకైః
సుమనోభిః దివ్యగన్ధైర్దివ్యాలేపనచన్దనైః ॥ ౪౫

అలఙ్కృతాఙ్గమహిమా స్మయమాన ముఖామ్బుజః
మకరన్దస్రవత్పద్మప్రభావగుణవీక్షణః ॥ ౪౬

ఆపాదచూడమాధుర్యమహిమా మహతో మహాన్
సేవావిశారదైః సార్ధం గణైస్తు కుముదాదిభిః ॥ ౪౭

విచిత్రహేతిహస్తేన విష్వక్సేనేన సేవితః
పఞ్చాయుధైః మూర్తిమద్భిః పరీక్షితసమీక్షణః ॥ ౪౮

మహర్షిభిః మరీచ్యత్రిభృగుపూర్వైః మహాత్మభిః
ఇన్ద్రాదిభిః లోకపాలైః సేవానుగుణభూతిభిః ॥ ౪౯

త్రయస్త్రింశత్కోటిభిశ్చ దేవబృన్దైరభిష్టుతః
పఞ్చాత్మనః సుపర్ణస్య పఞ్చోపనిషదాత్మనః ॥ ౫౦

పఞ్చవక్త్రప్రతికృతేః పఞ్చాథర్వాఙ్గసమ్పదః
ఋగ్యజుస్సామవపుషో నాగాభరణభూషిణః ॥ ౫౧

అప్రమేయప్రభావస్య స్కన్ధపీఠమధిష్ఠితః
అహంప్రథమపూర్వాభిః ద్వాత్రింశత్కోటిశక్తిభిః ॥ ౫౨

వైష్ణవీభిః సేవ్యమానో దేవః పద్మసరస్తటే
శ్రీభూమినీలాసహితః ప్రాదురాసీత్ పరః పుమాన్ ॥ ౫౩

[illegible]

తతస్తు [illegible] ముని[illegible]
పురుహూతతతిస్తుష్టం పురుప్రీతముధీరితమ్
పురుహూతానుజం పూతం పురుషం తం పురాతనమ్ ॥ ౪౪
కటాక్షవీక్షావిన్యస్తశ్రితస్తోత్రధరం పరమ్
ప్రసన్నవదనం దృష్ట్వా పుష్కరప్రసవం విభుమ్ ॥ ౪౫
వైయాసిక్మనిశార్దూలః దయోపగతకల్మషః
ససమ్భ్రమం సముత్థాయ సవిష్టః పరపుష్టరాత్ ॥ ౪౬
రోమాఞ్చకఞ్చుకితనుః హర్షోత్ఫుల్లవిలోచనః
స హాసన్ ఉత్తరాసఙ్గం ధున్వన్ వృష్ణ్యమృగత్వచమ్ ॥ ౪౭
విక్షిపన్ అక్షమాలాఞ్చ తూర్ణం భిన్దన్ కమణ్డలుమ్
ఆనన్దాశ్రుపరీతాక్షో గద్గదద్గలకస్వరః ॥ ౪౮
తతశ్చ నర్తనం కర్తుం వికర్తనవిభాస్వరః
నివృత్తిధర్మనిష్ణాతో మునిః ప్రవవృతే ముదా ॥ ౪౯
మతఙ్గజక్రమభ్రమోభ్రమన్మతఙ్గజభ్రమః
సుధాభిలాషదేవభూః అమన్దమన్దవిక్రమః ।
నివాతదీపనిశ్చలః చలత్కరరవస్ఫుటత్
దిగన్తరాళమణ్డలో ననర్త నన్దయన్ విభుమ్ ॥ ౫౦
పరిభ్రమన్ అదక్షిణం ప్రదక్షిణం పరిభ్రమన్
విభావయన్ విలోకయన్ అభావయన్ అలోకయన్
శనైః శనైరసఞ్చరన్ సుసఞ్చరన్ శనైః శనైః
ముదావిలావలోకనో మదావిలావలోకనః ॥ ౫౧
తతస్తు తోటకం వృత్తం కరతాడనపూర్వకమ్
రచయన్ దణ్డమాదాయ కరాభ్యామవలమ్బయన్ ॥ ౫౨

ఆస్ఫోటయఞ్ క్ష్వేలయంశ్చ స్వపదస్పర్శిమస్తకః
సనర్త పరమానన్దో వాచయఞ్ నామ శార్ఙ్గిణః ॥ ౬౩

చరణం చటులం కలయఞ్ కలయఞ్
కమలారసికం సరసం రమయన్ ।
నటనం ఘటయఞ్ సుపదం సువదఞ్
హరినామ మునిః శుభదాయి శుకః ॥ ౬౪

అరుణారుణపఙ్కజసోదరదృక్ కరుణాపరిణామికటాక్షచణమ్ ।
రథనేమిలసత్కరనీరరుహం రమయన్నతసీకుసుమాఙ్గరుచిమ్ ॥
సరసం విచరఞ్ పురతః పరితో విలసన్నసకృత్ మురవైరివిభోః
కరపఙ్కజతాడనతాలలసద్గమనం నిగమాన్తవిలాసభువః ॥ ౬౬

భుజబద్ధజటః కరయుగ్మభృతా-
ఞ్జలికో మృగయూథపదృప్తవపుః ।
మృగయన్నివ యూథపతిం పరితః
పునరప్యసకృత్ వికృతః సుకృతః ॥ ౬౭

అతికుణ్డలితాఙ్గభుజఙ్గసమో నటనస్ఫుటకుట్టితకుట్టిమభూః
రజనీముఖతాణ్డవకుణ్డలితత్రిపురాన్తకరీతిపురశ్చరణః ” ॥ ౬౮

ఇతి దృఢకృతభక్తిః వాసుదేవే పరస్మిన్
అకలసకలమిశ్రశ్రేయసి శ్రీనివాసే ।
విగతకలిలకాయోఽపాయశూన్యాత్మభూతిః
విమలధిషణభూతః సంయమీ వ్యాససూనుః ॥ ౬౯

హృదయకమలమధ్యాధ్యాసితం పఙ్కజాక్షం
పరిజనపరిబర్హాభూషణాస్త్రాది సేవ్యమ్ ।
బహిరివ పురతస్తం వీక్ష్య చక్షుఃపదస్థం
నియమితనిగమాన్తః పూర్ణకామో బభూవ ॥ ౭౦

శ్రీనివాసకృపయా శుకబ్రహ్మర్షేర్ముక్తిః

ఈదృశం తాదృశమృషిం భక్తివిహ్వలచేతసమ్
భక్తార్తిభఞ్జనకరో భగవాంస్తార్క్ష్యవాహనః ॥ ౭౧

దయామితామ్భోధితుఙ్గలోలకల్లోలకేళినా
సమీక్ష్య కమలాభోగభాగధేయేన చక్షుషా ॥ ౭౨

శబ్దబ్రహ్మవ్యూహగర్భం సంస్కర్తుమిచ్ఛ సముద్యతః
స్నేహగర్భేణ వచసా బభాషే హ్లాదయన్ హరిః ॥ ౭౩

శ్రీ భగవాన్ —

'మునే ! తాపసశార్దూల ! తపస్తప్తం సుదుశ్చరమ్
అనన్తకన్దసద్గర్భనిశ్శ్రేయసకరం పరమ్ ॥ ౭౪

ముక్తిర్దత్తా ముదాకారా సశరీరాఽవినశ్వరీ
కల్పక్షయే చ సాయుజ్యమస్మన్మన్త్రాఙ్గసమ్భవమ్ ' ॥ ౭౫

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ విష్ణుః కృష్ణద్వైపాయనాత్మజమ్
భక్తప్రతారితో భక్తైః తత్రైవాన్తర్దధే స్వతః ॥ ౭౬

ముక్తః శుకో మునిరపి ముకున్దగతచేతనః
అప్రాకృతాఙ్గః ప్రథయన్ ప్రకృత్యా ప్రకృతిప్రభామ్ ॥ ౭౭

ప్రణమ్య దణ్డవద్భూమౌ సాష్టాఙ్గం తత్ర సత్వరః
అవాప్తాభీష్టకామః సన్ తత్రాఽఽస్తే సుఖమాశ్రమే ॥ ౭౮

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల-
దేవదర్శనసంవాదే శ్రీనివాసముద్దిశ్య రమ్భాద్యప్సరస్సఙ్ఘభీత-
శుకస్తుత్యాదివర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః

అథ సప్తవింశోఽధ్యాయః

శుకి మునికృతశుకపురాష్టోత్తరశతవిప్రగృహనిర్మాణాని

దేవదర్శనః —

తత్ర శ్రీపద్మతీర్థస్య తీరేఽస్మిన్ నివసన్ శుకః
ధ్యానయోగపరోఽధ్యాత్మబ్రహ్మవిద్యావిశుద్ధధీః ॥ ౧
ఏకాన్తభావమాతిష్ఠన్ ఏకాయనవిదాం వరః
సాఙ్ఖ్యయోగపరో నిత్యం సద్ధ్యానాధ్యయనాన్వితః ॥ ౨
ద్వాదశాక్షరశిక్షః ప్రత్యక్షరనిరీక్షకః
పరాశరాత్మజసుతః సుతరాం పరమో మునిః ॥ ౩
ఉవాస సుచిరం కాలం శ్రీనివాసపరాయణః
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థముపగన్తుమనాస్తతః ॥ ౪
చక్రే స్వనామ్నాఽగ్రహారమష్టోత్తరశతం ద్విజాన్
నిత్యత్రయీకాన్ త్రయ్యన్తముఖాన్ మఖముఖక్రియాన్ ॥ ౫
సువృత్తాన్ శుభ్రమనసో నివృత్తావైదికక్రియాన్
నానాగోత్రానబ్జదక్షైః నిర్మమేనను సాదరాన్ ॥ ౬

శుకపురే బలభద్రసహకృతకృష్ణప్రతిష్ఠా

బలభద్రేణ బలినా మాయయా సహ మాయినమ్
దేవక్యా వసుదేవస్య యశోదానన్దగోపయోః ॥ ౭
ఆనన్దవర్ధకం కృష్ణం భద్రం భువనహర్షకమ్
భూభారం హర్తుకామఞ్చ కామరూపిణమవ్యయమ్ ॥ ౮
కుహనాగోపవపుషం మేఘశ్యామం పురాతనమ్
పారాశరిః పరమర్షిః ప్రతిష్ఠాప్యేహ భూతలే ॥ ౯

వ్యజిజ్ఞపత్ సన్నిధానం అత్ర బ్రహ్మమునిః శుకః
'వైకుణ్ఠే తు యథా వాసః క్షీరామ్భోధౌ యథా విభో ! ॥ ౧౦
వాసో యథాఽన్తరాదిత్యే యోగినాం హృదయే యథా
తథా సదా కురుష్వాత్ర సన్నిధిం కమలేక్షణ' ! ॥ ౧౧
ఇతి విజ్ఞాప్య దేవేశం దణ్డవత్ప్రణిపత్య చ
స్నిహ్యతా మనసా ధ్యాయన్ వీక్షమాణః స్వచక్షుషా ॥ ౧౨

శుకస్య స్వపురాచ్ఛేషాచలగిమనమ్

ఆజగామ ప్రసన్నాత్మా స్వామిపుష్కరిణీం ప్రతి
ఉపాన్తే చోక్షశైలస్యోపేత్య నిర్మలనిర్ఝరమ్ ॥ ౧౩
తత్ర త్రిషవణస్నానం కృత్వా వ్యాసౌరసో మునిః
ఉపత్యకాయామాసీనం ఉదయాదిత్యవర్చసమ్ ॥ ౧౪
ఉపాంశుమానసజపం ఉదారం దారసంయుతమ్
మహోత్పలనిభం త్ర్యక్షం మహోపనిషదఙ్గకమ్ ॥ ౧౫
అగ్నిజ్వాలాజటాజాలలసద్గఙ్గేన్దుభోగినమ్
వ్యాఘ్రాజినోత్తరాసఙ్గవాససం కృత్తివాససమ్ ॥ ౧౬
కాలకూటస్ఫురత్కణ్ఠనాళం నళినవక్త్రకమ్
సమీక్ష్య హృష్టమనసా నమస్కృత్య చ తం హరమ్ ॥ ౧౭
ఉషిత్వా త్రిదినం తత్రోపాసకః పూర్ణమానసః
ద్రష్టుకామోఽఖిలాశ్చర్యం పునరప్యఞ్జనాచలే ॥ ౧౮
సిద్ధైర్విద్యాధరైః సార్ధం యోగిభిః కన్దరస్థితైః
శనైః శనైః సఞ్చరంశ్చ నిర్ఝరేషు కృతాఽఽప్లవః ॥ ౧౯
ధ్యాయన్ బ్రహ్మసభావృత్తం వృత్తాన్తం తస్య వై గిరేః
స్వామిపుష్కరిణీతీరమాససాద శుభాస్పదమ్ ॥ ౨౦

స్వామిపుష్కరిణీతీరవర్ణనమ్

సుగన్ధపుష్పవల్లీభిః వేల్లితైః వకులైర్యుతమ్
ఖర్జూరైః నారికేళైశ్చ కేతకైః స్వర్ణకేతకైః ॥ ౨౧
పటీరపాటలాశోకకింశుకాసనచమ్పకైః
నక్తమాలైశ్చ పనసైః మధూకైః సరళైః ధవైః ॥ ౨౨
పున్నాగసురపున్నాగశిశుపున్నాగపూగకైః
కదళీకృష్ణకదళీమహాకదళికాగణైః ॥ ౨౩
హరిద్రాభిః శృఙ్గబేరైః కస్తూరీరజనీకులైః
మల్లికామాలతీభిశ్చ మాధవీభిః మధూత్కటైః ॥ ౨౪
యూథిభిః శతపత్రీభిః జాతిభిః వనజాతిభిః
నన్ద్యావర్తాదిసుమనఃకక్షైః కుక్షిపథఙ్గతైః ॥ ౨౫
సమన్తతః సమాకీర్ణం సాన్ద్రచ్ఛాయాసమఞ్జసైః
సౌగన్ధికైః సుగన్ధాఢ్యైః తుళసీభిః సుమోదితమ్ ॥ ౨౬
దయనీభిః పుష్పగన్ధగర్భపుష్పలతాశతైః
అతిమృష్టామోదపుష్పామోదితాశావకాశకమ్ ॥ ౨౭
తాపసైః తరుణాదిత్యవర్చోభిః అభితో వృతమ్
వరాహసింహశార్దూలమాతఙ్గకులసఙ్కులమ్ ॥ ౨౮
సితాసితైః సారమేయగణైః దుర్వారగర్వకైః
సేవితో నాతిభీమేన క్షేత్రపాలేన పాలితమ్ ॥ ౨౯
విచరన్నత్ర విపినే మునిః విగతతృట్ శుచిః
పరమాం ముదమాపన్నో ముకున్దానన్దకన్దధీః ॥ ౩౦

స్వామిపుష్కరిణీవర్ణనమ్

స్వామిపుష్కరిణీం పుణ్యాం దదర్శ విమలోదకామ్
కాఞ్చనామ్బుజకహ్లారకమలైః శ్వేతపఙ్కజైః ॥ ౩౧

నీలోత్పలైః ఉత్పలైశ్చ ఫుల్లైః కువలయైరపి
కైరవైరపి కీర్ణాన్తాముద్గిరత్ పుణ్యగన్ధకైః ॥ ౩౨
తరఙ్గాన్తరసఞ్చారైః మత్తైః కారణ్డవైరపి
తారాభిశ్చ తరన్తీభిః అన్యైః జలపతత్రిభిః ॥ ౩౩
కలహంసకలాలాపైః వాచాలితదిగన్తరామ్
తస్యాస్తీరసముల్లాసిసమగ్రాభీష్టసన్తతేః ॥ ౩౪
తీర్థం తోయముపస్పృశ్య లక్ష్మ్యా సఞ్చిన్తయన్ విభుమ్
ప్రసన్నమానసోల్లాసః చక్రే తత్రాఘమర్షణమ్ ॥ ౩౫
బద్ధపద్మాసనాసీనోఽభితటం యోగమేయివాన్
పరమైకాన్తిభిః సార్ధం బ్రహ్మవిత్ బ్రహ్మదర్శనః ॥ ౩౬
తత్రైవ సుచిరం కాలం ఉవాస పరమర్షిభిః
రహస్యన్యోన్యసల్లాపస్వాన్తైస్తైర్వాసిసన్తతైః ॥ ౩౭

శ్రీనివాసావిర్భావః

కదాచిత్ భగవాన్ విష్ణుః కారుణ్యాగణ్యపుణ్యధీః
దర్శయన్ సకలాంల్లోకాన్ సాక్షాదక్షిపథం గతః ॥ ౩౮
'దివ్యానన్దమయాకారైః గరుత్మచ్ఛేషసైనికైః
పఞ్చాయుధైః పరికరైః గణైస్తు కుముదాదిభిః ॥ ౩౯
పరిబర్హాభూషణాన్యజినవస్త్రాంశుకాని చ
ఆయుధాన్యప్రమేయాని దధానైః బ్రహ్మశక్తిభిః ॥ ౪౦
శక్తిభిః శాఙ్కరీభిశ్చ సేవ్యమానో ముదాఽన్వితః
శ్రీభూమినీలాపూర్వాభిః అపూర్వాకల్పభూతిభిః ॥ ౪౧
మహిషీభిః ముదానన్దం ఆవహన్తీభిరీశితుః
ముమోద స హి సర్వాత్మా క్రీడాడమ్బరడామ్బికః ॥ ౪౨

లీలావిభూతివిహితవివిధానన్దవేషభాక్
కాలకాదమ్బినీకాన్తాకుఞ్చితాలకబన్ధనః ॥ ౪౩
ఉద్యద్ద్యుమణిబిమ్బశ్రీః శిఖామణిమహామహాః
అష్టమీన్దుకళాకారలలాటస్థోర్ధ్వపుణ్డ్రికః ॥ ౪౪
సౌవర్ణపద్మకల్హారపుష్పకర్ణావతంసకః
సేవాన్తరరసాశాసిశార్ఙ్గభ్రూమణ్డలద్వయః ॥ ౪౫
అతిసూక్ష్మస్ఫురత్తారాఽకర్ణపూర్ణారుణేక్షణః
కరుణాబ్ధిసముద్భూతలోలపద్మవిలోచనః ॥ ౪౬
తిలపుష్పసమాకారనాసాకాణ్డపుటద్వయః
పక్వబిమ్బఫలాకారరమణీయోష్ఠయుగ్మకః ॥ ౪౭
ప్రభావిసారిశిఖరిదశనావలివక్రకః
ఝషాకారకర్ణపాశాన్తముక్తామాణిక్యకర్ణికః ॥ ౪౮
శరన్నిర్మలపూర్ణేన్దుమణ్డలాననమణ్డలః
కమ్బుకణ్ఠో వృషస్కన్ధో భోగిభోగోల్లసద్భుజః ॥ ౪౯
శార్ఙ్గజ్యాహతికార్కశ్యరమణీయప్రకోష్ఠకః
విశాలవక్షోవిలసచ్ఛ్రీవత్సః కౌస్తుభోజ్జ్వలః ॥ ౫౦
శఙ్ఖచక్రగదాపద్మపరిష్కృతచతుర్భుజః
నిమ్ననాభిసముల్లాసిమాణిక్యోదరబన్ధనః ॥ ౫౧
మేఖలాలఙ్కృతకటీతటీచ్ఛురికయోద్భటః
హస్తిహస్తసదృక్షోరుజానుమణ్డలమణ్డితః ॥ ౫౨
క్రమవృత్తాయతాఽభోగజఙ్ఘాకాణ్డసుపార్ష్ణికః
కూర్మపృష్ఠప్రపదకః కిఙ్కిణీహంసకాఙ్ఘ్రికః ॥ ౫౩
శిఞ్జన్మాణిక్యమఞ్జీరప్రభాసితపదామ్బుజః
నానాసేవారసోద్భాసిచన్ద్రబిమ్బనఖావలిః ॥ ౫౪

సుధాసూతిగృహోద్దామస్ఫురదఙ్ఘ్రిసౌష్ఠవః
పఙ్కజశ్రీపరిచితాన్యోన్యతుల్యాఙ్ఘ్రిపఙ్కజః ॥ ౫౫
అతసీకుసుమజ్యోతిఃప్రఖ్యవిఖ్యాతవిగ్రహః
సంవీతవివిధాశ్చర్యతప్తచామీకరామ్బరః ॥ ౫౬
అంసాదాప్రపదాలమ్బివనమాలావిరాజితః
విచిత్రరత్నఖచితతపనీయకిరీటకః ॥ ౫౭
హారకేయూరకటకకఙ్కణాఙ్గదభూషితః
మణికుణ్డలతాటఙ్కవీరపట్టాఙ్గుళీయకః ॥ ౫౮
అంసలమ్బిసమాయుక్తసౌవర్ణబ్రహ్మసూత్రకః
త్రిపఞ్చసప్తసరిభిః ముక్తాదామభిరఞ్చితః ॥ ౫౯
సర్వాభరణసంయుక్తః సర్వగన్ధానులేపనః
సర్వర్తుకాలోత్థపుష్పదామోద్దామభుజాన్తరః ' ॥ ౬౦
భక్తానుకమ్పాసహితః శ్రీనివాసః పరః పుమాన్
ఆవిర్బభూవ భగవాన్ స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౬౧
వ్యాసాత్మజో మునిర్ముక్తః తం దృష్ట్వా హృష్టమానసః
ప్రణమ్య దణ్డవద్భూమౌ అవాఙ్మనసగోచరమ్
తుష్టావ చ హృషీకేశం కేశవం క్లేశనాశనమ్ ॥ ౬౨

శుకబ్రహ్మర్షికృతశ్రీనివాసస్తుతిః

"జితం తే పుణ్డరీకాక్ష వాసుదేవామితద్యుతే!
రాగాదిదోషనిర్ముక్తసమగ్రగుణమూర్తయే ॥ ౬౩
నాథ! జ్ఞానబలోత్కృష్ట! నమస్తే విశ్వభావన!
సఙ్కర్షణ! విశాలాక్ష! సర్వజ్ఞ! పరమేశ్వర! ॥ ౬౪
నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ! సర్వేశ్వర! జగన్మయ!
దేవ! ఐశ్వర్యవీర్యాత్మన్! ప్రద్యుమ్న! జగతాం పతే! ॥

స్థిత్యుత్పత్తిలయత్రాణహేతవే శక్తితేజసే
జయానిరుద్ధ భగవన్ ! మహాపురుష ! పూర్వజ ! ॥ ౧౭
జితం తే పుణ్డరీకాక్ష ! నమస్తే విశ్వభావన !
నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ ! మహాపురుష ! పూర్వజ ! ॥ ౧౮
శ్రీనివాస ! జగన్నాథ ! నారాయణ ! దయానిధే !
కృతార్థోఽహం కృతార్థోఽహం కృతార్థాః సర్వజన్తవః ॥
ప్రసీద భగవన్ విష్ణో ! ప్రసీద పురుషోత్తమ !
ప్రసీద పుణ్డరీకాక్ష ! ప్రసాదాదాత్మసాత్కురు " ॥ ౧౯
ఇతి స్తువన్తమాగత్య మహర్షిం ఫుల్లలోచనమ్
ఆనన్దనిర్భరాపూర్ణమానసం శ్రీశుకం మునిమ్ ॥ ౨౦
సమీక్ష్య సుప్రసన్నం తం ప్రసాదప్రణయాన్వితః
దివ్యైః పరిజనైః సార్ధం శ్రీనివాసః తిరోదధే ॥ ౨౧
మునిః పునః ప్రణమ్యాత్ర దణ్డవచ్చ ముహుర్ముహుః
పరమైకాన్తిభిః యోగివర్యైః ఆర్యైః సహోపరైః ॥ ౨౨
అర్చావతారవిభవపరవ్యూహాన్తరాదికాన్
ఆవిర్భావాన్ స్మరన్ విష్ణోః యయౌ మేరుగిరిం ప్రతి ॥ ౨౩

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల-
దేవదర్శనసంవాదే శుకమునికృతశుకపురాష్టోత్తరశతవిప్ర -
గృహనిర్మాణాదివర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః

అథ అష్టావింశోఽధ్యాయః

శ్రీ వరాహావిర్భావవృత్తాన్తః

దేవలః —

సింహాసానుమతః కుక్షౌ స్వామిపుష్కరిణీతటే
శ్వేతస్య పోత్రిపోతస్య ప్రాదుర్భావః కథం విభో !॥ ౧

దేవదర్శనః —

చరాచరగురోరస్య చారిత్రం చారుపోత్రిణః
శృణు విద్వాన్ ! విశేషేణ వ్యాచక్షేఽహం విచక్షణ ! ॥ ౨

అసురోపద్రవమసహమానాయా ధరాయాః పాతాలగమనమ్

పురా ధర్మచ్ఛిదో దృప్తా దైత్యాః స్వేచ్ఛావిహారిణః
ఛాయాం స్వకీయామపి చ హన్తుకామా మదోద్ధతాః ॥ ౩

మునిభిః గౌతమాద్యైః యే శప్తా భూమిం గతా ఇతి
తేఽభిజాతే కులే జాతా రాజ్ఞామాజ్ఞావిలఙ్ఘినః ॥ ౪

పాపిష్ఠా హ్యసురశ్రేష్ఠా నృపశ్రేష్ఠవపుర్ధరాః
నక్తన్దివం హి బాధన్తే త్రిలోకీధూమకేతవః ॥ ౫

క్షోభం మహీక్షితామేవం దుర్దర్పబలశాలినామ్
సర్వంసహాఽసహమానా నిమమజ్జ రసాతలే ॥ ౬

పాతాళగతభూమ్యుద్ధరణోద్యుక్తవరాహవర్ణనమ్

భూతధాత్ర్యాం నిమగ్నాయాం అధోభువనసద్మని
సంరక్షకః సర్వసాక్షీ కరుణావాన్ అధోక్షజః ॥ ౭

సముద్ధర్తుమనాస్తూర్ణం పాతాళనిలయాం భువమ్
మహావరాహో భగవాన్ బభూవ పరమః పుమాన్ ॥ ౮

యత్కిరీటస్థరత్నాని సత్యలోకనివాసినః
అకాణ్డోదితమార్తణ్డప్రచణ్డామలమణ్డలమ్ ॥ ౯

పఞ్చోపనిషదాత్మనః సిద్ధా ముక్తాశ్చ మేనిరే
యస్య శ్రోత్రైకదేశస్థం స్వపదం శబ్దమాత్రకమ్ ॥ ౧౦
తేజాంసి నిమమజ్జుశ్చ నేత్రయోః వివరాన్తరే
నాసాగ్రే చ సమాయుక్తో మాతరిశ్వా బభూవ హ ॥ ౧౧
బభూవ పారావారోదో పాదపఙ్కజపఙ్కదః
ఖురోదరే కణకణాః సురాద్రిశ్చ కులాద్రయః ॥ ౧౨
దశోత్తరైరావరణైః లోకాలోకాచలః స్థితః
బభూవ బాహ్యావయవభావనాశేషవేషభాక్ ॥ ౧౩
పోత్రిపాదైకరోమాన్తర్వివరస్థాం వసున్ధరామ్
సపత్నీం పద్మవాసిన్యాః సర్వభూతనివాసినీమ్ ॥ ౧౪
ముస్తాభిః పూర్ణపఙ్కాఙ్కాం మార్గమాణో బభూవ హ

పాతాళగతధరణీవరాహయోః నర్మవ్యాపారాదిః

తాం దృష్ట్వా వేపమానాఙ్గీం లజ్జాలోలవిలోచనామ్ ॥ ౧౫
పోత్రిరోమాన్తరాసీనాం పావనీం పరమేశ్వరీమ్
వైకుణ్ఠోఽకుణ్ఠితోదన్తః కర్ణమూలమధోక్షజః ॥ ౧౬
రహస్యస్యాః సమాఘ్రాయ వరాహవపురాత్మభూః
గాఢాఙ్గపాలీకబలీభూతగూఢాఙ్గపాలికామ్ ॥ ౧౭
సత్యసన్ధో హి ముముదే నవోఢాం చ వధూమివ
శరత్ప్రీత్యగ్రపఙ్కేజాభినవాభోగలీలయా ॥ ౧౮
స్నేహకామనయా దృష్ట్యా అభివీక్ష్య విగతజ్వరః
తాం బభాషే సురసయా సుధాకల్లోలలీలయా ॥ ౧౯
నర్మభావనయా వాచా శ్రీమాన్నళినలోచనః
‘వసుధే దేవి! భద్రం తే భద్రే భద్రాణి పశ్యసి ॥ ౨౦

స్థాపయాఖిలభూతాని స్వస్థా స్వస్థానమాస్థితా
ఏవం వరాహవపుషా పుంసా భూమిః సుభాషితా ॥ ౨౧

స్నేహసాగరపూర్ణేన వ్రీడాలోలవిలోకినా
నేత్రాఞ్చలేన స్వపతిం వీక్ష్య కోలాననమ్ విభుమ్ ॥ ౨౨

స్నేహసన్దర్భగర్భేణ మాధురీమహితాఽఽత్మనా
త్రిస్థానస్థేన వచసా ధర్మశ్రవణతత్పరా ॥ ౨౩

వరాహం ప్రతి ధరణ్యుక్తిః

బభాషే పురుషశ్రేష్ఠం పోత్రివక్త్రం పురాతనమ్
'భగవన్ ! దేవదేవేశ ! దైత్యామిత్ర ! దయానిధే ! ॥ ౨౪
దైత్యదానవదుర్ధర్ష ! భారాత్ మగ్నాం రసాతలే
రక్ష మాం పక్షిరాడ్వాహ ! సర్వభారక్షమాక్షమామ్ ॥ ౨౫
ఆధారశక్తయే తుభ్యం అనన్తశిరసే నమః
అవ్యాజసుహృదే భూయో నమోఽనన్తవిభూతయే" ॥ ౨౬
ఏవం వసుధయా దేవ్యా వేపమానాఖిలాఙ్గయా
విజ్ఞాపితో విశ్వరక్షాదీక్షితః ప్రత్యువాచ తామ్ ॥ ౨౭
"సాధు దేవి ! త్వయా పృష్టం శృణు వక్ష్యే వసున్ధరే !
సర్వంసహా విశ్రుతా త్వం తథ్యనామా భవ ప్రియే ! " ॥

ధరణ్యా సాకం పాతాళాద్వరాహస్య శేషాచలాగమనమ్

వరాహరూపీ భగవాన్ ఏవముక్త్వా వసున్ధరామ్
దేవీమశిక్షయద్ధర్మం స్వభారభరణక్షమమ్ ॥ ౨౯
శిక్షితా వసుధా దేవీ తేన శుద్ధమనా ధరా
బభూవ మహితా తేన స్వభారభరణక్షమా ॥ ౩౦

తదాప్రభృతి దేవేశో వరాహవపుః ఊర్జితః
పాతాళలోకాత్ లోకేఽస్మిన్ కౌతూహలసమాకులః ॥ ౩౧
స్వామిపుష్కరిణీకూలే పశ్చిమేఽస్మిన్ ధరాతలే
వల్మీకబిలమాసాద్య తద్ద్వారా విజిహీర్షయా ॥ ౩౨
గమనాగమనం కుర్వన్ తదధో భువనం ప్రతి
భూత్వా శ్వేతః పోత్రిపోతః సఞ్చరన్ ఆత్మనాయకః ॥ ౩౩
దివ్యైర్గణైః సేవ్యమానః కదాచిత్ అనపాయిభిః
భూషణైః పారిబర్హైః స్వైః ఆయుధైః చేతనాత్మభిః ॥
అవ్యాజమిత్రోఽత్ర పోత్రీ వర్తతే దివ్యగాత్రభృత్
హ్లాదయన్ ఆత్మనః సర్వాన్ జ్ఞానానన్దమయాన్ సురాన్ ॥
పరావరాణాం భూతానాం అన్తర్యామిణి శార్ఙ్గిణి
ఏవం హి వర్తమానేఽత్ర పవిత్రే చిత్రపోత్రిణి ॥ ౩౬
కదాచిత్ స్వాఽశ్రమే పుణ్యే దుర్వాసాః కోపనో మునిః
క్రీడన్తౌ కామమోహేన దృష్ట్వా కిన్నరదమ్పతీ ॥ ౩౭
శశాప నిర్ఝరే పుణ్యే సింహనామ్ని మహీధరే
"కైరాతం మిథునం స్యాతం వన్యాఽఽహారౌ యువామితి" ॥ ౩౮

దుర్వాససః శాపాత్ కిన్నరదమ్పత్యోః కైరాతరూపప్రాప్తిః

తతః కిన్నరదమ్పత్యోః నిర్విణ్ణమనసోః సతోః
శాపమోచనమాచఖ్యౌ కృపయా స చ తాపసః ॥ ౩౯
"తత్ర స్వామిసరస్తీరే సఞ్చరన్ శ్వేతసూకరః
శాపాత్ మదీర్ష్యావిహితాత్ మోచయిష్యతి తౌ యువామ్" ॥ ౪౦
'తథేతి' దీనమనసౌ ఉక్త్వా కిన్నరదమ్పతీ
తూర్ణం తం దేశమాగత్య జజ్ఞాతే వ్యాధదమ్పతీ ॥ ౪౧

కైరాతదమ్పత్యోః శేషాచలే పుత్రప్రాప్తిప్రియఙ్గుకృషికరణాదిని

శాకమూలఫలాహారైః దుష్టసత్త్వనిబర్హణౌ
ఆసాతే సుచిరం కాలం అస్మిన్ సింహాశిలోచ్చయే ॥ ౪౨

ఋక్షశార్దూలశరభసింహేభవ్యాలదుర్గమే
అరణ్యేఽగణ్యపుణ్యౌఘే భీషణే రోమహర్షణే ॥ ౪౩

వసత్ కిరాతమిథునం పుష్పాసవమదోద్ధతమ్
అసూత పుత్రం చిత్రాఙ్గం చిరకాలసమీప్సితమ్ ॥ ౪౪

ప్రసూతం తం సమీక్ష్యాథ సుకుమారం సుతం తదా
శబరః శబరీ చైతౌ ఆస్తాం సమ్పూర్ణమానసౌ ॥ ౪౫

స్తన్యైః వన్యరసైరన్యైః తమాపఞ్చషవర్షకమ్
తావవర్ధయతాం పుత్రం చిత్రావయవమర్భకమ్ ॥ ౪౬

సింహహస్తనఖత్రోటీనిశాతశతధారతః
విభిన్నమత్తమాతఙ్గకుమ్భోద్భిన్నోరుమౌక్తికైః ॥ ౪౭

దణ్డశేఖరవాసోభిః బర్హైః బర్హిపతత్రిణామ్
త్రిమదోద్రిక్తమాతఙ్గమదపఙ్కద్రవైరపి ॥ ౪౮

శ్రేయసః సరసాం స్వామిసరసః శ్వేతమృత్స్నయా
అలఞ్చక్రతురన్యోన్యం పితరౌ సుతరాం సుతమ్ ॥ ౪౯

కదాచిత్ పర్యటంస్తత్ర విపినే స వనేచరః
కస్యచిద్వటవృక్షస్య సమీక్ష్య స్కన్ధకోటరే ॥ ౫౦

పక్వం కార్తస్వరనిభం ప్రియఙ్గుం ప్రియదర్శనమ్
గృహీత్వా శబరః సర్వం గృహిణ్యై తత్ సమర్పయత్ ॥ ౫౧

సాఽపి ప్రైయఙ్గవం ధాన్యం ఉచ్చోష్య చ సమాచినోత్
తతః సస్యం చక్రతుశ్చ ప్రైయఙ్గవమతన్ద్రితౌ ॥ ౫౨

వృత్తిభిః గోపయన్తౌ తౌ శుశ్రూషాభిః సమన్తతః
ఆపక్వఫలమాకాఙ్క్షన్ మిథునం తద్బభూవ హ ॥ ౫౩
గోపనార్థం హి తస్యైవ పుత్రం ప్రేషితవాన్ స్వయమ్
తుష్టో బభూవ చ క్షేత్రం వీక్ష్య పక్వఫలోద్ధతమ్ ॥ ౫౪

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల-
దేవదర్శనసంవాదే శ్రీవరాహావిర్భావవృత్తాన్తవర్ణనం నామ
అష్టావింశోఽధ్యాయః

అథ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః

ప్రియఙ్గుగోప్తృకిరాతసమీపం ప్రతి వరాహాగమనమ్

దేవదర్శనః —

ప్రియఙ్గావథితో గుప్తే వాధ్రాభిః వృత్తిభిస్తతః
తప్తచామీకరాభోరుపక్వధాన్యభరానతే ॥ ౧
శబరస్తం సమీక్ష్యాథ మధ్యే కృత్వా తు మఞ్చికామ్
తద్రక్షణార్థం తత్రైవ అతిష్ఠన్నక్తన్దివం స్వయమ్ ॥ ౨
కదాచిత్ భగవాన్ శ్వేతః పోత్రిపోతో బుభుక్షయా
వల్మీకరన్ధ్రాత్ నిర్గత్య క్షేత్రమధ్యం వివేశ హ ॥ ౩
తం దృష్ట్వా బహుశః సోఽపి శబరో విస్మయం యయౌ
తతస్తన్మణ్డలేశాయ రాజ్ఞే విజ్ఞాపితుం ద్రుతమ్ ॥ ౪
రాజధానీం ప్రవిశ్యాస్యాఽవేదయచ్చక్రవర్తినః
తచ్ఛ్రుత్వా సార్వభౌమస్తు రాజా కౌతూహలాన్వితః ॥ ౫

శ్రీవరాహదర్శనార్థం శేషాచలం ప్రతి నృపాగమనమ్

మృగయావేషభృత్ భూత్వా పదాతిః ఉపనిష్క్రమన్
ఏకాకీ తేన సార్ధం హి జగామ జగతాం హితః ॥ ౬
స్వామిపుష్కరిణీం పుణ్యాం విగాహ్య విగతక్లమః
దణ్డవత్తాం ప్రణమ్యాథ వ్యాధవాక్యవిచిత్రతామ్ ॥ ౭
మనసాఽఽలోచయన్ సమ్యక్ సన్త్యక్తాన్యపరాక్రమః
ప్రియఙ్గోః క్షేత్రమాసాద్య ప్రియఙ్గుప్రియదర్శనః ॥ ౮
చతుస్తమ్భసమాయుక్తాం చతురశ్రాం సముచ్ఛ్రితామ్
మృదుపల్లవసంస్తీర్ణాం ఉపాస్తీర్ణమృదుత్వచమ్ ॥ ౯
ఆదాయ సశరం చాపం తుఙ్గశృఙ్గవినిర్మితామ్
మఞ్చికామారురోహైతాం తేన సార్ధం నరాధిపః ॥ ౧౦
శబరః సార్వభౌమశ్చ జాగ్రతౌ నిశ్యతిష్ఠతామ్
వల్మీకవివరాచ్చిత్రసూకరో నిర్జగామ హ ॥ ౧౧

నృపస్య వల్మీకవివరాగతవరాహదర్శనమ్

వృతిం విలఙ్ఘ్య వాత్రాభిః ప్రాకారైరప్యతిదుర్గమామ్
క్షేత్రమధ్యఞ్చ ధావన్తం సూకరం సుభగాఙ్గకమ్ ॥ ౧౨
ఆత్తాభిలాషమాహారే దంష్ట్రాదీధితిసఞ్చయైః
ధ్వాన్తం శకలయన్తఞ్చ భాస్వద్దివ్యాఙ్గసఙ్గతైః ॥ ౧౩
రాజా తం వీక్ష్య సహసా విస్మయం పరమం గతః
సజ్యే ధనుషి సన్ధాయ సాయకం సాధువిక్రమః ॥ ౧౪
తూర్ణమాకర్ణమాకృష్య చలలక్ష్యప్రవేధినమ్
గ్రహీతుకామో నృపతిః తేన సార్ధం తమన్వగాత్ ॥ ౧౫

సూకరో వీక్ష్య ధావన్తం చాపహస్తం మహీపతిమ్
ఝటితి క్షణమాత్రేణ వల్మీకవివరం యయౌ ॥ ౧౬

వ్యర్థప్రతిజ్ఞో నృపతిః ప్రాజ్ఞః ప్రఖ్యాతవిక్రమః
వల్మీకమూలమాగత్య ద్రష్టుం సూకరమత్వరః ॥ ౧౭

శిశ్యే చ దర్భశయ్యాయాం స్వప్నం కాఙ్క్షన్ క్షితీశ్వరః
ప్రబుద్ధః ప్రాకృతః ప్రాతః అదృష్ట్వా స్వప్నదర్శనమ్ ॥ ౧౮

కింకర్తవ్యత్వశూన్యాత్మా చిన్తయన్ కాయశోధనమ్
మహదాశ్చర్యమాహర్తుం స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ॥ ౧౯

తపోవేషం సమాస్థాయ ధ్యాయన్ సూకరమీశ్వరమ్
కర్తుం ప్రవవృతే వీరః తతః ప్రాయోపవేశనమ్ ॥ ౨౦

నిర్ద్వన్ద్వోఽవన్ధ్యనిష్ఠశ్చ నిష్ఠావాన్ అస్య దర్శనే
ఏవం హి వర్తమానేఽస్మిన్ నృపతౌ నియతాత్మని ॥ ౨౧

శబరేణ శబర్యా చ పరిష్కృతసపర్యకే
వృత్తం విష్ణుపదే వాక్యం విశుద్ధమమృతోపమమ్ ॥ ౨౨

నృపం ప్రత్యశరీర్యుక్తిః

'ద్రష్టుకామో యది భవాన్ సాధువృత్త ! మహీపతే !
తపసాఽలం సగర్వేణ సూకరార్భకదర్శనే ॥ ౨౩

యతస్వ వృత్తం తచ్ఛర్తుం యద్వక్ష్యామి చ సువ్రత
సవత్సాఽసితగోక్షీరధారాభిః అభిషేచయ ॥ ౨౪

అచ్ఛిన్నసన్తతాభిశ్చ వల్మీకస్థం వరాహకమ్
ఏవం సిక్తః స భగవాన్ ప్రోత్రివక్త్రః పురాతనః ॥ ౨౫

ప్రాదుర్భవిష్యతి తతో వల్మీకవివరాత్ విభుః
ఏవముక్త్వా తు వాక్యం తత్ పునర్నోవాచ కిఞ్చన ॥ ౨౬

నృపతిః తం నిశమ్యాఽశు విస్మయో విస్మయం గతః
తం ప్రయత్నం ప్రవవృతే ప్రయతోఽప్రాకృతాత్మనః ॥ ౨౭
అస్య నారాయణగిరేః లక్ష్మీనారాయణేశితుః
వసతేర్దక్షిణే భాగే ద్వియోజననియోజితే ॥ ౨౮
తీరే స్వర్ణముఖర్యాశ్చ దక్షిణే దక్షిణక్రమే
ప్రాగ్భాగే గణ్డశైలస్య సర్వోపకరణాన్వితే ॥ ౨౯
గ్రామే సఙ్గ్రామవిజయీ సమాహితమనాస్తతః
సంచిన్త్య సర్వాన్ సంభారాన్ తస్మాదాహృత్య సత్వరః ॥
తం వరాహఞ్చ వల్మీకమభిషేక్తుమనా మనాక్
విశుద్ధవాసా నిష్ణాతో వైష్ణవః పూర్ణమానసః ॥ ౩౧
నిష్ణాతః తత్సపర్యాయాం బభూవ వసుధాధిపః
సావధానః సహామాత్యః సాపత్యః శబరాన్వితః ॥ ౩౨
అతన్ద్రితః సాధు సాన్ద్రం అశరీరివచః స్మరన్
గోక్షీరైః హేమకుమ్భస్థైః వల్మీకవివరోదరమ్ ॥ ౩౩
అనుస్యూతాచ్ఛిన్నధారైః అభిషేక్తుం ప్రచక్రమే
క్రియమాణేఽభిషేకే తు వల్మీకవివరాన్తరాత్ ॥ ౩౪

క్షీరాభిషేకాద్వరాహస్య వల్మీకాదావిర్భావః

ఆవిర్బభూవ భగవాన్ వరాహవపురీశ్వరః
కోటీరకోటివిలసన్మణిమణ్డలమణ్డితః ॥ ౩౫
అమృతాంశుకళాకల్పదంష్ట్రాదన్తురపోత్రకః
లలాటపట్టఘటితవేణుపత్రోర్ధ్వపుణ్డ్రకః ॥ ౩౬
కమ్బుబిమ్బసదృక్కణ్ఠో మాంసలస్కన్ధమణ్డలః
సుపారిజాతవిటపవిడమ్బితచతుర్భుజః ॥ ౩౭

శఙ్ఖచక్రధరో వామ ఊరుపీఠే స్థితాం మహీమ్
దేవీం త్రపాగోపితాఙ్గీం లోలావిలవిలోచనామ్ ॥ ౩౮

సర్వాత్మసమ్భృతదయాకాయినీం హర్షదాయినీమ్
గాఢంగాఢం సమాలిఙ్గన్ అస్యా అఙ్గం పదద్వయమ్ ॥ ౩౯

గృహ్ణానః సాన్ద్రహర్షేణాలోకయన్ వక్త్రపఙ్కజమ్
విశాలవక్షాః శ్రీవత్సకౌస్తుభాభ్యాఞ్చ లాఞ్ఛితః ॥ ౪౦

యజ్ఞోపవీతోత్తరీయదృఢబన్ధనబన్ధురః
హారకేయూరకటకరమ్యహీరాఙ్గులీయభృత్ ॥ ౪౧

సమభ్యుత్థితవామాఙ్ఘ్రిశిఞ్జన్మఞ్జీరహంసకః
నవరత్నాన్తరప్రోతముక్తాహారభుజాన్తరః ॥ ౪౨

అప్రమేయైరభినవైః ఆకల్పైః ఆత్మహారిభిః
తపనీయైశ్చిత్రవస్త్రైః చిత్రైశ్చీనాంశుకైరపి ॥ ౪౩

మాలాభిరమలామోదమాలాభిః మధుసూతిభిః
అష్టాత్మగర్భసన్దర్భైః అపారైశ్చ పరిష్కృతః ॥ ౪౪

ఆజాను చావిర్భవతి పురుషే సూకరాత్మని
విచ్ఛిన్నా క్షీరధారాఽభూత్ ధారాలా తు ప్రమాదతః ॥ ౪౫

తావాన్ ప్రత్యక్షదృష్టః స తదధో న హ్యదృశ్యత
పశ్చాదనేకవిధయా రాజాఽపి ద్రష్టుమక్షమః ॥ ౪౬

ప్రయత్నాదప్రతీకారోఽతిష్ఠత్ తూష్ణీం సతృష్ణధీః
శుష్కజిహ్వాకణ్ఠసృక్విణ్యోష్ఠః సోష్ణం వినిశ్శ్వసన్ ॥ ౪౭

విదీర్ణమానసో మానీ వికీర్ణాఙ్గో విఘూర్ణితః
ఏవం వృత్తే రాజ్ఞి తదా భగవాన్ భూతభావనః ॥ ౪౮

వరాహరూపవిభవః పురాణపురుషోత్తమః
ఉవాచ వచనం శ్రీమాన్ కరుణాపరిణామభూః ॥ ౪౯

రాజానం ప్రతి భగవదుక్తిః

రాజన్ ! అలమలం వ్యర్థప్రయత్నేనాతిభూయసా
ఏతావాంస్తవ దృశ్యోఽహం తదర్థో న నృపాధిప ! ॥ ౫౦
ఏతద్రూపం ప్రతిష్ఠాప్య శుద్ధయా శిలయా నృప !
తస్మై దేహ్యఖిలాన్ భోగాన్ పూర్ణో భూత్వా సుపుష్కలాన్ ॥
అప్రాకృతాఙ్గో విరజాః సాత్త్వికోఽయమితి స్మరన్
వైఖానసైర్మహర్షిభిః అర్చయ త్వం నరాధిప ! ॥ ౫౨
పశ్చాన్మామాప్స్యయాః గచ్ఛ సాధు శాధి వసున్ధరామ్
ఏవముక్త్వా కోలవపుః రాజ్ఞోఽమూం కాలయాపనామ్॥ ౫౩

శ్రీవరాహకృతకిన్నరమిథునస్య కిరాతత్వనిర్ముక్తిః

కిరాతవపుషౌ వీక్ష్య విష్ణుః కిన్నరదమ్పతీ
మునిశాపాన్మోచయిత్వా దదౌ తాభ్యాం స్వకం పదమ్ ॥ ౫౪

నృపస్య శ్రీవరాహప్రతిష్ఠాపూర్వకం స్వపురగమనమ్

తతశ్చాన్తర్దధే దేవో వరాహవపురత్ర వై
తతః పూర్ణమనా రాజా దివ్యం త్వష్టారమాహ్వయత్ ॥ ౫౫
దేవం నిర్మాపయామాస మనసా విశ్వకర్మణా
భూవరాహశిశుం పూర్ణం రాజానం నాకవాసినామ్ ॥ ౫౬
వారాహవపుషం శౌరిం దణ్డవత్ప్రణిపత్య చ
శిరస్యఞ్జలిమాబధ్నన్ స్మరన్నాశ్చర్యమీదృశమ్ ॥ ౫౭
జితేన్ద్రియో జితక్రోధో జితప్రకృతిసంస్తరః
జితామిత్రో జితాశేషో రాజర్షిః స్వాం పురీం యయౌ ॥ ౫౮
తదా ప్రభృతి దేవేశో వరాహవపురాత్మభూః
అనన్తాచలశృఙ్గేఽన్తర్నిక్షిప్తాఙ్ఘ్రిసరోరుహః ॥ ౫౯

దేవ్యా వసుధయా సార్ధం స్వామిపుష్కరిణీతటే
సుఖమాస్తే సురేశానః సుఖీ రహసి సున్దరః ॥ ౨౦

శ్రీనివాసస్య స్వామితీర్థదక్షిణతీరవాసవర్ణనమ్

శ్రీనివాసోఽపి శేషాద్రౌ తతః స్వామిసరస్తటే
నివసన్నాత్మనః కుర్వన్ అర్వాచీనాన్ సుఖాత్మనః ॥ ౨౧
సచ్చిదానన్దసన్దోహో వృద్ధిక్షయవివర్జితః
కారుణ్యపుణ్యపదవీకమలాకాముకః కవిః ॥ ౨౨
అభూమిరాపదాం భూమిః సమ్పదాం సంవిదుద్గమః
సమస్తసామసఙ్గీతసచ్చరిత్రః పవిత్రహృత్ ॥ ౨౩
పురాణపురుషో ధాతా పురుషః తమసః పరః
వైకుణ్ఠపూర్వవసతిం త్యక్త్వేదానీం హి తిష్ఠతి ॥ ౨౪

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవలదేవదర్శన-
సంవాదే ప్రియఙ్గుగోష్ఠ్యకిరాతసమీపం ప్రతి వరాహాగమన-
శ్రీవరాహావిర్భావాదివర్ణనం నామైకోనత్రింశోఽధ్యాయః

అథ త్రింశోఽధ్యాయః

శ్రీనృసింహాచలస్థనీలకణ్ఠతపఃక్షేత్రవర్ణనమ్

దేవలః —

'సఞ్చస్కారే సపర్యాం క్వ ! నీలకణ్ఠో మహేశ్వరః
వైకుణ్ఠస్యాముత్ర గోత్రే నరకణ్ఠీరవాకృతేః' ? ॥ ౧

దేవదర్శనః —

'శృణు విప్ర ! సమాచక్షే పురారాతేః పురావిదః
చరితం చరితార్థానాం యోగినాం భోగసాధనమ్ ॥ ౨
అభీష్టఫలదం రమ్యం చతుర్వర్గఫలప్రదమ్
నరకేసరిణో విష్ణోః పరబ్రహ్మస్వరూపిణః ॥ ౩
ప్రసాదప్రసవప్రాప్తిహేతుబన్ధనిబన్ధనే
ఇత ఉత్తరభాగే తు త్రింశద్యోజనసమ్మితే ॥ ౪
ప్రదేశే భీషణే రోమహర్షణే భూతభీషణే
కశ్చిత్ క్షితిధరః కుక్షికక్షక్షితిరుహోఽక్షయః ॥ ౫
త్ర్యక్షాశ్రమః పక్షియూథవాసప్లక్షాక్షకోటరః
విశఙ్కటతటారూఢవృక్షగుల్మగుహాతమాః ॥ ౬
శృఙ్గక్రోడగుహావాసవైఖానసవనేచరః
తుఙ్గశృఙ్గదరీనిర్యద్ఘోషనిర్మలనిర్ఝరః ॥ ౭
నిర్ఝరాపాతపర్యన్తస్నిగ్ధానోకహవాటికః
తప్తహాటకసఙ్కాశగైరికాకీర్ణకన్దరః ॥ ౮
భానూపలముఖోత్కీర్ణచిత్రభానుశిఖాశతః
చన్ద్రప్రభాభిన్నముఖచన్ద్రకాన్తసుధాద్రవః ॥ ౯

కణ్ఠీరవనఖత్రుట్యత్కుఞ్జరీకుమ్భమౌక్తికః
గలితైః మౌక్తికైః విష్వక్ ఆకీర్ణప్రస్థదుఃస్థలః ॥ ౧౦
మాణిక్యధామన్యగ్భూతరవిమణ్డలచణ్డరుక్
నానావిధమణివ్రాతమయూఖోద్ద్యోతఖస్థలః ॥ ౧౧
విద్రుమవ్రతతివ్రాతసంవృతాన్తరకన్దరః
వికీర్ణపద్మపాషాణపాటలస్థలకుట్టిమః ॥ ౧౨
శృఙ్గకోటీరసఙ్గీతసంవివాద్యప్సరోగణః
లతాకుసుమసంక్లృప్తలీలాలయనివాసిభిః ॥ ౧౩
మిథునైః కిన్నరాణాం హి తాలశ్రుతివికల్పనైః
దివ్యావిర్భావచరితం సఙ్గాయద్భిరితస్తతః ॥ ౧౪
అధిష్ఠితభృగుప్రాన్తః ప్రస్థగుఞ్జాభిరఞ్జితః
గన్ధర్వైః గర్వవిభవైః గీతవాద్యవిశారదైః ॥ ౧౫
మన్ద్రమధ్యోచ్చమహితైః మహితానేకకన్దరః
మార్తణ్డమణ్డలక్షిప్తస్ఫురన్నయనమణ్డలైః ॥ ౧౬
పుణ్డరీకసుహృచ్చణ్డమయూఖీమణ్డలాదిభిః
తాపసైః చణ్డతేజోభిః మణ్డితోచ్చశృఙ్గకన్దరః ॥ ౧౭
క్వచిడ్డమరుకోద్ఘూర్ణత్కరైరుగ్రోర్ధ్వకేశకైః
విఘూర్ణమాననయనైః మదస్ఖలితకాయకైః ॥ ౧౮
భైరవైః భైరవీభిశ్చ నిబిడాడమ్బరైర్యుతః
దేవానాం పూర్వదేవానాం సిద్ధానాం యోగినామపి ॥ ౧౯
భూతానాం యోగినీనాఞ్చ మాతౄణాం యక్షరక్షసామ్
అన్యేషాం దేవయోనీనాం ఆవాసోపత్యకాశ్రయః ॥ ౨౦
ధ్యాయద్భిశ్చ పరం బ్రహ్మ క్వచిత్ యోగాసనస్థితైః
యోగివర్యైః ఆర్యభావైః యోగాభ్యాసవిచక్షణైః ॥ ౨౧

ఏకాయనైః ఏకభావైః అలక్షితగుహాశయః
కృష్ణసారపురోయాయిహరిణీకులసఙ్కులః ॥ ౨౨
పరస్పరపరిత్యక్తవైరైః భీమైః మృగైః వృతః
అప్రమేయప్రభావో యః ప్రసిద్ధః పర్వతోత్తమః ॥ ౨౩
తస్య పర్వతవర్యస్య పుణ్యారణ్యసమీపతః
ప్రత్యగ్రపల్లవైః కీర్ణసుబిల్వవనవాటికైః ॥ ౨౪
ప్లక్షైః రుద్రాక్షవృక్షైశ్చ శ్లిష్టైః సుశ్లక్ష్ణపర్ణకైః
అభ్రంలిహోర్ధ్వశాఖాగ్రైః అజ్ఞాతజ్ఞాతసంజ్ఞకైః ॥ ౨౫
యజ్ఞశాఖిభిరాకీర్ణం సఙ్కీర్ణం యజ్ఞవాటకైః
అనోకహైః అవిరళైః సరళైః సర్వతో వృతమ్ ॥ ౨౬
సమాశ్రితార్తిహరణసానుచ్ఛాయం సమన్తతః
అహిర్బుధ్న్యతపఃక్షేత్రం క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞబన్ధహృత్ ॥ ౨౭
నరకణ్ఠీరవస్థానం కణ్ఠీరవరవోద్ధతమ్
భైరవాభైరవాశ్చర్యం ఘోరిభీషణభీషణమ్ ॥ ౨౮

నీలకణ్ఠాశ్రమస్థపుణ్యపుష్కరిణీవర్ణనమ్

పవిత్రమత్ర విపినే వైడూర్యవిమలోదకా
కాఞ్చనామ్బుజకహ్లారకమలేన్దీవరోత్కటా ॥ ౨౯
ప్లవమానప్లవా మీనమకరగ్రాహమణ్డితా
మరాళమల్లమహితా కారణ్డవకులాకులా ॥ ౩౦
తారాతరళకల్లోలమాలాలోలాన్తరాళకా
ఉత్ఫుల్లకైరవా ఫుల్లపుణ్డరీకపురస్కృతా ॥ ౩౧
మకరన్దరసాస్వాదమాద్యద్వనవయోగణా
త్రిమదోన్మత్తమాతఙ్గమదవార్యావిలాఽమలా ॥ ౩౨

దేవర్షిభిః తపస్యద్భిః రాజర్షోర్యైస్తపైః మహాత్మభిః
ఉపాన్తపర్యన్తభువి నివసద్భిః సమన్వితః ॥ ౩౩
తపోవిమలవిశ్వాఙ్గైః విశఙ్కటతటోత్కటా
మన్త్రం షణ్ణవతీభేదం జపద్భిర్నారసింహకమ్ ॥ ౩౪
నిష్కలం సకలం మిశ్రమాశ్రితావనవిశ్రుతమ్
శ్రీవత్సాఙ్కం నారసింహగర్భాగర్భకమద్భుతమ్ ॥ ౩౫
జ్ఞానానన్దమయం జ్ఞానగమ్యం వైరాగ్యభోగ్యకమ్
ధ్యాయద్భిస్తత్ పరం బ్రహ్మ అతీన్ద్రియం విజితేన్ద్రియైః ॥
బ్రహ్మర్షిభిః సేవ్యమానా బ్రహ్మభూయఙ్గతైః సదా
పురుజిచ్చరణస్పర్శపూతా పురుషపావనీ ॥ ౩౬
పురాణపుణ్యభవనం పురుషోత్తమపూర్తిదా
పూర్వసేవాపురస్కారిపుంమణ్డలపురస్కృతా ॥ ౩౮
పుణ్యపుష్కరిణీ స్వామిపుష్కరిణ్యాత్మభూమికా
దర్శనాత్ స్పర్శనాత్ పానాత్ సర్వేషాం సర్వకామదా ॥ ౩౯

అశ్మన్యగ్రోధమూలస్థనీలకణ్ఠాశ్రమవర్ణనమ్

తస్యాస్తీరే మహాన్ అశ్మన్యగ్రోధో గిరికన్దరే
శాఖాశతైః పరిచ్ఛన్నదశాశాచక్రవాలకైః ॥ ౪౦
సంవర్ధితాన్తతమసా స్వాన్తధ్వాన్తమలాపహః
తాపత్రయార్తమనసాం జన్తూనాం ఆర్తిహారకః ॥ ౪౧
కల్పవృక్షప్రతినిధిః నిధిః నిగమవర్చసామ్
నరాణామాశ్రితవతాం మహాపాతకనాశనః ॥ ౪౨
తస్యోపలవటాఖ్యస్య మూలే శూలిన ఆశ్రమమ్
హరిణైః హరిణీభిశ్చ నారసింహావివర్ధితైః ॥ ౪౩

సమాధ్యాసితపర్యన్తభూతలం వృషమూర్తిభిః
చణ్డక్రమైః పుణ్డరీకైః మణ్డితాశాన్తమణ్డలైః ॥ ౪౪
వైశ్వామిత్రైః కుశైః ముఞ్జైః కాశైశ్చాపి సమావృతమ్
మన్దారకున్దమాకన్దహరిచన్దనచన్దనైః ॥ ౪౫
పాటలాశోకతిలకకృతమాలతమాలకైః
నక్తమాలైః నాళికేరైః పనసైరసనైః ధవైః ॥ ౪౬
పున్నాగపూగరుద్రాక్షవకులాక్షహరీతకైః
సమన్తతః సమచ్ఛాయం వన్యైః అన్యైః అనోకహైః ॥ ౪౭
నన్ద్యావర్తైః జాతియూథీకరవీరాతివీరకైః
శతపత్రైః దమనకమాధవీమాలతీన్దుభిః ॥ ౪౮
తుళసీభిః గన్ధలతాజాతిభిః పరితో వృతమ్
పఞ్చభిః పారిజాతాదిపాదపైశ్చ పరిష్కృతమ్ ॥ ౪౯
పవిత్రేఽస్మిన్ హరిక్షేత్రే హరిం నరహరిం హరః
అభ్యర్చితుమనాః స్థాణుః ఆజగామ జగన్మయః ॥ ౫౦

నీలకణ్ఠకృతనృసింహారాధనసఙ్కల్పః

స్నాత్వాఽస్యాం పుణ్యపూర్వాయాం పుష్కరిణ్యాం పురాన్తకః
హరో దివ్యామ్బరధరో హరిచన్దనచర్చితః ॥ ౫౧
సర్వర్తుకాలోత్థఫలమాలాశతపరిష్కృతః
దివ్యైరాభరణైః ముక్తాఫలరత్నప్రవాళకైః ॥ ౫౨
సమలఙ్కృతసర్వాఙ్గః తుఙ్గమఙ్గళసంయుతః
కల్యాణవేషకలితైః నన్దిప్రముఖకైర్గణైః ॥ ౫౩
సేవితో భూతతతిభిః సేవారసవిశారదైః
సితాసితైః సారమేయైః దుర్వారైః ప్రమథైః సహ ॥ ౫౪

నరసింహసపర్యాయాః ప్రత్యూహప్రతిఘాతినా
సేవితః క్షేత్రపాలేన సుప్రసన్నో మహేశ్వరమ్ ॥ ౫౫
పరావరాణాం భూతానాం స్రష్టారం పరమేశ్వరమ్
సంహర్తారఞ్చ పాపానాం నిగ్రహీతారమచ్యుతమ్ ॥ ౫౬
అనుగ్రహీతారమీశం ఈశానస్య తపఃఫలమ్
సకలం నిష్కలం మిశ్రం పరస్మాత్ పరమవ్యయమ్ ॥ ౫౭
లక్ష్మీనృసింహం సంహారనృసింహం దివ్యసింహకమ్
అఖిలార్తిహరం వీరం ఉగ్రం ప్రత్యగ్రవిగ్రహమ్ ॥ ౫౮
శబ్దబ్రహ్మమయం శబ్దాతీతం శబ్దవిజృమ్భణమ్
అర్థబ్రహ్మవపుః పూతం పురాణం పుణ్యపూరణమ్ ॥ ౫౯
అవ్యాజమిత్రం శత్రుఘ్నం శరణ్యం శరణాత్మకమ్
భక్తార్తిభఞ్జనపరం ఆత్మనామభయప్రదమ్ ॥ ౬౦
సచ్చిదానన్దసన్దోహం వృద్ధిక్షయవివర్జితమ్
పూర్ణషాడ్గుణ్యవిభవం త్రైగుణ్యవిభవాస్పదమ్ ॥ ౬౧
శ్రీవత్సలక్షణం సర్వం సర్వలక్షణలక్షితమ్
అప్రపఞ్చం ప్రపఞ్చాత్మప్రపఞ్చితపరాక్రమమ్ ॥ ౬౨
విశ్వేశం తత్పరం బ్రహ్మ ధ్యాయన్నేకాగ్రమానసః
వసానః కృత్తివసనం పౌణ్డరీకోత్తరచ్ఛదః ॥ ౬౩
పాఞ్చరాత్రవిధానేన పఞ్చకాలపరాయణః
తస్యోపలవటస్యాధో నరకేసరిణః స్వయమ్ ॥ ౬౪
సర్వలోకహితార్థాయ సర్వావాసస్య శార్ఙ్గిణః
సపర్యాం సుకృతీ కర్తుం అగ్నిరేతాః ప్రచక్రమే ॥ ౬౫

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల-
దేవదర్శనసంవాదే శ్రీనృసింహాచలస్థనీలకణ్ఠతపః క్షేత్రాది-
వర్ణనం నామ త్రింశోఽధ్యాయః

అథ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః

~~~~~

నీలకణ్ఠకృతనృసింహారాధనవిధిః

దేవదర్శనః —

శ్రీకణ్ఠః శఙ్కరః శాన్తో నరకణ్ఠీరవం మహః
వైకుణ్ఠం వైజయన్త్యాఢ్యమకుణ్ఠితమనాః స్మరన్ ॥ ౧
సర్వలోకహితాకాఙ్క్షీ స్థాణుః స్వస్థాత్మమానసః
అస్మిన్ న్యగ్రోధమూలస్య మూలే వైయాఘ్రచర్మణి ॥ ౨
అగర్భసాగ్రదర్భాగ్ర్యసన్దర్భాక్షతనిర్మితే
పద్మాసనే సమాసీనః సంయమీ సమదర్శనః ॥ ౩
కారుణ్యార్ణవకల్లోలలోలలీలాకులేక్షయా
త్రీక్ష్ణయా వీక్షయన్ విష్వక్ త్రిలోకీం త్రిపదాఙ్కితామ్ ॥ ౪
తరుణాదిత్యకిరణసహోదరజటాసటః
నీలకణ్ఠః పశుపతిః శ్రీకణ్ఠః పరమేశ్వరః ॥ ౫
కపర్దజూటకలితకమలారికలాలయః
విలయోదన్తవీరశ్రీః ఇన్ద్వర్కాగ్నిత్రిలోచనః ॥ ౬
జటాటవీలసద్గఙ్గాశిరోమాలాభిమణ్డనః
అష్టమూర్తిరనన్తాత్మా విశిష్టవిభవేష్టభూః ॥ ౭
శరన్నిర్మలపూర్ణేన్దుమణ్డలాననమణ్డలః
ఉద్యత్సంవర్తమార్తాణ్డచణ్డరుచ్యఙ్గమణ్డనః ॥ ౮
పవిత్రితాఙ్గోఽహిర్బుధ్న్యః చికీర్షన్ విశ్వరక్షణమ్
దక్షిణామూర్తిరవ్యగ్రః సమగ్రద్రవ్యసాధనః ॥ ౯
శత్రువిధ్వంసకం బ్రహ్మ నృకేసరికిశోరకమ్
నిష్కలం సకలీకృత్య నిత్యాభ్యర్చనకాముకః ॥ ౧౦
~~~~~

కారుణ్యపుణ్యపదవీమృడః కాత్యాయనీసఖః
చరాచరాణాం సర్వేషాం అమీషాం మిత్రమాత్మనామ్ ॥ ౧౧
ఆనన్దకన్దమహిమా బభూవ భువనేశ్వరః

నీలకణ్ఠప్రతిష్ఠిత శ్రీనృసింహవర్ణనమ్

నృసింహగర్భం సకలం శత్రుసాదకరం పరమ్ ॥ ౧౨
త్రీక్షణీకోణసన్నిర్యత్కృష్ణవర్త్మశిఖాజటమ్
దంష్ట్రాకోటివిటఙ్కాగ్రనిస్సరద్వహ్నికీలకమ్ ॥ ౧౩
ఊరూపరి సముత్తాననిపాతితహిరణ్యకమ్
నఖత్రుటితదైత్యేన్ద్రవక్షోవివరగహ్వరమ్ ॥ ౧౪
అసురాసృక్కణ్ఠశిరోలుణ్ఠాకానేకబాహుకమ్
అనేకశస్త్రాస్త్రధరానేకబాహుసహస్రకమ్ ॥ ౧౫
ఘోరాట్టహాసనినదవిపాటితవియత్తటమ్
భవద్భవ్యాత్మకం బ్రహ్మ బాసకం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౧౬
అతిభూతిప్రదం దేవం విభవానన్దదాయకమ్
దేవానాం పూర్వదేవానాం సామాన్యమధిదైవతమ్ ॥ ౦౭
రత్నప్రతానప్రత్యుప్తకిరీటమకుటోజ్జ్వలమ్
ద్యుమణిప్రతికాశాభ్యాం కుణ్డలాభ్యాం విరాజితమ్ ॥ ౧౮
నవరత్నాన్తరప్రోతమౌక్తికత్రిసరాన్వితమ్
పఞ్చసప్తసరీభిశ్చ మణ్డితోరుభుజాన్తరమ్ ॥ ౧౯
స్ఫురత్కటకకేయూరకఙ్కణాఙ్గుళిభూషణమ్
ఉత్తరీయబ్రహ్మసూత్రోదరబన్ధనబన్ధురమ్ ॥ ౨౦
ఘణ్టానినాదలుణ్ఠాకఘణ్టికాదామనాదకమ్
ప్రపదప్రస్ఫురద్రోచిర్మణిమఞ్జీరహంసకమ్ ॥ ౨౧

ఛిన్నవీరుత్పమాయుక్తకిఙ్కిణీపాదశోభితమ్
ప్రత్యగ్రోత్ఫుల్లరక్తాబ్జప్రతిమాఙ్ఘ్రికరస్థలమ్ ॥ ౨౨
విచిత్రరత్నఖచితపీతకౌశేయవాససమ్
సర్వర్తుకామోదయుక్తప్రసూనస్రగలఙ్కృతమ్ ॥ ౨౩
దివ్యసద్గన్ధసన్దర్భగర్భారుణవిలేపనమ్
అనేకచీనాంశుకస్రగాలేపాలఙ్కృతాఙ్గకమ్ ॥ ౨౪
సేవ్యమానం సురశ్రేష్ఠపురుహూతపురోగమైః
బృన్దారకైశ్చ మన్దారపుష్పాఞ్జలిలసత్కరైః ॥ ౨౫
సమన్తతః సేవ్యమానం సనన్దసనకాదిభిః
సప్తతన్త్రీనాదగర్భాథర్వశ్రుతివిలాసినా ॥ ౨౬
ఉపవీణయతాఽనన్తాపదానం భక్తితో మయా
సంస్తూయమానం గన్ధర్వైః తుమ్బురుప్రముఖైః ముదా ॥
పక్షీన్ద్రవిష్వక్సేనాభ్యాం గణైస్తు కుముదాదిభిః
రహస్సదాత్మపర్యన్తే సంవృతం పరిచారకైః ॥ ౨౮
పరిబర్హాభూషణాని హేతిమిఙ్గితవేదినీమ్
దధతీభిః వైష్ణవీభిః శక్తిభిః వృతమన్తికే ॥ ౨౯
రౌద్రీభిః శక్తిభిశ్చైవ బ్రాహ్మీభిః పరితో వృతమ్
పరమాత్మానమాత్మీయమాత్మనామభయప్రదమ్ ॥ ౩౦
సేవ్యమానం సిద్ధసఙ్ఘైః సప్తలోకనివాసిభిః
నరసింహాత్మకం బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠాప్యేహ భూతలే ॥ ౩౧
సన్నిధిం ప్రార్థ్య సర్వేషాం దృష్టాదృష్టఫలప్రదమ్
ఉపచారైః సమభ్యర్చ్య సంస్కారైః సంస్కృతో భవాన్ ॥
పరావరాణాం భూతానామీశ్వరః స మహేశ్వరః
సమతిష్ఠత సర్వాత్మా కుర్వన్ నయనమాత్మవి ॥ .. ౩౩

ధర్మం భాగవతం తత్ర చరన్ భగవతీసఖః
పురాణే సుఖమాస్తేఽస్మిన్ పురారిః పురుషః సదా ॥ ౩౪
తస్మాదయం నీలకణ్ఠః ప్రసిద్ధః సర్వతో మహాన్
జన్తూనామపి జీవాతుః జఙ్గమాజఙ్గమాత్మనామ్ ॥ ౩౫

శ్రీనృసింహసాన్నిధ్యేన నీలకణ్ఠాశ్రమస్యాధిక్యవర్ణనమ్

పుణ్యపుష్కరిణీ సేయం పుణ్యా పుణ్యఫలప్రదా
పురుషార్థప్రదా పుంసాం పురారిప్రీతిపూరణీ ॥ ౩౬
నవమేతదహిర్బుధ్న్యతపఃక్షేత్రం పవిత్రభూః
పుణ్యారణ్యం యత్ర తప్తం తపః కోటివిధం భవేత్ ॥ ౩౭
అసావత్రోపలవటః పటుః పాపవినాశనే
సకృద్దర్శనమాత్రేణ సర్వాభీష్టఫలప్రదః ॥ ౩౮
నరకణ్ఠీరవతనోః మన్దిరం త్విన్దిరాపతేః
శ్రీకణ్ఠార్చనతృప్తస్య వైకుణ్ఠస్య మహాత్మనః ॥ ౩౯
సింహాహార్యో హరః పాపాత్ కృతశౌచస్త్వహోఽఖిలే
నీలకణ్ఠాశ్రమ ఇతి స్థానాని నృహరేః హరేః ॥ ౪౦
ఏతేషామపి పఞ్చానాం స్థానానాం స్థాణుసేవితమ్
స్థానమేతత్ సముద్దిష్టం ప్రథితం సుప్రతిష్ఠితమ్ ॥ ౪౧
నీలకణ్ఠాశ్రమే సింహమహీధరమహాహ్వయమ్
మహితాశ్చర్యమాహాత్మ్యభూమిః భూమిః నిరాగసామ్॥ ౪౨

పాణ్డవతీర్థమాహాత్మ్యమ్

కిఞ్చ వక్ష్యామి విప్రర్షే! సమాహితమనాః శృణు
ప్రాచీనబర్హిః హరితి శ్రీనివాసగిరేః పరిత్ ॥ ౪౩

ప్రసృతా ప్రస్థితః స్వామిపుష్కరిణ్యావిదూరితః
విద్రావిణీ చావద్యానాం నిరవద్యాఽతిభూమిదా ॥ ౪౪
మాయావినో మహావిష్ణోః మహామాయాసమాశ్రయాః
పురా జ్ఞాతివధం కృత్వా పాణ్డవాః చణ్డవిక్రమాః ॥ ౪౫
సమేత్య యత్ర తత్పాపనుత్తయే దీనమానసాః
కాళీయవ్యాళకాలేన వాసుదేవేన చోదితాః ॥ ౪౬
సమ్పూర్ణమానసాశ్చక్రుః అప్లవం నిరుపప్లవాః
మలప్రధ్వంసినీం మాయాం మహిషాసురమర్దినీమ్ ॥ ౪౭
సమ్పూజ్య సంస్తూయ తేఽపి శ్రీనివాసమధోక్షజమ్
అతీన్ద్రియం సమభ్యర్చ్య స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౪౮
నిరేనసః శుద్ధధియో యయుః తస్మాత్ యథాగతమ్
విధిజ్ఞా విమలప్రజ్ఞా నానాజ్ఞానవిలాసినః ॥ ౪౯
అమూముశన్తి సరితం తీర్థం పాణ్డవమిత్యతః
పశ్చాత్ తస్యాః పుష్కరిణ్యా నారాయణగిరిః మహాన్ ॥

నారాయణగిరిప్రభావవర్ణనమ్

యస్య దర్శనమాత్రేణ ముచ్యన్తే జన్తవః స్వతః
సంవర్తోదితదుర్ధర్శసహస్రకిరణప్రభః ॥ ౫౧
తేజః పుఞ్జైరఞ్చితాశః కఞ్జకిఞ్జల్కపిఞ్జరః
పర్వతాధిపతిస్తత్ర సుఖమాస్తే సురోత్తమః ॥ ౫౨

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల-
దేవదర్శనసంవాదే నీలకణ్ఠాశ్రమవర్ణనే నీలకణ్ఠాశ్రితనృసింహా-
రాధనవిద్యాదికవర్ణనం నామైకత్రింశోఽధ్యాయః

అథ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః

~~~~~~o~~~~~~

నారాయణాద్రిస్థభైరవాఖ్యక్షేత్రపాలకోదన్తః

దేవలః —

కుఞావృక్షక్షితిభృతో దివ్యదేశస్య వైభవమ్
దేవవర్శన! మాఽఽచక్ష్వ వైష్ణవం వైదికర్షభ! ॥ ౧

దేవదర్శనః —

శృణు దేవల! మేధావిన్ సమాహితమనా మునే!
కణ్ఠీరవగిరేర్వృత్తం వైకుణ్ఠవసతేరిదమ్ ॥ ౨

వైకుణ్ఠాదీన్ దివ్యలోకాన్ సన్త్యజ్య భగవాన్ స్వయమ్
మాయావీ తత్ర రసికః శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ॥ ౩

సర్వాఽవాసః సహస్రాక్షః పరమాత్మా సనాతనః
ఇచ్ఛావృత్తప్రపఞ్చోఽసౌ హృషీకేశశ్చ కేశవః ॥ ౪

తం దేశం రక్షతి సదా భైరవః పరిచారకః
అసిస్త్రైః సారమేయైశ్చ ప్రమథైః మథితాసురైః ॥ ౫

కాకోదరాలఙ్కృతాఙ్గస్ఫురత్ఖడ్గకపాలభృత్
రవస్ఫూర్జడ్డమరుకత్రిశూలః శూలిభృత్యకః ॥ ౬

ప్రాచీనే తస్య దేశస్య స్థితోఽఞ్జనగిరేస్తటే
తరుణాదిత్యసఙ్కాశాఽఖిలాభీష్టఫలప్రదా ॥ ౭

గౌర్యా నారాయణాద్రితపఃకరణేన దుర్గాత్వ — శివార్ధశరీరత్వప్రాప్తిః

పరిభూతా పురా గౌరీ దక్షయాగే పురారిణా
అన్తర్హితాఽభూత్ ఉద్వేగాత్ కపర్దీ చ తిరోదధే ॥ ౮

ఆహర్తుకామా వామార్ధం తనోస్తస్య హరస్య సా
తపస్తప్తుమనాస్తూర్ణం ఆజగామ తటీమిమామ్ ॥ ౯
~~~~~~

సమాహితమనాస్తస్యాం సా తేపే దుర్గమం తపః
ఘోరేణ తపసా తాం తు "దుర్గే" త్యూచుర్మహర్షయః ॥ ౧౦
ప్రీతః కపర్దీ దత్త్వాఽస్యై శరీరార్ధం ప్రసాదతః
అర్ధనారీవపుః రుద్రో యయౌ సోఽపి యథాగతమ్ ॥ ౧౧
పురారిదయితా పుణ్యపురుషార్థఫలప్రదా
సమీపే శ్రీనివాసస్య సైషాఽఞ్జనగిరేస్తటే ॥ ౧౨

అత్ర్యాదివసిష్ఠాన్తమహర్షిప్రశంసితస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యమ్

స్వామిపుష్కరిణీ తత్ర పురాణీ పుణ్యపూరణీ
స్వర్భూపాతాళవాసిన్యాః త్రిస్రోతసః ప్రసూతిభూః ॥ ౧౩
త్రివిక్రమకృతో విష్ణోః సపర్యాయై యదాత్మజా
సురజ్యేష్ఠేన నియమాత్ కమణ్డలుసముద్ధృతా ॥ ౧౪
యస్యాస్తీరే చ విన్దన్తి చతుర్వర్గాన్ అభీప్సితాన్
సురా నరాశ్చ తిర్యఞ్చః ప్రపఞ్చీకృతకారణాః ॥ ౧౫
మాహాత్మ్యమూచిరే తస్యాః పరస్పరమతీన్ద్రియమ్
ఆప్లుతా విమలప్రజ్ఞా మునయో బ్రహ్మవాదినః ॥ ౧౬

అత్రిః —

జపం కుర్వన్ అపాం మధ్యే 'తద్విష్ణోరి'తి యః సకృత్
స్వామిపుష్కరిణీస్నాతో ముచ్యతే పాతకాత్స తు ॥ ౧౭

వ్యాసః —

అవగాహ్య జలే స్వామిపుష్కరిణ్యాః సమాహితః
వ్యపోహ్య భ్రూణహత్యాఘం అశ్నుతేఽభీష్టసమ్పదమ్ ॥ ౧౮

వసిష్ఠః —

యః స్నాయాద్వారిణి స్వామిపుష్కరిణ్యాః స్మరన్ హరిమ్
సప్తజన్మకృతం పాపం సహసా స వ్యపోహతి ॥ ౧౯

పరాశరః —

యః కరోత్యాప్లవం స్వామిసరసీజలమధ్యతః
సోఽతీత్య నిరయం సర్వం బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥ ౨౦

గౌతమః —

కీర్తయిత్వా జలేఽన్యత్ర 'స్వామిపుష్కరిణీ'తి యః
స్నాయాద్ధ్యాయన్ శ్రీనివాసం ముచ్యతే సోఽతిపాతకాత్ ॥ ౨౧

భరద్వాజః —

ప్రాతరుత్థాయ యే ప్రాజ్ఞాః 'స్వామిపుష్కరిణీ'తి వై
కీర్తయన్త్యాహితాత్మానః తే యాన్తి పరమం పదమ్ ॥ ౨౨

మనుః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థజలం ప్రీతాః పిబన్తి యే
తేఽపి నిర్ధూతపాప్మానో యాన్తి బ్రహ్మ సనాతనమ్ ॥ ౨౩

యమః —

స్వామిపుష్కరిణీకూలే నరా నక్తందివఞ్చ యే
వసన్త్యభోజనాస్తేఽపి లభేరన్ పరమం పదమ్ ॥ ౨౪

యాజ్ఞవల్క్యః —

విగాహ్య స్వామిసరసో జలం వీతక్లమా జనాః
ప్రార్థితం ప్రాప్నుయుః ప్రాజ్ఞాః ప్రజాపతిరువాచ హ ॥ ౨౫

హారీతః —

హరిం స్మరన్తః కుర్వన్తి స్నానం స్వామిసరోజలే
వీతాంహసో వీతనిద్రా విశన్తి విమలం పదమ్ ॥ ౨౬

అఙ్గిరాః —

యేఽనుతిష్ఠన్త్యనుష్ఠానం స్వామిపుష్కరిణీజలే
అనేకజన్మజనితమేషామేనో వినశ్యతి ॥ ౨౭

ఉశనాః —

ఉదీరయన్తి యే నిత్యం 'స్వామిపుష్కరిణీ'తి చ
దుష్కర్మపఙ్కం నిర్ధూయ అశ్నువతే తేఽపి సత్ఫలమ్ ॥

సంవర్తః —

యే కీర్తయన్తి సర్వత్ర సదా స్వామిసరోవరమ్
తేఽప్యవద్యం వినిర్ధూయ నిరవద్యా భవన్తి వై ॥ ౨౯

అపస్తమ్బః —

స్వామిపుష్కరిణీతోయే స్నానపానాదికర్మ యే
కుర్వన్తి పాపస్తమ్భం తే పరిత్యజ్యాఽప్నువన్తి సత్ ॥ ౩౦

మరీచిః —

నారాయణగిరేః ప్రాన్తే స్వామిపుష్కరిణీతటే
యః కిల్బిషీ వసత్యేకం దినం నిష్కిల్బిషీ భవేత్ ॥ ౩౧

మృకణ్డుః —

కణ్ఠీరవగిరేః కుక్షౌ పక్షిరాడ్వాహహర్షకే
యః సేవతే స్వామిసరః స నరః సురసజ్జితః ॥ ౩౨

పులస్త్యః —

క్రోడే వేఙ్కటశైలస్య సరః క్రోడాభినన్దకమ్
గాయతే యస్త్రిషవణం స నరః సర్వసమ్మతః ॥ ౩౩

కాత్యాయనః —

వైకుణ్ఠస్య ప్రీతికరే కణ్ఠీరవగిరేస్తటే
స్వామిపుష్కరిణీం యోఽసౌ సేవతే స మహాన్ భవేత్ ॥

బృహస్పతిః —

కుఞ్జేఽఞ్జనగిరేః స్వామిపుష్కరిణ్యాప్సు యో నరః
కృతాప్లవః సకృత్ సత్యం కృతకృత్యో భవేన్నరః ॥ ౩౫

భృగుః —

ప్రాతరుత్థాయానుదినం స్వామిపుష్కరిణీం స్మరన్
గోఘ్నో యో మాసమాసీత గోప్రదానాత్ స శుద్ధ్యతి ॥ ౩౬

వాల్మీకిః —

స్వామిపుష్కరిణీతీరే యో వసత్యుపపాతకీ
మాసం గోదానతః శుద్ధో భవేత్ నర ఇతి శ్రుతిః ॥ ౩౭

శఙ్ఖలిఖితౌ

పారే స్వామిసరో విద్వాన్ స్మార్తం శ్రౌతం కరోతి యః
సహస్రధా కృతం తేనేత్యుశన్తి బ్రహ్మవాదినః ॥ ౩౮

శాతాతపః —

హవ్యకవ్యాత్మకం కర్మ స్వామిపుష్కరిణీతటే
వార్ధుషిః నాస్తికో వాఽపి యః కరోతి స సత్ఫలః ॥ ౩౯

బోధాయనః —

స్వామిపుష్కరిణీతీరనివాసీ హరిమేధసః
అశ్వమేధాదికం యజ్ఞం యః కరోతి మహేశ్వరః ॥ ౪౦

మార్కణ్డేయః —

మృగరాడద్రికుహరే హరేరానన్దదాయిని
కీర్తయన్ స్వామిసరసీం నావసీదతి మానవః ॥ ౪౧

మాణ్డవ్యః —

గోవిన్దమన్దిరే స్వామిపుష్కరిణ్యాస్తటే వసన్
వాసుదేవపరో మర్త్యో భవేద్వాసవపూజితః ॥ ౪౨

శాణ్డిల్యః —

స్వామిపుష్కరిణీతీరే పఞ్చకాలపరో వసన్
అపఞ్చత్వో భవేన్ముక్తః పఞ్చోపనిషదాత్మకః ॥ ౪౩

కాశ్యపః —

యో నరః స్వామిసరసి స్మరన్ శౌరిం కృతాప్లవః
కర్మనిర్మూలకో ధీరః కృతకృత్యో భవేత్ స హి ॥ ౪౪

కణ్వః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం యః పిబేత్ చులుకత్రయమ్
అహోరాత్రకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ॥ ౪౫

అగస్త్యః —

ఇన్ద్రియైః కర్మభిః జ్ఞానైః మనసా సహ యత్కృతమ్
ఆప్లవాత్ స్వామిసరసి తదేనః శుద్ధ్యతి క్షణాత్ ॥ ౪౬

దుర్వాసాః —

కీర్తయేత్ స్వామిసరసీం సహ సర్వేన్ద్రియైర్హి యః
పూజ్యతే సిద్ధసఙ్ఘైః స సనన్దసనకాదిభిః ॥ ౪౭

విశ్వామిత్రః —

పవిత్రం స్వామిసరసి స్పృష్ట్వా తోయం నిరేనసః
విజ్ఞానసమ్పదో విష్ణుం ద్రష్టుకామా భవన్తి హి ॥ ౪౮

శక్తిః —

పవిత్రవన్తః పరమాః పఞ్చసన్మన్త్రవిగ్రహాః
భవన్తి తేఽవగాహన్తే యే స్వామిసరసీజలమ్ ॥ ౪౯

శుకః —

స్వామిపుష్కరిణీ సైషా పురాణీ పుణ్యపూరణీ
సురాణాఞ్చ నరాణాఞ్చ తిరశ్చాఞ్చాత్మశోధినీ ॥ ౫౦
యస్యాం కోలవపుర్భూత్వా శ్రీనివాసః పరః పుమాన్
దేవీభిః శక్తిభిశ్చైవ క్రీడానుగుణభూతిభిః ॥ ౫౧
విచిత్రవివిధానేకశృఙ్గయన్త్రధృతిక్రమైః
జలక్రీడాం వితనుతే విశ్వాప్యాయకరీం సదా ॥ ౫౨

శౌనకః —

సైషా హి స్వామిసరసీ సమఞ్జసజగద్ధితా
కీర్తనస్నానపానైశ్చ తాపత్రయనివారిణీ ॥ ౫౩

నారదః —

మాధవానన్దజననీ మదనజ్వరమాథినీ
మదయత్యాత్మజాతాని స్వామిపుష్కరిణీ హ్యసౌ ॥ ౫౪

క్రతుః —

స్వామిపుష్కరిణీ సౌమ్యా సోమపీథీ సురర్షభః
యస్యామవభృథస్నానం కురుతేఽద్యాపి విశ్వసూః ॥ ౫౫

కుఞ్జరారిగిరేః కుఞ్జే వ్యఞ్జితాఖిలభావనాః
సాధవః స్వామిసరసి స్నానాత్ సంసారతారితాః ॥ ౫౬

వేదప్రధానా విబుధా యస్యాం స్నాత్వా నిరంహసః
విష్ణుం సాక్షాత్కర్తుకామాః స్వామిపుష్కరిణీ హి సా ॥ ౫౭

సత్యాషాఢః —

ఆషాఢానామాశ్రమశ్రీః ఆశ్రమాచారశాలినామ్
అన్యేషాం భూతిభూమిశ్చ సైషా స్వామిసరోఽభిధా ॥ ౫౮

కుణ్డినః —

కుహరే సింహశైలస్య సరసీ స్వామిపూర్వికా
శీలాచారవతాం నౄణాం అశీలానామపీష్టదా ॥ ౫౯

హారీతః —

జయన్తీ చాపదాం భూమిః సమ్పదాం సర్వకామదా
సరసీ స్వామ్యుపపదా సైషా విష్ణుపదీజనిః ॥ ౬౦

జైమినిః —

శిరస్యఞ్జలిమాబధ్నన్ స్వామిపుష్కరిణీం స్తువన్
స్మరన్ హరిం స్వానుష్ఠానం యః కరోతి స పుణ్యభాక్ ॥ ౬౧

స్నానం సకృత్ కుర్వతే యే స్వామిపుష్కరిణీజలే
హవ్యకవ్యేషు తే యోజ్యా నరా నారాయణప్రియాః ॥ ౬౨

జాబాలిః —

స్నానాదన్యేషు తోయేషు స్వామిపుష్కరిణీం స్మరన్
కృతకృత్యః కృతాత్మా స మర్త్యః తత్ఫలమాప్నుయాత్ ॥

పితామహః —

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థపరిచర్యాపరో హి యః
స మర్త్యో వైష్ణవీం భూతిం మర్త్యత్వే సమవాప్నుయాత్ ॥

సనకః — .

యస్యాస్తీరే నివసతి శ్రీనివాసః పరాత్ పరః

సా ధన్యా స్వామిసరసీ సేవతే తాం య ఆత్మవాన్ ౬౫

సనన్దనః —

విష్ణుపాదోద్భవం బ్రహ్మకరస్పర్శపవిత్రితమ్

పవిత్రితేశానజటాజూటం స్వామిసరోజలమ్ ॥ ౬౬

సనత్కుమారః —

యా పునాత్యాప్లవాత్ సమ్యక్ భువనాని చతుర్దశ

స్వామిపుష్కరిణీ ధన్యా సా సర్వఫలదాయినీ ॥ ౬౭

వామదేవః —

సరాంసి యాని దివ్యాని సన్తి త్రిజగతీతలే

తేషామేషా స్వామినీ హి 'స్వామిపుష్కరిణీ' త్యతః ॥ ౬౮

సనాతనః —

యే నరాః ప్రాతరుత్థాయ తామిమాం కీర్తయన్తి తే

స్వామిపుష్కరిణీం భక్త్యా విశన్తి విమలం పదమ్ ॥ ౬౯

దేవదర్శనః —

ఇత్యూచివాంసో విద్వాంసః కృతకృత్యా హ్యమర్షణాః

తస్యాస్తీరే పుణ్యభూమౌ ఆసతే మునిపుఙ్గవాః ॥ ౭౦

క్వచిత్ కదాచిత్ క్రీడార్థం దివ్యైః పరిజనైః సహ

శేషసేనేశగరుడప్రధానైః సేవితం శుభమ్ ॥ ౭౧

సేవమానాః శ్రీనివాసం సాక్షాత్ అక్షిపథం గతమ్

చతుర్భుజముదారాఙ్గం అతసీగుచ్ఛసచ్ఛవిమ్ ॥ ౭౨

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల - దేవదర్శనసంవాదే అత్ర్యాదిపఞ్చాశన్మహర్షికృతస్వామిపుష్కరిణీ- ప్రశంసనం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః

అథ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః

దైత్యోపద్రవజ్ఞాపనార్థం బ్రహ్మాదీనాం క్షీరసాగరగమనమ్

దేవలః —

స్వామిపుష్కరిణీకూలే నారాయణగిరేర్భృగౌ
ఆవిర్భావః కథం విష్ణోః శ్రీనివాసస్య శార్ఙ్గిణః ॥ ౧

దేవదర్శనః —

శృణు బ్రహ్మన్! సమాచక్షే సమాహితమనా మునే!
ప్రశ్నం సర్వాణ్డగర్భస్య ప్రాదుర్భావాత్మకం విభోః ॥ ౨
పురా దుర్మేధసా దైత్యప్రవరేణామరారిణా
పీడితా రుద్రభక్తేన భృశం బ్రహ్మాదయః సురాః ॥ ౩
శాన్తాగ్నిసదృశాః శుష్కవదనాః శోకవిహ్వలాః
పరాజితా జడాత్మానః కింకర్తవ్యావివేకినః ॥ ౪
దైత్యారిం శరణం ప్రాప్తుం ప్రయతా యతమానసాః
క్షీరాబ్ధిం ప్రాపురప్రాప్తస్వావాసాః తస్య శాన్తయే ॥ ౫
తుష్టువుస్తత్ర దైతేయవిధ్వంసనవిచక్షణమ్
లక్ష్మ్యుపలక్షితం విష్ణుం విశ్వరక్షణదీక్షితమ్ ॥ ౬

బ్రహ్మాదికృతక్షీరాబ్ధిశాయిస్తుతిః

దేవాః —

ఓం నమో దేవదేవాయ పూర్వదేవాయ ఖడ్గినే
శ్రీవత్సాఙ్కాయ చ నమః పరస్మై పరమాత్మనే ॥ ౭
నమః పరస్మై వ్యూహోపవ్యూహాన్తరవిభూతయే
విభవాయ నమస్తస్మై విశ్వాన్తర్యామిణేఽణవే ॥ ౮

అర్చావతారాయ నమః అజన్మనే జన్మభాజినే
మాయావినే జగత్స్రష్ట్రే లక్ష్మీనారాయణాత్మనే ॥ ౯
జగత్ప్రత్యవరోహాయ జగదానన్దినే నమః
జగన్మఙ్గళభూతాయ జాహ్నవీజనకాఙ్ఘ్రయే ॥ ౧౦
జఙ్గమాజఙ్గమజగద్ధాతుః జననకారిణే
జనార్దనాయ జమ్భారేః అనుజాయ నమో నమః ॥ ౧౧
శ్రియఃపతే! నమస్తుభ్యం సత్యసన్దోహసఙ్గినే
సదావిష్ణో! మహావిష్ణో! విష్ణోఽపారాదిరూపిణే ॥ ౧౨
నమో నళిననేత్రాయ నేత్రభూతాయ నాకినామ్
నారాయణాయ నాథాయ నాగభోగశయాయ తే ॥ ౧౩
విశ్వేశ్వరాయ విశ్వాయ విశ్వాతీతాయ తే నమః
విశ్వాధ్యక్షాయ వీశానవాహనాయాదివేధసే ॥ ౧౪
నిత్యాయ నిరవద్యాయ నిరాకారాయ సీతయే
నిస్సీమకల్యాణగుణగణాతీతాయ తే నమః ॥ ౧౫
సచ్చిదానన్దసన్దోహ! దేహవృద్ధిక్షయాక్షమ!
అచ్యుతానన్త! గోవిన్ద! నమస్తుభ్యం మహాత్మనే ॥ ౧౬
అపారకరుణామ్భోధే! నిస్తరఙ్గాత్మనిశ్చల!
లక్ష్మీవిలక్షణ! విభో! విచక్షణ! నమోఽస్తు తే ॥ ౧౭
ఋత! సత్య! పరబ్రహ్మ! కృష్ణ! పిఙ్గళపూరుష!
ఊర్ధ్వరేతాః! విరూపాక్ష! విశ్వరూప! నమోఽస్తు తే॥ ౧౮
నమో నమః కారణకారణాయ నమో నమోఽనన్తమహావిభూతయే
నమో నమః శఙ్కరచాపహారిణే నమో నమః శాశ్వతశార్ఙ్గధన్వనే ॥
నమోఽన్తరాధిత్యహిరణ్యరూప! నీరూప! తుభ్యంపురుషోత్తమాయ
నమో నమోభిః నిగమాన్తభూతైః కృతస్తుతప్రస్తుతభావనాయ॥ ౨౦

ప్రసీద పుణ్డరీకాక్ష ! ప్రసీద పురుషోత్తమ !
ప్రసీద పరమానన్ద ! ప్రసీద పరమేశ్వర ! ॥ ౨౧
ప్రసీద కమలాకాన్త ! ప్రసీద కరుణాకర !
ప్రసీవ భక్తార్తిహార ! ప్రసీద విబుధర్షభ ! ॥ ౨౨

బ్రహ్మాదీనాం పురతః క్షీరార్ణవాత్ లక్ష్మీసఖీప్రాదుర్భావః

దేవదర్శనః —

దేవమేవం స్తుతవతాం దేవానాం మహితాత్మనామ్
హిరణ్యగర్భపూర్వాణాం భవిష్యద్భూతభావినామ్ ॥ ౨౩
ప్రాదుర్బభూవ పురతః క్షీరాబ్ధేర్దుహితుః సఖీ
పుణ్డరీకనిభా సాఽపి పుణ్డరీకాఽయతేక్షణా ॥ ౨౪
పుణ్డరీకాఽననా పుణ్యా పుణ్డరీకాక్షశాసనాత్
అఖిలక్లేశహారిణ్యా వ్యాహారిణ్యార్థసమ్పదామ్ ॥ ౨౫

లక్ష్మీసఖీకథితభగవదావాసజ్ఞాపనపూర్వకాభయోక్తిః

సుధాం స్రవన్త్యా వాచా చ బభాషే తాన్ దివౌకసః
'స్వాగతం భవతామస్తు కార్యసిద్ధిశ్చ దేవతాః ! ॥ ౨౬
బాధా క్వచిదిదానీం కిం ? సురా దైత్యాసురైరపి
తేషాం తు నిధనం కర్తుం ధ్రువమవ్యాజరక్షకః ॥ ౨౭
శ్రీవత్సలక్షణః శార్ఙ్గీ దక్షిణో వశ్చ రక్షణే
మా భైషిష్ట సురా యూయం మా ప్రత్యూహో భవిష్యతి ॥
అచిరాద్భగవాన్ విష్ణుః శ్రీనివాసః స్వరాడ్విభుః
ప్రత్యక్షో భవితా వశ్చ సర్వం సిద్ధం సమీహితమ్ ॥ ౨౯
ఆమోదాదీన్ దివ్యలోకాన్ సన్త్యజ్య భగవాన్ హరిః
ఇదానీం రమతే లక్ష్మ్యా నారాయణగిరేస్తటే ॥ ౩౦

స్వామిపుష్కరిణీతీరే సర్వాన్తర్యామ్యధోక్షజః
సహస్రశీర్షా పురుషః సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ॥ ౩౧
తదితో దక్షిణం భాగం భూమేర్గచ్ఛత సత్వరాః
అవిఘ్నమస్తు వః కార్యం బ్రహ్మేన్ద్రత్రిదివౌకసః ! ॥ ౩౨
ఇత్యుక్త్వా తు సఖీ లక్ష్మ్యాః సహసాఽన్తర్దధేఽపి చ
తస్యాః శ్రుత్వా వచో విష్ణుపత్నిసఖ్యాః సమాహితాః ॥ ౩౩
ప్రణమ్య దణ్డవద్దేశం తం పరీయుః ప్రదక్షిణమ్
సమ్ప్రీతమానసా దేవా సావధానాః ససమ్భ్రమాః
తస్మాద్దక్షిణతో భూమిభాగం గన్తుం ప్రచక్రముః ॥ ౩౪

బ్రహ్మాదీనాం క్షీరార్ణవాత్ శ్రీనారాయణాచలాగమనమ్

తతస్తే విబుధాః సర్వే పరమేష్ఠిపురోగమాః
భూయో నారాయణగిరేః పాదానాశిశ్రియుర్ముదా ॥ ౩౫
పుణ్యాతిపుణ్యతోయాని సరాంసి సరితశ్చ హి
సేవమానాః కృతాతిథ్యాః సిద్ధసఙ్ఘైశ్చ తాపసైః ॥ ౩౬
మిథునైః కిన్నరాణాం హి లతాగృహనివాసిభిః
గీయమానాని గీతాని ప్రాదుర్భావాత్మకాని చ ॥ ౩౭
మన్ద్రమధ్యోచ్చమహిమమాధురీధూర్వహాణి చ
శిలాతలేషు శృణ్వన్తః సర్వా యేషు సమాశ్రితాః ॥ ౩౮
సప్తతన్త్రీనాదగర్భసప్తస్వరవిభావనమ్
వేణువీణామృదఙ్గాఢ్యం నవనాట్యరసాన్వితమ్ ॥ ౩౯
ఆవిర్భావాత్మకం కాలశ్రుతికల్పితమూర్ఛనమ్
అప్సరోగణసఙ్గీతం లోకయన్తోఽథ తే శనైః
వీతక్లేశా వీతమోహాః విమలానన్దభావనాః ॥ ౪౦

శ్రీస్వామిపుష్కరిణీతీరవర్ణనమ్

నారాయణాద్రౌ ప్రాపుశ్చ స్వామిపుష్కరిణీతటమ్
క్రౌఞ్చైః కారణ్డవైర్హంసైః సారసైః సరసస్వరైః ॥ ౪౧
తారాభిశ్చ బలాకాభిః అన్యైర్వనవయోగణైః
నిబిడాన్తరకల్లోలకోలాహలసమాకులమ్ ॥ ౪౨
తమాలైస్తిలకైః పూగైః నారికేళైశ్చ పాటలైః
కేతకైః సురపున్నాగైః పున్నాగైః పుత్రదీపకైః ॥ ౪౩
జమ్బీరైశ్చమ్పకైశ్చూతైః లికుచైః కుటజైర్వటైః
మన్దారైః కేసరైః శ్వేతమన్దారైః హరిచన్దనైః ॥ ౪౪
కింశుకాశోకసన్తానసాలనీపహరీతకైః
శ్రీవృక్షైశ్చన్దనైర్బిల్వైః కదళీభిశ్చ దాడిమైః ॥ ౪౫
మాతులుఙ్గైః కురవకైః కున్దైః ఆమలజమ్బుభిః
సమన్తతః సమాకీర్ణం సాన్ద్రచ్ఛాయైశ్చ భూరుహైః ॥ ౪౬
వీరుద్భిర్దమనీభిశ్చ మాధవీమాలతీధవైః
ఫలపుష్పద్రుమైః ఫుల్లైః మల్లికావనజాతిభిః ॥ ౪౭
జాతీభిః శతపత్రీభిః వరాభిః విష్ణుపర్ణకైః
తుళసీ కృష్ణతుళసీ వళర్తతులసీశతైః ॥ ౪౮
నన్ద్యావర్తైస్త్రిసన్ధిభిః జపాభిః కరవీరకైః
శృఙ్గబేరైర్హరిద్రాభిః కర్పూరైః రజనీకులైః ॥ ౪౯
పనసైరార్ద్రపనసైః అనేకైః కన్దజాతిభిః
పుణ్యగన్ధం కిరన్తీభిః లతాతతిభిరావృతమ్ ॥ ౫౦
కహ్లారకమలానీకమధుమత్తమధువ్రతైః
కూజద్భిః కోకిలైశ్చాపి మదాన్ధైః మహితాన్తరమ్ ॥ ౫౧
సమాశ్రితార్తిహరణసాన్ద్రచ్ఛాయం సమన్తతః
తత్ర స్థిత్వా ముహూర్తం తే బ్రహ్మాద్యా దేవతాగణాః ॥ ౫౨

కమలాద్యుక్త్యా బ్రహ్మాదికృతశ్రీనివాససాక్షాత్కారోద్యోగః

క్షీరాబ్ధికన్యాసఖ్యాస్తు సంస్మరన్తో వచః శుభమ్
శ్రియఃశ్రియం శ్రీనివాసం శ్రీవత్సకృతలక్షణమ్ ॥ ౫౩
శ్రీకణ్ఠకృతకైఙ్కర్యం శ్రీమహీమహితం హితమ్
ఏకమేకాయనవిదామేకాన్తహృదయాలయమ్ ॥ ౫౪
ద్వితీయామ్నాయనిష్ఠానామాత్మనామాత్మభూతిదమ్
త్రిమూర్తిమత్రిగుణకం త్రివిధాత్మకకాలకమ్ ॥ ౫౫
చతుర్మూర్తిధరం శాన్తం చతుర్వింశతిమూర్తికమ్
చతుర్థావస్థాతిభూమిం చతుర్వర్గఫలప్రదమ్ ॥ ౫౬
పఞ్చోపనిషదాత్మానం పఞ్చరాత్రప్రవర్తకమ్
పఞ్చాథర్వశిరోరత్నం పఞ్చమూర్తిధరం పరమ్ ॥ ౫౭
షడధ్వమయచక్రస్థషట్కోటిగృహమేధినమ్
సప్తార్చిఃపఞ్జరావాసహంసం పరమహంసకమ్ ॥ ౫౮
అష్టాఙ్గయోగవిత్సిద్ధసంఘహృత్పద్మవాసకమ్
దశావతారచతురం దశాననశిరశ్ఛిదమ్ ॥ ౫౯
చరమోపాయసుగమం చరాచరగురుం హరిమ్
గఙ్గాజన్మగృహాఙ్గుష్ఠపాదపఙ్కజవైభవమ్ ॥ ౬౦
ప్రణతార్తిహరం ప్రాజ్ఞం ప్రణవార్థప్రభావకమ్
ప్రసాదమాత్రప్రభవప్రమామాత్రప్రమాణకమ్ ॥ ౬౧
అవ్యాజమిత్రం శత్రుఘ్నం శరణ్యం శరణార్థినామ్
జ్ఞానశక్తిబలైశ్వర్యవీర్యతేజోవిజృమ్భితమ్ ॥ ౬౨
రజస్తమస్సత్త్వసఙ్గవిమోహితజగత్త్రయమ్
సంసృష్టిస్థితిసంహారనిగ్రహానుగ్రహాత్మకమ్ ॥ ౬౩

భక్తానామప్యభక్తానాం చిన్తనాన్మోక్షకారణమ్
నాదాన్తగగనావాసం శుద్ధం సూక్ష్మం నిరఞ్జనమ్ ॥ ౧౪
నిరవద్యం నిరాకారం నిరాబాధం నిరామయమ్
నిరాశ్రయం నిస్తరఙ్గనీరరాశినిభం విభుమ్ ॥ ౧౫
అతీన్ద్రియం పరం బ్రహ్మ చేన్ద్రియైః స్పృష్టమిచ్ఛవః
వ్యూహాత్మకమిదం సూక్తం సుపర్వాణః సముత్సుకాః
ఉదాత్తముచ్చైరుచ్చేరుః సమ్ప్లుతం నిరుపప్లవాః ॥ ౧౬

శేషాద్రౌ శ్రీనివాససాక్షాత్కారాయ బ్రహ్మాదికృతస్తుతిః

'జితం తే పుణ్డరీకాక్ష ! నమస్తే విశ్వభావన !
నమస్తేఽస్తు హృషీకేశ ! మహాపురుష ! పూర్వజ ! ॥ ౧౭
నమః శ్రీధామనిలయ ! నమః శ్రీవత్సలక్షణ !
నమస్త్రిధాత్మనే తుభ్యం నమః శ్రీఘనమోహన ! ॥ ౧౮
నాకౌకః ప్రత్యనీకారే నారాయణ ! నమోఽస్తు తే
నాగపర్యఙ్కశయన అనాథనాథ నమో నమః ॥ ౧౯
విశ్వస్రష్ట్రే విశ్వభర్త్రే విశ్వత్రాత్రే విచక్షణ !
విశ్వాన్తర్యామిణే తుభ్యం విశ్వోత్తీర్ణ ! విభో ! నమః" ॥ ౨౦

స్వామిపుష్కరిణీతీరే స్తుతిప్రసన్నభగవద్విమానావిర్భావః

ఏవముచ్చరతాం తేషాం హర్షోత్ఫుల్లాస్యచక్షుషామ్
అగ్రే సుధాన్ధసాం వ్యగ్రమనసాం సమ్ప్రదర్శినామ్ ॥ ౨౧
న్యక్కృతాఖిలతేజస్కం చక్షుర్హారి సమీక్షితమ్
పశ్చిమే స్వామిసరసస్తీరే ప్రత్యగ్రవిగ్రహమ్ ॥ ౨౨
విమానమావిర్బభూవ విమలానన్దకారకమ్
దివ్యదున్దుభినిర్ఘోషజయశబ్దసమన్వితమ్ ॥ ౨౩

ద్యోతయచ్చ దిశః సర్వాః పుష్పవృష్టిపురఃసరమ్
తద్వీక్ష్యానిమిషాః సర్వే విమానం విస్మయాన్వితాః
అభితుష్టువురాత్మేశం శ్రీనివాసం సమఞ్జసమ్ ॥ ౨౪

బ్రహ్మాదికృతవిమానమధ్యగతశ్రీనివాసస్తుతిః

జయ శ్రియఃపతే ! విష్ణో ! జయ ! సత్యాచ్యుతానిశమ్
జయాఽనిరుద్ధ ! భగవన్ ! జయ పూరుషపూర్వజ ! ॥ ౨౫
జయేశ ! సర్వజగతాం జయ శ్రీకణ్ఠపూజిత !
జయాఽఽత్మేశ్వర ! జీవాతో ! జయ త్వమపరాజిత" ॥ ౨౬

శ్రీ శ్రీనివాసావిర్భావః

స్తుత్యాఽనయా ప్రసన్నోఽస్మిన్ విమానే పరమః స్వరాట్
సహస్రాదిత్యసఙ్కాశః సహస్రేన్దుసమప్రభః ॥ ౨౭
సహస్రహుతభుక్ప్రఖ్యో విఖ్యాతవిభవోదయః
చతుర్భుజః శఙ్ఖచక్రవరావనతహస్తకః ॥ ౨౮
శ్రీవత్సకౌస్తుభోరస్కో వైజయన్త్యా విరాజితః
ఉద్యత్ప్రచణ్డమార్తాణ్డప్రతీకాశకిరీటకః ॥ ౨౯
మాణిక్యకణ్ఠహారశ్రీవీరపట్టవిరాజితః
కర్ణపాలీసమాలమ్బిమకరాననకుణ్డలః ॥ ౩౦
హారకేయూరకటకకఙ్కణాఙ్గదసున్దరః
అఙ్గులీయచ్ఛన్నకరోదరబన్ధనశోభితః ॥ ౩౧
ప్రవాళముక్తాప్రత్యుప్తనవరత్నసుదామకః
శృఙ్ఖలాబద్ధకౌక్షేయకిఙ్కిణీకకటిస్థలః ॥ ౩౨
పీతకౌశేయవసనో దీప్తమఞ్జీరహంసకః
కిఙ్కిణీదామాఙ్గుళీయవిరాజితపదామ్బుజః ॥ ౩౩

సర్వాభరణసంయుక్తః సర్వావయవసున్దరః
పుణ్డరీకావిశాలాక్షః పుష్పదామవిరాజితః ॥ ౨౪
అష్టాఙ్గైర్ధూపకైర్దివ్యాఽలేపనైః పుణ్యగన్ధిభిః
సమ్యక్స్నానాఙ్కితాఙ్గశ్రీః పూర్ణచన్ద్రనిభాననః ॥ ౨౫
అప్రాకృతాఙ్గమహిమా ప్రాకృతాఙ్గవిడమ్బనః
ప్రాదుర్బభూవ భగవాన్ భక్తభావాఽత్మకః పుమాన్ ॥ ౨౬

బ్రహ్మాదీన్ ప్రతి భగవత్కృతకుశలప్రశ్నః

ఈషదుత్స్మయమానస్తు గీర్వాణాన్ వీక్ష్య విస్మితాన్
బభాషే చ సురశ్రేష్ఠః పూర్వాన్ పూర్వవిదాత్మభూః ॥ ౨౭

శ్రీభగవాన్ —

కచ్చిద్దేవాః స్వాగతం వః సహస్రాక్షపురోగమాః
పితామహం పురస్కృత్య కిమర్థం యూయమాగతాః ॥ ౨౮
కచ్చిత్ప్రియేణ బాధ్యధ్వే ధ్రువమవ్యాజశత్రుభిః
ఏవముక్తే హృషీకేశే కేశవే కేశిమర్దనే ॥ ౨౯

భగవతే బ్రహ్మకృతలోకోపద్రవకార్యసురోదన్తవిజ్ఞాపనమ్

ప్రత్యూచే విబుధశ్రేష్ఠః ప్రణిపత్య పితామహః
'జాగరూకేఽత్ర భవతి భగవన్! భక్తవత్సలే ॥ ౩౦
సర్వత్రారిష్టమాపన్నం త్వదధీనా వయం హి తత్
కిం వాఽకుశలమస్మాకం జీవితం కఞ్జలోచన! ॥ ౩౧
ఇన్ద్రాదయో లోకపాలా వివర్ణవదనా ఇమే
స్వపదప్రచ్యుతా దుఃస్థాః స్వస్థా న ప్రచకాశిరే ॥ ౩౨

దైవతానామమీషాం తు భీతివిహ్వలచేతసామ్
నక్తం దివం న చేరుశ్చ విమానాని వియత్తలే ॥ ౯౩
ఏతే హి ద్వాదశాదిత్యాః తమోవిధ్వస్తదీప్తయః
గ్రస్తా ఇవ తమోభిస్తు న బభుః విగతప్రభాః ॥ ౯౪
అష్టౌ వసుగణాః ప్రాయో నాసత్యౌ ద్వౌ చ నాకినౌ
బభాసిరే న పీతాభాః ప్రణష్టవసుకా ఇవ ॥ ౯౫
మమ లోకే నివాసశ్చ దుఃస్థితోఽస్వస్థచేతసః
కైలాసవాసో రుద్రస్య మహాక్లేశకరోఽభవత్ ॥ ౯౬
స్వకృతిప్రీడయా సోఽపి తత్రైవ వ్యవతిష్ఠతే
కశ్చిన్నిదానమేతేషాం తృణీకృతజగత్త్రియః ॥ ౯౭
అమరారిరితి ఖ్యాతో దైతేయేన్ద్రో మహేన్ద్రజిత్
శిపివిష్టం సముద్దిశ్య దుర్వినీతగణాధిపమ్ ॥ ౯౮
ఘోరాకారో ఘోరతరం చకారాతిచిరం తపః
తపసా తేన సన్తుష్టః పినాకీ స చ తామసః ॥ ౯౯
అజయ్యత్వమవధ్యత్వమమరైరమరాధిపైః
అన్యైరతిబలైశ్చైవ తస్మై దుర్మేధసే దదౌ ॥ ౧౦౦
అమరారిర్ద్విషదాం అన్యేషాఞ్చ సతామరిః
దుష్టాత్మా దుష్టచేతాః స త్రిషు లోకేషు చేష్టతే ॥ ౧౦౧
విశేషతో దేవవర్గాన్ దరిద్రాన్ దీనమానసాన్
దివానిశం సదా క్రూరః తదాప్రభృతి బాధతే ॥ ౧౦౨
దైత్యారిర్దేవతామిత్రం శార్ఙ్గీ ఖడ్గీ చ చక్రభృత్
దేవః ప్రమాణం సర్వేషామన్తర్యామీ భవాన్ స్వతః ॥ ౧౦౩
నమస్తే కమలాకాన్త నమః కమలలోచన !
నమః కారుణ్యపుణ్యశ్రీః నమః కాలాత్మక ! ప్రభో ! ॥

అర్దితానసురేన్ద్రేణ దుర్హృదా చామరారిణా
అస్మాననేకవిధయా భవాన్ రక్షతు రక్షతు '
ఇతి బ్రువాణే గీర్వాణగణే శ్రేయోభిశంసిని ॥ ౧౦౫

బ్రహ్మాదిప్రార్థనయా భగవదుక్తాభయోక్తిః

శరత్ప్రీత్యగ్రఫుల్లాబ్జవక్త్రాభే పరమేష్ఠిని
కారుణ్యామృతవారాశికల్లోలామృతలీలయా ॥ ౧౦౬
వీక్షయా వీక్ష్య విశ్వాత్మా విధ్వస్తజరయాఽఽదరాత్
ఉవాచ భగవాన్ విష్ణుః స్మయమానముఖామ్బుజః ॥ ౧౦౭
దన్తపఙ్క్తిద్యుతిజ్యోత్స్నాస్నపితాఽశాన్తరాలకః
'మా బిభ్యతు భవన్తోఽహం కరిష్యే తత్ప్రీతిక్రియామ్ ॥
స్వస్మిన్ స్వస్మిన్ పదే యూయం స్థాతారోఽనార్తమేవ చ
వధ్య ఏవ త్వవధ్యత్వం ప్రాప్తవానపి శూలినః ॥ ౧౦౯

రక్షోగణసంహారాయ భగవత్కృతకుముదాక్షనియోజనమ్

అమరారిరముష్యాస్తు త్రిలోక్యా దుష్టకణ్టకః '
ఇత్యుక్త్వా తాన్ సురగణాన్ సుప్రసన్నః సురర్షభః ॥ ౧౧౦
ఇఙ్గితాకారచేష్టాజ్ఞమిన్దిరారమణః ప్రభుః
కుముదాక్షం గణాధ్యక్షం గదాపాణిముదైక్షత ॥ ౧౧౧
శ్రీవత్సకౌస్తుభాభ్యాఞ్చ ఋతే సారూప్యసమ్పదమ్
విష్వక్సేనాభిధానఞ్చ సేనాపత్యం ప్రదాయ చ ॥ ౧౧౨
నియుజ్య తం తస్య వధేఽమరారాతేః గణాధిపమ్
దేవాన్ సమ్భాష్య సహసా సర్వాన్ స్వపదకాఙ్క్షిణః ॥ ౧౧౩

భగవతో బ్రహ్మాదిప్రేషణపూర్వకమన్తర్ధానమ్

కృత్వాఽభయప్రదానఞ్చ దత్త్వాఽఽశిషమనేకశః
స్మయమానముఖః శ్రీమాన్ అచ్యుతస్తు తిరోదధే ॥ ౧౧౪

తతో దేవా దేవదేవాభిహితం వచనం హితమ్
శ్రుత్వా ప్రీత్యా ప్రణమ్యైతం దేశముద్దిశ్య చోర్జితమ్ ॥ ౧౧౫
శిరస్యఞ్జలిపుఞ్జానప్యాబధ్నన్తః సుధాన్ధసః
ప్రదక్షిణం పరిక్రమ్య యయుః సంహృష్టమానసాః ॥ ౧౧౬

శ్రీనివాసావాసస్థలస్య సర్వఫలప్రదత్వవర్ణనమ్

ఇతి దేవార్యమిత్రస్య సర్వాన్తర్యామిణో విభోః ।
ఆవిర్భావో మయాఽఽఖ్యాతః శ్రీనివాసస్య దేవల ! ౧౧౭
శృణ్వతాం పఠతాం చైవ చతుర్వర్గఫలప్రదః ।
ఏతద్ద్వై వైష్ణవం క్షేత్రం పవిత్రం చిత్రవైభవమ్ ॥ ౧౧౮
అనాయాసేన జగతామభీష్టఫలదాయకమ్ ।
ముక్తిభాజాం ముముక్షూణాం లక్ష్మీవైభవకాఙ్క్షిణామ్ ॥ ౧౧౯
కిన్నరాణాం నరాణాఞ్చ సురాణాం సుఖశాలినామ్ ।
భూతానాం భూతయోనీనాం భైరవాభైరవాత్మనామ్ ॥ ౧౨౦
పరమైకాన్తినాం పఞ్చకాలాకలుషితాత్మనామ్ ।
పఞ్చశాఖాథర్వవిదాం పఞ్చోపనిషదాత్మనామ్ ॥ ౧౨౧
నిత్యానాం నియమస్థానాం నివాసో యోగినామపి ।
మాహాత్మ్యమస్య దేశస్య వక్తుం వర్షశతైరపి ।
అశక్యం దేవల ! భవాన్ కృతకృత్యః శుచిశ్రవాః ॥ ౧౨౨

శ్రీ శ్రీనివాసావతార దేశకాలనిర్ణయః

ఇత్థమాత్మభువః కల్పే హార్దామ్భోజభువో హరేః ।
ఆదౌ కృతయుగే జంబూద్వీపే భారతవర్షకే ॥ ౧౨౩
గఙ్గాయా దక్షిణే భాగే యోజనానాం శతద్వయే ।
పఞ్చయోజనమాత్రే తు పూర్వామ్భోధేస్తు పశ్చిమే ॥ ౧౨౪

మాసే భాద్రపదే విష్ణుతిథౌ విష్ణుసమన్వితే ।
సిద్ధయోగే సోమవారే గిరౌ నారాయణాఽహ్వయే ॥ ౧౨౪
స్వామిపుష్కరిణీతీరే పశ్చిమే భూత్యపశ్చిమే ।
బృందారకాణాం బృందైస్తు ప్రార్థితో లోకరక్షకః ॥ ౧౨౫
ఆవిర్బభూవ భగవాన్ శ్రీనివాసః పరః పుమాన్ ।
శ్రీనివాసాయ మహతే నిష్కలానిష్కలాత్మనే ।
నమోఽస్తు పద్మనేత్రాయ పవిత్రాయాదివేధసే ॥ ౧౨౬

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాండే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే
శ్రీ శ్రీనివాసావిర్భావవర్ణనంనామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః

అథ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః

పద్మసరోవరమాహాత్మ్యమ్

దేవలః —

'దేవదర్శన! భూయోఽపి శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే ।
పద్మాఖ్యసరసో బ్రహ్మన్! మాహాత్మ్యం జన్మ మే వద ॥ ౧
యస్మింస్తపస్యతో వైయాసకేః సిద్ధిరుపాగతా ।
శుకస్తు ముక్త ఇతి వై ప్రసిద్ధః జగతీతలే ॥ ౨
బ్రహ్మలోకాదాగతో యః శుకోఽన్యో వా వదస్వ మే ।
కృపాం మయి కురుష్వాద్య వద సర్వజ్ఞ మే గురో!' ॥ ౩

దేవదర్శనః —

భృగుపాదాహతికుపితాయా లక్ష్మ్యాః కపిలాలయగమనమ్

శృణు పద్మాఖ్యసరస ఉత్పత్తిం దేవలాద్య భోః ! ।
భృగోః ఖ్యాత్యాం సముత్పన్నా శ్రీః పూర్వం ధర్మనాయక!॥ ౪
భృగుపాదాహతస్యాస్య విష్ణోః వైకుంఠవాసినః ।
విప్రపాదరజఃస్పృష్టా కుపితా కపిలాఽలయమ్ ॥ ౫
గత్వా పాతాలమూలం సా మునినా తేన పూజితా ।
శ్రీమతా సా హి తేనైవ కపిలేన కృతాఽలయా ॥ ౬
పూజితా చ చిరం కాలం తత్ర వాసం తదాఽకరోత్ ।
ధరణీ సహితో విష్ణుః లీలయా ధృతచామరః ॥ ౭

లక్ష్మ్యన్వేషణార్థం ధరాతలం ప్రతి భగవదాగమనమ్

తం మునిం పూజయిత్వాఽథ భృగుం బ్రహ్మర్షిసత్తమమ్
నీలాం నిఃక్షిప్య వైకుణ్ఠే భూదేవ్యా భూమిమాగతః ॥ ౮
శఙ్ఖచక్రగదాకున్తపాణిః పద్మదలేక్షణః
శ్రీదేవ్యన్వేషణం కుర్వన్ నానారూపీ జనార్దనః ॥ ౯
షట్పఞ్చాశత్సు దేశేషు విచిన్వన్ పురుషోత్తమః
కొల్హాపురం సమాగమ్య శ్రియోఽధిష్ఠానముత్తమమ్ ॥ ౧౦
తత్రాపశ్యన్మహాలక్ష్మీం అర్చారూపేణ రాజతీమ్
అగస్త్యారాధితాం పూర్వం ప్రతిష్ఠాప్యాఽలయోత్తమే ॥ ౧౧
తాం దృష్ట్వా తత్ర దేవేశో మహితాం మునిసత్తమైః
అర్చయంశ్చ స్వయం విష్ణుః ఉవాస దశవత్సరాన్ ॥ ౧౨

శ్రీ కొల్హాపురవాసిలక్ష్మీమర్చయన్తం భగవన్తం ప్రత్యశరీరోక్తిః

అథాబ్రవీత్తదా విష్ణుం అశరీరా సరస్వతీ
విష్ణో! ప్రసీద భగవన్! లక్ష్మీదర్శనలాలస!॥ ౧౩

ఇతో దక్షిణతో గచ్ఛ కృష్ణావేణ్యోశ్చ దక్షిణే
ద్వావింశద్యోజనే విష్ణో ! సువర్ణముఖరీ నదీ ॥ ౧౪
తీరమాసాద్య తస్యాస్త్వం ఉత్తరం మునిసేవితమ్
కున్తేనాఽహత్య తత్తీరే సరః కృత్వా తపః కురు ॥ ౧౫
ఆహృత్య దేవలోకాత్త్వం సువర్ణకమలాని చ
సంస్థాప్య తస్మిన్ సరసి సర్వాణి కమలాని చ ॥ ౧౬
తత్తీరే పుష్పజాతీశ్చ పుష్పవృక్షశతాని చ
పద్మాఽరామే చ సరసి పద్మాయాః పద్మవల్లభ ! ॥ ౧౭
జపన్నేకాక్షరమనుం సహస్రాక్షరమేవ వా
అర్చయన్ కమలైః పద్మాం ద్వాదశాబ్దం వస ప్రభో ! ॥ ౧౮
తతః ప్రసన్నా సా దేవీ స్వయమావిర్భవిష్యతి
సువర్ణకమలే దేవ ! సువర్ణకమలాకృతిః ॥ ౧౯
ఊనషోడశవర్షా సా శ్రీః పద్మనయనా తవ
గచ్ఛ శీఘ్రమితో విష్ణో ! సువర్ణముఖరీతటమ్ ' ॥ ౨౦

శేషాచలాధ్వనా రాజరూపస్య భగవతః సువర్ణముఖరీతీరాగమనమ్

ఇతి సౌమ్యం వచః శ్రుత్వా విష్ణురాకాశసమ్భవమ్
జగామ గరుడాఽరూఢః సువర్ణముఖరీతటమ్ ॥ ౨౧
పశ్యంశ్చ వివిధాన్ దేవాన్ పర్వతాంశ్చ వనాని చ
వరాహాధిష్ఠితం పుణ్యం అఞ్జనాద్రిం సురారిహా ॥ ౨౨
స్వామిపుష్కరిణీం దృష్ట్వా భూవరాహస్య సన్నిధౌ
గరుడాదవతీర్యాసౌ స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ॥ ౨౩
వైఖానసైశ్చ మునిభిః అతిథ్యేన సుపూజితః
న జ్ఞాతో రాజరూపేణ మునిభిః పురుషోత్తమః ॥ ౨౪

యయౌ ప్రాతః సముత్థాయ మునీనామన్త్ర్య తాన్ విభుః
అశ్వరూపస్తు గరుడమారుహ్య పురుషోత్తమః ॥ ౨౫
గదాకున్తధరో దేవో గిరేర్దక్షిణతో వ్రజన్
సువర్ణపఙ్కజాకీర్ణం సువర్ణముఖరీం హరిః ॥ ౨౬
దృష్ట్వా సవిస్మయో భూత్వా గరుడాదవరుహ్య చ
తత్ర పుణ్యే సమే దేశే కున్తేనాఽహత్య భూతలమ్ ॥ ౨౭

భగవత్కృతపద్మసరోవరనిర్మాణప్రకారః

గోకర్ణమాత్రవిస్తారం చకార రుచిరం సరః
స్మృత్వా వాయుం సమాహూయ తమువాచ మహామనాః ॥
'ఇన్ద్రస్యానుమతే వాయో! రుక్మపద్మాని చాహర
స్థాపయిష్యామి సరసి లక్ష్మీపూజావిధౌ మరుత్! '॥ ౨౯
తచ్ఛ్రుత్వా వాయురాహైనం 'అస్యాం నద్యాం హి సన్తి వై
కాఞ్చనాని చ పద్మాని కిమర్థం సురలోకతః' ॥ ౩౦

శ్రీభగవాన్ —

'కొల్లాపురే మహావాణీ హ్యశరీరాఽబ్రవీత్పురా
దేవలోకాత్సమానీయ కాఞ్చనాబ్జాని చార్చయ ॥ ౩౧
ఇతి మామబ్రవీద్వాయో! తస్మాదానయ మేఽమ్బుజమ్'
గత్వా లోకం తతో వాయురిన్ద్రలోకాదుదారధీః ॥ ౩౨
దేవేన్ద్రానుమతేః శీఘ్రమానయామాస తాని వై
కాఞ్చనాబ్జాని నిఃక్షిప్య తస్మిన్ సరసి మాధవః ॥ ౩౩

పద్మవికాసనైరన్తర్యార్థం భగవత్కృతసూర్యనారాయణప్రతిష్ఠా

విష్ణుః సూర్యం ప్రతిష్ఠాప్య ప్రాఙ్ముఖం సరసస్తటే
అర్చయన్ పఙ్కజాధీశం కమలాఽవాప్తయే విభుః ॥ ౩౪

శక్తిపూర్వం శ్రియో బీజం కామబీజమతః పరమ్
ఆద్యన్తప్రణవోపేతమక్షరత్రయసమ్పుటమ్ ॥ ౩౫

లక్ష్మీమన్త్రోపాసనపూర్వకభగవత్కృతతపోవిధిః

త్రిసహస్రం జపన్నిత్యం దశాంశం తర్పయన్ విభుః
అర్చయన్ పద్మసాహస్రైః దివ్యైః కాఞ్చనసమ్భవైః ॥ ౩౬
తర్పయన్ పద్మసరసో రసేనోషసి మాధవః
క్షీరాహారో యతాహారో లక్ష్మ్యారాధన తత్పరః ॥ ౩౭
తద్వాపునసన్నిధౌ తీరే పశ్చిమాభిముఖో విభుః
దీక్షాం వివేశ దేవేశో ద్వాదశాబ్దమనన్యధీః ॥ ౩౮

నృపశఙ్కయా భగవత్తపోభఙ్గాయేన్ద్రాదికృతరమ్భాదిప్రేషణమ్

ఏవం స్థితే మహావిష్ణౌ శ్రీకాంక్షిణి సమాహితే
ఇన్ద్రాదిదేవాః సంక్షుబ్ధా మాయామోహసమన్వితాః ॥ ౩౯
భూపతేః పార్థివేన్ద్రస్య విష్ణోర్మానుషరూపిణః
విఘ్నఞ్చ తపసః కర్తుం ఉద్యమం చక్రురుద్ధతాః ॥ ౪౦
ఆహూయాప్సరసః సర్వాః ప్రోచుః సేన్ద్రా దివౌకసః
యూయం గచ్ఛత భూలోకం అఞ్జనాద్రేః సమీపతః ॥ ౪౧
సువర్ణముఖరీ నామ నదీ మునినిషేవితా
తస్యా ఏవోత్తరే తీరే కుమ్భయోనేః మహాఽఽశ్రమః॥ ౪౨
తదాశ్రమాత్పూర్వభాగే కశ్చిద్రాజా తపస్యతి
కనకాబ్జసరస్తీరే పురస్తాద్భాస్కరస్య చ ॥ ౪౩
త్రైలోక్యలక్ష్మీమాకాఙ్క్షన్ మాయావీ స చతుర్భుజః
క్షోభయధ్వం నృత్యగీతైః అన్యైః శృఙ్గారచేష్టితైః ॥ ౪౪

రాజవేషభృద్భగవత్తపోవనం ప్రతి ఇన్ద్రప్రేషిత రమ్భాద్యాగమనమ్

ఇతి దేవైః సమాదిష్టాః సర్వా హ్యప్సరసాం వరాః
వసన్తకామసహితా జగ్ముః పద్మసరోవరమ్ ॥ ౪౫
అవతీర్ణో వసన్తస్తు జజృమ్భే తద్వనే భృశమ్
చూతకింశుకమన్దారకర్ణికారానతోజ్జ్వలైః ॥ ౪౬
కోకిలైర్భృఙ్గరాజైశ్చ శోభితైః వివిధైః ఖగైః
రమ్యే వనే తపస్యన్తం పురుషం సుభగాకృతిమ్ ॥ ౪౭
దృష్ట్వా చతుర్భుజం చిత్రం మోహితాశ్చాప్సరోగణాః
జగుః కలఞ్చ ననృతుః తదగ్రే తా వరాఙ్గనాః ॥ ౪౮
కల్హారశీతలో వాయుః చాలయన్ పుష్పవాటికామ్
వవౌ మలయసమ్భూతో మదయన్ వనవాసినః ॥ ౪౯

స్వాశ్రమాగతాప్సరోవఞ్చనార్థం భగవత్కృతమాయానిర్మాణమ్

ఏతస్మిన్నన్తరే విష్ణుః కిఞ్చిదున్మీల్య చక్షుషీ
మాయామన్యాం విససృజే తాసాం సమ్మోహనాయ వై ॥ ౫౦
తాం విష్ణుమాయాం వీక్ష్యైవ వివశా వినతాననాః
స తు పద్మాని సఞ్ఛిన్దన్ చచార సరసీజలే ॥ ౫౧
యథాపూర్వం పూజయంశ్చ నిర్వికారో నిరఞ్జనః
తం దృష్ట్వా నిర్వికారం తా వికర్తుం పురుషోత్తమమ్ ॥ ౫౨
అశక్తా జగ్మురాకాశం విష్ణుమాయావిమోహితాః
తాం మాయాం భగవానాహ 'లోకపూజ్యా భవిష్యసి ॥ ౫౩
ఇక్షుచాపాసిచక్రాబ్జపుష్పబాణధరా సతీ
చతుర్వర్గప్రదా పుంసాం పర్ణక్షీరాదిపూజితా' ॥ ౫౪

ఇత్యాదిశ్య చ తాం దేవీం అర్చయామాస పద్మినీమ్
ఏవం తపస్యతస్తస్య ద్వాదశాబ్దా గతా ద్విజ ॥ ౫౫

పద్మసరోవరాత్ లక్ష్మీప్రాదుర్భావః

తతస్త్రయోదశే వర్షే కార్తికే శుక్లపక్షకే
పఞ్చమ్యాం శుక్రవారే చ ముహూర్తే మన్త్రసంజ్ఞకే ॥ ౫౬
వవుః పుణ్యాః సుఖా వాతా ఉత్తరాషాఢతారకే
ప్రసన్నం సలిలం సర్వం త్రైలోక్యాన్తర్గతం ద్విజ ॥ ౫౭
సుప్రభో భానుమానాసీత్ ప్రసన్నాని మనాంసి చ
తతః పద్మసరోమధ్యే తేజోరాశిః మహానభూత్ ॥ ౫౮
బాలభానుసహస్రాభః సువర్ణసదృశచ్ఛవిః
తన్మధ్యే కాఞ్చనైః పద్మైః నిర్మితో రథ ఉత్తమః ॥ ౫౯
పద్మిభిర్ధృతపార్శ్వశ్చ చతుర్భిర్మదగన్ధిభిః
తన్మధ్యే కాఞ్చనే పద్మే సహస్రదళశోభితే ॥ ౬౦
తత్పద్మకర్ణికామధ్యే పద్మాసనసమన్వితా
పద్మహస్తా పద్మనేత్రీ రక్తపద్మపదద్వయా ॥ ౬౧
సువర్ణపద్మముకుళద్వయశోభికుచానతా
స్మేరపద్మరజోగన్ధిసముచ్ఛ్వాసముఖామ్బుజా ॥ ౬౨
బిమ్బాధరసుసంవృద్ధస్మితశోభిసుధారసా
సమ్ఫుల్లలక్ష్మసమావాసవిశాలనయనద్వయా ॥ ౬౩
సర్వరత్నసముత్క్షిప్తజామ్బూనదవిభూషణా
కర్ణికోత్పలతాటఙ్కమౌక్తికాలకబన్ధనా ॥ ౬౪
ఆముక్తముక్తామకుటకటకాఙ్గదకఙ్కణా
విద్యుత్పుఞ్జప్రతీకాశవిచిత్రామ్బరచిత్రితా ॥ ౬౫

మన్దస్మితా మనోజ్ఞాఙ్గీ మాధవం వీక్ష్య సాదరమ్
కల్హారమాలామాదాయ యక్షకర్దమలేపనామ్ ॥ ౬౬
సుగన్ధితుళసీదూర్వామధూకకమలోత్పలామ్
స్థితా పద్మరతే దేవీ దేవం వీక్ష్య చతుర్భుజమ్ ॥ ౬౭
తతో దేవగణాః సర్వే వాదయన్ దేవదున్దుభీః
శఙ్ఖానాపూరయామాసుః వీణాశ్చ ముముచుః స్వరాన్ ॥ ౬౮
షడ్జాదీన్ సమతాలేన గన్ధర్వా లలితం జగుః
ననృతుర్దివ్యాప్సరసః సుస్వరం గీతలాలసాః ॥ ౬౯
తూర్యఘోషేణ మహతా కృత్స్నమాపూరితం జగత్
తేన ఘోషేణ విజ్ఞాయ శ్రియః ప్రత్యక్షతాం విధిః ॥ ౭౦

లక్ష్మ్యవతారదర్శనార్థం పద్మసరస్తీరం ప్రతి బ్రహ్మాద్యాగమనమ్

హంసారూఢః సహమునిః బ్రహ్మా తత్ర సమాయయౌ
కైలాసాత్ శఙ్కరశ్చాపి గౌరీగణసమన్వితః ॥ ౭౧
ఇన్ద్రిః శచ్యా లోకపాలైః శ్రుత్వా శఙ్ఖధ్వనిం యయౌ
వసిష్ఠాద్యాశ్చ మునయః సనకాద్యాశ్చ యోగినః ॥ ౭౨
కాఞ్చనాబ్జసరస్తీరం పద్మనాభాశ్రమం యయుః
సర్వలోకేశ్వరీం తత్ర శ్రియం పద్మరథస్థితామ్ ॥ ౭౩
దృష్ట్వా విద్యాధరాః సర్వే పుష్పవృష్టిముచో దివి
విస్మితాః సస్మితాః సర్వే దేవాస్తస్థుశ్చ సస్పృహాః ॥ ౭౪
దైతేయా దానవాశ్చాపి నాగాః పాతాళవాసినః
సాభిలాషా రమాం వీక్ష్య స్థితా మదనమోహితాః ॥ ౭౫
మామాశ్రయేన్మామాశ్రయేత్ ప్రత్యేకం మేనిరే హృది
ఇతి తేషు స్మరత్స్వేవ దేవదానవభోగిషు ॥ ౭౬

లక్ష్మీకృతమాలార్పణపూర్వకభగవద్వరణమ్

ఉత్థాయ సస్మితా లక్ష్మీః ఆగత్య హరిమఞ్జసా
కల్హారమాలాామున్ముచ్య విష్ణోః కణ్ఠే సమర్ప్య చ ॥ ౭౭

ఆలిఙ్గ్య తం చతుర్బాహుం సర్వలోకాన్ వ్యలోకయత్
హరివక్షఃప్రతిష్ఠాయాః శ్రియో దృష్ట్యఞ్చలేక్షితాః ॥ ౭౮

స్వస్వాధికారాన్ సమ్ప్రాపుః దేవదానవయోగినః
శ్రియా సమేతో భగవాన్ కృతార్థః కమలాపతిః ॥ ౭౯

భగవతః పద్మసరోవరవరదానపూర్వకం శేషాచలగమనమ్

పాద్మం సరః సమీక్ష్యాథ వరం తస్మై దదౌ హరిః
'హే సరస్తవ ! తీరేఽస్మిన్ పద్మకాన్తస్య భాస్వతః ॥ ౮౦

తపః కుర్వన్నహం పద్మామాప్తవానస్మి శాశ్వతీమ్
తస్మాత్త్వమద్యప్రభృతి 'పద్మవాపీ'తి నామతః ॥ ౮౧

'పాద్మం' 'పద్మసర' శ్చేతి పద్మాప్రీతికరం భువి
త్రిలోకీప్రథితం భూయా హృద్దేశకమలాలయ' ॥ ౮౨

ఇత్యుక్త్వా గరుడేశానమధిరుహ్య రమాసఖః
భోగిరాజగిరిం గత్వా స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౮౩

నారదాద్యష్టమహర్షిప్రశంసితపద్మసరోవరమాహాత్మ్యమ్

రమతే రమయా కాన్తే రమణీయే శ్రియఃపతిః
తం దృష్ట్వా మునయః సర్వే ప్రశశంసుః సరోవరమ్ ॥ ౮౪

నారదః —

యః పద్మసరసి స్నాతః సప్తజన్మాఘనాశనే
శ్రియమాప్నోతి విమలాం శ్రియఃపతిరివామలః ॥ ౮౫

వసిష్ఠః —

రుక్మాబ్జసరసి స్నాతో రుక్మనద్యాస్తటోద్భవే
కోటిజన్మకృతైః పాపైః ముచ్యతే శ్రియమాప్నుయాత్ ॥

మరీచిః —

సువర్ణముఖరీకూలే స్నాతః పద్మసరోవరే
మహాపాతకయుక్తో యః స ముచ్యేతాంహసః క్షణాత్ ॥ ౮౭

అత్రిః —

అత్ర పద్మసరఃస్నాతో యో రుక్మతటినీతటే
స సర్వపాపనిర్ముక్తః శ్రియమాప్నోత్యసంశయమ్ ॥ ౮౮

అఙ్గిరాః —

భ్రష్టరాజ్యస్తు యో రాజా స్నాత్యస్మిన్ మణ్డలం యమీ
పద్మాకరాఖ్యే సరసి స రాజ్యం ప్రాప్నుయాచ్ఛ్రియమ్ ॥ ౮౯

పులస్త్యః —

విప్రో యః పద్మసరసి వ్రాత్యో మన్త్రవివర్జితః
సోఽపి పూతస్త్రిషవణాత్ దినేనైకేన శుద్ధ్యతి ॥ ౯౦

పులహః —

వైశ్యో యో వఞ్చనాజీవీ వ్యవహారవిశారదః
స పద్మసరసి స్నాత్వా రాజా భవతి ధార్మికః ॥ ౯౧

క్రతుః —

శూద్రస్త్వాచారవిభ్రష్టో దేవబ్రాహ్మణదూషకః
స పద్మసరసి స్నాత్వా పూతో వైశ్యో భవిష్యతి ॥ ౯౨

దేవదర్శనః —

ఇతి ప్రస్తూయ మునయో యయుస్తే స్వాశ్రమాన్మునే।
ఉత్పత్తిః పద్మసరసస్తవోక్తా దేవలామలా ॥ ౯౩

శుకచారిత్రవర్ణనమ్

ఇతః పరం శుకోత్పత్తిం వదామి శృణు దేవల !
పురా శుకో బ్రహ్మచారీ సాక్షాద్వైయాసకిః మహాన్ ॥ ౯౪
లబ్ధ్వా బ్రహ్మోపదేశన్తు రుద్రాత్ జ్ఞానీ బభూవ హ
తపఃసిద్ధో జగామైవ పశ్యన్ బ్రహ్మాత్మకం జగత్ ॥ ౯౫
ఏవం జగౌ చ సతతం జ్ఞానోన్మత్తః స బాలవత్
ఊనషోడశవర్షోఽసౌ సాక్షాత్కృష్ణ ఇవోజ్జ్వలః ॥ ౯౬
మాతా చ కమలా దేవీ పితా దేవో జనార్దనః
బాన్ధవా విష్ణుభక్తాశ్చ స్వదేశో భువనత్రయమ్ ॥ ౯౭
ఇత్యుక్త్వా వ్యాసమున్ముచ్య భానుం ప్రతి జగామ హ
గచ్ఛన్తం సుఖమాలోక్య తీవ్రాంశోశ్చ సమీపతః ॥ ౯౮
వ్యాసః పుత్రేతి చుక్రోశ పుత్రేతి చ పునః పునః
ఆలోక్యాథ శుకం భానుః ఉవాచ ప్రణయాత్ వటుమ్ ॥ ౯౯
హే వటో ! గచ్ఛ భూలోకమపుత్రస్త్వమవాక్శిరాః
ముక్తః పితృఋణాత్పుత్రం ఉత్పాద్యాఽగచ్ఛ శీఘ్రతః॥ ౧౦౦
అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి తపః కృత్వాఽపి భూతలే
యజ్ఞం కృత్వాఽపి లోకార్థీ స్వర్గం నైవాఽప్నుయాత్పుమాన్॥

ఛాయాశుకోత్పత్తిః

ఇతి భానువచః శ్రుత్వా శుకో ధ్యాత్వా జనార్దనమ్
ఆత్మచ్ఛాయామధఃశీర్షామసృజత్త్వాత్మపూరుషమ్ ॥ ౧౦౨
ఛాయాశుకశ్చ తం కృత్వా స్వాత్మపుత్రమివాఽత్మవాన్
పితుర్మే శోకనాశం త్వం కురు పుత్రత్వమాగతః' ॥ ౧౦౩

ఇత్యుక్త్వా భానుమాలోక్య విమృతం తత్పథం గతః
ఛాయాశుకః సమాగత్య వ్యాసం క్రోశన్తమాత్మజమ్॥ ౧౦౪
నమస్కృత్య పితుః పాదౌ శ్రుత్వా భాగవతం సుధీః
కృత్వా వైవాహికం కర్మ పుత్రానుత్పాద్య పుణ్యధీః ॥ ౧౦౫
పురాణం శ్రీభాగవతం ప్రతిష్ఠాప్యావనౌ సుధీః
కృష్ణప్రసాదాత్స శుక ఋషిత్వఇచ్ఛ ప్రపద్య చ ॥ ౧౦౬
సశరీరో బ్రహ్మలోకం గత్వా ప్రీతో వసన్ సుధీః
శ్రీవేఙ్కటాద్రిమాహాత్మ్యం శ్రుత్వా పద్మసరోవరమ్ ॥ ౧౦౭
ప్రాప్య కృత్వా తపస్తీవ్రం సరోఽమ్బుజదళైః సృజన్
ససభ్యాన్మానసాన్ పుత్రానష్టోత్తరశతం ద్విజాన్ ॥ ౧౦౮
తానధ్యాప్య బ్రహ్మవిద్యాం తైః సహాద్రిం గతో మునిః
మాసి భాద్రపదే పుణ్యే బ్రహ్మణా నిర్మితోత్సవే ॥ ౧౦౯
వర్తమానే శ్రీనివాససేవార్థం వ్యాసపుత్రకః
ఉత్సవే వాహనాన్ కృత్వా శతమష్టోత్తరాన్ ద్విజాన్ ॥ ౧౧౦
ఉత్సవాన్తే చావభృథే శ్రవణర్క్షే ప్రసన్నధీః
స్నాత్వా చ స్వామిసరసి తైర్ద్విజైః కమలోద్భవైః ॥ ౧౧౧
సభాయాం వేఙ్కటేశస్య వాహకార్థం వ్యజిజ్ఞపత్
స్వనామ్నా యత్పురం దేవ! మయాక్లృప్తం సురేశ్వర॥ ౧౧౨
తత్క్షేత్రసమ్భవం సస్యం జీవితం శ్రీపతే! కురు
సేవాం కుర్వన్త్వప్రశయం వాహకా ఉత్సవేషు తే ॥ ౧౧౩
శ్రుత్వా మునివచో దేవః శ్రీనివాసస్తథాఽస్త్వితి
ఛాయాశుకస్యాత్మజానాం సభ్యానాం జీవమబ్రవీత్ ॥ ౧౧౪
బ్రహ్మలోకం జిగమిషుః పునః ఛాయాశుకో మునిః
కృష్ణఇచ్ఛ బలభద్రఇచ్ఛ భానుం పద్మసరోవరమ్ ॥ ౧౧౫

ప్రదక్షిణీకృత్య శుకః స్థీయతామితి చాత్మజాన్
భరద్వాజాదిషడ్గోత్రాన్ శతమష్టోత్తరం సుధీః
సభ్యాన్ సభాసదః పాద్మాన్ ఉక్త్వాఽఽకాశం జగామ హ ॥

దేవదర్శనః —

ఉక్తం పద్మసరోజన్మ ఛాయాశుకమునేరపి
సభార్హాణాం ద్విజాతీనాం శుకమానసజన్మనామ్ ॥ ౧౧౭

దేవలః —

దేవదర్శన ! సర్వజ్ఞ ! కృతార్థోఽస్మి నతోఽస్మి తే
నాస్తి శ్రోతవ్యమేతస్మాత్ సంశయో విగతో మమ ॥ ౧౧౮

హరిః ఓమ్ ॥ తత్సత్ ॥

ఇతి శ్రీపాద్మపురాణే క్షేత్రకాణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే దేవల
దేవదర్శన సంవాదే పద్మసరోవరమాహాత్మ్యాదివర్ణనం నామ
చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః

ఇతి శ్రీ పాద్మపురాణాన్తర్గత వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్
॥ సమాప్తమ్ ॥

శ్రీరస్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

(శ్రీ గారుడపురాణాన్తర్గతమ్)

శ్రియఃకాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ॥

శ్రీవేంకటాచలాధీశం శ్రియాఽఽధ్యాసితవక్షసమ్ ।
శ్రితచేతనమన్దారం శ్రీనివాసమహం భజే ॥

హరిః ఓం.

త్రిషష్టితమోఽధ్యాయః

వసిష్ఠం ప్రతి శ్రీవేఙ్కటాద్రిమాహాత్మ్య శ్రవణేచ్ఛ్వరున్ధతీప్రశ్నః

శ్రీగరుడః —

అరున్ధతీ సమస్తానామఙ్గనానాం పతివ్రతా
పతిం స్వం పరిపప్రచ్ఛ లోకానాం హితకామ్యయా ॥ ౧

అరున్ధతీ —

'బ్రహ్మాఽఽత్మజ! నమస్తుభ్యమిదం విజ్ఞాపనం శృణు
"పతిశుశ్రూషణాదన్యత్ స్త్రీణాం ధర్మో న విద్యతే ॥ ౨

న యాగయోగౌ న తపో న తీర్థం న సురార్చనమ్
సర్వధర్మాధికం స్త్రీణాం పత్యురేవ ప్రహర్షణమ్ " ॥ ౩

ఇతి శ్రుతం మయా త్వత్తః ఋషిభ్యోఽన్యేభ్య ఏవ చ
తథాఽపి జాయతే ప్రీతిర్మమ కాచిద్గరీయసీ ॥ ४

విష్ణుక్షేత్రే క్వచిత్పుణ్యే తీర్థే సర్వాతిశాయిని
కఞ్చిత్కాలం తపః కృత్వా విష్ణుముద్దిశ్య యత్నతః ॥ ౫

విష్ణోర్ముఖేన సద్ధర్మం వాచయిత్వా జగత్కృతే
సర్వధర్మోత్తమం నృణాం దర్శయామీతి మే మతిః ॥ ౬

అనుజ్ఞయా ప్రియో భర్తుః ధర్మాచరణముత్తమమ్
విష్ణుక్షేత్రం తాదృశం మే వద తీర్థోత్తమం తథా ' ॥ ౭

గరుడః—

అరున్ధత్యా పృష్ట ఇత్థం వసిష్ఠో వాక్యమబ్రవీత్
'సమ్యక్పృష్టమిదం దేవి! సర్వలోకహితేచ్ఛయా ॥ ౮

తథా వదామి శృణు మే యథా హృత్సమ్ప్రహృష్యతి
శ్రోతర్యప్రతిపత్తౌ తు వక్తుర్వాక్యం తథా భవేత్ ॥ ౯

యథాఽన్ధే భర్తరి స్త్రీణాం సౌన్దర్యం సకలం వృథా
సావధానమనా భూత్వా శృణు తస్మాద్వచో మమ ॥ ౧౦

వసిష్ఠవర్ణిత శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

సువర్ణముఖరీతీరే కశ్చిదస్తి మహీధరః
వేఙ్కటాచలనామాఽసౌ సర్వభూభృత్కులోత్తమః ॥ ౧౧

అతిప్రీతిర్మహావిష్ణోః తత్ర వేఙ్కటభూధరే
శ్వేతద్వీపాచ్చ వైకుణ్ఠాత్ భానుమణ్డలమధ్యతః ॥ ౧౨

యన్నామ కీర్తయిత్వాఽపి సర్వపాపక్షయో భవేత్
సమస్తశ్రేయసాం సిద్ధిః తాదృశో వేఙ్కటాచలః ॥ ౧౩

యస్మై వేఙ్కటశైలాయ నమస్కృత్యాపి దూరతః
సర్వపాపైః ప్రముచ్యేత తత్పుణ్యం క్షేత్రముత్తమమ్ ॥ ౧౪

తత్ర స్వామిసరోనామ తీర్థమేకం విరాజతే
తత్పశ్చిమే భూమికోలః తటే రాజతి దేవరాట్ ॥ ౧౫

శ్రీమద్వరాహదేవస్య వేఙ్కచలవాసినః
న మయా శక్యతే వక్తుం మహిమా బహుహాయనైః ॥ ౧౬

దక్షిణే స్వామితీర్థస్య తీరే నీరజలోచనః
శ్రీవేఙ్కటేశో భక్తానాం వరదః శ్రీనికేతనః ॥ ౧౭

నివసత్యచ్యుతో నిత్యం సులభస్సర్వదేహినామ్
తస్య సేవామపేక్షన్తే బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతాః ॥ ౧౮

తస్య వేఙ్కటశైలస్య సన్తి నామాన్యనేకశః
కీర్తనాత్పాపహారీణి శ్రేయోదాని శృణుష్వ మే ॥ ౧౯

“అఞ్జనాద్రి శ్శేషగిరిః వృషాద్రి ర్వృషభాచలః
నారాయణాద్రి స్సింహాద్రిః శ్రీశైల స్సింహభూధరః” ॥ ౨౦

ఏవమాదీని నామాని యః కీర్తయతి మానవః
ప్రాతఃకాలే ప్రతిదినం తస్య పుణ్యమనన్తకమ్ ॥ ౨౧

తస్మిన్ శ్రీవేఙ్కటాధీశే భక్తిమన్తః కలౌయుగే
మనోరథాన్ప్రాప్నువన్తి మనుష్యా భాగ్యశాలినః ॥ ౨౨

శ్రీ వేఙ్కటాచలస్థ ఆకాశగఙ్గా పాపనాశన తుంబుతీర్థ ప్రశంసా

ఉత్తరే స్వామితీర్థస్య వియద్గఙ్గా విరాజతే
తస్యా మాహాత్మ్యమతులం ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ ౨౩

తతః పాపవినాశాఖ్య ఉత్తరే తీర్థనాయకః
స్నానేన తత్ర నశ్యన్తి పాపాని వివిధాన్యపి ॥ ౨౪

తత ఉత్తర ఐశానే భాగే గిరివనాన్తరే
తుమ్బుతీర్థ మితి ఖ్యాతః కశ్చిదస్తి వరాననే ॥ ౨౫

అనేకవృక్షవితతిసింహశార్దూలసంయుతే
నిమ్నోన్నతస్థలే తత్ర ప్రకృష్టస్తీర్థనాయకః ॥ ౨౬

దేవగన్ధర్వమునయః తుమ్బుతీర్థే కృతాప్లవాః
కృతార్థా అభవన్ పూర్వం ఇతి మే బ్రహ్మణశ్శ్రుతమ్ ॥ ౨౭

స్వామిపుష్కరిణీం గత్వా స్నాత్వా తత్ర యథావిధి
ఆదిపోత్రిణమాలోక్య వేఙ్కటేశే కృతాఽనతిః ॥ ౨౮

ఆకాశగఙ్గాతీర్థే చ పాపనాశే కృతాఽప్లవా
తత్ర గత్వా తుమ్బుతీర్థే స్నాత్వా నిర్మలమానసా ॥ ౨౯

ప్రాఙ్ముఖీ త్వం స్థితా భూత్వా తపః కు 'ర్వి'త్యచోదయత్
వసిష్ఠేనాఽభ్యనుజ్ఞాతా అరున్ధతీ తం ప్రణమ్యచ ॥ ౩౦

వసిష్ఠోక్త్యా అరున్ధత్యాస్తుంబుతీర్థే తపఃకరణాయ శేషాచలాగమనమ్

ఆగత్య వేఙ్కటాధస్తాత్ కపిలాఖ్యే సరోవరే
కృత్వా స్నానం తదాఽఽరుహ్య వేఙ్కటాద్రితటే శుభే ౩౧

కృతస్నానా స్వామితీర్థే భూవరాహం ప్రణమ్య చ
శ్రీనివాసం వేఙ్కటేశం నమస్కృత్యాస్య సన్నిధౌ ॥ ౩౨

ప్రార్థయామాస 'భగవన్! పరిపాలయ మాం హరే!
తపః కరోమ్యహం తుమ్బుతీర్థం గత్వా కృపానిధే! ॥ ౩౩

తత్ర త్వం రమయా సార్ధం సన్నిధేహ్యచిరేణ మే'
ఇతి విజ్ఞాప్య గగనగఙ్గాం పాపవినాశనీమ్ ॥ ౩౪

గత్వా తత్ర నిమజ్జ్యాఽఽశు తుమ్బుతీర్థముపాగమత్
స్మరన్తీ భర్తృవచనం తత్ర స్నాత్వా విధానతః ॥ ౩౫

పతిప్రోక్తం విష్ణుమన్త్రం జపన్తీ తపసి స్థితా
వయస్యాఽనుమతిర్నామ శుశ్రూషామకరోత్సదా ॥ ౩౬

ద్వాదశాబ్దం తపశ్చక్రే నిరాహారా యతవ్రతా
దేవగన్ధర్వమునయః తాం దృష్ట్వా తపసి స్థితామ్ ॥ ౩౭

అరున్ధతీసమీపే భగవదావిర్భావః

ఆశ్చర్యమాశ్చర్యమితి బ్రువాణా ముదమాయయుః
తస్యాస్తపస్సుప్రసన్నః ప్రాదురాసీత్పరః పుమాన్ ॥ ౩౮

ఫాల్గునే మాసి పౌర్ణమ్యాం మీనే భాస్వతి భాస్వతి
తదా బ్రహ్మాదయోదేవా ఋషయో వ్యాసపూర్వకాః ॥ ౩౯

సనన్దసనకాద్యాశ్చ యోగినస్సర్వ ఏవ హి
మునిపత్న్యో దేవపత్న్యః సమీయుస్సహ్యశోభినే ॥ ౪౦

అరున్ధతీ మహాభాగా లక్ష్మ్యాఽఽలిఙ్గితవక్షసమ్
దృష్ట్వా హరిం వేఙ్కటేశం ప్రణనామ ముదాఽన్వితా ॥ ౪౧

తాం దృష్ట్వా ప్రణతాం విష్ణుః ఇదమాహ దయానిధిః
'ఉత్తిష్ఠాఽరున్ధతీదేవి! తపసా క్లేశవత్యసి ॥ ౪౨

తవేప్సితమహం దాస్యే వరం వరయ సువ్రతే!'
సుప్రీతం తం విదిత్వా సా తుష్టావాఽఞ్జనశైలపమ్ ॥ ౪౩

అరున్ధతీకృతభగవత్స్తుతిః

అరున్ధతీ —

'నమస్తుభ్యం మహాదేవ! నారాయణ! కృపానిధే!
పాహి మాం ఫణిశైలేశ! భక్తబన్ధో! దయానిధే! ॥ ౪౪

న జానే వేఙ్కటాధీశ లక్ష్మీనాయక! కేశవ!
త్వాం వినా సర్వలోకానాం దృష్టాదృష్టఫలప్రదమ్ ॥ ౪౫

యస్యోరస్యనిశం విభాతి జగతీ సౌభాగ్యధాత్రీ రమా
ధత్తే యస్య పదావనేజనజలం మూర్ధ్నా పురారిస్సదా ।
శ్రీమద్వేఙ్కటశైలనిత్యనిలయం దేవోత్తమం త్వాం వినా
దృష్టాదృష్టఫలప్రదం కిమపరం దృష్టం క్షితౌ దైవతమ్'॥ ४६

ఇతి స్తుత్వా పునః ప్రాహ శేషశైలశిఖామణిమ్
'యది ప్రీతిర్మత్తపసా తవ శేషాద్రివైభవమ్ ॥ ४७

తుమ్బుతీర్థస్య మాహాత్మ్యం వద లోకోపకారకమ్'
వసిష్ఠపత్న్యేతి పృష్టః ప్రాహ వేఙ్కటవైభవమ్
శృణ్వత్సు సర్వలోకేషు బ్రహ్మాదిషు సురేషు చ ॥ ४८

భగవద్వర్ణిత వేఙ్కటాచల తుమ్బుతీర్థమాహాత్మ్యాని

శ్రీనివాసః —

'శృణ్వారున్ధతి! మద్వాక్యం సర్వలోకోపకారకమ్
వేఙ్కటాద్రౌ స్వామితీర్థే వేఙ్కటేశే చ యే మయి ॥ ४९

భక్తిమన్తః ప్రజైశ్వర్యాఽఽయుష్మన్తశ్చ భవన్తి తే
వేఙ్కటాద్రిస్వామితీర్థమన్నామాని చ కుర్వతే ॥ ५०

పుత్రాణాం తే పునస్సర్వసమ్పదామేకభాజనమ్
'శ్రీవేఙ్కటేశే' తి సదా వాచి పఞ్చాక్షరం యది ॥ ५१

బ్రహ్మాదీనాఞ్చ సర్వేషాం వన్ద్యా ఏవ న సంశయః
యే తుమ్బుతీర్థాభిషేకం ఆచరన్తి యదా తదా ॥ ५२

తే నిష్పాపా మత్కృపయా లక్ష్మ్యాః పాత్రం న సంశయః
ఫాల్గున్యాం పౌర్ణమాస్యాస్తు ప్రత్యక్షదివసే మమ ॥ ५३

స్నాస్యన్తి భక్తిమన్తో యే తేషాం శృణు ఫలోన్నతిమ్
యత్సర్వతీర్థస్నానేన తత్ఫలం భవతి ధ్రువమ్ ॥ ५४

‘ఫల్గునీతీర్థ’ మిత్యస్య నామ లోకే భవిష్యతి
బ్రహ్మవిట్క్షత్రశూద్రాణాం అపి స్త్రీణామరున్ధతి ! ॥ ౫౫

అత్ర స్నానేన దురితం నశ్యతి శ్రేయ ఏతి చ
మనోవాక్కాయవిహితం పాపం నశ్యతి సర్వథా ॥ ౫౬

యత్కిఞ్చిదర్థముద్దిశ్య పురుషా వా స్త్రియోఽపి వా
స్నాస్యన్త్యత్రాప్నువన్త్యేవం తంతమర్థం న సంశయః ॥ ౫౭

పుత్రార్థీ పుత్రమాప్నోతి ధనార్థీ లభతే ధనమ్
ఆరోగ్యకామ ఆరోగ్యం అపత్యం పుత్రకామవాన్ ॥ ౫౮

నశ్యన్త్యాపద ఆశ్వస్య సిద్ధయో హస్తసఙ్గతాః
అత్ర స్నాత్వా తు దానాని కుర్వతాం బహుళం ఫలమ్ ॥ ౫౯

మే చన్దనఞ్చ తామ్బూలం ప్రయచ్ఛన్త్యపి చోదకమ్
తే మత్ప్రియాస్తు విజ్ఞేయాః సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్॥ ౬౦

అయం సర్వోత్తరో ధర్మః ఉక్తస్తవ వరాననే !
పతివ్రతానాం ముఖ్యా చ భవ త్వఞ్చ సుపుత్రిణీ’ ॥ ౬౧

ఇతి సర్వం వరం దత్త్వాఽన్తర్దధే వేఙ్కటేశ్వరః
య ఇదం పఠతి ధ్యాయన్ శృణుయాచ్చ సమాహితః
ఘోణతీర్థస్నానఫలం ప్రాప్నోతి హి న సంశయః ॥ ౬౨

హరిః ఓం ॥ తత్సత్ ॥

ఇతి శ్రీగారుడపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యవర్ణనం
నామ త్రిషష్టితమోఽధ్యాయః

ఇతి శ్రీ గారుడపురాణాన్తర్గత శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్
సమ్పూర్ణమ్ ॥

శ్రీ ర స్తు
శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః
శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

(శ్రీహరివంశాన్తర్గత శ్రీ శేషధర్మఘటకమ్)

శ్రియఃకాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్
శ్రీవేఙ్కటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥

హరిః ఓమ్

అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః

నారదాదీనాం భగవత్సేవార్థం శ్రీవేఙ్కటాచలాగమనమ్

యుధిష్ఠిరః —

'దేవవ్రత ! మహాభాగ ! సురసిన్ధుసుత ! ప్రభో !
శ్రీనివాసస్య మాహాత్మ్యం వద నో వదతాం వర ! ॥ ౧

వైకుణ్ఠవాసీ దేవేశో విష్ణుః సర్వగతః ప్రభుః
కథం ప్రాప్తో వృషగిరిం తన్మే త్వం కృపయా వద' ॥ ౨

శ్రీ భీష్మః —

'పురా వై నారదః శ్రీమాన్ బ్రహ్మపుత్రో మహాద్యుతిః
హరిం ద్రష్టుమనాస్తాత ! వైకుణ్ఠం సముపాగతః ॥ ౩

తత్ర దృష్ట్వా హరిం పార్థ ! క్షీరోదధ్యుపకణ్ఠతః
ఆయాన్తమృషయో దృష్ట్వా ముదమాపుశ్చ నారదమ్ ॥ ౪

అగస్త్యప్రముఖాః సర్వే పారాశర్యపదానుగాః
అనుజ్ఞాతో మునిగణైః పారాశర్యో మహాద్యుతిః ॥ ౫
వ్యాసో వచనమక్లీబం నారదం ప్రత్యువాచ హ
'కృతకృత్యో మునే ! బ్రహ్మన్ ! త్వమేకో జగతీతలే ॥ ౬
విష్ణుభక్తోఽసి నాన్యోఽస్తి సదా కీర్తయసే యతః
అహో ఖలు ! మనుష్యాణాం మోక్షదో విష్ణురవ్యయః ॥ ౭
స త్వయా సేవ్యతే నిత్యం కృతకృత్యో భవానతః
స్రష్టా పాలయితా హన్తా హ్యేక ఏవ జనార్దనః ॥ ౮
స త్వయా పూజితో నిత్యం తస్మాత్ ఖలు కృతీ భవాన్
యోఽనన్తః సర్వభూతానాం సేతుభూతో జగన్మయః ॥ ౯
సంసారపాశవిచ్ఛేదీ స త్వయా పూజితో హరిః
ఏతే వయం మునిశ్రేష్ఠ ! ద్రష్టుకామా జనార్దనమ్ ॥ ౧౦
తన్నివేశితచిత్తా హి ప్రాప్తా పరమధార్మిక ! '
ఈదృశం వచనం శ్రుత్వా వ్యాసస్య జగతీపతే
ప్రోవాచ నారదో ధీమాన్ ఋషీన్ వేదవిదాం వరః ॥ ౧౧
'కృతకృత్యోఽస్మి భద్రం వో యూయం భూతహితే రతాః
శాస్త్రైర్ధర్మైః సదా లోకాన్ భక్త్యా రక్షితుమిచ్ఛత ॥ ౧౨
వైకుణ్ఠలోకే సమ్భూతా వార్తా పరమపావనీ
అశ్రావి సా మయా సన్తో వక్ష్యే శృణ్వన్తు తాం కథామ్॥ ౧౩
"మాయావీ పరమానన్దః త్యక్త్వా వైకుణ్ఠముత్తమమ్
స్వామిపుష్కరిణీతీరే రమయా సహ మోదతే" ॥ ౧౪
ఇత్యద్భుతతమం వాక్యం శ్రుత్వా సేన్ద్రాగ్ని మరుద్గణాః
తత్ర సేవితుముద్యుక్తా తదాఽహాఞ్చ జగద్గురుమ్ ॥ ౧౫

కిం కరిష్యథ విప్రేన్ద్రాః హ్యత్ర దుర్లభదర్శనమ్
తస్మాత్తత్ర గమిష్యామ ఇత్యుక్త్వా ఖం సమారుహమ్ ॥ ౧౬

అగస్త్యప్రముఖాః సర్వే ఋషయశ్చ తపోధనాః
జగ్ముస్తే వ్యోమమార్గేణ యత్ర ధర్మగిరౌ హరిః ॥ ౧౭

శ్రీవేఙ్కటాచలవాసి మహాజనచరిత్రవర్ణనమ్

స్వామిపుష్కరిణీతీరం గత్వా తమృషయః సురాః
స్నాత్వా పీత్వా శుభం తోయం హరిం ద్రష్టుం తదాఽచరన్ ॥

పశ్చిమం భాగమాసాద్య మునయో విష్ణుతత్పరాః
తత్రాపశ్యన్మహద్భూతం మేరుమన్దరసన్నిభమ్ ॥ ౧౯

సహస్రాదిత్యసఙ్కాశం విద్యుచ్చఞ్చలలోచనమ్
సర్వాయుధధరం దేవం దృష్ట్వా విస్మయమాగతాః ॥ ౨౦

దక్షిణాం దిశమాజగ్ముః స్వామిపుష్కరిణీతటాత్
తత్రాసురాన్ దానవాదీన్ రాక్షసాన్ పిశితాశనాన్ ॥ ౨౧

నమస్యతో ధ్యాయతశ్చ జపతశ్చాపి తాన్ బహూన్
దృష్ట్వా విస్మయమాపన్నాః పూర్వాం దిశముపాయయుః॥ ౨౨

తత్రాఽఽసీనం దేవపతిం త్రిదశైరుపసేవితమ్
యక్షకిన్నరగన్ధర్వచారణాద్యైరభిష్టుతమ్ ॥ ౨౩

సిద్ధకిమ్పురుషాద్యైశ్చ ఋషిభిశ్చాప్సరోగణైః
స్తూయమానం హరిం సాక్షాత్ శ్రీనివాసం జగత్పతిమ్ ॥ ౨౪

"కదా ద్రక్ష్యామి తద్రూపం యోగినామపి దుర్లభమ్
కథం మే జన్మసాఫల్యం భవిష్యతి సురార్చిత ! ॥ ౨౫

దేహి మే దర్శనం దేవ ! ప్రణతార్తిప్రణాశన !
త్వం గతిః సర్వభూతానాం దేవానామపి మోక్షదః ॥ ౨౬

పాహి పాహి జగన్నాథ ! భూయో భూయో నమోఽస్తుతే"
ఇతి స్తువన్తం దేవేశం దేవరాజం పురన్దరమ్ ॥ ౨౭
వేఙ్కటాద్రేః పురోభాగే స్వామిపుష్కరిణీతటే
దేవతాభిః సమాసీనం ధ్యాయన్తం పురుషోత్తమమ్ ॥ ౨౮
తం దృష్ట్వా విస్మితాః సర్వే హ్యగస్త్యప్రముఖా ద్విజాః
కౌబేరీం దిశమాజగ్ముః ద్రష్టుకామా జనార్దనమ్ ॥ ౨౯
తత్రాపశ్యన్ ద్విజవరాన్ సప్తద్వీపనివాసినః
రాజ్ఞో మునిగణాంశ్చైవ భూసురాన్ వేదవాదినః ॥ ౩౦
భూలోకవాసినశ్చైవ మనుజాన్ మనుజేశ్వర !
ముదమాపుర్మహాత్మానో మునయః శుద్ధబుద్ధయః ॥ ౩౧
స్తువన్తి నృత్యన్తి నమన్తి కేచిత్ ఆనన్దజాశ్రూణి సృజన్తి కేచిత్
ఆప్లుత్య చాప్లుత్య నదన్తి కేచిత్ గాయన్తి గీతం పరితో మహాన్తః॥
'రాత్ర్యాం శశీ దేహభృతాఞ్చ చక్షుః దీనార్తిహా నో దినకృద్దివా చ
ఏకోఽపి విష్ణుః బహుధా విభిన్నో ధాతా జనానాం దివి దేవతానామ్
కృపానిధిస్తత్ర బభూవ లక్ష్యః సర్వస్య లోకస్య హితాయ నూనమ్ ॥
వన్యైః పుష్పఫలైః కేచిత్ స్తోత్రైశ్చ వివిధైర్జపైః
వేదపారాయణైః కేచిత్ పూజయన్తి జనార్దనమ్ ॥ ౩౪
ధూపదీపైః గన్ధమాల్యైః అన్యైః సామాదికీర్తనైః
దీప్తహాటకకుమ్భైశ్చ తోరణైః ధ్వజరాశిభిః ॥ ౩౪
విచిత్రకుసుమైః కేచిత్ పూజయన్తి జనార్దనమ్
తులసీమఞ్జరీభిశ్చ కరవీరైశ్చ జాతిభిః ॥ ౩౫
మల్లికాకేతకీపుష్పైః చమ్పకైః పూజయన్తి తే
భూసురా ఋషయశ్చైవ కలశైః వతిపూరితైః ॥ ౩౬

పుణ్యోదకైః మన్త్రపూతైః కమణ్డలుగతైః శుభైః
పత్రకుమ్భాహృతైః కేచిత్ పూజయన్తి జనార్దనమ్ ॥ ౩౮
పత్రశాకైర్మూలఫలైః నైవేద్యం కల్పయన్తి చ
శుద్ధోదకైర్మన్త్రపుష్పైః ధ్యానైః స్తోత్రజపైః పరే ॥ ౩౯
ఏవం తేషాం తు పూజాభిః పూజితో మధుసూదనః
ఆస్తే తత్ర జగన్నాథః స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౪౦

"హరే! మురారే! పురుషోత్తమే"తి వదన్తి కేచిత్పరిరమ్భయన్తి
తూష్ణీం తు తిష్ఠన్తి హసన్తి కేచిత్ ధ్యాయన్తి కేచిత్ కలశం వహన్తి ॥
పూర్ణం మురారే రభిషేకహేతోః పుష్పాణి సౌరభ్యయుతాని గన్ధైః
కర్పూరకస్తూరిసుగన్ధవాసితాన్ ఆదాయ సర్వే వృషభాద్రినాథమ్
తే మార్గమాణా విచరన్తి తత్ర దేవా మనుష్యా అపి యోగినశ్చ ॥

భీష్మః —

"ఏవం కృత్యేషు దేవేషు ఋషిగన్ధర్వకోటిషు
పుష్పవృష్టిః పపాతాఽఽశు పర్వతోపరి సర్వతః ॥ ౪౩
భేరీమృదఙ్గపటహైః నిస్సాణాద్యైశ్చ డిణ్డిమైః
శఙ్ఖకాహలసన్నాదైః సఙ్కులం సమజాయత ॥ ౪౪
తస్మిన్నవసరే విష్ణుః ప్రాదురాసీత్సరస్తటే
మేరుమన్దరసఙ్కాశైః జామ్బూనదపరిష్కృతైః ॥ ౪౫
నానారత్నచితైర్దివ్యైః విమానైరుపశోభితః
కోటిసూర్యప్రతీకాశః చన్ద్రకోటిసుశీతలః ॥ ౪౬
స్వర్లోకాత్ భూమిపర్యన్తం ప్రాదురాసీచ్ఛ్రియఃపతిః
స్వామిపుష్కరిణీతీరే రవిమణ్డలసన్నిభే
విమానే సేవితో దేవైః శ్రీనివాసోఽవసత్ప్రభుః ॥ ౪౭

"బ్రహ్మా శివ శ్చన్ద్రదివాకరౌ స సేన్ద్రోఽ యమాగ్నీ ధనరాట్ చ పాశీ
రక్షోఽనిలోఽసౌ వసవశ్చ దస్రౌ విరిఞ్చికోట్యో గణదేవతాశ్చ ॥

పితా పితౄణాం జనకః సురాణాం
మాతా శిశూనాం మహతాం మహాత్మా ।
పతిః ప్రియాణాం తరణిర్జనానాం -
నిధిః కృశానామివ నిర్ధనానామ్ ॥ ౪౯

ఆవిర్బభూవాత్ర మహోజ్జ్వలాఙ్గః శ్రియా యుతః శ్రీవృషభాద్రినాథః
ప్రసన్నమూర్తి ర్జగదేకబన్ధుః ప్రసన్నధామాఽథ జగన్నివాసః॥ ౫౦

శ్రీనివాససేవార్థం శ్రీ భీష్మకృత యుధిష్ఠిరప్రేరణమ్

తస్మాత్పూజయితుం రాజన్! శ్రీనివాసం జగద్గురుమ్
గచ్ఛ సౌమ్య సదాఽఽనన్దం భుక్తిముక్తిఫలప్రదమ్ ॥ ౫౧
మహాపాతకయుక్తో వా యుక్తో వా సర్వపాతకైః
యస్య స్మరణమాత్రేణ నరః పాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౫౨
శ్రీనివాసస్య సేవార్థం యో వా కో వా వ్రజేద్యది
తస్యైవ వంశజాః సర్వే ముక్తా ఏవ న సంశయః ॥ ౫౩
యాని క్షేత్రాణి పుణ్యాని తీర్థాన్యాయతనాని చ
తాని సర్వాణి సేవన్తే శ్రీనివాసం జగన్మయమ్ ॥ ౫౪
ఇదం యే పుణ్యమాఖ్యానం శృణ్వన్తి శ్రద్ధయా నరాః
తేషాం ముక్తిః కరస్థైవ గతానాం కిము వైభవమ్" ॥ ౫౫

హరి ఓమ్ ॥ తత్సత్ ॥

ఇతి శ్రీహరివంశే శ్రీ శేషధర్మే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్య వర్ణనం
నామ అష్టచత్వారింశోఽధ్యాయః

ఇతి శ్రీహరివంశే శేషధర్మే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యం
॥ సమ్పూర్ణమ్ ॥

శ్రీ ర స్తు

శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః

శ్రియై పద్మావత్యై నమః

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

(బ్రహ్మాణ్డపురాణాన్తర్గతమ్)

శ్రియఃకాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేఙ్కటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥

హరిః ఓమ్

ప్రథమోఽధ్యాయః

భృగునారదసంవాదాత్మకసూతోక్త శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

ఋషయః —

కథితాని మహాభాగ ! పుణ్యక్షేత్రాణ్యనేకశః
ప్రశస్తాని చ తీర్థాని తాని తాని మహీతలే ॥ ౧
తేభ్యోఽధికతమం క్షేత్రం తీర్థం పాపవినాశనమ్
యచ్చాస్తి తాదృశం తీర్థం తన్నో బ్రూహి సునిశ్చితమ్ ॥ ౨
యస్మిన్వసతి సర్వాత్మా మాధవో భక్తవత్సలః
విహరన్ముదితో నిత్యం శ్రియా భూమ్యా చ నీళయా ॥ ౩
యస్మింశ్చ వసతిం ప్రాప్తో దుస్తరం భవసాగరమ్
సుఖేన జన్తుస్తరతి ప్రాప్తవిత్తశ్శుచం యథా ॥ ౪
తస్య క్షేత్రస్య మాహాత్మ్యం విస్తరాద్వక్తుమర్హసి
న చ తేఽవిదితం కిఞ్చిత్ పశ్యామో భువనత్రయే ॥ ౫

శ్రీసూతః —

స్మారితోఽస్మి మహాభాగాః సామ్ప్రతం వచనేన వః
కథయిష్యామి మునయః శృణుతైకాగ్రమానసాః ॥ ౬
అముమేవాధికృత్యార్థం పురా నారాయణాత్మకమ్
అపృచ్ఛమ్మునిశార్దూలం వ్యాసం సత్యవతీసుతమ్ ॥ ౭
అథ పృష్టో మయా ప్రాహ వ్యాస స్సత్యవతీసుతః

శ్రీవేదవ్యాసః —

శృణు సూత! పురా వృత్తమాఖ్యానం కథయామి తే ॥ ౮
కదాచిత్పర్యటన్భూమిం నారదో మునిసత్తమః
ఆజగామాశ్రమం పుణ్యం భృగోర్ముదితమానసః ॥ ౯
శారదాభ్రనిభశ్శ్రీమాన్ వీణాం చ మహతీం దధత్
ఉదతిష్ఠద్భృగుశ్శిష్యైఃదృష్ట్వా దేవర్షిమాగతమ్ ॥ ౧౦
పూజయిత్వా చ తం హృష్టః పాద్యార్ఘ్యాసనవన్దనైః
పృష్ట్వా చ కుశలం భూయః పప్రచ్ఛ మునిపుఙ్గవమ్ ॥ ౧౧

భృగుః —

జగత్పర్యటితం సర్వం భగవన్నారద త్వయా
తేన జానాసి జగతాం వృత్తాన్తమఖిలం మునే !॥ ౧౨
క్షేత్రాణామధికం క్షేత్రం తీర్థానాం తీర్థముత్తమమ్
యద్యస్తి భువి విప్రేన్ద్ర తన్మే బ్రూహి తపోనిధే! ॥ ౧౩
ఆస్తే విష్ణురచిన్త్యాత్మా విహరన్ రమయా సహ
యత్ర సాక్షాత్కృతో దేవో వరదస్సర్వదేహినామ్ ॥ ౧౪
తపాంసి యత్ర సిద్ధ్యన్తి న చిరేణ తపస్వినామ్
యస్మింశ్చ నివసన్ జన్తుః అఞ్జసా మోక్షమాప్నుయాత్ ॥ ౧౫
ఏత దాచక్ష్వ భగవన్ విస్తరేణ తపోనిధే!
జ్ఞాతుమర్థమిమం బ్రహ్మన్ న త్వదన్యోఽస్తి భూతలే ॥ ౧౬

వేఙ్కటాచలస్యానేకనామానువర్ణనపూర్వకం మాహాత్మ్యవర్ణనమ్

శ్రీనారదః —

శృణుష్వైకమనా బ్రహ్మన్! మత్తః కథయతో మునే!
క్షేత్రాణాం క్షేత్రముత్కృష్టం తీర్థానాం తీర్థముత్తమమ్ ॥ ౧౭

శ్రీవేఙ్కటగిరిర్నామ క్షేత్రం పుణ్యం మహీతలే
సర్వపాపప్రశమనం సర్వపుణ్యవివర్ధనమ్ ॥ ౧౮

వక్తుం న తస్య మాహాత్మ్యం బ్రహ్మణాఽపి సురైరపి
శక్యతే వా తథా స్మర్తుం మనసాఽపి మహామునే! ॥ ౧౯

ఆరాధ్యః సర్వదేవానాం మాధవో భక్తవత్సలః
విహాయ స్వం పరం ధామ రమతే రమయా సహ ॥ ౨౦

"అఞ్జనాద్రిః వృషాద్రిశ్చ శేషాద్రిః గరుడాచలః
తీర్థాద్రిః శ్రీనివాసాద్రిః చిన్తామణిగిరిస్తథా ॥ ౨౧

వృషభాద్రిః వరాహాద్రిః జ్ఞానాద్రిః కనకాచలః
అనన్తాద్రిశ్చ నీలాద్రిః సుమేరుశిఖరాచలః ॥ ౨౨

వైకుణ్ఠాద్రిః పుష్కరాద్రిః" ఇతి నామాని వింశతిః
బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రశ్చేతరజాతయః
తన్నామాని పఠేయుర్యే ముచ్యన్తే తేఽఘబన్ధనాత్ ॥ ౨౩

"వేఙ్కటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాణ్డే నాస్తి కిఞ్చన
వేఙ్కటేశసమో దేవో న భూతో న భవిష్యతి" ॥ ౨౪

తస్మిన్ బహూని తీర్థాని సురసిద్ధనిషేవితే
రమ్యాణి సన్తి శతశః సర్వాఘౌఘహరాణ్యపి ॥ ౨౫

సర్వతీర్థాతిశాయీని సర్వైశ్వర్యకరాణి చ
సర్వసిద్ధ్యనుకారీణి సర్వమఙ్గళదాన్యపి ॥ ౨౬

స్వామిపుష్కరిణీ నామ సరసీ రాజతే శుభా
యస్యాస్తీరేఽరవిన్దాక్షో వసతి ప్రీతమానసః ॥ ౨౭

భృగుః —

'తస్మిన్ గిరౌ శ్రియా సార్ధం హిత్వా వైకుణ్ఠముత్తమమ్
కిమర్థం వసతి బ్రహ్మన్ ! సాక్షాన్నారాయణః స్వయమ్'? ॥

నారదకృతక్షీరాబ్ధివాసి భగవద్వర్ణనమ్

శ్రీనారదః —

'కథయిష్యామి తే సర్వం వైకుణ్ఠో యేన హేతునా
తస్మిన్ గిరివరే రమ్యే చిరమాస్తే శ్రియా సహ ॥ ౨౯

నారాయణమహం ద్రష్టుం కదాచిత్ క్షీరసాగరమ్
గతవాంస్తత్ర చాద్రాక్షం శ్వేతద్వీపం మహోచ్ఛ్రితమ్ ॥ ౩౦

తత్ర కల్పద్రుమవనే శాతకుమ్భమయం గృహమ్
నానారత్నసమాకీర్ణం అనేకస్తమ్భశోభితమ్ ॥ ౩౧

సహస్రార్కప్రతీకాశం దీప్యమానమివ శ్రియా
దుష్ప్రాపమమరైర్దైత్యైశ్చ సుప్రాపం కృతభక్తిభిః ॥ ౩౨

తత్రాపశ్యం సభాం దివ్యాం దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః
అనన్తవిహగాధీశసేనాన్యాద్యైరధిష్ఠితామ్ ॥ ౩౩

తత్రాపశ్యం హృషీకేశం సర్వలోకైకకారణమ్
సర్వాశ్చర్యమయం దేవం శయానం శేషతల్పకే ॥ ౩౪

ద్విలక్షయోజనోపేతవిగ్రహం కామరూపిణమ్
రజతాచలసంలీనతాలజీమూతసన్నిభమ్ ॥ ౩౫

పుణ్డరీకవిశాలాక్షం పురాణపురుషం శుభమ్
తథా సర్వావినీతానాం శాసితారం సురోత్తమమ్ ॥ ౩౬

సంవాహ్యమానచరణం శ్రియా భూమ్యా చ సాదరమ్
శ్రీవత్సాఙ్కముదారాఙ్గం శతపత్రనిభాననమ్ ॥ ౩౭
యుగపన్నిర్గతాదిత్యసహస్రసదృశద్యుతిమ్
శఙ్ఖచక్రధరం దేవం జ్వలచ్ఛఙ్ఖలకుణ్డలమ్ ॥ ౩౮
వైజయన్త్యా చ విపులే విభూషితమురః స్థలే
సౌదామినీశతాధిక్యజ్వలత్పీతామ్బరోజ్జ్వలమ్ ॥ ౩౯
లావణ్యామృతసన్దోహం భవసన్తాపనాశకమ్
యుగాన్తార్కసహస్రాభముకుటోజ్జ్వలమస్తకమ్ ॥ ౪౦
అచలం మేఘసఙ్కాశం అతీవ ప్రియదర్శనమ్
కర్ణభూషోజ్జ్వలం దీప్తం కణ్ఠికోద్యోతికౌస్తుభమ్ ॥ ౪౧
అర్కాభమణిరత్నాద్యైః జ్వలచ్ఛఙ్ఖలకుణ్డలమ్
ప్రత్యుజ్జ్వలితహారఞ్చ వనమాలా విభూషితమ్ ॥ ౪౨
స్ఫురతా బ్రహ్మసూత్రేణ ప్రోద్భాసితభుజాన్తరమ్
అనేకసూర్యసఙ్కాశకేయూరమణికాన్తికమ్ ॥ ౪౩
మణికాఞ్చనముక్తాద్యైః కటకైరుపశోభితమ్
అఙ్గుళ్యాభరణైః సర్వైః నవరత్నైరలఙ్కృతమ్ ॥ ౪౪
కర్పూరగన్ధితాస్యాబ్జం సురక్తాధరపల్లవమ్
తడిచ్ఛతసహస్రాభపీతనిర్మలవాససమ్ ॥ ౪౫
నూపురైః కటిసూత్రేణ తడిన్మాలామ్బుదోపమమ్
బాలసూర్యసహస్రాభనాభిపఙ్కజం అద్భుతమ్ ॥ ౪౬
మార్కణ్డేయభరద్వాజపుణ్డరీకశుకాదిభిః
యాజ్ఞవల్క్యామ్బరీషాద్యైరన్యైశ్చ మునిపుఙ్గవైః ॥ ౪౭
చతుర్భుజైః స్వసదృశైః శఙ్ఖచక్రగదాధరైః
ప్రహ్లాదప్రముఖైః భక్తైః స్తూయమానమనేకశః ॥ ౪౮

సనన్దసనకాద్యైశ్చ యోగిముఖ్యై రభిష్టుతమ్
భుక్తిముక్తిప్రదం నృణాం సర్వాభీష్టప్రదాయినమ్ ॥ ౪౯
సేవితం విధిరుద్రాద్యైః దిక్పాలైశ్చ భయాన్వితైః
ప్రణమ్య శిరసా దేవం స్తుత్వా స్తుతిభిరీశ్వరమ్ ॥ ౫౦
భక్త్యా చాఽవనతో భూత్వా కృతాఞ్జలిరహం స్థితః
స్వాగతఞ్చైవ పృష్ట్వా మాం బహుమేనే గదాధరః ॥ ౫౧
దేవదేవోఽథ మాం వీక్ష్య పౌత్రస్నేహాతిశీతలైః
వీక్షణైః హ్లాదయన్నిత్థం బభాషే మధుసూదనః ॥ ౫౨

నారదం ప్రతి ధరాతలవిజిహీర్షుభగవదుక్తిః

శ్రీభగవాన్ —

'నారద ! శ్రూయతాం వత్స ! త్వయా దృష్టం జగత్త్రయమ్
బ్రహ్మాణ్డే కుత్ర వా వాసో మమ దేశే భవేదిహ ॥ ౫౩
విహారయోగ్యశ్చ తథా విశ్రామస్థానముత్తమమ్
కథయ త్వం మహాభాగ ! యద్యస్తి భువి తాదృశమ్' ॥ ౫౪

నారదకృతభగవత్క్రీడార్హదేశప్రకాశనమ్

శ్రీనారదః —

న త్వయా విదితం కిఞ్చిత్ త్రిషు లోకేషు విద్యతే
తథాఽప్యయం తవ ప్రశ్నో మయి స్నేహవశాత్ ప్రభో ! ॥
త్వద్విహారోచితం స్థానం రమణీయం విలోక్యతే
ఆశ్చర్యప్రభవం స్థానం తత్సమం నాస్తి భూతలే ॥ ౫౬
తవ పాదప్రభూతాయా గఙ్గాయాశ్చైవ దక్షిణే
దిగ్భాగే దణ్డకారణ్యే ద్విశతైః యోజనైః మితే ॥ ౫౭
దక్షిణామ్బునిధేశ్చాపి దక్షిణేతరభాగకే
పూర్వాబ్ధేః పశ్చిమే భాగే పఞ్చభిర్యోజనైః మితే ॥ ౫౮

రమణీయ మిదం స్థానం క్రీడాయోగ్యం విభో ! తవ
తత్రత్యాశ్చ జనాః సర్వే తపఃస్వాధ్యాయవర్జితాః ॥ ౨౯

ఆధివ్యాధిహతాశ్చైవ పశ్యన్తి శరణం న చ
అనుగ్రహాయ వై తేషాం స్థాతవ్యం భవతా హరే ! ॥ ౩౦

శ్రీభగవాన్ —

'చోళరాజసుతః కశ్చిత్ కలౌ ఖలు భవిష్యతి
"చక్రవర్తీ"తి మద్భక్తస్తత్ర మామర్చయిష్యతి
అనుగ్రహాయ తస్యాపి తత్ర స్థాస్యామ్యహం మునే ! ' ॥ ౩౧

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
భగవన్నారదసంవాదే శ్రీ వేఙ్కటాచలమహిమానువర్ణనం
నామ ప్రథమోఽధ్యాయః

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

అనన్తస్య భగవత్క్రీడాద్రిత్వప్రాప్తిః

అథాఽఽహ భగవాన్ శేషం ఆహూయ పురతః స్థితమ్
మేఘగమ్భీరయా వాచా హర్షోత్ఫుల్లవిలోచనః ॥ ౧

శ్రీభగవాన్ —

అనన్త ! మత్ప్రియో లోకే న త్వదన్యోఽస్తి కశ్చన
తస్మాన్మమ ప్రియం కిఞ్చిత్ కర్తవ్యం భవతాఽనఘ ! ॥ ౨

శ్రుతం హి భవతా సర్వం నారదోదీరితం వచః
క్రీడాసముచితే దేశే వస్తవ్యమితి మే మతిః ॥ ౩

తత్ర భూత్వా గిరివరో భవాన్ వసతు భూతలే
త్వత్ఫణామణ్డలభువి స్థాతవ్యం రమయా సహ' ॥ ४

శేషః —

'అనన్తోఽహం మహాదేవ! స్థాస్యామి గిరిరూపధృక్
భవతా రమయా సార్ధం మమ సానుషు రమ్యతామ్ ॥ ५

గఙ్గాద్యాః సరితః పుణ్యాః తీర్థాని చ సరాంసి చ
వసన్తు సర్వదా తత్ర మమోపరి తవాఽఽజ్ఞయా ॥ ६

మమోపరి ప్రభూతానాం జఙ్గమస్థావరాత్మనామ్
యద్యదిష్టం హి తత్సర్వం తవానుగ్రహహేతునా
అస్త్వి'తి ప్రార్థయామాస శేషః సర్వహితాయ వై ॥ ७

శ్రీభగవాన్ —

'సిద్ధ్యత్వేవం ఫణీన్ద్రాద్య భవతా యో వరో వృతః
తపాంసి తత్ర సిద్ధ్యన్తు నిర్విఘ్నాని తపస్వినామ్ ॥ ८

అహం హి సర్వజన్తూనాం దృష్టిగోచరతాం గతః
వసిష్యామి శ్రియా సార్థం దదదిష్టాని దేహినామ్' ॥ ९

భగవతో లక్ష్మ్యాదిమహిషీపరిజనైః సహ క్రీడాచలగమనమ్

ఇత్యుక్త్వాఽథ శ్రియం ప్రాహ భగవాన్ పార్శ్వవర్తినీమ్
భూమిం నీలాం తథా దేవీం ప్రసన్నవదనామ్బుజామ్ ॥ ౧౦

శ్రీభగవాన్ —

'సఖీభిః సహితా యూయం సమాగచ్ఛత తత్ర వై
విహారయోగ్యో దేశోఽయం నిర్దిష్టో మునినాఽమునా' ॥ ౧౧

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ ప్రాహ సేనాపతి మరిన్దమమ్
'త్వదీయానుచరైః సార్థం సర్వైః పారిషదైర్యుతః ॥ ౧౨

బ్రహ్మాద్యైః త్రిదశైః సార్ధం యక్షరక్షోగణాన్వితైః
సిద్ధవిద్యాధరైశ్చాపి కిన్నరైశ్చ మహోరగైః ॥ ౧౩

ఋషిసఙ్ఘైర్యుతః శీఘ్రం యాహి శేషాచలం ప్రతి
వస్తవ్యం తత్ర హి మయా రమయా సహితేన వై
అనుగ్రహాయ సాధూనాం నిత్యఞ్చ ప్రయతాత్మనామ్' ॥ ౧౪

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ దేవః శ్రియా భూమ్యా చ నీలయా
వినతాసుతమారూఢో యయా వహిమహీధరమ్ ॥ ౧౫

అథాద్రిరూపధార్యనన్తస్య శిరఃపుచ్ఛప్రదేశవర్ణనమ్

భృగుః —

'శేషః కథం గిరివరో బభూవ స మహావపుః
కుత్ర పుచ్ఛప్రదేశోఽస్య శిరఃపక్షభువౌ తథా?' ॥ ౧౬

నారదః —

'తస్య దక్షిణకైలాసనామకం స్థానముత్తమమ్
"కాళహస్తీ"తి విఖ్యాతం శిరోదేశః ప్రకీర్తితః ॥ ౧౭

శివస్య శివదః పుణ్యః శిరోదేశో విలోక్యతే
పుచ్ఛస్తూత్తరతః ప్రోక్తో మహతోఽస్య మహీభృతః ॥ ౧౮

ప్రసిద్ధః పుచ్ఛదేశోఽయం "శ్రీశైల" ఇతి విశ్రుతః
శ్రీశైలస్య ప్రదేశేఽస్మిన్ నీలకణ్ఠాశ్రమే శుభే ॥ ౧౯

వ్యాఘ్రపాదవృత్తాన్తః

వ్యాఘ్రపాదాభిదః కశ్చిత్ తపస్వీ నియతేన్ద్రియః
చిరకాలం తపస్తప్త్వా నీలకణ్ఠముమాపతిమ్ ॥ ౨౦

తోషయామాస నియమైః సమగ్రస్తం తపోనిధిః
అథ కేనాపి కాలేన నీలకణ్ఠో మహాద్యుతిః ॥ ౨౧

పరితుష్టః ప్రాదురభూత్ దాస్యన్ వర మభీప్సితమ్
ఆలిఙ్గితో గిరిజయా గాఢమాశ్రితపార్శ్వయా ॥ ౨౨

కైలాసగౌర మారుహ్య వృషం గగనచారిణమ్
ప్రమథాద్యైః పరివృతో గణైః సమ్ప్రీతమానసైః ॥ ౨౩

కపర్దవిలసత్సిద్ధసిన్ధువీచిభిరాకులైః
సిద్ధగన్ధర్వయక్షాద్యైః పన్నగైః పరివారితః
భక్తానుకమ్పాం పరమాం భృశమావేదయన్నివ ॥ ౨౪

వ్యాఘ్రపాదః ప్రణమ్యైనం భక్త్యా పరమయాఽన్వితః
స్తుతిభిః పరితుష్టావ పుష్కలాభిః పునః పునః ॥ ౨౫

వ్యాఘ్రపాదః —

"భగవన్ కరుణాసార ! సర్వలోకైకకారణ !
ప్రసీద త్వం ప్రసన్నాక్ష ! విశ్వాకార ! వృషధ్వజ ! ॥ ౨౬

రథ్యా వేదః త్రిపురదహనే వేదవక్త్రా చ వేధాః
సూతో యస్య స్వయముపగతౌ పుష్పవన్తౌ రథాఙ్గే।
చాపో మేరుః త్రిదశవసతిః వాసుకిః చాపమౌర్వీ
బాణో విష్ణుః త్రిదశవపుషే కుర్మహే తే నమస్యామ్ ॥ "

స్తుత్వైవం పరయా భక్త్యా వ్యాఘ్రపాదః తపోనిధిః
తూష్ణీం బభూవ పురతో మస్తకే విహితాఞ్జలిః ॥ ౨౮

వ్యాఘ్రపాదం తపోనిష్ఠం శాన్తం ధర్మపరాయణమ్
నీలకణ్ఠః సమాహూయ ప్రహస న్నిదమబ్రవీత్ ॥ ౨౯

నీలకణ్ఠః —

'తపసా పరితుష్టోఽస్మి కృతేనాఽనేన సువ్రత !
వరం వరయ భద్రం తే వరదోఽహమిహాగతః ॥ ౩౦

వ్యాఘ్రపాదః —

'ఆశ్రమేఽస్మిన్ మహాదేవ ! వస్తవ్యం భవతా సదా
భవన్నామ్నా సరశ్చేదం ప్రసిద్ధి మధిగచ్ఛతు ॥ ౩౧

అత్ర స్నాస్యతి యో మర్త్యః తీరేఽస్మిన్ సకృదాప్లుతః
స సిద్ధిం యాతు శుద్ధాత్మా పుమర్థానా మభీప్సయా' ॥ ౩౨

నీలకణ్ఠః —

"తథైవాస్త్వి"తి తం ప్రోక్త్వా తత్రాస్తే చన్ద్రశేఖరః
చిరం గిరిజయా సార్ధం వరదః సర్వదేహినామ్ ॥ ౩౩

అథాద్రిరూపధార్యనన్తస్య పక్షప్రదేశవర్ణనమ్

అథ పక్షప్రదేశోఽస్య హ్యహోబిలమితి స్మృతః
పరం స్థానం నృసింహస్య సర్వసిద్ధిప్రదాయకమ్ ॥ ౩౪

హిరణ్యకశిపుం హన్తుం బ్రహ్మరుద్రపురస్కృతః
ప్రహ్లాదానుగ్రహార్థాయ హ్యవతీర్ణోఽత్ర వర్తతే ॥ ౩౫

న తత్సమం భువి స్థానం అస్తి లోకత్రయేఽపి వా
అమృతత్వ మవాప్నోతి జన్తుర్దర్శనమాత్రతః ॥ ౩౬

తస్మిన్నేకదినం వాఽపి యో వా సమధిగచ్ఛతి
సర్వపాపవినిర్ముక్తో విష్ణులోకే మహీయతే ॥ ౩౭

క్రీడాద్రిత్వాపన్నానన్తస్య ఫణామణివర్ణనమ్

ఫణామణిప్రదేశోఽయం "వేఙ్కటాద్రి"రితి స్మృతః
"శేషాద్రిః, వృషభాద్రిశ్చ, నారాయణగిరి" స్తథా ॥ ౩౮

న చాస్య మహిమా శక్యో వక్తుం వర్షశతైరపి
బ్రహ్మరుద్రపురోగైశ్చ సనకాద్యైశ్చ యోగిభిః ॥ ౩౯

అగస్త్యాద్యా మునివరాః తపసః సిద్ధ్యపేక్షయా
తపాంసి సుచిరం తేపుః తన్నిర్ఝరసమాప్లుతాః ॥ ౪౦
విష్ణోరపరదేహత్వాత్ ఆక్రామణ్ న పద్భిర్గిరిమ్
నారాయణాంశసమ్భూతః శేషోఽహిః గిరిరూపధృక్ ॥ ౪౧
తస్యోపరి ప్రభూతా యే తృణగుల్మలతాదయః
తే హి స్థావరరూపేణ వసన్తో యోగిపూరుషాః ॥ ౪౨
బ్రహ్మరుద్రాదిదేవేభ్యో యోగినోఽమితతేజసః
సర్వదా యక్షగన్ధర్వసిద్ధకిన్నరచారణైః ॥ ౪౩
విద్యాధరగణైశ్చాపి మహోరగగణైస్తథా
ఋషిభిర్దేవబృన్దైశ్చ సేవావసరకాఙ్క్షిభిః
సేవ్యతేఽహర్నిశం ప్రీత్యా మహాగిరివరో హ్యయమ్' ॥ ౪౪

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యే
భృగు నారదసంవాదే శ్రీ వేఙ్కటాచలవిస్తారవర్ణనం నామ
ద్వితీయోఽధ్యాయః

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

భగవత్క్రీడాచలవర్ణనమ్

భృగుః —

శ్రీవేఙ్కటగిరిం ప్రాప్య భగవాన్ పురుషోత్తమః
ఆవాస మకరోత్తత్ర తతః కిమకరోత్ స్వయమ్ ? ॥ ౧
ఉదన్తమిమమాచక్ష్వ విస్తరేణైవ నారద !
న త్వదన్యోఽస్తి విప్రేన్ద్ర ! రహస్యానాం హి వేదితా' ॥ ౨

నారదః —

'ఇదం రహస్యం వక్ష్యేఽద్య విస్తరేణైవ తే భృగో !
న త్వదన్యోఽస్తి విప్రేన్ద్ర కథాయాః శ్రవణే రతః ॥ ౩
యదైవ రమయా సార్ధం అనాదిః పురుషోత్తమః
అవతీర్ణో గిరివరం నానాధాతువిభూషితమ్ ॥ ౪
గిరినిర్ఝరసంయుక్తం నదీప్రస్రవణైర్యుతమ్
వివిధైః వృక్షఖణ్డైశ్చ పుష్పితైరుపశోభితమ్ ॥ ౫
మాలతీకున్దకుటజైః సిన్దువారైః కురణ్టకైః
కదమ్బార్జునవంశైశ్చ చన్దనైః పనసైస్తథా ॥ ౬
అశోకవకుళైర్గుఞ్జైఃతమాలైః సమలఙ్కృతమ్
నానావిహగసఙ్ఘుష్టం మయూరారావనాదితమ్ ॥ ౭
తుష్టపుష్టమృగాకీర్ణం సింహశార్దూలశోభితమ్
విగలన్మదధారైశ్చ గజసఙ్ఘైః సుశోభితమ్ ॥ ౮
గోలాఙ్గూలగణైశ్చాపి వానరైః మదగర్వితైః
క్రీడావిలాసనిరతైః మృగపక్షిభి రావృతమ్ ॥ ౯
నానారత్నసమాకీర్ణం సానుభి ర్భూషితం గిరిమ్
బ్రహ్మణా చ సమాదిష్టో నారాయణదిదృక్షయా ॥ ౧౦

నారాయణాఖ్యవిప్రవృత్తాన్తః

నారాయణాఖ్యో విప్రేన్ద్రో గిరావస్మిన్ శుభోత్తరే
స్వామిపుష్కరిణీతీరే సురసిద్ధనిషేవితే ॥ ౧౧
ఇన్ద్రియాణి నియమ్యాన్తః ఆస్థితో యోగభావనామ్
నారాయణం త్రిజగతామధీశం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౧౨
శ్రీభూమినీలాసహితం ధ్యాయన్ హృది శుభాస్పదమ్
నాసాగ్రన్యస్తనయనో విశుద్ధాత్మా చిరం ద్విజః ! ॥ ౧౩

తపశ్చచార ధర్మాత్మా దుశ్చరం దుష్టమానసైః
విశుద్ధాత్మని విప్రేన్ద్రే తపస్యతి చిరం తదా ॥ ౧౪
ఫలన్తి వివిధా వృక్షాః తత్రత్యాః సమయం వినా
సత్త్వేషు బలవత్సత్త్వం బబాధే నైవ దుర్బలమ్
తపస్యతి ద్విజే శాన్తే శాన్తం సర్వమభూ ద్వనమ్ ॥ ౧౫

నారాయణాఖ్యవిప్రతపస్తుష్టస్య భగవతః ఆవిర్భావః

అథాస్మిన్నన్తరే తస్య తపసా పరితోషితః
వాసుదేవః ప్రాదురభూత్ వరదః సర్వదేహినామ్ ॥ ౧౬
వినతాసుతమారూఢః సుమేరుశిఖరోపమమ్
దయితా మఙ్కమారోప్య జ్వలత్కాఞ్చనమాలినీమ్ ॥ ౧౭
యుగపత్స్ఫురితానేకతడిత్సదృశవర్చసమ్
సహధర్మచరీం విష్ణోః అవతారానుకారిణీమ్ ॥ ౧౮
భక్తానుకమ్పాభరితైః అపాఙ్గైః శీతలైః సదా
ఆహ్లాదయన్తీమసకృత్ జగత్ స్థావరజఙ్గమమ్ ॥ ౧౯
పద్మప్రియాం పద్మహస్తాం పద్మాలయనివాసినీమ్
ఉన్నిద్రపద్మనయనాం పద్మనాభమనఃప్రియామ్ ॥ ౨౦
నీలజీమూతసఙ్కాశః స్ఫురత్పీతామ్బరోజ్జ్వలః
తులసీదామహృద్యేన స్ఫురచ్ఛ్రీవత్సలక్ష్మణా ॥ ౨౧
కౌస్తుభద్యుతిదీప్తేన వపుషా సువిరాజితః
నిబద్ధోదరబన్ధేన తనుమధ్యేన శోభితః ॥ ౨౨
విధాతృగృహనాలీకముకులోద్భవహేతునా
నాభిహ్రదేన నిమ్నేన గమ్భీరావర్తశోభినా ॥ ౨౩
రమ్భేభహస్తశోభాభ్యాం ఊరుభ్యాముపశోభితః
జఙ్ఘాభ్యాం చారుతూణీరసదృశీభ్యాం విరాజితః ॥ ౨౪

ప్రసన్నవదనామ్భోజః పద్మపత్రనిభేక్షణః
జ్యోతిర్మయేన వపుషా దీప్యమానోఽగ్రతః స్థితః ॥ ౨౫

అథ నారాయణం విప్రో హర్షపర్యాకులేక్షణః
సర్వదాఽఽనన్దసన్దోహనయనాశ్రుసమాప్లుతః ॥ ౨౬

ఆనన్దామృతసారాబ్ధౌ మగ్నః కిఞ్చిన్న బుధ్యతే
ప్రదక్షిణం తదా కృత్వా భగవన్తం దయానిధిమ్ ॥ ౨౭

భక్త్యా పరమయాఽఽవిష్టో వివేదానన్తరం న సః
కింకర్తవ్యమజానానో ముహూర్తం స్మావతిష్ఠతే
అథైనం పరితుష్టావ వాగ్భిః అగ్ర్యాభిరాకులః ॥ ౨౮

నారాయణాఖ్యవిప్రకృతభగవత్స్తుతిః

విప్రః —

"దేవదేవ! జగన్నాథ! ప్రసీద పురుషోత్తమ!
పరిపాలయ మాం భక్తం శరణాగతవత్సల! ॥ ౨౯

కాలాభ! కరుణాసార! కరీన్ద్రివరద! ప్రభో!
అవలోకయ మాం నాథ! శీతలైః నయనాఞ్చలైః ॥ ౩౦

త్వమేవ ధాతా సర్వస్య జగతోఽస్య జగన్మయ!
రక్షితా చ త్వమేవాస్య సంహర్తా చ సురేశ్వర! ॥ ౩౧

ప్రకృతిః పురుషశ్చైవ సర్గకాలే సుసఙ్గతౌ
తవేక్షణవశేనైవ సృజతో జగదవ్యయమ్ ॥ ౩౨

న త్వత్సమోఽస్తి లోకేఽస్మిన్ నాథ! లోకత్రయేఽపి వా
కుతస్త్వదధికస్తస్మాత్ నిస్సమాభ్యధికో భవాన్ ॥ ౩౩

వేత్తా త్వమసి వేద్యఞ్చ వేదనోపాయ ఏవ చ
వేదనఞ్చ ఫలం తస్య త్వదృతే నాస్తి కిఞ్చన ॥ ౩౪

పితా త్వమసి లోకస్య సర్వస్య జగతః పతే ।
మాతా స్వయం విశాలాక్షీ లక్ష్మీరేవానపాయినీ ॥ ౩౫

విధాతృప్రముఖా దేవాః సనకాద్యాశ్చ యోగినః
మహతా తపసా వాఽపి న త్వాం జానన్తి తత్త్వతః ॥ ౩౬

న వేదాధ్యయనేన త్వాం న యజ్ఞైః నియమైరపి
న దానైశ్చ తపోయోగైః వినా భక్త్యా న దృశ్యసే ॥ ౩౭

మద్భాగ్యోపచయేన త్వం దృగ్గోచరముపాగతః
నిజరూపఞ్చ దేవేశ ! ప్రదర్శయ దయానిధే ! ॥ ౩౮

ధన్యోఽస్మ్యనుగృహీతోఽస్మి దర్శనేన తవ ప్రభో !
చక్షుషోః సఫలం జన్మ జాతమద్య సురేశ్వర ! ॥ ౩౯

న త్వాం పశ్యతి యో మర్త్యో వ్యర్థజన్మా స మే మతః
దర్శనేనైవ మచ్చిత్తం ఆప్నోత్యున్మత్తతుల్యతామ్" ॥ ౪౦

ఏవం స్తువతి విప్రేన్ద్రే భగవాన్ ప్రీతమానసః
తమువాచ ప్రసన్నాక్షో మేఘగమ్భీరయా గిరా ॥ ౪౧

శ్రీభగవాన్ —

'తపశ్చరసి విప్రేన్ద్ర ! కస్త్వమత్రజితేన్ద్రియః
కిమర్థఞ్చ వదాఽద్య త్వం దాస్యామ్యహమభీప్సితమ్' ॥ ౪౧

భగవన్తముద్దిశ్య విప్రకృతసర్వజనదృశ్యత్వాదిప్రార్థనా

నారాయణః —

'వరదో యది దేవేశ శ్రీనిధే ! కరుణానిధే !
వృణోమి వరమిష్టం మే శృణుష్వ ప్రీతమానసః ॥ ౪౩

అహం నారాయణో నామ భవద్దర్శనకాఙ్క్షయా
భువం సర్వాం పరిక్రమ్య నాపశ్యం త్వామహం ప్రభో ! ॥ ౪౪

బ్రహ్మాణం తపసాఽఽరాధ్య తన్నిర్దిష్టోఽహ మాగతః
స్వామిపుష్కరిణీతీరే తపసాఽఽరాధితో భవాన్ ॥ ౪౫
తపశ్చరన్ వసామ్యద్య చిరేణ నియతేన్ద్రియః
ఏవం కిల తపశ్చర్తుం అశక్యం భువి మానవైః ॥ ౪౬
తేషామనుగ్రహార్థాయ సర్వప్రత్యక్షగోచరః
సర్వాభీష్టం దదన్నిత్యం స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౪౭
అనన్తవిహగేశానసేనాపతిముఖైః సదా
సేవ్యమానః శ్రియా సార్థం విహరన్ వస మాధవ !
గిరిశ్చాయం హి మన్నామ్నా ప్రసిద్ధి మధిగచ్ఛతు' ॥ ౪౮

భగవత్కృతనారాయణాఖ్యవిప్రప్రార్థనాభ్యుపగమప్రకారః

శ్రీభగవాన్ —

'తథా భవతు విప్రేన్ద్ర ! వచనం తవ సువ్రత
బ్రాహ్మణో యది వా వైశ్యః క్షత్రియః శూద్ర ఏవ వా ॥ ౪౯
సపాపో యది వాఽపాపః స్వామిపుష్కరిణీజలే
స్నాత్వా చాత్ర వసన్తం మాం యే నమస్యన్తి మానవాః ॥ ౫౦
దదామ్యాకల్పమేవాహం తేషాం వాసం త్రివిష్టపే
యః కరోత్యాప్లవం స్వామిసరసీజలమధ్యతః ॥ ౫౧
సోఽతీత్య నిరయం సర్వం బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే
భుక్తిముక్తిప్రదం నృణాం సర్వసిద్ధిప్రదాయకమ్
ఇదం స్థానం సరశ్చేదం నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౫౨
అద్యప్రభృతి చైవాయం గిరిస్త్వాస్త్మమతః సదా
"నారాయణాచల" ఇతి ప్రసిద్ధో భవతు ద్విజ' ॥ ౫౩

ఇతి తస్మై వరం దత్త్వా స్వసాయుజ్యం దదౌ హరిః
స్వామిపుష్కరిణీతీరే స్వసఙ్కల్పాగతే తతః ॥ ౨౪
దివ్యే విమానే సర్వేషాం విలోచనపథం గతః
శ్రీభూమినీలాసహితః శఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౨౫
కోటికన్దర్పలావణ్యో నీలజీమూతసన్నిభః
దయాపరవశో నిత్యం వసతి ప్రీతమానసః ॥ ౨౬

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగునారదసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భగవదావిర్భావవర్ణనం నామ
తృతీయోఽధ్యాయః

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

భగవతః క్రీడాద్రౌ లీలార్థం మృగయావిహారః

భృగుః —

'తత్ర వాసముపేత్యాథ దేవః కిమకరోత్తతః ?
విస్తరేణ సమాఖ్యాహి పృచ్ఛతో మమ సర్వశః ॥ ౧

నారదః —

తతః కదాచిన్మృగయావిహారాకాఙ్క్షిమానసః
సేనాపతిమువాచేదం ప్రహసన్నివ మాధవః ॥ ౨

శ్రీభగవాన్ —

'సేనేశ ! విపినోద్దేశే విహర్తుం మతిరస్తి మే
సింహవ్యాలసమాకీర్ణే మత్తద్విపనిషేవితే ॥ ౩
సజ్జీభవన్తు సైన్యాని నిదేశాద్భవతోఽధునా
చతురఙ్గసమేతాని సమరేష్వజితాని వై ॥ ౪

ఇత్యుక్త్వా భగవాంస్తూర్ణం నిర్యయౌ మృగయామతిః
సేనాపతిముఖాశ్చాపి తమేవానుయయుస్తదా ॥ ౫

అథోత్తరగిరౌ రమ్యే విచచార స దైత్యహా
సింహవ్యాళగణాన్ విధ్యన్ శరైరాశీవిషోపమైః ॥ ౬

తత్రత్యాః శబరాఽధీశాః సోపహారాః సమాగతాః
ప్రణమ్య దేవదేవేశం అతిష్ఠన్ సప్రమమౌలయః ॥ ౭

నిర్దిశ్యమానమార్గస్తు తైస్తైః శబరపాలకైః
విచచార బహూన్ దేశాన్ మృగయాఽఽకృష్టమానసః ॥ ౮

వృషభాఖ్యాసుర వృత్తాన్తః

తస్మిన్ కాలే శివే భక్తో వృషభాఖ్యో మహాసురః
శ్రీశైలాద్దక్షిణే దేశే విచచార మహామనాః ॥ ౯

తతో గిరివరం దృష్ట్వా ప్రాదుర్భూతం సువిస్తృతమ్
విస్మయావిష్టచేతాస్తు చిన్తయామాస కారణమ్ ॥ ౧౦

'అహో కోఽప్యస్య మాయావీ స్రష్టాఽద్రేరుపరి ధ్రువమ్
తమన్వేష్టుం యతిష్యేఽహం మాయినం గతభీరహమ్
అన్విష్య సహసాఽనేన యోత్స్యామి గతభీరహమ్'॥ ౧౧

ఇతి సఞ్చిన్త్య తత్రాయం మృగయన్నపకారిణమ్
బలగర్వసమావిష్టః తత్ర తత్ర చచార హ ॥ ౧౨

వృషభాసుర శబరవేషధారి భగవతోః యుద్ధప్రకారః

అథాపశ్యత్ స దేవేశం విహరన్తమభీతవత్
శార్ఙ్గపాణిం హయారూఢం శబరాకృతిధారిణమ్ ॥ ౧౩

తం దృష్ట్వా దైత్యరాట్క్రుద్ధః సోఽయమేవేతి నిశ్చితః
అభ్యధావత తం తూర్ణం 'తిష్ఠ తిష్ఠే'తి చాబ్రవీత్ ॥ ౧౪

తతః సమభవద్యుద్ధం ఘోరరూపం భయానకమ్
శబరాధిపతిం దైత్యః సమాహూయాఽశపత్తదా ॥ ౧౫
తతః స శబరః క్రుద్ధః సర్వసన్నాహసంయుతః
ఖడ్గైః స్వగణైశ్చైవ బాణైశ్చ నిశితైస్తథా ॥ ౧౬
ప్రాసైః ఖడ్గైః గదాభిశ్చ శక్తిశూలపరశ్వధైః
కున్తైః ముసలసఙ్ఘైశ్చ వృక్షైః పాషాణరాశిభిః ॥ ౧౭
అయుధ్యత తదా తేన ఘోరం యుద్ధమభూద్వనే
తతస్తాన్ శబరాన్ సర్వాన్ వినిర్జిత్యాగ్రతః పరమ్ ॥ ౧౮
ఆయాన్తమసురం దృష్ట్వా విష్వక్సేనం దిదేశ సః
సోఽపి గన్ధర్వసఙ్ఘైశ్చ సహితః ప్రత్యయుధ్యత ॥ ౧౯
తతః సుతుములం యుద్ధం బభూవ భయదాయకమ్
అస్త్రైః శస్త్రైః జఘానాఽఽశు విష్వక్సేనః ప్రతాపవాన్ ॥ ౨౦
దైత్యస్తం దుర్జయం జ్ఞాత్వా మాయావీ చ మదోద్ధతః
తతః స్వమాయామాస్థాయ దైత్యః పరపురఞ్జయః ॥ ౨౧
అసృజద్రాక్షసాన్ ఘోరాన్ శతశోఽథ సహస్రశః
అస్త్రాణ్యపి చ దివ్యాని శస్త్రాణి వివిధాని చ ॥ ౨౨
ప్రాయుఙ్క్త దైత్యరాట్క్రుద్ధో నారాయణజిఘాంసయా
యదనేన ప్రయుక్తం వై శస్త్రమస్త్రమథాపి వా ॥ ౨౩
భస్మీకృతఞ్చ తత్సర్వం హరిణా నిజమాయయా
తతస్తమసురో మత్వా దుర్జయం హరిమాహవే ॥ ౨౪
మాయాం ప్రయుజ్య మాయావీ స్వయమన్తర్దధే తతః
తాం మాయామాయతీం దృష్ట్వా తతః సర్వేశ్వరో హరిః ॥
ప్రేషయామాస నాశాయ తతశ్చక్రం జనార్దనః
నాశకం సర్వదుష్టానాం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౨౬

చక్రరాజాత్తతో జ్వాలాః ప్రాదుర్భూతాః సహస్రశః
తాభిస్తత్సైన్యమత్యుగ్రం జ్వలితం కాననం యథా ॥ ౨౭

జ్వలత్కఙ్కచుకినో వీరా దగ్ధశ్మశ్రుశిరోరుహాః
ఆయుధాని విచిత్రాణి దగ్ధాన్యాసన్ హవిర్భుజా ॥ ౨౮

తేన చక్రప్రభావేణ హ్యాసురం బలమద్భుతమ్
న కిఞ్చిత్ దృశ్యతే తత్ర పర్వతే పరమాద్భుతే ॥ ౨౯

తతః సమీక్ష్య దైత్యో వై మాయాం స్వీయాం వినాశితామ్
చిన్తయామాస చ మునే విస్మయాకులమానసః ॥ ౩౦

భగవన్తం ప్రతి సంహారాభ్యుపగన్తృ వృషభాసురప్రార్థనా

నిహనిష్యతి మాం హ్యపి చక్రం నూనం తదీరితమ్
సమయో మరణస్యాపి సంవృత్తో నైవ సంశయః ॥ ౩౧

అమానుషమిమం మన్యే పరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్
స్రష్టారం సర్వలోకానాం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౩౨

అనేన నిహతో నూనం విముక్తః సర్వకిల్బిషాత్
సంసారార్ణవముత్తీర్య గమిష్యే ముక్తిసమ్పదమ్ ॥ ౩౩

ఇతి సఞ్చిన్తయన్ దేవం వధాత్ సంహృష్టమానసః
ప్రార్థయామాస చాభీష్టం కిఞ్చిద్ధృదయసంశ్రితమ్ ॥ ౩౪

వృషభః —

"దేవదేవ! జగన్నాథ! సర్వలోకైకకారణమ్
శరణం త్వామనుప్రాప్తః ప్రణతార్తిహర! ప్రభో! ॥ ౩౫

త్వయా తతమిదం సర్వం జగత్ స్థావరజఙ్గమమ్
త్వయా విహీనం నో కిఞ్చిత్ త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ ౩౬

బ్రహ్మాద్యాఃసకలా దేవాః త్వన్నిదేశకరా మతాః
నిదేశాత్ వాతి తే వాతః సూర్యశ్చోదేతి చాన్వహమ్ ॥ ౩౭

వహ్నిర్జ్వలతి తే భీతః శక్రః శాసతి శాసనాత్
యమో ధావతి భీతస్తే ఇతి వేదానుశాసనమ్ ॥ ౩౮

త్రాహి త్రాహి మహాదేవ! న జానే శరణం పరమ్
యోగినో యం విచిన్వన్తి నియతాః త్వాం విముక్తయే ॥ ౩౯

స త్వమద్య మహాబాహో! దృగ్గోచరగతోఽసి మే
క్షమస్వ మత్కృతం సర్వమపకారం సుదుఃసహమ్ ॥ ౪౦

కృతాగసాం త్వాదృశేషు ప్రణామః ఖలు నిష్కృతిః
జీవితం తు న యాచేఽహం క్షుద్రం పాపస్య కారణమ్ ॥ ౪౧

అతో యాస్యామి నిహతః చక్రేణ పరమాం గతిమ్
తస్మాత్ క్షమస్వ భగవన్! శ్రీనిధే! కరుణానిధే!
త్రాతారం నైవ పశ్యామి త్వాం వినా మధుసూదన! ॥ ౪౨

అసురప్రార్థనయా క్రీడాద్రేః భగవద్దత్త వృషభనామధేయప్రాప్తిః

అద్య ప్రభృతి చాయం వై గిరిరుచ్ఛ్రితశేఖరః
మదాఖ్యయా ప్రథాం యాతు 'వృషభాచల' ఇత్యపి" ॥ ౪౩

ఇత్యేవం శోకసన్తప్తమశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్
వృషభం తమువాచేదం ప్రహసన్ గరుడధ్వజః ॥ ౪౪

శ్రీభగవాన్ —

'వృషభాసుర! మద్భక్త్యా విముక్తిం యాస్యసి ధ్రువమ్
గిరిశ్చాయం భవన్నామ్నా ప్రసిద్ధిమధిగచ్ఛతు' ॥ ౪౫

ఇత్యుక్తవతి గోవిన్దే దైత్యేన్ద్రః ప్రీతమానసః
చిన్తయామాస నిధనమనుగ్రహమథో మునే ॥ ౪౬

వృషభాసురవధ ప్రకారః

తతః సుదర్శనశ్చాపి జ్వాలాజటిలవిగ్రహః
జహార సురశత్రోర్హి కణ్ఠనాలాత్ శిరోఽమ్బుజమ్ ॥ ४८

తతో నిపాతితే భూమావసురే యుద్ధదుర్మదే
వవృషుః పుష్పవర్షాణి దేవాః సమ్ప్రీతమానసాః ॥ ४९

దేవదున్దుభయో నేదుః ననృతుశ్చాప్సరోగణాః
దిశః ప్రసేదుర్విమలా వాతాశ్చైవ సుఖం వవుః ॥ ४९

గోవిన్దోఽపి దయాసారో వరం దత్త్వాఽసురాయ వై
పునరభ్యేత్య శేషాద్రౌ యథాస్థానం స్థితో మునే ! ॥ ५०

అఞ్జనాదేవ్యుత్పత్తిక్రమః

భృగుః —

'భూయః కథయ దేవస్య చరితాని మహాత్మనః
శృణ్వతో నాస్తి మే తృప్తిః అద్భుతాని మహామునే !' ॥ ५१

శ్రీనారదః —

శ్రుణుష్వైకమనా బ్రహ్మన్ ! మత్తః కథయతో మునే !
మాహాత్మ్యం దేవదేవస్య చిత్రం హి మునికీర్తితమ్ ॥ ५२

త్రేతాయుగేఽసురః కశ్చిత్ 'కేసరీ' త్యేవ విశ్రుతః
పుత్రార్థీ దేవముద్దిశ్య తపస్తేపే మహామనాః ॥ ५३

నియతాత్మా శుచిర్నిత్యం నిరాహారో జితేన్ద్రియః
పఞ్చాక్షరేణ జప్యేన తోషయామాస శఙ్కరమ్ ॥ ५४

ప్రీతః ప్రాదురభూదగ్రే శఙ్కరో లోకశఙ్కరః
భక్త్యా తమానతం భూమావువాచ చ హసన్నివ ॥ ५५

శఙ్కరః —

'పరితుష్టోఽస్మి భద్రం తే తపసాఽనేన సువ్రత!
వరం వృణీష్వ దాస్యామి మనసా యదిహేచ్ఛసి' ॥ ౫౬

కేసరీ —

'దేవదేవ! మహాప్రాజ్ఞ! పరితుష్టోఽసి చేన్మమ
వరదో భవ మేఽభీష్టం వరయామి సునిశ్చితమ్ ॥ ౫౭

పుత్రమిచ్ఛామి బలినం సమరేష్వనివర్తినమ్
మహాధైర్యం మహాప్రాజ్ఞం త్వత్తః సన్తుష్టమానసాత్' ॥ ౫౮

శఙ్కరః —

'న పుత్రం దాతుమిచ్ఛామి పరితుష్టోఽప్యహం తవ
యస్మాచ్ఛ విధినా పూర్వం విహితా పుత్రహీనతా ॥ ౫౯

తథాఽపి దాస్యే కన్యాం వై రూపయౌవనశాలినీమ్
తస్యాముత్పత్స్యతే పుత్రః త్వదభీష్టోఽచిరాత్ ధ్రువమ్' ॥ ౬౦

ఇతి సన్దిశ్య భర్గోఽపి తత్రైవాన్తరధీయత
అసురేన్ద్రోఽపి లబ్ధ్వాఽయం వర మిష్టం ముదం యయౌ ॥ ౬౧

తతస్తస్యాభవత్కన్యా లోకవిస్మయకారిణీ
చకార నామ తస్యా వై 'హ్యఞ్జనే'తి స దైత్యరాట్ ॥ ౬౨

క్రమేణ వవృధే సేయమఞ్జనా మఞ్జుభాషిణీ
కలేవ శశినః పక్షే సితే నయననన్దినీ ॥ ౬౩

పితుస్తస్యాశ్చ వవృధే ప్రమోదస్తు దినేదినే
పుత్రప్రీతిరభూత్ తస్య తస్యామితి చ నః శ్రుతమ్ ॥ ౬౪

ప్రక్రాన్తకన్దుకక్రీడా మాళిభిః సహ కన్యకామ్
వీక్ష్య వీక్ష్య యయౌ తృప్తిం ప్రహర్షోత్ఫుల్లలోచనః ॥ ౬౫

తతః కపివరః కశ్చిత్ ‘కేసరీ’తి భువి శ్రుతః
అభిగమ్య యయాచే తాం కన్యాం యౌవనశాలినీమ్ ॥ ౬౬

తస్మై తామఞ్జనాం ప్రాదాత్ దైత్యః సమ్ప్రీతమానసః
స చిక్రీడ కపిశ్చాయం కన్యయా కామరూపయా ॥ ౬౭

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగు నారదసంవాదే
శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే వృషభాచలోత్పత్తి అంజనాదేవ్యుత్పత్తివర్ణనం
నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చమోఽధ్యాయః

అఞ్జనాయాః శ్రీవేంకటాద్రౌ తపఃకరణేన అఞ్జనేయాఖ్యసుతోత్పత్తిః

నారదః —

విహరన్తీ చిరం తేన కపినా సాధు కన్యకా
న లేభే సదృశం పుత్రం చిన్తాశోకపరాయణా ॥ ౧

‘అహో! మమ పితా మాం వై పుత్రస్నేహసమాకులః
పోషయామాస తస్యాహమానృణ్యం కేన వాఽఽప్నుయామ్ ॥

తస్యా మే మన్దభాగ్యాయాః సన్తతిశ్చ వినాకృతా
నారీణాం పుత్రహీనానాం న సుఖం పారలౌకికమ్ ॥ ౩

పుత్రేణ మే విహీనాయాః కిన్ను విశ్రమ్యతే కులమ్
ధన్యాః ఖలు స్త్రియస్తా వై యాః పశ్యన్తి శుచిస్మితమ్ ॥ ౪

ముఖమఙ్కేశయానానాం పుత్రాణాం పుత్రవత్సలాః
ఇతి సఞ్చిన్త్య బహుధా పుత్రార్థం సా సులోచనా ॥ ౫

ద్విజానభ్యర్చ్య విధివదాశిషో వాచయన్త్యథో
దదావభీప్సితం తేభ్యః సర్వదైవ యశస్వినీ ॥ ౬
నిమిత్తజ్ఞాంశ్చ పృచ్ఛన్తీ తానువాచ తదాఽఞ్జనా
వ్రతేషు చాప్యనేకేషు నియతా చావసత్స్వయమ్ ॥ ౭
ఆస్తీర్యముసలాంశ్చాపి గోష్ఠేషు నియతేన్ద్రియా
ఉపవాసపరా భూత్వా తుష్టావ జగదీశ్వరమ్ ॥ ౮
ఏవంవిధాన్యనేకాని కృత్వా నియతమానసా
చరన్తీ నైవ లేభే సా పుత్రజన్మకృతం సుఖమ్ ॥ ౯
కస్యచిత్త్వథ కాలస్య దయయా ధర్మదేవతా
బిభ్రతీ పుల్కసీరూపం ధృత్వా వేత్రఞ్చ పుత్రికామ్ ॥ ౧౦
'పృచ్ఛధ్వం చే' త్యనుపదం భాషమాణా గతశ్రమా
పశ్యన్తీ బాలికాన్ పాణౌ వదన్తీ లక్షణాన్యథ ॥ ౧౧
అఞ్జనాయాః సమీపం వై ప్రయాతా ధర్మదేవతా
అఞ్జనా తాం సమాహూయ వినివేశ్య వరాసనే ॥ ౧౨
శూర్పే స్వర్ణమయే ముక్తాతణ్డులాన్ ప్రణిధాయ వై
తర్పయిత్వా నిమిత్తజ్ఞాం పర్యపృచ్ఛదనాకులా ॥ ౧౩

అఞ్జనా —

'నిమిత్తజ్ఞే! కథం బ్రూహి మమ పుత్రోఽస్తి వా న వా?
సత్యేన వద ధర్మజ్ఞే! పృచ్ఛన్త్యా మమ సర్వశః ॥ ౧౪
యద్యహం ప్రాప్నుయాం పుత్రమిష్టం బలినమఞ్జసా
దాస్యామి తవ తత్సర్వం యద్యదిచ్ఛసి చేతసా' ॥ ౧౫

పుల్కసీ —

'అభీష్టస్తవ పుత్రో వై భవిష్యతి న సంశయః
మా శోకం కురు కల్యాణి! ధర్మేణ మమ తే శపే ॥ ౧౬

శ్రీవేఙ్కటగిరౌ సప్తసాహస్రం వత్సరాన్ పునః
తపః కురు తతః పుత్రమవాప్స్యసి సుశోభనమ్' ॥ ౧౭
ఇత్యుక్త్వా సా నిమిత్తజ్ఞా యథాగతమథో యయౌ
అఞ్జనా చిన్తయన్తీ తద్వాక్యం తస్యా మనోరమమ్ ॥ ౧౮
ప్రచక్రమే తపశ్చర్తుం శ్రీవేఙ్కటగిరేస్తటే
ఆకాశగఙ్గానికటే సిద్ధసఙ్ఘనిషేవితే ॥ ౧౯
వాయ్వాహారా చ వాయుం వై సముద్దిశ్య సుదారుణమ్
తపశ్చచార దాన్తేయం ప్రీణయన్తీ వ్రతైరిమమ్ ॥ ౨౦
తతః ప్రీతమనా వాయుః ఫలమేకం దినేదినే
భక్షణార్థం దదౌ తస్యై దృగ్గోచరముపాగతః ॥ ౨౧
అతీతే సప్తసాహస్రే వత్సరాణామనన్తరమ్
పార్వతీసహితః శమ్భుః తదాశ్రమముపాగమత్ ॥ ౨౨
విజహార చ లత్రాయం తత్రతత్ర వనాన్తరే
తస్మిన్నవసరే తత్ర విలాసార్థముపాగతమ్ ॥ ౨౩
చిక్రీడ వానరద్వన్ద్వం తదద్భుతమివాభవత్
పార్వత్యై దర్శయామాస 'పశ్య పశ్యే'తి ధూర్జటిః ॥ ౨౪
సా చ దృష్ట్వా కపిద్వన్ద్వం క్రీడితం వ్రీడితా శనైః
అథ తస్యా మనశ్చాసీ 'దావాం కపితనూధరౌ ॥ ౨౫
విహరిష్యావ' ఇతి హి లోకస్య రుచిరీదృశీ
తతః కపియుగం భూత్వా పార్వతీపరమేశ్వరౌ ॥ ౨౬
చిక్రీడతుః వనాన్తేఽస్మిన్ ఉభౌ ముదితమానసౌ
తయోర్వీర్యం తదా వాయురథ పత్రపుటాన్తరే ॥ ౨౭
ఆహృత్య ప్రదదౌ తస్యా అఞ్జనాయాః కరాన్తరే
మన్వానా భక్ష్యమిత్యేవ తద్భక్షితవతీ హ్యసౌ ॥ ౨౮

దధౌ దోహదచిహ్నాని క్రమేణ నియతేన్ద్రియా
అఙ్గనా కఞ్జనయనా ప్రఫుల్లనలినాననా ॥ ౨౯
చిన్తయన్తీ కిమేతన్మే నిర్దోషాయాః సమాగతమ్
అథవా విధివైరూప్యమహో మే మన్దభాగ్యతా ॥ ౩౦
కేన దోషేణ చాహం వా ఈదృశం రూపమాగతా
చిన్తయన్తీ చిరం సా వై వ్రీడితా దుఃఖితా స్థితా ॥ ౩౧
ఆశ్వాసయన్తీ తాం ప్రాహ దివి వాగశరీరిణీ
'మా విషాదం గమః పుత్రి! భవితవ్యమిదం తవ ॥ ౩౨
దుష్టాత్మా రావణో నామ రాక్షసో లోకకణ్టకః
స తు దేవస్త్రియః సర్వా బన్దిగ్రాహం గ్రహీష్యతి ॥ ౩౩
త్రిలోకీమపి యస్మాద్వై రావయిష్యతి కర్మణా
తస్మా 'ద్రావణ' ఇత్యేవ ప్రసిద్ధిమధియాస్యతి ॥ ౩౪
తతస్తన్నిగ్రహార్థాయ హరిః ప్రత్యర్థితః సురైః
ఆగమిష్యతి భూలోకే రఘూణామన్వయే శుభే ॥ ౩౫
తతస్తస్య సహాయార్థమసహ్యాబలవిక్రమః
శౌర్యధైర్యగుణోపేతో బలీయాన్ విజితేన్ద్రియః ॥ ౩౬
అప్రమేయగుణోపేతః పుత్రస్తవ భవిష్యతి'
ఇమామాకాశగాం వాచం శ్రుత్వా సమ్ప్రీతమానసా ॥ ౩౭
పిత్రే న్యవేదయత్సర్వం చరితఞ్చ నభస్వతః
తచ్ఛ్రుత్వా చ పితా తస్యాః ప్రయయౌ పరమాం ముదమ్॥
సుతోత్పత్తిమథాకాఙ్క్షన్ తస్యా నిభృతమున్మనాః
ఆపాణ్డురీకృతా తస్యా రరాజ తనువల్లరీ ॥ ౩౯
కళఙ్కహీనా చన్ద్రస్య లేఖేవాసితపక్షకే
వినీలచూచుకం రేజే కుచమణ్డలమున్నతమ్ ॥ ౪౦

పద్మకోశస్య సంలీనభ్రమరస్య శ్రియం దధత్
న శశాక భువం గన్తుం గర్భస్యాతిభరాత్తతః
ఇత్థం ప్రవవృధే తస్యా గర్భః ప్రీతివివర్ధనః ॥ ౪౧

ఆఞ్జనేయోత్పత్తిమాసదివసనక్షత్రనిర్ణయః

తతో వై దశమే మాసి సమ్ప్రాప్తే నలినేక్షణా
అసూత పుత్రం బలినముదయత్యహిమత్విషి ॥ ౪౨
శ్రావణే మాసి నక్షత్రే శ్రవణే హరివాసరే
కుణ్డలోద్భాసిగణ్డాన్తముపవీతినముజ్జ్వలమ్ ॥ ౪౩
కౌపీనోద్భాసితఞ్చైవ దీప్యమానమివ శ్రియా
బిభ్రాణం వానరాణాం వై రూపమత్యద్భుతం మహత్ ॥ ౪౪
రక్తాస్యపుచ్ఛమూలన్తు సువర్ణసదృశద్యుతిమ్
అతోఽయం జాతమాత్రోఽపి నితరాం తు బుభుక్షితః ॥ ౪౫

ఆఞ్జనేయస్య ఫలబుద్ధ్యా రవిమణ్డలం ప్రత్యుత్పతనమ్

ఉదయాచలసంరూఢం దదర్శ రవిమణ్డలమ్
నితాన్తరక్తవర్ణేన ఫలబుద్ధిరభూత్తదా ॥ ౪౬
ఫలమిత్యేవ మన్వానో రవిం భక్షితుముద్యతః
గ్రహీష్యామీతి నిశ్చిత్య శ్రీవేఙ్కటగిరేస్తటాత్ ॥ ౪౭
ఉదతిష్ఠన్మహావేగాదుదయాచలశేఖరమ్
గ్రహీతుముద్యతే తస్మిన్ బిమ్బం సూర్యస్య వై బలాత్ ॥ ౪౮
హాహాకృతమభూత్సర్వం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్
తతః చతుర్ముఖో బ్రహ్మా స్వయమాగత్య వేగతః ॥ ౪౯
బ్రాహ్మమస్త్రం యుయోజాస్మై కుపితః తంజిఘాంసయా
తదాశ్రమాగతం దృష్ట్వా బాలం క్రీడన్నివ క్షణాత్ ॥ ౫౦

నిరస్య పుచ్ఛప్రాన్తేన బభూవ విగతజ్వరః
ప్రత్యాఖ్యాతం తతో దృష్ట్వా తదస్త్రం బ్రహ్మణేరితమ్ ॥ ౫౧
విసిష్మియే సురాణాం వై గణః కిమిదమిత్యపి
కథమాకాశయానం వై కథం సూర్యాభిధావనమ్॥ ౫౨
ప్రత్యాఖ్యానం కథఞ్చాసీదిత్యూచుర్విస్మితాస్తదా
ససురాసురగన్ధర్వం సయక్షోరగరాక్షసమ్ ॥ ౫౩
భువనం విస్మయం ప్రాప కర్మ దృష్ట్వాఽద్భుతం కపేః
హనూమానపి తం దృష్ట్వా సూర్యం నిర్విణ్ణమానసః ॥ ౫౪
భూమౌ పపాత తేజస్వీ బ్రాహ్మణాస్త్రేణ తాడితః
అథాఞ్జనా సమాగత్య శోకపర్యాకులా స్వయమ్
అశ్రుపూర్ణాక్షిపక్ష్మాగ్రా బభాషే సురసత్తమాన్ ॥ ౫౫

అఞ్జనా —

'భవన్తో నిర్ఘృణా దేవా జాతమాత్రే శిశౌ కథమ్
బ్రాహ్మమస్త్రం ప్రయుజ్యాశు కృతార్థా ఇవ సమ్ప్రితి ॥ ౫౬
ఈదృశా భవతాం పుత్రా న సన్తి కిము దేవతాః .
ప్రారబ్ధమీదృశం కర్మ కథం ఘోరతరం మహత్' ॥ ౫౭

ఆఞ్జనేయస్య బ్రహ్మాదిదత్తసర్వావధ్యత్వ వరప్రాప్తిః

వదన్తీం పరుషం వాక్యమఞ్జనామిత్థమఞ్జసా
సాన్త్వయన్తః సురాః సర్వే వీర్యజాతముమాపతేః
దేవకార్యఞ్చ సంవీక్ష్య వాచమూచురిమాం తదా ॥ ౫౮

దేవాః —

'అఞ్జనే ! మా విషీద త్వం తవ పుత్రస్య ధీమతః
దాస్యామో దుర్లభానస్య వరాన్ వయమమానుషాన్ ॥ ౫౯

ససురాసురగన్ధర్వైః యక్షరక్షోగణైస్తథా
పిశాచైః గుహ్యకైః సోఽయమవధ్యో భవతు ధ్రువమ్॥ ౬౦
తథా చ శస్త్రసఙ్ఘైశ్చ బాణైశ్చ వివిధైరపి
అవధ్యత్వమవాప్నోతి శాసనాన్నః తవాఽత్మజః ॥ ౬౧
బలేన ప్రజ్ఞయా చాపి యాతు సర్వాతిశాయితామ్
శత్రూణామపి దుర్ధర్షః పుత్రస్తవ భవిష్యతి' ॥ ౬౨
ఇతి దత్త్వా వరం దేవగణేషు విరతేష్వథ
చతుర్ముఖః సమాహూయ చాఞ్జనామిదమబ్రవీత్ ॥ ౬౩

క్రీడాద్రేరఞ్జనాచలనామధేయప్రాప్తిః

బ్రహ్మా —
"అఞ్జనే! త్వం హి శేషాద్రౌ తపస్తప్త్వా సుదారుణమ్
పుత్రం సూతవతీ యస్మాత్ లోకత్రయహితాయ వై ॥ ౬౪
ప్రసిద్ధం యాతు శైలోఽయమఞ్జనే! నామతస్తవ
'అఞ్జనాచల' ఇత్యేవ నాత్ర కార్యా విచారణా" ॥ ౬౫
ఇతి తస్యై వరం దత్త్వా దేవా బ్రహ్మపురోగమాః
స్వం స్వం స్థానం సముద్దిశ్య యథాగతమథో యయుః ॥ ౬౬
అఞ్జనా పుత్రమాదాయ శ్రీవేఙ్కటగిరేస్తటమ్
పునరాగమ్య సామోదమలఙ్చక్రే నిజాశ్రమమ్ ॥ ౬౭

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే భృగునారదసంవాదే తీర్థఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే అఞ్జనాచలాభిధానహేతువర్ణనం నామ
పఞ్చమోఽధ్యాయః

——(::)——

అథ షష్ఠోఽధ్యాయః

క్రీడాద్రేః శ్రీ వేఙ్కటాభిధానోపోద్ఘాతః

భృగుః —

"అయం శిలోచ్చయః కేన 'వేఙ్కటాచల' ఇత్యపి
మునీన్ద్ర! భువి విఖ్యాతః? తద్వదస్వ సహేతుకమ్" ॥ ౧

నారదః —

అత్రాపి కారణం వక్ష్యే శైలోఽయం యేన హేతునా
వేఙ్కటాద్రిరితి ఖ్యాతః శృణుష్వైకమనా మునే! ॥ ౨

శ్రీగిరేః పశ్చిమే భాగే పురం నన్దనసంజ్ఞకమ్
హస్త్యశ్వరథసమ్బాధం బభూవ భువి విశ్రుతమ్ ॥ ౩

పురన్దరాభిధః కశ్చిత్ సోమయాజీ ద్విజోత్తమః
ఉవాస తస్మిన్ నగరే యాజకో వేదపారగః ॥ ౪

తస్య జజ్ఞేఽతిమతిమాన్ పుత్రో మాధవసంజ్ఞకః
కాలక్రమేణ వవృధే వేదాధ్యయనతత్పరః ॥ ౫

యో గుణైః పితరం సర్వైః అత్యక్రామదివాఞ్జసా
క్రమేణ మాంసలౌ బాహూ బభార ద్విజపుత్రకః ॥ ౬

యౌవనే సమనుప్రాప్తే వక్షస్యతివిశాలతామ్
తస్యాసీచ్చన్ద్రలేఖాఖ్యా పత్నీ కమలలోచనా ॥ ౭

సర్వలక్షణసమ్పన్నా దివ్యనారీవ భామినీ
స తస్యామనురక్తోఽభూత్ భృశం ద్విజకుమారకః ॥ ౮

తన్వ్యై హృతో యౌవనేన రూపేణాప్రతిమేన చ
విహరన్ ముదితో నిత్యమాస్తేస్మ సహ భార్యయా ॥ ౯

విహారయోగ్యే దేశే చ వనోద్దేశే మనోహరే
అథాస్మిన్నన్తరే కాలే వసన్తః ప్రాదురాస హ ॥ ౧౦
ఉపదేష్టుమివ క్రీడావిశేషాంస్తు ద్విజన్మనః
పుంస్కోకిలాః చుకూజుర్వై చూతవృక్షసమాశ్రితాః ॥ ౧౧
వియోగిమానసేష్వన్తః జనయన్తః పరాం రుజమ్
అశోకకుసుమం లోకాన్ మదనస్య దిధక్షతః ॥ ౧౨
ప్రతప్తమివ నారాచం వ్యరోచత మనోహరమ్
ప్రసూనాపచయం కర్తుం నిర్గతః చన్ద్రలేఖయా ॥ ౧౩
విలాసవిపినోద్దేశే సర్వపుష్పమనోరమే
ఆరామే విహరంస్తస్మిన్ తత్ర తత్ర స భార్యయా ॥ ౧౪
సరసీం సత్త్వసమ్పన్నాం దదర్శ విమలోదకామ్
పద్మఖణ్డైశ్చ సమ్పూర్ణామిన్దీవరవనాకులామ్ ॥ ౧౫
సుగన్ధిభిః ప్రసూనైశ్చ పూరితాం తటభూరుహామ్
తస్యాశ్చ సఞ్చరంస్తీరే స్నిగ్ధచ్ఛాయాసమావృతే ॥ ౧౬
చణ్డాలకన్యకాం తన్వీం దదర్శ సుమనోహరామ్
ఇన్దీవరదళశ్యామాం ప్రఫుల్లకమలేక్షణామ్ ॥ ౧౭
పీనోన్నతకుచాం తన్వీం పూర్ణచన్ద్రనిభాననామ్
మూర్తామివాఽఽజ్ఞాం మారస్య సుస్నిగ్ధకుటిలాలకామ్ ॥ ౧౮
తనుమధ్యాం వరారోహాం 'మాలినీం' నామ నామతః
తాం దృష్ట్వా విస్మయాఽఽవిష్టశ్చిన్తయామాస వై ద్విజః ॥
జాతేరననురూపాం తాం మత్వా ద్విజకుమారకః
"అత్యద్భుతమిదం రూపం విధినా కేన నిర్మితమ్ ॥ ౨౦
మన్యే ద్రష్టుమశక్యం వై విధేర్వా రూపమీదృశమ్
అన్యః ఖలు జగత్స్రష్టా విధాతా రూపమీదృశమ్ ॥ ౨౧

యతశ్చకార వై వ్యర్థమభోగ్యమపి మాదృశామ్
అథ వా కిము రత్నస్య వ్యర్థయా జాతిచిన్తయా ॥ ౨౨
కేనేదమద్భుతం రూపం లభ్యతే సుకృతం వినా
అథైనాముపసర్పామి సోఽహం స్పృశ్యేతరామపి ॥ ౨౩
చణ్డాలవాటికాదృష్టం కిం రత్నం దుష్యతేఽథ వా”
ఇతి సఞ్చిత్య వై తస్యాః సమీపముపజగ్మివాన్ ॥ ౨౪
అనురాగవతీ చాస్మిన్ విప్రే చణ్డాలకన్యకా
తయోర్విద్ధమభూచ్చేతః శితైః మదనసాయకైః ॥ ౨౫
ప్రాపయిత్వా గృహం భార్యాం చన్ద్రరేఖాం ద్విజోత్తమః
శనైః శనైః సమీపం వై తస్యాః స్వయముపాగమత్ ॥ ౨౬
అథైనాం వరయామాస హృష్టో ద్విజకుమారకః
అవిచార్య మహత్పాపం తత్సఙ్గమసముద్భవమ్ ॥ ౨౭
“మా భైషీస్త్వం వరారోహే! ద్విజోఽయమితి భామిని!
స్త్రీరత్నం దుష్కులాచ్చాపి గ్రాహ్యమిత్యనుశాసనమ్ ॥ ౨౮
అతోఽహం భవతీం యాచే వాచా మధురపూరయా
మమ చానుమతిం దాతుం త్వయా రన్తుమిహార్హసి” ॥ ౨౯
ఇత్యుక్త్వా పాణిమస్యా వై స్విన్నం జగ్రాహ పాణినా
సఙ్గతః సోఽథ మాలిన్యా తయా ద్విజకుమారకః ॥ ౩౦
తదీయమేవ మాంసాదిమాహారం రోచయన్ సదా
సురామపి పిబన్నిత్యం చిక్రీడ చిరమున్మనాః ॥ ౩౧
చిరకాలే వ్యతీతే తు దరిద్రశ్చాభవద్ ద్విజః
విధాయ చౌర్యహత్యాదిపాపాని ధనమార్జయన్ ॥ ౩౨
తచ్చ తస్యై దదద్వృత్తం కిఞ్చిత్కాలం నినాయ సః
తతస్తత్రాప్యశక్తోఽయం తదీయైశ్చ నిరాకృతః ॥ ౩౩

చచార భువనే భ్రాన్తో న వాసం ప్రాప్య కుత్రచిత్
ఆజగామ చరన్ సోఽయం సమీపం శేషభూభృతః ॥ ౩౪
ఆరురోహ గిరిం చాపి కథఞ్చిద్దీనచేతసా
తస్మిన్నేవ క్షణే తస్య శరీరమభిత స్తదా ॥ ౩౫
ఆపాదచూడం జజ్వాల తదద్భుతమివాభవత్
త త్తస్య పాపజాతఞ్చ భస్మీభూయ క్షణా న్తరాత్ ॥ ౩౬
కృత్వా చటచటారావం పతితం ధరణీతలే
జాజ్వల్యమానో విప్రోఽపి బ్రహ్మతేజోభిరఞ్జసా ॥ ౩౭
రారాజ విగతై నస్కః శరదీవ దివాకరః
తం దృష్ట్వా విస్మితాః సర్వే మునయ స్తత్ర సఙ్గతాః ॥ ౩౮
పప్రచ్ఛు స్తం మహాభాగా ద్విజపుత్రం మహర్షయః
'కిమిదం వద విప్రేన్ద్ర! న పరో విస్మయో మహాన్ ॥ ౩౯
ఆచక్ష్వాస్మాకమామూలాత్ వృత్తా న్తమిహ సర్వతః'
ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా మాధవో విస్మితో ద్విజః ॥ ౪౦
ఆదితః ప్రభృతి ప్రాహ వృత్తా న్తం నిజమఞ్జసా
తచ్ఛ్రుత్వా మునయః సర్వే విస్మయం పరమం గతాః
ఊచుర్వచనమక్లిష్టం వృషశై లాశ్రితం మహత్ ॥ ౪౧

ఋషయః —

అనేన పాపజాతం వై యస్మాద్దగ్ధం ద్విజన్మనః
'వేఙ్కటాచల' ఇత్యస్య ప్రసిద్ధిర్భువి వ ర్తతామ్ ॥ ౪౨
"సర్వపాపాని వేం ప్రాహుః కట స్తద్దాహ ఉచ్యతే
సర్వపాపదహో యస్మాత్ వేఙ్కటాచల ఇత్యభూత్" ॥ ౪౩
ఇత్యుక్త్వా మునయః సర్వే యథాగతమథో యయుః
ద్విజోఽపి శా న్తచిత్తోఽస్మిన్ అచలే సంయతేన్ద్రియః
దుశ్చరం వై తపః కృత్వా తేన కైవల్యమా ప్తవాన్ ॥ ౪౪

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డ పురాణే తీర్థ ఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భృగునారద సంవాదే శ్రీవేఙ్కటాచలనామధేయహేతువర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః

అథ సప్తమోఽధ్యాయః

శ్రీవేఙ్కటేశారాధక చోళరాజసుతోత్పత్తిక్రమః

భృగుః —

' "చోళరాజసుతః కశ్చిత్కలౌ ఖలు భవిష్యతి
'చక్రవర్తీ' స శేషాద్రౌ వైకుణ్ఠం హ్యర్చయిష్యతి" ॥ ౧

ఇత్యేవం కథితం పూర్వం త్వయా మే మునిసత్తమ!
తన్మమాచక్ష్వ విప్రేన్ద్ర విస్తరేణైవ నారద! ॥ ౨

చోళరాజసుతః కోఽయం కుత్ర దేశే వసిష్యతి?
కథం వా శేషశైలేన్ద్రమర్చయిష్యతి భక్తితః? ॥ ౩

తస్య వా కీదృశీ భక్తిః భవిష్యతి రమాపతౌ?
న త్వదన్యోఽస్తి భూలోకే వేదితా భావినాం క్వచిత్
మయ్యనుగ్రహబుద్ధ్యా త్వం కథయస్వ కథామిమామ్' ౪

శ్రీనారదః —

కలౌ చోళనృపః కశ్చిత్ బభూవ భువి విశ్రుతః
ధార్మికో నీతిశాస్త్రజ్ఞః శశాస పృథివీమిమామ్ ॥ ౫

స కదాచిద్వనే రన్తుమాఖేటేన మహీపతిః
కిఙ్కరాన్ వనపాలాంశ్చ వ్యాదిదేశ మహామనాః ॥ ౬

స్వయం వినిర్యయౌ తూర్ణం హయమారుహ్య రంహసా
శేషాచలవనోద్దేశే విచచార మృగాన్తకః ॥ ౭

అశ్వానాఞ్చ గజానాఞ్చ శ్రుత్వా ఘోరం మహారవమ్
గుహాభ్యః ప్రతినిర్యాతాః సింహవ్యాఘ్రముఖా మృగాః ॥ ౮

'ఇతః సింహా ఇతో వ్యాఘ్రా ఇతశ్చ వనవారణాః'
ఇతి నిర్దిశ్యమానాన్స్వై జఘాన మృగయూథపాన్ ॥ ౯

సఙ్ఘశశ్చ వరాహాణాం యూథాని నిశితైః శరైః
ఖడ్గాన్ ఖడ్గేన నృపతిః వివ్యాధ విపినాన్తరే
మృగయాఽఽకృష్టచిత్తోఽయం విచరన్ కాననే ముహుః॥ ౧౦

చోళరాజస్య మృగయావిహారకాలే నాగకన్యకాదర్శనాదిః

న లేభే విశ్రమం రాజా యథేన్ద్రియవశం గతః
తతస్తేన నరేన్ద్రేణ కన్యా కాఞ్చనరూపిణీ ॥ ౧౧
నలినోత్ఫుల్లనయనా చన్ద్రబింబనిభాననా
విశ్వవిస్మయలావణ్యా శ్యామా పీనపయోధరా ॥ ౧౨
రాజహంసీ చరన్తీవ దృష్టా యౌవనశాలినీ
తతః ప్రసూనాపచయం కుర్వన్తీ సా మనోరమమ్ ॥ ౧౩
జహార చేతః తస్యేయం నదీవ పులినం జలైః
ప్రసూనాన్యపచిన్వన్త్యాః సన్నమధ్యవలిత్రయమ్ ॥ ౧౪
ఉన్నమత్కుచమాలోక్య వపుస్తస్యా భృశోత్సుకః
న శశాక వనోద్దేశాత్ పదాత్పదమపి స్వయమ్ ॥ ౧౫
చలితుం నృపతిస్తత్ర వ్యాధవిద్ధో మృగో యథా ।
నిర్జితః స్మరబాణేన సోఽయం మర్మసు భేదినా ॥ ౧౬
విసృజ్య సర్వసైన్యాని తత్సమీపం యయౌ నృపః
తతః సా చ వరారోహా విలోక్య నృపతిం తదా ॥ ౧౭
మనోజ్ఞవేషం సమ్ప్రాప్తం న్యస్తచాపమివ స్మరమ్
విద్ధా మన్మథబాణేన బభూవాఽయతలోచనా ॥ ౧౮
అపచేతుం న పుష్పాణి శక్తా తద్గతమానసా
ముహుర్విలోకయన్త్యేనం రాజానం సా మనస్వినీ ॥ ౧౯
కరేణ పుష్పాపచయం దృగ్భ్యాం రాజావలోకనమ్
కుర్వతీ తన్మనాస్తన్వీ తథా చ స్మరవిభ్రమాన్ ॥ ౨౦
దర్శయన్తీ తథా తన్వీ నాతిక్రాన్తా చ దృక్పథమ్
తతో రాజా సమాగమ్య పృష్టవాన్ మఞ్జుభాషిణీమ్
కులం వృత్తఞ్చ శీలఞ్చ తస్యాః స్వయమనిన్దితమ్ ॥ ౨౧

రాజా —

"కా త్వం చరసి కల్యాణి ! వనే విగతభీః కథమ్
పితా కో? జననీ కా? వా కుత్ర వా వసతిస్తవ? ॥ ౨౨
పరిగ్రహోఽసి కస్య? త్వం న వా పాణిగ్రహస్తవ ?
పాణిగ్రహణకాలోఽయం వర్తతే తవ శోభనే ॥ ౨౩
న చేత్పరిగ్రహోఽన్యస్య వరాఙ్గి? వరయే తదా
స్వాయత్తీకర్తుమాత్మానం జీవితఞ్చ త్వమర్హసి" ॥ ౨౪

కన్యకా —

"ధనఞ్జయాభిధానస్య సర్పరాజస్య ధీమతః
పుత్రీ వసామి పాతాలే లాలితా పితురన్తికే ॥ ౨౫
భోగానమానుషాంశ్చాపి భుఞ్జానా తత్ప్రసాదతః
క్రీడన్తీ చ వయస్యాభిః పాతాలే న్యవసం చిరమ్ ॥ ౨౬
పాణిగ్రహణకాలే వై సమ్ప్రాప్తేఽపి పితా మమ
చిన్తయామాస కో వాస్యా భవితా ? సదృశో వరః ॥ ౨౭
పిత్రా నానుమతా చాహమభిలాషం తవ ప్రభో !
బన్ధుభిశ్చ తతోఽభీష్టైః నానుమన్తుమిహోత్సహే ॥ ౨౮
పితరం మమ పృచ్ఛస్వ గత్వా పాతాళమఞ్జసా
దాస్యత్యనుమతిం నూనం గుణతః శీలతస్తవ ॥ ౨౯
వినయం రక్ష కల్యాణ ! కథఞ్చిదపి చానఘ
చన్ద్రోదయవివృద్ధోఽబ్ధిః కిం వేలామతిలఙ్ఘతే ? " ॥ ౩౦

రాజా —

"నాయం వ్యతిక్రమః సుభ్రూః ! నాధర్మశ్చాత్ర విద్యతే
గాన్ధర్వోఽయం వివాహోఽపి మునిభిః పరికీర్తితః ॥ ౩౧
పరస్పరానురాగేణ సఙ్గతా రాజకన్యకాః
శ్రూయన్తే బహవశ్చాపి న విహాతుమిహార్హసి ॥ ౩౨

అయం వివాహో ధర్మ్యశ్చ స్వర్గ్యశ్చ నలినేక్షణే!
అస్మిన్నర్థే విశాలాక్షి! ప్రత్యవాయో న విద్యతే ॥ ౩౩
అతస్త్వయ్యనురక్తం మాం కృతార్థయితుమర్హసి
జీవితం వా సుఖం వాపి త్వాం విహాయ న రోచతే" ॥ ౩౪
ఇతి బ్రువతి భూపాలే కన్యా కామవశంవదా
లజ్జానతముఖీ భూమిం లిఖన్తీ నఖరేణ సా ॥ ౩౫
వక్తుకామేవ సంరబ్ధా సంహృతా లజ్జయా ముహుః
అఙ్గీచకార చోద్వాహః రాజ్ఞా నాగస్య కన్యకా ॥ ౩౬
జోషమాస్థాయ విపులం ముహూర్తం స్మావతిష్ఠతే
అథానయా సమాగత్య లతామణ్డపసంశ్రితః ॥ ౩౭
అన్వభూత్సురతం తస్యా భూయో రాగవివర్ధనమ్
యామావశేషేఽథ దినే గన్తుకామా కృతత్వరా ॥ ౩౮
ఆమన్త్రయామాస నృపం కథఞ్చిద్విరహాకులా
నృపశ్చ దుఃఖితోఽత్యర్థమాశ్లిష్యాశ్లిష్య భామినీమ్ ॥ ౩౯
కథఞ్చిదనుమన్తుం వై శశాక గమనం తదా
నృపేణానుమతా సాఽథ సఙ్గమశ్రమవిహ్వలా ॥ ౪౦
నిమీలితార్ధనయనా నిర్గతా వరవర్ణినీ
తతః పాతాళమావిశ్య గత్వా చ పితురన్తికమ్ ॥ ౪౧
చోళరాజస్య చరితం కథయామాస సర్వతః
నాగరాజోఽపి తాం శ్రుత్వా కథితాం కన్యయా కథామ్ ॥ ౪౨
ప్రహర్షమతులం లేభే సదృశోఽయమితి బ్రువన్
నిర్గత్య నృపతిశ్చాపి లతామణ్డపసంశ్రయాత్ ॥ ౪౩
భావయన్విభ్రమాంస్తస్యా జగామ మృగయంశ్చమూమ్
పశ్చిమాచలశృఙ్గాగ్రే లమ్బమానే దివాకరే ॥ ౪౪

వ్యలోకత మహారాజః సేనామనుగతాం తదా
అపరం దిశమాసాద్య హ్యన్వరజ్యత భాస్కరః ॥ ౪౫
విభ్రతీ కుఙ్కుమారక్తం పయోధరభరం తదా
బభౌ సన్ధ్యారుణం వ్యోమ స్ఫురత్తారకమణ్డలమ్ ॥ ౪౬
ప్రవాళరక్తో ముక్తాభిః రఞ్జితో వారిధిర్యథా
జగాహే జగదణ్డాన్తస్తిమిరఞ్చ శనైః శనైః ॥ ౪౭
హృదయం విషయాసక్తమవిద్యాతిమిరం తథా
స చ సైన్యాన్వితస్తావత్ ప్రయయౌ నిజమాస్పదమ్
స్మారంస్మారం విశాలాక్షీం సురతశ్రమవిహ్వలామ్ ॥ ౪౮

చోళరాజస్య నాగకన్యాయాం సార్వభౌమలక్షణోపేత సుతోత్పత్తిః

ఆపన్నసత్త్వా దదృశే నాగరాజస్య కన్యకా
సర్వలక్షణసమ్పన్నా పితుర్వివర్ధతీ ముదమ్ ॥ ౪౯
తామథాలోక్య దైవజ్ఞా ఇదమూచుర్వచస్తదా
"అస్యాముత్పత్స్యతే పుత్రః చక్రవర్తీ మహాద్యుతిః ॥ ౫౦
పృథివీం సాగరోపేతాం సశైలవనకాననామ్
పాలయిష్యతి ధర్మేణ మహేన్ద్రసదృశః ప్రభుః" ॥ ౫౧
అథ సా దశమే మాసి పుత్రం ప్రాసూత సున్దరమ్
సర్వలక్షణసమ్పన్నం సార్వభౌమపదోచితమ్ ॥ ౫౨

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగునారద సంవాదే శ్రీ వేఙ్కటాచల మాహాత్మ్యే చోళరాజసుతోత్పత్తివర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః

అథ అష్టమోఽధ్యాయః

చోళరాజసుతస్య పాతాళాత్ స్వపిత్రన్తికే ఆగమనమ్

శ్రీనారదః —

పుత్రస్య ముఖలావణ్యే పుత్రికాయా ధనఞ్జనః
తృప్తిం న విన్దతి స్మాయం ప్రీత్యుత్ఫుల్లేన చక్షుషా ॥ ౧
వవృధే నాగరాజస్య పరితోషేణ వై శిశుః
చన్ద్రమా ఇవ కృష్ణాన్యపక్షే సతి దినే దినే ॥ ౨
కస్య చిత్త్వథ కాలస్య పోషితో మాతురన్తికే
పప్రచ్ఛ మాతరం బాలః 'పితరం దర్శయేతి' హ ॥ ౩
తచ్ఛ్రుత్వా పూర్వవృత్తాన్తం సా మాతాఽస్మై న్యవేదయత్
తదాకర్ణ్య చ బాలోఽయం పునః ప్రపచ్ఛ మాతరమ్ ॥ ౪
"పితరం వీక్షితుం శీఘ్రం క్షోణీతలనివాసినమ్
వర్తతే హ్యభిలాషో మే మహాన్ మనసి సంప్రతి ॥ ౫
భూలోకగమనే యోగ్యం మార్గమావేదయస్వ మే
యేనాహం పితురుత్సఙ్గం గమిష్యామి ముదాన్వితః" ॥ ౬
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా ప్రహృష్టా నాగకన్యకా
భూలోకగమనే యోగ్యం బిలఞ్చాదర్శయత్తదా ॥ ౭
సోఽపి తేనైవ మార్గేణ ప్రాప్యాఽశు ధరణీతలమ్
చోళరాజముపాగమ్య వవన్దే పాదయోస్తదా ॥ ౮
పప్రచ్ఛ ప్రణతం భూమౌ 'కస్త్వమ్?' ఇత్యవనీపతిః
పృష్టః ప్రాహ స బాలోఽయం వృత్తాన్తమఖిలం మునే! ॥ ౯
వృత్తాన్తమఖిలం రాజా శ్రుత్వా తు తదుదీరితమ్
గ్రహణే బాలకస్యాస్య సంశయం పరమం యయౌ ॥ ౧౦
సంశయావిష్టచిత్తోఽయం జోషమాస్థాయ భూపతిః
ముహూర్తమివ భూయోఽపి తమేవాలోకయన్ స్థితః ॥ ౧౧

చోళరాజసుతస్యాశరీరవ్యక్త్యా పితృకృతరాజ్యాభిషేకక్రమః

తతశ్చాకాశగా వాణీ నృపం సంశయితం ముహుః
ఆశ్వాసయన్తీ వచనైః ఉచ్చచార న వీక్షితా ॥ ౧౨
"మా విచారయ రాజేన్ద్ర! పుత్రోఽయం తే న సంశయః
చక్రవర్తీ మహారాజో భవిష్యత్యసమో భువి ॥ ౧౩
అతీవ విష్ణుభక్తశ్చ భవిష్యతి మహామతిః
శేషాద్రౌ చ స్వయంవ్యక్తం విష్ణుమభ్యర్చయిష్యతి ॥ ౧౪
ప్రీతశ్చాపి మహాదేవో హ్యర్చాభావమతిక్రమన్
సల్లాపం తేన సుచిరం కరిష్యతి దినే దినే ॥ ౧౫
అభిషేచయ రాజేన్ద్ర! పుత్రం రాజ్యేఽవిచారతః"
ఇతి రాజా సమాకర్ణ్య నానృతం సురభాషితమ్ ॥ ౧౬
శ్రద్దధే పుత్రమిత్యేనం జయన్తం వాసవో యథా
తతో రాజా సమాగమ్య సంవృత్తో యత్ర సఙ్గమః ॥ ౧౭
ఆత్మనస్తస్య మాతుశ్చ తం దేశం సుమనోరమమ్
తత్ర నిర్మాయ విపులం పురం పుత్రస్య నామతః ॥ ౧౮
తత్రాభ్యషేచయచ్చైనమాధిరాజ్యే సమాగతః
తతః స 'చక్రవర్తీ'తి ప్రథితో భువి పార్థివః
శశాస పృథివీ కృత్స్నాం సముద్రవసనాన్వితామ్ ॥ ౧౯

చక్రవర్తినం ప్రతి గోపాలనివేదిత వేఙ్కటాచల వల్మీకోదన్తః

తతః కదాచిత్ గోపాలాః తదాజ్ఞాపరిపాలకాః
సమాగమ్య మహీపాలమిదం వచనమబ్రువన్ ॥ ౨౦

గోపాలాః —

"శేషాచలే వయం రాజన్! విహరామో గవాం వ్రజాత్
క్షీరం నిదేశాద్దేవస్య భాణ్డేషు నిహితం సదా ॥ ౨౧

తదానయనకాలే వై దృశ్యతే మహదద్భుతమ్
వివృద్ధం తత్ర వల్మీకమేకం వసతి భూధరే ॥ ౨౨
ఆగచ్ఛామో హి మార్గేణ వయం తేన మహీపతే !
ఆదాయ భాణ్డం క్షీరాణాం సర్వం తత్ర హి భజ్యతే ॥ ౨౩
సావధానా అపి వయం న పశ్యామోఽత్ర కారణమ్
విచారయ మహీపాల ! కిమేతదితి సమ్ప్రతి" ॥ ౨౪
రాజా దైవికమేవేతి స నిశ్చిత్య సువిస్మితః
సాయం ధ్యాయన్ హృషీకేశం తద్గతేన్తరాత్మనా ॥ ౨౫
శుచిర్భూతశ్చ సుష్వాప యతవాక్కాయమానసః
దదర్శ స్వప్నమేకఞ్చ నృపస్తస్మిన్నిశాన్తరే ॥ ౨౬

చక్రవర్తినో భగవత్ప్రకాశిత స్వప్నదర్శనమ్

ప్రాతరుత్థాయ విధివత్ సంధ్యామన్వాస భూపతిః
ఆహూయ మన్త్రిప్రవరానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౨౭

రాజా —

"మన్త్రిణః శృణుతాస్యాం వై నిశాయాం స్వప్నమద్భుతమ్
అదృష్టపూర్వఞ్చాన్యేన గుహ్యాద్గుహ్యతరం మహత్ ॥ ౨౮
కాలమేఘనిభః కశ్చిదతిసున్దరమూర్తిమాన్
అద్భుతః పురుషో దృష్టః పుణ్డరీకాయతేక్షణః ॥ ౨౯
అపృచ్ఛం పురుషం చాహం 'కుత్రత్యః కో భవా'నితి
'కిమిర్థం చాగతోఽస్యద్య తవ కిం కరవాణ్యహమ్?' ॥ ౩౦
ఇతి పృష్టో మయా ప్రాహ 'దేవేన్ద్రగిరివాసినా
ప్రేషితోఽహం నరవ్యాఘ్ర ! శ్రీనివాసేన ధీమతా ॥ ౩౧
అహం వసామి శేషాద్రేః సదా తస్యాన్తికే ముదా
'శ్రీవేఙ్కటగిరేరస్య ప్రభావం తు మహాద్భుతమ్ ॥ ౩౨

నివేదయే'తి దేవేన ప్రేషితోఽస్మి తవాన్తికమ్
శిలోచ్చయేఽత్ర వై శఙ్ఖచక్రావనతహస్తకః ॥ ౩౩
శ్రీభూమిసహితో నిత్యం విహరన్ రాజతేతరామ్
అద్రేర్దక్షిణతస్తస్య రాజధానీ విరాజతే ॥ ౩౪
గజవాజిరథోపేతా సర్వాద్భుతమయీ సదా
తస్మిన్ గిరౌ త్రయస్త్రింశత్కోటిసఙ్ఖ్యాశ్చ దేవతాః ॥ ౩౫
సర్వే మహర్షయశ్చాపి సిద్ధా యోగివరాస్తథా
వసన్తి సర్వతీర్థాని తస్మిన్ గిరివరే శుభే ॥ ౩౬
అణిమా మహిమా చైవ గరిమా లఘిమా తథా
ప్రాప్తిః ప్రాకామ్యమీశిత్వం వశిత్వం చాష్టభూతయః ॥ ౩౭
తస్యాద్రేః పూర్వభాగే వై చరన్తి విపులం తపః
పూర్వస్యాం దిశి తస్యాద్రేః 'కాలహస్తీ'తి విశ్రుతమ్ ॥ ౩౮
పురే తస్మిన్ మహాదేవో వసతి స్వయమాదరాత్
కాలహస్త్యుత్తరే భాగే సువర్ణముఖరీ నదీ ॥ ౩౯
సర్వపాపప్రశమనీ దృశ్యతే మునిసేవితా
శుకాదయో మునివరాః తస్యాస్తీరే యతేన్ద్రియాః ॥ ౪౦
శేషశైలేశముద్దిశ్య తపస్తప్యన్తి దారుణమ్
తస్యాద్రేః పరితః సప్తయోజనాన్తఃస్థితా జనాః ॥ ౪౧
సర్వపాపవినిర్ముక్తా విష్ణులోకం ప్రయాన్తి వై
అష్టార్ణం మనురాజం తం జప్త్వా తు కిముత ప్రభో ! ॥ ౪౨
తం ద్రష్టుం దేవదేవేశం ద్రష్టుం సద్మ చ శోభనమ్
ఏహి శేషాచలం శీఘ్రం" ఇత్థమాహూతవాన్ స మామ్ ॥ ౪౩
అథ తేనైవ పుంసాఽహం శేషాచలముపాగమమ్
వ్యోమాన్తర్వితతోదారశృఙ్గాన్తఃస్తమ్భితద్రుమమ్ ॥ ౪౪

తత్ర గత్వా స పురుషో జ్వలత్కాఞ్చనశోభితమ్
దివ్యం ప్రదర్శయామాస విమానం రత్నశోభితమ్ ॥ ४५

స్వయమన్తర్దధే సోఽయం పశ్యతో మమ పూరుషః
అన్తర్దధే విమానఞ్చ తస్మిన్నేవ క్షణాన్తరే" ॥ ४६

ఇతి స్వప్నో మయా దృష్టో హ్యద్భుతో రోమహర్షణః
అదృష్టపూర్వశ్చాన్యేన కిమేతదితి చిన్త్యతామ్ ॥ ४७

మన్త్రిణః —
"దేవేన త్వయి కారుణ్యాత్ దర్శితం రాజసత్తమ !
స వల్మీకస్థాన ఏవ దేవస్తిష్ఠత్యసంశయమ్ ॥ ४८

క్షీరభాణ్డఞ్చ గోపాలా భగ్నమావేదయంస్తవ
గోపాలైః యత్సమాదిష్టం వల్మీకస్థానముత్తమమ్
తత్ర క్షీరాభిషేకేణ దేవో వ్యక్తిం గమిష్యతి" ॥ ४९

నృపనికటం ప్రతి శేషాచలోదన్తజ్ఞాపనాయ శబరాగమనమ్

ఇతి సఞ్చిన్త్యమానే వై శబరః కశ్చిదాయయౌ
కాళమేఘనిభో ధన్వీ ఖడ్గతూణీరభూషితః ॥ ५०

బర్హిపిచ్ఛాన్వితశిరా లతాపల్లవభూషితః
తూర్ణమాగత్య రాజానం ప్రణమ్య శిరసా తతః ॥ ५१

వ్యజిజ్ఞపచ్చ రాజానం ప్రణతః ప్రాఞ్జలిః స్థితః
స్వామిన్ ! వసామి శేషాద్రౌ ప్రియఙ్గుకృషిమాచరన్ ॥ ५२

తేన జీవామి సతతం సపుత్రః సహబాన్ధవః
కశ్చిచ్ఛ్వేతో వరాహో వై తత్రాఽఽగత్య దినే దినే ॥ ५३

ప్రియఙ్గుం భక్షయత్యేవ నిశ్శేషం మిషతాఞ్చ నః
తదర్థం రక్షణే తస్య నియుజ్య మమ పుత్రకమ్ ॥ ५४

ప్రియం ప్రియఙ్గుం దేవాయ నివేదయితుముద్యతః
మధ్వర్థమగమం సోఽహం సుదూరం తత్ర పర్వతే ॥ ౫౫
తస్మిన్నవసరే పుత్రః ప్రియఙ్గుం లోలుపః కరే
సమ్మర్ద్య భక్షయిత్వాఽఽస్తే తదపశ్యం సమాగతః ॥ ౫౬
దేవానివేదితే ప్రీతిర్మమ నాసీత్ కదాచన
తతః క్రుద్ధో రుదన్తం వై పుత్రం హన్తుం సముద్యతః ॥ ౫౭
తదా హ్యాకాశగా వాణీ మామవోచత్ సుదారుణమ్
"మా వధీః పుత్రమేనం వై ప్రియఙ్గుమనివేదితమ్ ॥ ౫౮
దేవః స్వీకృతవానేవ త్వద్వృత్తేనైవ తోషితః
చక్రవర్తిసమీపఞ్చ గత్వా స్వప్నఞ్చ దర్శితమ్ ॥ ౫౯
అభిజ్ఞానతయా చోక్త్వా తమాగచ్ఛేతి వై వద"
ఇతి తేన సమాఖ్యాతం వాచా వ్యోమగయా తదా ॥ ౬౦
వచః శ్రుత్వా విచార్యాథ 'కిమేత' దితి మన్త్రిభిః
రాజాఽథ గోపవాక్యఞ్చ స్వప్నం శబరభాషితమ్ ॥ ౬౧
ఏకీకృత్య సహానేన నిర్యయౌ శబరేణ సః
ఆదిశ్య మన్త్రిణశ్చైవ గోసహస్రభవం భువి
క్షీరమానయతేత్యేతత్ శేషాచలతటం యయౌ ॥ ౬౨

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగునారద సంవాదే శ్రీ వేఙ్కటాచల-
మాహాత్మ్యే చోళరాజస్వప్నవృత్తాన్తకథనంనామ అష్టమోఽధ్యాయః

అథ నవమోఽధ్యాయః

~~~~~~⊙~~~~~~

చక్రవర్తినః శబరేణ సహ వరాహదర్శనార్థం శేషాచలగమనమ్

శ్రీ నారదః —

నిర్గత్య రాజా శబరేణ సార్ధం ప్రియం ప్రియఙ్గుం ప్రతిభక్షయన్తమ్
శ్వేతం వరాహం శబరోపదిష్టం దివ్యం విమానఞ్చ దిదృక్షురత్ర ॥
విలోకయఞ్ శ్వేతవరాహమేకం ప్రియఙ్గుసస్యం కిల భక్షయన్తమ్
గర్జన్తమాయాన్తమితస్తతోఽపి ఘోణారవం భీమపరాక్రమఞ్చ ॥
దివ్యం విమానఞ్చ దదర్శ తత్ర నృపస్తదా రత్నవిభూషితం తత్
అనేకసాహస్రరవిప్రకాశం స్వప్నేఽద్భుతం దృష్టమదృష్టపూర్వమ్॥
తతో వరాహః సహసా ప్రియఙ్గుం వ్యాధస్య హృష్టః తమథోపభుజ్య
దృగ్గోచరం తస్య సమీపజాతం వల్మీకమేష ప్రవివేశ భూయః ॥
న తద్విమానఞ్చ దదర్శ భూయః తస్మిఞ్ క్షణే విస్మితచిత్త ఏషః
పప్రచ్ఛ తం శాబరమేవ 'తస్య హేతుం వద' స్వేతి స రాజపుత్రః ॥

చక్రవర్తికృతక్షీరాభిషేకేణ వల్మీకాత్ శ్రీనివాసావిర్భావః

స శాబరస్తస్య చ తేన హేతుం
తత్త్వేన పృష్టః స జగాద తస్మై ।
'అయం వరాహో న వరాహమాత్రం
దేవః స్వయం యో ధరణీం బభార ॥ ౬

ఇదం విమానఞ్చ తదీయమేవ దివ్యం
త్వయా దృష్టమదృష్టపూర్వమ్ ।
వాసోఽస్య వల్మీకమిదం మహాత్మన్ !
మహత్తరం నూనమితస్తు హేతోః ॥ ౭

వల్మీకతోఽస్మాచ్చ వినిర్గతోఽసౌ
భూయోఽపి తత్రైవ విలీన ఆస్తే ।
అతోఽత్ర రాజన్ ! నిశితైః ఖనిత్రైః
వల్మీకమేతత్ ప్రవిదార్య సద్యః ॥ ౮
~~~~~~

విలోక్యతాం నూనమిహైవ దేవో వసిష్యతీతి ప్రతిభాతి మేఽద్య '
శ్రుత్వా చ తత్ శాబరవాక్యమేష వల్మీకమేతత్ న బిభేద భీతః ॥౯

అథాభ్యషిఞ్చత్ స తమేవ భక్త్యా
గోపాహృతైః క్షీరఘటైరనేకైః ।
స తత్ర వాచాం మనసామభూమిం
దదర్శ రత్నోజ్జ్వలమద్భుతఞ్చ ।
దివ్యం విమానోత్తమమాశు దృష్ట్వా
హృష్టశ్చ మూర్ధ్నా ప్రణనామ భూయః ॥ ౧౦
తన్మధ్యేఽసౌ "నీలజీమూతకల్పం
పద్మాఽవాసం సంశ్రితత్రాణహేతుమ్ ।
శ్రీవత్సాఙ్కం పుణ్డరీకాయతాక్షం
శఙ్ఖం చక్రం ధారయన్తం కరాభ్యామ్ ॥ ౧౧
దాతారం తం పాణినా వై వరాణా-
మన్యేనాఙ్కం బిభ్రతం భ్రాజమానమ్ ।
పీతం వస్త్రం బిభ్రతం రాజమానం
కోటీరాన్తప్రోతరత్నోపశోభమ్ ।
శాన్తాకారం శాశ్వతం శ్రీనివాసం
సేవ్యం దేవైః" వాసుదేవం దదర్శ ॥ ౧౨
స రాజపుత్రో దృష్ట్వాఽథ దేవేశం భక్తవత్సలమ్
ప్రాదుర్భూతం ప్రణమ్యైనం తుష్టావ స్తుతిభిః స్వయమ్ ॥ ౧౩

చక్రవర్తికృత శ్రీనివాసస్తుతిః

రాజపుత్రః —
"బ్రహ్మా రుద్రో వసవో యే చ సాధ్యాః
విశ్వేదేవా మరుతః సప్త పూర్వే ।
ఏతే చాన్యే దేవముఖ్యా నియోగం
పశ్యన్తస్తే విష్టపానా వర్తయన్తే ॥ ౧౪

నాకారం వా రూపమత్యద్భుతం తే
పశ్యన్త్యేతే యోగిముఖ్యాః పురాణాః ।
ఇత్థం భూతే మాదృశానుగ్రహార్థం
ప్రత్యక్షం తే రూపమేతద్బభూవ ॥ ౧౫

హోతవ్యం త్వం పావకాన్తస్తు హోత్రం
హోతా చ త్వం పావకోఽపి త్వమేవ ।
ఉద్దేశస్త్వం సిద్ధిరస్య త్వమేవ
త్వత్తః కిఞ్చిన్నాన్యదత్రాస్తి దేవ! ॥ ౧౬

సద్వైవైకస్త్వం పరం బ్రహ్మ పూర్వం
యస్మాన్నాన్యం ప్రాహురేతత్ప్రపఞ్చమ్ ।
యత్సఙ్కల్పాత్ ప్రాకృతః సర్వ ఆదౌ
యచ్చాన్తఃస్థం శాసి సర్వాత్మనేమమ్ ॥ ౧౭

న బ్రహ్మాఽసీత్ పూర్వమీశో న చాఽసీత్
నేమే వ్యాప్తే రోదసీ వాఽప్యభూతామ్ ।
ఏకస్త్వం వై జాగరూకస్తు శేషే
శేషేతల్పే చారు సృష్ట్వా తదాఽఽపః ॥ ౧౮

నో లోకస్త్వాం వేద వేత్థ త్వమేనం
నాఽదిర్మధ్యం విద్యతే తేఽథవాన్తః ।
సత్యం రూపం తే శ్రుతిః కీర్తయన్తి
జ్ఞానాకారం యత్తదేతన్నమామి ॥ ౧౯

కాలోఽసి త్వం లోకసంహారహేతుః
స్రష్టా చాదౌ రక్షకశ్చ త్వమేవ ।
సంహార్యస్త్వం సృజ్యవస్తు త్వమేవ
ప్రాయోరక్ష్యం త్వం హి కర్తా చ కర్మ ॥ ౨౦

త్వం యజ్ఞో దీక్షిత స్త్వఞ్చ స్వాహాఽసౌ త్వం హుతాశనః
త్వయా వ్యాప్తమిమం లోకమనువ్యాప్తా రమా తవ ॥ ౨౧
సోఽహం త్వాం శరణం ప్రాప్తః పద్మాసఖమజం విభుమ్
శేషిణం సర్వజగతాం ప్రణతార్తిహరం శుభమ్" ॥ ౨౨

శ్రీనివాసస్య చక్రవర్తిప్రార్థనయా సర్వజనదృశ్యత్వాభ్యుపగమః

స్తుత్వేతి భూపః ప్రణతః పృథివ్యాం
తుష్టావ భూయః ప్రణనామ భూయః ।
అథాస్య భక్తిం స విలోక్య దేవో
నృపాత్మజం ప్రీతమనా జగాద ।
గుహాసు బద్ధైః ప్రతిశబ్దజాతైః
ముహుస్తిరస్కృత్య పయోధిఘోషమ్ ॥ ౨౩

శ్రీభగవాన్ —

'ప్రీతోఽస్మి రాజేన్ద్ర! పరం తవాహం
భక్త్యాఽనయా చాన్యసుదుర్లభఞ్చ ।
వరం వృణీష్వాద్య యదిచ్ఛసి త్వం
దాస్యామి సర్వం తవ మా విషాదః' ॥ ౨౪

రాజపుత్రః —

'యత్తద్రూపం దుర్లభం యోగివర్యైః
రమ్యం భూయాదీదృశం సర్వదృశ్యమ్ ।
అత్రైవ త్వం సర్వదా వాసమీయాః
సర్వేషాం వై మానవానాం హితాయ' ॥ ౨౫
'ఓ' మిత్యుక్త్వాఽథాపరం ప్రాహ వాక్యం
'మద్భక్తస్త్వం నాస్తి తుల్యస్త్వయాఽన్యః ।
సన్తుష్టోఽహం మత్సఖిత్వం ప్రదాస్యే
వేత్థ త్వం మాం సుహృదం భక్తవశ్యమ్' ॥ ౨౬

ఇత్యూచివాన్ మాధవో రాజపుత్రం
భూయః ప్రాహాస్మై స్మేరవక్త్రారవిన్దః ।
'సేవాం రాజన్! అన్వహం మే త్రిసన్ధ్యం
కర్తుం భూయః శాసనాన్మేఽర్హసి త్వమ్' ॥ ౨౭

ఏతచ్ఛ్రుత్వా రాజపుత్రః స ధీమాన్
సేవాం నిత్యం నో జహౌ ప్రీతచిత్తః ।
సేవాం కుర్వన్ వేఙ్కటేశస్య రాజా
తస్మిన్ వాసం పత్తనే స్మ ప్రయాతి ॥ ౨౮

సేవాకాలేషు తస్యాయం రాజ్ఞో వై భక్తవత్సలః
అర్చాభావమతిక్రమ్య హితార్థా నప్యుపాదిశత్ ॥ ౨౯

శ్రీ శ్రీనివాసమహోత్సవసేవార్థం బ్రహ్మరుద్రాద్యాగమనమ్

స కదాచిత్ ధ్వజారోహమహోత్సవ మతన్ద్రితః
అకారయచ్చ ధర్మేణ కన్యాం యాతి దివాకరే ॥ ౩౦

ధ్వజం నిర్మాయ విధివత్ గరుడాధిష్ఠితం శుభమ్
ఆరోపయత్ సమభ్యర్చ్య ధ్వజస్తమ్భమనుత్తమమ్ ॥ ౩౧

బ్రహ్మాణమీశం సగణం శతక్రతుం
యే చైవాన్యే సన్తి దిక్పాలముఖ్యాః ।
తానఞ్జసా మన్త్రవర్యైః ద్విజాశ్చ
సేవార్థం వై స్వైరమాహూతవన్తః ॥ ౩౨

తతో హంసం సమారుహ్య ప్రాఞ్జలిః కమలాసనః
ఆగతో మునిభిః సార్ధం కాఙ్క్షన్ సేవాం రమాపతేః ॥ ౩౩

శఙ్కరోఽపి వృషారూఢః సేవాయై గిరిజాన్వితః
ప్రమథాద్యైః పారిషదైరన్వితః ప్రయయౌ ముదా ॥ ౩౪

ఇన్ద్రోఽపి సాన్ద్రసిన్దూరప్రస్ఫురత్కుమ్భమణ్డలమ్
ఆరుహ్యైరావతం నాగం ద్రష్టుం యాత్రోత్సవం యయౌ॥ ౩౫

అన్యే చాపి దిశాపాలాః స్వం స్వం వాహనమాస్థితాః
శేషాచలతటీదేశమగమన్ ఆదృతోత్సవాః ॥ ౩౬

నారదోఽపి హరినామసహస్రం
కలయన్ విమృశన్మహతీఞ్చ ముహుః ।
ఆయయౌ హృది చ భాస్వరభూతం
కలయన్ వివృణన్నిగమాదిమపి ॥ ౩౭

అథాయయు ర్ద్రష్టుకామా మహాన్తం
క్షోణీపాలాః ప్రాణినః సర్వ ఏవ ।
పుత్రం నేత్రం ప్రార్థయానాశ్చ
భూయో నానాదిగ్భ్యో నమ్రశీర్షాః తదానీమ్ ॥ ౩౮

తస్య చోత్సవయాత్రాయాం శేషాచలపతేస్తదా
వేఙ్కటేశం ప్రార్థయన్తో నానాదిగ్భ్యః సమాగతాః ॥ ౩౯

కిఙ్కరాశ్చైవ గాయన్తి కీర్తిం తస్య మహాత్మనః
ఇత్థం ప్రవవృధే తస్య దివ్యః శౌరేర్మహోత్సవః ॥ ౪౦

అదృష్టపూర్వః సర్వేషాం విస్మయం వ్యతనోత్ భృశమ్
పఙ్గవో జవనా ఆసన్, కాణా వై దూరదర్శనాః
బభూవుః వాగ్మినో మూకా జనాస్తస్మిన్ మహోత్సవే ॥ ౪౧

తదాప్రభృతి యస్మిన్ వై వర్షే వర్షే మహోత్సవే
నమస్యతి హరిం తత్ర స వృద్ధిం యాస్యతి ధ్రువమ్ ॥ ౪౨

తస్య చోత్సవయాత్రాయాం శేషాచలపతేస్తదా
పయోదా విరజీచక్రుః ప్రతోలీ ర్వాసవాఽఽజ్ఞయా ॥ ౪౩

శ్రీ శ్రీనివాసస్య రథోత్సవావభృథోత్సవప్రకారః

సౌవర్ణం కల్పయామాస రథం రత్నపరిష్కృతమ్
తస్మిన్ రథవరే రమ్యే దీవ్యతి స్మాష్టమే దినే ॥ ౪౪

అథాష్టసు వ్యతీతేషు దివసేషు మహోత్సవే
శ్రవణే విష్ణునక్షత్రే ముహూర్తే తు శుభే తదా ॥ ౪౫
చక్రం భగవతాఽఽజ్ఞప్తం స్వామిపుష్కరిణీజలే
చకారాఽవభృథస్నానం మఖేఽస్మింశ్చ సమాపితే ॥ ౪౬
అథాస్యాం విధివద్రాత్రౌ ధ్వజస్యాప్యవరోహణమ్
చక్రు ర్విప్రవరా స్తత్ర మహాన్నై ర్వేద్యమేవ చ ॥ ౪౭
అథాన్యస్మిన్ దినే దేవమానర్చ విధివత్తదా
ప్రసూనై ర్వివిధై శ్చాపి సుగన్ధైః సుమనోహరైః ॥ ౪౮
హరిర్విసర్జయామాస దేవాన్ సేవార్థమాగతాన్
బ్రహ్మరుద్రపురోగాంశ్చ ప్రణమ్రశిరసస్తదా ॥ ౪౯
ఇత్థం స రాజా వృషశైలభర్తుః
మహోత్సవం దివ్యమిమం సమాప్య ।
హృష్టః కృతార్థం బహుమన్యమానో
హ్యాత్మానమావాస మియాయ భూయః ॥ ౫౧

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగునారదసంవాదే శ్రీ వేంకటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీశ్రీనివాసావిర్భావాదివర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః

అథ దశమోఽధ్యాయః

చక్రవర్తిసమీపాగత కృష్ణశర్మాఖ్య విప్రోదన్తః

నారదః —

ఉత్సవాన్తే ద్విజః కశ్చిత్ ఆజగామ తదన్తికమ్
భార్యయా సహితశ్చైవ తదైవాఽచిరసూతయా ॥ ౧
ద్విజం తమాగతం రాజా పాద్యార్ఘ్యాసనవన్దనైః
అభిపూజ్య యథాన్యాయం దృష్ట్వా కుశలమబ్రవీత్ ॥ ౨

రాజా —

'క స్తే దేశో ద్విజశ్రేష్ఠ! కిమర్థమిత ఆగతః
వదస్వ కిమహం వా తే కరవాణి నిదేశకృత్?' ॥ ౩

విప్రః —

'దక్షిణామ్భోనిధే స్తీరే శ్రుతా చన్ద్రిపురీ శుభా
తస్యాం వసతి ధర్మజ్ఞః కూర్మో నామ ద్విజో త్తమః ॥ ౪
తస్యాహం వై సుతో రాజన్! కృష్ణశర్మేతి విశ్రుతః
భార్యా సుధర్మిణీ నామ్నా మమేయం పుత్రిణీ శుభా ॥ ౫
కాశీక్షేత్రమహం ద్రష్టుం ప్రయాస్యే ము క్తిసాధనమ్
అస్యాః శిశుస్త్రిమాసోఽయం దుర్బలా చైవ భామినీ ॥ ౬
ప్రవాసాయోగ్యతామస్యా దుర్బలాయాశ్చ మ న్త్రియన్
త్వత్సకాశమహం రాజన్! సంప్రా ప్త స్త్వం హి రక్షితా॥ ౭
విలోక్య కాశీమాయాస్యే సేయం తావ న్మనస్వినీ
సమీపే తవ రాజేంద్ర! వాసం యాత్వితి మే మతిః' ॥ ౮
'ఓ' మిత్యుక్త్వోఽథ భూపేన త్య క్త్వా భార్యాం సుతాన్వితామ్
ఆమ న్త్ర్య చ మహీపాలం యయౌ కాశీం ప్రతి ద్విజః॥ ౯
రాజా చ తస్యా వాసార్థం గృహమేకం ప్రకల్ప్య సః
ధాన్యం షణ్మాసపర్యా ప్తం దాపయామాస చ స్వయమ్ ॥ ౧౦
'న నిర్గచ్ఛ గృహా' చ్చేతి శశాస ద్విజభామినీమ్
స్వవ్యాపారే స్థితో రాజా నై వ సస్మార తాం తతః ॥ ౧౧
కృష్ణశర్మా తతో విప్రో గత్వా ప్రస్థానము త్తమమ్
పునరాగత్య భూపాలమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౧౨

కృష్ణశర్మా :—

'ఆగతః కృష్ణశర్మాఽహం గఙ్గాం దృష్ట్వా సుశోభనామ్
న్యస్తా తవాఽ న్తికే భార్యా దీయతాం విరహాతురా' ॥ ౧౩

ఇత్యుక్తో భూపతి స్తేన చిన్తయామాస దుఃఖితః
'అహో! మయా ప్రమత్తేన విషయాఽఽసక్తచేతసా ॥ ౧౪
న చిన్తితా మహాభాగా భామినీ తు ద్విజన్మనః
ధాన్యం షణ్మాసపర్యాప్తం దత్తమస్యై పురా మయా ॥ ౧౫
స కాలస్తు వ్యతీతోఽద్య కిం కరోతు ద్విజన్మజా
గృహాన్నిర్గమనం చాస్యాః ప్రతిషిద్ధం మయా తదా ॥' ౧౬
ఇత్థం సఞ్చిన్త్య రాజాఽసౌ ప్రేషయామాస పూరుషమ్
ద్రష్టుం స్వనిర్మితే గేహే సపుత్రాం ద్విజభామినీమ్ ॥ ౧౭
స విలోక్యాగతస్తూర్ణం రాజానం తం వ్యజిజ్ఞపత్
'శిశునా సహ భార్యాఽస్య కాలధర్మముపాగతా ॥ ౧౮
శరీరే చానయోః శుష్కే వర్తేతే చిరకాలతః'
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా స రాజా భృశదుఃఖితః ॥ ౧౯
ద్విజమాహూయ సంభ్రాన్త మిదం వచనమబ్రవీత్

రాజా :—

'తవ భార్యా ద్విజశ్రేష్ఠ! మామనుజ్ఞాప్య భామినీ ॥ ౨౦
దేవదేవస్య సేవార్థమిదానీమేవ నిర్గతా
శ్వ ఆనేష్యామి భద్రం తే గతాం సేవార్థమఞ్జసా ॥ ౨౧
దినమేకం చ విశ్రమ్య తతో యాస్యసి భార్యయా'
ఇత్యుక్త్వాఽథ ద్విజశ్రేష్ఠ నృపః శఙ్కితమానసః ॥ ౨౨
గృహాన్నిర్గత్య శేషాద్రిమారురోహ క్షణాన్తరాత్
దేవస్యావసరం వీక్ష్య ప్రాఞ్జలిః ప్రయతః స్థితః ॥ ౨౩
స ముహూర్తం వినిశ్వస్య సఖేదం చ వ్యజిజ్ఞపత్
"స్వామిన్! విజ్ఞాపనా మద్య శ్రుణుష్వైకమనా మమ ॥ ౨౪

సోఽహం హి భవతా రక్ష్యః శరణం గత ఇత్యపి
అప్రబుద్ధేన మత్తేన మయా వై దుష్కృతం కృతమ్ ॥ ౨౫
న్యాసీకృతాం మహాభాగాం ద్విజవర్యేణ ధీమతా
న వ్యచారయ మాసక్తో విషయేషు యశస్వినీమ్ ॥ ౨౬
ఇదానీమాగతే విప్రే పూర్వవృత్తమనుస్మరన్
కిమేతదితి భీతోఽహం తదుదన్తం విచారయన్ ॥ ౨౭
శ్రుత్వా మృతాం నిరాహారాం సపుత్రాం శుష్కదేహినీమ్
పరం నిర్విణ్ణచిత్తోఽహ మవదం ద్విజమగ్రతః ॥ ౨౮
'గతా సా దేవసేవార్థం శ్వ ఆనేష్యామి తాం ప్రియామ్
సపుత్రాం తవ భార్యాం వై మా భైషీర్ద్విజసత్తమ!' ॥ ౨౯
భవిష్యతి కథం చేతి భృశం చిన్తాముపాగతః
త్వామేవ శరణం దేవ! ప్రణతార్తిహరం గతః ౩౦
యథా పాపం న విన్దేయం చరితార్థో యథా ద్విజః
దేవదేవ! తథా కర్తుం శక్తో నాన్యస్త్వయా వినా ॥ ౩౧
త్రాహి మాం శరణం ప్రాప్త మితస్త్వం దుఃఖసాగరాత్
గతిస్త్వమేవ చాస్మాకం నాన్యోఽస్తి జగతీపతే! ॥" ౩౨
ఇతి ప్రణమ్య దేవేశం స్థితస్తూష్ణీం నృపోత్తమః
సాన్త్వయన్ మధురైర్వాక్యైః ఉవాచ మధుసూదనః ॥ ౩౩

శ్రీభగవాన్ —

'మా తే వ్యథా భూరాజన్ద్రే! మా భైషీస్త్వం కదాచన
తవోపాయమహం వక్ష్యే ద్విజభార్యాప్రజీవనే ॥ ౩౪
విప్రః కాశీం ప్రయాస్యన్మాం దృష్ట్వాఽనుజ్ఞాప్య వై గతః
సుధర్మిణీ చ మద్భక్తా సాధ్వీ మద్గతమానసా ॥ ౩౫

తత స్తదీయా ప్రాణా వై యమాయ కిల నార్పితాః
శరీరే మమ రాజేన్ద్ర! స్థాపితాస్తు ప్రియాసవః ' ॥ ౩౬
ఇత్యుక్త్వాఽఽశ్వాస్య భూపాలం విష్వక్సేన మభాషత
ప్రాఞ్జలిం వినయానమ్రం వేత్రపాణిం పురఃస్థితమ్
"విష్వక్సేన! మహాభాగ మదీయాజ్ఞామిమాం శ్రుణు ॥ ౩౭

అస్థికూటాభిధసరోవర మాహాత్మ్యమ్

ఇత ఈశానదిగ్భాగే త్వస్థికూటాభిధం శుభమ్
తీర్థమస్తి తతస్తోయం సమాహృత్య సుపావనమ్ ॥ ౩౮
సుధర్మిణ్యాః సుతస్యాపి శరీరమభిషేచయ
సపుత్రా సా ప్రసుప్తేవ తత ఉత్థాస్యతి ధ్రువమ్ ॥ " ౩౯
విష్వక్సేన 'స్తథే' త్యుక్త్వా తోయమాహృత్య తీర్థతః
సుధర్మిణ్యాః శరీరం తదభ్యషిఞ్చ త్సుతస్య చ ॥ ౪౦
ఉత్థితా ససుతా సాధ్వీ ద్విజభార్యా సుధర్మిణీ
అథ రాజానమాహూయ ప్రోవాచ మధుసూదనః ॥ ౪౧
'దృష్టో గిరివరస్యాఽయం మహిమా భవతానఘ!
ప్రభావమచలస్యాస్య సనకాద్యాశ్చ యోగినః ॥ ౪౨
బ్రహ్మాద్యాః సకలా దేవా న జానన్తి యథా మమ
యద్యదిచ్ఛతి వై జన్తుర్మనసాఽభీప్సితం నృప! ॥ ౪౩
తథా సిధ్యతి తత్సర్వం గిరేరస్య ప్రభావతః '
అథ విప్రం సమాహూయ భార్యాం చాఽస్య సుధర్మిణీమ్ ॥ ౪౪
ద్విజభార్యామథాపృచ్ఛత్ 'వద తే కిమభీప్సితమ్ ?
సా తథోక్తా తు దేవేన వరయామాస మాధవమ్ ॥ ౪౫
'త్వద్భక్తిశ్చ దృఢా చాస్తు మమ దేవేశ! నిత్యశః'
ఏవం సంప్రార్థితో దేవో దదౌ తస్యా అభీప్సితమ్ ॥ ౪౬

తతో విధిశివాద్యాశ్చ సనకాద్యాశ్చ యోగినః
వృషాద్రిమగమన్ సర్వే ద్రష్టుకామా స్తదద్భుతమ్ ॥ ౪౭

కృష్ణశర్మా చ సన్తుష్టో విస్మితశ్చ మహామునేః
ప్రణమ్య స్తోత్రయామాస దేవదేవం రమాపతిమ్ ॥ ౪౮

దేవదేవో నృపం ప్రాహ న చాస్య సదృశో భువి
విప్రస్య మయి భక్తస్య తథైవ నియతాత్మనః ॥ ౪౯

అసౌ జన్మాన్తరే రాజన్! త్రయ్యన్తార్థప్రవర్తకః
భవిష్యతి తదన్తే చ మత్సాయుజ్యమవాప్స్యతి ॥ ౫౦

రాజా చ విప్రమాహూయ సభార్యం పురుషర్షభమ్
స్వావాసం ప్రేషయామాస ప్రహృష్టేనాన్తరాత్మనా॥ ౫౧

తదను చ నృపతిః వృషాచలం తం స్వయ
మధిగమ్య దినే దినే మహాత్మా ।
విరచితదృఢభక్తిరస్య కుర్వన్
వివిధమనోరథకిఙ్కరత్వమాసీత్ ॥ ౫౨

కథితం భావివృత్తాన్తం దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః
అర్చితశ్చ కలౌ భక్తై రద్భుతాని ప్రదర్శయన్ ॥ ౫౩

విహరన్ రమయా చైవ సాకం తత్ర మహీధరే
వసిష్యతి చ హృష్టాత్మా సురసిద్ధనిషేవితః ॥ ౫౪

ఇత్యేవం భృగవే తస్మై కథయామాస నారదః
వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యం పరం వ్యాసేన కీర్తితమ్ ॥ ౫౫

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగునారదసంవాదే
శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే అస్థికూటతీర్థమాహాత్మ్య వర్ణనం నామ
దశమోఽధ్యాయః

అథ ఏకాదశోఽధ్యాయః

సింహాదాఖ్యాసురవృత్తాన్తః

భృగుః —

'నమో నమస్తే దేవర్షే! సర్వజ్ఞ కరుణానిధే!
వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యం భూతం భావి చ మే శ్రుతమ్॥ ౧

కేనాకారేణ భగవాన్ ఆకల్పం నివసిష్యతి
కిం కరిష్యతి వా దేవః శ్రీమాన్ వేఙ్కటనాయకః? ॥ ౨

ఏతత్సర్వం సఙ్గ్రహేణ బ్రూహి మే మునిసత్తమ!
యస్య శ్రవణమాత్రేణ శ్రోతవ్యం నావశిష్యతే' ॥ ౩

నారదః —

శ్రూయతామిదమాఖ్యాస్యే చరితం వేఙ్కటేశితుః
సమ్భాషితమగస్త్యేన భావివృత్తే ప్రసఙ్గతః ॥ ౪

చక్రవర్తీ చ భూపాలః శాసిష్యతి వసున్ధరామ్
భవిష్యతి తదా దైత్యః సింహాదో నామ వీర్యవాన్ ౫

స దురాత్మా తపస్తేపే నిధ్యాయన్ పరమేష్ఠినమ్
ఉత్తరే పాపనాశస్య సార్ధయోజనదూరతః ॥ ౬

సరస్యఘవినాశాఖ్యే కుర్వం త్రిషవణాప్లవమ్
"ప్రజాపతే! త్వదన్యో న విశ్వోపరి బభూవ హ! ॥ ౭

వయం శ్రేయస్వినః స్యామ శోఽస్తు యో నో మనోరథః"
ఇతి మన్త్రం జపన్నిత్యం ఆరరాధ చతుర్ముఖమ్ ॥ ౮

వర్షే పూర్ణే స భగవాన్ హంసారూఢః సరోజభూః
ఆవిర్బభూవ పురతః సింహాదస్య తపస్వినః ॥ ౯

బ్రహ్మా —

"ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ భద్రం తే సింహాద! కుశలీ భవ
తపసా తవ తుష్టోఽస్మి వరం వరయ సువ్రత!" ॥ ౧౦

సింహాదః —

"నమో నమస్తే విశ్వేశ! సర్వకారణకారణ!
యది ప్రీతోఽసి భగవన్! దేహి మే వరముత్తమమ్ ॥ ౧౧

దేవదానవగన్ధర్వయక్షరాక్షసపన్నగాః
వశే తు మమ వర్తన్తాం తేభ్యో న చ భయం మమ" ॥ ౧౨

సింహాదవచనం శ్రుత్వా "తథాఽస్త్వి"తి విరిఞ్చనః
ఆభాష్యాఽన్తర్దధే సాకం యోగిశ్రైరస్య పశ్యతః ॥ ౧౩

తదాప్రభృతి దుష్టాత్మా బబాధే దేవతాగణాన్
క్షత్రియైః సహ దేవాంశ్చైఃమునీనన్యాంశ్చ మానవాన్ ॥ ౧౪

సింహాదభీతదేవానాం శ్రీనివాససమీపాగమనమ్

ఏవం తేనార్దితా దేవా మునయశ్చ తపోధనాః
శరణ్యం శరణం జగ్ముః వేఙ్కటేశం యథా నిధిమ్ ॥ ౧౫

దేవాః —

"దైత్యారే! దేవదేవేశ! శరణాగతవత్సల!
త్రాహి నః పుణ్డరీకాక్ష! సింహాదా దసురాధమాత్ ॥ ౧౬

త్రిలోకీం బాధతే నిత్యమనుభుఙ్క్తే చ రూపిణీమ్
సింహాదః క్రూరచారిత్రః పాపః ప్రాప్తవరో విధేః" ॥ ౧౭

ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా భగవాన్ భూతభావనః
మేఘధ్వనిగభీరేణ వచసాఽన్వగ్రహీత్ సురాన్ ॥ ౧౮

అథయాగతదేవానాం చక్రవర్తినికటగమనాయ భగవదాజ్ఞా

శ్రీ భగవాన్ —

"అభయం బ్రహ్మణా దత్తం దేవేభ్యః సురసత్తమాః।
న దానవాశ్చ తం ఘ్నన్తి నాసురా న చ పన్నగాః॥ ౧౯
నైవ శక్తిర్మనుష్యాణాం సంహారేఽస్య దురాత్మనః
సహాయాస్తస్య బహవః సన్తి దైత్యాంశసమ్భవాః॥ ౨౦
ఖరః కడారః పిఙ్గాక్షః కనకః కద్రుకః కపిః
ఏతే హి రఙ్గాకులజాః షట్ బాణస్యాత్ర సన్తి హి॥ ౨౧
ప్రహ్లాదాయ వరో దత్తః పురా ప్రీతిజుషా మయా
తద్వంశ్యా నైవ హన్తవ్యాః సత్యపి త్రిజగత్క్షయే॥ ౨౨
తత్రోపాయం ప్రవక్ష్యామి సింహోదక్షపణాయ వః
చక్రవర్తీ వసత్యత్ర కాళహస్తిసమీపతః॥ ౨౩
సువర్ణముఖరీతీరే పశ్చిమే పుణ్యధామని
సమాప్యాయయత స్వాంశైర్మద్భక్తం చక్రవర్తినమ్॥ ౨౪
సింహోదం సుమహాబాహుం మహాబలపరాక్రమమ్
స సంహరిష్యతి బలీ రాక్షసానివ రాఘవః॥ ౨౫
స్వస్థా భవత దేవేశాః! సర్వం భద్రం భవిష్యతి"
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ విష్ణుః సర్వభూతాత్మభావనః॥ ౨౬
విసర్జయామాస సురాన్ విమానం చావిశత్ ప్రభుః

భగవదాజ్ఞయా దేవానాం ద్విజవేషేణ చక్రవర్తినికటగమనమ్

తతో దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః
అనుగ్రహీతుకామాస్తం ఆజగ్ముశ్చక్రవర్తినమ్॥ ౨౭
బ్రాహ్మణాకారమాలమ్బ్య దేవగన్ధర్వతాపసాః
శుభాశిషం ప్రయుఞ్జానా రాజానముపతస్థిరే॥ ౨౮

ఆగతాంస్తాన్ మహాభాగః పూజయిత్వా యథావిధి
పప్రచ్ఛ కుశలం సర్వాన్ అభివాదనపూర్వకమ్ ॥ ౨౯

పూజితాస్తేన భూపేన దేవా బ్రాహ్మణవిగ్రహాః
అబ్రువన్నేకకణ్ఠాస్తే రాజానం ప్రశ్రయానతమ్ ॥ ౩౦

సింహాదవధాయ చక్రవర్తినం ప్రతి దేవకృతచోదనా

బ్రాహ్మణాః —

"రాజన్! కుశలమస్మాకం త్వయి శాసతి మేదినీమ్
న హి సూర్యే ప్రతపతి లోకే సమ్పద్యతే తమః ॥ ౩౧

సింహాదో నామ దైత్యేన్ద్రో బాధతే బ్రాహ్మణానిహ
న యజ్ఞాః సమ్ప్రవర్తన్తే న హోమా న చ సత్క్రియాః ॥

ఉత్తరే పాపనాశస్య సార్ధయోజనదూరతః
స వసత్యసదాచారః ఖలో బ్రాహ్మణహింసకః ॥ ౩౩

తం సంహర దురాత్మానం సర్వలోకైకకణ్టకమ్
కృతస్తేఽనుగ్రహోఽస్మాభిః సర్వదేవాత్మభిర్నృప!" ॥ ౩౪

చక్రవర్తీ —

"అనుగ్రహేణ యుష్మాకం సంహరామి న సంశయః
సింహాదః కీదృశస్తస్య బ్రూత కిం వా బలం బుధాః!" ॥ ౩౫

బ్రాహ్మణాః —

"విరిఞ్చినా దత్తవరః సింహాదః క్రూరవిక్రమః
అవధ్యః సర్వదేవానాం దేవస్య చ రథాఙ్గిణః ॥ ౩౬

త్వమేవ తస్య రాజేన్ద్ర! సంహర్తా న చ సంశయః
దేవాః కుర్వన్తు సర్వేఽపి సన్నిధానం త్వయి ప్రభో!" ॥ ౩౭

ఇత్యుక్త్వా బ్రాహ్మణాః సర్వే సంప్రయుజ్య జయాఽఽశిషః
అన్తర్ధానం గతాస్తత్ర తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౩౮

సింహాదవధోపాయవేదనాయ భగవత్సన్నిధిం ప్రతి చక్రవర్తిగమనమ్

అథ రాజా మహాతేజాశ్చక్రవర్తీ స ధార్మికః
మన్త్రిభిర్మన్త్రయామాస వధోపాయం దురాత్మనః ॥ ౩౯
నిశ్చిత్య కృత్యవిత్ కృత్యం మన్త్రిభిః సహ మన్త్రవిత్
జగామ వేఙ్కటేశస్య సన్నిధిం పరయా ముదా ॥ ౪౦
స్వర్ణపత్రైః స్వర్ణపుష్పైః తులసీదళసంయుతైః
అర్చయిత్వా యథాపూర్వం వేఙ్కటేశం నృపోఽవదత్ ॥ ౪౧
'బ్రాహ్మణప్రవరాః స్వామిన్! సింహాదేన నిపీడితాః
తత్సంహారనియోగం మే ప్రదదుః కిం కరోమ్యహమ్?' ॥ ౪౨

చక్రవర్తికృతాసురవధార్థం భగవద్దత్తపఞ్చాయుధధారణమ్

శ్రీభగవాన్ —
'శఙ్ఖచక్రే ప్రదాస్యామి భావిసాయుజ్యసూచకే
తథా కౌమోదకీం శార్ఙ్గం నన్దకఞ్చ మహామతే! ॥ ౪౩
పఞ్చాయుధధరో భూత్వా దురాత్మానం సురద్రుహమ్
సబన్ధువర్గం సామాత్యం జహి సఙ్గ్రామమణ్డలే' ॥ ౪౪
ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ తస్మై శుచయే చక్రవర్తినే
శఙ్ఖచక్రగదాశార్ఙ్గఖడ్గాని మధుసూదనః ॥ ౪౫

సింహాదేన సహ యుద్ధాయ కిరాతరూపేణ చక్రవర్తిగమనమ్

తతః స రాజతనయః పునశ్చ స్వపురం గతః
సేనాం సంయోజయామాస దేవతేజస్సమేధితామ్ ॥ ౪౬
సర్వదైవతతేజోభిరుపబ్రుంహితవిగ్రహః
కైరాతం వపురాస్థాయ ప్రతస్థే సహసైనికః ॥ ౪౭
కిరాతవపుషః సర్వే సహితా విశ్వకద్రుభిః
సమేతం మృగయాసక్తం చక్రవర్తినమన్వయుః ॥ ౪౮

ఘ్నన్తో వ్యాఘ్రాన్ వృకాన్ సింహాన్ తరక్షూన్ శల్యకాన్ కిటీన్
ప్రతీరం పాపనాశస్య ప్రాపూ రాజేన్ద్రసద్భటాః ॥ ౪౯

చోళరాజకుమారస్య వాహినీ బలగర్వితా
మన్దం మన్దం ప్రతీయాయ ఘోరసింహోదకాననమ్ ॥ ౫౦

వనదుర్గా ద్వినిష్క్రమ్య సింహోదో దైత్యభూపతిః
అవైక్షత కిరాతాంస్తాన్ నిర్విషాదః స్మితాననః ॥ ౫౧

‘న దేవా న చ దైతేయా న గన్ధర్వా న దానవాః
న చక్రవర్తినః సైన్యం కిమర్థం నో భయాధ్యతా ?’ ॥ ౫౨

ఇతి నిశ్చిత్య ధీరాత్మా నిర్గతః సైనికైః సహ
సింహోదః సింహమారుహ్య ప్రతీయాయ ప్రభోర్బలమ్ ॥ ౫౩

కోట్యా శతసహస్రేణ ఖరసైన్యేన నిర్యయౌ
సర్వతః సహితః సైన్యైః కడారః షష్టికోటిభిః ॥ ౫౪

పిఙ్గాక్షః సప్తకోటీభిః కనకో దశకోటిభిః
కద్రుకోఽన్యోఽర్బుదానీకః కపిః పద్మాసురావృతః ॥ ౫౫

అన్యే చ దైత్యపతయః స్వస్వసైన్యసమావృతాః
ఆగతాః సర్వ ఏవైతే మిలిత్వాఽక్షౌహిణీశతమ్ ॥ ౫౬

పాపనాశనతీర్థసమీపప్రవృత్తచక్రవర్తిసింహోదయుద్ధక్రమః

త్రిదశాక్షౌహిణీనాథః చక్రవర్తీ మహాబలః
సింహోదేన సమం యుద్ధం చకార భగవత్ప్రియః ॥ ౫౭

సేనయోరుభయోశ్చాథ సింహోదహరిభక్తయోః
సమరః సుమహానాసీత్ గఙ్గాయమునయోర్యథా ॥ ౫౮

విమానరత్నాన్యారుహ్య ప్రవీరవరణోత్సుకమ్
ఆగతం దేవగాణిక్యం మధ్యేగగనమణ్డలమ్ ॥ ౫౯

ఆగతా దేవతాః సర్వాః పరమేష్ఠిపురోగమాః
ద్రష్టుకామా మహాయుద్ధం దైత్యరాజాధిరాజయోః ॥ ౭౦
తతో యుద్ధం సమభవత్ సింహాదనృపసేనయోః
వరార్థేన కలహం చక్రుః దేవ్యశ్చాప్సరసో మిథః ॥ ౭౧
సేనాసు క్షీయమాణాసు చక్రవర్తీ ధృతాగ్రహః
శార్ఙ్గం ధనురుపాదాయ సన్దధే నిశితాన్ శరాన్ ॥ ౭౨
బాణేనైకేన రాజేన్ద్రో జఘాన దశవింశతిమ్
శతం సహస్రమయుతం నియుతం ప్రయుతం తథా ॥ ౭౩
తస్య విక్రమమాలోక్య సింహాదః సింహవాహనః
గదయా రాజరాజాశ్వం నిజఘానాఽతిరంహసా ॥ ౭౪
నిహతే తురగే రాజా గజమైరావతోపమమ్
ఆరుహ్య మఘవేవాఽన్యో గదాం కౌమోదకీం దధౌ ॥ ౭౫
సా విసృష్టా నృపేన్ద్రేణ హత్వా సింహాదవాహనమ్
మమర్దాక్షౌహిణీషష్టిం పునః రాజానమాశ్రితా ॥ ౭౬
మాయామాస్థాయ సింహాదః ప్రభూతాఞ్చ క్షణాన్తరే
పునరుజ్జీవయామాస సేనాం కౌమోదకీహతామ్ ॥ ౭౭
సైనికోజ్జీవనం దృష్ట్వా సింహాదస్య మహౌజసః
విస్మితాః సస్మితాశ్చాసన్ దివి దేవాశ్చ తాపసాః ॥ ౭౮
అర్ధచన్ద్రేణ బాణేన శార్ఙ్గమాదాయ వీర్యవాన్
శతవారం చ చిచ్ఛేద సింహాదస్య శిరో నృపః ॥ ౭౯
కృత్తం కృత్తం పునః కృత్తం పునర్జాతం పునఃపునః
వీక్షమాణాః శిరో దేవా విషాదం ప్రతిపేదిరే ॥ ౮౦
అస్త్రం సన్ధాయ గాన్ధర్వం శార్ఙ్గే శ్రీపతివల్లభః
ప్రాయుఙ్క్త వైరిసేనాయాం రామో మూలబలే యథా ॥ ౮౧

ఖాదన్తః ప్రహరన్తశ్చ దైతేయాస్తే పరస్పరమ్
ఉన్మత్తా ఇవ భూతేన గ్రస్తా ఇవ చ బభ్రముః ॥ ౬౨

సమరసమయే చక్రవర్తినే వాయుకృతసుదర్శనమన్త్రోపదేశః

విరిఞ్చేనాఽభ్యనుజ్ఞాతో వాయుః బ్రాహ్మణరూపధృత్
జజాప నృపతేః కర్ణే సౌదర్శనషడక్షరమ్ ॥ ౬౩
'గోబ్రాహ్మణహితార్థాయ చక్రేణ నృపనన్దన!
హర దైత్యశిరః శీఘ్ర' మిత్యుక్త్వాఽన్తర్దధే చ సః ॥ ౬౪

చక్రాయుధేన చక్రవర్తికృతసింహాదవధప్రకారః

బ్రాహ్మణస్య వచః శ్రుత్వా చక్రవర్తీ మహామనాః
సుదర్శనం సహస్రార మాదధే భగవానివ ॥ ౬౫
చక్రపాణిం నృపం వీక్ష్య మత్వా చక్రధరం హరిమ్
భయవిభ్రాన్తచిత్తస్య సింహాదస్య శిరస్తదా
సుదర్శనేన చిచ్ఛేద చక్రవర్త్యపునర్భవమ్ ॥ ౬౬
అన్యే తు తస్యానుచరా దైత్యవీరాః ససైనికాః
గాన్ధర్వమోహితాస్తస్థుః తత్రైవ రణమణ్డలే ॥ ౬౭
తస్యోపరి నరేన్ద్రస్య పుష్పవర్షాణి జజ్ఞిరే
అథ చామరవాద్యాని వాద్యన్తే స్మ సమన్తతః ॥ ౬౮
అశరీరిగిరం శ్రుత్వా చోళరాజస్య నన్దనః
అస్త్రస్య మోహనస్యాఽస్య న చక్రే ప్రతిసంహృతిమ్ '॥ ౬౯

శ్రీనారదః —

ఏవముక్తమగస్త్యేన యథోక్తం భవతో మయా
అన్యచ్చ కిఞ్చిద్వక్తవ్యం ఉచ్యతే చరితం మయా ॥ ౭౦
కలౌ యుగే నరాః సర్వే తత్రాఽఽయోధనమణ్డలే
శ్రోష్యన్తి దైత్యవీరాణాం రాత్రౌ కోళాహలం సదా ॥ ౭౧

క్షేత్రపాలాజ్ఞయా సర్వే సింహాదాసురసైనికాః
నయనాగోచరా నౄణాం భ్రమిష్యన్తి తతస్తతః ॥ ౮౨

తతః సింహాదసంహారీ చక్రవర్తీ మహీపతిః
వ్యజిజ్ఞపత్ స్వవృత్తాన్తం వేఙ్కటేశాయ సర్వతః ॥ ౮౩

శఙ్ఖచక్రగదాశార్ఙ్గనన్దకాన్ నృపనన్దనః
అర్పయామాస హరయే వేఙ్కటాద్రినివాసినే ॥ ౮౪

భగవత్కృతపఞ్చాయుధకృత్యనిర్ణయః

రాజానఞ్చ తథా పఞ్చాయుధాన్యపి చ మాధవః
ఉవాచ మేఘనిర్ఘోషగమ్భీరిమభృతా గిరా ॥ ౮౫

'రాజన్ ! యదేచ్ఛసి జయమజయ్యే సామ్పరాయకే
తదేమాన్యాయుధాన్యుచ్చైః సాహాయ్యం కుర్వతాం తవ' ॥

'హే శఙ్ఖ ! చక్ర ! శార్ఙ్గ ! అసే ! కౌమోదకి ! మహాగదే !
రాజ్ఞోఽస్య కామదాః కాలే స్వస్వతీర్థేషు తిష్ఠత ॥ ౮౬

స్నాతానాం స్వస్వతీర్థేషు మమ సాయుజ్యభోగదాః
విహరధ్వం యథాకామం మయి ధ్యానపరాయణాః ॥ ౮౭

దత్తైర్యుష్మాభిరేతస్య సాయుజ్యం యదిహాఽదిశమ్
తన్న వ్యాహన్యతాం సద్యః పునరాగమనేన వః ॥ ౮౮

మానసా మే స్త సద్యోఽహం ప్రత్యక్షవిగతాయుధః
కఞ్చిత్ కాలం వసిష్యామి తతః కేనాపి హేతునా ॥ ౯౦

కలౌ కశ్చిత్ మహాభాగః శఙ్ఖచక్రే తు కృత్రిమే
కారయిత్వా స్థాపయితా విమానాదీంశ్చ మే పునః ॥ ౯౧

తతస్తద్భక్తివశగః సర్వప్రత్యక్షగోచరః
ఆకల్పం నివసిష్యామి వరాభయదహస్తకః ॥ ౯౨

ఊర్ధ్వాభ్యామపి చాన్యాభ్యాం హస్తాభ్యామతిసున్దరే
దధానః శఙ్ఖచక్రే చ కల్పితే లోకతుష్టయే ' ॥ ౬౩

'దత్తం హి మమ సాయుజ్యం మయా తే రాజనన్దన।
గచ్ఛ ప్రశాధి రాజ్యఞ్చ మాం సేవస్వ దివానిశమ్' ॥ ౬౪

ఇత్యాజ్ఞప్తా భగవతా శఙ్ఖచక్రగదాసయః
శార్ఙ్గఞ్చ స్వస్వతీర్థాని పుణ్యాని ప్రతిపేదిరే ॥ ౬౫

పుత్రోఽపి చోళరాజస్య దేవతాఽఽశాస్యవైభవః
జగామ నగరీం స్వీయాం మఘవేవామరావతీమ్ ॥ ౬౬

ఇత్థం నారదవాక్యాని శ్రుత్వా భృగురుదారధీః
వేఙ్కటేశే పరాం ప్రీతిమవిన్దత మహామనాః ॥ ౬౭

భృగురపి వృషభాచలప్రభావం
మునివరసఙ్కథితం నిశమ్య భూయః।
తదను స చ విలోకితుం రమేశం
స్థిరమతినా మనసా యయౌ గిరీన్ద్రమ్ ॥ ౬౮

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగునారదసంవాదే శ్రీవేఙ్కటాచల-
మాహాత్మ్యే చక్రవర్తిపరాక్రమవర్ణనం నామ ఏకాదశోఽధ్యాయః

॥ హరిః ఓం । ఓం తత్సత్ ॥

శ్రీవేఙ్కటేశ్వరచరణారవిన్దార్పణమస్తు

ఇత్థం శ్రీ బ్రహ్మాణ్డపురాణే తీర్థఖణ్డే భృగునారదసంవాదే ఆదిత ఏకాదశ
పర్యన్తస్య ఏకాదశాధ్యాయాత్మకస్య శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యస్య
విషయో భాగః సమాప్తిమగమత్ ॥

శ్రీ ర స్తు
శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః
శ్రియై పద్మావత్యై నమః
శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

(శ్రీమార్కణ్డేయపురాణాన్తర్గతమ్)

శ్రియఃకాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్ ।
శ్రీవేఙ్కటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥

ప్రథమోఽధ్యాయః

తీర్థయాత్రేచ్ఛయా పితృనికటే మార్కణ్డేయవిజ్ఞప్తిః

ఋషయః —

'సూత ! సర్వార్థతత్త్వజ్ఞ ! వేదవేదాన్తపారగ !
వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యం వదస్వ మునిపుఙ్గవ !' ॥ ౧

శ్రీసూతః —

పురా మృకణ్డుతనయః పురుషోత్తమసేవయా
దీర్ఘమాయురవాప్యాథ ముదా పరమయా మునిః ॥ ౨

స్వమాశ్రమపదం గత్వా తపస్విజనసన్నిధౌ
మాతుః పితుః స మతిమాన్ ప్రణామమకరోద్భువి ॥ ౩

అథ తాభ్యాం యథావృత్తమాఖ్యాయ మునిపుఙ్గవః
శ్రేయస్కరం కిఞ్చిదిచ్ఛన్ కర్తుం వై వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౪

'మాతః పితర్మమేష్టం యత్ శృణుతం బ్రువతో మమ
దేవతానుగ్రహాదాయుః పరిపూర్ణమభూత్ కిల ॥ ౫

పుణ్యస్థలేషు తీర్థేషు చరితుం విద్యతే మతిః
'సుఖం గచ్ఛే'తి కృపయా మాం ప్రస్థాపయతం యువామ్ ॥ ౬
లౌకికే వైదికే కార్యే పిత్రనుజ్ఞా విశిష్యతే'
అథాబ్రవీత్ మృకణ్డుస్తు స్వపుత్రం పుత్రవత్సలః ॥ ౭
'పాలితోఽహం త్వయా పుత్ర కులఞ్చ మమ పాలితమ్
పుణ్యస్థలే పుణ్యతీర్థే చలనేచ్ఛా యతస్తవ ॥ ౮
తస్మాత్తవ మతిః సౌమ్య! సమ్యగేవేతి మే మతిః
త్వాం ప్రస్థాపయితుం పుత్ర! కథం భవతి మానసమ్ ॥ ౯
పుత్రమాత్రస్య పిత్రోస్తు విరహో దుఃసహో భవేత్
లోకే సర్వత్ర విదితం సత్పుత్రస్య తు కిం పునః? ॥ ౧౦
ఉత్తమోత్తమపుత్రస్త్వం వియోగస్తేఽతిదుఃసహః
సత్పుత్రలక్షణం సద్భిరుచ్యతే తత్తథైవ హి ॥ ౧౧
యః ప్రీణయేత్ స్వచరితైః పితరం స పుత్రః
యద్భర్తురేవ హితమిచ్ఛతి తత్కళత్రమ్।
తన్మిత్రమాపది సుఖే చ సమక్రియం యత్
ఏతత్త్రయం జగతి పుణ్యకృతో లభన్తే ॥ ౧౨
ఆవయోః ప్రియకృత్త్వం తు మతిమానాస్తికోఽప్యసి
కథం త్వద్విరహః సహ్యో భవిష్యతి సుతాఽవయోః? ॥ ౧౩
ఆనన్దేషు చ సర్వేషు స ఏకానన్ద ఉత్తమః
మాతాపిత్రోః సమీపే తు వర్తతే తనయో యతః ॥ ౧౪
తనయస్య స చానన్దస్తదేవ సుకృతం మహత్
పిత్రోః శుశ్రూషమాణస్తు సఞ్చరేత సమీపతః ॥ ౧౫
అత ఆవాం విహాయ త్వం కథం గచ్ఛసి తద్వద'
శ్రీసూతః —
మార్కణ్డేయః స ఇత్యుక్తః పితరౌ వాక్యమబ్రవీత్॥ ౧౬

'మాతః! పితః! మా చ శోకో యువయోర్మత్కృతే క్వచిత్
ప్రత్యబ్దం సర్వథాఽఽగత్య యువాం పశ్యామి సర్వదా॥ ౧౭
పుణ్యక్షేత్రాఽభిగమనే పుణ్యతీర్థావగాహనే
యత్పుణ్యం తత్ఫలం సర్వం పావయేదితి హి శ్రుతమ్॥
కృత్వాఽఽశీర్వచనం భూయః ప్రస్థాపయతమంజసా'
ఇత్యుక్తవాక్యే తనయే నయశాలిని తావుభౌ॥ ౧౯
ఆలిఙ్గ్య తనయం గాఢమాశీర్వాదపరౌ తదా
'చిరం జీవ సుపుత్ర త్వం చిరమానన్దవాన్ భవ॥ ౨౦
చిరం ధర్మపరశ్చ త్వమావయోర్హర్షమావహన్',
ఇత్యుక్తస్తనయః కృత్వా ప్రదక్షిణముదారధీః॥ ౨౧

పిత్రనుజ్ఞయా మార్కణ్డేయకృతపుణ్యదేశతీర్థయాత్రాక్రమః.

తీర్థయాత్రాం జిగమిషుః ఖేచరేణ జగామ హ
కాశీస్థలేఽవరుహ్యాసౌ స్నాత్వా గఙ్గాజలే శుచిః॥ ౨౨
తీరమారుహ్య విశ్వేశం నత్వా క్వచిదవస్థితః
తత్రాఽకాశే చరన్తం తం దదర్శ ఖగపుఙ్గవమ్
వైష్ణవాగ్రేసరం శ్రీమద్గరుడం పృష్టవానసౌ॥ ౨౩

మార్కండేయః —

'విష్ణువాహ! నమస్తుభ్యం క్వ గచ్ఛసి మహామతే!
పుణ్యస్థలం పుణ్యతీర్థమిచ్ఛన్నహమిహాగతః॥ ౨౪
అతీవ పుణ్యం కిం కిం యత్ తన్మే వద ఖగేశ్వర'!

మార్కణ్డేయం ప్రతి గరుడోపదిష్టశ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్

శ్రీసూతః —

ఇత్యుక్తో గరుడస్తస్మై రహస్యముపదిష్టవాన్॥ ౨౫

గరుడః —

'మార్కణ్డేయ! మునిశ్రేష్ఠ! శృణు తత్త్వం వదామి తే
తీర్థానామధికం తీర్థం స్థలానామపి చోత్తమమ్.॥ ౨౬

సర్వేష్వపి చ తీర్థేషు శృణుష్వ గదతో మమ
ఇతో దక్షిణదిగ్భాగే సువర్ణముఖరీతటే ॥ ౨౭

అస్తి శ్రీమాన్ వేఙ్కటాఖ్యో నగేన్ద్రః
స్వస్తి ప్రాప్తుం శక్యతే తత్ర సర్వైః ।
వస్తుం ద్రష్టుం పరమం యోగివర్యాః
స్తోతుం వాసం సర్వదా కుర్వతేఽత్ర ॥ ౨౮

నామాని సన్తి సుబహూని హి తస్య లోకే
తాని బ్రవీమి శృణు పుణ్యతమాని తత్ర ।
శ్రీవేఙ్కటాద్రిరితి శేషమహీధరేతి
నారాయణాద్రిరితి చాఞ్జనభూధరేతి ।
స్వర్ణాచలేత్యపి చ రత్నమహీధరేతి
భూయాంసి సన్తి భువనోత్తమపావనాని ॥ ౨౯

తత్కీర్తనం సకలపాపహరం మునీన్ద్రాః
తద్వన్దనం సకలసౌఖ్యదమేవ లోకే ।
యాత్రాఽపి తం ప్రతి సురైరపి పూజనీయా
తాదృఙ్మహా భవతి వేఙ్కటశైలముఖ్యః ॥ ౩౦

తస్యానుభావం ప్రవదామి భూయః
సమస్తతీర్థాని భవన్తి తత్ర ।
ఏవం సమస్తేషు చ ముఖ్యతీర్థం
శ్రీస్వామినామ్నాఽస్తి సరోవరం తత్ ॥ ౩౧

మాహాత్మ్యమేతస్య మయోచ్యతే కథం
యత్పశ్చిమే రోధసి భూవరాహః ।
ఆలిఙ్గ్య కాన్తామతిసౌమ్యమూర్తిః
విరాజతే విశ్వజనోపకారీ ॥ ౩౨

తద్దక్షిణతటే రమ్యే వైకుణ్ఠపురవల్లభః
ఆలిఙ్గితవపుర్లక్ష్మ్యా వరదో వర్తతే చిరమ్ ॥ ౩౩

కుర్వన్త ఏవ తత్సేవాం వర్తన్తే సర్వనిర్జరాః
త్వం వేఙ్కటాచలం గత్వా స్నాత్వా స్వామిసరోజలే ॥ ౩౪
విలోక్య వేఙ్కటాధీశమానన్దాత్మా భవిష్యసి
అహఞ్చ తత్ర గచ్ఛామి సేవితుం వేఙ్కటేశ్వరమ్ ॥ ౩౫
విష్వక్సేనశ్చ శేషశ్చ సేవేతే తం దివానిశమ్
పుణ్యదేశో వేఙ్కటాద్రేః తుల్యో నైవ మహీతలే
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థతుల్యం భువి న విద్యతే ॥ ౩౬

శ్రీసూతః —
ఇత్యుక్త్వా గరుడస్తత్ర వేఙ్కటాచలమాగతః
స మునిర్గారుడగిరా విస్మయాఽవిష్టమానసః ॥ ౩౭
'అహో! శ్రుతం మహాపుణ్యస్థలం తీర్థం గరుత్మతా'
ఇతి మత్వాఽద్రిసేవాయామభవచ్ఛాభిలాషవాన్ ॥ ౩౮

ఇతి శ్రీమార్కండేయపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే గరుడ-
మార్కండేయ సంవాదో నామ ప్రథమోఽధ్యాయః

—— (: :) ——

అథ ద్వితీయోఽధ్యాయః

మార్కణ్డేయస్య శుద్ధాఖ్యాగస్త్యశిష్యేణ సహ శ్రీవేఙ్కటాచలాగమనమ్

శ్రీసూతః —
మార్కణ్డేయోఽథ మతిమాన్ సువర్ణముఖరీం గతః
తత ఉత్తరదిగ్భాగే దృష్టవాన్ శేషభూధరమ్ ॥ ౧
ద్వైవాదగస్త్యశిష్యోఽపి శేషాద్రినికటం గతః
వేఙ్కటాద్రేరధోభాగే తీర్థం కిఞ్చిత్ సమాగతః ॥ ౨
యత్తీర్థం కాపిలం చాపి చక్రతీర్థం విదుర్బుధాః
తస్యోపరి క్రమాత్సన్తి తీర్థాని కతిచిద్గిరౌ ॥ ౩

ఇన్ద్రస్య విష్వక్సేనస్య చక్రాదీనాఞ్చ పఞ్చకమ్
అగ్నితీర్థం బ్రహ్మతీర్థం సప్తర్షీణాం క్రమేణ చ ॥ ౪
ఆగత్య శిష్యసహితో మార్కణ్డేయో మహామునిః
చక్రాదిసప్తదశసు తీర్థేషు స్నానకృత్ శుచిః ॥ ౫
తత్పశ్చిమే చ తీర్థాని విద్యన్తే వేఙ్కటాచలే
బ్రహ్మక్షత్రవిడన్త్యానామవరోహక్రమేణ తు ॥ ౬
స్నాత్వా తేష్వపి శుద్ధేనాగస్త్యశిష్యేణ సంయుతః
ఆరుహ్య వేఙ్కటం శైలం మధ్యేమార్గం దదర్శ సః
నారసింహగుహాస్థానం లోకే విఖ్యాతవైభవమ్ ॥ ౭
"లక్ష్మీనృసింహ! ప్రహ్లాదవరదానన్దవైభవ!
దాసానుదాసం దేవేశ! మాం పాహి మధుసూదన!" ॥ ౮

మార్కణ్డేయస్య స్వామితీర్థస్నానపూర్వకః శ్రీవరాహసేవాప్రాప్తిః

ఇతి ప్రణమ్య శుద్ధేన స్వామిపుష్కరిణీం గతః
తత్ర స్నాత్వా మహాతీర్థే సఙ్కల్ప్య విధిపూర్వకమ్ ॥ ౯
తత్పశ్చిమతటే శ్వేతసూకరం వసుధాధరమ్
సాష్టాఙ్గఞ్చ ప్రణమ్యాథ స్తోతుం సముపచక్రమే ॥ ౧౦
మార్కండేయః —
"జలౌఘమగ్నా సచరాచరా ధరా
విషాణకోట్యాఽఖిలవిశ్వమూర్తినా ।
సముద్ధృతా యేన వరాహరూపిణా
స మే స్వయమ్భూర్భగవాన్ ప్రసీదతు ॥ ౧౧
పోత్రిరూప! నమస్తుభ్యం పురుషోత్తమ! తే నమః
స్వామిపుష్కరిణీతీరవాసినే వరదాచ్యుత! ॥ ౧౨
శ్రీవేఙ్కటవరాహాయ విశ్వమఙ్గళకారిణే
భక్తానాం రక్షిణే తుభ్యం భగవన్! సతతం నమః" ॥ ౧౩

శ్రీ మార్కణ్డేయకృత శ్రీ శ్రీనివాసస్తుతిః

ఇతి స్తుత్వాఽథ పీత్వా చ తత్పాదసలిలం ముదా
నిర్గత్య దక్షిణే తీరే జగామ హరిమన్దిరమ్ ॥ ౧౪

నమస్కృత్య విమానాన్తః ప్రవిశ్యాసౌ దదర్శ హ
శఙ్ఖచక్రధరం దేవం వరదం వారిజేక్షణమ్
వేఙ్కటేశం ప్రణమ్యాసౌ చకార స్తుతిముత్తమామ్ ॥ ౧౫

"భాస్వచ్చన్ద్రసమే యదీయనయనే భార్యా యదీయా రమా
యస్మాద్విశ్వసృడప్యభూద్యమికులం యద్ధ్యానయుక్తం సదా ।
నాథో యో జగతాం నగేన్ద్రదుహితుర్నాథోఽపి యద్భక్తిమాన్
తాతో యో మదనస్య యో దురితహా తం వేఙ్కటేశం భజే ॥

పాహి మాం వేఙ్కటాధీశ ! ప్రణతార్తిప్రభఞ్జన !
ఆత్మబన్ధో ! కృపాసిన్ధో ! సతతం తే నమో నమః ॥ ౧౬

నారాయణాద్రికృతవాస ! హరే ! నమస్తే
నారాయణాఖిలజగత్పతయే నమస్తే ।
కారుణ్యపూర్ణ ! కమలాపతయే నమస్తే
కఞ్జాక్ష ! రక్ష కమనీయతనో ! నమస్తే ॥ ౧౭

వినా వేఙ్కటేశం న నాథో న నాథః ;
సదా వేఙ్కటేశం స్మరామి స్మరామి ।
హరే ! వేఙ్కటేశ ! ప్రసీద ప్రసీద ;
ప్రియం వేఙ్కటేశ ! ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ ॥ ౧౮

అహం దూరతస్తే పదామ్భోజయుగ్మ-
ప్రణామేచ్ఛయాఽఽగత్య సేవాం కరోమి ।
సకృత్సేవయా నిత్యసేవాఫలం త్వం
ప్రయచ్ఛ ప్రయచ్ఛ ప్రభో వేఙ్కటేశ ! ॥ ౨౦

అజ్ఞానినా మయా దోషానశేషాన్ విహితాన్ హరే ।
క్షమస్వ త్వం క్షమస్వ త్వం శేషశైలశిఖామణే ।" ॥ ౨౧

మార్కండేయః —

ఇతి స్తుత్వా తు భావేన శుద్ధేన సహ సాదరమ్
తూష్ణీం బభూవ పురతో మస్తకే విహితాఞ్జలిః ॥ ౨౨

మార్కణ్డేయస్య భగవద్దత్తభక్తినైరన్తర్యవరప్రాప్తిః

తమాహ వేఙ్కటాధీశో మార్కణ్డేయం మహామునిమ్
'మార్కణ్డేయ । మహాబుద్ధే । ప్రసన్నోఽస్మి తవానఘ । ॥ ౨౩

శ్రుత్వా గరుడవాక్యం తదాగతో యత్ వృషాచలమ్
స్తుతిహీన్ విహితా సమ్యక్ తస్మాదిష్టం దదామి తే' ॥ ౨౪

ఇత్యుక్తః స మునిః ప్రాహ 'మమేష్టం కిం జనార్దన ।
యథా తవ స్మృతిర్భూయాత్ సతతం వేఙ్కటేశ్వర । ॥ ౨౫

తథా మాం పాహి దేవేశ । భక్తవత్సల । తే నమః'
తథాఽస్త్వితి కృపాం కృత్వా హరిః శుద్ధమువాచ హ ॥ ౨౬

శుద్ధాఖ్యగన్తృశిష్యస్య భగవదనుగ్రహేణ నిష్పాపత్వప్రాప్తిః

'శుద్ధ । శుద్ధ । దురన్తాని పాపాని విహితాని తే
తాని సర్వాణి శాన్తాని సేవయా మే న సంశయః ॥ ౨౭

గుర్వాశ్రమమితో గత్వా ధర్మతన్త్రం సమాచర
ప్రదక్షిణం మద్విమానం కురుతా' దితి చోక్తవాన్ ॥ ౨౮

ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా విమానం సమ్ప్రణమ్య చ
త్రిరావృత్త్యా క్వచిత్తిష్ఠన్ శుద్ధం మునిరథాబ్రవీత్ ॥ ౨౯

'కుతస్త్వమాగతః శుద్ధః । కో గురుః కుత్ర వాఽఽశ్రమః
త ఆసన్ కాని పాపాని శాన్తాని హరిసేవయా ? ॥ ౩౦

మార్కణ్డేయం ప్రతి శుద్ధకృతస్వోదన్తజ్ఞాపనమ్

ఏతత్సర్వం వద క్షిప్రం సఖే! మయి దయా యది'
ఇతి పృష్టోఽగస్త్యశిష్యః 'సఖే! శృణ్వి'తి చాబ్రవీత్ ॥ ౩౧

"యథార్థం శృణు మత్తస్త్వం మార్కణ్డేయ మునీశ్వర!
కాఞ్చీదేశే మధ్యరాష్ట్రే ద్విజో బహుకుటుమ్బ్యహమ్ ॥ ౩౨

కుటుమ్బభరణార్థాయ దుర్దానాని గృహీతవాన్
వసనాసనహీనత్వాత్ భ్రమామి జగతీతలే ॥ ౩౩

ఏకోద్దిష్టం షోడశాని బహు భుక్తాని పాపినా
ధనం ధనమితి భ్రాన్తం భ్రాన్తచిత్తేన కేవలమ్ ॥ ౩౪

స్నానం సన్ధ్యా జపో హోమో దేవార్చాఽతిథికర్మ చ
వైశ్వదేవం బ్రహ్మయజ్ఞో న కదాచిత్ కృతం మయా ॥ ౩౫

పాపినం మాం సమాలోక్య సర్వే గ్రామే మహాజనాః
"మహాబ్రాహ్మణ" ఇత్యేవ శపన్తో నామ చక్రిరే ॥ ౩౬

రేవతీ నామ మే భార్యా మామవోచన్మనీషిణీ
'బహూని పాతకాన్యత్ర కుటుమ్బభరణేచ్ఛయా ॥ ౩౭

కుర్వన్నపి ధనం కిఞ్చిత్ న ప్రాప్నోషి క్వచిద్ద్విజ!
ప్రేతోద్దేశకృతా గావో గృహీతాః ప్రేతభోజనమ్ ॥ ౩౮

ప్రేతవాసాంసి బహుశో నిన్ద్యం కర్మ సదా కృతమ్
ఏవం కృతేషు పాపేషు గృహే కిఞ్చిన్న దృశ్యతే ॥ ౩౯

అద్యాఽహారో నైవ గృహే క్షుధితాః పుత్రబాలికాః
తవ మే బాలకానాఞ్చ చాదనం నైవ విద్యతే ॥ ౪౦

అతీవ దీనోఽహమితి నిశ్చయం నాధిగచ్ఛసి
"ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం దాతుం సర్వమనోరథమ్ ॥ ౪౧

సకృదప్యానతికృతాం శక్తో వేఙ్కటనాయకః"
ఇతి ప్రాజ్ఞా వదన్తీహ తత్ప్రియాణాం కురు ద్విజ ! ॥ ౪౨
ఉత్తరస్యాం దిశి నదీ సువర్ణముఖరీతి వై
తత్తీరే వేఙ్కటో నామ హరిక్షేత్రం మహీధరః ॥ ౪౩
తత్ర వేఙ్కటనాథస్య సేవాం కర్తుమితో వ్రజ
లక్ష్మ్యంశా యోషితః సర్వా ఇతి విద్వద్భిరీరితమ్
ప్రమాణీకృత్య మద్వాక్యం శీఘ్రం గచ్ఛ సుఖాయ వై'॥ ౪౪
శుద్ధః —
ఆకర్ణ్య ప్రేయసీవాక్యం పఞ్చభిర్దివసైరహమ్
సువర్ణముఖరీం ప్రాప్య అగస్త్యాశ్రమముపేయివాన్ ॥ ౪౫
సువర్ణముఖరీతీరే తపస్యన్తం శివాగ్రతః
ప్రణామమాచరం దృష్ట్వా 'నమస్తుభ్య' మితి బ్రువన్ ॥ ౪౬
కుమ్భోద్భవోఽథ మాం దృష్ట్వా కృపాలుః ఋషిసత్తమః
'కుతస్త్వం కేన దుఃఖిత్వం కిం కార్యం?' ఇతి పృష్టవాన్
శుద్ధః —
'మాం పాహి కరుణాసిన్ధో పాపినామపి పాపినమ్ ॥ ౪౭
మత్కృత్యం తపసా సర్వం త్వమేవ జ్ఞాతుమర్హసి
కాఞ్చీప్రదేశే మద్గ్రామః తద్గ్రామస్య మహాజనాః ॥ ౪౮
పాపీతి కృత్వా మాం సర్వే 'మహాబ్రాహ్మణ' మబ్రువన్
తస్మాదహం దుఃఖితః సన్ వేఙ్కటాద్రీచ్ఛయాఽఽగతః ॥
మత్పుణ్యేన భవాన్ మధ్యే మార్గే దృష్టోఽసి కేవలమ్
పూర్వపుణ్యవిపాకేన దృశ్యన్తే ఖలు సజ్జనాః ॥ ౫౧
ప్రతిగృహ్ణీష్వ మాం శిష్యం తవ శిష్యోఽస్మి సామ్ప్రతమ్
పాపోఽహం పాపకర్మాణం పావనీకురు మాం మునే' ! ॥
ఇతి వాదినమాలోక్య మాముచవాచ మహామునిః
'బహు త్వయా కృతం పాపం విదితం తపసా మమ ॥ ౫౩

బుద్ధిర్వేఙ్కటయాత్రాయాం యతః శుద్ధోఽసి సామ్ప్రతమ్
'అయం శుద్ధోఽస్త్వి'తి బ్రూత సర్వే విప్రా ఇతి బ్రువన్॥ ౨౪

మామాహ త్వరితం గత్వా వేఙ్కటాహ్వయభూధరమ్
భూవరాహఞ్చ లక్ష్మీశం సేవిత్వా పునరావ్రజ ॥ ౨౫

నష్టపాపస్య తే పశ్చాత్
శ్రేయో దాస్యామి మా చిరమ్'
ఇత్యేవముక్త్వా భగవాన్ అగస్త్యః
సేవాక్రమం చాపి మమోపదిశ్య ।
ప్రస్థాపయామాస తదాఽఽగతోఽహం
మార్గే భవన్తం ఖలు దృష్టవాన్ ముదా ॥ ౨౬

ఏవం త్వగస్త్యశిష్యోఽహం శుద్ధనామాఽస్మి సామ్ప్రతమ్
యామ్యాశ్రమం నదీతీరే హ్యగస్త్యస్య దయానిధేః ॥ ౨౭

వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యవిదామగ్రేసరం మునిమ్
ద్రష్టుం మయా సహ త్వఞ్చ కిమాయాసి వదాధునా" ॥ ౨౮

మార్కణ్డేయస్య శుద్ధేన సహ సువర్ణముఖరీతీరస్థాగస్త్యాశ్రమగమనమ్

ఇతి బ్రువన్తం తం శుద్ధం మార్కణ్డేయోఽబ్రవీద్వచః
'అహమప్యాగమిష్యామి ద్రష్టుం తం మునిపుఙ్గవమ్ ॥ ౨౯

సువర్ణముఖరీతీరే మాం నయస్వ తదాశ్రమమ్'
ఇత్యుక్త్వా సహితౌ విప్రావవరుహ్య గిరేరధః ॥ ౩౦

సువర్ణముఖరీతీరే త్వగస్త్యాశ్రమమీయతుః
తత్రాఽశ్రమే మహర్షిభిః సేవ్యమానమనేకశః ॥ ౩౧

వేఙ్కటేశకథావ్యాఖ్యాతత్పరం తమపశ్యతామ్
తేభ్యో నమస్కృత్య తదా తం ప్రణమ్య విశేషతః ॥ ౩౨

తపోధనేనాగస్త్యేన బహుమానేన పూజితౌ
మార్కణ్డేయశ్చ శుద్ధశ్చ తస్మిన్ సదసి తస్థతుః ॥ ౬౩

అగస్త్యవర్ణిత శ్రీవేఙ్కటాచలవైభవమ్

విప్రా వేఙ్కటమాహాత్మ్యం శృణుతేతి ప్రసన్నధీః
ఉవాచాఽనన్దభరితో లోపాముద్రాపతిస్తదా ॥ ౬౪

అగస్త్యః —
'సువర్ణముఖరీతీరద్వయనిత్యనివాసినః
వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యం శ్రోతవ్యం పాపనాశనమ్ ॥ ౬౫

శ్రీవేఙ్కటాచలో నామ పుణ్యక్షేత్రం మహీతలే
శేషాద్రిః వృషశైలశ్చ గరుడాచల ఇత్యపి
పుణ్యాని సన్తి నామాని పునరన్యాని కానిచిత్ ॥ ౬౬

వైకుణ్ఠలోకాత్ గరుడేన విష్ణోః
క్రీడాచలో వేఙ్కటనామధేయః ।
ఆనీయ చ స్వర్ణముఖీసమీపే
సంస్థాపితో విష్ణునివాసహేతోః ॥ ౬౭

తత్రాచలే వసన్ విష్ణుః కమలాలయయా సహ
ఆనన్దనిలయే చైవ వర్తతే లోకరక్షకః ॥ ౬౮

శ్రీనివాససేవార్థం బ్రహ్మరుద్రాదీనాం శ్రీవేఙ్కటాచలగమనవర్ణనమ్

పురా కదాచిత్ కతిచిత్సమేతా
వయం హరిం సర్వజగచ్ఛరణ్యమ్ ।
అన్విష్య వైకుణ్ఠపురేఽప్యదృష్ట్వా
సమాగతా బ్రహ్మగిరా వృషాద్రిమ్ ॥ ౬౯

సమాగతాస్తత్ర తపో విధాతుం సమాః శతం సర్వతపస్విసఙ్ఘాః
శ్రీస్వామితీర్థస్య జలే పవిత్రే స్నానాది సర్వం కృతవన్త ఏవ॥ ౭౦

తత్రాఽగతా బ్రహ్మముఖాః సమస్తాః
తత్రాఽగతా జిష్ణుముఖాః సురాశ్చ ।
తత్రాఽగతాస్తే సనకాదియోగినః
సేవాపరాస్తే వృషశైలభర్తుః ॥ ౨౧

గణైశ్చ సర్వైః సహ శమ్భురాగతః క్షీరాబ్ధివాసా అపి సిద్ధసఙ్ఘాః
బృహస్పతిశ్చైవ గురుశ్చ శుక్రో వసుశ్చ రాజా హరిభక్తముఖ్యః ॥

దేవాశ్చ ఋషయః సిద్ధాః చారణా వసుకిన్నరాః
సర్వే చ స్వామిసరసి స్నాత్వా ప్రయతమానసాః
ధ్యాయన్తో దేవదేవేశమవతస్థుశ్చ తత్తటే ॥ ౨౩

శ్రీభగవత్ప్రాదుర్భావవర్ణనమ్

ప్రాదుర్భూతం తతస్తేజ ఏకమత్యద్భుతం తదా
విమానమేకం తన్మధ్యే దదృశే దివ్యమఙ్గళమ్ ॥ ౨౪

తన్మధ్యస్థం దివ్యమూర్తిం వరేణ్యం
శఙ్ఖం చక్రం ధారయన్తం కరాభ్యామ్ ।
సేవ్యత్వేన స్వం పదామ్భోజయుగ్మం
సర్వేషాం సన్దర్శయన్తం కరేణ ॥ ౨౫

స్వాఙ్ఘ్రిద్వన్ద్వం సంశ్రితానాం జనానాం
సంసారాబ్ధిర్జానుదఘ్నః కిలేతి ।
న్యస్తేనోరౌ వామతో దర్శయన్తం
సవ్యేనాన్యేనాపి హస్తేన సమ్యక్ ॥ ౨౬

సర్వాభీష్టం దాతుముద్యుక్తచేష్టం
భక్తానాం శ్రీవాసవక్షఃస్థలఞ్చ ।
మన్దస్మేరశ్రీముఖం భూషణాఢ్యం
సర్వే శ్రీమద్వేఙ్కటేశం హ్యపశ్యన్ ॥ ౨౭

కృతప్రణామాస్తే సర్వే స్తోత్రయామాసురీశ్వరమ్

బ్రహ్మరుద్రాదికృత శ్రీ శ్రీనివాసస్తుతిః

"జయ దేవ! జగన్నాథ! సర్వలోకైకవన్దిత! ॥ ౭౮
జయ వేఙ్కటశైలేశ! కరుణాకర! పాహి నః
త్వాం నమామో వయం విష్ణో! వేఙ్కటాచలనాయక! ॥ ౭౯
అస్మాకం వాఞ్ఛితం దత్వా పాహి పాహి జగద్గురో"
ఇతి స్తుతః శ్రీనివాసో దేవైః సిద్ధైశ్చ చారణైః ॥ ౮౦
మునిభిర్వసుముఖ్యైశ్చ బ్రహ్మాద్యైః శఙ్కరేణ చ
సర్వాన్ విలోక్య తానాహ కరుణాపయసాం నిధిః ॥ ౮౧
'సర్వేషామపి యుష్మాకం ప్రసన్నోఽస్మి సురేశ్వరాః!
యుష్మాకం యద్యదిష్టం స్యాత్ తత్తద్దత్తం మయాఽనఘాః' ॥
ఇతి తేభ్యో వరం ప్రాదాత్ సర్వేభ్యో వేఙ్కటేశ్వరః
అథ తే మునయః సర్వే బ్రహ్మాద్యాః కిఞ్చిదబ్రువన్ ॥ ౮౩
"కృపానిధే! నమస్తుభ్యం వరదాయ నమో నమః
వేఙ్కటాధీశ! విశ్వేశ! శతక్రతో! నమో నమః ॥ ౮౪
విజ్ఞాప్యం కిఞ్చిదస్తీహ శృణుష్వ కరుణాకర!
అనుగృహ్ణన్నశేషాంస్త్వం దదదిష్టాని సర్వశః ॥ ౮౫
మానవానామపి సహన్ అపరాధానశేషతః
దయాలుత్వం ప్రకటయన్ ఇహ త్వం తిష్ఠ కేశవ! ॥ ౮౬
దృగ్గోచరం త్వామాలోక్య వేఙ్కటాద్రిశిరోమణే!
కలౌ యుగే మనుష్యాశ్చ భూయాసుః వీతకల్మషాః ॥ ౮౭
ఏవం సర్వోపకారార్థం అత్ర స్వామిసరస్తటే
రమాసమేతః సన్తిష్ఠస్వేతన్నః ప్రార్థితం హరే"
ఇతి సమ్ప్రార్థితః సర్వైః తత్రైవాఽస్తే కృపానిధిః ॥

ఇతి శ్రీ మార్కణ్డేయపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
శ్రీ శ్రీనివాసావిర్భావవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః

అథ తృతీయోఽధ్యాయః

అగస్త్యకృత శ్రీస్వామితీర్థమాహాత్మ్యభగవద్దివ్యోత్సవయోర్వర్ణనమ్

అగస్త్యః —

ఏతాదృశో వేఙ్కటాద్రిః సర్వలోకేషు విశ్రుతః
గఙ్గాదికాని తీర్థాని తత్ర సన్తి బహూన్యపి ॥ ౧

తాని వక్తుం న శక్నోమి బహుత్వాత్ ఋషిసత్తమాః!
రాజతే సర్వతీర్థానాం స్వామి స్వామిసరోవరమ్ ॥ ౨

తత్ర స్నాతుం సమాయాన్తి ప్రతివర్షం జనా భువి
ధనుర్మాసే శుక్లపక్షే ద్వాదశ్యా మరుణోదయే ॥ ౩

ఆయాన్తి సర్వతీర్థాని తత్ర స్నాతా నిరేనసః
తస్య శ్రీవేఙ్కటేశస్య బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౪

చకార కన్యామాసే తు ధ్వజారోహమహోత్సవమ్
ప్రతివర్షఞ్చ తత్సేవానిమిత్తం సర్వమానవాః ॥ ౫

అఙ్గకోసలకర్ణాటకాశీగుర్జరదేశగాః
చోళకేరళపాణ్డ్యాదిసర్వదేశసముద్భవాః ॥ ౬

సకుటుమ్బాశ్చ సేవార్థం ఆయాన్తి ప్రతివత్సరమ్
దేవాశ్చ ఋషయః సిద్ధా యోగినః సనకాదయః ॥ ౭

యే భాద్రపదమాసే తు వేఙ్కటేశమహోత్సవే
సేవాం కుర్వన్తి తే సర్వే నిష్పాపా ఉత్తమోత్తమాః ॥ ౮

పునస్త్వహం ప్రవక్ష్యామి తీర్థవైభవమద్భుతమ్
తచ్ఛృణుధ్వం సావధానం శ్రవణేఽపి మహాఫలమ్ ॥ ౯

ఉత్తరే స్వామితీర్థస్య పాపనాశనసంజ్ఞకమ్
తీర్థం మహత్సర్వపాపవినిర్మోచనసాధనమ్ ॥ ౧౦

కుమారధారామాహాత్మ్యమ్

తతో వాయవ్యదిగ్భాగే కౌమారం తీర్థముత్తమమ్
'కుమారధారికా' చేతి నామ లోకే ప్రశస్యతే ॥ ౧౧
అద్భుతం తస్య మాహాత్మ్యం శృణుత ద్విజపుఙ్గవాః !
పురా కశ్చిత్ ద్విజో వృద్ధో దారిద్ర్యేణ చ పీడితః ॥ ౧౨
కుటుమ్బభరణాయోగ్యో విలలాప దివానిశమ్
'ఇహ లోకే పరే లోకే సౌఖ్యహేతు ర్ధనం కిల ॥ ౧౩
తన్నాస్తి మమ పాపేన పూర్వజన్మకృతేన చ
పరలోకహితం ధర్మాచరణేన హి సాధ్యతే ॥ ౧౪
శక్తిస్తదస్తి కర్తుం న వృద్ధత్వాద్ దుర్బలస్య మే
వృథా జన్మ మమైతద్ధి కర్తవ్యం కిమతః పరమ్' ॥ ౧౫
ఇతి నిన్దాపరో భూత్వా పుత్రదారాన్ విహాయ చ
ఆగత్య దుఃఖితః సోఽథ స్వర్ణముఖ్యాః సమీపతః ॥ ౧౬

దారిద్ర్యదుఃఖాసహమానవృద్ధద్విజకృతభృగుపతనయత్నః

'అహం శేషాద్రిశిఖరాత్ పతిష్యే' ఇతి నిశ్చితః
ఆరుహ్య వేఙ్కటం శైలం భృగోఃపాతసమీహయా ॥ ౧౭
ఉచ్చైఃస్వరేణ చుక్రోశ తత్ర స్థిత్వా స భూసురః
'బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానాః ! చన్ద్రసూర్యౌ తథాఽశ్వినౌ ! ॥
సర్వభూతాని శృణ్వన్తు దుఃఖితస్య వచో మమ
దారిద్ర్యాత్ వృద్ధభావాచ్చ జన్మవ్యర్థమభూదితి ॥ ౧౯
పతిష్యేఽహం పతిష్యేఽహం పతిష్యేఽహం న సంశయః'
ఇత్యాక్రోశన్త మాగత్య వేఙ్కటేశో దదర్శ హ ॥ ౨౦
మృగయారసికస్తత్ర సఞ్చరన్ మునిపుఙ్గవమ్
అధస్తాత్ పర్వతప్రాన్తే రాజపుత్రాకృతిం దధత్ ॥ ౧౨

భృగుపతనోద్యుక్తం వృద్ధం ప్రతి భగవదుక్తిః

హస్తముద్ధృత్య తం పశ్యన్ ఉవాచేదం ద్విజం తదా
'విప్ర! విప్రాఽవరోహ త్వం మా సాహసమిదం కురు ॥ ౨౨

విప్రస్య తు భృగోః పాతః శాస్త్రేషు న హి నిశ్చితః
తస్మాత్ ప్రేత్య చ దుఃఖాయ మా సాహసమిదం కురు॥ ౨౩

మయోచ్యతే తవ హితం అవరుహ్య శృణుష్వ తత్'
శ్రుత్వేతి తం నృపాకారం దృష్ట్వా వృద్ధో మహీసురః ॥ ౨౪

అవరుహ్య తమాహేదం పుణ్యాత్ శైలోత్తమాత్ తదా
'పుత్రదారాంశ్చ మాం రక్ష మహైశ్వర్యప్రదో భవ' ॥ ౨౫

ఇత్యుక్తవతి విప్రేఽస్మిన్ మాధవో వాక్యమబ్రవీత్
'సర్వం దదామి హస్తం త్వమవలమ్బ్యానుయాహి మామ్' ॥

వృద్ధస్య కుమారధారాస్నానేన కౌమారసమ్ప్రాప్తిః

ఇత్యుక్తస్తత్కరాలమ్బం కృత్వా మన్దం యయౌ ద్విజః
తమాదాయ హరిః శ్రీమద్వేఙ్కటాచలనాయకః ॥ ౨౬

పాపనాశాదుత్తరతః ఏతత్తీర్థం నినాయ తమ్
ఉవాచ ఖిన్నం స భృశం ఖేదశాన్త్యర్థమత్ర వై ॥ ౨౭

'స్నానం కురు తతః ఖేదశాన్తిస్తత్ర భవిష్యతి'
ఇత్యుక్తే తత్ర తత్తీర్థే స్నాత్వోత్థాయ యువాఽభవత్ ॥ ౨౮

మనః ప్రసన్నతాం యాతం కుమారశ్చ తదాఽభవత్
తీరం తు సర్వతః పశ్యన్ తమదృష్ట్వాఽన్వతప్యత ॥ ౩౦

మదిష్టదేవో మామత్ర త్యక్త్వా కుత్ర గతో ను కిమ్'
అన్తర్హితః స భగవాన్ ఆకాశస్థోఽబ్రవీదిదమ్ ॥ ౩౧

కుమారధారాస్నానప్రాప్తయౌవనవృద్ధం ప్రతి అన్తర్హితభగవదుక్తిః

'అయం తు వేఙ్కటాధీశః తవ స్వామీ న సంశయః
దత్తం తవ కుమారత్వం తీర్థస్నానేన భూసుర ! ॥ ౩౨
వేఙ్కటేశేన తే దత్త మైశ్వర్యమిహ భూసుర !
త్వద్దేశం గచ్ఛ శీఘ్రం వై స్త్రీబాలసహితో భవ ॥ ౩౩
శరీరే చ బలం జాతం శారీరం ధర్మమాచర
దానాని దిశ విప్రేభ్యో బన్ధుభ్యశ్చ ధనం దిశ ॥ ౩౪
భోజనం దిశ విప్రేభ్యః స్వయం భుఙ్క్ష్వ యథాసుఖమ్
అనిషిద్ధసుఖత్యాగీ పశురేవ న సంశయః ॥ ౩౫
నిషిద్ధసుఖభోక్తా చ పశురేవ న సంశయః
"శ్రీవేఙ్కటేశః ప్రీయతా" మిత్యేవ సకలం కురు ॥ ౩౬
స్త్రీత్యాగభోగాకరణే నిన్ద్యమేవ విదుర్బుధాః'
ఇత్యుక్తే సర్వదేవాశ్చ సమాగత్యాఽబ్రువన్ వచః ॥ ౩౭
'అస్య తీర్థస్య మహిమా హ్యహో ! వాచామగోచరః
కుమారత్వం ధనిత్వఞ్చ సద్య ఏవ ద్విజోఽభవత్ ॥ ౩౮
యతః కుమారతాం యాతః సద్యో వృద్ధమహీసురః
తస్మాత్ 'కుమారధా'రేతి లోకే ఖ్యాతిం గమిష్యతి ॥ ౩౯
కుమారతీర్థే యః స్నాతో నిష్పాపః స సుఖీ భవేత్'
ఇత్యుక్త్వా సర్వదేవేషు గతేషు త్రిదివం ద్విజః ॥ ౪౦
యాతః స్వదేశం సన్తోషాత్ మహదైశ్వర్యమాప్తవాన్
పుత్రదారాదిసహితో బహు ధర్మం చకార హ ॥ ౪౧
"శ్రీవేఙ్కటేశః ప్రీయతా"మిత్యేవ కథయన్ సదా
దృష్టం ఫలమవాప్యాన్తే విష్ణులోకం జగామ హ
'కుమారధారికే' త్యేవ విష్ణునాఽప్యేకదోదితమ్ ॥ ౪౨

ఋషయః —

తత్కదాఽఽగత్య దేవేన విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా
కుమారధారికేత్యేతదుక్తం తద్విస్తరాద్వద ॥ ౪౩

ఇతి శ్రీమార్కండేయపురాణే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే కుమారధారా-
మాహాత్మ్యవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః

అథ చతుర్థోఽధ్యాయః

స్కన్దస్య కుమారధారాతీర్థే తపఃకరణేన తారకవధోత్థ బ్రహ్మహత్యావిముక్తిః

అగస్త్యః —

కుమారధారికాఖ్యానం వేఙ్కటేశకథాఽన్వితమ్
సర్వే శృణుత విప్రేన్ద్రాః ! వాజపేయఫలాధికమ్ ॥ ౧

కదాచిచ్ఛఙ్కరసుతః తారకాఖ్యం మహాసురమ్
హత్వా తత్కర్మపాకేన బ్రహ్మహత్యామవాప్తవాన్ ॥ ౨

శమ్భోః సకాశమాగత్య దుఃఖితస్తారకాన్తకః
ఉవాచ పితరం 'స్వామిన్ ! మత్పాపం శృణు మే పితః ! ॥

దేవానాముపకారార్థం తారకో నిహతో మయా
తేన తస్య వధేనైవ హత్యా మాం బాధతేఽధికమ్ ॥ ౪

తత్ప్రాయశ్చిత్తమధునా ప్రబ్రూహి మమ శఙ్కర' !
సర్వజ్ఞః శఙ్కరః ప్రాహ పుత్రం దేవహితావహమ్ ॥ ౫

సకృత్ "నారాయణే" త్యుక్త్వా పుమాన్ కల్పశతత్రయమ్
గఙ్గాదిసర్వతీర్థేషు స్నాతో భవతి పుత్రక ! ॥ ౬

ఏతత్పాప్రిహ రహస్యం వై సదా మనసి తిష్ఠతు
అన్యచ్చ కిఞ్చిత్తే వక్ష్యే ప్రాయశ్చిత్తమనుత్తమమ్ ॥ ౭
సువర్ణముఖరీతీరే లక్ష్మీపతినివాసభూః
వేఙ్కటాద్రిరితి ఖ్యాతః సర్వలోకేషు వర్తతే ॥ ౮
తత్ర తీర్థాన్యనన్తాని తేషు కిఞ్చిద్వదామి తే
చక్రతీర్థం స్వామితీర్థం మత్స్యపాణ్డవతీర్థకమ్ ॥ ౯
నాగతీర్థం బిల్వతీర్థం జాబాలేస్తీర్థమేవ చ
ఆకాశగఙ్గాతీర్థఞ్చ పాపనాశనమేవ చ ॥ ౧౦
తుమ్బువామనతీర్థే చ కౌమారం ముఖ్యమేవ చ
వేఙ్కటాచలతీర్థాని యః కీర్తయతి సర్వదా ॥ ౧౧
అనేకజన్మపాపాని నశ్యన్త్యేవ న సంశయః
స్వామితీర్థస్య తీరే తు శ్రీనివాసః పరాత్పరః ॥ ౧౨
నిత్యం వసతి సర్వేషాం లోకానాం హితకామ్యయా
తత్ర వేఙ్కటశైలేశం 'వేఙ్కటేశే' తి సర్వదా ॥ ౧౩
యో వై స్మరతి తం నిత్యం తస్య విష్ణుః ప్రసీదతి
గత్వా తఞ్చ ప్రణమ్య త్వం కౌమారం వ్రజ తీర్థకమ్ ॥ ౧౪
తత్ర స్నాత్వా తీర్థవర్యే త్రికాలం విజితేన్ద్రియః
"శ్రీవేఙ్కటేశాయ నమః" ఏవం ప్రణవపూర్వకమ్ ॥ ౧౫
మన్త్రం జపన్ మహాబుద్ధే! తపః కు' ర్విత్యచోదయత్
పితృవాక్యం తతః శ్రుత్వా దేవసేనాపతిస్తదా ॥ ౧౬
చక్రతీర్థే కృతస్నానః స్వామిపుష్కరిణీం యయౌ
వేఙ్కటాద్రేః క్రోశమాత్రే క్రోశస్తి విస్తరం స్థితా ॥ ౧౭
బ్రహ్మహత్యా తస్య గిరేః మాహాత్మ్యం వర్ణ్యతే కథమ్ ।
ప్రయాతః స్వామిసరసి స్నాత్వా సూనురుమాపతేః ॥ ౧౮

వేఙ్కటేశం ప్రణమ్యాఽథ కృత్వా చాపి ప్రదక్షిణమ్
'బ్రహ్మరుద్రాదివన్ద్యం త్వాం భజే వేఙ్కటనాయకమ్ ॥ ౧౯
నివారయన్ అనిష్టాని సాధయేష్టాని మాధవ'
ఇతి స్తుత్వా వేఙ్కటేశం పావనాశనమాయయౌ ॥ ౨౦
తత్ర స్నానేన సర్వాణి పాపాని విలయం యయుః
తతో వాయవ్యదిగ్భాగే కాఞ్చిద్ధారాం జగామ సః ॥ ౨౧
ధారారూపేణ పతితాం అత్యన్తగిరిగహ్వరే
చూతమన్దారపనసకుటజైశ్చాపి చార్జునైః ॥ ౨౨
నయనానన్దజననైః బహుశాఖిభిరావృతే
సింహశార్దూలశరభైః హరిణాదిమృగాన్వితే ॥ ౨౩
తాపసైః నియతాహారైః తపోనిష్ఠైః సమన్వితే
తస్మింస్తీర్థే కృతస్నానః కృతదేవర్షితర్పణః ॥ ౨౪
వసానో వాససీ శుద్ధే యతవాక్కాయమానసః
ప్రాఙ్ముఖః సుఖమాసీనో వేఙ్కటేశ మనుస్మరన్ ॥ ౨౫
లక్ష్మీమహీభ్యాం సహితం భూషణోత్తమభూషితమ్
స్మేరాననామ్బుజం పీతవాససం తమధోక్షజమ్ ॥ ౨౬
మహాదేవోక్తమన్త్రేణ జపం కుర్వన్ దివానిశమ్
ఫలాహారో జలాహారో నిరాహారస్తతః స్థితః ॥ ౨౭

కుమారధారతీరే స్కన్దతపస్తుష్టభగవదావిర్భావః

తపః కుర్వతి శేషాద్రౌ నీలకణ్ఠాత్మజే శుభే
కుమ్భమాసే పౌర్ణమాస్యాం మఘాయాం సౌమ్యవాసరే ॥ ౨౮
మధ్యాహ్నే ప్రాదురభవత్ యథా మనసి చిన్తితః
"భో కుమార ! కుమారే"తి ప్రాహ గమ్భీరయా గిరా
ఉన్మీల్య చక్షూంషి తదా షణ్ముఖోఽపశ్యదన్తికే ॥ ౨౯

శఙ్ఖం చక్రం ధారయన్తం కరాభ్యాం
ఫలప్రదర్యాశ్యరుగవామహస్తమ్ ।
"ప్రాప్యే ఇమే" ఇత్యపరేణపాదౌ
సన్దర్శయన్తం కరపఙ్కజేన ॥ ౩౦

లక్ష్మీమహీభ్యాం లలితాకృతిభ్యాం
అశేషభూషోత్తమభూషితాభ్యామ్ ।
అతిప్రసన్నాననపఙ్కజాభ్యాం
నిషేవ్యమాణం నితరాం ప్రహృష్టమ్ ॥ ౩౧

దృష్ట్వోత్థితో దేవవరః కుమారః
ప్రదక్షిణానాం త్రితయం విధాయ
ప్రణమ్య సాష్టాఙ్గమనన్యచేతాః
కృతాఞ్జలిః స్తోత్రమథో చకార ॥ ౩౨

"జయ దేవ ! జగన్నాథ ! జయ లక్ష్మీపతే ! హరే !
జయ లోకేశ ! సర్వేశ ! దోషాపహ ! నమో నమః" ॥ ౩౩

భగవత్సేవార్థం కుమారధారాప్ప్రతి బ్రహ్మరుద్రాద్యాగమనమ్

సర్వవాద్యాన్యవాద్యన్త శఙ్ఖధ్వనిరభూన్మహాన్
తుమ్బురుర్నారదశ్చైవ వీణాహస్తౌ సమాగతౌ
బ్రహ్మా చ స్కన్దసాన్నిధ్యం జ్ఞాత్వా సర్వైః సమాగతః ॥
పార్వతీసహితః శమ్భుః పుత్రస్నేహాదుపాగతః
ఆరుహ్య వృషభం విఘ్నరాజాద్యైః ప్రమథైర్వృతః ॥ ౩౪
ఇన్ద్రాదయో లోకపాలాస్త్వశేషా అమృతాన్ధసః
వైఖానసా వాలఖిల్యా ఋషయో యే తపోధనాః ॥ ౩౫
గన్ధర్వాప్సరసాం సఙ్ఘా నాగవిద్యాధరాదయః
యే దేవయోనయః సన్తి తేఽపి సర్వే సమాగతాః ॥ ౩౬

“జయ జయ వేఙ్కటశైలనాథ! విష్ణో!
మునిజనసేవిత! శేషశైలవాస!
సకలజనహితావతీర్ణ! దేవ!
జయ జయ భక్తజనాభిరామ! పాహి” ॥ ౩౮

ఇతి స్తుత్వా ప్రణమ్యాఽథ దదృశుర్వేఙ్కటేశ్వరమ్
శ్రీభూమిసహితం విష్ణుం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౩౯

శఙ్ఖచక్రధరం దేవం వనమాలావిభూషితమ్
శేషేణ పక్షిరాజేన విష్వక్సేనేన పార్షదైః ॥ ౪౦

ప్రత్యహం సేవ్యమానఞ్చ ప్రహ్లాదాదిభిరేవ చ
శుకేన శుకసన్నాదైః ఛత్రచామరధారిభిః
ప్రసన్నం వేఙ్కటాధీశం ప్రణమ్య పునరుత్థితాః ॥ ౪౧

వ్యాసాదయః ప్రణమ్యాఽథ సర్వే తూష్ణీం స్థితాస్తదా
సర్వేషు శృణ్వత్సు తదా హరసూనుస్తమబ్రవీత్ ॥ ౪౨

స్కన్దకృత శ్రీ శ్రీనివాసస్తుతిః

“నామామ్యహం వేఙ్కటనాథ! విష్ణో!
నారాయణాశేషజగన్నివాస।
భక్తార్తిహారిన్! భగవన్! మురారే!
భాన్విన్దునేత్రాఖిలలోకపూజ్య! ॥ ౪౩

బ్రహ్మరుద్రాదివన్ద్యాయ బ్రహ్మణేఽనన్తశక్తయే
నారాయణగిరీశాయ నమో నారాయణాయ తే ॥ ౪౪

దేవాధిదైవతపతే! సతతం నమస్తే
సేవాపరేషు సుతరాం కరుణాకరాయ।
దావానలాయ మహతే దనుజాటవీనాం
శ్రీవాస! వక్షసి ధృతోత్తమకౌస్తుభాయ ॥ ౪౫

పశ్యన్తి త్వాం భాగ్యవన్తో హి లోకే
విశ్వత్రాణాయోద్యతం వేఙ్కటేశమ్ ।
లక్ష్మీభూభ్యాం పార్శ్వయుగ్మస్థితాభ్యాం
ద్వాభ్యాం నిత్యం సేవితం నిత్యబన్ధుమ్ ॥ ౪౬
అహో ! భాగ్య మహోభాగ్యమ్ ! అహోభాగ్యమహో మహత్
వేఙ్కటేశం కృపాసిన్ధుం దృష్టవానస్మి సామ్ప్రతమ్" ॥ ౪౭
ఇత్యుక్త్వా పార్వతీపుత్రః ప్రేమావేశవశాత్తదా
అశేషవదనైః విష్ణుం అబభాషే ఘనధ్వనిః ॥ ౪౮
"చక్షూంషి మే కృతార్థాని దర్శనాద్వేఙ్కటేశ ! తే
శ్రీసూక్తామృతసేకేన కర్ణానపి తథా కురు" ॥ ౪౯
ఇతి వాదిని పుత్రే తు మహాదేవమువాచ హ
హరిః స్మేరముఖామ్భోజః శృణ్వత్సు సకలేష్వపి ॥ ౫౦
'ధన్యోఽసి సుతరాం శమ్భో ! సత్పుత్రేణాఽమునా త్వహో !
అనేకజన్మతపసాం ఫలం సత్పుత్రతా ఖలు ॥ ౫౧
అనేకజన్మపాపానాం ఫలం దుష్పుత్రతా భువి'
ఇత్యుక్త్వా పునరూచే తం తనయం శూలపాణినః ॥ ౫౨
'ధన్యోఽసి కృతకృత్యోఽసి వరం వరయ సామ్ప్రతమ్
తపసా తవ సన్తుష్టిః స్తోత్రేణ చ మమాభవత్ ॥ ౫౩
ప్రమాణీకృత్య వచనం పితుః ప్రామాణికోత్తమ !
ద్వాదశాబ్దం తపః కృత్వా శాన్తోఽసీహ సుఖీ భవ' ॥ ౫౪

స్కన్దః —

'అతః పరం కిం కరణీయమాస్తే
మయాఽద్య లబ్ధా తవ దేవ సేవా ।
సమస్తలోకైరపి వేఙ్కటేశ !
సమ్ప్రార్థ్యతే తావకపాదసేవా ॥ ౫౫

అహో ! హ్యస్యాపి భూభర్తుః మహిమా సుతరాం హరేః !
మమాద్య తారకవధోద్భూతా హత్యా పృథక్ స్థితా
శ్రీనివాస దయామ్భోధే ! దురితక్షయకారక ! ॥ ' ౫౬

భగవద్వర్ణితకుమారధారాస్నానకాలాదినిర్ణయః

శ్రీ భగవాన్ —
"మదీయం మన్త్రముచ్చార్య సుఖీ భవ మహామతే !
ఏతత్పర్వతమారోఢుం వాఞ్ఛా యస్యావివేకినః ॥ ౫౭
పాతకం దూరతో నశ్యేత్ కిము భక్తిమతస్తవ
తత్రాపి స్వామిసరసి స్నానం కోట్యఘనాశనమ్ ॥ ౫౮
శృణ్వన్తు దేవతాః ! సర్వాః శృణు స్కన్ద ! వచో మమ
'కుమారధారికే'త్యేవ త్వన్నామ్నేదం భవిష్యతి ॥ ౫౯
తత్ర స్నాతి పుమాన్ స్త్రీ వాఽవశ్యం కోఽపి తు మానవః
తస్య పాపాని నశ్యన్తి సత్యం సత్యం వదామ్యహమ్ ॥ ౬౦
యో మాఘమాసే వరపఞ్చదశ్యాం
మఘాయుతాయా మథవాఽపి కశ్చిత్ ।
స్నాత్యత్ర భక్త్యా చ కుమారధారికా-
తీర్థే స వన్ద్యో విధిరుద్రజిష్ణుభిః ॥ ౬౧
మదావిర్భావదివసే యః స్నాతి మనుజోత్తమః
తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం శేషేణాపి న శక్యతే ॥ ౬౨
వర్షే వర్షే చ దివసే స్నాతవ్యమఖిలైరపి
కుమారధారికాస్నానమశేషాఘహరం విదుః ॥ ౬౩
తస్య పుణ్యఫలం వక్తుం శేషేణాపి న శక్యతే
తస్మింస్తీర్థే స్వర్ణదానం అణు మేరుసమం భవేత్ ॥ ౬౪
వస్త్రదానఞ్చ గోదానం భూదానఞ్చ తతోఽధికమ్
యో వా దదాతి మత్ప్రీత్యా తస్య లక్ష్మీః గృహే స్థితా ॥

అన్నం దదాతి చైకస్మై తత్తీర్థదివసే తు యః
ఫలం స లభతే విప్రః సహస్రాన్నప్రదానజమ్ ॥ ౬౬
ప్రపాం యః కురుతే మార్గే శీతలోదకపూరితామ్
తత్సన్తతిమహం సర్వాం రక్షామి కృపయాఽనఘ ॥ ౬౭
తామ్బూలం చన్దనం వాఽపి బ్రాహ్మణానాం దదాతి యః
తే నిష్పాపా భవన్త్యేవ దశపూర్వైః దశాపరైః ॥ ౬౮
కుమ్భమాసే పౌర్ణమాస్యాం ప్రాదుర్భావదినే హరేః
కుమారధారికాస్నానం కులకోటిం సముద్ధరేత్" ॥ ౬౯
ఇతి మన్త్రం సముచ్చార్య స్నాత్వాఽనన్తఫలం లభేత్
వర్షే వర్షే కుమ్భమాసే పౌర్ణమాస్యాం మఘాయుజి ॥
దేవా మనుష్యాః సర్వే చ స్నాతుమాయాన్తు సర్వదా
పుణ్యదేశేషు సర్వేషు వేఙ్కటాద్రిః విశిష్యతే ॥ ౭౧
తత్ర సర్వేషు తీర్థేషు స్వామిపుష్కరిణీ వరా
తతోఽప్యేతద్వరం తీర్థం మదావిర్భావవాసరే ॥ ౭౨
ఇహ శమ్భుకుమార ! త్వం ఆకల్పం పూజయన్ వస
ఏతత్తీర్థస్య మాహాత్మ్యం బుద్ధ్వా వై సర్వదేవతాః ॥ ౭౩
ప్రతివర్షం స్నాతుమత్ర మాం ద్రష్టుఞ్చ తపోధనాః
ఆయాన్తి సావధానం వై మమాఽవిర్భావవాసరే ॥ ౭౪
తస్మాచ్ఛమ్భుకుమార ! త్వం సర్వదా వస పర్వతే'
ఇత్యుక్త్వా తం తు హస్తేన పస్పర్శ గుహమచ్యుతః ॥ ౭౫

ఇతి శ్రీమార్కండేయపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే కుమారధారా-
స్నానేన స్కన్దస్య తారకవధజనితబ్రహ్మహత్యావినిర్ముక్తి
వర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చమోఽధ్యాయః

అగస్త్యాదీనాం కుమారధారాతీర్థఽస్నానార్థం శ్రీవేఙ్కటాచలాగమనమ్

అగస్త్యః —

'తతస్తు దేవా ఋషయశ్చ సర్వే
గన్ధర్వవిద్యాధరయక్షసిద్ధాః
"ఆశ్చర్యమాశ్చర్య"మితి బ్రువాణా
దివ్యం హరేర్నామ చ కీర్తయన్తః ।
కుమారధారాం సతతం స్తువన్తో
యయుః స్వధామాని ముదాన్వితాస్తే ॥ ౧

శివాత్మజోఽపి తత్రైవ భజన్ వేఙ్కటనాయకమ్
కుమారధారికాతీరే తిష్ఠత్యేవ చిరం కిల ॥ ౨

వర్షే వర్షే సమాయాన్తి సిద్ధగన్ధర్వదానవాః
ఋషయశ్చ తథా సర్వే భూలోకే ప్రాణినస్తథా ॥ ౩

స్నాతుం తస్మిన్ మహాతీర్థే త్వహో వేఙ్కటవైభవమ్
సువర్ణముఖరీతీరే లోపాముద్రాపతిః స్వయమ్' ॥ ౪

ఇత్యుక్త్వా మునిముఖ్యేభ్యః పునరేవమువాచ హ
"పఞ్చషేభ్యో దినేభ్యోఽథ సేయం పఞ్చదశీ శుభా ॥ ౫

యూయం సర్వేఽపి మునయో మార్కణ్డేయ ! మహామునే !
శుద్ధకాఞ్చీప్రదేశీయా ! సర్వే గచ్ఛత వేఙ్కటమ్ ॥ ౬

పునః స్వామిసరస్తీరే వేఙ్కటేశం విలోక్య చ
తదుత్తరే పాపనాశతీర్థే స్నానాదికారిణః ॥ ౭

కుమారధారికాం గత్వా స్నానం కురుత సత్తమాః
సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థం ఐశ్వర్యసమవాప్తయే ॥ ౮
మార్కణ్డేయ! మహాభాగ! కిం తీర్థాచరణేన తే
సర్వతీర్థస్నానఫలం అమున్నైవ భవిష్యతి' ॥ ౯

శ్రీసూతః —

ఇత్యుక్త్వా సర్వ ఏవైతే సమారుహ్య వృషాచలమ్
స్వామిపుష్కరిణీస్నానం కృత్వా దృష్ట్వా చ కేశవమ్ ॥ ౧౦
పూర్ణిమాదివసే మాఘే పాపనాశే కృతాఽఽప్లవాః
కుమారధారికాతీర్థే స్నాతుం సర్వే సమాగతాః ॥ ౧౧
సమస్తదేశజాన్ మర్త్యాన్ సర్వాన్ దేవాన్ ఋషీనపి
యోగినః సనకాద్యాంశ్చ సిద్ధగన్ధర్వకిన్నరాన్ ॥ ౧౨
సమాగతాన్ స్వర్ణముఖీతీరజాన్ ఋషిసత్తమాన్
అగస్త్యశిష్యం శుద్ధఞ్చ మార్కణ్డేయమథాగ్నిజః ॥ ౧౩
దృష్ట్వా స స్నాతుమాయాతాన్ ప్రహృష్టహృదయోఽభవత్
సర్వే కుమారధారాయాం సస్నుః సఙ్కల్పపూర్వకమ్ ॥ ౧౪
వేఙ్కటేశార్పణం కృత్వాదానం చక్రుశ్చ కేచన
గన్ధర్వయక్షోరగసిద్ధసాధ్యదేవాదిబృన్దేష్వపి తీర్థవర్యే
స్నాతేషు సర్వేషు ముదాఽన్వితోఽసౌ
సస్నౌ స్వయం శఙ్కరనన్దనోఽపి ॥ ౧౫
విష్ణోర్నుకఞ్చ శ్రీసూక్తం భూసూక్తఞ్చ జపన్ సదా
తీరమారుహ్య విప్రాణాం నమశ్చక్రే ప్రసన్నధీః ॥ ౧౬
'నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయే' త్యుచ్చరన్ పార్వతీసుతః
తదా ప్రాదురభూద్దేవో వరదః శఙ్ఖచక్రధృక్ ॥ ౧౭

పశ్యన్తస్తం సిన్ధుజాకాశ్యపీభ్యాం
యుక్తం దేవా ఋషయో మానుషాశ్చ
మార్కణ్డేయః స్వర్ణముఖ్యా ద్విజాశ్చ
శుద్ధాః తేనుః సర్వ ఏవ ప్రణామమ్ ॥ ౧౮

లక్ష్మీమహీసేవిత ! వేఙ్కటేశ !
కృపానిధే ! కృష్ణ ! జగత్త్రయేశ !
మాం పాలయాఽనాథ మనాథబన్ధో !
నమో నమస్తే చరణామ్బుజాయ" ॥ ౧౯

ఇతి కృతనతీన్ దృష్ట్వా దేవః ప్రసన్నమనాస్తదా
విజితజలదధ్వానం వాక్యం స్వయం హరిరబ్రవీత్ ।
'ఇహ విధికృతం స్నానం దానం మమ ప్రియబుద్ధితః
సకలదురితం హత్వా దత్తే సుఖాన్యఖిలాన్యపి ॥ ౨౦

మార్కణ్డేయ ! మహాబుద్ధే ! సర్వతీర్థఫలం తవ
అనేన దత్తం శుశ్రూషాం మాతాపిత్రోః కురుష్వ హ ॥ ౨౧

అగస్త్యశిష్య ! విప్రేన్ద్ర ! త్వత్పాపాన్యఖిలాన్యపి
గతాన్యనేన దత్తాని శ్రేయాంసి బహుశో మయా ॥ ౨౨

పుత్రదారాదిసంయుక్తః సదాచారరతః సదా
దానాని బహు కుర్వాణః సుఖీ భవ సుఖీ భవ' ॥ ౨౩

ఇతి బ్రువన్ వేఙ్కటేశో దృగ్గోచరమథో యయౌ
ఇత్థం దేవస్వామినోక్తే గతేష్వపి సురేషు చ ॥ ౨౪

శుద్ధః స్వదేశమాగత్య పుత్రదారసమన్వితః
స్నానం దానం జపం కుర్వన్ 'వేఙ్కటేశ' ఇతి బ్రువన్ ॥

ఇహ లోకే పరత్రాపి పరం సౌఖ్యమవాప్తవాన్
మృకణ్డోరాశ్రమం గత్వా మార్కణ్డేయః ప్రసన్నధీః ॥ ౨౬

పితరౌ తు నమస్కృత్య వృత్తాన్తం సర్వమబ్రవీత్
వాక్యం గరుత్మతః పూర్వం వేఙ్కటాచలవైభవమ్ ॥ ౨౬

అగస్త్యశిష్యవృత్తాన్తం సువర్ణముఖరీస్థలమ్
శ్రీవేఙ్కటేశసేవాఞ్చ స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౨౭

కుమారధారికాతీర్థమాహాత్మ్యం స్కన్దవైభవమ్
ఆవిర్భావం తస్య హరేః వాక్యం తస్య సుధామయమ్ ॥ ౨౮

ఉక్త్వా స్వపిత్రోః సకలం శుశ్రూషామకరోత్తదా

శ్రీసూతః —

వేఙ్కటేశస్య మాహాత్మ్యం యః శృణోత్యపి వా సకృత్ ॥

సర్వపాపవినిర్ముక్తః సర్వశ్రేయో భవిష్యతి
వేఙ్కటాద్రేస్తు మాహాత్మ్యం కుమారసరసస్తథా
శృణోతి వా పఠతి వా తస్య పుణ్యమనన్తకమ్ ॥ ౩౧

కుమారధారికాతీర్థతీరే పఠతి యస్త్విదమ్
శృణోతి వా తస్య తస్య సర్వాభీష్టప్రదో హరిః ॥ ౩౨

ఇతి శ్రీమార్కండేయపురాణే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే అగస్త్యాదీనాం కుమారధారాతీర్థస్నానాదివర్ణనం నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః

॥ హరిః ఓం । ఓం తత్సత్ ॥

శ్రీవేఙ్కటేశ చరణారవిన్దార్పణమస్తు

ఇత్థం శ్రీమార్కండేయపురాణాన్తర్గతః ప్రథమప్రభృతిపఞ్చమపర్యన్త పఞ్చాధ్యాయాత్మకః శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యపరో భాగః సమాప్తిమగమత్ ॥

శ్రీ ర స్తు
శ్రీ శ్రీనివాసపరబ్రహ్మణే నమః
శ్రియై పద్మావత్యై నమః
శ్రీమతే విష్వక్సేనాయ నమః

శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యమ్
(శ్రీ వామనపురాణాన్తర్గతమ్)

శ్రియఃకాన్తాయ కల్యాణనిధయే నిధయేఽర్థినామ్
శ్రీవేఙ్కటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మఙ్గళమ్ ॥

వింశోఽధ్యాయః

ప్రయాగమాహాత్మ్యమ్.

హరిః ఓమ్

యచ్ఛరీరం త్రయో వేదాః యచ్ఛ్రేష్ఠాఽఽథర్వణః స్మృతః
యదఙ్గాని షడఙ్గాని తస్మై వాగాత్మనే నమః ॥ ౧

వ్యాసః —

కదాచిత్ దుఃఖితః ప్రాహ జనకో మిథిలాధిపః
శతానన్దం మహాభాగం సర్వజ్ఞం తత్వదర్శినమ్ ॥ ౨

సీతాది స్వసుతావివాహోద్యర్థం జనకనృపకృతానుతాపక్రమః

జనకః —

బ్రహ్మన్! మాం బాధతే దుఃఖం సీతాదర్శనజం మహత్
కేన దుఃఖమిదం త్యక్ష్యే క ఆరాధ్యోఽఘనాశనః ॥ ౩

దుష్టాత్మా రావణో రక్షఃపతిః వైశ్రవణానుజః
హరేదయోనిజాం సీతాం కిన్ను న జ్ఞాయతే మయా? ॥ ౪

కమారాధ్య మహాభాగ! లప్స్యే జామాతరం వరమ్
సమానోత్తమవంశ్యఞ్చ యోగ్యమస్యా మహామునే! ॥ ౫
మమాపి దుహితా చైషా హ్యూర్మిలా నామ నామతః
కుశధ్వజస్య చ సుతే కనిష్ఠభ్రాతురేవ మే ॥ ౬
మాణ్డవీ శ్రుతకీర్త్యాఖ్యే సుశీలే సుమనోహరే
క్వాఽఽసాం చక్రే వరాన్ బ్రహ్మన్నితి చిన్తాకులోఽస్మ్యహమ్॥
పరమధ్యాత్మవిద్యోగీ దృష్టలోకపరావరః
పురోహితోఽస్య వంశస్య గతిర్మేఽస్తు భవా నిహ ॥ ౮
వేదశాస్త్రపురాణజ్ఞః కాలవిత్ కాలధర్మవిత్
దుఃఖినాం దుఃఖహర్తా చ సుఖినాం స్మయనాశనః ॥ ౯
త్వం మే గతిశ్చ పరమా భవదుఃఖవినాశన!
రాజానో విషయాసక్తాః కామక్రోధసమన్వితాః ॥ ౧౦
కన్యారత్ననిమిత్తఞ్చ హ్యాగమిష్యన్తి కోటిశః
తేభ్యో యుద్ధం కథం దాస్యే ఏకోఽహం బ్రహ్మవిత్తమ! ॥ ౧౧
ఏతావన్తమహం కాలం సుఖం రాజ్యమశాసిషమ్
ఇదానీమస్మి దుఃఖార్తో వృద్ధః పుత్రీ తపోధన! ॥ ౧౨
అజో వివిక్తో విమలో విష్ణుభక్తో మమాత్మజాః
చత్వార ఏతే శిశవః శిఖినో నాస్త్రకోవిదాః ॥ ౧౩
మమానుజస్య పుత్రాశ్చ విచికిత్సో వికర్తనః
ప్రతర్దన ఇతి త్వేతే త్రయశ్చ శిశవస్తథా ॥ ౧౪
వృద్ధత్వాదాత్మనశ్చైవ పుత్రాణాఞ్చైవ శైశవాత్
కన్యకానాఞ్చ రత్నత్వాత్ దుఃఖితోఽహం తపోధన! ॥ ౧౫
కస్మాదస్మాదహం మోహాత్ నిర్గమిష్యామ్యుపాయతః
తం మే వద త్వం బ్రహ్మర్షే! గమిష్యామీహ కాం గతిమ్॥౧౬

యేన మన్వాదయ స్తీర్ణాః సంసారాఖ్యం మహార్ణవమ్
ఇహ దుఃఖఞ్చ రాజానః తన్మే బ్రూహి తపోధన! ॥ ౧౭
కం ధ్యాత్వా పురుషో లోకే భుక్తిం ముక్తిఞ్చ విన్దతే
అపద్రక్షకరః కో వా? తం దేవం బ్రూహి సత్తమ! ॥ ౧౮

జనకనృపతాపాపనోదనార్థం శతానన్దోక్త పురాతనేతిహాసః

శతానన్దః —

రాజన్! మనుష్యా అపి యం ప్రపన్నాః
సన్త్యక్తదుఃఖాః సుఖినో భవన్తి।
వక్ష్యామి దేవం వరదం రమేశం
తం ప్రాప్య దుఃఖామ్బునిధిం తరిష్యసి ॥ ౧౯
పురాఽహం చమ్పకారణ్యాత్ తమసాతీరముత్తమమ్
వాల్మీకిం మునిశార్దూలం ద్రష్టుమస్మి గతో నృప! ॥ ౨౦
తేనాగమనతుష్టేన ప్రత్యుద్యాతో నృపోత్తమ!
ఉపచారైశ్చ పాద్యాద్యైః అతిథిః పూజితోఽస్మ్యహమ్ ॥ ౨౧
అభివన్ద్య మునిశ్రేష్ఠం తచ్ఛిష్యైశ్చ నమస్కృతః।
క్రియాం మాధ్యాహ్నికీం కృత్వా భుక్త్వా వాల్మీకినా సహ॥ ౨౨
అన్యైశ్చ మునిభిః సార్ధం భరద్వాజాదిభిస్తదా
వాల్మీకేరాశ్రమే రమ్యే హ్యాసం వాల్మీకినా సహ ॥ ౨౩
ఉక్త్వా కాలోచితా వార్తాః కథాశ్చాత్ర పురాతనీః
హృష్టా వన్యోన్యసఙ్గేన హ్యభూవ పరమం నృప! ॥ ౨౪
ఏతస్మిన్నన్తరే స్వర్గాత్ ఆజగామ చ నారదః
శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశో మహాత్మా మహతీం దధత్ ॥ ౨౫
తం దృష్ట్వా మునిశార్దూల ముదతిష్ఠత్తదాసనాత్
సహ శిష్యై మయా సార్ధం వాల్మీకిః భగవాన్ ఋషిః ॥ ౨౬

కృతాఞ్జలిపుటో భూత్వా ప్రీతిసంహృష్టమానసః
సశిష్యః కల్పయామాస పూజాం తస్య విధానతః ॥ ౨౭

"ఇదం పాద్య మిదం త్వర్ఘ్యం ఇదమాసనమేవ చ
ఇదం మూలం ఫలం స్వాదు భగవన్! ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ౨౮

ఆగత స్త్వం చిరాచ్ఛ్రీమన్! స్వాగతం తే తపోధన!"

శతానన్దః —

ఇతి వాల్మీకినా శిష్యైః అభివాద్య చ పూజితః ॥ ౨౯

నిషసాద చ సుప్రీతో నారదో మృగచర్మణి
ఆస్వాద్య ఫలమూలాని శ్రమం స్వమపనీయ చ ॥ ౩౦

కుశలం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకిం మునిపుఙ్గవమ్
"నిర్విఘ్నం తే తపో బ్రహ్మన్! వర్ధతే త్రివిధం మునే! ॥ ౩౧

అవన్ధ్యా స్తరవః కాలే భవ న్త్యపి తవాఽఽశ్రమే
అపి క్రియార్థాః సమిధః సులభాశ్చ కుశా అపి" ॥ ౩౨

ఇతి పృష్ట స్తదా ప్రీత్యా ప్రాహ నారదము త్తరమ్
"త్వత్ప్రసాదాన్మునిశ్రేష్ఠ! సర్వం మఙ్గలమేవ మే ॥ ౩౩

వర్ధతే చ తపో బ్రహ్మన్! త్రివిధం కాలవి త్తమ!
అకాలేఽపి ఫల న్త్యేవ తరవో వాసవాజ్ఞయా" ॥ ౩౪

ఇత్యుక్తో నారద స్తేన ప్రముమోద మహాద్యుతిః!
కృతాఞ్జలిపుటాః సర్వే పరివార్య చ నారదమ్ ॥ ౩౫

తదాగమనసంహృష్టాః తస్థుః తద్వనవాసినః
నారదేనాభ్యనుజ్ఞాతః ప్రాప్య కృష్ణాజినాసనమ్ ॥ ౩౬

కృతాఞ్జలిపుటో భూత్వా ప్రహ్వో వాక్యవిశారదః
నారదం పరిపప్రచ్ఛ వాల్మీకిర్మునిపుఙ్గవమ్ ॥ ౩౭

"త్రైలోక్యే వైష్ణవం క్షేత్రం కిం శ్రేష్ఠం భువి నారద!
ఆబ్రహ్మలోకం సర్వం త్వం విశేషం దృష్టవానసి ॥ ౩౮
యత్తీర్థే సర్వతీర్థాని సన్నిధానం వ్రజన్తి చ
యత్క్షేత్రవాసినాం పుణ్య మనన్తమితి కీర్త్యతే ॥ ౩౯
యత్రాఽఽస్తే భగవాన్ విష్ణుః సశ్రీభూః పురుషోత్తమః
తద్బ్రూహి మమ దేవర్షే! క్షేత్రం త్రైలోక్యపావనమ్" ౪౦

నారదః —

"సాధు పృష్టం త్వయా బ్రహ్మన్! సర్వేషాం హితకామ్యయా
తత్తే వక్ష్యామి వాల్మీకే! సమాహితమనాః శృణు ॥ ౪౧
ఇమమేవ పురా ప్రశ్నం పృష్టః ప్రాహ మహేశ్వరః
పుత్రేణ షణ్ముఖేనైవ జిష్ణునా హిమవద్గిరౌ ॥ ౪౨

స్కన్దః —

'హత్వా దేవాసురే యుద్ధే తారకాఖ్యం మహాసురమ్
ఆగతోఽస్మి జయీ తాత! పాదమూలం త్రిలోచన! ॥ ౪౩
బుభుక్షా బాధతే తీవ్రా బ్రహ్మహత్యాసముద్భవా
స్నాత్వా భోక్ష్యామి యత్తీర్థే తత్తీర్థం తాత! మే వద' ౪౪

స్కన్దం ప్రతి శంకరోక్తబ్రహ్మహత్యావిముక్తిహేతూపన్యాసః

మహేశ్వరః —

సకృ "న్నారాయణే" త్యుక్త్వా పుమాన్ కల్పశతత్రయమ్
గఙ్గాదిసర్వతీర్థేషు స్నాతో భవతి పుత్రక!' ॥ ౪౫
శ్రుత్వా పరమమిత్యుక్త్వా భుక్త్వా పిత్రా సహో మయా
తతః పప్రచ్ఛ పితరం శఙ్కరం లోకశఙ్కరమ్ ॥ ౪౬
'ఉక్తో నారాయణో దేవః త్వయా సర్వాఘనాశనః
జనైరారాధితః కేన కర్మణా దృశ్యతే భువి ॥ ౪౭
స కుత్ర సేవ్యతే దేవః ప్రియం తస్యాపి కిం పితః!'

నారదః —

'ఇతి పృష్టః పునస్తేన పుత్రం ప్రాహోఽథ శఙ్కరః ॥ ౪౮
యం యోగినో మునివరా హృది సన్నిషణ్ణం
జ్యోతిర్మయం ప్రణవరూపమచిన్త్యరూపమ్
ఆదిత్యమణ్డలనివాసమనన్తమాద్యమ్
ఆరాధయన్తి సతతం తముదీరయామి ॥ ౪౯

శఙ్కరః —

"పురా దక్షాధ్వరే పుత్ర! తస్య శీర్షం మయా హృతమ్
తచ్చ హస్తతలే లగ్నం బ్రహ్మహత్యా చ సఙ్గతా ॥ ౫౦
స్వర్గే కపాలీ భిక్షార్థీ పర్యటన్నియతేన్ద్రియః
న మోక్షం బ్రహ్మహత్యాయా అపశ్యం తత్ర పుత్రక! ॥ ౫౧
మేరౌ బ్రహ్మసరస్తీరే తప ఉగ్రముపాశ్రితః
స్నాతుమభ్యాగతో బ్రహ్మా మామపశ్యచ్చతుర్ముఖః ॥ ౫౨
తఞ్చ దృష్ట్వా ప్రణమ్యాహమతిష్ఠం పురతస్తదా
స మాం కపాలినం దృష్ట్వా 'కిమి'త్యాహ పితామహః ॥ ౫౩
తచ్ఛ్రుత్వా బ్రహ్మణో వాక్యం తతో దేవం వ్యజిజ్ఞపమ్
"కిం బ్రువే తాత! శప్తోఽస్మి దక్షం హత్వా తు తేన హ ॥
హత్యామోక్షం న పశ్యామి కుత్ర వా కేన కర్మణా?
దృష్టో భవాన్ మయా దిష్ట్యా శాపమోక్షం వదస్వ మే" ॥ ౫౫
ఇత్యుక్తశ్చ మయా పుత్ర! బహ్మా ప్రాహ చ మాం తదా

బహ్మా —

'మా విషీద మహాదేవ! హత్యామోక్షం వదామి తే ॥ ౫౬

ప్రయాగక్షేత్రస్య భగవద్వర్ణిత ప్రయాగాభిధాననిరుక్తిః

పురా శఙ్కర! గఙ్గాయా యమునాయాశ్చ సఙ్గమే
ధనుస్త్రిశతవిస్తీర్ణే పుణ్యక్షేత్రే చ మాధవే ॥ ౫౭

మాధవప్రీతయే తత్ర యజ్ఞాః సర్వే మయా కృతాః
ప్రాదురాసీత్తదా వేద్యాం మాధవో భక్తవత్సలః ॥ ౫౮

శఙ్ఖచక్రగదాపాణిః శ్రీవత్సాఙ్కశ్చతుర్భుజః
ప్రాఞ్జలిస్తం ప్రణమ్యాహం 'ప్రసీదే'త్యస్తువం తదా ॥ ౫౯

ప్రసన్నో మాధవః ప్రాహ 'బ్రహ్మన్! ప్రీతోఽస్మి తేఽధ్వరైః
ప్రకృష్టాశ్చ కృతా యజ్ఞాః ప్రీతోఽహఞ్చ త్వయాఽనఘ!॥౬౦

యత్తద్బ్రహ్మన్నిదం క్షేత్రం ప్రయాగాఖ్యం గమిష్యతి
అస్యాం వేద్యామహం నిత్యం సన్నిధానం కరోమి తే' ॥౬౧

ఇతః ప్రభృతి యే పాపాః పురుషా యాః స్త్రియశ్చ వా
క్షేత్రేశం మాం ప్రపశ్యన్తి ముక్తాః సర్వే భవన్తు తే' ॥ ౬౨

ఇతి దత్త్వా వరం దేవో మమాభీష్టఞ్చ మాధవః
ఆస్తే లక్ష్మ్యా మహాదేవ! ప్రయాగే పుణ్యసత్తమే ॥ ౬౩

త్వఞ్చ హత్యాసమాయుక్తో మోక్షం తత్ర గమిష్యసి"

శఙ్కరః —

ఇత్యుక్త్వా మాం తతో బ్రహ్మా సత్యలోకం జగామ హ ॥ ౬౪

శఙ్కరహస్తాత్ కపాలవినిర్ముక్తి ప్రకారః

తతః ప్రీతో వరం లబ్ధ్వా పుణ్యక్షేత్రం గతోఽస్మి తత్
క్షేత్రే ప్రవిష్టమాత్రే తు మయా హత్యా పృథక్ స్థితా ॥ ౬౫

పఞ్చక్రోశాద్బహిర్భూతా క్రోశస్తి విస్వరం గతా
కపాలశ్చ చ్యుతో హస్తాత్ ప్రససాద మనో మమ ॥ ౬౬

తతః స్నాత్వా ప్రయాగేఽహం దేవం నత్వా చ మాధవమ్
అయాచం 'మాధవం క్షేత్రం దేహీదం మే జనార్దన!' ॥ ౬౭

ఇత్యుక్త్వా మాధవో దత్త్వా క్షేత్రం మే వరదః ప్రభుః
శ్రియా పరమయా యుక్తః శఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౭౮
స్వం లోకఞ్చ యయౌ దేవః 'తపః కుర్వి'తి మాం వదన్
తత్రాహఞ్చ తపః కృత్వా బ్రహ్మహత్యాం వ్యపోహ్య చ
విహర న్నుమయా సార్ధం తత్రైవ హి షడానన ! ॥ ౭౯
లక్ష్మీసహాయం రమణీయవేషం
అజం హరిం కాలఘనాభిరామమ్ ।
పీతామ్బరం పాటలపాణిపాదం
ధ్యాత్వాఽర్చయం స్తత్ర వసామి పుత్ర ! '' ॥ ౮౦

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
ప్రయాగమాహాత్మ్యవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః

అథ ఏకవింశోఽధ్యాయః

అథ స్కన్దం ప్రతి శఙ్కరకృతం తపఃసముచిత వేఙ్కటాద్రివర్ణనమ్

నారదః —

స్కన్దః శ్రుత్వా పితుర్వాక్యం మఙ్గలం పాపనాశనమ్
పునః పప్రచ్ఛ సంహృష్టః పితరం తత్త్వదర్శినమ్ ॥ ౧
'మమాపి తపసో యోగ్యం క్షేత్రం బ్రూహి శుభాన్వితమ్
న విఘ్నాస్తపసో యత్ర ప్రభవన్తి మమ ప్రభో ! ॥ ౨
త్వయాఽఽజ్ఞప్తస్తపస్తప్స్యే భవదుఃఖవినాశన !
యోగీన్ద్రవన్ద్యచరణ ద్వన్ద్వానన్దైకలక్షణ ! ॥ ౩
మమ శఙ్కర తద్బ్రూహి వైష్ణవం క్షేత్రముత్తమమ్'
ఏవముక్తస్తతః శమ్భుః పుత్రేణ ప్రాప్తకారిణా ॥ ౪

ఉమామాలోక్య సంహృష్టో ధ్యాత్వా చైనం బభాణ హ
'శృణు పుత్ర మహాభాగ! దేవదుఃఖవినాశన! ॥ ౫
వృషో నామ మహాశైలో వృషేణారాధితః పురా
తం గచ్ఛ శిఖినా పుత్ర కురు త్వం తత్ర వై తపః' ॥ ౬

నారదః —

ఇతి ప్రతిసమాదిష్టః పునరాహ చ షణ్ముఖః
'ఉక్తో యస్తత్ర భవతా వృషాభిఖ్యో మహాగిరిః ॥ ౭
నాయం కులాచలో నూనం కుత్రాఽఽస్తే స మహాగిరిః
కిమర్థఞ్చ వృషస్తత్ర తపస్తేపే మహాతపాః ॥ ౮
వృషః కిం వృషభో ధర్మో మనుర్వా నీలలోహిత!
ప్రోక్తః కోఽయం భగవతా బ్రూహి మే పుత్రవత్సల!' ॥ ౯
ఇతి పృష్టస్తతస్తేన ప్రాహ తం వృషభధ్వజః
'నాయం కులాచలః పుత్ర! మేరుపుత్రో మహాగిరిః ॥ ౧౦
అఞ్జనో నామ నామ్నా చ త్రిషు లోకేషు విశ్రుతః
శైలః స్వర్ణమయో వత్స! రత్నసానుః సుశోభనః ॥ ౧౧
శేషమారుతసంవాదే విధూతో దక్షిణాం దిశమ్
నియుక్తోఽయం గిరిః పుత్ర! పూర్వమేవ తు విష్ణునా ॥ ౧౨
సర్వతీర్థమయః పుణ్యః పావనోఽఞ్జనభూధరః
సుదుర్లభో మనుష్యాణాం దేవభూమౌ వసన్నిహ ॥ ౧౩
స్థాతవ్యం భవతా శైలదక్షిణస్యాం దిశీతి వై'
ఏవముక్తోఽపి హరిణా పితృస్నేహవశేన సః ॥ ౧౪
పితురాజ్ఞామవేక్ష్యాయం కఞ్చిత్కాలమవర్తత
శేషమారుతసంవాదే ప్రవృత్తే లోకభీషణే ॥ ౧౫
మేరుణైవాఽభ్యనుజ్ఞాతః ప్రయాతో దక్షిణాం దిశమ్
ఆస్తే పూర్వోదధేః పశ్చాత్ వత్సాయం పఞ్చయోజనే ॥ ౧౬

ఉత్తరే దక్షిణాబ్ధేస్తు షట్త్రింశద్యోజనాన్తరే
తీరే పుణ్యతమే పుత్ర! రుక్మనద్యాస్తథోత్తరే ॥ ౧౭
క్రోశద్వయార్ధమాత్రే తు హరిచన్దనమణ్డితే
వనే రమ్యతమే వత్స! నానాపాదపమణ్డితే ॥ ౧౮
సిద్ధా మునిగణాస్తత్ర తపః కుర్వన్తి నిత్యశః
చణ్డాలయవనాద్యైస్తు వేదబాహ్యైశ్చ నాస్తికైః ॥ ౧౯
నారోఢుమపి యః శక్యః పావనః పర్వతోత్తమః
శుకాద్యా మునయః కేచిత్ భృగ్వాద్యాశ్చ తపోధనాః ॥ ౨౦
ప్రహ్లాదప్రముఖాః పుణ్యాః అమ్బరీషాదయో నృపాః
విష్ణోరేవాపరం దేహం మన్వానాః తం నగోత్తమమ్ ॥ ౨౧
పద్భ్యామాక్రమితుం భీతాః పర్యన్తేష్వేవ వర్తనాః
తన్నిర్గతనదీష్వేవ కుర్వాణాః స్నానతర్పణే ॥ ౨౨
తపః కుర్వన్తి వాఞ్ఛన్తః సాక్షాత్కర్తుం జనార్దనమ్
ఏవంవిధః స శైలేన్ద్రో నిత్యమత్యన్తపావనః ॥ ౨౩
శిఖరం యస్య దృష్ట్వైవ సద్యః పాపైః ప్రముచ్యతే
తత్రాఽఽస్తే కోలరూపీ తు మహావిష్ణుః సనాతనః ॥ ౨౪
ఉద్ధృతాం ధరణీం దేవీ మాలిఙ్గ్యాఙ్కే నిధాయ చ
ఆరాధితో మునిగణైః త్రిసన్ధ్యం శ్రద్ధయాఽన్వితైః ॥ ౨౫
తదా ప్రభృతి తత్పుణ్యం వారాహం క్షేత్రముచ్యతే
తస్మిన్ పుణ్యతమే క్షేత్రే వారాహే వేఙ్కటాచలే ॥ ౨౬
సన్నిధౌ భూవరాహస్య యే కేచిన్నియతవ్రతాః
శాస్త్రోక్తేన విధానేన వారాహం మన్త్రముత్తమమ్ ॥ ౨౭
జపన్తి విజితాత్మనో మాసమేకం నిరన్తరమ్
గృహక్షేత్రాదికం తేషాం సద్యః సిద్ధ్యతి వాఞ్ఛితమ్ ॥ ౨౮

పృథివీం యే చ వాఞ్ఛన్తి రాజానః శాసితుం చిరమ్
యే తు తత్ర ప్రకుర్వన్తి మహాదానాని షోడశ ॥ ౨౯
ప్రీణయన్తో మహీం దేవీం దక్షిణాభిః తదుద్ధృతామ్
తేషామాదివరాహస్తు భగవాన్ భక్తవత్సలః ॥ ౩౦
ప్రయచ్ఛతి చిరం కాలం మహీం సాగరమేఖలామ్
బుద్ధజానపదోపేతాం హతావగ్రహకణ్టకామ్ ॥ ౩౧
అనాదృత్య తు యస్తత్ర వరాహవదనం హరిమ్
ధరణీఞ్చ తదఙ్కస్థాం పృథ్వీం శాసితుమిచ్ఛతి ॥ ౩౨
తేన దోషేణ తద్రాజ్యం పీడ్యతేఽవగ్రహైః సదా
దస్యుభిః శత్రుభిశ్చైవ మహారోగైస్తథైవ చ ॥ ౩౩
తస్మాత్ తత్ర స్థితం దేవం వరాహం ధరణీయుతమ్
సమ్యగారాధయేద్రాజా భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితః ॥ ౩౪
తస్యాగ్రే దేవదేవస్య సరస్త్రైలోక్యపావనమ్
స్వామిపుష్కరిణీ నామ సరసాం వరమస్తి వై ॥ ౩౫
త్రైలోక్యే యాని తీర్థాని పావనాన్యపి దేహినామ్
పుష్కరిణ్యశ్చ నద్యో యాః సన్తి బహ్మాణ్డగోచరాః ॥ ౩౬
తాని సర్వాణి షడ్వక్త్ర! స్వాత్మనాం పావనాయ వై
వర్షేవర్షే సమాయాన్తి తత్తీర్థే స్నాతుమాత్మజ! ॥ ౩౭
వైవస్వతే మనౌ పుత్ర! లోకం శాసతి చాఽఽజ్ఞయా
ధర్మో మనుస్తపస్తేపే సోఽయం వృష ఇతీరితః ॥ ౩౮
తపశ్చరతి తస్మింస్తు వవృధే ధర్మ ఉత్తమః
తతః ప్రసన్నో భగవాన్ మహాకోలో మహీయుతః ॥ ౩౯
సమక్షం మబ్రవీద్ధర్మ శరన్మేఘ ఇవ స్థితః
"ధర్మ! త్వయా తపస్తప్తం వృషశ్చ వవృధే యతః ॥ ౪౦

తస్మాదయం గిరివరో వృషాఖ్యాం గమిష్యతి
తవాపి లోకపాలత్వం యమాత్పశ్చాద్భవిష్యతి"॥ ౪౧

ఇత్యుక్త్వాఽన్తర్దధే దేవో గిరిమూర్ధ్ని షడానన!
అథ లబ్ధవరో ధర్మో జగామ చ యథాగతమ్॥ ౪౨

ఇదానీఞ్చ మహాభాగ! వాయురాస్తే తపశ్చరన్
జపన్ సతారకం మన్త్రం గణయన్నక్షమాలయా॥ ౪౩

పరాత్పరతరం రామ మర్చయన్ విధిపూర్వకమ్
శ్రీభూమిసహితం దేవం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్॥ ౪౪

శఙ్ఖచక్రధనుర్బాణపాణిం నీలోత్పలద్యుతిమ్
దేవదేవం జగన్నాథం అపరోక్షం నిరీక్షితుమ్
సర్వప్రాణాత్మకో వాయుః తపస్తీవ్రం చరత్యహో!॥ ౪౫

బ్రహ్మాదిదేవా అపి దేవదేవం
వాఞ్ఛన్తి యం సేవితుమాత్తభావాః।
తం వై వరేణ్యం సకలాన్తరస్థం ద్రష్టుం
తపో వర్ధయతే స వాయుః'॥ ౪౬

నారదః —

ఇత్యుక్తో గురుణా స్కన్దః పప్రచ్ఛ పితరం పునః
'మమాపి వైష్ణవం మన్త్రం వైష్ణవేష్వపి చోత్తమమ్॥ ౪౭

మన్త్రేషు వరదం శంభో! బ్రూహి తత్ప్రాప్తిసాధనమ్'
ఇతి విజ్ఞాపితః శమ్భుః పుత్రేణాక్లిష్టకారిణా॥ ౪౮

విధినాఽఽశు తతః ప్రాదాన్మన్త్రం తస్మై స తారకమ్
లబ్ధ్వా మన్త్రం మహాదేవాత్ స్కన్దః ప్రీతోఽభవత్పితుః॥ ౪౯

ప్రహ్వః ప్రదక్షిణం కృత్వా పితరం సోఽభ్యవాదయత్
ప్రణమ్య మాతరం పశ్చాత్ ప్రతస్థే శిఖివాహనః॥ ౫౦

తపఃకరణాయ స్కన్దస్య శ్రీవేఙ్కటాచలగమనమ్

తం ప్రస్థితం తతో దృష్ట్వా దేవాస్త్విన్ద్రపురోగమాః
అనుజగ్ముర్మహాత్మానం దేవసేనాపతిం విభుమ్ ॥ ౫౧

తైర్దేవైరన్వితో గచ్ఛన్ శిఖినా వేగగామినా
గిరిం స పాదలక్షప్రస్రవణైరన్వితం యయౌ ॥ ౫౨

అధ్వశ్రమహరే తస్మిన్ నిషణ్ణః సమరుద్గణః
అదృష్ట్వా తత్ర పితరౌ విషణ్ణోఽభూత్ సురాగ్రణీః ॥ ౫౩

బృహస్పత్యుక్తః స్కన్దోత్పత్తిక్రమః

తం విషణ్ణం తతో దృష్ట్వా గురుః ప్రాహేన్ద్రచోదితః
'మా విషీద మహాబాహో! దేవసేనాపతేఽగ్రణీః ॥ ౫౪

కిం న స్మరసి చాత్మానం వైష్ణవం ధామ శాశ్వతమ్'
నారదః —
ఇత్యుక్తో గురుణా స్కన్దః ప్రీతః ప్రాహ బృహస్పతిమ్ ॥ ౫౫
'కోఽహం బ్రూహి గురో! నాఽహం జానామ్యాత్మానమాత్మనా'
ఏవముక్తో గురుశ్చైనం వక్ష్యామీత్యాహ కారణమ్ ॥ ౫౬
'ఉపప్లుతైః తారకేణ దేవైః సేనాపతీప్సుభిః
యాచితః ప్రాహ భగవాన్ బ్రహ్మా కారణవిత్ సురాన్ ॥ ౫౭
బ్రహ్మా —
'సురేన్ద్ర! దక్షేణ విమానితాఽథ
సతీ యదా యోగవిసృష్టదేహా ।
తదా ప్రతిజ్ఞాం హ్యకరోత్ త్రినేత్రః
సతీం వినాఽన్యాం న భజామి చేతి ॥ ౫౮
తపశ్చచారాతిమహత్ సుఘోరం
దిగమ్బరః స్థాణువదూర్ధ్వబాహుః ।
త్రిలోచనస్తమ్భితవాయుచారో
విచిన్తయన్నాత్మని చాత్మభావమ్ ॥ ౫౯

కాలే హి తస్మిన్ అసురాస్తపోఽచరన్మాం
ప్రీణయన్నుగ్రతపాః స తారకః ।
ప్రీతస్తతోఽహం వరదస్తమబ్రువం
వరం వృణీష్వేతి మనోరథేప్సితమ్ ॥ ౬౦

అయాచతాన్యేన తదా హ్యావధ్యతాం
వినా చ శమ్భోస్తనయేన సోఽసురః
తథాఽస్త్వితి ప్రత్తవరో మయా తతో
నాశేఽసురస్యాస్య పరో న విద్యతే ॥ ౬౧

సతీ చ సా పర్వతరాజకన్యకా
ప్రవర్ధతే మేనకయోపలాలితా ।
తయైవ సంయోజ్య చ శఙ్కరం విభుం
సురేశ్వరం ప్రార్థయ తారకాన్తకమ్ ॥ ౬౨

విష్ణోః కలాంశో భవితా భగవాన్ నః సుఖావహః '

బృహస్పతిః —

ఏవముక్తో విరిఞ్చేన కామమాహూయ దేవరాట్ ॥ ౬౩
రతిదేవీసమాయుక్తం వసన్తసహితం తదా
అచోదయత్కర్మసిద్ధ్యై దేవానామేవ శఙ్కరమ్ ॥ ౬౪
వశీకర్తుఞ్చ పార్వత్యా సంయోక్తుం కృతనిశ్చయః
జగామ కామః స్థాణుం తం గిరిజాయాశ్చ సన్నిధౌ ॥ ౬౫
జగ్రాహాస్త్రం త్వభూద్దగ్ధః త్రినేత్రేణ తపోఽవ్యయాత్
కామం దగ్ధ్వా శివస్తఞ్చ జహావాశ్రమముత్తమమ్ ॥ ౬౬
తపస్వినామయుక్తం హి సన్నిధానం తు యోషితః
జగామ కైలాసగిరేరుత్తరే చాశ్రమోత్తమమ్ ॥ ౬౭
తతశ్చోమాతపఃశక్త్యా వశీకృతపరాక్రమః
ఉపయేమే తదా శమ్భురుమాం కామమజీవయత్ ॥ ౬౮

కైలాసశృఙ్గే హిమవత్ప్రదేశే
కలాధరః కామవశం ప్రపన్నః ।
రేమే హి సమ్ప్రాప్య మనోరథాంస్తాన్
ఉమాసమేతః శరదాం శతం సః ॥ ౧౯

తతస్తమిన్ద్రప్రముఖాశ్చ దేవా
యయాచిరే 'దేహి సుతం భవేశ ।
పాపేన తారేణ హి పీడితాః స్మః
పాపఞ్చ తం హన్తుమలం మహాస్త్రమ్' ॥ ౨౦

ఇతి యాచితో గిరిజాపతిరేతానమరా
న్వ్యజనో భవితేతి బభాణ ।
కుపితం గిరిశం మరుతో విదితాః
సహసా వివిశుః కకుభో హి దశైతే ॥ ౨౧

విససర్జ తదా తేజః క్షుభితం గిరిజాపతిః
తచ్చ తేజోమయం భూతమావవార హి మేదినీమ్ ॥ ౨౨

తేన తేజోమయేనేయం వికీర్ణా సర్వమేదినీ
ధర్తుం తదక్షమా దేవీ తేజః ప్రాహ మరుద్గణాన్ ॥ ౨౩

'అహో దగ్ధాఽస్మి మరుతః! పాన్తు మాం భవతేజసః'
తతో దృష్ట్వా తు దేవాస్తే మేదినీం పరితాపితామ్ ॥ ౨౪

ఇత్యూచురగ్నిదేవం స్వే తేజస్తేజసి ధారయ
ఇత్యాదిష్టో జాతవేదాస్తేజ ఆవార్య శామ్భవమ్ ॥ ౨౫

రరక్ష మేదినీం దీనామాపదో హవ్యవాహనః
తేజస్తతో ధారయన్తం శామ్భవం జాతవేదసమ్ ॥ ౨౬

ప్రీతాఽఽహ పార్వతీదేవీ 'త్వమగ్నే! పుత్రవాన్ భవ
ధృతం తేజస్త్వయా యస్మాత్ తస్మాత్త్వం సర్వజన్తుషు ॥ ౨౭

గర్భే గర్భధరో భూత్వా విహర త్వం మమాఽజ్ఞయా
ప్రీతాఽస్మి తే త్వయా హ్యగ్నే! స్సన్నం గర్భం ధృతం యతః॥
భక్త్యా యే త్వాం పూజయన్తి తేషాం పుత్రా భవన్తు వై '
ఇతి తస్మై వరం దత్త్వా శశాప మరుతః శివా ॥ ౭౯
'ఇతః ప్రభృతి యుష్మాకమప్రజాః సన్తు పత్నయః '
ఉమా శశాప పృథ్వీఞ్చ 'పుత్రప్రీతిం న లప్స్యసే ॥ ౮౦
మత్పుత్రో న ధృతో యస్మాత్ బహుభార్యా భవిష్యసి '
తతః ప్రసన్నా సా దేవీ శఙ్కరేణ సమాగతా ॥ ౮౧
తపస్తప్తుం జగామాఽఽశు భృగుప్రస్రవణం తదా
తతో విమనసో దేవాః పునరూచుః చతుర్ముఖమ్ ॥ ౮౨
'భవదాజ్ఞా కృతాఽస్మాభిః వ్యర్థా సా చాగమత్ప్రభో!
శశాప సా తదాస్మాన్వై కిం కుర్మో బ్రూహి కా గతిః '॥ ౮౩
ధాతా విజ్ఞాపితో దేవైః ఆహ తాన్ సా యథాఽబ్రవీత్
'తద్వచః సత్యమేవాస్తు తస్యా వాఙ్ నాన్నృతా భవేత్ ॥ ౮౪
కిఞ్చ వక్ష్యామ్యుపాయం వో జాతవేదాః ప్రదాస్యతి
యూయం గఙ్గాం ప్రార్థయధ్వం సా గర్భం ధారయిష్యతి '॥
ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా దేవా జగ్ముర్యథాగతమ్
గఙ్గాం సమ్ప్రార్థయామాసుః దేవాః సర్వే సమాగతాః ॥ ౮౫
తతః సా ప్రార్థితా దేవైః విసృష్టం వహ్నినా విభో!
త్వాం దధ్రే పార్వతీ గఙ్గా తేజోరాశిం మహాద్యుతిమ్ ॥ ౮౬
సా చ త్వాం వ్యసృజద్గఙ్గా సన్తప్తా తేజసా తవ
ఉమాఽఽశ్రమప్రదేశే తత్ జాతరూపమభూద్వనమ్ ॥ ౮౭
కుమారం త్వాం తదా దృష్ట్వా జాతం హృష్టా దివౌకసః
షట్ కృత్యాః ప్రేషితా దేవైః అదధుస్త్వాం షడాననమ్ ॥ ౮౮

బృహస్పతికృత స్కందస్తుతిః

ఏవంప్రభావో బాల్యే త్వం కుమార! సురతాపహన్!
త్వాం ప్రపద్యే సువర్ణాభ! శఙ్కరాత్మజ! శఙ్కర! ॥ ౯౦
త్వం విష్ణుస్త్వం విధాతా చ త్వం రుద్రః కాలరూపధృక్
శిఖివాహన! షడ్వక్త్ర! కుమార స్తారకాన్తకః ॥ ౯౧
సుబ్రహ్మణ్యః శిఖీ స్కన్దః కుమారః షోడశాబ్దకః
శరజన్మా శక్తిహస్తో గాఙ్గేయోఽగ్నిసముద్భవః ॥ ౯౨
ఏకవక్త్రో ద్విబాహుశ్చ కుమారః పురుషోత్తమః
మాతృప్రీత్యా చ షడ్వక్త్రః పార్వతీప్రీతివర్ధనః ॥ ౯౩
ఉజ్జ్వలషడ్ద్వితయాక్షివిరాజత్షణ్ముఖ శఙ్కరనన్దన వీర!
సర్వదిగీశ్వరసైనికనాథ! శం దిశ శక్తిధరేశ కుమార! ॥
ద్వాదశహస్తవిరాజిత హే తే దుఃఖపరామరవైరిహరేశ!
ద్వాదశకోటిరవిద్యుతితేజః! శం దిశ శక్తిధరేశకుమార! ॥
యే తవ బాలరవిద్యుతిరాజత్ఫుల్లసరోరుహకాన్తిపదాబ్జమ్
నో శిరసా ప్రణమన్తి కుమార! తే తనయం తు న హీహ లభన్తే॥
స్ఫురన్తం చలన్తం తటిత్కోటికాన్తిం
మయూరాధిరూఢం మనోహారివేషమ్।
పులిన్దాపతిం త్వాం ప్రపద్యే కుమారం
కుమారఞ్చ మే దేహి మృత్యుఞ్జయ! త్వమ్"॥ ౯౪

నారదః—

ప్రసన్నో బభూవాథ వాగ్భిః స్తుతోఽసౌ
గురుః ప్రాహ భూతేశపుత్రో మహాత్మా

సుబ్రహ్మణ్యః—

'వరం తే దదామీహ పుత్రానభీష్టా-
న్స్వమృత్యుం జయ త్వఞ్చ తారుణ్యమేవమ్॥ ౯౫

స్తోత్రేణానేన యో మర్త్యః త్వయోక్తేన గురో! భువి
ఆనన్దయతి మాం నిత్యం త్రిసన్ధ్యం మానవోత్తమః ॥ ౯౯
స పుత్రధనధాన్యాదిసమ్పదో లభతే ధ్రువమ్
అపమృత్యుజయం చాపి సౌభాగ్యం రాజపూజ్యతామ్' ॥ ౧౦౦

నారదః—

ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై దేవాన్ సర్వాన్ విసృజ్య చ
జగామ శిఖినా తస్మాత్ కుమారో వృషభాచలమ్ ॥ ౧౦౧
తత్ర రమ్యే శుచౌ దేశే దదర్శ సర ఉత్తమమ్
స్నానార్థం దేవపూజార్థం పద్మోత్పలసుశోభితమ్ ॥ ౧౦౨

స్కన్దస్య తపశ్చరణప్రకారః

కృతస్నానః సరస్తీరే కుమారః సముపావిశత్
దృష్ట్వా తపన్తం వాయుఞ్చ తత్సమీపే షడాననః ॥ ౧౦౩
త్రిసన్ధ్యం దేవదేవేశం నారాయణ మనుస్మరన్
అతిష్ఠత్తప ఉగ్రఞ్చ సమాధిధ్యానసంయుతః
ధ్యాయన్నారాయణం దేవం శఙ్ఖచక్రధరం పరమ్ ॥ ౧౦౪

పాదద్వయాలఙ్కృతభూమిభాగో
భాసా జలత్కాఞ్చనతుల్యతేజాః ।
ధ్యాయన్ పరం బ్రహ్మ కుమార ఆస్తే
పరాత్పరం యన్మహతో మహత్తత్ ॥ ౧౦౫

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
సుబ్రహ్మణ్యస్య వృషభాద్రిప్రాప్తివర్ణనం నామ
ఏకవింశోఽధ్యాయః

అథ ద్వావింశోఽధ్యాయః

శఙ్కరకథిత శ్రీనివాసావిర్భావహేతూపోద్ఘాతః

ఋషయః —

తతః కిమకరోదమ్బా కుమారే వృషశైలగే
సా పుత్రవత్సలా నూనం భవానీ శివసంయుతా ॥ ౧

నారదః —

తపసోఽర్థే ప్రయాతే తు స్కన్దే కాఞ్చనతేజసి
దేవసేనాసమాయుక్తే ధనుఃశక్తిధరే ద్విజాః ! ॥ ౨
భర్తారం భక్తినమ్రాఽథ పుత్రవాత్సల్యచోదితా
పప్రచ్ఛ పార్వతీ శమ్భుం హరం చన్ద్రార్ధశేఖరం ॥ ౩
'కిం కరిష్యతి? పుత్రో మే తత్ర బాలస్త్రిలోచన!
కథం ద్రక్ష్యతి తం దేవ మచిన్త్యో బ్రహ్మణాఽపి యః' ॥ ౪
ఇతి పృష్టః స తాం ప్రాహ సోత్ప్రాసం పరమేశ్వరః
'శృణు దేవి! పరం గుహ్యం భవిష్యత్తే మయోచ్యతే ॥ ౫
సర్వే చ మునయస్తస్మిన్ ఆగమిష్యన్తి పర్వతే
ద్రష్టుకామాః పరం బ్రహ్మ తపస్తప్తుమనుత్తమమ్ ॥ ౬
దేవా మనుష్యాః పితరో గన్ధర్వా యక్షరాక్షసాః
సిద్ధాః సాధ్యాశ్చ గరుడాః పన్నగా ఋషయస్తథా ॥ ౭
చరిష్యన్తి తపస్తస్మిన్ గిరౌ గిరివరాత్మజే!
ప్రత్యక్షం పరమాత్మానం ద్రష్టుకామాః సనాతనమ్ ॥ ౮
అర్చయిష్యన్తి మాం కేచిత్ కేచిత్ బ్రహ్మాణమేవ చ
కేచిత్ స్కన్దం మహాత్మానం శక్రం కేచిత్తథాఽపరే ॥ ౯
యోద్ధుకామాస్తథా కేచిత్ అమరైరమరారయః
ఉగ్రం తపః కరిష్యన్తి ప్రీణయన్తశ్చ నః పరమ్ ॥ ౧౦
ఆవాం తత్ర గమిష్యావః కాలేన మహతా ప్రియే!
ద్రష్టుం తత్పరమం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణం పరమ్॥ ౧౧

శ్రీవేఙ్కటాచలే పుణ్యే యత్ర ప్రాదుర్భావిష్యతి
తత్ప్రాదుర్భావహేతోర్వై కర్తుఞ్చాపి మహత్తపః ॥ ౧౨

సుదర్శనస్య శఙ్కరసమీప ప్రాప్తిక్రమః

ఆవాభ్యామపి గన్తవ్యం తథాఽన్యైః దైవతర్షిభిః
యత్కాలాఖ్యశ్చ తచ్చక్రం కరిష్యతి తపో మహత్ ॥ ౧౩
మదర్థం హిమవత్పుత్రి ! మద్వియోగైకదుఃఖితమ్
విష్ణునైవాఽభ్యనుజ్ఞాతం చక్రతీర్థే వసిష్యతి ' ॥ ౧౪

నారదః —

శ్రుత్వైతత్పార్వతీ దేవీ వాక్యం శఙ్కరమబ్రవీత్
'ఆశ్చర్యముక్తం భవతా విష్ణుచక్రం ప్రతీశ్వర ! ॥ ౧౫
తత్పవిత్రం కరే విష్ణోః వసత్యేవ సదా ప్రభో !
త్వన్నిమిత్తం కిమర్థం తత్ తపస్తప్స్యతి శఙ్కర ! ॥ ౧౬
త్వయి స్నేహశ్చ కస్తస్య బ్రూహ్యేతన్మే మహాద్భుతమ్ '

నారదః —

ఏతచ్ఛ్రుత్వాఽమ్బికాం ప్రాహ శఙ్కరో లోకశఙ్కరః ॥ ౧౭
'అనాదినిధనం దివ్యం అప్రమేయపరాక్రమమ్
సహస్రారసమాయుక్తం కోటిసూర్యసమప్రభమ్ ॥ ౧౮
సుదర్శనాఖ్యం తచ్చక్రం విష్ణోరేవ తు పార్వతి !
ధర్తుమన్యైర్న శక్యం తత్ తం వినా పురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౯
తేన చక్రేణ దివ్యేన దగ్ధా వారాణసీ పురీ
సా రాజధానీ మే దివ్యా కృత్యాహేతోః వినాశితా ॥ ౨౦
కస్మింశ్చిదథ కాలే తు మయి ప్రీతో జనార్దనః
కిమిచ్ఛసీతి మాం ప్రాహ వరదానసముద్యతః ॥ ౨౧
ఏవముక్తే మయా తస్మాత్ యాచితం వరముత్తమమ్
"యేన చక్రేణ మే దగ్ధా పురీ వారాణసీ హరే ! ॥ ౨౨
తద్యథా మద్వశం యాయాత్ మమ ప్రేష్యశ్చ మాధవ !
తథా కురు మయి ప్రీతో నాన్యం వరమహం వృణే" ॥ ౨౩

ఏవం విజ్ఞాపితో దేవః ప్రహస్య మధుసూదనః
హస్తేన మమ హస్తాగ్రం గృహీత్వేదమువాచ హ ॥ ౨౪
"కథం సూర్యం పరిత్యజ్య ప్రభాఽన్యస్య భవిష్యతి
ఏవం శ్రీః కౌస్తుభం చక్రం గరుడః శార్ఙ్గమేవ చ ॥ ౨౫
ఏవమాదీని వస్తూని నిత్యసిద్ధాని శఙ్కర !
నైతేషాం జన్మవిలయౌ నాన్యస్తేషాం వ్యపాశ్రయః ॥ ౨౬
అశక్యమిద మత్యర్థం యాచితం ప్రమథాధిప !
న చాహమనృతం వక్ష్యే తథైవాస్తు యథేప్సితమ్ ॥ ౨౭
ఏతత్సుదర్శనం దివ్యం కుతశ్చిత్కారణాన్తరాత్
బ్రహ్మణా నిర్మితం భూత్వా లేశేనావతరిష్యతి ॥ ౨౮
అవతీర్ణస్తు తచ్చక్రం త్వత్ప్రేష్యత్వం గమిష్యతి
దివ్యం వర్షసహస్రం తు త్వత్సమీపే వసిష్యతి ॥ ౨౯
త్వయా ప్రత్యర్పితం పశ్చాత్ స్వం భావముపయాస్యతి"
ఏవం విష్ణుప్రసాదేన వరదానసమాగతమ్ ॥ ౩౦
దేవి చక్రం మమైతద్ధి సహస్రరవిసన్నిభమ్
విష్ణవే చ పురా దత్తం మయా పురనిమర్దనే ॥ ౩౧
మన్త్రోపదేష్ట్రి కాలాఖ్యం దక్షిణార్థం హి పార్వతి !
చిరం మయా ధృతం చక్రం బహ్మణా నిర్మితం పురా ॥ ౩౨
రక్షణాయ చ దేవానాం నాశార్థం సురవైరిణామ్
మయా విహీనం యచ్చకం మదర్థఞ్చైవ తప్స్యతి' ॥ ౩౩

నారదః —

శ్రుత్వైతత్పార్వతీ ప్రీతా పునః సప్రచ్ఛ శఙ్కరమ్
'చక్రతీర్థమితి ప్రోక్తం త్వయా శఙ్కర కుత్ర తత్ ॥ ౩౪
బ్రూహి మే విస్తరాత్ శమ్భో ! పావనం తీర్థముత్తమమ్'
ఇతి పృష్టస్తు పార్వత్యా ప్రాహైనాం శఙ్కరః పునః ॥ ౩౫

'వృషాద్రేః దక్షిణే పార్శ్వే బహుప్రస్రవణే తటే
సన్త్యాశ్రమాః సప్తదశ చక్రాదీనాం మహాత్మనామ్ ॥ ౩౬
తావన్తి చైవ తీర్థాని తేషు పుణ్యతమాని వై
తత్రాద్యం చక్రతీర్థం యత్ వజ్రతీర్థాదధఃస్థితమ్ ॥ ౩౭
కాలచక్రతపఃస్థానం కపిలోద్గమజం సరః
తత్ర స్నానేన నశ్యన్తి సర్వపాపాని వై నృణామ్ ॥ ౩౮
తద్ధి విష్ణోః పరం క్షేత్రం మహాపుణ్యతమం స్మృతమ్'
ఇత్యుక్త్వా పార్వతీ ప్రాహ భర్తారం భక్తిమత్యథ ॥ ౩౯
'వజ్రతీర్థమితి ప్రోక్తం కేనేదం హేతునా సరః
యదూర్ధ్వం చక్రతీర్థాత్తు విద్యమానముదీరితమ్' ॥ ౪౦

ఇన్ద్రస్య సహస్రాక్షత్వ ప్రాప్తిప్రకారః

ఇతి పృష్టస్తు పార్వత్యా ప్రాహైనాం శఙ్కరః పునః
'పురా శక్రో మహాతేజా గౌతమస్య ప్రియం ప్రియామ్ ॥ ౪౧
భామినీం తాం సమాక్రమ్య శప్తోఽభూచ్చ మహర్షిణా
తవై కామిచ్ఛతో యోనిం తత్సహస్రం భవత్వితి' ౪౨
శఙ్కరః —
'ఇత్యుక్తమాత్రే మునినా సర్వాఙ్గే యోనయోఽభవన్
దృష్ట్వా సహస్రం యోనీనాం విషణ్ణోఽభూచ్ఛచీపతిః ॥ ౪౩
'కష్టం మయా బత కృతం యుక్తం గన్తుం క్వ వే' తి చ
ఇతి సఞ్చిన్త్య సహసా జగామ బ్రహ్మణః సరః ॥ ౪౪
తత్ర పఙ్కజనాలేన నిలీనోఽభూత్సురేశ్వరః
తతో దేవాః సగన్ధర్వాః ససిద్ధాశ్చారణైః సహ ॥ ౪౫
ద్రష్టుకామా మహేన్ద్రం తం నాపశ్యన్నమరాలయే
అనిన్ద్రం సురసైన్యం తత్ దీనం దృష్ట్వా సురాదయః ॥ ౪౬

ఆక్రమ్య దేవలోకఞ్చ వివిశుశ్చామరావతీమ్
మరుత స్తే శచీం దేవీం వాక్పతిప్రముఖా యయుః ॥ ౪౭
ప్రణమ్య తాం మహాభాగాం సర్వే ప్రాఞ్జలయోఽబ్రువన్
'క్వ యాత స్తే పతిర్భద్రే! వయం శత్రుభిరర్దితాః ॥ ౪౮
అదృష్ట్వా రక్షితారం తం అస్మాకం వ్యథితా వయమ్'
ఇత్యుక్తా సా శచీ దేవీ జగాద సురస త్తమాన్ ॥ ౪౯
'తేనాహం నిశి శయ్యాయాం భర్త్రా సుప్తా సురో త్తమాః!
క్వ యాతః స తు మాయావీ మయా న జ్ఞాయతే ప్రభుః॥ ౫౦
గురుః సురాణామస్మాకం నూనం జానాతి వాక్పతిః'

శఙ్కరః —

ఇత్యుక్తా స్తేఽమరాః సర్వే పులోమసుతయా తదా ౫౧
ప్రణమ్య చ గురుం భక్త్యా బ్రహ్మాణమివ శాశ్వతమ్
'అస్మాకం బ్రూహి భగవన్! ఇన్ద్రః క్వాఽఽస్తే మహేశ్వరః'
యాచితః సోఽథ దేవై స్తైః అపశ్యద్యోగవర్త్మనా
విహస్య కిఞ్చిదమరాన్ ప్రాహ వాచస్పతి స్తదా ॥ ౫౩
'కృత్వాఽకృత్యమసౌ తస్య ఫలం ప్రాప్య శచీపతిః
ఆ స్తే లజ్జాసమావిష్టో మేరౌ పఙ్కజనాలకే ॥ ౫౪
గచ్ఛామ స్తత్సరో దేవా ద్రక్ష్యామ స్తం సురేశ్వరమ్'
ఇత్యుక్త్వా తాన్ సురాన్ సర్వాన్ జగామ సహ తై ర్గురుః ॥ ౫౫
తత్సరః ప్రాప్య తానాహ 'గాయధ్వం సురస త్తమాః'
ఇత్యాదిష్టాః జగుః సర్వే గన్ధర్వాప్సరసాం గణాః
దేవాశ్చ ఋషిభిః సార్ధం తౌర్యత్రికసమన్వితమ్ ॥ ౫౬
'నాథ! త్రయాణామపి విష్టపానా-
ముపప్లుతాః స్మః సురవై రిభిః ప్రభో!
ఆగచ్ఛ దేవేన్ద్ర! జగచ్చ రక్ష
సరోజలీనోఽసి కృతఞ్చ కిం త్వయా' ౫౭

శఙ్కరః —

శ్రుత్వా గీతం సురేశోఽథ జ్ఞాత్వా తానాగతాన్ సురాన్
వహన్ యోనిశతం దేహే దృశ్యోఽభూద్బలసూదనః ॥ ౫౮

నిర్గత్యాస్మాత్ పద్మనాలాత్ స్వపదార్పితలోచనః
అవాఙ్ముఖో గురోః పాదౌ జగ్రాహ బలసూదనః ॥ ౫౯

ఉవాచ దీనయా వాచా దేవేన్ద్రోఽఙ్గిరసః సుతమ్
'ఆదిత్యానాం హితార్థాయ తపోవిఘ్నం హి కుర్వతా ॥ ౬౦

మయా ఫలమిదం ప్రాప్తం గౌతమస్య మహాత్మనః'
ఏతచ్ఛ్రుత్వాఽథ ధిషణో విహస్య గిరిజేఽవదత్ ॥ ౬౧

'కృతమేతత్త్వయా వజ్రిన్ ! కామినా జ్ఞాతమేవ మే
దేవార్థం కర్మ కృత్వైతత్ ఫలం ప్రాప్తం భృగో రుషా ॥ ౬౨

దేవా యూయం ప్రార్థయధ్వమేతా మేఢ్రా భవన్త్వితి
గురోరేతద్వచః శ్రుత్వా దేవాః సర్వే వరాననే ॥ ౬౩

'తావన్మేఢ్రా భవన్త్వేతా యోనయశ్చేన్ద్రమాశ్రితాః'
ఇత్థముక్తేషు దేవేషు యోనయో మేఢ్రతాం యయుః ॥ ౬౪

అథ దృష్ట్వా సహస్రన్తు మేఢ్రాణామప్సరోగణాః
'ఊచురస్మానలం భోక్తుం బహ్వీరేకక్షణాదయమ్' ॥ ౬౫

ఇతి తాసాం వచః శ్రుత్వా ప్రీతోఽభూద్బలసూదనః
తతో విమానమారుహ్య దంశనం చోద్వహన్ మహత్ ॥ ౬౬

గీతవాదిత్రనిర్ఘోషైః పూరయన్నమ్బరం దిశః
వివేశ చ పురీమిన్ద్రో నిహత్యాసురవైరిణః ॥ ౬౭

సుఖమాత్యన్తికం భేజే బహుభిః సోఽప్సరోగణైః
విజహారైకవారేణ విషయాసక్తచేతనః ॥ ౬౮

ఏవం స విహరన్ నక్తం దివా చ గిరికన్యకే।
న తృప్తిమాయయౌ కామీ కామభోగైః సుదుస్త్యజైః ॥ ౧౯
"న జాతు కామః కామానాముపభోగేన శామ్యతి
హవిషా కృష్ణవర్త్మేవ భూయ ఏవాభివర్ధతే" ॥ ౨౦
దేవేన్ద్రో విహరన్నేవం అశక్తః సోఢుమద్రిజే।
మేహనానాం సహస్రం తు తేషాం మోక్షమచిన్తయత్ ॥ ౨౧
కేనైతత్కర్మణా భోక్తుం శక్యం శిశ్నసహస్రకమ్
'నాశయిష్యామ్యహం త్వేతత్తపసే' తి సునిశ్చితః ॥ ౨౨
ధిషణేనాభ్యనుజ్ఞాతో విష్వక్సేనసరో యయౌ।
విసృజ్య దేవానిన్ద్రాణ్యా హ్యాతిష్ఠత్తపసే సహ ॥ ౨౩
విష్వక్సేనసరోఽధస్తాత్ వజ్రేణాహత్య భూధరమ్
స్నానార్థం దేవపూజార్థం పాతాలాత్ జలమాదదే ॥ ౨౪
క్షీరాహారో జితక్రోధో జితకామో జితేన్ద్రియః
పాదాఙ్గుష్ఠేన సమ్పీడ్య హ్యాతిష్ఠన్మేదినీం శుభే! ॥ ౨౫
జపంశ్చ నియతం దేవీం గాయత్రీం వేదమాతరమ్
పూర్ణం వర్షసహస్రన్తు తతః ప్రీతోఽభవద్ధరిః ॥ ౨౬
వరాహరూపో భగవాన్ ధరణ్యా సహ భూధరే
ప్రాహ చేన్ద్రం 'సురేశాహం వరదస్తే సమాగతః ॥ ౨౭
వృణీష్వ యదభీష్టం తే దదామి సురసత్తమ!'
ఏవముక్తోఽథ దేవేన్ద్రః ప్రణమ్య ధరణీధరమ్ ॥ ౨౮
ప్రీతస్త్వమసి దేవేశ వరం దేహి దయానిధే!
సహస్రమేతచ్ఛిశ్నానాం వినైకం నశ్యతాం మమ ॥ ౨౯
ఏవమేవ వరం దేహి మమైతావద్ధి కాఙ్క్షితమ్
తతో వరాహో దేవాయ వరం ధత్త్వా యథేప్సితమ్ ॥ ౩౦

తత్రైవాన్తర్దధే దేవో వృషభాద్రౌ వరాననే ।
తతః శిష్యాః సహస్రం తే న్యపతన్ వజ్రిదేహతః ॥ ౮౧
సద్యస్తేజోమయా భూత్వా బ్రాహ్మణా వేదపారగాః
సహస్ర మబ్రువన్నిన్ద్రం ప్రీత్యా పరమయా యుతాః ॥ ౮౨
శృణు దేవ ! వయం విప్రాః పౌలోమీసఙ్గమేచ్ఛయా ।
తపః కృత్వా తతో భూమౌ తవాఙ్గే దేవసత్తమ ! ॥ ౮౩
జ్ఞాతాః సహస్రమేవైతే గౌతమస్య తపోబలాత్
స్వర్గశ్రియోఽనుభుక్తాశ్చ తథేన్ద్రాణీం యథాసుఖమ్ ॥ ౮౪
వరం దదామ తే ప్రీతా వృణీష్వ జలసూదన ! '
ఇతి తేషాం వచః శ్రుత్వా ప్రీత్యా వజ్ర్యబ్రవీద్ధి తాన్ ॥ ౮౫
'యది ప్రీతాః స్థ మే విప్రా వ్రణానాం తు సహస్రకమ్
భవన్తు చక్షూంషి సదా భవతాం తు ప్రసాదతః ' ॥ ౮౬
తథాఽస్త్వితి బ్రువన్తస్తే ద్విజా జగ్ముస్తపోధనాః
సహస్రదృక్చ దేవోఽథ జాతోఽభూదద్భుతాకృతిః ॥ ౮౭
సహ శచ్యా విశాలాక్ష్యా ప్రవివేశామరావతీమ్
దివ్యమఙ్గలవాద్యైశ్చ హర్షయన్ సర్వదేహినః ॥ ౮౮
లబ్ధ్వా వరం దేవవరో వృషాద్రౌ
తుఙ్గం సమారుహ్య తురఙ్గయుక్తమ్ ।
వజ్రీ రథం కాఞ్చనమప్సరోభిః
సుగీయమానశ్చ యయౌ స్వగేహమ్ ' ॥ ౮౯

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
స్కన్దకృతతపఃప్రకారాదివర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః

అథ త్రయోవింశోఽధ్యాయః

సువర్చలాయాం శ్రీవిష్వక్సేనోత్పత్తిక్రమః

నారదః —

శ్రుత్వా చిత్రాం కథాం దేవీ పునః ప్రీతాఽఽహ శఙ్కరమ్
'విష్వక్సేనశ్చ కో వాఽసౌ కిమర్థఞ్చ తపోఽచరత్ ॥ ౧
కిం లేభే కుత్ర చాఽస్తేఽసౌ బ్రూహి మే తత్త్వదర్శన!'
శ్రుత్వాఽథ పార్వతీవాక్యం ప్రీతః ప్రాహ మహేశ్వరః ॥ ౨
'పురా కృతయుగే దేవీ కున్తలా నామ చాప్సరాః
దుర్వాససస్యాఽఽశ్రమం ప్రాప్య రమ్యమిన్ద్రేణ చోదితా ॥ ౩
సా లాస్యమకరోద్బాలా మహర్షేః భావితాఽత్మనః
అగ్రతో రుచిరాం దృష్ట్వా సోఽశపత్ కోపనో మునిః ॥ ౪
'కిరాతీ భవ దుర్బుద్ధే కున్తలే నీలకున్తలే!'
సా శప్తా కున్తలా భీతా ప్రాఞ్జలిః ప్రణతాఽవదత్ ॥ ౫
'స్వాధీనా నాస్మి భగవన్! క్షమస్వ మమ దుర్నయమ్'
ప్రాఞ్జలిం ప్రణతాం దృష్ట్వా దుర్వాసా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౬
'నానృతా వాక్ చ మే బాలే! శాపమోక్షం వదామి తే
భీరు! పుత్రముఖం దృష్ట్వా పునః స్వర్గం గమిష్యసి' ॥ ౭
ఇత్యుక్త్వా సా పునః ప్రాహ 'పుత్రం విష్ణుపరాక్రమమ్
దీర్ఘాయుషం తపోనిష్ఠం సూతాఽస్మి తవ వైభవాత్' ॥ ౮
ఇతి సప్రామాం పునస్తాం తు 'తథాఽస్త్వి' త్యబ్రవీన్మునిః
వీరబాహోః కిరాతస్య పత్న్యాం జజ్ఞే సువర్చలా ॥ ౯
పుత్రీ హ్యపుత్రిణస్తస్య వవృధే ప్రీతివర్ధనీ
వరా సా రూపలావణ్యగుణైః నారీగణేష్వభూత్ ॥ ౧౦
ధర్మపుత్రాయ భద్రాయ తాం పితా ప్రదదౌ తదా
పీనోన్నతస్తనీ శ్యామా సా బాలా తనుమధ్యమా ॥ ౧౧

కదాచిత్ ఫాల్గుణే మాసి శుక్లపక్షే శుభే దినే
ఋతుస్నాతా నర్మదాయాం స్థితా ఋషిపత స్తటే ॥ ౧౨
అపశ్య త్తాం తు వరుణః సఙ్గమ్య హ్యావదచ్చ తామ్
'ప్రీతోఽహం సుభగే! సుభ్రు! వృణీష్వ వరమీప్సితమ్'॥ ౧౩

సువర్చలా —

'ప్రీతో యది భవాన్ దద్యాద్దేవ! మే పుత్రము త్తమమ్'
వరుణస్త్వాహ 'కల్యాణి! సుపుత్రా త్వం భవిష్యసి' ॥ ౧౪

శఙ్కరః —

ఇతి ద త్త్వా వరం తస్యై యయౌ జలపతి స్తతః
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య ప్రీతా సాఽభూత్ సువర్చలా ॥ ౧౫
సాఽసూత పుత్రం తపనీయగాత్రం
పూర్ణేన్దువ క్త్రం జలజాభనేత్రమ్ ।
శఙ్ఖాసిబాణాసనకుమ్భరేఖా-
సముజ్జ్వలద్ర క్తకరాఙ్ఘ్రియుగ్మమ్ ॥ ౧౬
దేవదున్దుభయో నేదుః పుష్పవృష్టిశ్చ ఖాచ్చ్యుతా
వవౌ వాయుః సుఖస్పర్శః తజ్జన్మదివసే తదా ॥ ౧౭
పుష్యర్క్షే కర్కటే జాతః సువర్చలసుతో బలీ
వవృధే వీర్యవాం స్తత్ర శుక్లపక్ష ఇవోడురాట్ ॥ ౧౮
పుత్రస్య దశమే వర్షే కాలధర్మం యయౌ చ సా
తత స్త్య క్తశ్చ పిత్రాఽసౌ కాశ్యపస్యాశ్రమం యయౌ ॥ ౧౯
ఆయా న్తం తం మునిర్దృష్ట్వా జ్ఞాత్వా తం వరుణాత్మజమ్
రాజపుత్రం మహాత్మానం రూపలావణ్యసంయుతమ్ ॥ ౨౦
ప్రీతో జగ్రాహ తం శిష్యం మన్త్రం ప్రాదాన్మహామునిః
లబ్ధ్వా మన్త్రం మునివరాత్ వేదాన్ సాఙ్గానధీత్య చ ॥ ౨౧

అనుజ్ఞాతో యయౌ తేన తపసే వృషభాచలమ్
తపస్తప్త్వా చిరం కాలం తైస్తైశ్చ నియమైః సహ ॥ ౨౨
సమ్పూర్ణే ద్వాదశే వర్షే మాసి చాశ్వయుజే శుభే
పూర్వాషాఢే చ పుణ్యర్క్షే వరం లబ్ధ్వా జనార్దనాత్ ॥ ౨౩
సారూప్యం శ్రీపతేస్తస్య సైనాపత్యమవాప్య చ
శఙ్ఖచక్రగదాపాణిః విష్ణ్వాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౨౪
పఞ్చాయుధాశ్రమాధఃస్థాత్ యయౌ స్వాశ్రమతస్తటమ్
నారాయణాద్రేర్గిరిజే ! గన్ధర్వైః పరివారితః ॥ ౨౫
చతుర్దశానాం జగతామధీశ్వరైః
మహాబలైః భూతగణైః మహాస్వనైః ।
జ్వలచ్ఛిఖైః ఉజ్జ్వలహేతిభిర్వృతో
నైఋత్యకోణే త్వవస ద్గిరేస్తటమ్ ॥ ౨౬
విష్వక్సేనస్య యదిదం జన్మ ప్రోక్తం మయా తవ
ఆశ్రమాణాం ప్రసఙ్గేన న తత్కర్మనిబన్ధనమ్ ॥ ౨౭
అవతీర్ణస్తు దేవోఽసౌ దేవైరభ్యర్థితః పురా
విష్ణోరాజ్ఞాం పురస్కృత్య విష్ణుతుల్యపరాక్రమః ॥ ౨౮

చక్రాది సప్తదశతీర్థమాహాత్మ్యమ్

విష్వక్సేనాశ్రమాదూర్ధ్వం సరస్యః పఞ్చ చోజ్జ్వలాః
పఞ్చాయుధైః భగవతో దేవి ! నిత్యముపాశ్రితాః ॥ ౨౯
తత్తదాకారయుక్తాస్తాః దృశ్యన్తేఽద్యాపి పర్వతే
తాసామూర్ధ్వం జాతవేదాః తపస్తేపే సరోవరే ॥ ౩౦
తత్సరస్తు దురారోహమగాధం పాపనాశనమ్
ఆగ్నేయమితి విఖ్యాతం తీర్థానాముత్తమోత్తమమ్ ॥ ౩౧

బ్రాహ్మం సరస్తతశ్చోర్ధ్వం పావనం పరికీర్తితమ్
సప్తర్షీణాం తతశ్చోర్ధ్వం ఆశ్రమాశ్చ సరాంసి చ ॥ ౩౨
ఏషాం సప్తదశానాఞ్చ హ్యేకైకం పాపనాశనమ్
దర్శనాత్ కీర్తనాచ్చాపి స్నానాత్ పానాచ్చ పార్వతి ! ॥ ౩౩

నారదః —

శ్రుత్వైతత్ పార్వతీ ప్రాహ భర్తారం భక్తవత్సలమ్
'ఆదితః సరసామేషాం మాహాత్మ్యం వద శఙ్కర ! ॥ ౩౪
సర్వలోకహితార్థాయ పావనం పుణ్యవర్ధనమ్'
శంకరః ప్రాహ పద్మాక్షి ! శృణు దుర్వాససే పురా ॥ ౩౫
బ్రహ్మణా పృచ్ఛతే ప్రోక్తం కాపిలం లిఙ్గముత్తమమ్
ఋషిణా కపిలాఖ్యేన పాతాలే పూజితం సదా ॥ ౩౬
క్షీరాభిషిక్తం సురభేః ఉద్భిద్య భువముద్గతమ్
కుపితా సురభిస్తస్య మూర్ధ్న్యాధాయాన్వశాత్ ఖురమ్ ॥ ౩౭
'మా వర్ధస్వే'తి లిఙ్గన్తు నావర్ధత ఖురాఙ్కితమ్
ఆదౌ రజతవర్ణఞ్చ మధ్యే స్వర్ణప్రభం మహత్ ॥ ౩౮
అగ్రేఽరుణాభం సమ్భూతం పఞ్చవక్త్రం త్రియమ్బకమ్
పఞ్చవర్ణం మహాభీమం పాతాలాధిష్ఠితం సదా ॥ ౩౯
మహర్షిణా కృతే పూర్వం కపిలేన ప్రపూజితమ్ ।
'కపిలేశ్వర' ఇత్యేతత్కృతే ఖ్యాతం యుగే పురా ॥ ౪౦
త్రేతాయామగ్నినా పశ్చాత్ 'ఆగ్నేయ' మితి కీర్తితమ్
అనాద్యన్తం మహాలిఙ్గం ద్వాపరే చక్రపూజితమ్ ॥ ౪౧
కలౌ యుగే భవిష్యం తత్ కపిలాపూజితం శివమ్
అగ్రే కాపిలలిఙ్గస్య సరోవరమనుత్తమమ్ ॥ ౪౨
పాతాలాదుద్గతస్యాస్య కపిలస్య మహాత్మనః
మార్గో హి తద్బిలం గుహ్యం కాపిలం పరికీర్తితమ్ ॥ ౪౩

జలాభిపూరితం తత్తు సరోవరమనుత్తమమ్
దర్శనాదేవ తత్తీర్థం సర్వాఘౌఘవినాశనమ్ ॥ ౪౪

దర్శనాత్ స్వర్గదం పుంసాం స్త్రీణామపి చ పార్వతి !
స్నానే పానే కృతే తస్మిన్ జరామరణనాశనమ్ ॥ ౪౫

సకృత్స్నాతస్య తు ఫలం జనస్య శృణు పార్వతి !
వాజపేయాశ్వమేధానాం పుష్కలం ఫలమశ్నుతే ॥ ౪౬

వాజపేయాత్పునర్జన్మ సకృత్స్నాతస్య న చ్యుతిః
తదూర్ధ్వసరసి స్నాతో "వజ్రతీర్థ" మితి స్మృతే ॥ ౪౭

దశాధికఫలం లబ్ధ్వా శక్రలోకం స గచ్ఛతి
వజ్రతీర్థోర్ధ్వతః కుణ్డే "విష్వక్సేన" సరోవరే ॥ ౪౮

స్నాతస్తు యస్తస్య ఫలం శతాధికమితీరితమ్
ఏవం సప్తదశానాం తు తీర్థానామధికం ఫలమ్ ॥ ౪౯

కాపిలాఖ్యచక్రతీర్థస్నానకాలనిర్ణయాదిః

త్రైలోక్యే సర్వతీర్థాని కార్తికే మాసి పర్వణి
మధ్యాహ్నే కాపిలే తీర్థే సాన్నిధ్యం యాన్తి పార్వతి !॥ ౫౦

తిష్ఠన్తి ప్రాణిరక్షార్థం మధ్యాహ్నే దశ నాడికాః
తత్ర స్నాతాస్తు యే పాపాః పురుషా యోషితోఽమలే!॥ ౫౧

సర్వపాపవినిర్ముక్తా బ్రహ్మలోకం ప్రయాన్తి వై
తత్ర దానాని కుర్వన్తి యే నరాస్తీర్థసన్నిధౌ ॥ ౫౨

తిలమాత్రహిరణ్యన్తు దత్తం మేరుసమం భవేత్
భిక్షామాత్రం తథాఽన్నస్య దానం కాపిలసన్నిధౌ ॥ ౫౩

కుర్వన్తి యే నరా దేవి! సోమలోకం వ్రజన్తి తే
కన్యాగోభూప్రదాతారో విద్యామన్త్రోపదేశకాః ॥ ౫౪

స్వర్గకైలాసవైకుణ్ఠబ్రహ్మలోకాన్ వ్రజన్తి తే
'వర్షేవర్షే తు కార్తిక్యాం పౌర్ణమాస్యాం మహాతిథౌ ॥ ౫౫
ఆయాన్తి సర్వతీర్థాని మధ్యాహ్నే కాపిలం సరః'
ఇమం మన్త్రం సముచ్చార్య స్నాతస్తత్ఫలమాప్నుయాత్॥ ౫౬
స్నానం తు దుర్లభం తత్ర తద్విష్ణోః పరమం పదమ్
ఇతి తే కథితం సర్వతీర్థమాహాత్మ్యముత్తమమ్
అతః పరం ప్రవక్ష్యామి పవనస్య తపో మహత్' ॥ ౫౭

ఇతి శ్రీవామనపురాణే శ్రీవేంకటాచలమాహాత్మ్యే చక్రాదిసప్తదశ
తీర్థమాహాత్మ్య వర్ణనం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః

అథ చతుర్వింశోఽధ్యాయః

భగవన్తముద్దిశ్య వాయ్వాదికృతతపఃప్రకారః

శఙ్కరః —

'వాయోస్తపః ప్రభావన్తు శృణు దేవి! తతః ప్రియే!
గ్రీష్మే పఞ్చతపా వాయుః వర్షాసు భువి తిష్ఠతి ॥ ౧
హేమన్తే శిశిరే చాపి శేతే స్వామిసరోజలే
ఏవం వర్షసహస్రాన్తే దేవదేవో జనార్దనః ॥ ౨
ప్రాదుర్భవిష్యతి హరిః వాయోః ప్రియచికీర్షయా
తతః పశ్చాత్తు శఙ్ఖస్య రాజ్ఞః ప్రియచికీర్షయా ॥ ౩
విశ్వవిఖ్యాతసుమహాప్రాదుర్భావం కరిష్యతి
సర్వలోకహితార్థాయైవ శఙ్ఖవ్యాజేన వై హరిః ॥ ౪
శ్రీవేఙ్కటాచలే పుణ్యే ప్రాదుర్భావం గమిష్యతి
తస్య హేతోస్తతః పూర్వం కర్తుఞ్చ సుమహత్తపః ॥ ౫

ఆవాం తత్ర గమిష్యావః చిరకాలా దనన్తరమ్
గమిష్యన్తి సురాః సర్వే సహ సర్వైః మహర్షిభిః ॥ ౬
తదా కుమారం ద్రక్ష్యావో విష్ణుభక్తిపరాయణమ్'
ఇత్యుక్త్వా శఙ్కరేణాఽథ విరరామ తదా సతీ ॥ ౭
తతః కాలేన మహతా శఙ్కరో గమనోన్ముఖః
బభాషే పార్వతీం దేవీం పుత్రదర్శనలాలసామ్ ॥ ౮

శఙ్కరః —

'అయం స కాలః సమ్ప్రాప్తో యః పురా తే మయోదితః
శ్రీవేఙ్కటాహ్వయం గన్తుం మహాపుణ్యం నగోత్తమమ్'॥ ౯
ఇతి సంస్మారితా దేవీ తదా పప్రచ్ఛ శఙ్కరమ్

పార్వతీ —

'కిం ను వాయో స్తపః పూర్ణం? ప్రాదుర్భూతః కిమీశ్వరః?
కథం ప్రత్యక్షతాం యాతో వాయోః నారాయణో హరిః?
కిం ను తస్మై వరం ప్రాదాత్? తత్సర్వం శంస మే విభో!' ॥
ఇతి పృష్టో మహాదేవః పార్వతీ మబ్రవీత్తదా

శఙ్కరః —

'చచార ఖలు వై వాయుః దారుణం సుమహత్తపః ॥ ౧౨

ప్రాదుర్భూతం భగవన్తముద్దిశ్య వాయుకృత విశ్వరూపస్తుతిః

తతో వర్షసహస్రాన్తే దేవదేవో జనార్దనః
ప్రాదుర్బభూవ భగవాన్ పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౧౩
శ్రీభూమిసహితో దేవో గరుడోపరి సంస్థితః
సశేషః శఙ్ఖచక్రాభ్యాం అన్వితః శార్ఙ్గబాణధృక్ ॥ ౧౪
తం దృష్ట్వా విస్మితో భూత్వా వాయుః సర్వాత్మగోచరః
ఆసనా దుదతిష్ఠత్సః మత్తోన్మత్త ఇవ భ్రమన్ ॥ ౧౫

సమ్భూతస్సుత్ఫతన్ హర్షాత్ ఉచ్ఛ్రిమన్ విభ్రమన్నపి
'అద్భుతం కిమిదం దృష్టం వృషభాద్రౌ మయాఽద్య వై' ॥
ఇత్యున్మాదాత్ విసంజ్ఞోఽభూత్ ముహూర్తం పరమేశ్వరి ।
ఉదతిష్ఠ త్ససంజ్ఞోఽథ దదర్శ హరి మఞ్జసా ॥ ౧౭
యో వేదైశ్చ తపోభిశ్చ యోగిభిః మునిభిస్తథా
ద్రష్టుం శక్యో న దేవస్తు తమపశ్యత్సనాతనమ్ ॥ ౧౮
ప్రణనామ పునశ్చాపి సాష్టాఙ్గం పురుషోత్తమమ్
వాయుస్తుష్టావ గిరిజే! భగవన్తం జనార్దనమ్
తత్త్వార్థయుక్తయా వాచా వేదవేద్యం సనాతనమ్' ॥ ౧౯
"నమస్తే దేవదేవేశ! పురాణపురుషోత్తమ!
శ్రీధరాఽనన్త! గోవిన్ద! జిష్ణవే విష్ణవే నమః ॥ ౨౦
ఏకస్త్వం పురుషః సాక్షాత్ ఆదౌ మాయాసమన్వితః ।
జగదేకార్ణవీకృత్య శేషే సాగరసంప్లవే ॥ ౨౧
త్వన్నాభిపఙ్కజోద్భూతో బ్రహ్మా బ్రహ్మవిదాం వరః
యేనేదం జగదుత్సృష్టం చరాచరసమన్వితమ్ ॥ ౨౨
రజోగుణం సమాశ్రిత్య జగత్సృష్టం త్వయా విభో!
సత్త్వం గుణం సమాశ్రిత్య రక్ష్యతే హ్యఖిలం జగత్ ॥ ౨౩
తమోగుణం సమాశ్రిత్య హ్రియతే చ పునస్త్వయా
జాతాస్త్వయి బ్రహ్మరూపే తే ప్రజాపతయో నవ ॥ ౨౪
యేభ్యః సముద్భూతమేతత్తు దేవమానుషరాక్షసమ్
మధుకైటభహన్తా త్వం సమ్ప్రాప్తే బ్రహ్మసఙ్కటే ॥ ౨౫
తతోఽసురం సోమకాఖ్యం హత్వా వేదాంశ్చ తత్కరాత్
గృహీత్వా బ్రహ్మణే ప్రాదాత్ మీనరూపీ మహేశ్వరః ॥ ౨౬

నిరాధారే జగత్యస్మిన్ నిరాలమ్బే చరాచరే
ఆధారః కూర్మరూపీ త్వం పురుషోత్తమ! తిష్ఠసి ॥ ౨౭
గతాముద్ధృత్య పాతాలం భువం సగిరికాననామ్
వోఢాఽసి పోత్రిరూపేణ త్వం మహాత్మా సనాతనః ॥ ౨౮
పునః కృతయుగాదౌ తు హిరణ్యాఖ్యేఽసురే సతి
సైంహీం ప్రహ్లాదరక్షార్థం నరార్ధతనుముద్వహన్ ॥ ౨౯
స్తమ్భాత్ కాలాయసాజ్జాతో విదార్యాఽథ మహాసురమ్
లక్ష్మీమాలింగ్య భగవన్! రక్షితా త్వం జగత్త్రయమ్ ॥ ౩౦
అథ కాలాన్తరే విష్ణో! యాగే వైరోచనేర్విభో!
త్వమిన్ద్రచోదితో దేవ! వామనో వాగ్మినాం వరః ॥ ౩౧
పదాని త్రీణి యాచిత్వా ప్రతిగృహ్య మహాబలేః
ఆక్రమ్య భూర్భువోలోకాన్ దత్త్వేన్ద్రాయ జగత్త్రయమ్॥ ౩౨
చన్ద్రమణ్డలమాసాద్య పద్మాసనగతో విభో!
అమృతాఽన్నాధిపో విష్ణో! జగత్పాసి చరాచరమ్ ॥ ౩౩
జామదగ్న్యో మహాబాహో! రాక్షసాన్ రాజరూపిణః
హత్వా తద్రక్తకుణ్డేషు కృత్వా పితృజలక్రియామ్ ॥ ౩౪
మహీం నిఃక్షత్రియాం కృత్వా యజ్ఞం కృత్వాఽశ్వమేధికమ్
దక్షిణార్థం మహీం దత్త్వా కాశ్యపాయ జగత్ప్రభో! ॥ ౩౫
గత్వా మహోదధిం తత్ర సముద్రేణ కృతాలయః
సహ్యాద్రౌ రమణీయే త్వం తపశ్చరసి భార్గవః ॥ ౩౬
రావణే రాక్షసే దేవ! సమ్భూతే దేవకణ్టకే
తతస్త్రేతాయుగే జిష్ణో! రామో దాశరథిః స్వయమ్ ॥ ౩౭
లక్ష్మణానుచరో భూత్వా భార్యాహర్తారమాహవే
సపుత్రపౌత్రం సగణం సామాత్యం సహరిష్యసి ॥ ౩౮

బలభద్రోఽథ కృష్ణస్త్వం వాసుదేవః సనాతనః
కల్యన్తే కల్కిరూపీ చ భవితాఽసి త్రిలోకధృక్ ॥ ౩౯
ఆదిత్యానాఞ్చ విష్ణుస్త్వం జ్యోతిషాం త్వం ప్రభాకరః
వసూనాం పావకశ్చ త్వం రుద్రాణాం శమ్భురుత్తమః ॥ ౪౦
గ్రహాణాఞ్చ బుధోఽసి త్వం దేవానాం బలభిత్ భవాన్
సిద్ధానాం కపిలోఽసి త్వం దేవర్షిణాఞ్చ నారదః ॥ ౪౧
యజ్ఞానాం జపయజ్ఞోఽసి తపశ్చాసి తపస్వినామ్
యక్షాణాఞ్చ ధనేశస్త్వం యమః సంయమతాం భవాన్॥ ౪౨
మత్స్యానాం మకరోఽసి త్వం వరుణో యాదసాం పతిః
ఆపగానాఞ్చ గఙ్గా త్వం సరసాం సాగరో భవాన్ ॥ ౪౩
వాయూనాం ప్రాణవాయుస్త్వం విధాతౄణాం చతుర్ముఖః
వర్ణానాం బ్రాహ్మణశ్చ త్వమ్ ఆశ్రమాణాం గృహీ భవాన్॥ ౪౪
తారకాణాఞ్చ చన్ద్రస్త్వం ఇన్ద్రియాణాం మనో భవాన్
సింహోఽసి త్వం మృగాణాఞ్చ గజేన్ద్రోఽసి చతుష్పదామ్॥
ద్విపదాం బ్రాహ్మణశ్చాసి పక్షిణాం గరుడో భవాన్
వాసుకిస్త్వన్తు సర్పాణాం విషాణాం కాలకూటకమ్ ॥ ౪౬
నాగానాం త్వమనన్తోఽసి మేరుస్త్వం కులభూభృతామ్
గిరీణాం హిమవాంశ్చ త్వం వేదానాం సామరూపధృక్ ॥ ౪౭
ఛన్దసామపి గాయత్రీ మన్త్రాణాం ప్రణవో భవాన్
పశూనాం సురభిశ్చ త్వం హుతభుక్ యజ్ఞభోజినామ్ ॥ ౪౮
అచరాణాం గిరిశ్చ త్వం వృక్షాణాం పిప్పలో భవాన్
సేనానీనాం భవాన్ స్కన్దః క్షమా శౌర్యవతాం భవాన్ ॥ ౪౯
బీజానామఙ్కురశ్చాసి ప్రాణినాం ప్రాణధృక్ భవాన్
బ్రహ్మర్షీణాం వసిష్ఠస్త్వం చరతాం పవనో భవాన్ ॥ ౫౦

మహర్షీణాం భృగుశ్చ త్వం వ్యాసో వేదవిదాం భవాన్
వాల్మీకిశ్చ కవీనాం త్వం జనానాం త్వం జనేశ్వరః ॥ ౪౧
యత్సత్త్వం సర్వలోకేషు తేజోబలసమన్వితమ్
తద్భవానితి విజ్ఞేయమితి బ్రహ్మవిదో విదుః ॥ ౪౨
సహస్రశిరసే తుభ్యం పురుషాయ నమో నమః
భుజాసహస్రయుక్తాయ తే సహస్రపదే నమః ॥ ౪౩
నానావిధాని దేవ! త్వదాయుధాని సహస్రశః
దీప్యమానాని సర్వాణి ద్యోతయన్తి దిశో దశ ॥ ౪౪
వక్త్రాణి తవ తీవ్రాణి దంష్ట్రాప్రతిభయాని చ
బాలార్కమణ్డలాకారకుణ్డలాభ్యాం విభాన్తి వై ॥ ౪౫
త్వత్పాదామ్భోరుహైరేతైః సహస్రైర్భాతి తే పదమ్
బాలార్కద్యుతిసమ్భిన్నరక్తామ్భోజైరివాఞ్చితమ్ ॥ ౪౬
పృథివీ పూరితా పద్భిః ఆకాశం మూర్ధభిస్తవ
బాహుంభిశ్చ దిశో వ్యాప్తా మహావిష్ణో! నమోఽస్తు తే ॥ ౪౭
వేదాస్తవైవ నిఃశ్వాసాః చన్ద్రసూర్యౌ తవాక్షిణీ
జ్యోతిష్కణాశ్చ తారాణి జగద్రూప! నమోఽస్తు తే ॥ ౪౮
కలాకాష్ఠాముహూర్తాది దినరాత్రిశరీరిణే
చతుర్యుగాయ కాలాయ నమోఽనన్తాయ తే విభో! ॥ ౪౯
కాలదృక్ కాలరూపీ చ కాలాత్మా కాలకారణమ్
కాలవిద్భిరవేద్యస్త్వం విశ్వమూర్తే! నమోఽస్తు తే ॥ ౫౦
అనాదీని చ భూతాని మహాన్తి మధుసూదన!
తవ మూర్తాని రూపాణి భూతభావన! తే నమః ॥ ౫౧
ప్రాణాత్మా ప్రాణధృక్ ప్రాణీ సాక్షీ త్వం సర్వకర్మణామ్
నిత్యః సర్వగతః స్థాణుః అచలస్తే నమో నమః ॥ ౫౨

శరీరభృత్ శరీరీ త్వం శరీరాత్మా శరీరగః
శారీరకర్మణా స్పృష్టః శుద్ధమూర్తే! నమోఽస్తు తే ॥ ౬౩
అణీయసా మణీయాంస్త్వం మహీయాంశ్చ మహీయసామ్
బృహతాఞ్చ బృహచ్చ త్వం విశ్వమూర్తే నమోఽస్తు తే॥ ౬౪
ఖస్థస్త్వం ఖగుణశ్చాపి ఖగుణాతీత ఏవ చ
ఖమూర్తిః ఖగతిశ్చాసి ఖగేశారూఢ! తే నమః ॥ ౬౫
జ్ఞానాత్మా జ్ఞానదృక్ జ్ఞానీ జ్ఞానం జ్ఞానవతాం భవాన్
జ్ఞానవిద్భి రవిజ్ఞేయః తుభ్యం జ్ఞేయాఽఽత్మనే నమః ॥ ౬౬
వేదాత్మా వేదవిత్ వేద్యో వైద్యో వేదవిదాం వరః
వేదాన్తవేద్యరూపాయ బ్రహ్మరూపాయ తే నమః ॥ ౬౭
అక్షరాయ క్షరాద్యాయ హ్యక్షరాకారధారిణే
క్షరాక్షరవిభక్తాద్వా అతీతాయ చ తే నమః ॥ ౬౮
నమో నిరన్తరానన్దమూలకన్దాయ జిష్ణవే
ఉష్ణత్వమగ్నౌ శైత్యఞ్చ జలే పృథ్వ్యాఞ్చ గన్ధితా ॥ ౬౯
స్పర్శిత్వఞ్చ భవాన్వాయౌ నైర్మల్యం ఖే నమోఽస్తు తే
ఘనాః కేశేషు నద్యస్తే భగవన్! సర్వసన్ధిషు ॥ ౭౦
కుక్షౌ చ సిన్ధవః సప్త నమస్తే జలమూర్తయే
స్తోత్రైః స్తుతాయ స్తోత్రాయ స్తోత్రకృత్ప్రియకారిణే ॥ ౭౧
స్తోత్రజ్ఞేయాయ స్తుత్యాయ స్తోత్రరూపాయ తే నమః
అద్భుతాకారరూపాయ నమస్తే శార్ఙ్గపాణయే ॥ ౭౨
భక్తప్రియాయ శాన్తాయ భక్తచిత్తానువర్తినే
భక్తపాపవినాశాయ నమస్తే శార్ఙ్గపాణయే ॥ ౭౩
రక్షాకరాయ జగతాం రక్షోఘ్నే రాక్షసారయే
శ్రీవత్సవక్షసే తుభ్యం శార్ఙ్గపాణే! నమోనమః ॥ ౭౪

శ్రియా సరోజకరయా సరోజాన్తరవర్ణయా
దివ్యాభరణవిద్యోతిదేహయా దివ్యవేషయా ॥ ౭౫

పలాశశ్యామయా దేవ్యా ధరిణ్యోత్పలహస్తయా
సంశ్రితోభయపార్శ్వాయ నమస్తే శార్ఙ్గపాణయే ॥ ౭౬

చరాచరాణి భూతాని భీతాని చలితాని వై
లభన్తే న స్థితిం దేవ! భీమరూప! నమోఽస్తు తే ॥ ౭౭

యుగాన్తకాలానలకోటితుల్య! ప్రభాభి రాపూరితలోకజాల!
రత్నాఙ్గదాలఙ్కృతబాహుదణ్డ! నమో నమస్తేఽస్తు సహస్రబాహో!॥
నమోఽస్తు దేవా అపి లోకపాలా భూతావిశేషేణ విరూపనేత్ర!
విమానగాస్తే ప్రణమన్తి చైతే ప్రసీద దేవేశ! జగన్నివాస! ॥ ౭౯

పశ్యామి దేవేశ తవైవ దేహే చరాచరాణీహ గతాగతాని
భూతాని చైతాని చ భూతవాస! తపఃప్రభావాచ్చ భవత్ప్రసాదాత్ ॥
అనేకరత్నాన్వితభూషణానాం ప్రభాభిరాదీపితలోకజాల!
తడిద్గుణాలఙ్కృతమేఘకాన్తే! ప్రసీద దేవేశ! జగన్నివాస!॥ ౮౧
త్వదీయవక్త్రాణి మహాద్యుతీని కల్పాన్తసూర్యానలసన్నిభాని
దంష్ట్రాకరాలాని మహాస్వనాని బిభేమి పశ్యన్ భగవన్! ప్రసీద ॥
బ్రహ్మత్రిణేత్రప్రముఖాంశ్చ దేవాన్ సయక్షగన్ధర్వమహోరగాంశ్చ
పశ్యామి సర్వాంస్తవ దేవ! దేహే ప్రసీద దేవేశ జగన్నివాస! ॥
దిశో న జానే న లభే చ శర్మ సీదామ్యహో! దేవవర! ప్రసీద
భక్తానుకమ్పిన్! పరమార్థరూప! ప్రసీద విష్ణో! భగవన్! ప్రసీద"

శఙ్కరః —

"ప్రసీదే" తి నమస్కృత్య వాయుః ప్రాఞ్జలి రాస వై
ప్రీతోఽథ భగవాన్ విష్ణుః శఙ్ఖచక్రగదాధరః ॥ ౮౫

శ్రీభూమిసహితో దేవో వరదో వాయుమబ్రవీత్
'వరం వృణీష్వ భద్రం తే వాయో! యన్మనసేచ్ఛసి' ॥ ౭౬

వాయుః —

'వరం న యాచే దేవేశ! శ్రీనాథ! పరమేశ్వర! ౭౭
త్వత్సాన్నిధ్యం మమైవేదం నిత్యమస్తు రమాపతే!

వాయుం ప్రతి భగవత్కృతానవరతస్వసాన్నిధ్యవరప్రదానమ్

శఙ్కరః —

ఏతచ్ఛ్రుత్వా హరిః ప్రాహ దేవతానాఞ్చ సన్నిధౌ।

శ్రీభగవాన్ —

'చతుఃషష్టిం త్వయోక్తానాం శ్లోకానాం యః పఠేన్నరః ॥ ౭౮
భుక్తిం ముక్తిం స లభతే మత్ప్రసాదాత్ న సంశయః
త్రిసన్ధ్యం యః పఠేత్ భక్త్యా పూజయన్ మామనన్యధీః ॥ ౭౯
షణ్మాసాన్మమ సాన్నిధ్యం లభతే స న సంశయః
తవాస్తు యద్యదిష్టం తత్ దేవానామపి దుర్లభమ్ ॥ ౮౦
అస్య స్కన్దకుమారస్య పూజనం మమ నిత్యశః
ఆకల్పాన్తం మయా దత్తం తథా సాన్నిధ్యమత్ర వై' ॥ ౮౧

శఙ్కరః —

వాయుర్లబ్ధ్వా వరాన్ విష్ణోః యయావథ సురాఽలయమ్
ఆస్తే వృషాచలే దేవః శ్రీభూమిసహితోఽనఘే ॥ ౮౨
అప్రత్యక్షాలయో దృశ్యో విహరన్ గిరిమూర్ధని
నానాద్రుమలతాకీర్ణే సర్వర్తుగణసంయుతే ॥ ౮౩
స్వామివాపీసమీపే తు కోటికన్దర్పరూపవాన్
ఆస్తే లక్ష్మ్యా చ ధరయా రమన్ షోడశవార్షికః ॥ ౮౪
దృష్ట్వా గుహోఽపి తం దేవం చైత్రమాసి శుభే తిథౌ
ఆరాధయం త్రిసన్ధ్యం వై దేవగన్ధర్వకిన్నరైః ॥ ౮౫

నృత్త్యైరప్సరసాఞ్చైవ గీతవాదిత్రనిఃస్వనైః
రమయంశ్చ రమానాథం ఉత్తరే గహ్వరే గిరేః ॥ ౯౬

కుమారధారికా నామ తత్ర నిర్ఝరిణీ శుభా
మయూరవాహకో దేవి! తస్యాస్తీరే వసత్యహో! ॥ ౯౭

బ్రహ్మహత్యా తు యా తస్య దుఃసహా ఘోరరూపిణీ
సా వృషాచలశృఙ్గాగ్రే దృష్టమాత్రే బహిః స్థితా ॥ ౯౮

స కామయానః శేషాద్రౌ నిత్యసేవాం హరేరసౌ
పునరాగమనం దేవి! షణ్ముఖో నాభివాఞ్ఛతి ॥ ౯౯

అథ కాలే గతే దేవి! బహువర్షగణాయుతే
గరుత్మాంస్తు వృషాద్రిం తం కాఞ్చనం రత్నమణ్డితమ్ ॥ ౧౦౦

ఉద్ధృత్య 'అహం విష్ణులోకం గమిష్యామి' త్యచిన్తయత్
తజ్జ్ఞాత్వా భగవాన్ విష్ణుః గరుడం త్వాహ సుస్మితః ॥ ౧౦౧

శ్రీభగవాన్ —

'పక్షిరాజ! మహాసత్త్వ శృణు కారణముత్తమమ్
గరుత్మన్నిహ సర్వే వై వసామ గిరిమూర్ధని ॥ ౧౦౨

త్వం గిరేర్దక్షిణం సానుమాసాద్య వస నిత్యశః
శేషాఽఽగచ్ఛ వసేహ త్వం తార్క్ష్యాధః శైలరూపధృక్ ॥ ౧౦౩

తావన్నిత్యం మమ ప్రీత్యై శైలమాశ్రిత్య సర్వతః
ఆకల్పాన్తం వసామీహ జగత్పాలనకారణాత్ ॥' ౧౦౪

యుగే యుగే గిరిరయం నామాని వివిధాని వై
గమిష్యతి వరాణ్యేవ వరదోఽయం వృషాచలః ॥ ౧౦౫

కృతే వృషాద్రిం వక్ష్యన్తి త్రేతాయాం గరుడాచలమ్
ద్వాపరే శేషశైలఞ్చ వేఙ్కటాద్రిం కలౌ యుగే ॥ ౧౦౬

వేఙ్కారోఽమృతబీజస్తు కటమైశ్వర్యముచ్యతే
అమృతైశ్వర్యసఙ్ఘత్వాద్వేఙ్కటాద్రిరితి స్మృతః ॥ ౧౦౭

వివిధా మునయశ్చైవ మనుష్యాశ్చ యుగే యుగే
నారాయణాద్రిం వక్ష్యన్తి నామభిః వివిధైరముమ్ ॥ ౧౦౮

ఇత్యాజ్ఞాప్య చ తౌ దేవౌ రమయా విహరన్ సదా
ఆస్తే సురాసురైర్వన్ద్యః స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౧౦౯

ఆవాం గచ్ఛావ తం శైలం గిరిజే! గణసంయుతౌ
నిత్యం వసావ తత్రైవ పశ్యన్తౌ గుహమవ్యయమ్
దేవసేనాపులిన్దాభ్యాం విహరన్తం వృషాచలే ॥ ౧౧౦

దేవ్యా సహాగతస్య శమ్భోః శేషాచలాగ్నేయదిగవస్థానమ్

నారదః —

ఇత్యుక్త్వా వృషమారూఢః పార్వత్యా సహ శఙ్కరః
సగణశ్చ యయౌ స్కన్దం ద్రష్టుం తం వృషభాచలమ్ ॥ ౧౧౧

ఉషిత్వా వసతీస్తిస్రో మార్గే పర్వతమూర్ధసు
ఆరాధితస్తదా తత్ర దేవైః సోమో వృషధ్వజః ॥ ౧౧౨

స జగామాస్థికూటాఖ్యం వృషభాద్రౌ సరోవరమ్
మృతానామస్థికూటాని ప్రక్షిప్తాని సరోవరే ॥ ౧౧౩

యేషాన్తు పూర్వరూపాస్తే సముద్గచ్ఛన్తి తజ్జలాత్
తస్మాత్ తదస్థికూటాఖ్యం ఆగచ్ఛ సర ఉత్తమమ్ ॥ ౧౧౪

అవరుహ్య చ తత్తీరే వృషభాదుమయా సహ
స్నాత్వా తీర్థే మహాదేవః పార్వత్యా సహ శూలభృత్ ॥ ౧౧౫

నత్వా శ్రీశం వృషాద్రీశం దృష్ట్వా స్కన్దం తతః పరమ్
మయూరవాహనం బాలం సోమః సోమకలాధరః ॥ ౧౧౬

ఆససాద సరోముఖ్యం శివః స్వామిసర స్తతః
స్నాత్వా శ్రీశాభ్యనుజ్ఞాతః పూర్వదక్షిణతో గిరేః ॥ ౧౧౭
కపిలస్య సర స్తీరే కాపిలం లిఙ్గము త్తమమ్
అపశ్యద్వృషభారూఢః చక్రపూజితమత్ర వై ॥ ౧౧౮
ప్రాదుర్బభూవ సగణః సుదర్శనపురః శివః

చక్రతీర్థే తపస్యన్తం సుదర్శనం ప్రతి శఙ్కరవచనమ్

దృష్ట్వా సుదర్శనో దేవో నత్వా బద్ధాఞ్జలిః స్థితః ॥ ౧౧౯
ప్రీతోఽథ భగవానాహ సుదర్శనముమాపతిః
'ప్రీత స్తే తపసా చక్ర! యదభీష్టం వృణీష్వ తే ॥ ౧౨౦
దదామి దేవైరపి యత్ ప్రార్థితం దుర్లభఞ్చ తత్'
సుదర్శనో వరం వవ్రే జ్ఞాత్వా ప్రీతఞ్చ శఙ్కరమ్ ॥ ౧౨౧
'యది ప్రీతో గిరీశ! త్వం అన్తరాత్మని మే వస
నిత్యం భీమశ్చ సౌమ్యశ్చ వరదో మృత్యుహా భవ' ॥ ౧౨౨

నారదః —

'గిరీశః ప్రాహ సుప్రీతః కాలచక్రమను త్తమమ్
"హేతిరాజ! మహాబాహో! పర్యాప్తం తపసా తవ ॥ ౧౨౩
విష్ణోః వరప్రసాదేన స్నేహో మయి తవాధికః
ప్రాగేవ దర్శితః సమ్యక్ శాఠ్యం తత్ర న కిఞ్చన ॥ ౧౨౪
దృష్ట్వా సహ మద్య త్వాం మాం ప్రీణయసి కిం! పునః
తదలం తపసా దేవ నాఽవయోర్విద్యతేఽన్తరమ్ ॥ ౧౨౫
అన్తరాత్మని తే వాసః ప్రార్థితో య స్త్వయాఽనఘ!
తదశక్యం మహాచక్ర! విష్ణోరన్యస్య కస్యచిత్ ॥ ౧౨౬

అన్తరాత్మా హి సర్వేషామేకో నారాయణః ప్రభుః
స్నేహాతిశయతస్త్వేవం భవానాహేతి మే మతిః ॥ ౧౨౭

దక్షిణార్థం తు దత్తస్త్వం చిరమాకాఙ్క్షితోఽపి యత్
తత్రైవాశఙ్కమానేన హరిణా త్వముదీరితః ॥ ౧౨౮

'ప్రసాదయ పునః శమ్భుం' ఇత్యాహాయ మహాత్మనా
తదేతద్విదితం సర్వం మయా యోగబలేన వై ॥ ౧౨౯

ఉపాయశ్చాత్ర దృష్టో మే త్వయి వాసో మమేప్సితః
మమాపి హి మతం తావత్ త్వయా నిర్వర్త్యతాం సఖే ॥ ౧౩౦

శుద్ధసత్త్వస్య తద్విష్ణోః సర్వయజ్ఞమయం వపుః
సాక్షాత్ స్ప్రష్టుమహం భీతః తమోగుణసమాశ్రయః ॥ ౧౩౧

వస్తవ్యఞ్చ మయా విష్ణోః దివ్యమఙ్గలవిగ్రహే
త్వామేవ తదహం నిత్యం విష్ణోః నిత్యానపాయినమ్ ॥ ౧౩౨

అనుప్రవిశ్య తద్దేహే వసిష్యామి సుదర్శన।
ఏవంసతి మమాభీష్టం ప్రార్థితం చ తవాద్భుతమ్ ॥ ౧౩౩

ఉభయం ప్రార్థ్యతే తస్మాత్ కురుష్వ వచనం మమ
జ్వాలామాలావృతో నిత్యం వహ మాం హృదయే స్థితమ్ ॥

సువర్ణాభం శతభుజం అష్టావింశతిహస్తకమ్
అథవా షోడశభుజం అష్టబాహుం చతుర్భుజమ్ ॥ ౧౩౪

జ్వాలాకేశం త్రినయనం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమ్
అర్చయిష్యన్తి మాం లోకే వసన్తం త్వయి నిత్యశః ॥ ౧౩౫

ఉపచారైః తథా సాఙ్గైః పీఠే శైవే చ వైష్ణవే
పురుషా వా స్త్రియో వాఽపి భవన్తు ఫలభాగినః' ॥ ౧౩౬

ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై వరదో వృషభధ్వజః
ఆస్తే తత్రేశ్వరో నిత్యం అదృశ్యః సగణ స్తటే ॥ ౧౩౮
వరం లబ్ధ్వాఽథ చక్రోఽపి పఞ్చాయుధసరో యయౌ
ఆసాద్య స్వం సరోఽదృశ్యః తపశ్చరతి నిత్యశః ' ॥ ౧౩౯

శతానన్దః —

'శ్రుత్వైతన్మునయః ప్రీతా ఆఖ్యానం నారదేరితమ్
సార్థం వాల్మీకినా సర్వే జగ్ముస్తం వృషభాచలమ్ ॥ ౧౪౦
అహం తైరభ్యనుజ్ఞాతో మిథిలామాగతో నృప!
ఇతి తే కథితం సర్వమాఖ్యానం తు యథాశ్రుతమ్ ' ॥ ౧౪౧

వ్యాసః —

'శ్రుత్వా సవిస్తరం వాక్యం అద్భుతం రోమహర్షణమ్
పునః ప్రీతోఽభవద్ రాజా శతానన్దం పురోధసమ్ ॥ ౧౪౨
'శృణ్వత స్తే కథాం బ్రహ్మన్! తృప్తిర్మే నోపజాయతే
భూయః కథయ మే బ్రహ్మన్! వేఙ్కటాద్రీశ్వరం ప్రతి ' ॥

వ్యాసః —

శతానన్దః పునః ప్రాహ జనకం మిథిలాపతిమ్
'వక్ష్యామి విస్తరేణాఽహం సావధానమనాః శృణు ॥ ౧౪౪
వామదేవేన మునినా కథితాం జనకాయ వై
నిమిపుత్రాయ చ పురా కథాం యజ్ఞాన్తరే నృప! ॥ ౧౪౫

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
వాయుం ప్రతి భగవత్సాన్నిధ్యవరప్రదానాదివర్ణనం నామ
చతుర్వింశోఽధ్యాయః

అథ పంచవింశోఽధ్యాయః

జనకం ప్రతి శతానన్దోక్తభగవదావిర్భావకథోపోద్ఘాతః

శతానన్దః —

పురా తు జాహ్నవీతీరే జనకం శంసితవ్రతమ్
అశ్వమేధే మహాయజ్ఞే దీక్షితం మునయోఽభ్యయుః ॥ ౧

తానభ్యర్చ్య మునీన్ సర్వాన్ రాజా స ఋషిసత్తమాన్
జనకః ప్రీతిసంహృష్టో వాక్యమేతదువాచ హ ॥ ౨

'అద్య మే సఫలం జన్మ సుతప్తఞ్చ మహత్తపః
సఙ్గమ్య యూయమస్మాకం యజ్ఞవాటమిహాగతాః' ॥ ౩

తేనైవ మునయః సర్వే సంహృష్టాః పరమాం ముదమ్
యయుస్తత్ర నిశామేకాం అవసన్ మునిసత్తమాః ॥ ౪

బహు సంభాషమాణానాం అన్యోన్యం వై మహాత్మనామ్
పర్యస్తా రజనీ చాపి ప్రాతఃకాలో హ్యవర్తత ॥ ౫

కృత్వా ప్రాతస్తనీం సన్ధ్యాం మునయశ్చ సమాగతాః
యజ్ఞవాటం మహాత్మానో జనకో యత్ర తిష్ఠతి ॥ ౬

నారాయణకథాశ్చాపి కథయన్తః పరస్పరమ్
ఆసీనాస్తత్ర తే సర్వే జనకేన మహాత్మనా ॥ ౭

తస్మిన్ కాలే మహాతేజాః పర్యటన్ పృథివీమిమామ్
బ్రహ్మర్షిః వామదేవస్తు సఙ్గతో మునిసత్తమః ॥ ౮

అభ్యుత్థితాస్తతః సర్వే ఋషయో వేదపారగాః
పప్రచ్ఛుః సఙ్గతాః సర్వే వామదేవం ద్విజోత్తమమ్ ॥ ౯

'భూరియం వామదేవాఽద్య పరిక్రాన్తా త్వయా విభో !
శ్రోతుమిచ్ఛామహే త్వత్తో నారాయణకథాం శుభామ్ ॥ ౧౦

క్వ వా వసతి దేవేశః శ్రీనివాసో జగత్పతిః ?
ఉత్కణ్ఠా విద్యతే చాఽస్య జనకస్య మహాత్మనః ' ॥ ౧౧
ఇతి తైః పరిపృష్టస్తు వామదేవ స్తదాఽబ్రవీత్
'నారాయణగిరిర్నామ భూధరేన్ద్రో ద్విజోత్తమాః ! ॥ ౧౨
ఇతో దక్షిణతశ్చాపి ద్విశతే యోజనే పునః
తత్ర దేవాః సగన్ధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః ॥ ౧౩
వసన్తి నియతాఽఽహారా వేఙ్కటాహ్వయభూధరే
అహమప్యాగతస్తత్ర భూధరేన్ద్రే ద్విజోత్తమాః ౧౪
అగస్త్యం నారదఞ్చైవ పులస్త్యం పులహం తథా
క్రతుమాఙ్గిరసఞ్చైవ దక్షం జాబాలిమేవ చ ॥ ౧౫
యోగాభ్యాసరతాంస్తాంస్తు దృష్ట్వాఽహం పునరబ్రువమ్
'కిమత్ర సఙ్గతా యూయమాసీనా పర్వతే ద్విజాః ' ॥ ౧౬
ఇతి పృష్టాస్తు తే సర్వే ప్రత్యూచుర్మే న కిఞ్చన
అగస్త్యః పరమర్షిస్తు మామాహూయ మహాయశాః ॥ ౧౭
ఉవాచ మునిశార్దూలో నివాసే తత్ర కారణమ్
'భగవన్తముపాసీనో నారదో యోగవిత్తమః ॥ ౧౮
వసన్ గోదావరీతీరే న దదర్శ శ్రియఃపతిమ్
వైకుణ్ఠే తు పరే లోకే తేనోద్విగ్నమనా మునిః ॥ ౧౯
బ్రహ్మాణం సముపాగమ్య పర్యపృచ్ఛత్ సనాతనమ్
'నివాసః సర్వభూతానాం పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౨౦
క్వ ప్రయాతః పరో దేవః ? తన్మే బ్రూహి పితామహ ! '
ఇతి పృష్టస్తదా తేన బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౨౧
'ధ్యాత్వా చిరమువాచేదం నారదం ప్రాఞ్జలిం స్థితమ్
నారాయణగిరిర్నామ భూమౌ క్వాపి మహామునే ! ॥ ౨౨

తస్మిన్ హి రమయా సార్ధం రమతే పురుషోత్తమః
ప్రీతిః సుమహతీ జాతా తస్మింస్తు గిరిమూర్ధని ॥ ౨౩
గచ్ఛ నారద! సర్వేశం ద్రష్టుమిచ్ఛసి చేత్ప్రభుమ్'
ఇతి తేన సమాదిష్టో నారదో మునిసత్తమః ॥ ౨౪
తతస్తస్మాదపాక్రమ్య స శైలేన్ద్రముపాగమత్
ఆగచ్ఛన్తం వయం సర్వే సఙ్గతాః పథి నారదమ్ ॥ ౨౫
అస్మాభిః సహ సఙ్గత్య పర్వతేన్ద్రముపాగమత్
తతశ్చతుర్ముఖశ్చాపి దేవైః సహ సమాగతః ॥ ౨౬
అస్మాభిః సహితః పూర్వం తస్మిన్పర్వతసత్తమే
చచార భగవాన్ బ్రహ్మా పరమాత్మానమవ్యయమ్ ॥ ౨౭
అదృష్ట్వా నారదం చాస్మాన్ ఇత్యువాచ పితామహః
'యావన్త్యః సరితశ్చాస్మిన్ సరాంసి చ మహామునే ॥ ౨౮
యాశ్చ సన్తి మహాపుణ్యాః పుష్కరిణ్యః శుభోదకాః
తటాకాన్యుదపానాని తథా ప్రస్రవణాని చ ॥ ౨౯
వాప్యశ్చ సర్వదా పుణ్యా హ్రదాశ్చ మునిసేవితాః
యాని సన్త్యేవమాదీని పుణ్యేఽస్మిన్ పర్వతోత్తమే ॥ ౩౦
తాని సర్వాణి విప్రేన్ద్ర! సేవమానః సమన్తతః
కుర్వన్ ప్రదక్షిణఞ్చైవ విచరస్వ మహీధరమ్ ॥ ౩౧
యావతా భగవాన్ దేవః కాలేన ద్రక్ష్యతే హరిః
తావత్కాలమిహైవ త్వం విచరస్వ మహామునే!' ॥ ౩౨
ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ దేవో బ్రహ్మా లోకపితామహః
స్వానుగైః సహ దేవైశ్చ తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౩౩

వామదేవః —

అగస్త్యోఽథ మహీపాల! తైరేవ మునిభిః సహ
ప్రణమ్య తస్మై దేవాయ బ్రహ్మణేఽవ్యక్తజన్మనే ॥ ౩౪

చిన్తయన్ వాసుదేవాఖ్యం పరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్
ద్రష్టుకామశ్చ తం దేవం వృషభాద్రినివాసినమ్ ॥ ౩౫

అగస్త్యస్య శేషాచలవాయవ్యదిశి మహాభూతవిలోకనమ్

అతీత్య పశ్చిమం భాగం పర్వతస్య మహీయసః
ఉదీచీం దిశమభ్యాయాత్ తపసా చ సమన్వితః ॥ ౩౬
చిన్తయన్ దేవదేవేశం భూపాలః హరిమీశ్వరమ్
సంస్మరన్ బ్రహ్మణో వాక్యం విచచార తతస్తతః ॥ ౩౭
ఋషిభిః సహితః సర్వైః తపసా భావితాత్మభిః
ఆదిత్యకల్పతేజోభిః జటామణ్డలధారిభిః ॥ ౩౮
సంయుక్తో విచరంస్తత్ర భూపతేః పర్వతోత్తమే
వాయవ్యాం దిశి చాద్రాక్షీత్ ఇదమాశ్చర్యముత్తమమ్ ॥ ౩౯
“శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశా తత్రాఽఽసీన్మహతీ శిలా
దర్శనీయతమా స్నిగ్ధా విస్తీర్ణా విమలా శుభా ॥ ౪౦
తస్యాం శిలాయామాస్తే స్మ సముచ్ఛ్రితతనుః పుమాన్
దీప్యమానః స్వవపుషా పర్వతేన్ద్ర ఇవాపరః ॥ ౪౧
మహాబాహుః విశాలాక్షో మహాదంష్ట్రో మహాహనుః
రక్తమాల్యామ్బరధరో రక్తగన్ధానులేపనః ॥ ౪౨
బిభ్రద్రక్తే తథా దివ్యకుణ్డలే రత్నభూషితే
బిభ్రచ్ఛన్ద్రప్రతీకాశం స్నిగ్ధహేమవిభూషితమ్ ॥ ౪౩
అనేకరత్నసఙ్కాశైః భూషణైః సువిభూషితమ్
శ్యామం నానావిధైః రత్నైః శోభమానకిరీటకమ్ ॥ ౪౪
తముపేత్య మహాకాయం మహావీర్యం మహాభుజమ్
అగస్త్యో విస్మయాఽఽవిష్టో భూయో భూయోఽన్వవైక్షత ॥
తతస్తమృషిశార్దూలః ప్రాహ చైవం వచో నృప
ప్రణమ్య తస్మై దేవాయ జ్వలద్భాస్కరతేజసే ॥ ౪౬

అగస్త్యః —

'కో భవాన్ సుమహావీర్యః కస్య వా ప్రియదర్శనః
ఏతన్మ స్త్వం తు తత్త్వేన పృచ్ఛతాం బ్రూహి నానృతమ్'॥ ౪౭

వామదేవః —

ఏవముక్తే తతస్తేన నరేన్ద్రైః మునినా తదా
శృణ్వతాం ప్రీతిదాయిన్యా వాచా మధురయా గిరా ॥ ౪౮
మహౌజసం మునీన్ద్రైం తం న కిఞ్చిత్ప్రత్యభాషత
స్తువన్తశ్చ తదాఽగస్త్యముద్వీక్షత పునః పునః ॥ ౪౯
పశ్యతాఞ్చైవ సర్వేషాం మునీన్ద్రాణాం మహాత్మనామ్
అన్తర్దధే మహాతేజాః తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౫౦
తతస్తే మునయః సర్వే విస్మయోత్ఫుల్లలోచనాః
"అహో దృష్టమ్! అహో దృష్టమ్ ఆశ్చర్య" మితి చాబ్రువన్॥
'దర్శయిత్వా మహాశ్చర్యం రూపం భాస్కరసన్నిభమ్
మాయయా మోహయిత్వాఽస్మాన్ సద్యో హ్యన్తరధీయత'
ఇతి బ్రువన్తస్తే సర్వే మునయోఽద్భుతతేజసః
ప్రణమ్య తస్మై దేవాయ వ్యచరంస్తం మహీధరమ్ ॥ ౫౩
సంవృతో మునిభిః సర్వైః అగస్త్యో భగవాంస్తదా
తమేవ దేవదేవేశం ద్రష్టుకామోఽనపాయినమ్ ॥ ౫౪
భాగం పరిత్యజ్య నరేన్ద్రైః పశ్చాత్
న్నారాయణాద్రేః విమలం విశాలమ్ ।
ద్విజేన్ద్రవర్యః సహసా మహాత్మా
తస్యోత్తరం భాగమథ ప్రపేదే ॥ ౫౫

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భగవదావిర్భావో వోద్ఘాతో నామ పఞ్చవింశోఽధ్యాయః

అథ షడ్వింశోఽధ్యాయః

శేషాచలోత్తరదిశి అగస్త్యాదికృత భగవదన్వేషణప్రకారః

వామదేవః —

తతస్తస్మిన్ మహాతేజాః విచరన్ పర్వతోత్తమే
ఉత్తరం భాగమాశ్చర్యం దదర్శాద్భుతదర్శనమ్ ॥ ౧
లమ్బమానమహాశాఖైః జమ్బూవృక్షైశ్చ పాణ్డురైః
శుద్ధస్ఫటికసఙ్కాశైః ఫలవద్భిః సుశోభితమ్ ॥ ౨
సరితః పుణ్యదాస్తత్ర దదర్శ విమలోదకాః
సర్వపాపహరాః శుద్ధాః శతశః శుభదర్శనాః ॥ ౩
సర్వాసు తాసు పుణ్యాసు సరిత్సు విమలాసు చ
మునీన్ద్రో మునిభిః సార్ధం కృతశౌచో యథావిధి ॥ ౪
స్నానం చక్రే ప్రయత్నేన ప్రయతః సుసమాహితః
చిన్తయన్ వాసుదేవాఖ్యం హృది నారాయణం హరిమ్ ॥ ౫
కృత్వా స్నానక్రియాః సర్వాః అర్చయామాస కేశవమ్
అర్చయిత్వా జగన్నాథం జగామ సుసమాహితః ॥ ౬
సరేన్ద్రః మునిభిః సార్ధం ద్రష్టుకామః సురేశ్వరమ్
విచరన్ సర్వశస్తత్ర మునీన్ద్రః పర్వతోత్తమే ॥ ౭
దదర్శ చోత్తరం భాగం శోభితం వివిధైః ద్రుమైః
మేఘైః శైలనిభైశ్చాపి శోభితం శుభదర్శనమ్ ॥ ౮
మృగసర్పమహావ్యాళద్విజసఙ్ఘనిషేవితమ్
బహుపుష్పలతాభిశ్చ సుసఞ్ఛన్నమహీతలమ్ ॥ ౯
సుఖవాతానుచరితం శీతోదకతటాకకమ్
భ్రమరైః గీయమానఞ్చ పిబద్భిః పుష్పజం మధు ॥ ౧౦

శైలకన్దరనిష్క్రాన్తైః కోకిలైః మధురస్వనైః
సుస్వరైర్గీయమానఞ్చ గన్ధర్వైరివ సునిషేవితమ్ ॥ ౧౧
నృత్యద్భిశ్చ మహాపక్షైః మయూరైరుపశోభితమ్
అశ్వత్థప్లక్షబిల్వైశ్చ శోభితం బహుశాఖిభిః ॥ ౧౨
తిలకైః పుష్పితైశ్చాపి కృతమాలైశ్చ పుష్పితైః
కరఞ్జైః కోవిదారైశ్చ పాటలైశ్చాపి పుష్పితైః ॥ ౧౩
అఙ్కోలైః మాతులుఙ్గైశ్చ శోభితం చిత్రశాఖిభిః
శిరీషశింశుపోత్తాలహిన్తాలపనసైస్తథా ॥ ౧౪
తిమిశైః నక్తమాలైశ్చ స్యన్దనైః చన్దనైస్తథా
వకులైః పుష్పితైశ్చాపి రాజద్భిః రక్తచన్దనైః ॥ ౧౫
ఏవం బహువిధైర్వృక్షైః నానాశాఖోపశోభితైః
శోభితం శుభగన్ధాఢ్యం నానాధాతుసమన్వితమ్ ॥ ౧౬
పర్వతస్యోత్తరం భాగం మణిప్రవరసేవితమ్
దదర్శ నృపతేః ధీమాన్ మునిభిర్భృగవాంస్తదా ॥ ౧౭
అథ తైః మునిభిః సార్ధం విచరన్ గిరిమూర్ధని
దదర్శ దివ్యామాశ్చర్యాం పద్మినీం పద్మశోభితామ్ ॥ ౧౮
ఉత్ఫుల్లైరుత్పలైశ్చాపి ప్రఫుల్లైః కుసుమైస్తథా
శోభితాం శుభగన్ధాఢ్యాం ప్రసన్నసలిలాం శుభామ్ ॥ ౧౯
ఇన్దుస్ఫటికసఙ్కాశాం రాజహంసనిషేవితామ్
సింహవ్యాఘ్రమృగైశ్చాపి నినదద్భిర్నిషేవితామ్ ॥ ౨౦
జలార్థిభిశ్చ మాతఙ్గైః శోభితాం శుభదంష్ట్రిభిః
క్రౌఞ్చైః ప్లవఙ్గైః వారాహైః శోభితాం శుభదర్శనైః ॥ ౨౧
అధికం శోభమానాం తాం కూజద్భిశ్చ విహఙ్గమైః
సేవితాం దేవగన్ధర్వయక్షవిద్యాధరాదిభిః ॥ ౨౨

ఏవమత్యద్భుతాం తాం తు సర్వదుఃఖప్రణాశినీమ్
దృష్ట్వా స విస్మయావిష్టో మునీన్ద్రైః ప్రాహ తాన్ మునీన్॥౨౩

అగస్త్యః —

'అస్యాం స్నాత్వాఽథ గచ్ఛామో దిశం ప్రాచీం మహాగిరేః
లోకేఽస్మిన్ శ్రూయతే చైషా పాపహానిప్రదేతి వై ॥ ౨౪
సర్వపాపహరా శుద్ధా పద్మినీ లోకవిశ్రుతా
సర్వదుఃఖహరా చాపి సర్వతీర్థఫలప్రదా ' ॥ ౨౫
ఏవముక్త్వా తు తైః సార్ధం ఋషిభిః భావితాత్మభిః
నివేశ్య హృది దేవేశం మమజ్జ సహసా జలే ॥ ౨౬
స్నానం కృత్వాఽథ దేవేశం ప్రణమ్యాఽత్మని తం ప్రతి
అభ్యర్చ్య చ హృషీకేశం వాసుదేవం సనాతనమ్
విచచార యథాపూర్వం ఋషిభిః సహితో మునిః ॥ ౨౭

అగస్త్యాదీనాం సనత్కుమారవిలోకనపూర్వకం పూర్వదిగ్గమనమ్

తస్యా ఏవోత్తరే తీరే వృక్షమూలం సమాశ్రితాన్
సమాహితాన్ సమాసీనాన్ పద్మిన్యాః సుమహౌజసః ॥ ౨౮
దక్షిణాభిముఖాన్ భూపః యోగీన్ద్రాన్ స దదర్శ హ
సనత్కుమారప్రముఖాన్ భగవన్న్యస్తమానసాన్ ॥ ౨౯
భక్త్యా పరమయా యుక్తాన్ నిమీలితవిలోచనాన్
తాన్ దృష్ట్వా సహసా హృష్టో యోగీన్ద్రాన్ యోగపారగాన్ ॥
తేషాం సమీపమభ్యాగాత్ అగస్త్యోఽథ మహామునిః
తమాయాన్తం తతో దృష్ట్వా మునీన్ద్రం మునిభిః సహ ॥౩౦
సనత్కుమారప్రముఖాః యోగీన్ద్రాః తమపూజయన్
సఙ్గమ్య సహితాః సర్వైః యోగీన్ద్రైః మునిపుఙ్గవైః ॥ ౩౧
సమ్పూజితో యథాన్యాయం తతస్తైః మిథిలేశ్వర ।
అథ తాన్ మధురం వాక్యమువాచేదం మహామునిః ॥ ౩౩

అగస్త్యః —

'కిమత్ర దృష్టమాశ్చర్యం ? కో వాఽత్ర వసతే పుమాన్ ?
యుష్మాభిశ్చి న్త్యమానః కః కిం వా యూయం సమాగతాః ?॥
ఏతదిచ్ఛామ్యహం శ్రోతుం ఏతన్మే శంసతాఽమలాః ।'
ఏవం పృష్టా స్తదా తేన మునినా భావితాత్మనా ॥ ౩౫
సనత్కుమారప్రముఖాః । యోగీన్ద్రాః తమథాబ్రువన్
'సర్వాత్మా భగవాన్ విష్ణుః వసత్యస్మిన్ మహాగిరౌ ॥ ౩౬
చిన్తనీయః స ఏవైకో మునీన్ద్రః పురుషోత్తమః
తమచిన్త్యం విధాతారం చిన్తయామోఽనపాయినమ్ ॥ ౩౭
నాన్యం వయం జగన్నాథాత్ చిన్తయామో జనార్దనాత్
ద్రక్ష్యసే తం మహాత్మానం త్వం చాపి పురుషోత్తమమ్ ॥ ౩౮
అచిరేణైవ కాలేన బ్రహ్మభూతం సనాతనమ్
నారాయణం హరిం విష్ణుం సర్వలోకపరాయణమ్ ॥ ౩౯
దృష్టవన్తో వయం చాపి సత్కృత్తమమరార్చితమ్
వేఙ్కటాఖ్యగిరావస్మిన్ పూర్వం పుణ్యప్రదాయిని ॥ ౪౦
అస్త్యన్యాదృష్టమాశ్చర్యం ప్రాచ్యాం దిశి మహామునే ।
పర్వతస్యాస్య దివ్యస్య శృణు తద్వదతాం వర ॥ ౪౧
శక్రశ్చ సహితో దేవైః సాక్షాత్ వజ్రధరః స్వయమ్
ద్రష్టుకామో గిరావస్మిన్ వసత్యవ్యక్తరూపిణమ్ ॥ ౪౨
త్వం చాపి సురలోకేశం ద్రక్ష్యసే తం శచీపతిమ్
ఏతైః సార్ధం మునీన్ద్రైస్త్వం ప్రాచీం గచ్ఛ శుభాం దిశమ్' ॥

వామదేవః —

ఇత్యుక్త్వాఽన్తర్హితాః సర్వే మునీన్ద్రాస్తం మహాజనః
సనత్కుమారప్రముఖాః తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౪౪

అన్తర్హితేషు సర్వేషు యోగీన్ద్రేషు మహాత్మసు
అగస్త్యో మునిభిః సార్ధం సర్వైస్తైః మునిసత్తమః ॥ ४५
పరాజితాయామద్రాక్షీత్ ఆశ్చర్యం దిశి భూపతే!
తస్యాం దిశి మహావృక్షః ఇన్ద్రకేతురివోచ్ఛ్రితః ॥ ४६
లమ్బమానమహాశాఖః పుష్పభారనిపీడితః
ఆసీదాచ్ఛాదయన్ సర్వం భూధరం ఛాయయా నృప! ॥ ४७
తస్మూలే తు సమాసీనాః ఆదిత్యసమతేజసః
సప్తర్షయో మహాత్మానో భగవన్న్యస్తమానసాః ॥ ४८
తాన్ దృష్ట్వా స మునిస్తేషాం సమీపమగమత్ నృప!
అగస్త్యో మునిభిః సార్ధం తపసా భావితాత్మభిః ॥ ४९
తమాయాన్తం తతో దృష్ట్వా మునయో యమినాం వరమ్
స్నేహాన్వితా యథాన్యాయం మహాత్మానమపూజయన్ ॥ ५०
తతోఽబ్రవీన్మహాతేజాః అభివాద్య చ తాన్ మునీన్
అర్థవన్మధురం వాక్యం ప్రశ్రయాన్మృదులాక్షరమ్ ॥ ५१

అగస్త్యః —

'కిమర్థమాగతా యూయం దివ్యేఽస్మిన్ పర్వతోత్తమే?
కో వా ధ్యేయో మహాదేవో యుష్మాకం మునిసత్తమాః? ॥ ५२
ఏతదాఖ్యాత మే యూయం సర్వం సత్యేన పృచ్ఛతః
పృచ్ఛామి శ్రోతుకామోఽహం కౌతూహలసమన్వితమ్' ॥ ५३

వామదేవః —

ఏవం పృష్టస్తదా తేన మునినా మునిపుఙ్గవాః
ఇదం ప్రోచుర్మహాత్మానం 'వక్ష్యామః శ్రూయతా' మితి ॥ ५४

ఋషయః —

'వయమత్రాగతా బ్రహ్మన్! ద్రష్టుం దేవం జనార్దనమ్
నారాయణం విశాలాక్షం జగత్త్రాతారమీశ్వరమ్ ॥ ५५

స ఏవ దేవః సర్వాత్మా ధ్యేయో నః పురుషోత్తమః
న చాన్యో విద్యతే ధ్యేయః తమృతే జగతాం పతిమ్ ॥ ౫౬

తమజం సర్వలోకేశం కృష్ణమచ్యుతమీశ్వరమ్
పూజ్యం వరేణ్యం వరదం చిన్తయిష్యామహే వయమ్ ॥ ౫౭

త్వం చాపి సర్వలోకేశం ద్రష్టాఽసి కమలేక్షణమ్
సింహాఖ్యే పర్వతే హ్యస్మిన్ గచ్ఛ ప్రాచీం దిశం మునే ॥ ౫౮

వామదేవః —

ఏవముక్తో మునిశ్రేష్ఠైః నృపశ్రేష్ఠ! మహామునిః
అభ్యనుజ్ఞాయ తాన్ సర్వాన్ జగామ మునిసత్తమః ॥ ౫౯

చిన్తయన్ మనసా దేవం విశ్వకర్తారమీశ్వరమ్
చిన్తయన్ మనసా వాక్యం పితామహసమీరితమ్
జగామ సహసా దివ్యాం దిశం ప్రాచీం గిరేస్తతః ॥ ౬౦

నృపేన్ద్ర! దృష్ట్వా భగవానగస్త్యః
తస్యోత్తరం భాగమదృష్టపూర్వమ్ ।
తత్రాఽప్యదృష్ట్వా భగవన్తమాద్యం
ద్రష్టుం తదా పూర్వమథ ప్రపేదే ॥ ౬౧

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
అగస్త్యాదీనాం సనత్కుమారాది దర్శనపూర్వకంభగవదన్వేషణ
ప్రకారాదివర్ణనం నామ షడ్వింశోఽధ్యాయః

అథ సప్తవింశోఽధ్యాయః

శేషాచలపూర్వదిశి అగస్త్యాదీనాం అద్భుతవస్తుదర్శనమ్

వామదేవః —

అథ పూర్వాం సమాసాద్య దిశం తాం మునిభిః సహ
నారాయణగిరేస్తస్య ద్రుమమణ్డలభూషితామ్ ॥ ౧
విచచార యథాపూర్వం సహితస్తైః మహాత్మభిః
జ్వలద్భాస్కరతేజోభిః మునిభిః భావితాత్మభిః ॥ ౨
సోఽపశ్యద్గిరిశృఙ్గాభాన్ వృక్షాన్ పుష్పఫలాన్వితాన్
లమ్బమానమహాశాఖాన్ మృదుపల్లవశోభితాన్ ॥ ౩
సమదాన్ వారణాంశ్చాపి సుదంష్ట్రాన్ సమ్యగుచ్ఛ్రితాన్
నదతశ్చ మహాసింహాన్ వరాహాంశ్చాపి ధావతః ॥ ౪
గుహ్యకిన్నరగన్ధర్వాన్ యక్షాద్యాంశ్చ సహస్రశః
ఏవమాద్యైస్తథాఽన్యైశ్చ శోభితం పర్వతోత్తమమ్ ॥ ౫
పశ్యన్ సమన్తాత్ సోఽగస్త్యో విచచార మహామునిః
విచరన్ స దదర్శాథ మునిప్రవరసేవితమ్ ॥ ౬
మహాభాగం మహాపుణ్యం మృగయూథపసేవితమ్
నిత్యపుష్పఫలోపేతైః ద్రుమైః నానావిధైర్యుతమ్ ॥ ౭
మత్తద్విపానుచరితం మత్తకోకిలనాదితమ్
మహద్భిరుచ్ఛ్రితైః శృఙ్గైః శోభనీయైశ్చ శోభితమ్ ॥ ౮
భయఙ్కరమహానాగం మహాసానుం శుభావహామ్
ఉచ్ఛ్రితామలకైశ్చాపి ఫలవద్భిశ్చ శోభితమ్ ॥ ౯
ఏవంభూతం మహాశ్చర్యం మహాభోగం మహాగిరిమ్
అగస్త్యో భగవాన్ పూర్వాం దిశం దృష్ట్వా మహాగిరేః ॥ ౧౦
దృష్ట్వాఽథ విచచారాశు మునిభిస్తైః సమావృతః
తత్రాద్భుతమథాపశ్యత్ అగస్త్యః పర్వతోత్తమే ॥

బిలం పాతాళసఙ్కాశం పశ్యతాం భయదాయకమ్
మహాన్తం భైరవం దుర్గం అదృష్టం మానుషైర్నృప ॥ ౧౨
నిపతేయుర్హి పశ్యన్తో నరా యస్మిన్ విమోహితాః
తద్బిలం సముపాగమ్య మునీన్ద్రో మునిభిః సహ ॥ ౧౩
పునః పునర్నిరీక్ష్యేదం వచః ప్రోవాచ ధర్మవిత్

అగస్త్యః—

'దృష్ట్వా చైవంవిధం సర్వే నిపతిష్యన్తి మోహితాః ॥ ౧౪
మానవా ద్రష్టుకామా యే సమారూఢా మహీధరమ్
తస్మాదేతన్న చైవాస్మిన్ భవేదితి మతిర్మమ ॥ ౧౫
బిలన్తు భైరవం ఘోరం మృత్యువక్త్రసమం గిరౌ'

వామదేవః —

ఇత్యుక్తో మునినా తేన సద్యశ్చాన్తర్హితం బిలమ్ ॥ ౧౬
అగస్త్యస్య ప్రభావేణ తదద్భుతమివాభవత్
అన్తర్హితే తతస్తస్మిన్ విచచార మహామునిః ॥ ౧౭
తస్మిన్నేవ మహాపుణ్యే వేఙ్కటాఖ్యే మహాగిరౌ
దదర్శాऽథ చిరం తత్ర శతశాఖసముచ్ఛ్రితమ్ ॥ ౧౮
సాలం మహాద్భుతాకారం మృదుపల్లవశోభితమ్
మహాన్తం మహదాశ్చర్యం అదృష్టం భువి మానుషైః ॥ ౧౯
తం దృష్ట్వా శీఘ్రమభ్యాయాత్ అగస్త్యోऽథ మహామునిః
తత్సమీపే మహాతేజాః విస్మయావిష్టచేతనః ॥ ౨౦

భగవతః సాక్షాత్కారాయ తపః కుర్వన్తం ఇన్ద్రం ప్రతి అగస్త్యోక్తిః

తముపేత్య మహాసాలం మునీన్ద్రో మునిభిః సహ
దదర్శ శక్రమాసీనం దేవం సాక్షాత్ శచీపతిమ్ ॥ ౨౧

సాలస్కన్ధప్రతీకాశబాహుశాఖం శతక్రతుమ్
రత్నజాలోపసమ్పన్నమకుటేన విరాజితమ్ ॥ ౨౨

వైడూర్యమణిరత్నాఢ్యకుణ్డలాభ్యామలఙ్కృతమ్
వజ్రపాణిం విశాలాక్షం నారాయణమివాపరమ్ ॥ ౨౩

సూర్యాగ్నియమవస్వశ్వికుబేరవరుణై స్తథా
గన్ధర్వకిన్నరై స్త్రైశ్చ శుభకుణ్డలధారిభిః ॥ ౨౪

దివ్యామ్బరధరై రారాత్ సర్వైః సముపసేవితమ్
తం దృష్ట్వా నృపతే! దేవం దేవజన్మా మహామునిః ॥ ౨౫

తత్సమీపం మహాతేజాః సహసా వ్యగమత్తదా
సంవృతం దేవదేవేశం త్రైలోక్యాధిపతిం ద్విజః ॥ ౨౬

మునిభిః సహితః సర్వైః అపూజయదరిన్దమమ్
దేవాశ్చ సహ శక్రేణ మునీన్ద్రానాగతాం స్తథా ॥ ౨౭

అపూజయన్ యథాన్యాయం స్థితాః సార్ధం మహాత్మనా
తానువాచ సశక్రాంస్తు తతోఽగస్త్యః సురోత్తమాన్ ॥ ౨౮

'శ్రూయతా' మితి చాభాష్య ప్రహసన్నివ విస్మితః
'కిమర్థమాగతా యూయం కిం వా చిన్తయతామరాః! ॥ ౨౯

ఆశ్చర్యఞ్చాపి కిం దృష్టమస్మిన్ పుణ్యే నగోత్తమే?
ఏతత్ సత్యేన మే సర్వం ఆఖ్యేయం త్రిదశేశ్వరాః! ॥ ౩౦

శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహం త్వేతత్ యుష్మాభిః సముదీరితమ్'

వామదేవః —

అగస్త్యేనైవముక్తా స్తే సర్వ ఏవ తతః సురాః ॥ ౩౧

ఏవమూచుః మునిశ్రేష్ఠం నృపశ్రేష్ఠాసురార్దనాః
'ద్రష్టుకామా వయం దేవం పద్మపత్రనిభేక్షణమ్ ॥ ౩౨

నారాయణం హృషీకేశం శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్
ప్రణతార్తిహరం విష్ణుం బ్రహ్మభూతం సనాతనమ్ ॥ ౩౩
సమాగమ్య మునిశ్రేష్ఠః సింహాఖ్యేఽస్మిన్ నగోత్తమే
జయం దేవజిదాదీనాం దైత్యన్ద్రాణాం మహౌజసామ్ ॥ ౩౪
ప్రార్థయామో వయం బ్రహ్మన్ః దేవదేవాత్ జనార్దనాత్
తం ద్రష్టుమజరం దేవం సమాసీనం మహౌజసమ్ ॥ ౩౫
చిన్తయన్తస్తమేవేశం సృష్టిస్థిత్యన్తకారణమ్'
ఏవమూచుర్మునిశ్రేష్ఠం నృప శ్రేష్ఠాసురార్దనాః ॥ ౩౬
'స ఏవ భగవాన్ దేవో ధ్యేయోఽస్మాభిః సనాతనః
నాన్యో ధ్యేయః పుమాన్ యస్మాత్ విద్యతే న చ దృశ్యతే ॥
దృష్టం చాపి మహాశ్చర్యం పర్వతేఽస్మిన్ మహామునేః
శుభే తు దక్షిణే భాగే గిరేరస్య మహీయసః ॥ ౩౮

ఇన్ద్రోక్త్యా అగస్త్యస్య శఙ్కరదర్శనాయ ఆగ్నేయదిగ్గమనమ్

ఆశ్చర్యభూతో భగవాన్ వసతీశః సదా హరః
పినాకపాణిః సర్వాత్మా సర్వశక్తిః మహేశ్వరః ॥ ౩౯
సైర్వరేవ సంవృతో భూతైః కిన్నరోరగరాక్షసైః
తత్ర గత్వా చ దేవేశం ద్రష్టాఽసి భువనేశ్వరమ్ ॥ ౪౦
ఋషిం దుర్వాససఞ్చాపి నన్దికేశ్వరమేవ చ
యే చాప్యనుచరాస్తత్ర తాంశ్చాపి ద్రక్ష్యసే మునేః ॥ ౪౧
ఇతో గచ్ఛ హితం దేశం యత్రాఽఽస్తే భగవాన్ హరః
ఏభిర్మునివరైః సార్ధం మా విలమ్బితుమర్హసి' ॥ ౪౨

వామదేవః —

ఏవముక్తః సురైః సర్వైః అభ్యనుజ్ఞాయ తాన్ సురాన్
పూర్వభాగం విహాయాథ భూధరస్య మహీయసః ॥ ౪౩

అభ్యగాత్ దక్షిణం భాగం తైరేవ మునిభిః సహ
స పశ్యన్ దక్షిణం భాగం అగస్త్యోఽథ మహామునిః ॥ ४४

ఆగ్నేయ్యాం దిశి చాద్రాక్షీదిదమాశ్చర్యముత్తమమ్
శఙ్ఖచక్రగదాశార్ఙ్గశక్తిలాఙ్గలనన్దకాన్ ॥ ४५

స్వైః స్వైః రూపైః సమాసీనాన్ భ్రాజయద్భిః దిశో దశ
దివ్యాభరణమాలాభిః భ్రాజితాన్ శుభదర్శనాన్ ॥ ४६

రక్తచన్దనదిగ్ధాఙ్గాన్ దివ్యమాల్యోపశోభితాన్
శుభనూపురకేయూరకటకాదివిభూషితాన్ ॥ ४७

అథ తాన్ సహసా దృష్ట్వా మునీన్ద్రైః పురుషర్షభాన్
తేషాం సమీపమాగమ్య సహర్షో మునిభిః సహ ॥ ४८

అగస్త్యశ్చ తతస్తేభ్యః ప్రణామమకరోత్తదా
ప్రణమ్య ప్రాఞ్జలిర్భూత్వా ప్రస్తూయ చ మహాద్యుతిః ॥ ४९

కృత్వా ప్రదక్షిణఞ్చాపి దక్షిణాం దిశమభ్యగాత్
అత్యన్తం విస్మయాఽఽవిష్టో మునిభిః సహితో నృపః ॥ ५०

ఆదిదేవం మహాదేవం ద్రష్టుకామో జనార్దనమ్
ఆశ్చర్యరూపమారుహ్య ప్రేక్షమాణో మహాగిరిమ్ ॥ ५१

పరీత్య తస్యైవ నగోత్తమస్య
ప్రాచీం దిశం దేవగణాభిజుష్టామ్ ।
అవాప్య తస్యైవ గిరేర్మహాత్మా
తం దక్షిణం భాగమసౌ ప్రపేదే ॥ ५२

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
అగస్త్యస్య శేషాచలవాసిన్ద్రాదితపః ప్రకార భగవద్దివ్యాయుధదర్శనాది
వర్ణనం నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః

అథ అష్టవింశోఽధ్యాయః

అగస్త్యకృత శేషాచలదక్షిణభాగస్థశఙ్కరసేవాక్రమః

వామదేవః —

తస్యాథ దక్షిణం భాగం భూధరస్య మహీయసః
అవాప పరయా ప్రీత్యా మునీన్ద్రో మేఘసన్నిభమ్ ॥ ౧
శుభగుల్మలతాగూఢం నానాపాదపసఙ్కులమ్
మార్జారైః వానరైశ్చాపి గోపుచ్ఛైశ్చ నిషేవితమ్ ॥ ౨
ఫలవద్భిర్మహాషణ్డైశ్చ పుష్పభారనిపీడితైః
దర్శనీయతమైః దివ్యైః శోభితం శుభశాఖిభిః ॥ ౩
భిన్నాఞ్జనచయాకారం శిలాభిరుపశోభితమ్
హంససారసగృధ్రైశ్చ శతపత్రైశ్చ శోభితమ్ ॥ ౪
శోభితం రమణీయైశ్చ చక్రవాకైః మహాస్వనైః
నానాధాతుసమాకీర్ణం నానాప్రస్రవణాకులమ్ ॥ ౫
గుహ్యావిద్యాధరాద్యైశ్చ సభార్యైః శుభదర్శనైః
శోభితం శుభగన్ధాఢ్యం శుభమారుతసేవితమ్ ॥ ౬
గాయద్భిః కిన్నరైశ్చాపి గన్ధర్వైశ్చ నిషేవితమ్
ప్రసాదయద్భిః దేవేశం కృష్ణమక్లిష్టకారిణమ్ ॥ ౭
ఏవమత్యద్భుతం దివ్యం దక్షిణం భాగమాత్మవాన్
దదర్శ మునిశార్దూలః పర్వతస్య మహీయసః ॥ ౮
తత్రాపి నృపతేఽద్రాక్షీత్ పుష్పితం బహుశాఖినమ్
అత్యుచ్ఛ్రితం మహాశ్చర్యం దర్శనీయతమం నృప! ॥ ౯
అతీవ శుభగన్ధాఢ్యం మృదుపల్లవశోభితమ్
వృక్షం మహాద్భుతం దివ్యం యో న దృష్టః పురాతనైః ॥ ౧౦

తం దృష్ట్వా సహసాఽగస్త్యో యయౌ శీఘ్రతరం మునిః
మునీన్ద్రైః సహితః సర్వైః నరేన్ద్రైః సోఽతివిస్మితః ॥ ౧౧
తత్సమీపం సమాగమ్య కౌతూహలసమన్వితః
ఉదైక్షత మహాతేజాః తం వృక్షం బహుశాఖినమ్ ॥ ౧౨
తత్రాఽఽసీనం తతోఽపశ్యత్ భగవన్తముమాపతిమ్
నేత్రైః రక్తైః సమాయుక్తం త్రిభిస్త్రిభిరివాగ్నిభిః ॥ ౧౩
ఉదఙ్ముఖం మహైశ్వర్యజటామణ్డలధారిణమ్
చతుర్భుజం మహాదేవం నీలకణ్ఠం పినాకినమ్ ॥ ౧౪
తరుణాదిత్యసఙ్కాశం జ్వలన్తం స్వేన తేజసా
స్వేనైవం తేజసా దేవం భాసయన్తం దిశో దశ ॥ ౧౫
కపిలాక్షం విశాలాక్షం చార్వోష్ఠం చారువక్షసమ్
సమున్నతతనుం సౌమ్యం సర్వలోకనమస్కృతమ్ ॥ ౧౬
నానామణిగణచ్ఛన్నజ్వలత్కుణ్డలధారిణమ్
తైస్తైరనుచరైశ్చాపి నానారూపధరైస్తథా ॥ ౧౭
అనేకబాహుసాహస్రైః బలవద్భిః నిషేవితమ్
నన్దికేశ్వరదుర్వాసో బాణాద్యైశ్చ నిషేవితమ్ ॥ ౧౮
యక్షకిన్నరగన్ధర్వైః దేవైశ్చాపి నిషేవితమ్
హాహాహూహూభ్యాఞ్చ తథా గన్ధర్వాభ్యాం నిషేవితమ్ ॥ ౧౯
తైస్తైరభిష్టుతశ్చైవ మహాదేవం మహాద్యుతిమ్
దృష్ట్వా శమ్భుం తదాఽగస్త్యో ననామ శిరసా భువి ॥ ౨౦
ప్రణేముః మునయశ్చాపి భగవన్తం మహేశ్వరమ్
బ్రువన్తో దేవదేవేశం 'ప్రసీదే' తి పునః పునః ॥ ౨౧
ప్రస్తూయ తం మహాదేవం భగవన్తం మహేశ్వరమ్
ఉవాచ చ తదాఽగస్త్యః సమాసీనం మహౌజసమ్ ॥ ౨౨

నానారత్నవిచిత్రైశ్చ వలయైశ్చ విభూషితమ్
జామ్బూనదమయైశ్చాపి కేయూరైః సమలఙ్కృతమ్
వరదం సర్వభూతానాం సర్వదేవనమస్కృతమ్ ॥ ౨౩
'కిం న మాం భాషసే దేవ! త్వత్సమీపమిహాగతమ్
కో వా ధ్యేయస్త్వయా దేవః కోఽస్మిన్ వా నివసత్యహో!'॥

సేవాకాంక్షిణమగస్త్యం ప్రతి శఙ్కరోక్తిః

వామదేవః —
ఏవముక్తో మహాతేజా మహాదేవో మహామునిమ్
జలదస్వనగమ్భీరవచసా వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౨౪

శఙ్కరః —
'పరావరపతిర్దేవో విశ్వయోనిః జనార్దనః
మయా చాన్యైశ్చ సర్వాత్మా ధ్యేయో నారాయణో హరిః ॥
నాన్యో ధ్యేయః పుమాంల్లోకే దృశ్యతే న చ విద్యతే
తమృతే జగతాం నాథం సర్వవ్యాపినమీశ్వరమ్ ॥ ౨౬
నారాయణగిరావస్మిన్ వసత్యేష సనాతనః
నారాయణో జగద్యోనిః భగవాన్ పురుషోత్తమః ॥ ౨౭
అస్మిన్ న్యస్తం మనో యస్మాత్ మయా సర్వేశ్వరే హరౌ
తస్మాత్ సమాగతం త్వాఽహం నాభిభాషే న చాన్యథా॥ ౨౮
త్వఞ్చాపి తం విశాలాక్షం జనానామీశ్వరేశ్వరమ్
శరణ్యం సర్వభూతానాం అనాదినిధనం హరిమ్ ॥ ౩౦
జ్వలన్మకుటకేయూరకటకాదివిభూషితమ్
మాలయా దివ్యయా చాపి వైజయన్త్యా విరాజితమ్ ॥ ౩౧
పతత్రిరాజమారూఢం ద్రక్ష్యసే విశ్వరూపిణమ్
బ్రహ్మణాఽపి మయా చాత్ర ప్రోక్తమేతత్ తవానఘ ! ॥ ౩౨

ద్రష్టాఽసీతి జగన్నాథం భవత్యేతత్ న సంశయః
అచిరేణైవ కాలేన భగవాన్ పురుషోత్తమః ॥ ౩౩
కరిష్యతి స విశ్వాత్మా సాన్నిధ్యం తవ కేశవః
విచరస్వ యథాపూర్వం పర్వతేఽస్మిన్ మహామునే ! ॥ ౩౪
మా విషాదం కృథా బ్రహ్మన్ ! తస్మిన్ న్యస్తమనా భవ'
ఏవముక్తస్తు దేవేన శమ్భునా పరమేష్ఠినా ॥ ౩౫
పునః పునః ప్రణమ్యేశం తస్మాన్నైవాభ్యయాన్మునిః
స్నేహాన్వితో మునిశ్రేష్ఠః తస్మిన్ దేవే పినాకిని ॥ ౩౬
పశ్యతాన్తు మునీన్ద్రాణాం అగస్త్యస్య తు పశ్యతః
సానుగః సహసా శమ్భుః తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౩౭
మునయశ్చాపి తం దేవం సంస్తూయ పరమేశ్వరమ్
ప్రణమ్య చ మునీన్ద్రేణ సహ తేఽభ్యగమంస్తదా ॥ ౩౮
ఏవమేతన్మహాశ్చర్యం సంవాదం శమ్భునా సహ
ఋషిభిర్విస్తృతం లోకే హ్యగస్త్యస్య మహాత్మనః ॥ ౩౯
ఆఖ్యాతం తే మయా చాపి మిథిలేశ ! మహాద్భుతమ్
సర్వపాపప్రశమనం కిమన్యత్ శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౪౦

జనకః —

'ఆశ్చర్యమిదమాఖ్యానం కథితం మే మహామునే !
శ్రుతఞ్చాపి మయా సమ్యక్ ప్రహృష్టేనాన్తరాత్మనా ॥ ౪౧
తతః పరం మునీన్ద్రోఽసౌ అకరోత్ కిం ? మహాద్యుతిః
ఏతదాచక్ష్వ మే బ్రహ్మన్ ! శ్రోతుమిచ్ఛా ప్రవర్తతే'॥ ౪౨

వామదేవః—

అగస్త్యోఽథ మహాతేజాః ప్రణిపత్య మహేశ్వరమ్
త్యక్త్వాఽథ దక్షిణం భాగం నైరృతీం దిశమాస్థితః ॥ ౪౩

తం దక్షిణం భాగమతీత్య భూపతే।
నారాయణాద్రేః సహ తైః మునీశ్వరైః।
అథోత్తమాం దక్షిణపశ్చిమాం దిశం
ద్రష్టుం పరేశం ప్రయయౌ ప్రతాపవాన్ ॥ ४४

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే అగస్త్య-
కృత శేషాచలదక్షిణభాగవాసి శఙ్కరపన్నగాదివర్ణనం నామ
అష్టావింశోఽధ్యాయః

~~~~~~~o~~~~~~~

అథ ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః

~~~~~~~o~~~~~~~

శేషాచలనైరృతదిశి అగస్త్యాదీనాం విష్వక్సేనదర్శనమ్

వామదేవః —

తాం దిశం సమనుప్రాప్య నైరృతీం భగవానథ
మన్దరాద్రిప్రతీకాశం శతశాఖం మహోచ్ఛ్రితమ్ ॥ ౧
వటం మహాన్తమాశ్చర్యం దదర్శ స మహామునిః
తస్య మూలే సమాసీనం భగవన్తం సురేశ్వరమ్ ॥ ౨
శిలాయామమృతాయాన్తు మహాత్మాం దీప్తతేజసమ్
విష్వక్సేనం సురాధ్యక్షం భగవన్న్యస్తమానసమ్ ॥ ౩
సర్వైరనుచరైశ్చాపి మహేన్ద్రసమవిక్రమైః
సంవృతం బలిభిర్దేవైః శతక్రతుమివాపరమ్ ॥ ౪
గ్రసన్తమివ చాకాశం భక్షయన్తమివ ప్రజాః
దైత్యేన్ద్రా బలవన్తస్తం పరివార్యోపతస్థిరే ॥ ౫
శతశో దృష్టకర్మాణో రాక్షసాశ్చ భయావహాః
గన్ధర్వపతయశ్చాపి యక్షాశ్చాపి సహస్రశః ॥ ౬

తమాసీనం మహావీర్యం విష్వక్సేనం నరాధిప ।
ఉపాతిష్ఠన్త తే సర్వే గృహీతవివిధాయుధాః ॥ ౭
భూతయూథాని చోగ్రాణి వైష్ణవాని సహస్రశః
మేరుమన్దరసఙ్కాశరూపవన్తి మహాన్తి చ ॥ ౮
క్రుద్ధాని యాని భూతాని నిర్దహేయురిమాః ప్రజాః
పిబేయుః సహసా సర్వాన్ ఉదధీంశ్చాపి సర్వశః ॥ ౯
తాని చాఽవార్య తం దేవం ఉపాతిష్ఠన్త సర్వశః
ఏవమేతైస్తథాన్యైశ్చ సమేతైః తత్ర భూధరే ॥ ౧౦
ఉపాస్యమానం తం దేవం ప్రాసతోమరపాణిభిః
సుస్వరైః గాయమానాశ్చ గన్ధర్వాః తస్య సన్నిధౌ ॥ ౧౧
జగుర్నారాయణం దేవం కిన్నరేన్ద్రాశ్చ సర్వశః
గాయన్త్యః సుస్వనాశ్చాపి నృత్యన్త్యోఽప్సరసస్తథా ॥ ౧౨
విష్వక్సేనస్య దేవస్య సన్నిధౌ తస్య ధీమతః
దేవా బ్రహ్మర్షయశ్చాపి సిద్ధాశ్చాపి సహస్రశః ॥ ౧౩
ఉపతస్థుర్గిరౌ తం దేవం నారాయణమివాపరమ్
తం దృష్ట్వా విస్మయాఽవిష్టో రోమాఞ్చితతనుస్తదా ॥
అగస్త్యో మునిశార్దూలః తత్సమీపముపేయివాన్
తత్సమీపముపాగమ్య ప్రణామమకరోద్భువి ॥ ౧౪
వ్యాహరన్ శ్లక్ష్ణయా వాచా "ప్రసీదే"తి పునః పునః ।
ప్రణేముః మునయశ్చాపి తమాసీనం మహాబలమ్ ॥ ౧౫
సుఖాసీనం మహేష్వాసం నారాయణమివాపరమ్
శఙ్ఖచక్రగదాపాణిం అభయోద్యతపాణికమ్ ॥ ౧౬
తానబ్రవీన్మహావీర్యో విష్వక్సేనో నరాధిప ।
అగస్త్యప్రముఖాన్ సర్వాన్ ఋషీన్ పరపురఞ్జయ ! ॥ ౧౭

అగస్త్యాదీన్ ప్రతి విష్వక్సేనోక్తభగవద్దర్శనోపాయః

విష్వక్సేనః —

'యుష్మాభిర్భగవాన్ దేవో విశ్వరూపధరో హరిః
అస్మిన్గిరౌ మహాతేజా ద్రష్టుం శక్యో హి సోఽవ్యయః ॥ ౧౯
సర్వవేదోదితస్యాస్య దేవస్యానుచరా వయమ్
దృష్టవన్తోఽఖిలం పూర్వం సమాసీనం మహౌజసమ్ ॥ ౨౦
నారాయణం సురాధ్యక్షం శఙ్ఖచక్రాసిధారిణమ్
వసత్యస్మిన్ స విశ్వాత్మా నారాయణగిరౌ ద్విజాః ॥ ౨౧
విచరధ్వం యథాపూర్వమస్మిన్ పర్వతసత్తమే
ఏతస్మిన్ పర్వతే దివ్యే ప్రసాదాత్ తస్య శార్ఙ్గిణః ॥ ౨౨
అదృష్టరూపమాశ్చర్యం దృష్టవన్తః పురా వయమ్
తపస్తప్యన్తి యే చాస్మిన్ ద్రష్టుకామాస్తమీశ్వరమ్ ॥ ౨౩
దదాతి భగవాంస్తేషాం దర్శనం పురుషోత్తమః
యూయమప్యత్ర చాస్మాభిః విమలే పర్వతోత్తమే ॥ ౨౪
పరమం తప ఆస్థాయ భక్త్యా పరమయా యుతాః
చరతాఽశేషభూతానామీశ్వరే న్యస్తమానసాః
విష్ణౌ బ్రహ్మణి గోవిన్దే జగద్ధాతరి కేశవే' ॥ ౨౫

వామదేవః —

ఏవముక్త్వాఽథ భగవాన్ విష్వక్సేనః స వీర్యవాన్
అన్తర్దధే తదా దేవః తత్రైవ నృపతే! ప్రభుః ॥ ౨౬
సర్వైరనుచరైః సార్ధం సర్వదేవనమస్కృతః
పశ్యతామేవ సర్వేషాం మునీన్ద్రాణాం మహాత్మనామ్ ॥ ౨౭
మునయశ్చాపి తే సర్వే సహసైవ మహాద్యుతిమ్
ప్రణమ్య తం మహాత్మానం విష్వక్సేనం ముదా యుతాః ॥

అగస్త్యాదీనాం శేషాచలస్థవిష్వక్సేనానుచరావలోకనమ్

పునశ్చాపి యథాపూర్వం విచేరురవనీపతే!
వేఙ్కటాఖ్యే గిరౌ తస్మిన్ వృక్షషణ్డవిభూషితే ॥ ౨౯
గిరిమూర్ధ్ని చరన్తస్తే మునయః సర్వ ఏవ తు
దదృశుస్తత్ర రమ్యాణి శిఖరాణి మహాన్తి చ ॥ ౩౦
పుష్పితద్రుమషణ్డైశ్చ మణ్డితాని సహస్రశః
నీలజీమూతవర్ణాని పాణ్డురాభ్రనిభాని చ ॥ ౩౧
దేవదానవగన్ధర్వయక్షకింపురుషైస్తథా
గుహ్యవిద్యాధరాద్యైశ్చ సేవితాని మహాత్మభిః ॥ ౩౨
శిఖరాత్ శిఖరం గత్వా చరన్తస్తే మహీపతే!
దదృశుః శిఖరే రమ్యే కస్మింశ్చిన్మునయోఽమలాః ॥ ౩౩
సమాసీనాన్ మహావీర్యాన్ మహాబలనిభాంస్తథా
కామరూపధరాన్ ఘోరాన్ వాయువేగసమాన్జవే ॥ ౩౪
మేరుమన్దరసఙ్కాశాన్ సమవేగాన్ సహస్రశః
కిన్నరాంశ్చాపి గన్ధర్వాన్ యక్షాంశ్చాపి మహాసురాన్ ॥ ౩౫
తాన్ దృష్ట్వా స మునీన్ద్రస్తు మునీన్ద్రానిదమబ్రవీత్
విస్మయోత్ఫుల్లనయనో విస్మయోత్ఫుల్లలోచనాన్ ॥ ౩౬

అగస్త్యః —

'నూనమేతైః పురా శక్రో బలవీర్యసమన్వితైః
దేవాసురమహాయుద్ధే దైతేయానజయత్ ద్విజాః! ॥ ౩౭
ఏతే హి బలినః సర్వే విచిత్రాద్భుతవాససః
నానాప్రహరణోపేతా దృశ్యన్తేఽద్భుతరూపిణః ॥ ౩౮
ఏతాన్ దృష్ట్వాఽథ గచ్ఛామో ద్రష్టుమేతం మహాగిరిమ్
ఆలయం సర్వభూతానాం ఈశ్వరస్యాఽవ్యయాత్మనః' ॥ ౩౯

వామదేవః —

ఇతి నిశ్చిత్య మనసా నరేన్ద్రః ! మునిభిర్వృతః
తేషాం సమీపమభ్యాయాత్ గన్ధర్వాణాం తరస్వినామ్ ॥ ౪౦
తమాయాన్తం తతో దృష్ట్వా మునీన్ద్రం మిథిలేశ్వర !
ఉపతస్థుర్హి తే సర్వే బ్రహ్మాణం త్రిదశా ఇవ ॥ ౪౧
ప్రణేముశ్చ మహాత్మానం తత్సమీపముపాగమన్
తానువాచ తతోఽగస్త్యో బ్రహ్మర్షిః శ్లక్ష్ణయా గిరా ॥ ౪౨

అగస్త్యః—

'శ్రూయతా' మితి చాభాష్య మధురం వదతాం పరః
'యూయం సర్వే మహావీర్యాః శ్రుణుధ్వం మధురం వచః ॥
కస్య యూయం కిమర్థం వా చరన్త ఇహ పర్వతే
ఆశ్చర్యం వా మహాత్మనో ద్రష్టవ్యం దృష్టమేవ వా ? ॥ ౪౪
ఏతద్యూయం సమాసేన సర్వమాఖ్యాత తత్త్వతః
పృచ్ఛామి శ్రోతుకామోఽహం యుష్మాన్సర్వాన్సమాగతాన్॥

అగస్త్యాదీన్ ప్రతి విష్వక్సేనపరిజనకృతస్వోదన్తజ్ఞాపనమ్

గన్ధర్వాద్యాః —

ఏవం బ్రువాణం బ్రహ్మర్షిం ప్రోచుస్తం 'శ్రూయతా' మితి
'దేవస్యానుచరాస్తస్య వయం బ్రహ్మన్ ! మహాత్మనః ॥ ౪౬
బలవీర్యాభిజుష్టస్య విష్వక్సేనస్య ధీమతః
యః సర్వలోకనాథస్య మధుకైటభఘాతినః ॥ ౪౭
హరేరనుచరస్తస్య వయం బ్రహ్మన్ ! విదేశగాః
ఉపతిష్ఠన్తి యం సర్వే విష్వక్సేనం సమాహితాః ॥ ౪౮
యద్వశే వర్తతే విప్ర ! జగదేతచ్చరాచరమ్
ససురాసురగన్ధర్వం సయక్షోరగరాక్షసమ్ ॥ ౪౯

మునయో దేవగన్ధర్వాః దైత్యాః సిద్ధాః తథోరగాః
ప్రణేముః యం మహావీర్యం నారాయణమివాపరమ్ ॥ ౫౦
దేవదేవేన చాఽజ్ఞప్తో ఋషభం యోఽవధీత్ పురా
దైత్యేన్ద్రం సుమహావీర్యం శక్రతుల్యపరాక్రమమ్ ॥ ౫౧
దేవాసురే మహాయుద్ధే దారుణే రోమహర్షణే
సూదితా యేన దైత్యేన్ద్రాః శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౫౨
సదా హి యో జగద్ధాతుః నిదేశే పరివర్తతే
అచిన్త్యబలవీర్యౌజాః విష్ణుపాదాబ్జసంశ్రయః ॥ ౫౩
సంక్రుద్ధః సహసా లోకాన్ హన్తుం శక్తః సవాసవాన్
సయక్షనాగగన్ధర్వగుహ్యకిన్నరరాక్షసాన్ ॥ ౫౪
ఏవంప్రభావో యో దేవో హరేరనుచరో బలీ
విశ్రుతః సర్వలోకేషు తస్యైవానుచరా వయమ్' ॥ ౫౫

వామదేవః —

ఏవముక్తస్తదా తైస్తు గన్ధర్వాద్యైః నరేశ్వర !
ప్రశశంస తదా దేవం విష్వక్సేనం మహామునిః ॥ ౫౬
ప్రణమ్య చ తదా దేవం హరిం భక్త్యా చ తైః సహ
తపోబలసమాయుక్తైః మునిభిః భావితాత్మభిః ॥ ౫౭
తాననుజ్ఞాప్య సంహృష్టో గన్ధర్వాద్యాంస్తపస్వినః
విచచార యథాపూర్వం నారాయణదిదృక్షయా ॥ ౫౮

అగస్త్యాదికృతశేషాచలస్థానేకపుణ్యతీర్థావలోకనమ్

తస్మిన్ గిరివరే రమ్యే వృషభాఖ్యే మహీయసి
గిరిమూర్ధని రాజేన్ద్ర ! విచరన్ వై తతస్తతః ॥ ౫౯
దదర్శ శతశో వృక్షాన్ పుష్పితాన్ పర్వతోపమాన్
శుభోదకవహాః శుద్ధాః సరితశ్చాతిశోభనాః ॥ ౬౦

గుహాశ్చ వివిధాస్తత్ర ద్రుమషణ్డవిభూషితాః
కన్దరాణి చ దివ్యాని దరీశ్చ ప్రియదర్శనాః ॥ ౬౧
శిఖరాణి చ ముఖ్యాని నీలమేఘనిభాని చ
తటాకాంశ్చ తథా దివ్యాన్ శోభితాంశ్చ శుభైర్జలైః ॥ ౬౨
హంసకారణ్డవాకీర్ణాన్ సారసైశ్చానునాదితాన్
జీవఞ్జీవైశ్చ సారఙ్గైః వారణైశ్చ సదామదైః ॥ ౬౩
రాజద్భిశ్చక్రవాకైశ్చ శకునైరనునాదితాన్
ఏవమాద్యైస్తథాన్యైశ్చ శోభితాన్ విపులోదకాన్ ॥ ౬౪
సరసీశ్చ తథా దివ్యా నారాయణమహాగిరౌ
కున్దైర్నీపైస్తథా సాలైః అర్జునైస్తిలకైస్తథా ॥ ౬౫
చమ్పకాశోకపున్నాగకోవిదారాసనాదిభిః
తీరజైః ద్రుమషణ్డైశ్చ శోభితేషు సరఃసు చ ॥ ౬౬
ప్రీత్యా స్నాత్వా తథా చక్రుః దేవపూజాం యథావిధి
స గచ్ఛన్నథ విప్రేన్ద్రో నరేన్ద్ర! మునిభిర్వృతః ॥ ౬౭
దదర్శ పర్వతే భూయో ధర్శనీయతమాన్ మునీన్
శష్పాఙ్కురకృతాహారాన్ హరిణాన్ వనచారిణః ॥ ౬౮
చరతః సర్వతో భూప! స్థలేషు మృగపోతకాన్
కుఞ్జరాన్ మేఘసఙ్కాశాన్ శుభదన్తవిభూషితాన్ ॥ ౬౯
శిఖరాచ్ఛిఖరం శీఘ్రం పతతశ్చాపి వానరాన్
ఏవమాద్యైస్తథాన్యైశ్చ శోభితో గిరిమూర్ధని ॥ ౭౦
విచచార తథాఽగస్త్యః చిరకాలం నృపేశ్వర!
ఋషిభిః సహితః సర్వైః పితామహవచః స్మరన్ ॥ ౭౧
దిదృక్షుర్దేవదేవేశం భగవన్తం సనాతనమ్
అన్వ్యాసపశ్యత్ సోఽగస్త్యః తస్మిన్నద్రౌ జలాశయాన్ ॥ ౭౨

సరితశ్చ మహాపుణ్యా వై దూర్యవిమలోదకాః
పుష్కరిణ్యః శుభాశ్చాపి సరాంసి విమలాని చ ॥ ౬౩
సర్వేషు తేషు పుణ్యేషు తీర్థేషు మునిసత్తమః
స్నాత్వా స్నాత్వా జగన్నాథం అర్చయామాస భక్తిమాన్॥

అగస్త్యాదీనాం కుమారధారా స్నానమ్

ఏకదా తు స ధర్మాత్మా విచరన్ గిరిమూర్ధని
కౌమారీం మహతీం ధారాం పతన్తీం దదృశే మునిః ॥ ౬౪
అత్యుచ్చగిరిపృష్ఠాత్తు కార్తికేయేన సేవితామ్
తాం దృష్ట్వా విస్మయాఽఽవిష్టః సర్వపాపహరాం శుభామ్ ॥
దేవర్షిసిద్ధమనుజైః సేవితాం పుణ్యకాఙ్క్షిభిః
యత్ర సా నిపతత్యుచ్చాత్ శిఖరాద్విమలోదకా ॥ ౬౬
తటాకే విమలే దివ్యే పవిత్రే పాపనాశనే
యస్మిన్ వసతి రాజేన్ద్ర! శమ్భుపుత్రః ప్రతాపవాన్ ॥ ౬౭
దారుణం తప ఆస్థాయ ప్రీతయే మధుఘాతినః
దేవసేనాపతిః శ్రీమాన్ సుబ్రహ్మణ్యోఽసురార్దనః ॥ ౬౮
త్రికాలమర్చయన్ విష్ణుం శ్రీనివాసం జగత్పతిమ్
తస్మిన్ గత్వా మునీన్ద్రస్తు నరేన్ద్ర! మునిభిః సహ ॥ ౭౦
ఆచమ్య ప్రయతో భూత్వా మమజ్జ సుసమాహితః
సర్వపాపహరే శుద్ధే తీర్థే తస్మిన్ సదాఽమలే ॥ ౭౧
చిన్తయన్ దేవదేవేశం నారాయణమనామయమ్
స్నాత్వా మునివరస్తస్మిన్ ఆచమ్య చ యథావిధి ॥ ౭౨
దేవదేవం జగద్యోనిం వాసుదేవమధోక్షజమ్
అర్చయామాస గోవిన్దం దివ్యైః పుష్పైః సుగన్ధిభిః ॥ ౭౩

ఋషయశ్చ మహాత్మానః స్నాత్వా తస్మిన్ మహోదకే
అర్చయామాసురవ్యగ్రం దేవదేవం జనార్దనమ్ ॥ ౧౪

సమాధాయ మనస్తస్మిన్ బ్రహ్మణ్యమితతేజసి
మనో నివేశ్య జగతామీశ్వరే పురుషోత్తమే ॥ ౧౫

నారాయణే జగద్ధామ్ని సర్వపాపహరే హరౌ
అథ తం వరదం విష్ణుం సర్వలోకనమస్కృతమ్ ॥ ౧౬

ప్రణేముర్మునిశార్దూలాః వేఙ్కటాద్రినివాసినమ్
ప్రణతార్తిహరం దేవం కృష్ణం సర్వేశ్వరం హరిమ్ ॥ ౧౭

రమన్తం రమయా సార్ధం అర్చయిత్వా సురోత్తమమ్
యథాపూర్వం మునిశ్రేష్ఠః చచార గిరిమూర్ధని ॥ ౧౮

విచరంశ్చ తతస్తత్ర తీర్థౌఘాన్ పాపనాశనాన్
దేవదానవగన్ధర్వైః సిద్ధచారణపన్నగైః ॥ ౧౯

ఋషిభిర్వాలఖిల్యైశ్చ సేవితం పర్వతోత్తమమ్
అగస్త్యో మునిభిస్తత్ర దదర్శ విమలం గిరిమ్ ॥ ౨౦

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే అగస్త్యాది
మహర్షికృత విష్వక్సేన - తత్పారిషదాదిదర్శనం నామ
ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః

అథ త్రింశోధ్యాయః

అథ శ్రీవేఙ్కటాచలస్థపుణ్యతీర్థవర్ణనమ్

జనకః —

'మునినా తేన దృష్టానాం అగస్త్యేన మహాత్మనా
నామాని తేషాం తీర్థానాం పర్వతేన్ద్రనివాసినామ్ ॥ ౧
మాహాత్మ్యం చాపి సర్వేషాం పాపహానిం వదస్వ మే
యద్వా సంప్రాప్యతే మర్త్యైః స్నాత్వా తేషు ఫలం మునే! ॥
విస్తరేణైతదాశ్చర్యం వక్తుమర్హస్యశేషతః
శ్రోతుకామో హ్యహం బ్రహ్మన్! పృచ్ఛామి త్వాం తపోధన!'॥

వామదేవః —

శ్రూయతాం నృపతే! వక్ష్యే యత్పృష్టోఽహమిహ త్వయా
తీర్థానాం నామధేయాని మాహాత్మ్యఞ్చ తథాఽద్భుతమ్ ॥ ౪
విస్తరాత్ నైతదాఖ్యాతుం శక్యం వర్షశతైరపి
సఙ్క్షేపేణ మయా త్వేతత్కథ్యమానం నిశామయ ॥ ౫
"వారాహం వామనం సౌమ్యం దివ్యం పఞ్చనదం తథా
శిలాతోయం మహాతీర్థం పాద్మం సౌరం తథాఽపరమ్ ॥ ౬
పాపనాశనమైన్ద్రఞ్చ వాయవ్యం వారుణం తథా
బ్రహ్మతీర్థం తథాఽఘఘ్నమ్ ఆగ్నేయం సర్వకామదమ్ ॥ ౭
పఞ్చతీర్థం మహాపుణ్యం సర్వలోకేషు పూజితమ్
గారీతీర్థఞ్చ విఖ్యాతం ఆశ్వినం పారమేశ్వరమ్ ॥ ౮
చక్రతీర్థం మహాపుణ్యం శఙ్ఖతీర్థమతః పరమ్
విజయం విమలఞ్చాపి శోకనాశనమేవ చ ॥ ౯
మాత్స్యం కౌర్మం తథా దివ్యం గారుడం పాణ్డవం తథా
మాయామయం మహాతీర్థం కాణ్డవం కాహలం తథా ॥ ౧౦

దాడిమం మధురఞ్చాపి సర్వపాపప్రణాశనమ్"
తీర్థాన్యేతాని పుణ్యాని విద్యన్తే వేఙ్కటాచలే ॥ ౧౧

అథ కపిలతీర్థపశ్చిమభాగస్థపఞ్చతీర్థమాహాత్మ్యమ్

జనకః —

'పఞ్చతీర్థమితి ప్రోక్తం యత్త్వయా మునిసత్తమ ।
తన్మే బ్రూహి మహాభాగ । శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః' ॥ ౧౨

వామదేవః —

కాపిలం నామ యత్తీర్థం తస్య పశ్చిమభాగతః
"పఞ్చతీర్థ"మితి ఖ్యాతం పావనం పుణ్యవర్ధనమ్ ॥ ౧౩
విప్రక్షత్రియవిట్శూద్రా యే చాన్త్యాః పాపయోనయః
తేషాం క్రమేణ తీర్థాని పఞ్చైతాని నరోత్తమ । ॥ ౧౪
దేవాస్తత్ర తపస్యన్తి పఞ్చజాత్యభిమానినః
వసన్తి కాపిలం లిఙ్గం పశ్యన్తః పరయా ముదా ॥ ౧౫
వరాహరూపిణం దేవమఞ్జనాద్రినివాసినమ్
అర్చయన్తః స్తువన్తశ్చ సదా తద్భావభావితాః ॥ ౧౬
"ఉపరి ప్రథమం తీర్థం బ్రాహ్మణానాం శుభోదకమ్
సద్యః సిద్ధికరం తేషాం స్నానపానజపాదిభిః ॥ ౧౭
తస్యాధస్తాన్మహాతీర్థం క్షత్రియాణామభీష్టదమ్
అనన్తరఞ్చ వైశ్యానాం తీర్థమాశు ఫలప్రదమ్ ॥ ౧౮
తస్య త్వనన్తరం తీర్థం శూద్రాణామఘనాశనమ్
చతుర్ణామప్యధస్తాత్తు చణ్డాలానాం చ పాపినామ్ ॥ ౧౯
తీర్థం పర్వతమూలే తు సద్యః పాపనిబర్హణమ్
వారాహరూపీ భగవాన్ విష్ణుర్భక్తానుకమ్పయా ॥ ౨౦
తేషు పఞ్చసు తీర్థేషు సాన్నిధ్యం కురుతే సదా
వర్ణాశ్రమాణామాచారవైకల్యం నాశయత్యహో ।" ॥ ౨౧

తేషామన్యతమం తీర్థం సేవమానో నరో నృప !
తాంస్తాంశ్చ సమవాప్నోతి కామాం స్తీర్థ ప్రభావతః ॥ ౨౨
ప్రసాదా త్తస్య దేవస్య ప్రాప్నోతి శుభము త్తమమ్
తీర్థాన్యేతాని సఙ్ఖ్యాయ వర్తన్తే పర్వతో త్తమే ॥ ౨౩
నద్యః సమస్తాః పాపఘ్నః తాసాం సఙ్ఖ్యా న విద్యతే
తథాఽపి శృణు వక్ష్యామి షట్షష్టిః కోటయ స్తథా ॥ ౨౪
నారాయణాచలే తస్మిన్ అఞ్జనాఖ్యే నగో త్తమే
దేవర్షి సిద్ధగన్ధర్వయక్షరాక్షసపన్నగైః ॥ ౨౫
గుహ్యవిద్యాధరై శ్చాపి హ్యప్సరోభిః సమ న్తతః
కిన్నరై ర్గరుడై శ్చాపి దేవై ర్దేవాధిపైరపి ॥ ౨౬
ఏవమాద్యై స్తథాఽన్యైశ్చ సేవితాః పుణ్యకాఙ్క్షిభిః
తీర్థాని తేషాం మాహాత్మ్యం గదితుం నైవ శక్యతే ॥ ౨౭
యస్మిన్ యస్మిన్ గిరేః శృఙ్గే వారి సందృశ్యతే శుభమ్
తదద్భుతం మహాపుణ్యం తీర్థేభ్యః సమ్భవం నృప ! ॥ ౨౮
తేషు తేషు చ తీర్థేషు స్నాత్వా స్నాత్వా బుధో జనః
అభ్య న్తరవిశుద్ధ్యర్థం విచరేత్ సుసమాహితః ॥ ౨౯

వామదేవః —

పునరత్ర ప్రవక్ష్యామి తీర్థాని మునిస త్తమ !
యాని తాని తు సర్వాణి శృణుష్వైకమనా విభో ! ॥ ౩౦

అథ స్వామిపుష్కరిణ్యాదిసర్వతీర్థమాహాత్మ్యవర్ణనమ్

పర్వతస్యో త్తరే భాగే పుణ్యతీర్థాని మే శృణు
సర్వదోషప్రశమనం గిరిరూపమతః పరమ్ ॥ ౩౧
శాలివాహం తథా చాన్యత్ రోగఘ్నం శా న్తమేవ చ
సర్వదుఃఖప్రశమనం కృష్ణనిధ్యానమేవ చ ॥ ౩౨

స్వామితీర్థం మహాపుణ్యం సర్వపాపప్రణాశనమ్
యస్య తీరే జగన్నాథో రమతే రమయా సహ ॥ ౩౩
విశ్రుతం సర్వలోకేషు విశేషేణ నృపాత్మజ ।
పాణ్డురాభ్రఘనప్రఖ్యైః రాజహంసైర్నిషేవితమ్ ॥ ౩౪
కోకిలైశ్చ తథా మత్తైః చక్రవాకైశ్చ శోభనైః
ద్రుమైర్నానావిధైశ్చాపి పుష్పభారనిపీడితైః ॥ ౩౫
తోయార్థమాపతద్భిశ్చ తైస్తైస్సిద్ధైర్గణైః
ఋక్షైః సింహైర్వరాహైశ్చ వృకైశ్చ హరిణైః శశైః ॥ ౩౬
ఏవమాద్యైస్తథాన్యైశ్చ లోలితమ్ విమలోదకమ్
ధనుఃశతేన విస్తీర్ణం చన్ద్రకాన్తామలోదకమ్ ॥ ౩౭
ముఖ్యాన్యేతాని రాజేన్ద్ర ! తీర్థాని కథితాని తే
సర్వతీర్థాని కథితుం న శక్యం నృపసత్తమ ! ॥ ౩౮
ఉద్దేశతస్తవోక్తాని నారాయణమహీధరే
యా మయా భవతః ప్రోక్తా "స్వామిపుష్కరిణీ" శుభా ॥ ౩౯
తస్యాః ప్రభావమతులం సురైరపి మానుషైః
వక్తుం న శక్యతే చాపి యస్యాస్తీరే హరిః స్వయమ్ ॥ ౪౦
రమతే హ్యధికం తస్మిన్ నారాయణగిరావపి
యాం గత్వా సర్వపాపఘ్నీం దేవర్షిగణసేవితామ్ ॥ ౪౧
విశ్రుతాం సర్వలోకేషు పూజితాం త్రిదశైరపి
అనేకబహుసాహస్రైః పాపకైరపి సంవృతః ॥ ౪౨
నరస్తేభ్యః సమస్తేభ్యః పాపేభ్యోఽపి ప్రముచ్యతే
సాక్షాన్నారాయణస్యాద్రేః సర్వలోకవిమోహినీ ॥ ౪౩
సర్వదోషప్రశమనీ మాయైషా పరమేశ్వరీ
వరిష్ఠా సర్వతీర్థేభ్యః స్వామిపుష్కరిణీ నృప ! ॥ ౪౪

యే నరాః ప్రాతరుత్థాయ "స్వామిపుష్కరిణీ"తి వై
కీర్తయన్తి మహాత్మానః తే యాన్తి పరమాం గతిమ్ ॥ ౪౫
తస్యాం స్నాత్వా చ తద్వారి దృష్ట్వా చ మహదద్భుతమ్
సర్వపాపవినిర్ముక్తాః సర్వశోకవివర్జితాః ॥ ౪౬
విమానం దివ్యమారుహ్య వ్రజన్తి త్రిదశాలయమ్
యే చాప్యస్యాస్తథా వారి పిబన్తి మిథిలాధిప ! ॥ ౪౭
అనేకబహుసాహస్రైః పాతకైశ్చాపి సంయుతాః
నరాస్తేభ్యో విముచ్యన్తే పాపేభ్యః పాపకృత్తమాః ॥ ౪౮
ముచ్యన్తే రోగిణో రోగాత్ ముచ్యన్తేఽసుఖినోఽసుఖాత్
ముచ్యన్తే మోహమాపన్నాః నరా మోహాన్నరాధిప ! ॥ ౪౯
శోకసాగరమాపన్నాః ముచ్యన్తే శోకసాగరాత్
సంసారదుఃఖతాపార్తాః పురుషా ధ్వస్తమానసాః ॥ ౫౦
యాం సమాశ్రిత్య తద్బ్రహ్మ ప్రాప్నువన్తి సదాఽమలమ్
యా పురా దేవదేన విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ ౫౧
బ్రహ్మణా లోకనాథేన ప్రభుణాఽవ్యక్తరూపిణా
"గఙ్గాద్యైః సకలైస్తీర్థైః సర్వపాపప్రణాశనైః ॥ ౫౨
ప్రోక్తా సమే"తి దేవేన మేఘగమ్భీరయా గిరా
శృణ్వతాం సర్వదేవానాం ఋషీణాఞ్చ తథా నృప ! ॥ ౫౩

జనకః —

కథం ప్రోక్తా పురా బ్రహ్మన్ ! 'స్వామిపుష్కరిణీ శుభా
గఙ్గాద్యైః సకలైస్తీర్థైః సమే'తి హరిణా పురా ॥ ౫౪
ఏతద్బ్రహ్మన్ మహాభాగ ! యాథార్థ్యేనాద్య శంస మే
ఏతచ్ఛ్రోతుమిహేచ్ఛామి త్వత్తోఽహం మునిపుఙ్గవ ! ॥ ౫౫

శతానన్దః —

ఏవం పృష్టస్తదా తేన జనకేన మహాత్మనా
మునిః ప్రాహ నరేన్ద్రం తం 'వక్ష్యేఽహం శ్రూయతా'మితి ॥

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే స్వామి-
పుష్కరిణ్యాదిసర్వతీర్థమాహాత్మ్యవర్ణనంనామ త్రింశోఽధ్యాయః

——(::)——

అథైకత్రింశోఽధ్యాయః

అథ శఙ్ఖాఖ్యనృపవృత్తాన్తః

వామదేవః —

శఙ్ఖో నామ పురా రాజా రాజన్! ఆసీన్మహాద్యుతిః
హైహయానాం కులే జాతః కర్మణా విశ్రుతో భువి ॥ ౧
శ్రుతస్య బలినో రాజ్ఞః పుత్రః పరపురఞ్జయః
సోఽన్వశాసన్మహీం కృత్స్నాం సశైలవనకాననామ్ ॥ ౨
సోఽభవత్ భగవద్భక్తః ప్రహ్లాదేన సమో భువి
గుణైః సర్వైః సమాయుక్తః శ్రీమాన్ పరమధార్మికః ॥ ౩
సోఽయజత్ సర్వభూతేశం అశ్వమేధాదిభిర్మఖైః
నారాయణం జగన్నాథం ప్రణతార్తిహరం హరిమ్ ॥ ౪
అదదాత్ భక్తిమాన్ దేవే దక్షిణాశ్చ సహస్రశః
సర్వేషు తేషు యజ్ఞేషు ప్రీతయే మధుఘాతినః ॥ ౫
న చాద్రాక్షీత్స తైర్యజ్ఞైః భగవన్తం సనాతనమ్
నారాయణం నృపాచిన్త్యం పుణ్డరీకనిభేక్షణమ్ ॥ ౬
ద్రష్టుం తమజరం దేవం కృతవానపి తాన్ మఖాన్
శ్రద్ధయా పరయా యుక్తో వివిధైః భూరిదక్షిణైః ॥ ౭

సోఽభవత్ దుఃఖసన్తప్తః తతోఽపశ్యజ్జనార్దనమ్
భక్తిభావేన మనసా చేష్ట్వా సర్వమఖైరపి ॥ ౮

స్వామిపుష్కరిణ్యా భగవదుక్తగఙ్గాద్యశేషపుణ్యతీర్థసామ్యమ్

ఏకదా తు మహాత్మానం భూపతేః భూపతిం విభుః
అన్తర్హితో జగాదైవం భగవాన్ పురుషోత్తమః ॥ ౯
తస్య దుఃఖం సమాలోక్య వాసుదేవో మహీపతేః
శృణ్వతాం సర్వభూతానాం మేఘగమ్భీరయా గిరా ॥ ౧౦
"నారాయణగిరౌ మాం త్వం ద్రక్ష్యసే హే మహీపతేః
భక్తిభావేన మనసా తపస్తప్త్వా సుదుశ్చరమ్ ॥ ౧౧
తత్ర పుష్కరిణీ దివ్యా విమలా పాపహారిణీ
ధనుఃశతపరీణాహా వైడూర్యవిమలోదకా ॥ ౧౨
త్రైలోక్యవిశ్రుతా పుణ్యా "స్వామిపుష్కరిణీ"తి వై
గఙ్గాద్యైః సకలైస్తీర్థైః సా సమా విమలోదకా ॥ ౧౩
తస్యాం స్నాత్వా భవిష్యన్తి నరాః పాపవివర్జితాః
తస్యాస్తీరే మహాపుణ్యే పుష్కరిణ్యాం నృపాత్మజః ॥ ౧౪
మహతా తపసా యుక్తః తిష్ఠ త్వం సుసమాహితః
వత్సరాణాం సహస్రే తు సమతీతే మహామునిః ॥ ౧౫
ఆయాస్యతి మహాతేజాః అగస్త్యో మునిభిః సహ
అనేకశతసాహస్రైః పరీతస్తం మహీధరమ్ ॥ ౧౬
ద్రష్టుకామశ్చ మాం విప్రో విచరన్ గిరిమూర్ధని
వహన్ మయి పరాం భక్తిం సర్వబ్రహ్మవిదాం వరః ॥ ౧౭
ఆగతేఽథ మునౌ తస్మిన్ అచిరేణైవ మాం నృపః
ద్రష్టాఽసి మత్ప్రసాదేన తేన సార్ధం మహాత్మనా ॥ ౧౮

త్వయా న శోకః కర్తవ్యో దాస్యే తవ యథేప్సితమ్
మా విషాదం కృథా వీర! గచ్ఛ త్వం తం మహీధరమ్ "॥

వామదేవః —

ఏవం పురా హి భగవాన్ గఙ్గాద్యైః సామ్యమాదిశత్
దేవదేవో జగన్నాథః స్వామిపుష్కరిణీం ప్రతి ॥ ౨౦

భగవదుక్త్యా శఙ్ఖనృపకృత స్వామితీర్థతపఃప్రకారః

శఙ్ఖోఽపి నృపతి ర్ధీమాన్ గదితం తస్య శార్ఙ్గిణః
నారాయణస్య దేవస్య విష్ణోరన్తర్హితస్య సః ॥ ౨౧
నిశమ్య మధురం వాక్యం నరేన్ద్రోఽథ నరేశ్వరః
అభిషిచ్య సుతం వీరం మహేన్ద్రసమవిక్రమమ్ ॥ ౨౨
సౌమ్యం పురుషశార్దూలం వజ్రపాణిమివాపరమ్
నారాయణాలయం దివ్యం నారాయణగిరిం తదా ॥ ౨౩
అభ్యగాత్ ద్రష్టుకామః స వాసుదేవం నరాధిపః
తత్ర గత్వా మహీపాలః స తేపే పరమం తపః ॥ ౨౪
స్వామిపుష్కరిణీతీరే యథోక్తం పరమేష్ఠినా
విషయేభ్యః సమస్తేభ్యః సమాహృతమనోరథః ॥ ౨౫
నివేశ్య చ మనస్తస్మిన్ పరే బ్రహ్మణి కేశవే
తపశ్చరంశ్చ విశ్వేశం అర్చయంశ్చ యథావిధి ॥ ౨౬
వత్సరాణాం సహస్రన్తు సోఽభవన్నియతాత్మవాన్
ఏవమేషా మహాపుణ్యా స్వామిపుష్కరిణీ శుభా ॥ ౨౭
ఏనాం పురాతనీం పుణ్యాం సేవమానో న సీదతి
నరః సమస్తపాపైస్తు సంయుక్తోఽపి నరేశ్వర! ॥ ౨౮
యస్త్వేనాం సేవతే భక్త్యా స గచ్ఛేత్పరమాం గతిమ్
దేవదేవప్రసాదేన కృష్ణస్య పరమాత్మనః ॥ ౨౯

సకామాశ్చాపి సేవన్తే యే నరా నియతేన్ద్రియాః
స్వామిపుష్కరిణీమేనాం తాన్ కామానాప్నువన్తి హి ॥ ౩౦

ఋషయో వాలఖిల్యాశ్చ సిద్ధాశ్చాపి సహస్రశః
అస్యాం స్నాత్వా జగన్నాథం అర్చయన్తి దినేదినే ॥ ౩౧

అస్యాస్తీరం సమాగమ్య గన్ధర్వాశ్చ సహస్రశః
ప్రసాదయన్తో దేవేశం సుస్వరం బహు కిన్నరాః ॥ ౩౨

గాయన్తి వివిధైర్దివ్యైః కర్మభిస్తమహర్నిశమ్
నృత్యన్త్యప్సరసశ్చాపి గాయన్తి శుభలోచనాః
ప్రసాదయన్త్యో దేవేశం దివారాత్రమతన్ద్రితాః ॥ ౩౩

ఏషా మహాశ్చర్యతమా మహీపతే !
మహీతలే దేవగణైరభిష్టుతా
నారాయణాద్రిప్రవరం సమాశ్రితా
నారాయణేనాప్యుదితా ప్రియేతి సా ॥ ౩౪

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే స్వామి-
పుష్కరిణీమాహాత్మ్యవర్ణనంనామ ఏకత్రింశోఽధ్యాయః

——(::)——

అథ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే భగవన్తముద్దిశ్య అగస్త్యాదికృత తపశ్చిన్తా.

వామదేవః —

అగస్త్యోఽథ మునీన్ద్రైస్తు నరేన్ద్ర! మునిభిః సహ
ఏతాని తీర్థాని మునిః స్వామిపుష్కరిణీం వినా ॥ ౧

మనఃప్రహ్లాదజననీం దృష్ట్వా హర్షముపాగమత్
తేషు తేషు చ సర్వేషు తీర్థేషు శుభవారిషు ॥ ౨
స్నాత్వా స్నాత్వా ప్రణమ్యేశం అర్చయామాస కేశవమ్
మునయశ్చాపి తే సర్వే పరాం ప్రీతిముపాగతాః ॥ ౩
దృష్ట్వా తీర్థాని పుణ్యాని శతశోఽథ సహస్రశః
తే చాపి తేషు తేష్వేవం స్నాత్వా స్నాత్వా ద్విజోత్తమాః ॥ ౪
అర్చయామాసురవ్యగ్రా భగవన్తం సనాతనమ్
అథతైః సహితైః సర్వైః అగస్త్యో నియతాత్మవాన్ ॥ ౫
అర్చయిత్వా జగన్నాథం అభ్యగాత్పురుషోత్తమమ్
ద్రష్టుకామో మహీపాల! భూతభవ్యభవత్ప్రభుమ్ ॥ ౬
ఆదిదేవం విశాలాక్షం కృష్ణమక్లిష్టకారిణమ్
మునీన్ద్రైః పరమాయత్తో విచరన్ గిరిమూర్ధని ॥ ౭
కాలేన మహతా చాపి నాద్రాక్షీత్ పురుషోత్తమమ్
స్రష్టారమీశ్వరం దేవం సర్వలోకపరాయణమ్ ॥ ౮
దుఃఖేన మహతాఽఽవిష్టో మునీన్ద్రో మునిభిః సహ
నిషసాద తతో భూప! కస్మింశ్చిత్ గిరిగహ్వరే ॥ ౯
భూధరం సర్వతః పశ్యన్ "కిమేత" దితి చిన్తయన్
యత్పురా బ్రహ్మణా ప్రోక్తం "ద్రష్టాఽసి" తి సురేశ్వరమ్ ॥
తచ్చాపి సంస్మరన్ వాక్యం నిషసాద సుదుఃఖితః
ఋషయశ్చాపి దుఃఖార్తా హ్యపశ్యన్తః సురేశ్వరమ్ ॥ ౧౧
పరివార్య మునీన్ద్రం తం నిషేదురవనీతలే ।
రాజంస్తేషాం మునీన్ద్రాణాం చరతాం తత్ర భూధరే ॥ ౧౨
వేఙ్కటాఖ్యేఽభ్యగాత్పుణ్యే వర్షాణామధికం శతమ్
తతస్తేషూపవిష్టేషు మునీన్ద్రేషు మహీధరే ॥ ౧౩

భగవత్సేవార్థం వేఙ్కటాచలం ప్రతి గురుశుక్రాద్యాగమనమ్

ఆజగ్ముః శిఖరే తస్మిన్ ద్రుమషణ్డవిభూషితే
బృహస్పతిశ్చ భగవాన్ శుక్రశ్చాపి తథాఽఽత్మవాన్ ॥ ౧౪
తథా చ భగవద్భక్తో రాజోపరిచరో వసుః
సాన్నిధ్యం కురుతే యస్య సదా కృష్ణో మహీపతే! ॥ ౧౫
యః పురా విప్రశాపేన పాతాలతలపాతితః
ఉద్ధృతో హరిణా తస్మాత్ సంసారగహనాదివ ॥ ౧౬

జనకః —

'కథం స విప్రశాపేన పాతాలతలపాతితః ?
ఉద్ధృతో హరిణా కస్మాత్ సంసారగహనాదివ ॥ ౧౭
ఏతన్మునే! మహాశ్చర్యం శ్రోతుమిచ్ఛామ్యశేషతః
నారాయణాశ్రితత్వేన ప్రసాదసుముఖో వద' ॥ ౧౮

శతానన్దః —

ఇత్థం నిశమ్య వచనం జనకస్య మునిస్తదా
వామదేవో 'మహీపాల! శ్రూయతా' మితి చాబ్రవీత్ ॥ ౧౯

వామదేవః —

'ఇదం చోవాచ భగవాన్ సర్వశాస్త్రవిశారదః
పుణ్యమేతన్మహాశ్చర్యం శ్రుత్వా చైవావధారయ ॥ ౨౦
వాసుదేవాశ్రయం పుణ్యం ఇతిహాసం పురాతనమ్
ఋషయశ్చ పురా రాజన్! సేన్ద్రాశ్చ త్రిదివౌకసః ॥ ౨౧
తం దేశం ప్రస్థితాః సర్వే యత్రోపరిచరో వసుః
ధర్మసంశయమాపన్నా ద్రష్టుం తం వసుధాధిపమ్ ॥ ౨౨

ఉపరిచరవసు వృత్తాన్తః

అత్రాన్తరే సమాయాతః సోఽయం మార్గవశాద్వసుః
అభిజగ్ముశ్చ తం దేవా ఋషయశ్చ తదా వసుమ్ ॥ ౨౩

తానాగతాం స్తతో దృష్ట్వా దేవాన్ బ్రహ్మర్షిభిః సహ
పూజయామాస ధర్మాత్మా సముత్థాయ వరాసనాత్ ॥ ౨౪

సమ్పూజ్య తాన్ యథాన్యాయం ప్రణమ్య చ కృతాఞ్జలిః
సకౌతుకం సమావిష్టః ప్రాహ చేదం వచో నృపః ॥ ౨౫

'కృతార్థోఽస్మి మహాభాగా యద్యూయం మమ చాన్తికమ్
ఆగతాస్త్రిషు లోకేషు పూజితా వేదపారగాః ॥ ౨౬

ఏష్వాసనేషు సర్వేషు విశన్తు చ యథావిధి
ప్రసీదన్తు భవన్తోఽత్ర దేవా బ్రహ్మర్షయోఽమలాః !' ౨౭

ఇత్యుక్త్వా ప్రదదౌ తేషాం ఆసనాని మహాన్తి వై
మణికాఞ్చనచిత్రాణి దీప్యమానాన్యనేకశః ॥ ౨౮

మునీన్ద్రాణాఞ్చ సర్వేషాం త్రిదశానాఞ్చ ధర్మవిత్
తేషు తేషూపవిష్టేషు దేవేషు మునిభిః సహ ॥ ౨౯

కృతాఞ్జలిర్ముదా యుక్తః పప్రచ్ఛాథ స చేదిరాట్
'కిమర్థమాగతా యూయం కిం కార్యం భవతాం మయా ?
ఏతత్సర్వం సమాసేన వ్యాఖ్యాత మునిసత్తమాః !' ॥ ౩౦

ఉపరిచరవసుం ప్రతి మహర్షికృతప్రశ్నప్రకారః

వామదేవః —

ఇత్యుక్తా వసునా దృష్ట్వా మునీన్ద్రాస్తే సురైః సహ
ధర్మసంశయమాపన్నా ఆచఖ్యుస్తస్య భూపతేః ॥ ౩౧

'ధర్మసంశయమాపన్నా వయం సర్వే సమాగతాః
ధర్మతత్త్వం పరిప్రష్టుం చిన్ధి నో ధర్మసంశయమ్ ॥ ౩౨

భో రాజన్ ! కేన యష్టవ్యం సద్భిః కిం పశునాఽథవా
ఔషధై రేవ యష్టవ్యం ? తదేతద్వద తత్త్వతః ॥ ౩౩

ఏవం నః సంశయం ఛిన్ధి ప్రమాణం నో భవాన్ మతః'
ఇత్యేవముక్తః స వసుః కృత్వాఞ్జలిరభాషత ॥ ౩౪

'కస్య వై కో మతః పక్షో బ్రూత సత్యం ద్విజోత్తమాః'
ఇత్యుక్తా ఋషయః ప్రోచుః పక్షౌ ద్వౌ చ పృథక్ పృథక్ ॥

ధాన్యైర్యష్టవ్యమిత్యేవ పక్షోఽస్మాకం నరాధిప!
పశుపక్షస్తు దేవానాం మతో రాజన్! వదస్వ 'నః' ॥ ౩౬

నిశమ్య వచనం తేషాం నృపేన్ద్రో వసురాత్మవాన్
ప్రశ్నమేతం సమాధిత్సుః మనస్యేవమచిన్తయత్ ॥ ౩౭

'మహర్షిదేవతామధ్యే పూర్వం పూజ్యా హి దేవతాః
తతో మయాఽద్య సజ్గ్రాహ్యః పక్షోఽత్ర మరుతా'మితి ॥౩౮

దేవానాన్తు మతం జ్ఞాత్వా వసుస్తత్పక్షసంశ్రయాత్
"ఛాగేనైవ తు యష్టవ్యమ్ ఇత్యూచురమరాస్తు యత్
ఏవమేవైతత్' ఇత్యాహ 'నాన్య'థేతి నరోత్తమ! ॥ ౩౯

మహర్షిశాపేన ఉపరిచరవసోః పాతాలకుహరప్రాప్తిః

తేనోక్తం వచనం శ్రుత్వా వసునా రక్తవీక్షణాః
మునీన్ద్రాస్తే తు సఙ్క్రుద్ధాః ప్రోచురేవం వచో నృపమ్ ॥ ౪౦

'యది త్వయోక్తః పరమో ధర్మో న స్యాత్పరన్తప!
రసాతలతలం ఘోరం వివిశేథా హ్యకామతః ॥ ౪౧

యది స్యాత్పరమో ధర్మః త్వయోద్దిష్టో నరేశ్వర!
వయమేవాద్య తద్ఘోరం ప్రవిశేమ రసాతలమ్ ॥ ౪౨

విధాతా భగవాన్ దేవః సర్వాత్మా పరమేశ్వరః
నారాయణః స భగవాన్ కృష్ణః కమలలోచనః ॥ ౪౩

న ఏతదేవ దేవేశో వేత్త్యేష మధుసూదనః
న వేదాన్యః పుమాంల్లోకే వేదైతద్వా పితామహః ॥ ౪౪
వేద దేవవరః సాక్షాత్ శఙ్కరో వా పురాన్తకః
యం విదుః సర్వభూతానాం సంహర్తేతి పురావిదః ॥ ౪౫
ఏవముక్తే తతస్తైస్తు నిపపాత స చేదిరాట్
అనిచ్ఛన్నేవ భూపాలః ఘోరదుర్గే రసాతలే ॥ ౪౬
భావయన్ హృది దేవేశం త్రాతారం మధుఘాతినమ్
భక్త్యా పరమయా యుక్తః కృష్ణమక్లిష్టకారిణమ్ ॥ ౪౭
పతమానం తతో వాయుః విచరన్ వై తదా బిలే
దధౌ పరమయా ప్రీత్యా భక్తోఽయమితి శార్ఙ్గిణః ॥ ౪౮
వహన్నేవ శనైర్దేవో వాయుస్తం చేదిపుఙ్గవమ్
ప్రవేశయామాస తదా పాతాలం దైత్యసేవితమ్ ॥ ౪౯
ప్రవిష్టః స నరేన్ద్రోఽథ చేదిరాట్ విశ్రుతో భువి
మనస్యచ్యుతమీశేశం కృత్వా సర్వేశ్వరం హరిమ్ ॥ ౫౦
వాసుదేవం సురాధ్యక్షం శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్
స్థితిసంయమకర్తారం కృష్ణమక్లిష్టకారిణమ్ ॥ ౫౧
నారాయణం సమస్తానాం లోకానాం ప్రభుమీశ్వరమ్
ద్వాదశాక్షరమైవేకం పరం మన్త్రం జజాప హ ॥ ౫౨
సర్వేన్ద్రియాణి సంయమ్య భక్త్యా పరమయా యుతః
విషాదం నాగమద్ఘోరం ప్రవిష్టోఽపి రసాతలమ్ ॥ ౫౩

భగవత్ప్రేరిత చక్రకృతవసుహననోద్యుక్తాసురవధ ప్రకారః

శోకం మోహం భయఞ్చాపి నాగమత్ పృథివీపతిః
ప్రవిష్టమథ తం దృష్ట్వా చేదిరాజం జిఘాంసవః ॥ ౫౪

పూర్వవైరం స్మరన్తస్తు దైతేయాః శస్త్రపాణయః
ఆజగ్ముః సఙ్ఘశస్తత్ర శతశోఽథ సహస్రశః ॥ ౫౫
మహాబలా మహావీర్యా మహాదంష్ట్రా మహౌజసః
తే సమేత్య మహాత్మానం చేదిరాజం మహాభుజమ్ ॥ ౫౬
నిజఘ్నుః సహసా తైస్తైరస్త్రైః శస్త్రైస్తరస్వినః
న శేకుస్తం మహాత్మానం హన్తుం దైతేయదానవాః ॥ ౫౭
బ్రాహ్మద్యైరస్త్రజాలైశ్చ శస్త్రైశ్చాపి సుదారుణైః
చక్రం భగవతాఽఽజ్ఞప్తం రక్షార్థం తస్య ధీమతః ॥ ౫౮
ఆగతం తత్ర పాతాలే దుర్దర్శం తద్దురాసదమ్
చక్రాగ్నౌ దైత్యనిర్ముక్తశస్త్రాణ్యస్త్రాణి భూపతే ! ॥ ౫౯
లయం యాతాని సర్వాణి పతఙ్గా ఇవ పావకే
అథ తే పాపకర్మాణో దైతేయా దానవాస్తదా ॥ ౬౦
జగ్ముర్యథాగతం సర్వే స్వాలయాత్ మిథిలేశ్వర !
వసుశ్చాపి స రాజర్షిః చిన్తయన్ మధుసూదనమ్ ॥ ౬౧
ఇష్టాభిర్వాగ్భిరీశేశం తుష్టావ పురుషోత్తమమ్
భగవానపి విజ్ఞాయ చేదిరాజం రసాతలే ॥ ౬౨

వస్వానయనాయ పాతాలబిలం ప్రతి భగవత్కృత గరుడప్రేషణమ్

పతితం విప్రశాపేన సర్వేశః సర్వభావనః
పరః పరాత్మా పురుషః పరమాత్మా సనాతనః ॥ ౬౩
అవ్యక్తరూపో విశ్వాత్మా విష్ణుర్నారాయణః స్వయమ్
నాగేన్ద్రశయనే రమ్యే శయానో మధుసూదనః ॥ ౬౪
భక్తానుకమ్పీ దేవేశః క్షీరార్ణవనికేతనః
వైనతేయం జగన్నాథః సస్మార శుభలోచనః ॥ ౬౫

సంస్మృతో గరుడ స్తేన వినతానన్దన స్తతః
శీఘ్రమేవ హరే స్తస్య పార్శ్వమభ్యాగమ త్తదా ॥ ౬౬
ఆగతం తం గరుత్మన్తం సమీక్ష్య వసుధాధిపః
మేఘగమ్భీరయా వాచా ప్రోవాచేదం ప్రజాపతిః ॥ ౬౭

శ్రీభగవాన్—

'వైనతేయ! స రాజర్షిర్వసుర్నిత్యం మమ ప్రియః
విప్రశాపభయాద్ఘోరే పాతాలే పతితః కిల ॥ ౬౮
పతితోఽపి స పాతాలే భక్త్యా పరమయా యుతః
మామేవ భజతే నిత్యం మయ్యావేశ్య మనోగతిమ్ ॥ ౬౯
తమానయస్వ భూపాలం గరుత్మన్! వచనాన్మమ
తస్మాదుద్ధృత్య పాతాలాత్ స్వదేశం ప్రాపయావ్యయమ్ ॥ ౭౦
క్షిప్రం త్వం గచ్ఛ రాజర్షిః మద్భక్తో యత్ర హి స్థితః
నైవమర్హతి భూపాలః స వసుః గరుడామలః' ॥ ౭౧

వాసుదేవః —

ఇత్యుక్తో గరుడ స్తేన హరిణా పరమేష్ఠినా
'తథే' త్యుక్త్వా తతః శీఘ్రం అభ్యగాద్వై రసాతలమ్ ॥ ౭౨
భూప! ప్రవిశత స్తస్య పాతాల న్తు తరస్వినః
గరుడస్యోగ్రవేగస్య పక్షవాతేన వేగతః ॥ ౭౩
ఆహతాః శతశో నేశుః పన్నగేన్ద్రా రసాతలే
పాతాలవాసినశ్చాపి దైతేయాః శతశ స్తథా ॥ ౭౪
తద్భయాచ్చ మహావీర్యా నిపేతుః శతశ స్తతః
చుక్షుభుః సాగరాశ్చాపి పర్వతాశ్చ చకమ్పిరే ॥ ౭౫
సమూలా న్యపతన్ వృక్షా భగ్నస్కన్ధాః సముచ్ఛ్రితాః
పరిత్యజ్య తదాఽఽకాశం ఖేచరాః ప్రయయుర్దివమ్ ॥ ౭౬

అన్తర్గత్వాఽథ పాతాలే గరుత్మాన్ వినతాసుతః
దదర్శ తం సమాసీనం చేదిరాజం మహీపతిమ్ ॥ ౭౭

భగవన్తం జగన్నాథం స్తువన్తం పురుషోత్తమమ్
గరుత్మన్తం తతో దృష్ట్వా సహసా వసురుత్థితః ॥ ౭౮

ధృతాఞ్జలిర్మహాతేజాః పూజయామాస భక్తిమాన్
గరుడశ్చాపి భూపాలం సమ్పూజ్యేదమథాబ్రవీత్
స్మయన్నివ మహావీర్యో హర్షయన్నివ తం వసుమ్ ॥ ౭౯

'శ్రూయతాం భూపతే! వాక్యం కృష్ణస్యాక్లిష్టకారిణః
సృష్టిసంయమనేశస్య విష్ణోరమితతేజసః ॥ ౮౦

"ఆనయస్వ వసుం భక్తం రసాతలతలం గతమ్
స్తువన్తం మాం సమావేశ్య మయ్యేవ మతిముత్తమామ్" ॥

ఇత్యుక్తో లోకనాథేన తవానయనకర్మణి
ఆగతోఽహం మహీపాల! సమారోహ మమోపరి' ॥ ౮౧

వామదేవః —

వైనతేయేన తేనైవ ప్రోక్తః స పృథివీపతిః
ఉవాచ పరయా ప్రీత్యా గరుత్మన్తం వసుర్నృపః ॥ ౮౨

'తవ పృష్ఠం సమారోఢుం న చేచ్ఛామి శుభేక్షణ!
యత్రాఽఽరోహతి గోవిన్దః కృష్ణః శుభవిలోచనః ॥ ౮౩

నాథశ్చ జగతాం ధాతా యస్మింశ్చక్రగదాధరః
ఆరోహతి మయా తస్మిన్ ఆస్థాతుం నైవ చోచితమ్' ॥ ౮౪

వామదేవః —

ఇత్యుక్తో గరుడస్తేన చేదిరాజేన ధీమతా
'తవానురూపం వచనముక్త' మిత్యబ్రవీత్తతః ॥ ౮౫

ఇత్యుక్త్వా తం తథాభూతం గరుత్మాన్ పన్నగాశనః
బాహుభ్యాం సమ్పరిష్వజ్య ప్రాహ చైనం పునః పునః ॥ ౮౭
ఉత్పపాతాశు వేగేన బాహుభ్యాం పరిగృహ్య తమ్
మహాజవో మహావీర్యో మహాదంష్ట్రో మహామనాః ॥ ౮౮
తత ఉత్పతత స్తస్య గరుడస్య తరస్వినః
పక్షవాతేన సన్త్రస్తాః పాతాలతలవాసినః ॥ ౮౯
మహోరగా మహావీర్యాః ప్రయయుః సర్వతో దిశమ్
దైతేయా దానవాశ్చాపి రాక్షసాశ్చ సహస్రశః ॥ ౯౦
దిశో దశ సమాజగ్ముః కృష్ణాగమనశఙ్కయా
పాతాలం సమతీత్యాథ వైనతేయః ప్రతాపవాన్ ॥ ౯౧
స్వదేశం ప్రాపయామాస తం వసుం చేదిపుఙ్గవమ్
హస్తాభ్యాం భువి నిక్షిప్య తం వసుం గరుడ స్తదా ॥ ౯౨
'అత్రైవ స్థీయతాం రాజన్!' ఇత్యుక్త్వా ప్రయయౌ బలీ
వసుశ్చాపి స రాజర్షిః స్వరాజ్యం ప్రాప్య భూపతిః ॥ ౯౩
బుభుజే సకలాన్ కామాన్ శశాస చ వసున్ధరామ్
విష్ణోరేవ ప్రసాదేన సర్వభూతనివాసినః ॥ ౯౪
జగద్ధాతురనన్తస్య పశ్చాత్ ముక్తిమవాప్తవాన్
ఏవమేతత్పురావృత్తం కథితం తే నృపోత్తమ ॥ ౯౫
నారాయణాశ్రితం పుణ్యం యః పఠేత్ భక్తిమాన్ నరః
ప్రణమ్యాచ్యుతమీశేశం స యాతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౯౬
నారాయణేతిహాసం యః శృణోతి శ్రావయిష్యతి
శ్రద్ధయా భగవద్భక్తిం ప్రాప్నోతి స నరాధిపః ॥ ౯౭
ముచ్యన్తే తే నరాః సద్యో దుష్కృతైః సకలైర్నృప!
ఉద్ధ్రియన్తే చ సంసారాత్ పాతాలాచ్చేదిరాడివ ॥ ౯౮

విభునా వాసుదేవేన కృష్ణేనైవ దయాలునా
హరిణా లోకనాథేన సర్వకామప్రదాయినా ॥ ౯౯

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
ఉపరిచరవసూపాఖ్యానం నామ ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః

అథ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః

శఙ్ఖాదీనాం భగవద్దివ్యమఙ్గలవిగ్రహసేవా

వామదేవః —

తతస్తే త్రయ ఆశ్చర్యం గిరేస్తత్ర సమాయయుః
శిఖరం మేరుసఙ్కాశం నానాధాతువిభూషితమ్ ॥ ౧

శ్రియా పరమయా యుక్తం భాసయన్తః స్వతేజసా
శిఖరేణ చ యేనైవ పర్వతః స విరాజితః
యస్మింశ్చాపి సమాసీనా మునయః శతశో నృప ! ॥ ౨

అగస్త్యప్రముఖాః సర్వే భాస్కరోపమతేజసః
ఆగత్య సహసా భూప ! దీప్యమానా ఇవాగ్నయః ॥ ౩

భాసయన్తో దిశః సర్వాః తేజోభిర్భాస్కరోపమాః
అగస్త్యప్రముఖాన్ విప్రాన్ సర్వాంస్తాన్ దదృశుస్తదా ॥ ౪

నిషణ్ణాంస్తస్య శిఖరే విషణ్ణాన్ భృశదుఃఖితాన్
తానాగతాంస్తతో దృష్ట్వా హ్యేదిశ్యానపరానివ ॥ ౫

సముత్తస్థుర్ద్విజాస్తత్ర నిషణ్ణా యే నగోత్తమే
పూజయన్తి స్మ తాన్ సర్వాన్ అగస్త్యప్రముఖాంస్తథా ॥ ౬

సత్కృత్య మునిభిః సర్వైః శ్రయస్తేఽథ మహౌజసః
ప్రోచుః పరమసంహృష్టా నాదయన్తో దిశో దశ ॥ ౮

'శుభా వ్యుష్టా నిశాఽస్మాకం శుభాశ్చ తిథయోఽమలాః
యుష్మాభిః సఙ్గతా యస్మాత్ వయం బ్రహ్మర్షిసత్తమాః ! ॥

కిమర్థమాగతా యూయం పర్వతేఽస్మిన్ మహీయసి
విషణ్ణాశ్చ కిమర్థం వా కం వా ద్రష్టుమిహాగతాః ? ॥ ౯

ఏతన్మునివరా యూయం అస్మాకం పృచ్ఛతాం ద్విజాః
సర్వమాఖ్యాత తత్త్వేన శ్రోతుమిచ్ఛామహే వయమ్ ' ॥ ౧౦

ఏవం మునివరాస్తైస్తు సమ్యక్ పృష్టా మహాత్మభిః
'శ్రూయతా' మితి చాఽభాష్య ప్రోచుస్తే మిథిలేశ్వర! ॥ ౧౧

ఋషయః —

శఙ్ఖచక్రధరం దేవం శ్రీవత్ససమచ్యుతమ్
నారాయణగిరావస్మిన్ వసన్తం పురుషోత్తమమ్ ౧౨
ఈశితారం సమస్తస్య స్రష్టారం జగతోఽవ్యయమ్
తం వయం శుభదాతారం ద్రష్టుకామాః సమాగతాః ॥ ౧౩

న చ దృష్టో జగన్నాథో విచరద్భిః సమన్తతః
కాలేన మహతా చాపి విషణ్ణాస్తేన తే వయమ్ ॥ ౧౪

అదృశ్యమానే గోవిన్దే హరావవ్యక్తజన్మని
శోకేన మహతాఽఽవిష్టా భృశముద్విగ్నమానసాః ॥ ౧౫

విషణ్ణాశ్చ శుభే హ్యస్మిన్ శిఖరే ధాతుమణ్డితే '
ఏవముక్తే మునీన్ద్రైస్తు తతస్తైః జనకామరాః
మునీన్ద్రాః తాన్ సమాభాష్య ప్రోచుస్తే 'శ్రూయతా' మితి ॥

వస్వాదయః —

'శంఖో నామ మహీపాలో హైహయాధిపతిః ప్రభుః
ఆసీత్ శ్రుతస్య తనయః సత్పథే నిష్ఠితః శుభే ॥ ౧౭
స్వామిపుష్కరిణీతీరే స చ రాజాఽర్చయన్ హరిమ్
తపశ్చరతి రాజేన్ద్ర! తస్య రాజ్ఞో జనార్దనః ॥ ౧౮
సాన్నిధ్యం కురుతే దేవో భగవానితి విశ్రుతమ్
సోఽయం సమాగతః కాలో యస్మిన్ కాలే జనార్దనః ॥ ౧౯
శఙ్ఖేన దృశ్యతే రాజన్! విశ్వరూపధరో హరిః
తాన్తు గచ్ఛామహే పుణ్యాం స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్॥ ౨౦
సర్వకామప్రదాం శుద్ధాం సేవితాం త్రిదశైరపి
తత్ర గత్వా వయఞ్చాపి ద్రక్ష్యామః పురుషోత్తమమ్ ॥ ౨౧
సర్వకామప్రదాతారం సర్వేశం సర్వభావనమ్
తస్మాద్యూయం వయం చాపి గచ్ఛామ ద్విజసత్తమాః ॥ ౨౨
నాత్ర స్థేయం క్షణమపి త్వర్యతాం త్వర్యతా'మితి
ఇత్యుక్తేఽథ తదా భూప! వస్వాద్యైస్తైః మహాత్మభిః ॥ ౨౩
సంహృష్టమనసః సర్వే బభూవుః ద్విజసత్తమాః
ప్రోచుశ్చ 'శీఘ్రమేవాస్మాత్ గమ్యతాం గమ్యతా'మితి ॥ ౨౪
గతమోహా మహాత్మానో గతశోకా గతజ్వరాః
మునయోఽథ యయుః సర్వే వస్వాద్యైః సహితా నృప! ॥
స్వామిపుష్కరిణీతీర్థం మునీనాం గణసేవితమ్
గచ్ఛన్తస్తేఽథ సంహృష్టాః ప్రోచురేవం పరస్పరమ్
నరేన్ద్ర! మునిశార్దూలా వీక్షమాణా మహీధరమ్ ॥ ౨౬
'అయం కిల జగద్ధాతుః వాసుదేవస్య శార్ఙ్గిణః
భూధరో బహువృక్షాఢ్యః సదా ప్రియతమో భువి ॥ ౨౭

ఏనం సమాశ్రితాః పుణ్యం మునయశ్చ పురాతనాః
పురాతనం సురాధ్యక్షం దృష్టవన్తః కిలావ్యయమ్ ॥ ౨౮
భక్తాశ్చాపి జగద్ధాతుః స్తువన్తః పురుషోత్తమమ్
ఏనమారుహ్య శైలేన్ద్రం ద్రక్ష్యన్తి పురుషాః కిల ॥ ౨౯
స్థానేభ్యశ్చ సమస్తేభ్యః తస్యేశస్య మహాత్మనః
అయం గిరిః మహాన్ దివ్యః సమ్యక్ ప్రియతరః కిల ॥ ౩౦
"నారాయణాద్రి" రిత్యేతత్ నామైవ వదతి స్వయమ్
నారాయణస్య స్థానేషు నైతస్మాత్ విద్యతే పరమ్ ॥ ౩౧
ఏవంవిధాని వాక్యాని బ్రువన్తస్తే ద్విజోత్తమాః
యయుస్తే సర్వత స్తత్ర శతశో మిథిలేశ్వర ! ॥ ౩౨
ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర సమాజగ్ముః సహస్రశః
తద్విజ్ఞాయ తతః సిద్ధాః శ్వేతద్వీపనివాసినః ॥ ౩౩
యైః ప్రాప్తం దేవసారూప్యం ప్రసాదాత్ తస్య శార్ఙ్గిణః
నారాయణస్య దేవస్య హరేః క్షీరోదశాయినః ॥ ౩౪
సర్వదాఽనుగతా యే వై ప్రీణయన్తి జనార్దనమ్
క్షీరోదశాయినం దేవం విశ్వకర్తారమీశ్వరమ్ ॥ ౩౫
తే సఙ్గతాస్తు తైః సర్వైః అగస్త్యప్రముఖైర్ద్విజైః
తపసా మహతా యుక్తైః విచరద్భిర్మహీధరమ్ ॥ ౩౬
అగస్త్యప్రముఖాన్ సర్వాన్ శ్వేతద్వీపనివాసినః
హర్షేణ మహతా యుక్తా యథాన్యాయమపూజయన్ ౩౭
తే చాపి మునయః సర్వే ప్రహర్షోత్ఫుల్లలోచనాః
తానాగతాంస్తతో దృష్ట్వా భాస్కరోపమతేజసః ॥ ౩౮
అపూజయన్మహాత్మానో యథాన్యాయమరిన్దమ !
సర్వే తే సఙ్గతాస్తత్ర తైః సర్వైర్మునిపుఙ్గవైః ॥ ౩౯

యయుః పరమయా ప్రీత్యా శ్వేతద్వీపనివాసినః
స్వామిపుష్కరిణీతీరం దేవాసురనిషేవితమ్ ॥ ౪౦
సర్వే మునివరాశ్చాపి సిద్ధాశ్చాపి సహస్రశః
బృహస్పతిశ్చ భగవాన్ శుక్రశ్చాపి తథా వసుః ॥ ౪౧
స్వామిపుష్కరిణీతీరం అవాపురవనీపతే !
సాన్నిధ్యం కురుతే యత్ర భగవాన్ భూతభావనః ॥ ౪౨
తత్ర గత్వాఽథ తే సర్వే నాపశ్యన్ పురుషోత్తమమ్
నీలమేఘప్రతీకాశం పద్మపత్రనిభేక్షణమ్ ॥ ౪౩
తత్రాపశ్యంస్తతో రాజన్ ! తప్యన్తం సుమహత్తపః
విష్ణోరారాధనార్థాయ శఙ్ఖఞ్చ నియతేన్ద్రియమ్ ॥ ౪౪
తానాగతాంస్తతో దృష్ట్వా శఙ్ఖోఽథ నృపతేః సుతః
రోమాఞ్చితాఙ్గః సహసా పరాం ప్రీతిముపాగమత్ ॥ ౪౫
కృతకృత్యం తదాఽఽత్మానం మేనే నరవరాత్మజః
సంస్మరన్ పూర్వమేవోక్తం హరిణా హరిమేధసా ॥ ౪౬
'అథ తేషు మునీన్ద్రేషు ద్రష్టాఽసీ'తి వచః స్మరన్
సహసోత్థాయ తాన్ సర్వాన్ ప్రణనామ నృపస్తదా ॥ ౪౭
వ్యాకులీకృతసర్వాఙ్గః తతః సమ్భ్రాన్తమానసః
సిద్ధాంశ్చాపి తథా సర్వాన్ శ్వేతద్వీపనివాసినః ॥ ౪౮
వాగీశఞ్చ తథా శుక్రం వసుఞ్చాపి మహామతిమ్
కృతాఞ్జలిపుటో భూత్వా ప్రణనామ చ తాన్ నృపః ॥ ౪౯
అగస్త్యప్రముఖాశ్చాపి సిద్ధాశ్చాపి సహస్రశః
బృహస్పతిశ్చ భగవాన్ శుక్రశ్చాపి మహామునిః ॥ ౫౦
తథా చ భగవద్భక్తో రాజోపరిచరో వసుః
శ్రుతస్య తనయశ్చాపి శఙ్ఖః పరపురఞ్జయః ॥ ౫౧

ఏతే సర్వే మహాత్మానః సమవేతా హ్యకల్మషాః
స్వామిపుష్కరిణీతీరే ద్రష్టుకామా జనార్దనమ్ ॥ ౨౨
అపశ్యన్తస్తు తే సర్వే గోవిన్దం విభుమచ్యుతమ్
అనాదిమధ్యనిధనం సర్వభూతనివాసినమ్ ॥ ౨౩
తపః పరమమాస్థాయ ప్రయతా నియతేన్ద్రియాః
చిన్తయన్తస్తు దేవేశం తత్రాతిష్ఠంస్తతో నృప ! ॥ ౨౪
తస్యామేవ తదా సర్వే స్నాత్వా పీత్వా ముదాన్వితాః
పుష్కరిణ్యాం శుభాయాన్తు విమలాయాం దినే దినే ॥ ౨౫
అర్చయన్తో హృషీకేశం దివ్యైః పుష్పైః సుగన్ధిభిః
అకుర్వంస్తే తపో ఘోరం ద్రష్టుమవ్యక్తరూపిణమ్ ॥ ౨౬
త్రిరాత్రమేవం భూపాల ! వ్యతిష్ఠంస్తే దివానిశమ్
తతో విమల ఆదిత్యే చతుర్థేఽహ్ని శుభే దినే ॥ ౨౭
తపసోఽన్తే చ పుణ్యర్క్షే విమలే చామ్బరే శుభే
తదా ప్రసన్నః సర్వాత్మా సాక్షాత్ నారాయణః స్వయమ్ ॥
ఆవిర్బభూవ భగవాన్ నృపతే ! పురుషోత్తమః
భ్రాజయన్ సర్వలోకేశః సర్వాన్ లోకాన్ స్వతేజసా ॥ ౨౮

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శఙ్ఖాదీనాం
భగవత్సేవాప్రాప్తివర్ణనం నామ త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః

అథ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః

ఆవిర్భూతభగవద్దివ్యమఙ్గళవిగ్రహవర్ణనమ్

జనకః —

'కీదృశం వై హరేస్తస్య రూపమవ్యక్తరూపిణః
కియన్తో వా భుజాస్తస్య కియన్తి వదనాని చ ॥ ౧
కియన్తో వా ధృతాస్తేన తీక్ష్ణాః ప్రహరణాస్తథా ?
బ్రూహి తద్రూపసంస్థానం విశ్వమూర్తేర్హరేర్మునే !
దృష్టవన్తో యథా సిద్ధా మునయశ్చ పురాతనాః ॥ ౨

శతానన్దః —

జనకేనైవముక్తస్తు వామదేవో మహామునిః
'శ్రూయతామి' త్యథాఽఽభాష్య జనకం తం వచోఽబ్రవీత్ ॥ ౩
వక్ష్యేఽహం నృపతే ! సమ్యక్ శ్రూయతామిదమాదరాత్
యథాశ్రుతం మయాఽగస్త్యాత్ మునీన్ద్రాత్ కుమ్భజన్మనః ॥ ౪

వామదేవః —

తద్రూపం వాసుదేవస్య హరేరవ్యక్తరూపిణః
ఉద్యతాదిత్యసఙ్కాశైః నయనైః శోభితం శుభైః
నానారత్నచితైశ్ఛత్రైః కిరీటైరుపశోభితమ్ ॥ ౫
ప్రసన్నైర్బహుభిశ్చాపి వదనైరుపశోభితమ్
ప్రవాళమణిహేమాఢ్యైః చిత్రితైః హేమకుణ్డలైః ॥ ౬
నానావర్ణైరనేకైశ్చ రుచిరైః సమలఙ్కృతమ్
దివ్యాభరణజాలైశ్చ నానారత్నవిచిత్రితైః ॥ ౭
అనేకశతసాహస్రైః శోభితం శుభలోచనైః
కమ్బుగ్రీవం మహోరస్కం మహాబాహుం మహాద్యుతిమ్ ॥ ౮

సహస్రబాహుకం దివ్యం రత్నజాలవిభూషితమ్
ఆయతాశ్చ సుపీనాశ్చ సువృత్తాశ్చ భుజాః శుభాః ॥ ౯
నానాప్రహరణోపేతాః నానాభూషణభూషితాః
సాలస్కన్ధోపమాశ్చాపి భూషితా భూషణోత్తమైః ॥ ౧౦
శ్యామాః పృథుతరా దివ్యాః తరుణాదిత్యతేజసః
తరుణాః స్నిగ్ధవర్ణాఙ్గాశ్చ సుఖస్పర్శనఖాఙ్కురాః ॥ ౧౧
శుభరేఖాః సురక్తాశ్చ సమా మృదుతరాస్తథా
దృశ్యన్తే శతశస్తత్ర రాజన్ ! కరికరోపమాః ॥ ౧౨
యైరణ్డమేతత్ భూపాల ! ససాగరమహీధరమ్
సపాతాళతలం సర్వం సదేవాసురమానుషమ్ ॥ ౧౩
ససప్తలోకం సద్వీపం సర్వభూతసమాకులమ్
రక్షితం బహుశో దివ్యైః నిహతా యైశ్చ దానవాః ॥ ౧౪
యే దుఃఖహానిదా నిత్యం వైష్ణవానాం విశేషతః
వసన్తి యాన్ సమాశ్రిత్య దైత్యేభ్యో నిర్భయాః సురాః ॥ ౧౫
తే కరాః సురనాథస్య దృశ్యమానాః చకాశిరే
ఉదయాదుద్యతస్తస్య భాస్కరస్య కరా ఇవ ॥ ౧౬
సద్రత్నజాలకాకీర్ణహారేణాపి సుశోభితమ్
మేఘకాలే తటిన్మాలాశోభితస్య మహాత్మనః ॥ ౧౭
మేఘజాలస్య వర్ణేన సదృశం రుచిరం వపుః
చారురక్తతలోష్ఠం తత్ చారురక్తతరేక్షణమ్ ॥ ౧౮
మృదుచారుకపోలైశ్చ కుణ్డలైరుపశోభితమ్
శోభమానం జ్వలద్భిశ్చ లలాటఫలకైరపి ॥ ౧౯
శోభమానైస్తథా చారుభ్రూచాపైరుపశోభితమ్
ఐరావతకరాకారచారుపీనశుభోరుకమ్ ॥ ౨౦

ద్యుతిమన్మణిరత్నాఢ్యచలన్నూపురశోభితమ్
కాఞ్చనేన విచిత్రేణ బ్రహ్మసూత్రేణ శోభితమ్ ॥ ౨౧
సహస్రాదిత్యసఙ్కాశమచిన్త్యం మహదద్భుతమ్
మేరుమన్దరసఙ్కాశం నీలపర్వతసన్నిభమ్ ॥ ౨౨
సముచ్ఛ్రితోరసం సౌమ్యం సమాయతవిలోచనమ్
దివ్యపీతామ్బరధరం దివ్యగన్ధానులేపనమ్ ॥ ౨౩
దివ్యయా వైజయన్త్యా చ సుస్కన్ధగతయా తథా
చకాశే తద్యథా మేఘో విద్యున్మాలావిరాజితః ॥ ౨౪
జామ్బూనదమయైర్దివ్యైః నిస్స్వనద్భిరనేకశః
కిఙ్కిణీజాలసక్తైశ్చ శోభనైః రుచిరప్రభైః ॥ ౨౫
స్వనద్భిర్మణిజాలైశ్చ శోభయద్భిర్దిశో దశ
సురత్నైర్బహుసాహస్రైః జ్వలద్భిర్భాస్కరోపమైః ॥ ౨౬
ఉద్యదిన్దుప్రతీకాశైః దివ్యైశ్చ నఖమణ్డలైః
రక్తాన్తైరున్నతైశ్చాపి శోభమానం సదాఽమ్బుజైః ॥ ౨౭
అఙ్కుశధ్వజచక్రాబ్జశఙ్ఖవజ్రాఙ్కితైస్తథా
సుపాదతలపద్మైశ్చ శోభితం వసుధాధిప ! ॥ ౨౮
ముక్తాదామభిరన్యైశ్చ వజ్రసూర్యాంశుసన్నిభైః
ప్రభయా ద్యోతమానైశ్చ శోభమానపదామ్బుజమ్ ॥ ౨౯
అనేకశతసాహస్రైః అఙ్గులీయకభూషణైః
నానారత్నచితైశ్చాపి సంశోభికరశాఖిభిః ॥ ౩౦
మూర్ధజైః కుఞ్చితైశ్చాపి నీలైః మృదుతరైస్తథా
లమ్బమానైర్వినిష్క్రాన్తైః కిరీటాత్ శుభదర్శనాత్ ॥ ౩౧
ప్రచ్ఛాద్యమానవదనం మేఘైరివ నిశాకరమ్
రత్నస్యూతేన సూత్రేణ కాఞ్చనేన విరాజితమ్ ॥ ౩౨

నానామణినిబద్ధేన శోభమానేన శోభితమ్
శోభితం దివ్యమాలాభిః భూషితం పృథులోచనమ్ ॥ ౩౩
నానాశ్చర్యసమాయుక్తం నానామణిగణాన్వితమ్
సమన్తాద్దీప్యమానం తత్ భూరిణా స్వేన తేజసా ॥ ౩౪
ఆదిత్య ఇవ తేజోభిః ఉద్యతం తూదయాద్రితః
తేజోభిః కాఞ్చనాభైశ్చ సమన్తాన్నిర్గతైస్తథా ॥ ౩౫
జాజ్వల్యమానం తద్రూపం చకాశేఽద్భుతదర్శనమ్
స్వభాసా దుర్నిరీక్ష్యం తత్ మునిభిశ్చ సురైరపి ॥ ౩౬
తప్యతే తేజసా తస్మాత్ నిర్గతేన స్మ భూరిణా
ససురాసురగన్ధర్వం జగదేతత్ చరాచరమ్ ॥ ౩౭
జ్వలద్భిరర్కవర్ణైశ్చ జామ్బూనదమయైస్తథా
అనేకశతసాహస్రైః సంయుక్తం హేమభూషణైః ॥ ౩౮
కరేషు తేషు సంయుక్తాః తీక్ష్ణాః ప్రహరణాస్తథా
జ్వలన్తశ్చ స్ఫురన్తశ్చ మిథితేశ : చరాశిరే ॥ ౩౯
అర్చీంషి తేభ్యో నిష్పేతుః యైర్దిశో విమలీకృతాః
ఉదయాద్రిసమారూఢాత్ సూర్యాత్ దీప్తాంశవో యథా ॥ ౪౦
వ్యాలోలా లోకనాథస్య ప్రసన్నాః శుభదర్శనాః
ఆయతాః కృష్ణరక్తాశ్చ భ్రూచాపా దృష్టిమార్గణాః ॥ ౪౧
రక్తపద్మదళప్రఖ్యాః కాన్తిమన్తః సువర్చసః
శ్రియా పరమయా యుక్తాః పక్ష్మరాజివిరాజితాః ॥ ౪౨
యేషాం నిపాతైః దైతేయాః నేదుః భీతాః సహస్రశః
రక్షాంసి దానవాశ్చాపి జగ్మః వైవస్వతక్షయమ్ ॥ ౪౩
దుర్లభఞ్చాపి దేవత్వం ప్రాప్నువన్తి నరా అపి
అన్యాంశ్చ దుర్లభాన్ కామాన్ ముక్తిఞ్చాపి సుదుర్లభామ్ ॥

యాన్ ద్రష్టుకామాః తద్భక్తాః శోచన్తి హి దివానిశమ్
తే భూప! శతశో దివ్యా రాజన్తే రుచిరప్రభాః ॥ ౪౫

అనేకశతసాహస్రాః కాలాగ్నిసదృశప్రభాః
నానాప్రహరణా ఘోరాః సంయుక్తాస్తత్ర బాహుషు ॥ ౪౬

భయదాః సురశత్రూణాం దైత్యేన్ద్రాణాం మహౌజసామ్
సర్వగాః సర్వదేశేషు భక్తానామభయప్రదాః ॥ ౪౭

జాజ్వల్యమానాస్తేజోభిః రూక్షైః సౌమ్యైరపి
అకుర్వన్నిష్ప్రభౌ సద్యః చన్ద్రసూర్యౌ స్వరశ్మిభిః ॥ ౪౮

తద్రూపమాశ్చర్యమనేకవర్ణం
కిరీటమాలాభిరశేషమూర్తేః ।
వ్యరాజతాఽఽదిత్య ఇవాన్తకాలే
స్వరశ్మిమాలాభిరనేకరశ్మిః ॥ ౪౯

తద్దీప్తవక్త్రం విమలం విశోకం
జాజ్వల్యమానం మహతా స్వతేజసా ।
అశోభతాఽద్యం వపురద్భుతేక్షణం
యుగాన్తకాలాగ్నిరివ ప్రదీప్తమ్ ॥ ౫౦

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భగవద్దివ్య-
మఙ్గళవిగ్రహవర్ణనం నామ చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః

అథ పఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః

ఆవిర్భూతం భగవన్తం ప్రతి మహర్షిగణకృతప్రణామాదిక్రమః

వామదేవః —

ఏవంవిధం హరిస్తేభ్యోఽదర్శయద్భగవాన్ వపుః
యన్న దేవా న మునయో నాపి సిద్ధా న చారణాః ॥ ౧

న యోగినో న గన్ధర్వా నాపి విద్యాధరా అపి
న చ యక్షా న చాప్యన్యే వాలఖిల్యాశ్చ తాపసాః ॥ ౨

నోరగా నాపి దైతేయా నాపి కిమ్పురుషాస్తథా
దృష్టవన్తః పురా రాజన్ ! కృష్ణస్య వపురద్భుతమ్ ॥ ౩

తతస్తు మునయో దివ్యం రూపం తద్విశ్వతోముఖమ్
అనేకరత్నసఞ్ఛన్నకిరీటోజ్జ్వలితాననమ్ ॥ ౪

వ్యాలోలమానైర్బహుభిః కుణ్డలైః సమలఙ్కృతమ్
పిబన్త ఇవ నేత్రైస్తే సన్తోషస్తిమితైస్తదా ॥ ౫

దదృశుర్ముదితాః సర్వే నరేన్ద్రానిమిషేక్షణాః
'భృశమార్తాః స్మ దేవే'తి సహసా భువి భూపతే ! ॥ ౬

నిపేతురథ తే సర్వే సమ్భ్రాన్తమనసోఽమలాః
అథ దృష్ట్వా జగన్నాథం వేఙ్కటాద్రినివాసినమ్ ॥ ౭

సహస్రశః సమాగమ్య భక్తిభారావనామితైః
శిరోభిరవనీపాల ! ప్రణేముః సహసా భువి ॥ ౮

బృహస్పతిరగస్త్యశ్చ శుక్రశ్చాపి వసుస్తథా
భగవన్తం తతో దృష్ట్వా గరుడోపరి సంస్థితమ్ ॥ ౯

జామ్బూనదాద్రిశిఖరే నీలమేఘమివోత్థితమ్
భక్త్యా ప్రణేముస్తం దేవం వీక్షమాణా ఇతస్తతః ॥ ౧౦

ఉత్థాయోత్థాయ తే సర్వే భూయోభూయో నిరీక్ష్య తమ్
'ప్రసీదే'తి బ్రువన్తస్తం ప్రణేముః బహుశో నృప ! ॥ ౧౧

భగవదావిర్భావకాలే దేవతాద్యాపూరితశఙ్ఖాదిమఙ్గళవాద్యక్రమః

ఏతస్మిన్నన్తరే ఖస్థైః శతశోఽథ సహస్రశః
పాఞ్చజన్యోపమాః శఙ్ఖాః దధ్మిరే హేమభూషణాః ॥ ౧౨
అవాద్యన్త చ దివ్యాని వాద్యాని బహుశోఽమ్బరే
మృదఙ్గాదీని సర్వాణి హేమరత్నచితాని వై ॥ ౧౩
మహతా శఙ్ఖనాదేన వాదిత్రాణాం స్వనేన చ
జగదాపూరితం సర్వం క్షుభితాశ్చాపి దానవాః ॥ ౧౪
నివసన్తి చ యే తత్ర నారాయణగిరౌ నృప !
తే సర్వే సహసా హృష్టాః సముత్తస్థుశ్చ సఙ్ఘశః ॥ ౧౫
తస్మింఞ్ఛబ్దే శ్రుతే సర్వే సింహపక్షిమృగాస్తథా
ప్రసన్నతాం యయుః సర్వే వేఙ్కటాద్రినివాసినః ॥ ౧౬

భగవత్సేవార్థం వేఙ్కటాచలం ప్రతి బ్రహ్మరుద్రాద్యాగమనమ్

శ్రుత్వా తం శబ్దమతులం బ్రహ్మా లోకపితామహః
జ్ఞాత్వాఽథ వాసుదేవం తం హరిం ప్రత్యక్షతాం గతమ్.
ఆజగామాథ తత్పార్శ్వం కృష్ణస్యాక్లిష్టకారిణః ॥ ౧౭
మునీన్ద్రైర్దేవసఙ్ఘైశ్చ గన్ధర్వైశ్చ సమావృతః
భగవాన్ శఙ్కరశ్చాపి ఇత్య్రిమ్బకస్త్రిపురాన్తకః ॥ ౧౮
జ్వలద్భాస్కరసఙ్కాశజటామణ్డలశోభితః
తేన శబ్దేన విజ్ఞాయ సాన్నిధ్యం హరిమేధసః ॥ ౧౯
అభ్యగాదాశు తత్పార్శ్వం ద్రష్టుం తం వసుధాధిప !
దూర్వాససా మునీన్ద్రేణ నన్దినా చ సమం విభుః ॥ ౨౦

శక్రశ్చ త్రిదశశ్రేష్ఠః శ్రుత్వా తం శబ్దముచ్ఛ్రితమ్
హరిం ప్రత్యక్షతాం యాతం జ్ఞాత్వా దేవం జనార్దనమ్ ॥ ౨౧
దేవైః పరివృతః పార్శ్వం యయావప్యస్తవిస్మయః
తతః శఙ్ఖధ్వనిం శ్రుత్వా విష్వక్సేనః ప్రతాపవాన్ ॥ ౨౨
జ్ఞాత్వా ప్రత్యక్షతాం యాతం నారాయణమనామయమ్
సహసోత్థాయ భూపాల ! శీఘ్రమేవాభ్యగాత్తదా ॥ ౨౩
సప్తభిః సచివైః సార్ధం సకాశం శార్ఙ్గధన్వనః
అనురక్తైర్మహావీర్యైః ప్రయతైః సుసమాహితైః ॥ ౨౪
సనన్దనాదయశ్చాపి యోగినస్తేఽపి చక్రిణః
పార్శ్వమభ్యాయయుః శ్రుత్వా తం శబ్దం మిథిలేశ్వర ! ॥ ౨౫
సప్తర్షయశ్చ యే పూర్వం మయోక్తా మునిసత్తమాః
తేఽపి శ్రుత్వా చ తం శబ్దం హరేః పార్శ్వం యయుస్తదా ॥
యశ్చాపి మునిభిర్దృష్టో వాయవ్యాం దిశి భూధృతః
శిలాతలే సమాసీనః పురుషోఽద్భుతదర్శనః ॥ ౨౭
సోఽపి శఙ్ఖధ్వనిం శ్రుత్వా భగవత్పార్శ్వమాయయౌ
బ్రహ్మా ప్రజాపతిశ్చాపి భగవాన్ శమ్భురేవ చ ॥ ౨౮
విష్వక్సేనశ్చ భగవాన్ శక్రశ్చ త్రిదశాధిపః
సప్తర్షయశ్చ మునయః సనకాద్యాశ్చ యోగినః ॥ ౨౯
వాయవ్యాం దిశి యో దృష్టో మునిభిః సోఽపి భూపతే !
ఏతే సర్వే సమాగమ్య సకాశం శార్ఙ్గధన్వనః ॥ ౩౦
భక్త్యా పరమయా యుక్తాః రాజన్ ! సంహృష్టమానసాః
దదృశుస్తే సమారూఢం వైనతేయం మహాబలమ్ ॥ ౩౧
హరిం హేమాద్రిశిఖరే నీలమేఘమివ స్థితమ్
శిరోభిస్తే ప్రణేముస్తం విశ్వేశం విశ్వరూపిణమ్ ॥ ౩౨

"జయ దేవ ! జయేశే"తి వదన్తః సహసా భువి
సర్వే దేవగణాశ్చాపి ప్రణేముః పృథులోచనమ్ ॥ ౩౩
"ప్రసీద దేవదేవే"తి వదన్తస్తే పునః పునః
బ్రహ్మాద్యా దేవతాశ్చాపి మునయశ్చ తపోధనాః ॥ ౩౪
సిద్ధాశ్చాపి తథా సర్వే శ్వేతద్వీపనివాసినః
ఏతే సర్వే హరేస్తస్య రూపం పరపురఞ్జయ ! ॥ ౩౫
ద్రష్టుం నాశక్నువన్ నేత్రైః తేజసా తస్య తాపితాః
ప్రతపన్తమివాదిత్యం సంహారసమయే నరాః
న్యమీలయన్త నేత్రాణి బ్రహ్మాద్యాస్తే తతో నృప ! ॥ ౩౬

బ్రహ్మకృతభగవత్స్తుతిః

తేజసా పీడితాస్తస్య దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః
తుష్టావాథ తదా బ్రహ్మా దేవాధిపతిమవ్యయమ్
పతత్రిరాజమారూఢం శిరోభిః ప్రణిపత్య తమ్ ॥ ౩౭

బ్రహ్మోవాచ --

"నమామి త్వాం జగన్నాథ ! సహస్రవదనేక్షణ !
జ్వలత్కిరీటసాహస్రధారిణం పురుషోత్తమమ్ ॥ ౩౮
రుచిరైర్బహుభిర్దివ్యైః బాహుభిః పరిఘోపమైః
సంయుక్తం త్వాం నమామ్యాద్యం విశ్వేశం విశ్వతోముఖమ్ ॥
అణీయసామశేషాణాం అణీయాంసం సనాతనమ్
భూతాదీనాం సమస్తానాం గరిష్ఠఞ్చ గరీయసామ్ ॥ ౪౦
నారాయణం త్వాం వరదం నమామి పరమేశ్వరమ్
యోగిభిర్గమ్యమానం త్వాం జనోలోకగతం విభుమ్ ॥ ౪౧
పరం పురాణం పురుషం నమామి సురనాయకమ్
ప్రసీదతు భవాన్ విష్ణో ! రహితః ప్రాకృతైర్గుణైః ॥ ౪౨

శుద్ధః పుమాన్ సమస్తేభ్యో భూతేభ్యః సర్వసమ్భవః
సాక్షిభూతః సమస్తస్య జగతోఽస్య జగత్పతే ! ॥ ४३
నమామి త్వామహం నిత్యం వ్యాలోలాయతలోచనమ్
యః ప్రోచ్యతే విశుద్ధో హి సర్వేశ ఇతి కేశవ ! ॥ ४४
తం త్వాం నమామ్యశేషాణాం ఆత్మానం సర్వదేహినామ్
సమస్తకారణానాం త్వం కారణం ప్రభురవ్యయః ॥ ४५
బ్రహ్మవిత్ యోగినాఞ్చాసి ప్రజానాఞ్చ ప్రజాపతిః
యం న జానన్తి మునయో నాపి దేవా న దానవాః ॥ ४६
నాహం న శమ్భుర్విష్ణ్వాఖ్యం తత్పదం పరమం భవాన్
ఇన్ద్రాద్యాః శతశో యస్య దేవాః త్రిభువనేశ్వరాః ॥ ४७
ద్రష్టుకామా న జానన్తి రూపమవ్యక్తరూపిణః
తదహం విమలం దేవ ! శాశ్వతం పదమవ్యయమ్ ॥ ४८
న స్తోతుమీశో న చ దేవ వక్తుం
గుణాంస్తవేశాచ్యుత ! లోకనాథ ! ।
ప్రసీద వేదాధిపతే ! సమస్తాన్
ఆలోకయాస్మాన్ విమలైః సునేత్రైః" ॥ ४९

శమ్భుకృతభగవత్స్తుతిః

ఇత్యుక్తే బ్రహ్మణా తేన శమ్భురవ్యక్తరూపిణమ్
అస్తౌషీద్భగవన్తం తం అచ్యుతం పురుషోత్తమమ్ ॥ ५०
శమ్భుః —
"పరావరేశం పురుషం దుష్టదైత్యేన్ద్రఘాతినమ్
జగత్పాలనకర్తారం జగదుత్పత్తికారణమ్ ॥ ५१
ప్రజాపతీనాం సర్వేషాం స్రష్టారమమలేక్షణమ్
భక్తార్తిహానిదాతారం భక్తానాం ప్రియకామదమ్ ॥ ५२

త్వాం నమామి హరే! దివ్యం పరబ్రహ్మస్వరూపిణమ్
ప్రధానపుంసోరజయోః జగత్కారణభూతయోః ॥ ౫౩
నిత్యయోర్వ్యాపినోశ్చాపి ప్రభుం త్వాం కారణం పరమ్
తం త్వాం నమామి భూతేశం భూతానామపి కారణమ్ ॥ ౫౪
సూరయో యచ్చ పశ్యన్తి పరమం ధామ శాశ్వతమ్
తత్త్వమేతత్పరం ధామ పరం బ్రహ్మ సనాతనమ్ ॥ ౫౫
ఎం త్వాం నమామి గోవిన్దం సహస్రాదిత్యసన్నిభమ్
మునయస్త్వాం సమభ్యర్చ్య బహువర్షశతాని వై ॥ ౫౬
త్వత్ప్రసాదాచ్చ దేవేశ! త్వయ్యేవ లయమాగతాః
పురన్దరోఽపి దేవేశ! త్వామేవ పురుషోత్తమ! ॥ ౫౭
అశ్వమేధశతైరిష్ట్వా దేవేన్ద్రత్వమవాప్తవాన్
బ్రహ్మాఽశ్వమేధసాహస్రైః త్వామిష్ట్వా జగదీశ్వరమ్ ॥ ౫౮
ప్రాప బ్రహ్మపదం దివ్యం దుఃఖశోకవివర్జితమ్
అహమారాధ్య దేవ! త్వాం సర్వమేధే మహాక్రతౌ ॥ ౫౯
ప్రాప్తవాన్ దేవదేవత్వం దుర్లభం సర్వదైవతైః
త్వమేవేశ! జగద్ధాతా త్వమేవ జగతో గతిః ॥ ౬౦
స్రష్టా త్వమేవ జగతః సంహర్తా చ త్వమేవ హి
తం త్వాం నమామి శోకార్తిమోహహానిప్రదాయినమ్ ॥ ౬౧
ప్రసీదేశ! మహామాయ! సహస్రవదనేక్షణ!
సర్వలోకపతే! నాథ! సర్వలోకపరాయణ! ॥ ౬౨
విష్ణో! తవైతద్బహుబాహుశాఖం
తమాలవర్ణం బహువక్త్రనేత్రమ్।
జ్వలత్కిరీటైః బహురత్నవద్భిః
జాజ్వల్యమానం ప్రణమామి రూపమ్" ॥ ౬౩

మహర్షికృతభగవత్స్తుతిః

వామదేవః —

ఏవం స్తుతే జగన్నాథే శమ్భునా పరమేష్ఠినా
తుష్టువుర్మునయో భూప ! ప్రణమ్యామలచేతసః ॥ ౧౪

మునయః —

"నమః కృష్ణాయ హరయే పరస్మై బ్రహ్మరూపిణే
నమో భగవతే తస్మై విష్ణవే పరమాత్మనే ॥ ౧౫
సర్వభూతశరణ్యాయ సర్వజ్ఞాయ నమో నమః
వాసుదేవాయ భక్తానాం సర్వకామప్రదాయినే ॥ ౧౬
నమః పఙ్కజనేత్రాయ జగద్ధాత్రేఽచ్యుతాయ చ
హృషీకేశాయ సర్వాయ నమః కమలమాలినే ॥ ౧౭
అనన్తనాగపర్యఙ్కే సహస్రఫణశోభితే
దీప్యమానేఽమలే దివ్యే సహస్రార్కసమప్రభే ॥ ౧౮
యోగనిద్రాముపేతాయ తస్మై భగవతే నమః
యద్రూపం న చ పశ్యన్తి సూరయో న చ యోగినః ॥ ౧౯
తం నతాః స్మ జగన్నాథం క్షీరోదార్ణవశాయినమ్
త్వామేవార్తాః ప్రపన్నాః స్మ శరణ్యం వయమీశ్వరమ్ ॥ ౨౦
అస్మాన్ పాహి శరణ్యేశ ! ప్రణతార్తిహరావ్యయ !
త్వద్రూపమేతద్గోవిన్ద ! సహస్రార్కసమద్యుతే ! ॥ ౨౧
జాజ్వల్యమానం తేజోభిః నేక్షితుం శక్నుమో వయమ్
కురు ప్రసాదమస్మాకం ప్రసన్నవదనేక్షణ !
త్వమేవ గతిరస్మాకం సర్వేషామేవ కేశవ ! ॥ ౨౨
నతాః స్మ దివ్యం పురుషం పురాణం త్వామేవ సర్వేశ్వరమీశ్వరాణామ్
యుగాన్తకాలాగ్నిసమప్రతాపం ప్రదీప్తవక్త్రేక్షణమప్రమేయమ్"॥

సప్తర్ష్యాదికృతభగవత్స్తుతిః

వామదేవః —

ఇతి తేషాం మునీన్ద్రాణాం వచః శ్రుత్వా తతో నృప !
సప్తర్షయో మహాత్మానో వాగీశశ్చ మహాద్యుతిః ॥ ౨౪
వసుశ్చ భగవద్భక్తో మహేన్ద్రశ్చ ప్రతాపవాన్
తుష్టువుర్దేవదేవేశం శిరోభిః ప్రణిపత్య తమ్ ॥ ౨౫

సప్తర్షాద్యాదయః —

"నమోనమోఽస్తు విశ్వాత్మన్ ! త్వం బ్రహ్మా త్వం పినాకధృత్
చన్ద్రేన్ద్రాగ్న్యార్కశ్వమరుతః త్వమేవ జగతః పతే ! ॥ ౨౬
సహస్రాదిత్యసఙ్కాశచక్రహస్తాయ తే నమః
శఙ్ఖహస్తాయ తే నిత్యం నమో విష్ణో ! మహాత్మనే ॥ ౨౭
నమః కిరీటినే నిత్యం నమః కౌస్తుభధారిణే
నీలమేఘప్రతీకాశవపుషే బ్రహ్మణే నమః ॥ ౨౮
అసిరత్నగదాచాపశక్తితోమరపాణయే
ప్రదీప్తాయుధజాలాయ ప్రదీప్తవపుషే నమః ॥ ౨౯
యజ్ఞేశాయ నమస్తుభ్యం జ్వలత్కుణ్డలధారిణే
నమోఽస్తు పద్మనాభాయ నమస్తే విశ్వయోనయే ॥ ౩౦
పరావరాణాం పతయే కరాలవపుషే నమః
కాలనేమిహిరణ్యాక్షహిరణ్యాదివిఘాతినే ॥ ౩౧
ఉగ్రరూపాయ తే నిత్యం నృసింహాయాప్యనాదయే
నమోఽస్తు పద్మనాభాయ నమోఽస్తు వరదాయ చ
భూయోభూయో నమో నిత్యం వ్యాపినే శార్ఙ్గపాణయే ॥ ౩౨
నతాః స్మ చైతత్తవ విశ్వరూపం
సర్వాయుధోపేతమపాస్తదోషమ్ ।
విద్మో న చాద్యం పరమం తవాద్య
రూపం పరం వేద న చాబ్జయోనిః" ॥ ౩౩

సనకాదిపరమయోగికృతభగవత్స్తుతిః

వామదేవః --

ఏవముక్తే తతస్తే తు సనకాద్యాశ్చ యోగినః
ప్రణమ్య తుష్టువుర్దేవం వైనతేయోపరి స్థితమ్ ॥ ౮౪

సనకాద్యాః —

"జయ యజ్ఞపతే దేవ! జయ నాథ! జయాక్షర!
జయ శఙ్ఖధరాచిన్త్య! జయ చక్రధరావ్యయ! ॥ ౮౫

విభో! జయ విశాలాక్ష! పరమాత్మన్! జయాచ్యుత!
జయ దంష్ట్రాగ్రవిన్యస్తమహీపద్మ! జయేశ్వర! ॥ ౮౬

జయ సర్వద! సర్వేశ! జయ సర్వహృది స్థిత!
పద్మనాభ! జయాజయ్య! జయ పూరుష! మానవ! ॥ ౮౭

మాయయా తవ మోహిన్యా దేవాశ్చాపి విమోహితాః
అనేకరత్నసఞ్ఛన్నసువర్ణమకుటాయ తే ॥ ౮౮

నతాః స్మోఽచిన్త్యరూపాయ యోగిధ్యేయాయ తే నమః
నతాః స్మోఽత్యన్తశుద్ధాయ సర్వజ్ఞాయాదివేధసే ॥ ౮౯

పరబ్రహ్మస్వరూపాయ! నతాః స్మో వరదాయినే
అవ్యక్తాయాప్రమేయాయ శ్రీధరాయ సువర్చసే ॥ ౯౦

శ్రియఃకాన్తాయ దాన్తాయ భక్తానాం ముక్తిదాయినే
శక్రాదిలోకపాలానాం పాలయిత్రే నమోఽస్తు తే
పీతామ్బరాయ తే నిత్యం నతాః స్మ పురుషోత్తమ! ॥ ౯౧

వ్యాప్తం త్వయా నాథ! తమః సుదీప్తం
విశ్వాత్మనాఽశేషనివాసినా విభో!।
త్వామద్య సర్వే వయమీశితారం
నతాఃస్మ పద్మాభవిలోలలోచనమ్ ॥ ౯౨

తన్నాస్తి కిఞ్చిత్ రహితం త్వయా హరే!
సమస్తలోకేష్వపి జాతు యత్స్యాత్ ।
వన్దామహే త్వాం విమలార్కవర్ణం
కిరీటహారోజ్జ్వలితం శుభోరుకమ్ ॥ ౯౩

ఏతత్పరం రూప మపేతజన్మజరాది-
దోషం విమలం విశోకమ్ ।
అదృష్టపూర్వం మనుజామరాద్యైః నతాః
స్మ విద్యుజ్జ్వలితోరుశోభమ్" ॥ ౯౪

ఇన్ద్రాదిదిక్పాలకృతభగవత్స్తుతిః

వామదేవః —

ఏవం స్తుతే జగన్నాథే సనకాదిమహాత్మభిః
శక్రాద్యా లోకపాలాస్తం తుష్టువు ర్మధుసూదనమ్ ॥ ౯౫
వన్దమానాః శిరోభిస్తం భూతభావనభావనమ్
అఞ్జలిం మూర్ధ్ని సన్ధాయ విస్మయోత్ఫుల్లలోచనాః ॥ ౯౬

ఇన్ద్రాదయః—

"నమోఽస్తు విశ్వరూపాయ పీతామ్బరధరాయ తే
నమస్తేఽస్తు జగద్ధాత్రే శార్ఙ్గచాపాసిధారిణే ॥ ౯౭
మధుహన్త్రే నమో నిత్యం నమః కైటభఘాతినే
కాలాగ్నిసమచక్రేణ నిహన్త్రే సురవైరిణామ్ ॥ ౯౮
సర్వకల్యాణభూతాయ వరదాయ వరార్థినామ్
నమో నిత్యమదృశ్యాయ దృశ్యరూపాయ తే నమః ॥ ౯౯
పరస్మై బ్రహ్మణే తుభ్యం నమో యజ్ఞస్వరూపిణే
నమో భవ్యాయ తే నిత్యం శ్రీవత్సాంకితవక్షసే ॥ ౧౦౦
భయదాయ నమో నిత్యం దైత్యేన్ద్రాణాం బలీయసామ్
భోగదాయ నమో నిత్యం అస్మాకం స్వర్గదాయినామ్ ॥ ౧౦౧

వరేణ్యాయ నమో నిత్యం అచలాయాఽవ్యయాయ చ
శరణ్యాయ నమో నిత్యం నమః శ్రీరోపితాయినే ॥ ౧౦౨
యోగాత్మనే నమో నిత్యం నమో దామోదరాయ చ
క్షయవృద్ధివిహీనాయ నిర్గుణాయ నమోనమః ॥ ౧౦౩
యత్తత్పరమనిర్దేశ్యం అచిన్త్య మజమక్షరమ్
అవ్యక్తమజరం నిత్యం అవ్యయం ధామ శాశ్వతమ్ ॥ ౧౦౪
అరూపమమలం బ్రహ్మ సర్వేశమచలం విభుమ్
యద్వ్రహ్మ తత్పరం ధామ భవానేవ న చాపరః ॥ ౧౦౫
తన్న విద్మః పరం రూపం తవ యత్తు పురాతనమ్
ఏతచ్చాపి న జానీమో యదేతద్దర్శితం త్వయా ॥ ౧౦౬
ప్రసీద విశ్వేశ్వర ! విశ్వతోముఖ ! ప్రసీద విశ్వక్షయపాలనేశ !
ప్రసీద విశ్వాలయ ! విశ్వమూర్తే ! విశ్వస్య యోనే ! భగవన్ ప్రసీద"

శ్వేతద్వీపవాసిసిద్ధకృతభగవత్స్తుతిః

వామదేవః —

ఏవం స్తుతేఽథ దేవేశే శక్రాద్యైః త్రిదశేశ్వరైః
తుష్టువుస్తం ప్రణమ్యేశం శ్వేతద్వీపనివాసినః ॥ ౧౦౭

సిద్ధాః—

"యం విష్ణుమాద్యం పురుషం పురాణం
దేవా నమస్యన్తి శుభోరుబాహుమ్ ।
నతాః స్మ తం దేవమజం సురేశం
విశ్వస్య కర్తార మనాదిమూర్తిమ్ ॥ ౧౦౮
యేనైవ దంష్ట్రాగ్రసముద్ధృతా ధరా
బిభర్తి విశ్వం ససురాసురేన్ద్రమ్ ।
నతాః స్మ తస్మై వరదాయ పుంసే
సర్వాత్మనే శేషవిభూతిదాయినే ॥ ౧౧౦

యేనేదమణ్డం సకలం మహీయసా
వ్యాప్తం త్వయైకేన సురారిఘాతినా ।
తం త్వాం నతాః స్మోఽచ్యుతమీడితారో
వయం విభుం లోకవిభూతిహేతుమ్ ॥ ౧౧౧

యేనాన్తకాలే జగదేతదాదినా
గ్రస్తం త్వయా హ్యక్షయశక్తిరూపిణా ।
జ్ఞానైకదృశ్యం పరమార్థతత్త్వం తం
బాలరూపం ప్రణమామ నిత్యమ్ ॥ ౧౧౨

యేనాదికాలే విభునా మహీయసా
స్వనాభిపద్మాన్తరుపేతమణ్డలమ్ ।
విసృష్టమప్సు స్వపతాఽఽత్మలీలయా
తం త్వాం నతాః స్మామరలోకనాథ ! ॥ ౧౧౩

యేనేదమణ్డం బహుశో విభూతం
దురాత్మభిర్దైత్యవరైః సుఘోరైః ।
నిహత్య దైత్యాన్ సహసా మహారణే
సంరక్షితం తం ప్రణమామ నిత్యమ్ ॥ ౧౧౪

జానన్తి యన్నైవ పితామహాద్యాః
పరం పదం నైవ వయం చ నాన్యే ।
త్వం తత్పదం వృద్ధివినాశహీనం
రక్షస్వ చాస్మాన్ భగవన్ ! ప్రసీద" ॥ ౧౧౫

ఇతి శ్రీ వామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే బ్రహ్మాదికృత భగవత్స్తుతిపరమ్పరా నామ పంచత్రింశోఽధ్యాయః

అథ షట్త్రింశోఽధ్యాయః

వామదేవః—

ఏవం స్తుత్వాఽథ తే సర్వే బ్రహ్మాద్యా దేవతాగణాః
అగస్త్యప్రముఖాశ్చాపి మునయోఽమలచేతసః ॥ ౧

సిద్ధాశ్చాపి తథా సర్వే శ్వేతద్వీపనివాసినః
వాగీశవసుశుక్రాశ్చ దుర్వాసాశ్చ మహామునిః ॥ ౨

సప్తర్షయశ్చ రాజేన్ద్ర! సనకాద్యాశ్చ యోగినః
సర్వ ఏతే మహీపాల! యే చాప్యన్యే సమాగతాః ॥ ౩

ద్రష్టుం తమీశ్వరం దేవం తత్ప్రసాదానువర్తినః
భూయోభూయః ప్రణమ్యేశం నారాయణ మరిన్దమమ్ ॥ ౪

కృతాఞ్జలిపుటాస్తస్థుః పరివార్యోపతస్థిరే
తతస్తేషాం స భగవాన్ మధ్యే రాజీవలోచనః ॥ ౫

స్మయన్నివ మహాబాహుః వినతానన్దనాస్థితః
అతిష్ఠద్దేవదేవేశః స తాన్ సర్వాన్ విలోకయన్ ॥ ౬

దీప్యమానః స్వతేజోభిః అంశుమానివ రశ్మిభిః
ఏతస్మిన్నన్తరే దేవం వాయ్యాహోరాజ్గనా నృప! ॥ ౭

అగాయన్ కర్మభిర్దివ్యైః దివ్యభూషణభూషితాః
రావణాదివధం కేచిత్ గన్ధర్వపతయో జగుః ॥ ౮

కంసకేశిజరాసన్ధసాళ్వాదీనాం వధం తథా
బాణదుర్యోధనాదీనాం వధఞ్చాపి మహాద్భుతమ్ ॥ ౯

అగాయన్నపరే తత్ర గన్ధర్వపతయోఽమలాః
హిరణ్యకశిపోస్తత్ర వధఞ్చాపి జగుః పరే ॥ ౧౦

అవతారేషు చాన్యేషు యాని యాని కృతాని వై
కేచిత్ జగుః జగత్సృష్టిం బ్రహ్మాదిస్థావరాన్తికామ్ ॥ ౧౧
గన్ధర్వపతయస్తత్ర సుస్వరా హరిసన్నిధౌ
నృత్యన్త్యోఽప్సరసస్తత్రాదృశ్యన్త శతశో నృప ! ॥ ౧౨
గాయన్త్యో దేవదేవేశం నాదయన్త్యో దిశో దశ

బ్రహ్మాదీనాం భగవద్విశ్వరూపదర్శనమ్

అథ తే ప్రేక్షమాణాస్తం నారాయణమనామయమ్ ॥ ౧౩
విస్మయావిష్టహృదయా బ్రహ్మాద్యా దేవతాగణాః
అగస్త్యప్రముఖాశ్చాపి మునీన్ద్రాశ్చ సహస్రశః ॥ ౧౪
దదృశుర్దేవదేవస్య దివ్యే రూపే మహాద్భుతే
తస్మిన్ మహతి భూపాల ! పద్మపత్రనిభేక్షణే ॥ ౧౫
అణ్డమేతదశేషం వై సాద్రిగ్రామనదీవనమ్
సపర్వతం సపాతాళం సదేవాసురమానుషమ్ ॥ ౧౬
ససప్తలోకం సద్వీపం సయక్షోరగరాక్షసమ్
సాసురం సామరపురం జఙ్గమాజఙ్గమాకులమ్ ॥ ౧౭
సతిర్యక్తరుపాషాణం సకాననమహోరగమ్
ఏవమాద్యైస్తథాన్యైశ్చ సంయుక్తం మహదద్భుతమ్ ॥ ౧౮
అదృష్టపూర్వమాశ్చర్యం దృష్ట్వా హర్షముపాగమన్
విస్మితాశ్చాభవంస్తేఽథ ముదితాశ్చాభవన్ నృప ! ॥ ౧౯
వ్యాకులీకృతనేత్రాస్తే వ్యాకులీకృతమానసాః
వ్యాకులీకృతసర్వాఙ్గా ఆసన్ సర్వే భయాకులాః ॥ ౨౦
అథ తాన్ భగవాన్ భూప ! ప్రసన్నైః విమలైః శుభైః
పద్మోత్పలదళాభైస్తైః నేత్రైస్తాన్ సమలోకయత్ ॥ ౨౧

అథ తే భూపతే ! సర్వే బ్రహ్మాద్యాస్తేన శార్ఙ్గిణా
ప్రసన్నైర్నయనైర్దివ్యైః ఆయతైరవలోకితాః ॥ ౨౨
ప్రసన్నతాం యయుః సర్వే త్యక్తమోహాభయాః స్థితాః
మునీన్ద్రానవలోక్యాథ భగవానిదమబ్రవీత్ ॥ ౨౩
నృపతే ! సర్వలోకేశో విశ్వరూపధరో హరిః
శృణ్వతాం సర్వదేవానాం బ్రహ్మాదీనాం సనాతనః ॥ ౨౪
మేఘగమ్భీరయా వాచా శ్రావ్యయా శ్లక్ష్ణరూపయా
జగదాపూరయత్సర్వం సుతరాం ప్రీతియా తదా ॥ ౨౫

మహర్షీన్ ప్రతి భగవదుక్తిః

శ్రీభగవాన్ —

'యుష్మాభి ర్భూరితేజోభిః మత్తో యత్ప్రార్థ్యతే ద్విజాః ! ॥
ప్రియతాం తదశేషేణ నాత్ర కార్యా విచారణా
మాం దృష్ట్వా ప్రార్థితాన్ కామాన్ ప్రాప్నువన్తి నరా భువి ॥
అచిరేణైవ కాలేన ముక్తిఞ్చాపి సుదుర్లభామ్
అప్రాప్య ప్రార్థితాన్ కామాన్ న యాస్యన్తి ద్విజోత్తమాః ॥
మయి దృష్టేఽచిరాత్తస్మాత్ బ్రూత ప్రార్థితముత్తమమ్'

మునయః —

'కృతార్థాః స్మ వయం దేవ ! త్వయి దృష్టే సనాతనే ॥ ౨౯
త్వత్ప్రసాదం వినా నాథ ! న త్వం ద్రష్టుం హి శక్యసే
త్వాం ద్రష్టుకామా గోవిన్ద విచరన్తో వయం విభో ! ॥ ౩౦
నారాయణగిరా వస్మిన్ త్వత్పాదతలవాసితే
త్వాం దృష్ట్వా భృశముద్విగ్నా భగవన్ పురుషోత్తమ ! ॥

సంసారాత్ మోక్షమిచ్ఛన్తో దేవ! త్వత్పాదమాశ్రితాః
ముక్తిం ప్రయచ్ఛ దేవేశ సంసారాత్ భీతివర్ధనాత్ ' ॥ ౩౨

వామదేవః —

ఏవముక్తోఽథ గోవిన్దో వరేణ్యః పురుషోత్తమః
భగవాన్ భూతభవ్యేశః ప్రోవాచేదం వచో నృప ॥ ౩౩
'యేన యత్ప్రార్థితం మత్తో దత్తం తద్ధి న సంశయః
ముక్తిర్న చైషా భవతాం ప్రసన్నే మయి దుర్లభా ॥ ౩౪
కల్పాన్తే మత్ప్రసాదేన ముక్తిం ప్రాప్స్యథ సత్తమాః
తావత్కాలం జగత్యస్మిన్ తపసే కృతనిశ్చయాః ॥ ౩౫
శృణ్వన్తః శ్రావయన్తశ్చ మత్కథాం మునిసత్తమాః
తిష్ఠన్తు తప ఆస్థాయ మహత్పరమదారుణమ్ ' ॥ ౩౬

వామదేవః —

ఏతస్మిన్నన్తరే రాజన్! బ్రహ్మా లోకపితామహః
శిరస్యఞ్జలిమాధాయ ప్రణమ్య జగతాం పతిమ్ ॥ ౩౭

మునీనాశ్వాసయన్తం భగవన్తం ప్రతి బ్రహ్మకృతవిజ్ఞప్తిః

బ్రహ్మా —

ఇదం విజ్ఞాపయామాస దేవాయామితతేజసే
'భగవన్ సర్వలోకేశ! సర్వయజ్ఞమయాఽచ్యుత! ॥ ౩౮
దైత్యైః నిరాకృతా హ్యేతే దేవాః సర్వే సవాసవాః
యజ్ఞభాగాంశ్చ దైతేయా భుఞ్జన్తే న దివౌకసః ॥ ౩౯
తాన్ హన్తుం సమరే హ్యేతే న శక్తా దేవతాగణాః
వివృద్ధాన్ ఘాతయాఽద్యేశ! తాన్ సర్వానసురోత్తమాన్' ॥

వామదేవః —

ఇత్యుక్తే బ్రహ్మణా రాజన్! ప్రహసన్నిదమబ్రవీత్

భగవత్కృతబ్రహ్మాద్యభీష్టప్రదానమ్

శ్రీభగవాన్ —

'ఏతే చ దానవా ఘోరా బాధన్తే దేవతాగణాన్ ॥ ४१

మహావీర్యా మహామాయా మహాకాయా మహౌజసః

రణకర్మణి సంయుక్తా దుర్జయా దుర్నివారణాః ॥ ४२

ఏతాంస్త్వమద్య దైత్యేన్ద్రాన్ హత్వా సర్వాన్ సబాన్ధవాన్'

ఏవముక్త్వా హృషీకేశో విష్వక్సేనం ప్రతాపినమ్ ॥ ४३

విలోక్య సర్వభూతాత్మా వసుం నారాయణోఽబ్రవీత్

'తవ దత్తం మహావీర్య! చేదిరాజ! నృపోత్తమ! ॥ ४४

సంసారబన్ధనాన్మోక్షమచిరేణాఽథ గచ్ఛసి

మద్భక్తస్త్వత్సమో నైవ త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ ४५

హిరణ్యకశిపోః పుత్రం బ్రుతే దైత్యేన్ద్రసత్తమః

ప్రహ్లాదః సర్వభూతేభ్యో యః పురా రక్షితో మయా' ॥ ४६

వామదేవః —

ఏవముక్త్వా మహీపాల! చేదిరాజం ప్రజాపతిః

అగస్త్యమవలోక్యాఽథ బాష్పపర్యాకులేక్షణమ్ ॥ ४७

'భక్త్యా పరమయా యుక్తం జగాదేదం వచో విభుః

ప్రసన్నోఽహం ద్విజశ్రేష్ఠ! ప్రియతాం యత్తవేప్సితమ్॥ ४८

మత్తః సుదుర్లభం చాపి తత్తే దాస్యామ్యసంశయమ్'

వామదేవః —

ఏవముక్తస్తు దేవేన హర్షాత్ కిఞ్చిదిదం వచః ॥ ४९

విజ్ఞాపయామాస మునిః పరస్మై హరిమేధసే

మూర్ధన్యఞ్జలిమాధాయ ప్రోత్ఫుల్లపులకోద్గమః ॥ ५०

అగస్త్యః —

'నారాయణగిరావస్మిన్ చరతో మమ కేశవ !
సమతీతం మహాబాహో ! వర్షాణామధికం శతమ్ ॥ ౨౧
సుచిరం కాలమత్రైవ విచరన్ వై తతస్తతః
న చాపశ్యం విశాలాక్షం త్వామాద్యమజమక్షరమ్ ॥ ౨౨
తతోఽహం భృశముద్విగ్నో విషాదం చాప్యవాప్తవాన్
దిష్ట్యా దృష్టో జగత్స్వామీ త్వమద్య పురుషోత్తమ ! ॥ ౨౩
వృణే తత్త్వత్ప్రసాదేన ప్రాప్తుం యద్వాఞ్ఛితం మయా
భూతే భవ్యే తథా కాలే వర్తమానే తథా ప్రభో ! ॥ ౨౪
సర్వేషామేవ భూతానాం దుర్జ్ఞేయా గతిరుత్తమా
దుర్జ్ఞేయామపి తాం సమ్యగ్ జ్ఞాతుమిచ్ఛామ్యహం హరే ! ॥
సహస్రశస్తు యా శ్రుత్వా దుర్జ్ఞేయా చ సురైరపి
త్వత్ప్రసాదేన భగవన్ ! భవేత్ సా విదితా మమ ॥ ౨౬
త్వయి భక్తిః పరా చాపి నిశ్చలా స్యాత్ మమాఽమలా'

వామదేవః —

ఇత్యుక్తే మునినా భూప ! ప్రహసన్నివ లోకధృత్ ॥ ౨౭
ఉవాచ శ్లక్ష్ణయా వాచా మేఘగమ్భీరయా తదా

శ్రీ భగవాన్ —

'అగస్త్య ! యత్త్వయా ప్రోక్తమేతద్దత్తం మయా తవ॥ ౨౮
ప్రసన్నేనాత్ర భవతా పూజితేన మహీధరే' !

అగస్త్యః —

'త్వఞ్చ దృశ్యో వసేహేశ ! సర్వేషాం ప్రాణినామపి' ॥ ౨౯

శ్రీభగవాన్ —

'అహం దృశ్యో వసామీహ శ్రీభూమిసహితోఽనఘ !
విమానం మమ దివ్యం తు గూఢం ముక్తిపరం భవేత్ ॥ ౩౦

ఆకాశగమచిన్త్యఞ్చ నానారత్నసముజ్జ్వలమ్
అన్యేఽపి యే మునీన్ద్రాస్మిన్నారాయణగిరౌ నరాః ॥ ౬౧
సమారుహ్యామలాశ్చేమాం స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్
దృష్ట్వా స్నాత్వాఽథ పీత్వా చ తస్యాః పుణ్యజలం శుభమ్ ॥
అస్యాస్తీరే మహత్యస్మిన్ విమానే సువిధిష్ఠితే
మమ ప్రీతికరే పుణ్యే సర్వపాపహరే శుభే ॥ ౬౩

భక్త్యా మామర్చయిష్యన్తి మయి సన్న్యస్తమానసాః
దదామీప్సితమాన్ కామాంస్తేషామపి సుదుర్లభాన్ ॥ ౬౪
యే నరాః పర్వతే విప్రాః యోజనానాం శతేష్వపి
ప్రణామం దిశముద్దిశ్య భక్త్యా మత్పర్వతోత్తమే ॥ ౬౫
తే నరా మత్ప్రసాదేన పాపరాశిం వ్యపోహ్య వై
ప్రాప్నువన్తి పదం పుణ్యం అప్రవిష్టం దురాత్మభిః ॥ ౬౬
య ఏనాం సేవతే నిత్యం స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్
సోఽపి భుక్తిమవాప్నోతి ముక్తిఞ్చాపి న సంశయః ॥ ౬౭

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భగవత్కృత
అగస్త్యాభీష్టవరప్రదానవర్ణనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః

అథ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

మహర్షీణాం భగవద్దివ్యవిమానదర్శనమ్

వామదేవః —

మునయస్తేఽథ భూపాల ! తద్వాక్యసమనన్తరమ్ ॥ ౧

దదృశుర్విమలం దివ్యం విమానం భాస్కరోపమమ్
స్వామిపుష్కరిణీతీరే దక్షిణే లోకవిశ్రుతే ॥ ౨

నారాయణాశ్రితం దివ్యం నిత్యఞ్చ మహదద్భుతమ్
పాణ్డురాభ్రఘనప్రఖ్యం నానాశృఙ్గైరలఙ్కృతమ్ ॥ ౩

అనేకరత్నసఞ్ఛన్నం ముక్తాదామవిభూషితమ్
భాసయత్తేజసా సర్వా దిశో దశ నరాధిప ! ॥ ౪

దీప్యమానం స్వతేజోభిః నానారత్నవిభూషితమ్ ॥
అత్యుచ్ఛ్రితం సుదుష్ప్రేక్షం పశ్యతాం హర్షవర్ధనమ్ ॥ ౫

యన్న దృష్టం మునీన్ద్రైస్తైః దేవైరపి సవాసవైః
తస్మిన్ మహీధరే దివ్యే విచరద్భిరితస్తతః ॥ ౬

మునీన్ద్రాస్తే తు తద్ దృష్ట్వా విమానం పరమాద్భుతమ్
అదృష్టపూర్వమన్యస్మిన్ కాలే నరవరాత్మజ ! ॥ ౭

ఇతస్తతో విచిన్వద్భిః తస్మిన్నేవ మహీధరే
విస్మయం పరమం జగ్ముః తతో మునిగణాస్తదా ॥ ౮

కిమిదం నైవ చాస్మాభిః దృష్టమాసీత్ పురాతనమ్
పురా విమానమాశ్చర్యం విచరద్భిరితస్తతః ॥ ౯

విమానమద్భుతాకారం తఞ్చాపి పురుషోత్తమమ్
దృష్ట్వా తతో ప్రచు రాశ్చర్యం తే హర్షోత్ఫుల్లలోచనాః ॥ ౧౦

'అహో బత! మహాశ్చర్యం సుమహదేతన్మహాత్మనా
అనేనాన్తర్హితం యస్మాత్ పూర్వం యత్ న హ్యదృశ్యత ॥
విమానం పుణ్యమాశ్చర్యం జ్వలద్భాస్కరసన్నిభమ్
అస్యా ఏవ శుభే తీరే పుష్కరిణ్యాః స్థితైరపి ॥ ౧౨
అస్మాభిః సహితైః సర్వైః సద్భిరత్రైవ చాదరాత్
హరిణా ధ్రువమేతత్స్యాత్ అనేనైవ స్వమాయయా ॥ ౧౩
అన్తర్హితం కృతం దివ్యం విమానం సుప్రసేవితమ్'
ఏవం విధాని వాక్యాని మునయస్తే పరస్పరమ్
ప్రోచుర్దేవాధిదేవస్య సన్నిధౌ తస్య శార్ఙ్గిణః ॥ ౧౪

శఙ్ఖనృపస్య వరం ప్రదాయ భగవత్తిరోధానమ్

ఏతస్మిన్నన్తరే దేవః శఙ్ఖం ప్రోవాచ కేశవః
హే హయాధిపతేః పుత్రం శ్రుతస్య సుమహాత్మనః ॥ ౧౫

శ్రీభగవాన్

'వరం వరయ భూపాల! యత్తే మనసి వర్తతే
తద్దాస్యే తవ తుష్టోఽహం వరదః సముపస్థితః' ॥ ౧౬

వామదేవః —

ఇదం నిశమ్య వచనం గదితం తస్య శార్ఙ్గిణః
జగద్ధాతురనన్తస్య విశ్వయోనేర్మహాత్మనః ॥ ౧౭
శఙ్ఖః పరమసంహృష్టో రోమాఞ్చితతనుస్తదా
ఇత్థం విజ్ఞాపయామాస బ్రహ్మణేఽవ్యక్తజన్మనే ॥ ౧౮
ఏతస్మై దేవదేవాయ పరస్మై హరిమేధసే

శఙ్ఖః —

'త్వల్లోకం ప్రాప్తుమిచ్ఛామి త్వత్ప్రసాదాదధోక్షజ! ॥ ౧౯

త్వత్పదే వస్తుకామోఽహం తపస్తీవ్రం సమాస్థితః
త్వం మమైతత్ప్రియచ్ఛాఽఽశు విష్ణో! రాజీవలోచన! ॥
నాన్యదిచ్ఛామి దేవేశ! త్వత్తః ప్రాప్తుం సురేశ్వర! '

వామదేవః —

ఇత్యుక్తస్తు ప్రహస్యైనం శఙ్ఖం ప్రాహ జనార్దనః ॥ ౨౧
హర్షయన్నివ భూతాని స్వయా మధురయా గిరా

శ్రీభగవానువాచ —

'యావత్కల్పం మహాభాగ! స్వర్లోకే నివసిష్యసి ॥ ౨౨
సదా సమ్పూజితః సర్వైః ఇన్ద్రలోకనివాసిభిః '

వామదేవః —

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ దేవః తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౨౩
పశ్యతామేవ సర్వేషాం బ్రహ్మాదీనాం సురేశ్వరః
నారాయణః పరో నిత్యః పరమాత్మా ప్రజాపతిః ॥ ౨౪
సర్వస్వభూతో భక్తానాం సర్వలోకపరాయణః
అన్తర్హితే తతస్తస్మిన్ జగద్ధాతరి కేశవే ॥ ౨౫

భగవదన్తర్ధానానన్తరం దేవాద్యనుభూతానుతాపవర్ణనమ్

విష్ణౌ సమస్తజగతాం ఆధారే పురుషోత్తమే
సర్వస్వభూతే దేవానాం సర్వేశే పరమాత్మని ॥ ౨౬
తేజోరాశియుతే కృష్ణే రాజీవాయతలోచనే
దేవా బ్రహ్మర్షయశ్చాపి మునీన్ద్రాశ్చ తపోధనాః ॥ ౨౭
సిద్ధాశ్చాపి తథా సర్వే మునీన్ద్రా విమలాశయాః
వాగీశవసుముఖ్యాశ్చ సనకాద్యాశ్చ యోగినః ॥ ౨౮
సర్వే సప్తర్షయశ్చాపి శ్వేతద్వీపనివాసినః
ఏతే చాన్యే చ యే తత్ర సమేతా ద్రష్టుమీశ్వరమ్ ॥ ౨౯

సర్వే ఏతే మహీపాల భూయోభూయః సనాతనమ్
అన్తర్ధానం గతం దేవం ప్రణేముః విస్మితేక్షణాః ॥ ౩౦
దీనచిత్తాస్తతః సర్వే పశ్యన్తి స్మ దిశో దశ
ఏతే సర్వే మునిశ్రేష్ఠాః ఋషయస్తేఽథ తత్ర వై ॥ ౩౧
ప్రణమ్య హరయే తస్మై దేవాయాన్తర్హితాయ తే
బ్రహ్మాద్యాస్తేఽథ భూపాల! సర్వే ఏవమబ్రువన్ ॥ ౩౨
"అహో భగవతస్తస్య మాహాత్మ్యమమితౌజసః
బ్రహ్మాణ్డకమశేషన్తు తేన వ్యాప్తం స్వతేజసా ॥ ౩౩
ఆయుధాని జ్వలన్తి స్మ చక్రాదీని ధృతాని వై
దహన్తీవ జగత్సర్వం శోషయన్తీవ చోదధీన్ ॥ ౩౪
ప్రసన్నాస్తే కటాక్షాశ్చ దీపయన్తో దిశో దశ
చకాశిరే స్వతేజోభిః కపిశాస్తస్య శార్ఙ్గిణః ॥ ౩౫
శతశో బాహవశ్చాపి హరేః పరిఘోపమాః
స్పర్ధన్త ఇవ చాన్యోన్యం రేజిరే రుచిరప్రభాః ॥ ౩౬
వదనాని జ్వలన్తి స్మ పూర్ణేందుసదృశాని వై
శోభితాన్యమలైర్దివ్యైః సరత్నైః కుణ్డలైస్తథా ॥ ౩౭
ఇన్దుమణ్డలసఙ్కాశనఖమణ్డలశోభితే
పాదపద్మే హరేస్తస్య శోభితే విమలప్రభే ॥ ౩౮
అహో హి భూధరేన్ద్రస్య మాహాత్మ్యమమితౌజసః
యస్మిన్నేవం విధో దేవో నివసత్యచ్యుతో హరిః ॥ ౩౯
న శక్యమస్య మాహాత్మ్యం వక్తుం వర్షశతైరపి
అస్మాభిః సహితైః సర్వైః విమలేనాపి తేజసా ॥ ౪౦
"వేఙ్కటాద్రిసమం స్థానం బ్రహ్మాణ్డే నాస్తి కిఞ్చన
వేఙ్కటేశసమో దేవో న భూతో న భవిష్యతి"॥ ౪౧

నాస్తి పుణ్యతమం తీర్థం స్వామిపుష్కరిణీసమమ్
సమమస్తీతి యో బ్రూయాత్తత్సమో నాస్తి పాతకీ ॥ ౪౨
యాశ్చ సప్త మహాపుర్యః కీర్త్యన్తే ముక్తిదాయికాః
తా వేఙ్కటాద్రిపర్యన్తగ్రామకోట్యంశశక్తయః "॥ ౪౩

వామదేవః —
ఏవం విధాని వాక్యాని వదన్తః సుబహూని వై
సర్వే సంహృష్టమనసో బ్రహ్మాద్యాస్తే సురోత్తమాః ॥ ౪౪

భగవద్విమానాది దృష్ట్వా బ్రహ్మాదినిర్గమనమ్

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థే స్నాత్వా పీత్వా ద్విజోత్తమాః
దదృశుస్తే మహాశ్చర్యం విమానం పునరద్భుతమ్ ॥ ౪౫
అప్యదృష్టం పురా సర్వైః బ్రహ్మాద్యైరపి సత్తమైః
ప్రహృష్టాస్తే మహాత్మనో విమానే హరిమేధసః ॥ ౪౬
దదృశుర్దేవదేవేశం విమలార్కసమప్రభమ్
చతుర్బాహుమశేషేశం దివ్యకుణ్డలధారిణమ్ ॥ ౪౭
తిష్ఠన్తమచ్యుతం దేవం నానాభూషణభూషితమ్
శోభమానం కిరీటేన నానారత్నచితేన వై ॥ ౪౮
సుధృతాయుధజాతం తం వరదం సర్వదేహినామ్
దివ్యరత్నచితైశ్చిత్రైః వలయైరుపశోభితమ్ ॥ ౪౯
దివ్యామ్బరధరం సౌమ్యం దివ్యరత్నవిభూషితమ్
ప్రణతార్తిహరం విష్ణుం త్రైలోక్యతిలకం విభుమ్ ॥ ౫౦
స్ఫురన్మణిగణచ్ఛన్నచారుహారవిరాజితమ్
స్ఫురన్నూపురసంశోభిపాదం పద్మనిభేక్షణమ్ ॥ ౫౧
సేవ్యమానం శ్రియా చాపి స్వపార్శ్వగతయా తథా
చారుమత్యా పృథివ్యా చ సేవ్యమానం స్వకాన్తయా ॥ ౫౨

ఏవంభూతం తదా దృష్ట్వా బ్రహ్మాద్యా విస్మితేక్షణాః
ప్రణేముర్ముదితాః సర్వే శిరోభిర్భువి కేశవమ్ ॥ ౫౩

ప్రస్తూయ చ జగద్యోనిం స్తుతిభిః శుభలోచనాః
నిశ్చక్రముస్తదా తస్మాత్ విమానాత్ దీప్తచక్రిణః ॥ ౫౪

నిష్క్రమ్య సహితా నేముః శిరోభిర్భువి కేశవమ్
కృత్వా ప్రదక్షిణఞ్చాపి తద్విమానమనుత్తమమ్ ॥ ౫౫

యథాగతం యయుః సర్వే ప్రశంసన్తో మహీధరమ్
పితామహశ్చ భగవాన్ ఖేచరైః పరివారితః ॥ ౫౬

సంస్తూయమానస్త్రిదశైః నిజలోకమథాభ్యయాత్
పినాకపాణిర్భగవాన్ శఙ్కరస్త్రిపురాన్తకః ॥ ౫౭

జగామ విశ్రుతం దివ్యం కైలాసం రజతాచలమ్
నానారత్నైర్విరాజన్తం పారిజాతైరలఙ్కృతమ్ ॥ ౫౮

నానాతపస్విభిర్యుక్తం నానాసిద్ధనిషేవితమ్
ఋషయశ్చ తథా సర్వే కైలాసం ప్రతి నిర్యయుః ॥ ౫౯

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
భగవద్విమానదర్శనపూర్వకబ్రహ్మాదినిర్గమనాదివర్ణనం
నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

అథ అష్టత్రింశోఽధ్యాయః

శ్రీవేఙ్కటాచలాత్కైలాసం ప్రతి శఙ్కరగమనమ్

జనక ఉవాచ —

కథం స భగవాన్ ! శమ్భుః శఙ్కరశ్చన్ద్రశేఖరః
ప్రయాతః పర్వతాద్దివ్యం కైలాసం స్వాలయం శివః ॥ ౧

ఏతస్మిన్నపరాశేషం శ్రోతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః
కథయైతన్మహాశ్చర్యం శృణ్వతాం హర్షవర్ధనమ్ ॥ ౨

వాసుదేవః —

శ్రూయతామిదమాశ్చర్యం వక్ష్యామి నృపతే ! తవ
యదా హి భగవాన్ దేవః ప్రయాతః స్వాలయం ప్రతి ॥ ౩

వృషభం తం మహావీర్యం మేరుమన్దరసన్నిభమ్
నానామణిగణైశ్చిత్రైః స్వనవద్భిరనేకశః ॥ ౪

అలఙ్కృతం మహావీర్యం మహాకాయం మహాబలమ్
మేఘాభం మేఘసన్నాదం ద్విషతాం శోకవర్ధనమ్ ॥ ౫

విశ్రుతం సర్వలోకేషు సర్వరత్నవిభూషితమ్
ఉదగ్రకకుదం దివ్యం వాయువేగసమం జవే ॥ ౬

రజ్జుభిశ్చ తథా దివ్యైః జామ్బూనదమయైః శుభైః
స్ఫురన్మణిగణాకీర్ణైః సమన్తాత్పరివేష్టితమ్ ॥ ౭

ఆకాశగం మహాశృఙ్గం హేమమాలాపరిష్కృతమ్
జాజ్వల్యమానం వపుషా దర్శనీయతమం శుభమ్ ॥ ౮

అనేకశతసాహస్రైః జామ్బూనదమయైస్తథా
కిఙ్కిణీజాలసక్తైశ్చ సమన్తాత్ పరివేష్టితమ్ ॥ ౯

ముక్తాదామభిరాలోలైః భ్రాజమానైః సురశ్మిభిః
అలఙ్కృతమహావర్ణం మహాకాయం మహోన్నతిమ్ ॥ ౧౦
ఆరుహ్య భగవాన్ దేవః సర్వపాపహరో హరః
బలిభిర్భూతసఙ్ఘైశ్చ వేతాలైశ్చ మహాబలైః ॥ ౧౧
అనేకబాహుభిశ్చైవ సంవృతః పరమేశ్వరః
సంస్తూయమానః సన్నృతైః ఖేచరైరభ్యభిష్టుతః ॥ ౧౨
స్వభాసా భాసయన్ విశ్వం జగదేతచ్చరాచరమ్
శృణ్వంశ్చ వదతాం తేషాం నారాయణగిరేః కథాః ॥ ౧౩
శనైర్జగామ భూపాల! కైలాసనిలయం శివః
సమస్తాః పరివార్యైనం భూతసఙ్ఘాః సహస్రశః ॥ ౧౪
తన్నిదేశకరా జగ్ముః నానారూపభయావహాః
కేచిన్నీలాచలప్రఖ్యాః కేచిద్బిసనిభాస్తథా ॥ ౧౫
సన్ధ్యామేఘనిభాః కేచిత్ కేచిద్వై సూర్యవర్చసః
కేచిత్ కాలాగరునిభాః కేచిత్ అగ్నిశిఖోపమాః ॥ ౧౬
కేచిత్ దశభుజా రాజన్! కేచిత్ ఏకభుజాస్తథా
జానుదేశశిరాః కశ్చిత్ ఊరుదేశశిరాస్తథా ॥ ౧౭
పాణిదేశశిరాః కశ్చిత్ తత్రాసీన్మిథిలేశ్వర!
తేషాం వర్ణఞ్చ రూపఞ్చ వక్తుం నామ న శక్యతే ॥ ౧౮
కేచిత్ ద్విపముఖాస్తత్ర కేచిత్ అశ్వముఖాస్తథా
కేచిత్ ఖరాభవదనాః కేచిత్ వ్యాఘ్రముఖాస్తదా ॥ ౧౯
శక్యం దేవైః న కాలేన మహతా చాపి తాని వై
రూపాణి తేషాం భూతానాం వక్తుం నానాకృతీని వై ॥ ౨౦
ఏవం విధైరనేకైస్తు భూతసఙ్ఘైః సమావృతః
త్రిపురాన్తకరో దేవో జగామ రజతాచలమ్ ॥ ౨౧

హారస్య తద్రూపమపాస్తదోషం
సితాచలాభం శితికణ్ఠకాయమ్ ।
వ్యరాజతాశేషజగత్ప్రభోస్తత్
నారాయణస్యేవ వపుస్త్రివిక్రమే ॥ ౨౨

నృపేన్ద్ర! సంశాన్తమపేతదోషం
సమీక్ష్య దేవం త్రిపురారిమీశమ్ ।
సర్వాణి భూతాని సమేత్య పార్శ్వం
భక్త్యా ప్రణేముః ప్రణతైః శిరోభిః ॥ ౨౩

అథ తం భీమకర్మాణం భగవన్తముమాపతిమ్
వహన్ వృషేన్ద్రః ప్రయయౌ లీలయైవాన్తరిక్షగః ॥ ౨౪

రరాజ సోఽత్యద్భుతచారుశృఙ్గః
సంతప్తచామీకరచారుభూషణః ।
హంసేన్దుకున్దస్ఫటికాచలాభో
గచ్ఛన్ మహామేఘ ఇవాన్తరిక్షే ॥ ౨౫

తం యాన్తమనుజగ్ముస్తే దేవా బ్రహ్మర్షయస్తదా
కృతాఞ్జలిపుటా దేవం స్తువన్తః త్రిపురాన్తకమ్ ॥ ౨౬

జనకః —

స్తువన్తి స్మ కథం దేవం దేవా బ్రహ్మర్షయస్తదా
శూలపాణిం ప్రయాన్తం కైలాసనిలయం ప్రతి ॥ ౨౭

శతానన్దః —

జనకేనైవముక్తస్తు వామదేవో మహాతపాః
'వక్ష్యేఽహమేతద్భూపాల! శ్రూయతా'మిత్యథాబ్రవీత్ ॥ ౨౮

దేవాద్యాః —

"పినాకపాణిం దేవేశం నతాః స్మ గిరిజేశ్వరమ్
గరుత్మతి తథా విష్ణుం తద్రూపమివ సంస్థితమ్ ॥ ౨౯

త్రిపురస్య నియన్తారం త్రినేత్రం శూలధారిణమ్
విష్ణుభక్తం విరూపాక్షం విష్ణుప్రియపరం శుభమ్ ॥ ౩౦
దుష్టదైత్యనిహన్తారం కైలాసనిలయం హరమ్
శర్వం భవన్తమీశానం శఙ్కరం కామరూపిణమ్ ॥ ౩౧
ఉగ్రరూపం మహాదేవం అప్రధృష్యం దురాసదమ్
నీలకణ్ఠం విరూపాక్షం సర్వసంహారమూర్తికమ్ ॥ ౩౨
కపిలాక్షం విశాలాక్షం జటామకుటధారిణమ్
నతాః స్మ చర్మవసనం వయం త్వాం వృషభధ్వజమ్ ॥ ౩౩
త్రాహ్యస్మాన్ సర్వలోకేశ ! త్వామద్య శరణం గతాన్
త్వమేవ గతిరస్మాకం సర్వేషామేవ శఙ్కర ! " ॥ ౩౪
ఏవం స్తువన్తో దేవేశం దేవా బ్రహ్మర్షయస్తదా
అనుజగ్ముర్మహాత్మానం నారాయణమివాపరమ్ ॥ ౩౫
ఏవం సంస్తూయమానోఽసౌ తదా పశుపతిర్నృప !
ప్రపేదే తం మహాపుణ్యం కైలాసం పర్వతోత్తమమ్ ॥ ౩౬
తత్రాపి స్వాలయం దివ్యం సర్వభూతనిషేవితమ్
దేవర్షిసిద్ధమనుజైః గన్ధర్వైశ్చాపి సేవితమ్
అతీవ శుభగన్ధాఢ్యం ప్రపేదే త్రిదశేశ్వరః ॥ ౩౭

తేషాం మునీనామథ పశ్యతాం తదా గౌరీశ్వరో దేవవరః ప్రతాపవాన్
అన్తర్దధే సానుచరప్రభావః తత్రైవ రాజంస్తదభూన్మహాద్భుతమ్॥

అన్యదిచ్ఛసి కిం భూయస్తత్త్వచ్ఛ్రోతుం మహీపతే !
వాసుదేవాశ్రితం పుణ్యం తత్పృచ్ఛ కథయే తవ ॥ ౩౯

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే శ్రీవేఙ్కటాచలాత్ శఙ్కరస్య కైలాసగమనాదివర్ణనం నామ అష్టత్రింశోఽధ్యాయః

——(: :)——

అథ ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః

భగవద్విమానాన్తర్ధాన హేతునిరూపణమ్

జనకః —

'అన్తర్హితం కథం తేషాం మునీనామఞ్జనాచలే
ఆసీద్విమానమాశ్చర్యం శ్రోతుమిచ్ఛామ్యశేషతః ॥ ౧
ఆఖ్యాహి మే మహాశ్చర్యం ఏతత్పుణ్యమనుత్తమమ్'

వామదేవః. —

లీలయా దేవదేవేన విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ ౨
తదాఽఽసీదద్భుతం దివ్యం విమానం మునిసేవితమ్
అన్తర్హితం కృతం రాజన్! మాయయా దివ్యయా స్వయా ॥
సర్వ ఏతే మునిశ్రేష్ఠాః సుచిరం గిరిమూర్ధని
చరేయురితి దేవేన హ్యాదావన్తర్హితం కృతమ్ ॥ ౪
స్వేనైవ తేషాం సర్వేషాం మునీన్ద్రాణాం మహాత్మనామ్
మాయామపాస్య స్వాం దివ్యం విమానం దర్శితం పునః ॥ ౫
తస్మాన్మునివరాః పూర్వం నాపశ్యన్ దివ్యముత్తమమ్
విమానం సర్వపాపఘ్నం సర్వలోకేషు విశ్రుతమ్ ॥ ౬
అప్రాకృతమనాద్యన్తం వైకుణ్ఠాదాగతం మహత్
శ్రీసహాయస్య తద్విష్ణోః విహారాయతనం సదా ॥ ౭
దృష్టవన్తశ్చ తద్దివ్యం ప్రసాదాత్ జగదీశితుః
హరేర్భగవతస్తస్య తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౮
ఏతచ్చాపి సమాఖ్యాతం యత్పృష్టోఽహం త్వయా నృప!
శ్రోతవ్యం యత్త్వయా చాన్యత్ తత్పృచ్ఛ కథయామి తే'॥ ౯

జనకః —

'అగస్త్యప్రముఖాస్తత్ర కిమకుర్వంస్తతః పరమ్
మునయో మునిశార్దూల! తన్మే కథయ సువ్రత! ॥ ౧౦

స్వామిపుష్కరిణ్యాం అగస్త్యాదిభిర్భగవన్మన్త్రోపాసనప్రకారః

వామదేవః —

'అగస్త్యాద్యాస్తతస్తస్మిన్ భగవత్యచ్యుతేఽమలే
అన్తర్హితే జగద్ధామ్ని పరే బ్రహ్మణి కేశవే ॥ ౧౧
కృతవన్తో మహాత్మానో యత్తత్ర కథయామి తత్
చిరకాలం విమానేఽస్మిన్ పుణ్యే పుణ్యప్రదాయిని ॥ ౧౨
వసామ తత్పరం బ్రహ్మ చిన్తయామో జనార్దనమ్
పుష్కరిణ్యా విశాలాయాః తస్యా ఏవ శుభే జలే ॥ ౧౩
సర్వపాపహరే శుద్ధే స్నాత్వా స్నాత్వా దినేదినే
సర్వే సమ్పూజ్య తపసా తమాసాద్య దివానిశమ్ ॥ ౧౪
ఏవముక్త్వా తతః సర్వే మునయోఽమలచేతసః
ఊషుస్తస్మిన్ విమానే తే ద్వాదశాబ్దం నరాధిప ॥ ౧౫
తపస్తీవ్రం సమాస్థాయ విష్ణోరారాధనోద్యతాః
స్వామిపుష్కరిణీం దివ్యాం సేవమానా అహర్నిశమ్ ॥ ౧౬
జేపురష్టాక్షరం మన్త్రం ముక్తిబీజమనుత్తమమ్
విద్వద్భిః ప్రేక్ష్యతే పూర్వైః యో మన్త్రో ముక్తికాఙ్క్షిభిః ॥
అర్థార్థిభిస్తథాన్యైశ్చ కామసంసిద్ధయే నృప ।
జజాప యం పరం మన్త్రం పురా బ్రహ్మా సనాతనమ్ ॥ ౧౭
కల్పాదౌ సర్వదేవేశః సిసృక్షుర్వివిధాః ప్రజాః
తథా సంహారసమయే సమ్ప్రాప్తే చన్ద్రశేఖరః ॥ ౧౮
యమభ్యస్య మహామన్త్రం శక్తిం ప్రాప్నోతి దుర్లభామ్
యత్సమం చాధికం వా న త్రిషు లోకేషు విద్యతే ॥ ౨౦
తథా సర్వేషు మన్త్రేషు వైదికేషు శుభేషు చ
యం జ్ఞాత్వా సర్వపాపేభ్యో విముచ్యన్తేఽత్ర మానవాః ॥

సర్వాన్ కామాంశ్చ విన్దన్తి యం జప్త్వా మన్త్రముత్తమమ్
తం మన్త్రం సర్వపాపఘ్నం సర్వశోకప్రణాశనమ్ ॥ ౨౨
జేపుస్తే మునయః సర్వే ద్వాదశాబ్దమహర్నిశమ్
సమాప్తే ద్వాదశే వర్షే మునయస్తే తపోధనాః ॥ ౨౩

అగస్త్యాదికృతో భగవత్సేవాపూర్వకః స్వావాసగమనోద్యోగః

అగస్త్యప్రముఖాః సర్వే సమారాధ్య జగత్పతిమ్
శఙ్ఖచక్రధరం దేవం చతుర్బాహుం కిరీటినమ్ ॥ ౨౪
శ్రీభూమిసహితం దేవం ఉదయాదిత్యసన్నిభమ్
సహస్రశో విమానం తత్ కృత్వా చాపి ప్రదక్షిణమ్ ॥ ౨౫
ప్రణమ్య చ జగన్నాథం సర్వలోకేశ్వరం హరిమ్
గన్తుం ప్రచక్రముస్తస్మాత్ వేఙ్కటాఖ్యాత్ నగోత్తమాత్ ॥

భగవద్విమానమన్తర్హితం దృష్ట్వా అగస్త్యాదికృతా చిన్తా

ఏతస్మిన్నన్తరే తత్ర విమానం మునిసేవితమ్
పశ్యతామేవ సర్వేషాం మునీన్ద్రాణాం మహాత్మనామ్ ॥ ౨౭
పునశ్చాపి జగద్ధాతుః మాయయా దివ్యయా స్వయా
అన్తర్హితం కృతఞ్చాసీత్ తదద్భుతమివాభవత్ ॥ ౨౮
తతస్తు మునయః సర్వే పరం విస్మయమాగతాః

మునయః —

'అహోఽతీవ మహాశ్చర్యం కృతమేతన్మహాత్మనా ॥ ౨౯
పునశ్చ దేవదేవేన హరిణాఽద్భుతకారిణా
యదేతన్మహదాశ్చర్యం విమానం పుణ్యసేవితమ్ ॥ ౩౦
అన్తర్హితం కృతం పూర్వం దర్శితఞ్చ పునస్తథా
ఇదానీఞ్చ పునస్తేన మాయయా అన్తర్హితం కృతమ్ ॥ ౩౧

అహో బత! మహాశ్చర్యం అహో బత! మహాద్భుతమ్
దృష్టమేతత్త్వదధ్యక్షే సేవితే మాధవే శుభే ॥ ౩౨
ఏవం విధాని వాక్యాని ప్రోచ్య ప్రోచ్య పునః పునః
విస్మయావిష్టహృదయాః తస్థుస్తత్రైవ తే ద్విజాః ॥ ౩౩

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భగవద్విమాన అన్తర్ధానహేత్వాదికథనం నామ ఏకోనచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ చత్వారింశోఽధ్యాయః

శేషాద్రివాయవ్యభాగస్థితమహీభృతస్య నారాయణాద్రిత్వవర్ణనమ్

జనకః —

వాయవ్యాం దిశి యో దేవో గిరేస్తస్య మహీయసః
దృష్టో మునివరైః పూర్వం కోఽసౌ బ్రహ్మన్! వదస్వ మే ॥

వామదేవః —

స రాజన్ నగరాజస్తు నారాయణగిరిః స్వయమ్
ఆసీనో వపురాస్థాయ స్వకం దివ్యం మహాద్భుతమ్ ॥ ౨

వసోర్భగవన్మన్త్రోపాసనాపూర్వకం స్వామితీర్థస్థితివర్ణనమ్

జనకః —

అన్తర్హితే జగన్నాథే వసుః పరమధార్మికః
తపః పరం స రాజర్షిః అకరోత్కిం మహామునే! ॥ ౩

వామదేవః —

స రాజాఽన్తర్హితే దేవే దేవదేవే సనాతనే
కృతవాన్ యన్మహీపాల! తదాఖ్యాస్యే నిశామయ ॥ ౪

తస్మిన్నేవ విమానేఽసౌ రాజోపరిచరో వసుః
ఆరాధయన్ హృషీకేశం వాసుదేవం సనాతనమ్ ॥ ౫

ద్వాదశాక్షరమేవైకం పరం మన్త్రం జజాప హ
సేవమానశ్చ తాం దివ్యాం స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్ ॥ ౬

ఉవాస పరయా భక్త్యా ద్వాదశాబ్దం మహామతిః
'నృపేన్ద్ర! కథయిష్యేఽన్యత్ శ్రూయతా' మిత్యథాబ్రవీత్ ॥ ౭

శ్వేతద్వీపవాసిసిద్ధాదీనాం శ్రీవేఙ్కటాచలాత్ స్వావాసగమనమ్

తే సర్వే సఙ్గతాస్తత్ర నారాయణగిరౌ నృప!
శఙ్ఖచక్రధరాః సర్వే శ్వేతద్వీపనివాసినః ॥ ౮

"నమో భగవతే వాసుదేవా" యేత్యజపంస్తదా
తస్మిన్ విమానే న్యవసన్ చిరకాలమథో నృప! ॥ ౯

అర్చయన్తశ్చ గోవిన్దం భక్త్యా పరమయా తదా
అనుజ్ఞాతాశ్చ దేవేన శ్వేతద్వీపమథాగమన్ ॥ ౧౦

ఏతచ్చాపి సమాఖ్యాతం యత్పృష్టోఽహం త్వయా నృప!
యదన్యత్తవ వక్తవ్యం తత్పృచ్ఛ కథయామి తే ॥ ౧౧

జనకః —

'సనకాద్యా మహాత్మానో యేఽన్యే తత్ర సమాగతాః
అన్తర్హితే జగన్నాథే కిమకుర్వంస్తతః పరమ్' ॥ ౧౨

వామదేవః —

'సప్తర్షయశ్చ దేవాశ్చ శుక్రశ్చాపి మహామతిః
బృహస్పతిశ్చ భగవాన్ సనకాద్యాశ్చ యోగినః ॥ ౧౩

సర్వ ఏతే మహాభాగా నమస్కృత్య జనార్దనమ్
మహీధరం ప్రశంసన్తః స్వాలయాన్ ప్రతిపేదిరే ॥ ౧౪

శిష్టశ్చాపి జగద్ధాతుః ప్రసాదాదేవ శ్రీపతేః
విమానమద్భుతాకారం అప్సరోగణసేవితమ్ ॥ ౧౬

ఆయిహ్వా గీయమానస్తు శక్రలోకమవాప్తవాన్
విష్వక్సేనశ్చ భగవాన్ సచివైః బలిభిర్వృతః ॥ ౧౭

సప్తభిః భూరితేజోభిః మహేన్ద్రసమవిక్రమైః
అసురాణాం వధం చక్రే యథోక్తం పరమేష్ఠినా ॥ ౧౮

జనకః —

అన్తర్హితే తతస్తస్మిన్ విమానే మునిసేవితే
అగస్త్యో భగవాన్ బ్రహ్మన్ ! అకరోత్ కిం మహామునిః ॥

అగస్త్యకృతభావివిమానావిర్భావహేతునిరూపణమ్

వాసుదేవః —

అగస్త్యో భగవాన్ భూప ! మునీన్ద్రానిదమబ్రవీత్
యదేతద్దర్శితం దివ్యం విమానం లోకపావనమ్ ॥ ౧౯

పూర్వం భగవతా తేన విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా
తదత్రైవ మహాశైలే సదా తిష్ఠతి పూజితమ్ ॥ ౨౦

అన్తర్హితం న కేనాపి శక్యతే ద్రష్టుమఞ్జసా
యుగే యుగే తు యః కశ్చిత్ తపసా భావయేద్ధరిమ్ ॥ ౨౧

స తస్య కృపయా దివ్యం విమానం పశ్యతి ధ్రువమ్
ఆగామిని కలౌ చాపి సమ్ప్రాప్తే పుణ్యముత్తమమ్ ॥ ౨౨

విమానం సర్వపాపఘ్నం విష్ణునాఽధిష్ఠితం సదా
పశ్యతాం సర్వభూతానాం ఆహ్లాదజనకం శుభమ్ ॥ ౨౩

దేవర్షిదైత్యగన్ధర్వదేవసిద్ధనిషేవితమ్
మనుజైరేవ తద్భక్తైః కారితం లక్షణాన్వితమ్ ॥ ౨౪

భవిష్యతి మహాశ్చర్యం మునీన్ద్రా నాత్ర సంశయః
తత్రైవ భగవాన్ విష్ణుః స్థాస్యత్యక్షయశక్తిధృక్ ॥ ౨౫
విమానే తు జగన్నాథః పూర్వం దృష్టో హరిః స్వయమ్
శఙ్ఖచక్రధరః శ్రీమాన్ చతుర్బాహుస్వరూపవాన్ ॥ ౨౬
అస్మిన్ జగతి విప్రేన్ద్రాః ! విశ్రుతశ్చ భవిష్యతి
విమానం తదఘౌఘఘ్నం త్రైలోక్యతిలకోపమమ్ ॥ ౨౭

వామదేవః

ఏవముక్త్వా మునీన్ద్రాంస్తాన్ అగస్త్యో భగవాంస్తదా ।
గన్తుం చక్రే మనస్తస్మాత్ ప్రణిపత్య జనార్దనమ్ ॥ ౨౮
అగస్త్యోఽథ మహాతేజాః వరాన్ ప్రాప్య సుదుర్లభాన్ ।
మునిభిః సంవృతో రాజన్ ! మహేన్ద్రమగమద్గిరిమ్ ॥ ౨౯
ఏవమేషా పురా వృత్తా కథా తే కథితా మయా
విశ్రుతా సర్వలోకేషు కిమన్యత్ జ్ఞాతుమిచ్ఛసి?' ॥ ౩౦

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే భవిష్యద్విమాన ప్రాదుర్భావవర్ణనం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ ఏకచత్వారింశోఽధ్యాయః

దేవణిదాద్యసురకృతలోకోపద్రవవర్ణనమ్

జనకః —

బ్రహ్మన్నిత్యుక్తో దేవేన విష్వక్సేనః స వీర్యవాన్
తేషాం వధం కథం చక్రే దైత్యేన్ద్రాణాం తరస్వినామ్ ॥ ౧
ఏతన్మే మహదాశ్చర్యం చరితం తస్య ధీమతః
విష్వక్సేనస్య దేవస్య తత్త్వేనాఖ్యాతుమర్హసి ॥ ౨

వామదేవః :—

ఏతత్తే కథయిష్యామి శృణుష్వ శ్రద్ధయాఽన్వితః
పురాఽవదత్ యథా దైత్యాన్ విష్వక్సేనో మహాబలః ॥ ౩

పురాఽభవన్మహావీర్యాః హిరణ్యాక్షస్య వంశజాః
“దేవజిన్మృత్యుజిచ్చాపి శత్రుజిచ్చే”తి తే త్రయః ॥ ౪

భ్రాతరః సుమహాసత్త్వాః మహామాయా మహౌజసః
బ్రహ్మాణం తే సమారాధ్య స్రష్టారం భువనేశ్వరమ్ ॥ ౫

సర్వదేవైరవధ్యత్వం అవాపుర్మనుజేశ్వర :
తతః సకలదైతేయైః మహామాత్యైర్మహాబలైః ॥ ౬

అనేకశతసాహస్రైః సంవృతాస్తే మహీమిమామ్
విచేరురవనీపాల : నాశయన్త ఇమాః ప్రజాః ॥ ౭

క్షోభితాస్తైస్తు సహసా శోషితా వరుణాలయాః
తేషాం వీర్యేణ మహతా పర్వతాశ్చ చకమ్పిరే ॥ ౮

యయుర్వినాశం సహసా ప్రజాః సర్వాః ప్రజేశ్వర :
యజ్ఞభాగభుజో దేవా యజ్ఞభాగం న లేభిరే ॥ ౯

త ఏవ బుభుజుర్దైత్యాః యజ్ఞభాగాన్ సుమర్మదాః
న యజ్ఞాః సమవర్తన్త తపశ్చక్రుర్న తాపసాః ॥ ౧౦

న తతాప తదా సూర్యో న జజ్వాల చ పావకః
నిర్జితాశ్చాభవన్దేవా యుద్ధే పరమదారుణే ॥ ౧౧

దైతేయైర్విజితా దేవాః శరణం ప్రతిపేదిరే
నారాయణాచలే దివ్యే వసన్తం పురుషోత్తమమ్ ॥ ౧౨

దేవజిదాద్యసురవధార్థం సపరికరస్య విష్వక్సేనస్య గమనమ్

ఏవం ప్రవృత్తే లోకేఽస్మిన్ దైతేయైస్తైర్మదోత్కటైః
విష్వక్సేనః సమాజ్ఞప్తో విభునా హరిణా బలీ ॥ ౧౩

తేషాం వధార్థం సర్వేషాం దైత్యేన్ద్రాణాం బలీయసామ్
అభ్యగాత్సచివైః సార్ధం సప్తభిర్బలశాలిభిః ॥ ౧౪
అనేకశతసాహస్రైర్యూథసఙ్ఘైః సమావృతః
మహాబలైర్మహావీర్యైః భూభారహరణక్షమైః ॥ ౧౫
సంవృతస్తైర్మహాతేజాః సోఽగచ్ఛద్విమలేఽమ్బరే
వ్యరాజత యథా శక్రః సంవృతస్త్రిదశేశ్వరైః ॥ ౧౬
ఆకాశం తదనాకాశం కృతమాసీదభాస్కరమ్
ఆయాన్తమథ చాకర్ణ్య విష్వక్సేనం చ తద్బలమ్ ॥ ౧౭
తేఽపి దైత్యా మహావీర్యా బలవన్తో యశస్వినః
ఆహూయ సర్వానసురాన్ పాతాళతలవాసినః ॥ ౧౮
సాగరేషు చ శైలేషు నదీషు చ వనేషు చ
యే వసన్తి మహావీర్యాః దారుణా దానవేశ్వరాః ॥ ౧౯
తాన్సర్వాంస్తే సమాహూయ సమరేష్వనివర్తినః
యుద్ధాభిమానినస్తేఽథ సహ దైతేయదానవైః ॥ ౨౦
దేవజిత్ప్రముఖా జగ్ముః యోద్ధుం తేన మహాత్మనా
విష్వక్సేనేన తే తేన గిరిశేనేవ రాక్షసాః ॥ ౨౧

విష్వక్సేనసురసైనికయోర్యుద్ధక్రమః

దేవస్య సైనికాశ్చాపి దైత్యేన్ద్రాణాఞ్చ సైనికాః
తతో యుద్ధం మహారౌద్రం సమవర్తత దారుణమ్ ॥ ౨౨
సేనయోరుభయోశ్చాపి దైవాసురమివాపరమ్
నానాప్రహరణైరుగ్రైః విజఘ్నుస్తే పరస్పరమ్ ॥ ౨౩
విష్వక్సేనానుగాశ్చాపి దైత్యేన్ద్రాశ్చ బలీయసః
తైర్ముక్తైరస్త్రజాలైశ్చ శస్త్రాస్త్రైశ్చాపి సంయుగే ॥ ౨౪

దహ్యమానమివాకాశం ఆసీత్సర్వగ్రహోటిలమ్
జాజ్వల్యమానం తం దృష్ట్వా గగనం గగనేచరాః ॥ ౨౫
పరిత్యజ్య నృపాఽఽకాశం భయాజ్జగ్ముర్దిశో దిశ
తతో దేవజితా ముక్తాః ఘోరా మాయా మహౌజసా ॥ ౨౬
తాన్ సర్వాన్ మోహయామాసుః విష్వక్సేనస్య సైనికాన్
విష్వక్సేనస్య సచివస్తతః క్రుద్ధో మహామతిః ॥ ౨౭
"మేధావీ"నామ బలవాన్ సర్వమాయావిశారదః
మాయాబలేన తాం మాయాం అజయిత్సర్వమోహినీమ్॥ ౨౮
తతో ధనుర్మహద్దివ్యం ఆదాయ విమలప్రభమ్
అచ్ఛేద్యం సర్వశస్త్రాణాం చిత్రమస్త్రక్రియాపిణా ॥ ౨౯
అనేకరత్నసంఛన్నం జామ్బూనదపరిష్కృతమ్
ముమోచ నిశితాన్ బాణాన్ దైత్యేన్ద్రాణాం మహౌజసామ్॥ ౩౦
నిహతాస్తేన దైతేయాః శతశోఽథ సహస్రశః
ముక్త్వా ప్రియతరాన్ ప్రాణాన్ నిపేతుర్ధరణీతలే ॥ ౩౧
నియతాంస్తానథాలోక్య మృత్యుజిత్ క్రోధమూర్ఛితః
మోహయామాస సర్వాంస్తాన్ మాయయా దేవసైనికాన్॥
"శత్రుఘ్నో"నామ శత్రుఘ్నః క్రోధేన మహతాఽన్వితః
అసిరత్నం సమాదాయ విమలార్కసమప్రభమ్ ॥ ౩౩
చిచ్ఛేద తస్య దైత్యస్య శిరో జ్వలితకుణ్డలమ్
తస్యాసీద్భూయ ఏవాశు శిరస్తుఙ్గకిరీటవత్ ॥ ౩౪
శత్రుజిత్తస్య తత్కర్మ శత్రుఘ్నస్య బలీయసః
సమ్పశ్యన్ ఘోరసఙ్కాశో మాయాముగ్రామథాఽఽదదే ॥ ౩౫
విజేతుం దుర్మదః సర్వాన్ విష్వక్సేనముఖాన్ మృధే
తయా తే నిష్ప్రభా ఆసన్ విష్వక్సేనస్య సైనికాః ॥ ౩౬

తాం దృష్ట్వా సహసా క్రుద్ధః సచివస్తస్య ధీమతః
మాయాముగ్రాం మహాతేజాః "కాలాగ్ని"ర్నామ వీర్యవాన్ ॥

ఆసురీం నాశయామాస తదద్భుతమివాభవత్
ఆదదే మహతీం శక్తిం శత్రుజిద్వధకారణాత్ ॥ ౩౮

ముమోచాథ స తాం దీప్తాం "కాలాగ్ని"స్తరసా బలీ
శక్త్యా విదారితో దైత్యః పపాతాథ మహీతలే ॥ ౩౯

గతాసురివ నిశ్చేష్టః పునశ్చాపి సముత్థితః
దేవజిన్మృత్యుజిచ్చాపి శత్రుజిచ్చాప్యథాఽత్మవాన్ ॥ ౪౦

క్రోధేన మహతావిష్టాః త్రయస్త్రయ ఇవాగ్నయః
ధనూంష్యాకృష్య దివ్యాని దత్తాన్యవ్యక్తజన్మనా ॥ ౪౧

బ్రహ్మణా దేవదేవేన కల్పాదౌ పరమేష్ఠినా
మహాస్త్రఞ్చ తథా దివ్యం భీమం పాశుపతం తథా ॥ ౪౨

వాయవ్యం వారుణఞ్చాపి సౌరమాగ్నేయమేవ చ
ఐన్ద్రఞ్చాపి తథా రౌద్రం యామ్యఞ్చాపి సుదుస్తరమ్ ॥ ౪౩

విమోహనకరం ఘోరం గాన్ధర్వఞ్చ సుదుర్జయమ్
జృమ్భణాస్త్రం తథా ఘోరం కౌబేరం వారుణం తథా ॥ ౪౪

ఏవమాదీని చాన్యాని దివ్యాన్యస్త్రాణి సంయుగే
ముముచుః శతశో రాజన్ ! సేనాయాం తస్య ధీమతః ॥ ౪౫

బ్రహ్మాస్త్రాద్యైస్తథా దీప్తైః అస్త్రైః శత్రుభయఙ్కరైః
జ్వాలార్చిష్మత్తదాకాశం అపేతగ్రహభాస్కరమ్ ॥ ౪౬

అపేతచన్ద్రతారౌఘం నిపతచ్ఛుకసారికమ్
దృశ్యతే సఙ్కులం తత్ర సంహారసమయే యథా ॥ ౪౭

విష్వక్సేనకృతనారాయణాస్త్రప్రయోగపూర్వకాసురవధప్రసఙ్గః

తతో దేవః స భగవాన్ విష్వక్సేనః ప్రతాపవాన్
దృష్ట్వా విస్మయమాపన్నో దైతేయాంస్తానలోకయత్ ॥ ౪౭
"సాధు సాధ్వి"తి చాభాష్య జహాస చ ననాద చ
స్వకం ధనుర్మహద్దివ్యం తప్తజామ్బూనదప్రభమ్ ॥ ౪౮
విష్ఫార్య స మహాతేజాః శార్ఙ్గచాపమివాపరమ్
నారాయణీయం సహసా సన్దధేఽస్త్రం శరాసనే ॥ ౫౦
తదస్త్రం మృత్యుసఙ్కాశం అనివార్యం సురాసురైః
కాలాగ్నిరివ జజ్వాల సంప్రాప్తే సర్వనాశనే ॥ ౫౧
తతః సఙ్క్షోభమాయాతం జగదేతచ్చరాచరమ్
చుక్షుభుః సాగరాః సర్వే పర్వతాశ్చ చకమ్పిరే ॥ ౫౨
తదస్త్రం తేన నిర్ముక్తం జ్వాలామాలి మహాత్మనా
సమీక్ష్య సర్వభూతాని రాజన్! నేశుః సుదారుణమ్ ॥ ౫౩
ఆగతాస్తేఽపి యే తత్ర యుద్ధదర్శనలాలసాః
తే సర్వే గగనం త్యక్త్వా దుద్రువుః సర్వతో దిశమ్ ॥ ౫౪
దేవాశ్చాపి తదా సర్వే మునయశ్చ తపోధనాః
దృష్ట్వా తదస్త్రమత్యుగ్రం ప్రోచురేవం పరస్పరమ్ ॥ ౫౫
సంహారసమయః ప్రాప్తో విస్మయః క్రియతేఽత్ర కిమ్ ?
నారాయణేన భూతానాం ఆదిభూతేన శార్ఙ్గిణా ॥ ౫౬
సంహారః క్రియతే నూనం లోకానామద్య విష్ణునా
విష్వక్సేనేన సర్వాత్మా జగత్సంహారమీశ్వరః ॥ ౫౭
కరోతి నూనం భగవాన్ సంహారకుతుకీ హరిః
కిమయం క్రియతే తేన వ్యాపారః పరమేష్ఠినా ॥ ౫౮

అకాలే జాతమస్మాకం నిష్ఫలం దర్శనం విభోః
ఏవంవిధాన్యనేకాని వాక్యాని త్రిదశాలయాః ॥ ౪౯

వదన్తో భృశముద్విగ్నా జగ్ముస్తే సర్వతో దిశమ్
అథ దేవః స భగవాన్ విష్వక్సేనస్తదా నృప ॥ ౫౦

నారాయణీయమస్త్రం తత్ ముమోచాదిత్యసన్నిభమ్
ముక్తం తదస్త్రమత్యుగ్రం సర్వసంహారకారణమ్ ॥ ౫౧

అదహద్వాహినీం తాం తు దైత్యేన్ద్రాణాం దురాత్మనామ్
దేవజిత్ప్రముఖైః సార్ధం వృత్రకల్పైర్మహాబలైః ॥ ౫౨

సా తు సేనా ప్రజజ్వాల దహ్యమానాస్త్రపావకైః
శమ్భునా దహ్యమానాని త్రిపురాణి యథా పురా ॥ ౫౩

అస్త్రాగ్నిదగ్ధదేహాస్తే సాశ్వాః సరథకుఞ్జరాః
దేవజిత్ప్రముఖాః సర్వే సానుగాః సహబాన్ధవాః
నిపేతుర్ధరణీపృష్ఠే దగ్ధపక్షా ఇవ ద్విజాః ॥ ౫౪

గతాసవస్తే న్యపతన్ సహస్రశో
నరేన్ద్ర భూమౌ దితిజేశ్వరాత్మజాః ।
ప్రచ్ఛాదయన్తః సకలాం మహీమిమాం
ప్రదగ్ధకేశామ్బరభూషణోత్తమాః ॥ ౫౫

సా చోగ్రవేగా దితిజేశ్వరాణాం
సేనాఽతిభీమా సమరేష్వజేయా ।
అస్త్రాగ్నిదగ్ధా న చ భూతసఙ్ఘైః
అదృశ్యతాఽఽకాశగతైర్న దేవైః ॥ ౫౬

దేవాదికృత పరిపూజనాదిస్తుత్యాదిః

తతస్తు దేవాశ్చ నిశాచరాశ్చ
గన్ధర్వయక్షోరగపన్నగాశ్చ ।
మహర్షయశ్చాప్రతిమప్రభావాః
నిపాతితాంస్తానవలోక్య దైత్యాన్ ॥ ౮౭

అపూజయంస్తే సముపేత్య సర్వే
దేవం మహావీర్యముపస్థితం తమ్ ।
ప్రణమ్య దేవాధిపతేరమాల్యం
శిరోభిరుత్ఫుల్లవిలోలలోచనైః ॥ ౮౮

తమూచురేనం వచనైర్నరేన్ద్ర!
సర్వే సురాద్యాః పరమం ప్రహృష్టాః ।
సమం తతస్తం పరివార్య దేవం
గృహీతచాపం నిహతేన్ద్రశత్రుమ్ ॥ ౮౯

ఇన్ద్రాదయః —

కృతం త్వయైతద్భగవన్! సురాణాం
సుదుష్కరం కర్మ తవానురూపమ్ ।
అన్యేన నైతే సమరే నిహన్తుం శక్యాః
వినా త్వాం సముదగ్రవీర్యమ్ ॥ ౯౦

తైరేవముక్తః సహసా మహాత్మా
సమ్పూజితస్తాన్ ప్రతిపూజ్య సర్వాన్ ।
అన్తర్దధే సానుచరః సవాహనః
తత్రైవ తేషామథ పశ్యతాం తథా ॥ ౯౧

మయా నృపేన్ద్రాఖిలమేతదుక్తం
తవాద్భుతం దేవజిదాదినాశనమ్ ।
ఏవంవిధం నైవ పురా ప్రవృత్తం
ఋతే దశగ్రీవవధాత్ సుఘోరాత్ ॥ ౭౨

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
విష్వక్సేనకృత దేవజిదాదివధవర్ణనం నామ
ఏకచత్వారింశో౽ధ్యాయః

అథ ద్విచత్వారింశో౽ధ్యాయః

భవిష్యచ్ఛ్రీభగవద్దివ్యవిమానవర్ణనమ్

వామదేవః —

'ఏవం దైత్యవధం దేవో విష్వక్సేనస్తు వీర్యవాన్
చక్రే పురా మహీపాల! దేవదేవాజ్ఞయా బలీ ॥ ౧

ఏతన్మయా సమాఖ్యాతం పురావృత్తమనుత్తమమ్
ఇతిహాసం మహాపుణ్యం సర్వలోకేషు విశ్రుతమ్ ॥ ౨

వేఙ్కటాఖ్యే గిరౌ తస్మిన్ అత్యర్థం తేన ధీమతా
అగస్త్యేన మునీన్ద్రాణాం భవిష్యత్కథితం నృప! ॥ ౩

ఆగామిని యుగే చాపి సమ్ప్రాప్తే తు కలౌ యుగే
అదృశ్యత్వాద్విమానస్య నిత్యస్యామితతేజసః ॥ ౪

తస్యా ఏవ శుభే తీరే పుష్కరిణ్యా మహాద్భుతమ్
అతులం కారితం భక్తైః విమానం సూర్యసన్నిభమ్ ॥ ౫

భవిష్యతీతి తస్యాపి మాహాత్మ్యం శృణుమే నృప
తచ్చాపి మహదాశ్చర్యం విమానం పరిపూరితమ్ ॥ ౬

శోభితం దేవదేవేన భవిష్యతి న సంశయః
బహువర్షశతైః రాజన్ ! న చ శక్యం సురైరపి ॥ ౭

వక్తుం తస్య విమానస్య మాహాత్మ్యం విస్తరేణ తు
యత్ర దేవాధిదేవోఽసౌ సాన్నిధ్యం కురుతే హరిః ॥ ౮

స్వభక్తానాం హితార్థాయ త్రైలోక్యానుగ్రహాయ చ
శోభితం దేవదేవేన శ్రీభూమిసహితేన తత్ ॥ ౯

విమానం మనుజైః రాజన్ ! దృష్ట్వైవ పాపనాశనమ్
విష్ణోస్తస్య ప్రసాదేన తే నరా ధ్వస్తబన్ధనాః ॥ ౧౦

ప్రాప్నువన్తి పరం ధామ బ్రహ్మ యత్తత్సనాతనమ్
తత్రాపి తు యుగే రాజన్ ! తద్విమానదిదృక్షవః ॥ ౧౧

దేవాః సర్వేఽపి గచ్ఛన్తి సిద్ధాశ్చ సహచారణైః
ఋషయశ్చ సగన్ధర్వా యక్షాశ్చ సహపన్నగైః ॥ ౧౨

ఆదిత్యా వసవో రుద్రా దిక్పాలా మరుతస్తథా
బ్రహ్మా చతుర్ముఖో దేవో భగవాఞ్ఛమ్భురేవ చ ॥ ౧౩

ఏవమాద్యాస్తథాఽన్యే చ భక్త్యా పరమయా యుతాః
ఉపతిష్ఠన్తి తం దేవం దేవదేవేశమీశ్వరమ్ ॥ ౧౪

స్నాత్వా చ మనుజాస్తస్మిన్ స్వామిపుష్కరిణీజలే
ప్రణమ్య దేవదేవేశం నారాయణమనామయమ్ ॥ ౧౫

తస్మిన్ విమానే గోవిన్దం వసన్తం పురుషోత్తమమ్
స్తువన్తి దివ్యైః స్తోత్రైశ్చ నమన్తశ్చాప్యహర్నిశమ్ ॥ ౧౬

సర్వే పాతకినశ్చాపి తద్దృష్ట్వా పుణ్యముత్తమమ్
విమానం సర్వశోకఘ్నం సర్వరోగప్రణాశనమ్ ॥ ౧౭

విముక్తాః సర్వపాపేభ్యో భవిష్యన్తి న సంశయః
యత్ర క్వాపి వసన్ దేశే విమానాభిముఖం నరః ॥ ౧౮

వేఙ్కటాద్రిం నమస్కృత్య సద్యః పాపైర్విముచ్యతే
సఙ్క్షేపేణ మయాఽప్యేతన్మాహాత్మ్యం కథితం తవ ॥ ౧౯

తస్య పుణ్యస్య భూపాల! విమానస్య మహీయసః
అతః పరం తు స్నేహేన స్వయమేవ వదామ్యహమ్ ॥ ౨౦

త్వయా న పృష్టం రాజేన్ద్ర! గుహ్యాత్ గుహ్యతరం మహత్
అత్యద్భుతమిదం భూప! శృణుష్వ గదతో మమ ॥ ౨౧

నారాయణగిరౌ తస్మిన్ ఆస్తే నారాయణః స్వయమ్
గుహాసు చాపి సర్వాసు సర్వేషు శిఖరేషు చ ॥ ౨౨

కన్దరేషు చ సర్వేషు నిర్ఝరేషు శుభేషు చ
భగవాన్ దేవదేవేశః సర్వస్మిన్ గిరిమూర్ధని ॥ ౨౩

నానావిధాని రూపాణి బిభ్రద్విహరతి స్వయమ్
క్వచిచ్చ దేవరూపేణ క్వచిన్మానుషరూపతః ॥ ౨౪

క్వచిచ్చ మృగరూపేణ క్వచిద్వృక్షాదిరూపతః
యత్ర కుత్రచిదాసీనః తస్మిన్ దివ్యే మహాగిరౌ ॥ ౨౫

దేవదేవం సమారాధ్య య ఉపాస్తే జనార్దనమ్
కరోతి తస్య సాన్నిధ్యం భగవానాదికృద్ధరిః ॥ ౨౬

వృషభాచలభూభాగే ఘటికామపి యో వసేత్
సప్తజన్మకృతం పాపం తత్క్షణాదేవ నశ్యతి ॥ ౨౭

యే తత్ర కుర్వతే పాపం అజ్ఞానాద్వేఙ్కటాచలే
మానుష్యాస్తే మృత్యు ఏవైతే గన్ధర్వాః కిమ్పురుషాదయః ॥ ౨౮

ఆజ్ఞయా తస్య దేవస్య విష్వక్సేనస్య ధీమతః
తస్మాన్న కుర్యాత్పాపస్తు నరస్తస్మిన్ మహీధరే ॥ ౨౯

న హి తత్ర గిరౌ కశ్చిత్ వృక్షః పక్షీ మృగోఽథ వా
ప్రాకృతో జాయతే దేవాః సర్వే తద్రూపిణస్తథా ॥ ౩౦

తస్య దేవస్య సేవార్థం సాన్నిధ్యం కుర్వతే సదా
ఏవం ప్రాహ పురాఽగస్త్యో భగవాన్ మునిసత్తమః ॥ ౩౧

మయా పృష్టః సమాచఖ్యౌ గన్ధమాదనపర్వతే
నారాయణగిరేస్తస్య మాహాత్మ్యం పరమాద్భుతమ్ ॥ ౩౨

విస్తరేణ సమాఖ్యాతం మయాఽపి తపభూపతే !
అన్యచ్చాపి సమాఖ్యాస్యే త్వయాఽపృష్టం నరాధిప ! ॥ ౩౩

తస్మిన్నద్రౌ తు యత్పుణ్యం దానాని దదతాం నృప !
ఇత్యుక్తో జనకస్తేన పప్రచ్ఛాఽథ మునిం పునః ॥ ౩౪

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
భవిష్యద్విమానవర్ణనం నామ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః

స్వామిపుష్కరిణీతీరకృతాన్నదానాదిప్రశంసా

జనకః —

'శ్రుతమేతన్మయాఽఽఖ్యానం వామదేవ! త్వయోదితమ్
సర్వజ్ఞం పరమం బ్రహ్మ జానీమో మునిసత్తమ! ॥ ౧

క్షేత్రఖణ్డే త్వయా సర్వాణ్యుక్తాని తపతాం వర!
క్షేత్రాణి యాని పుణ్యాని తీర్థాని విమలాని చ ॥ ౨

తేషు తేషు చ దానాని ప్రశస్తాని త్వయా మునే!
నారాయణగిరావస్మిన్ కృత్వా దానమనుత్తమమ్ ॥ ౩

యత్ఫలం ప్రాప్నుయాద్దేహీ పాపరాశిం విధూయ వై
తద్వదస్వ మునిశ్రేష్ఠ! శ్రోతుం కౌతూహలం హి మే' ॥ ౪

శతానన్దః —

ఇతి పృష్టస్తదా తేన జనకేన మహాత్మనా
యత్పుణ్యం దదతాం తత్ర దానానాఞ్చ యథాఫలమ్ ॥ ౫

తత్సర్వం మునిశార్దూలో వక్తుం సముపచక్రమే

వామదేవః —

'శృణుష్వావహితో రాజన్! యత్పృష్టోఽహమిహ త్వయా ॥
నారాయణగిరావస్మిన్ స్వామిపుష్కరిణీతటే
అన్నదానం ప్రశస్తం హి దానానాం దానముత్తమమ్ ॥ ౬

నిత్యమస్మిన్నివసతాం అన్నపానాదికన్తు యః
ప్రయచ్ఛేత్ స ఇహైవాఽఽశు సర్వరోగైర్విముచ్యతే ॥ ౭

భూమేర్గోశ్చ హిరణ్యస్య వస్త్రగన్ధాదికస్య చ
కన్యాయాశ్చ చరేద్దానం తిలానామపి యో నరః ॥ ౮

ప్రేత్య సోఽనుత్తమాఀల్లోకాన్ ప్రాప్నుయాత్ పుణ్యకర్మణామ్
తేషాం వసతి లోకేషు యావత్కల్పమరిన్దమ ॥ ౧౦

తతో భక్తిం పరాం ప్రాప్య విష్ణులోకే మహీయతే
నిష్కామో యో దదాత్యన్నం స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౧౧

స పుష్కలః ప్రశస్తాత్మా విష్ణుభక్తిం ప్రయాస్యతి
తద్భక్తిభావమాపన్నః కాలేనాల్పేన భూపతే ॥ ౧౨

ప్రాప్య యోగం మునిప్రోక్తం పరమాం గతిమాప్నుయాత్
స్వామిపుష్కరిణీం ప్రాప్య స్నాత్వా పీత్వా చ తజ్జలమ్ ॥ ౧౩

విధూయ సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకే మహీయతే
యావచ్ఛక్త్యనుసారం వై సువర్ణం గామథాపి వా ॥ ౧౪

వస్త్రాణి వసుధాం వాపి తిలాన్ గన్ధాననుత్తమాన్
యో దదాతి స దీర్ఘాయుః ఆరోగ్యఞ్చాపి విన్దతి ॥ ౧౫

ప్రాప్నుయాత్సర్వకామాంశ్చ భోగాన్ భుక్త్వా చ పుష్కలాన్
ముక్తశ్చ సర్వపాపేభ్యః ప్రాప్నుయాత్ పరమాం గతిమ్ ॥ ౧౬

వామదేవం ప్రతి బ్రహ్మోపదిష్టస్వామిపుష్కరిణీమాహాత్మ్యమ్

శృణు చాస్మిన్ పురావృత్తం ఆఖ్యానం పర్వతోత్తమే
యథా మే కథితం పూర్వం బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ॥ ౧౭

పూర్వం భూమిధరేన్ద్రేఽస్మిన్ బ్రహ్మాణం కమలాసనమ్
ఉపాసీనః సమాసీనో వర్షాణామధికం శతమ్ ॥ ౧౮

అహం తీవ్రం తపోఽకార్షం బ్రహ్మాణం ప్రతి భూమిప ।
కాలేన మహతా తాత । భగవాన్ కమలాసనః ॥ ౧౯

ఆవిర్బభూవ పురతః తపసా తోషితో మయా
స్వయమేవ చతుర్వక్త్రో మాం ప్రబోధ్య జనాధిప ॥ ౨౦

మేఘగమ్భీరయా వాచా ప్రసన్నో వాక్యమబ్రవీత్
"పరితుష్టోఽస్మి తే బ్రహ్మన్! వామదేవ ద్విజోత్తమ! ॥ ౨౧
యదిచ్ఛసీహ తద్దాతుం వరదోఽహమిహాగతః
వరం వరయ భద్రం తే యదిచ్ఛసి మహామునే! ॥ ౨౨
ఇత్యుక్తో బ్రహ్మణా తేన ప్రసన్నేన మహాత్మనా
అహమేవం నృపశ్రేష్ఠ! వృణే వరమనుత్తమమ్ ॥ ౨౩
స్వామిపుష్కరిణీ యేయం అత్రాస్తే పర్వతోత్తమే
తస్యా ఏవ తు మహాత్మ్యం జ్ఞాతుమిచ్ఛామి తత్త్వతః ॥ ౨౪
మాహాత్మ్యఞ్చ ఫలఞ్చాపి చర్యనే స్నానపానయోః
అస్యాస్తీరే చ దానానాం యత్ఫలం తద్వదస్వ మే ॥ ౨౫

బ్రహ్మోవాచ —

'అస్యాస్తీరే పురా బ్రహ్మన్! చన్ద్రః క్షీరోదసంభవః
సౌవర్ణం భూషణం దత్త్వా లావణ్యం పరమం యయౌ ॥ ౨౬
కన్యాం దత్త్వా పురా బ్రహ్మన్! కామః కామత్వమాప్తవాన్
ధనదోఽపి ధనేశత్వం స్వర్ణదానాదవాప్తవాన్ ॥ ౨౭
ఇన్ద్రః షోడశదానాని స్వామిపుష్కరిణీతటే
కృత్వా బలాదీనసురాన్ దుర్జయానజయత్ పురా ॥ ౨౮
అస్మిన్ గిరౌ పురా కశ్చిత్ ఆగత్య బ్రాహ్మణోత్తమః
జిజ్ఞాసుః కావ్యవిన్నామ బ్రహ్మజ్ఞానస్య మానద! ॥ ౨౯
స్వయమాహూయ విప్రేన్ద్రం బ్రహ్మజ్ఞానమనుత్తమమ్
దదత్ పరమధర్మాత్మా వాచస్పతిరభూన్మునే! ॥ ౩౦
ధరణ్యాం నిత్యసాన్నిధ్యం వేఙ్కటాద్రౌ విశేషతః
తస్మాత్తత్రైవ కార్యాణి మహాదానాని పార్థివైః ॥ ౩౧

యత్కిఞ్చిచ్చ మునే! తస్మిన్ స్వామిపుష్కరిణీతటే
దద్యాదనుత్తమాఁల్లోకాన్ అప్నుయాత్పుణ్యకర్మణామ్॥ ౩౨

బ్రహ్మకారితశ్రీవేఙ్కటాచలాధీశమహోత్సవప్రశంసా

మాసి భాద్రపదే పుణ్యే శుక్లపక్షే తు చైత్రభే
స్వామిపుష్కరిణీతీరే దేవస్య పరమాత్మనః ॥ ౩౩

ఉత్సవః కారితః పూర్వం మయైవ ప్రీతయే హరేః
తత్ర తత్ర యుగే చాస్య విష్ణోః స్వామిసరస్తటే ॥ ౩౪

ఉత్సవాన్ కారయిష్యన్తి నరాః పుణ్యకృతోఽమలాః
కిఞ్చిదారాధనేనైవ విష్ణుర్భాద్రపదోత్సవే ॥ ౩౫

దదాతి సర్వలోకానాం వరానత్యన్తదుర్లభాన్
ఉత్సవేషు చ దేవస్య నారాయణగిరిం ప్రతి
గచ్ఛన్తి యే నరాః పుణ్యాః తేషామపి ఫలం శృణు ॥ ౩౬

యాని త్వాదధతే పదాని చ మునే! నారాయణాద్రిం ప్రతి
స్తోకం స్తోకమపి ద్విజా అపి జనాస్తేషాం ఫలం యచ్ఛృణు
యావద్వేఙ్కటశైలమాత్మగృహతస్తావత్పదానాం క్రమాత్
ప్రాయశ్చైవ పదేపదే క్రతుఫలం భూయాద్ధ్రువిప్రాణినామ్

మహోత్సవసేవార్థమాగతజనారాధకపుణ్యఫలవర్ణనమ్

యే సేవార్థముపాగతాన్ వృషగిరౌ దేవస్య దివ్యోత్సవే
యావచ్ఛక్త్యుపలాలయన్తి భగవాంస్తేషామభీష్టప్రదః
యస్తేషాముపకారమీషదపి వా కుర్యాన్న లోభాదినా
తస్యాఽకల్పమవస్థితిః శృణు మునే! ఘోరే మహారౌరవే॥

యః స్వామిసరసస్తీరే పుష్పోద్యానాని కారయేత్
నన్దనోపవనే తస్య యావత్కల్పమవస్థితిః ॥ ౩౯

కిమనేన బహూక్తేన యః స్వామిసరసస్తటే
యత్కిఞ్చిత్కురుతే పుణ్యం తస్యాన్తో నైవ విద్యతే ॥ ४०

వామదేవః —

ఇత్యుక్త్వా భగవాన్ బ్రహ్మా లోకకృల్లోకపూజితః
అన్తర్దధే తదా తస్మాత్ శ్రుతమేతన్మయా పురా ॥ ४१

శతానన్దః —

ఇతీరితం తన్మునినా సమస్తం
శ్రుత్వా మహౌజా జనకో మహాత్మా ।
ప్రఫుల్లనేత్రః పులకాఞ్చితాఙ్గో
నారాయణాద్రిం ప్రయయౌ ప్రహృష్టః ॥ ४२

సమాప్య యజ్ఞం జనకో మహాత్మా
ధురం ధరిత్ర్యాః సచివే నియోజ్య ।
ద్రష్టుం పరం బ్రహ్మ వృషాద్రిమూర్ధ్ని
స్వయం యయౌ మైథిలరాజరాజః ॥ ४३

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
శ్రీస్వామి పుష్కరిణీతీరకృతదానఫలవర్ణనం నామ
త్రిచత్వారింశోఽధ్యాయః

అథ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః

స్వామిపుష్కరిణీం ప్రతి సార్ధత్రికోటితీర్థాగమనకాల నిర్ణయః

వ్యాసః —

శ్రుత్వైతదథ మాహాత్మ్యం స్వామిపుష్కరిణీం ప్రతి
జనకస్తు శతానన్దం పప్రచ్ఛేదం ముదాఽన్వితః ॥

జనకః —

'లోకేషు సర్వతీర్థాని కథమాయాన్తి తద్వద
కిమర్థం వా తదేతన్మే కథయస్వ మునీశ్వర ' ॥ ౨

శతానన్దః —

పురా భాగీరథీతీరే మార్కణ్డేయో మునీశ్వరః
తపః పరమమాస్థాయ స తేపే పరమం తపః ॥ ౩

ధ్యాయన్ విశ్వస్య జగతః స్రష్టారం పరమేశ్వరమ్
తతః కాలేన మహతా బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౪

సాన్నిధ్యమకరోత్ప్రీత్యా మార్కణ్డేయస్య ధీమతః
వచనం వ్యాజహారేదం మార్కణ్డేయం పితామహః ॥ ౫

'వరం వరయ దాస్యామి యమిచ్ఛసి మహామునే ! '

మార్కణ్డేయః —

'వరం దేహి మమ బ్రహ్మన్ ! యాచే శ్రద్ధాసమన్వితః ॥ ౬
త్రైలోక్యే యాని పుణ్యాని సన్తి తీర్థాని వై ప్రభో !
తేషు సర్వేషు తీర్థేషు యాత్రాయాం శక్తిరస్త్వితి ' ॥ ౭

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా భగవాంశ్చతురాననః
ప్రహసన్ వ్యాజహారేదం మార్కణ్డేయం తపస్వినమ్ ॥ ౮

బ్రహ్మా —

'లోకే సర్వేషు తీర్థేషు స్నానం వర్షశతైరపి
కర్తుం న శక్యతే బ్రహ్మన్ ! న మయా న చ శమ్భునా ॥ ౯

అన్యం వక్ష్యామి తే బ్రహ్మన్ ! ఉపాయం మునిసత్తమ !
ఇతో దక్షిణదిగ్భాగే మునే ! ద్విశతయోజనే ॥ ౧౦

అస్తి శ్రీవేఙ్కటో నామ ప్రథితః పర్వతోత్తమః
ద్రవిడేషు మహాపుణ్యః సేవితస్త్రిదశైర్గిరిః ॥ ౧౧

తస్య శృఙ్గే సుమహతీ పుణ్యా పాపవినాశినీ
"స్వామిపుష్కరిణీ" నామ సరసీ సర్వకామదా ॥ ౧౨

త్రైలోక్యవర్తినాం బ్రహ్మన్! తీర్థానాం స్వామినీ హి సా
మాసే తు మార్గశీర్షాఖ్యే ద్వాదశ్యాం పూర్వపక్షకే ॥ ౧౩

అరుణోదయవేలాయాం త్రిషు లోకేషు విశ్రుతాః
తిస్రః కోట్యోఽర్ధకోటీశ్చ తీర్థానాం సుమహామతే! ॥ ౧౪

సాన్నిధ్యం తత్ర కుర్వన్తి స్వామిపుష్కరిణీజలే
పాపం స్వేషు వినిర్ముక్తం లోకైరఘసమన్వితైః ॥ ౧౫

నిర్హరన్తీహ తీర్థాని తస్యాస్తీర్థసమన్వయాత్
మార్కణ్డేయ! మహాభాగ! భువనత్రయవాసినామ్ ॥ ౧౬

తీర్థానాం తత్ర గత్వా త్వం సేవాఫలమవాప్నుహి
స్వామిపుష్కరిణీత్యేతత్ నామధేయఞ్చ తత్కృతమ్ ॥ ౧౭

మార్కణ్డేయ! సమస్తనాం తీర్థానాం స్వామినీ యతః
అన్యచ్చ తవ వక్ష్యామి రహస్యం ధర్మగోచరమ్ ॥ ౧౮

యత్ జ్ఞాత్వా మునిశార్దూల! జ్ఞాతవ్యం నావశిష్యతే
గఙ్గాదిపుణ్యతీర్థాని యావన్తీహ మహీతలే ॥ ౧౯

యాని వా మేరుశృఙ్గాగ్రే కైలాసే మన్దరోపరి
పాతాలే సిన్ధుతీరేషు తథా ద్వీపాన్తరేష్వపి ॥ ౨౦

తేషు తేషు చ దానానాం వ్రతానాం జపహోమయోః
శ్రుతిస్మృతిపురాణేషు వివిధం శ్రూయతే ఫలమ్ ॥ ౨౧

తత్సర్వం యుగపత్ప్రాప్తుం య ఇచ్ఛేన్మునిసత్తమ!
స మార్గశీర్షద్వాదశ్యాం శుక్లాయాం నియతాత్మకః ॥ ౨౨

వేఙ్కటాద్రౌ మహాపుణ్యే స్వామిపుష్కరిణీతటే
కుర్యాద్దేవతము ...నం విప్రాయ శ్రుతశాలినే ॥ ౨౩

విష్ణుభక్తాయ దాన్తాయ దరిద్రాయానసూయవే
తేన సర్వేషు తీర్థేషు తద్దత్తం నాత్ర సంశయః ॥ ౨౪

యాని షోడశ దానాని మహాన్త్యాహుర్మనీశ్వరాః
తేషామేకం తు యః కుర్యాత్ స్వామిపుష్కరిణీతటే ॥ ౨౫

మార్గశీర్షే సితే పక్షే ద్వాదశ్యాం విజితేన్ద్రియః
తేన షోడశ దానాని తీర్థేషు సకలేష్వపి
మార్కణ్డేయ ! కృతాని స్యుః యుగపత్తత్ మహాద్భుతమ్ ॥

"ధనుర్మాసే సితే పక్షే ద్వాదశ్యామరుణోదయే
ఆయాన్తి సర్వతీర్థాని స్వామిపుష్కరిణీజలే" ॥ ౨౬

ఇమం మన్త్రం సముచ్చార్య స్నాతస్తత్ఫలమాప్నుయాత్
ఏతత్ గుహ్యం పురా విష్ణుః ప్రోవాచ భగవాన్ మమ' ॥ ౨౭

శతానన్దః—

ఇత్యుక్త్వాఽన్తర్దధే బ్రహ్మా మార్కణ్డేయస్య పశ్యతః
మార్కణ్డేయస్తు నృపతే ! విస్మయావిష్టమానసః ॥ ౨౯

నారాయణగిరిం ప్రాయాత్ తథైవ ప్రీతమానసః
గత్వా తస్మిన్గిరౌ పుణ్యే స్వామిపుష్కరిణీం శుభామ్ ॥ ౩౦

దృష్ట్వా స్నాత్వాఽథ తస్యా వై విపులే విమలే జలే
తస్యాస్తీరే మహీపాల ! భగవన్తం జనార్దనమ్ ॥ ౩౧

సమభ్యర్చ్య హృషీకేశం ప్రసన్నేనాన్తరాత్మనా
వత్సరాణాం త్రయం రాజన్ ! ఉవాస స మహీధరే॥ ౩౨

ప్రతిసర్గశ్చ తీర్థానామాగమం ప్రేక్ష్య తత్త్రిధా
మార్కణ్డేయో మహీపాల! ప్రసాదాత్ శార్ఙ్గధన్వనః
అవాప పరమానన్దం అనన్తం శాశ్వతం మునిః ॥ ౩౩

వామదేవః —

'య ఇదం శ్రావయేన్నిత్యం స్వామితీర్థస్య వైభవమ్
శృణోతి పరయా భక్త్యా ద్వాదశ్యాం మార్గశీర్షకే ॥ ౩౪

తస్య ప్రసన్నో భగవాన్ సర్వమిష్టం ప్రయచ్ఛతి
ఏకాదశ్యాముపోష్యాస్మిన్ పర్వతే వేఙ్కటాహ్వయే ॥ ౩౫

ద్వాదశ్యాం మార్గశీర్షే తు పూర్వపక్షే చ యే నరాః
స్నానం కృత్వా యథాన్యాయం స్వామితీర్థే సమాగతాః ॥ ౩౬

ప్రణమన్తి జగన్నాథం తత్తీరతలవాసినమ్
తే నరాస్తత్ప్రసాదేన పాపరాశిం విధూయ వై
తత్ప్రయాన్తి పరం ధామ శాశ్వతం బ్రహ్మసంజ్ఞితమ్ ॥ ౩౭

స్వామిపుష్కరిణీతీర్థస్నానార్థం శ్రీవేఙ్కటాచలం ప్రతి జనకనృపాగమనమ్

శాస్త్రాణాం పరమో వేదో దేవానాం పరమో హరిః
తీర్థానాం పరమం తీర్థం స్వామిపుష్కరిణీ నృప! ॥ ౩౮

తస్మాత్త్వమపి రాజేన్ద్ర! గత్వా నారాయణాచలమ్
స్వామిపుష్కరిణీతోయే స్నాత్వా నియతమానసః ॥ ౩౯

తత్తీరవాసినం దేవం శరణ్యం సర్వదేహినామ్
నారాయణం సమారాధ్య సర్వాన్ కామానవాప్స్యసి '॥ ౪౦

శ్రీవేదవ్యాసః —

ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు జనకః శతానన్దోదితం తదా
ప్రహర్షమతులం లబ్ధ్వా మన్త్రిభిః సహితో నృపః ॥ ౪౧

గత్వా వృషాచలం క్షిప్రం స్వామిపుష్కరిణీజలే
స్నాత్వా ప్రణమ్య చాథ దేవేశం శ్రీభూమిసహితం తతః ॥ ౪౦

తత్ర స్థిత్వా చిరం కాలం సర్వాన్ కామానవాప్య చ
ఆగత్య మిథిలాం రాజా శశాస పృథివీమిమామ్ ॥ ౪౧

ఇతి శ్రీవామనపురాణే క్షేత్రఖణ్డే శ్రీవేఙ్కటాచలమాహాత్మ్యే
స్వామిపుష్కరిణీం ప్రతి సార్ధత్రికోటితీర్థాగమన తత్కాలకృత-
దానఫలాదివర్ణనం నామ చతుశ్చత్వారింశోఽధ్యాయః

ఇత్థం శ్రీవామనపురాణే వింశతిప్రభృతిచతుశ్చత్వారింశపర్యన్తం
పఞ్చవింశాధ్యాయాత్మకః శ్రీ వేఙ్కటాచలమాహాత్మ్య-
పరోభాగః సమాప్తిమగమత్ ।

శ్రీ వేఙ్కటాద్రినిలయః శ్రీభూలాకాముకః పుమాన్ ।
అభఙ్గురవిభూతిర్నః తరఙ్గయతు మఙ్గలమ్ ॥

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రణాలయము. శా. 1880—1959.